

FRANCISCI HARÆI
ANNALES
DVCVM SEV PRINCIPVM
BRABANTIÆ
TOTIVSQ. BELGII.
TOMVS SECVNDVS;
Quo BELGII VNITI PRINCIPVM
res gestæ enarrantur.

THE
OFFICE OF THE
ATTORNEY GENERAL
OF THE STATE OF NEW YORK

IN SENATE

REPORT

OF THE
COMMISSIONER OF THE
LAND OFFICE

FRANCISCI HARÆI

ANNALES

DVCVM SEV PRINCIPVM

BRABANTIÆ

TOTIVSQ; BELGII.

TOMVS SECVNDVS.

~~CCCCCCCCCCCC~~

PHILIPPVS BONVS

CONSOBRINVS PRÆCEDENTIS,

XXXVIII. BRABANTIÆ

PRIMVS BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit Brabantia annis triginta septem.

PHILIPPVS Burgundus, cognomento Bonus, Philippus princeps Regis Francie.
 Ioannis Intrepidi filius, Philippi Audacis nepos,
 Ioannis Valelij Franciæ Regis pronepos, cum di-
 tionibus paternis Burgundiæ, Flandriæ, & aliis ab
 anno 1419. per annos vndecim præfuiſſet, inau-
 guratus eſt quoque Brabantia, vt dictum eſt,
 tamquam proximus heres anno 1430. quarto 1430
 Nonas Octobris. Is dum adhuc in Brabantia agit,

ſub Kalend. Nouembris Galli factionis Caroli Compendium, dudum
 à Burgundi milite obſeſſum, liberant. Tormenta bellica & bombardæ
 Philippi (verba ſunt Meieri) hic omnes perditæ, & captæ ab hoſtibus.
 Victi item Angli & Burgundiones in Cathalaunis ad locum eum, quem Finantur Angli & Burgundi in Francia.

M m 4

Gro-

Grosettam vocant; interfecti multi; capri ampliùs quingenti. Eodem anno 16. Kalend. Februarias nascitur Bruxellæ Philippo ex Elisabetha vxore primogenitus suus Antonius, sed qui proximo anno finem viuendi fecit. Anno sequenti 1431. tertio Kal. Iunias Rothomagi, vt etiam supra commemorauimus, ab Anglis igni cœmata est Ioanna puella liberatrix Galliarum, Debboræ, Iudith & Esther à Scriptore eius temporis comparata.

1431

*Vaudemon-
tius dicitur
Lotharingi-
bus vocari
ex ope na-
stri Phil-
lippi.*

Mense Augusto sub ferias diui Bartholomæi Antonius Comes Vaudemontij, frater Caroli Lotharingæ Ducis defuncti, armis & ope Burgundi eum Ducatum obtinuit contra Renatum generum Caroli. Pridie Kalend. Decembris, ipsis feriis D. Andreæ celebrata à Burgundo prima Comititia seu primum Capitulum Velle aurei Insular, ad D. Petri, per triduum; de cuius Ordinis institutione plaribus egimus ante bientium.

1432

*Borselium,
quod fac-
to et na-
pissit, Ri-
pelmundam
abduxit:
que ut po-
tatur illa
dicitur
patrem
Burgundo
resignat.*

Anno 1432. mense Augusto, Gandenses arreptis armis in seditionem vertuntur, clamitantes auream argenteamq; monetam puram putam non cudi. Senatores tres tumultu sedare conantes interficiuntur, ceteri vrbe pelluntur. Tenuit hæc insania dies duodecim; tunc opera proborum sedati improbi veniam petunt, & impetrant, exigua pecuniæ summa multati. Sub idem tempus Burgundus in Hollandiam proficiscitur, captum Borselium, quod ei Iacoba præter leges pacis supra anno vigesimo octauo commemoratas nupsisset, Ripelmundam abducit: quo vt potiatur Iacoba, patrias ditiones omnino Burgundo resignat, certis sibi ad vitam retentis vectigalibus, ac titulis Comitatus Oosteruantij in Hannonia, ac Dominij Vornani in Hollandia. Anno 1433: gladio per-

1433

*1434
Proficisci-
tur Bony
in Sabau-
diam, reli-
cta vxore
& filio bi-
mestri in
Burgundia.
Componit
disidia
quæ erant
inter ciui-
tates Bra-
bantia.*

1433: gladio percussus est Ægidius Postellanus Hanuonijs, conuictus Burgundum vocationi intentum ballista traicere statuisse, corpusque in quatuor partes dissectum. Margareta Burgundi amita & Iacobæ mater, quod dictus Ægidius in eius aula foret educatus, auctor facinoris existimabatur: iste enim Burgundum omnia ad ferrehere sæpè quæsta erat. Hactenus Diuzus & Meierus: deinceps ferè Heuterus: Anno 1434. mense Februario, inquit ille, Philippus comitatus ducentis viris nobilibus in Sabaudiam proficiscitur honestaturus nuptias Comitæ Geneuæ, relicta vxore Isabella cum Carolo filio bimestri Cabilone in Burgundia. Nuptiis finis in Burgundiam reuertitur, iustisq; præfidiis in finibus relictis, mense Aprili sexcētis stipatus equitibus per Artesiā Flandriamq; in Brabantiam peruenit, pacemq; inter Antuerpienses, Bruxellenses ac Mechlinienses facit. Oppugnat enim acriter Antuerpienses iuncti Bruxellēsis Mechlinienses, ob fora nundinasque, quas quisque suæ vrbi assuebat deberi.

1435

Anno 1435. pertinaciter instatur reconciliandis Franco & Burgundo super nece Ioannis patris Burgundi, quem Carolus Franciæ Rex, (eo tempore Delphinus) anno 1419. vt dictum est, in conspectu suo sceddē contra

pro-

PHILIPPVS BONVS XXXVIII. BRAB. I. BELGII VNITI PRINC.

*Totam
Europam
lavorat con-
cilando
Franci &
Burgundo,
sola obui-
tatis An-
glo.*

*Tandem
Burgundus
multis pro-
ciis &
lacrymis
cuius,
Franci fa-
dem patri-
nem con-
ducit.*

1436
*Pellit Bur-
gundus
Anglos
Parisiis.*

*Seditioni-
bus Flan-
driis im-
pediunt, ne
plura tunc
posset.*

1437
1438

*Bonus, edi-
cto ne quis
cum Bru-
genfis
contrahat,
dilatanti-
bus merca-
toribus
Brugenfis
detinet.*

promissam securitatem Monteraui necari iusserat. Vrbs Auebatensium colloquio est constituta. Vniuersæ patre Europæ Legati conuenerant. Bellum tot annis fuerat, quo plusquam trecenta hominum millia perierant, familiarum centum millia vagabantur. Sed cum sæpius communicaissent, ab Anglis nihil æqui obtineri potuit. Volebant enim retinere omnia, quæ confederati Burgundo in Francia obtinuerant, quin etiam (quod Francis intolerabile erat) vt Carolus Franciæ Rex ea quæ adhuc tenebat, beneficiario iure ipse & eius successores ab Anglo peterent. Relictis igitur Anglis, Legati Francici, Borbonij Dux, Artus Magister equirum, Comes Vendomæ, & Episcopus Rhemenfis, Bono apud D. Vedastum in sacello suo factis intento ad genua procumbunt, nec surgunt, donec multis lacrymis & rationibus, collacrymante etiam vxore Boni, cum ad lacrymas & condonationem iniuriæ permouissent. Legatus Pontificius solemniter in se recipit iusiurandum, quo iurarat sine Anglo pacem se non facturum. Conscriptæ pacis leges mense Septembri, inter alias hæc: iuxta Monteraum in ponte Crux ænea cum inscriptione causæ sumptu Franci erigitur. Ibidem in templo Missa quotidiana, & iuxta oppidum Cœnobium Carthusianorum 12. Sacerdotum pro anima Intrepidi fundantur. Præter Comitatum Matisconensem & Castellaniam Barrensem, Quintinopolis, Ambianum, Abbatis-villa, aliaque oppida ad utramque Somonæ ripam sita Burgundo cedant, donec ipsi aut successoribus Francus eiusve heres quadringenta aureorum millia persoluerit. Initio anni 1436. Bonus Lalani Regulum sexcentis cum equibus Regi Carolo contra Anglos mittit, qui iuncti Villanio ac equitum Magistro, Anglos è Fano S. Dionysij, ac paulò post, adiuuantibus in gratiam Burgundi ciuibus, vrbe etiam Parisiensi pellunt. Eodem anno, mense Iunio, Bonus Caletum obsidet, ducens inter ceteros triginta Flandrorum millia. Verùm cum Hollandi frustra potum obstruere essent conati, Gandenses in seditionem versi primi ex castris discedunt, mox & alij. Insecuti Angli omnia latè populantur. Tumultuatum hinc Brugis à 9. Kalend. Septembris vsque 4. Nonas Octobris, & trucidatus Scultetus. Bonus quoque vix vxorem & filium è manibus tumultuantium impetrat. Quid agat? colligit copias, sed terribus & supplices factos mox in gratiam utcumque recipit. Sed anno proximo vlcisci se parans, simulans in Hollandos se ducere, vrbe receptus vix effugit, occisis plurimis è suis. Tandem interdicto, ne quis cum Brugenfis mercimonia ageret, dum mercatores & diuitiores aliò dilabuntur, anno 1438. Kalend. Martij pax firma data est; ducenta aureorum equitum millia soluenda; & quadraginta duo seditionis auctores nominati pace excluduntur; ex his vndecim tantum reperti, capite plexi ac in ro-

tas acti sunt. Mense Iunio Bonus Carnetacum venit, vbi Catharina Caroli Septimi Francorum Regis filia decem annorum virgo desponsatur Catolo Charloo Boni filio, sed quæ post paucos menses obiit. Initio anni 1439. Burgundus, interposita auctoritate sua, Louanienfes, Bruxellenfes ac Mechlinienfes inuicem conciliat, qui civile bellum ob minores rei frumentariæ causas (cuius tum temporis magna vbique erat inopia) inter se gesserant; similibusque fennè negotiis fuit occupatus diuersis in locis anno 1440. 1441. & 1442. prudentia ac auctoritate innumerabilia fopiens ciuitatum dissidia. Mense Iulio denuò Francorum Anglorumq. Legati pacis causa conueniunt; & quamquam Burgundus ad rem componendam nullum non moueret lapidem, nil tamen est effectum. Hollandi ac Zelandi hoc anno cum Olsterlingis parua de causa bellabant, sæpeque inter se mari acriter conflixerunt, nauesque mercatorum diripuerunt. Anno 1440. coniurant plerique Francorum Procetes cum Delphino contra Regem Carolum, quem in ordinem redigere, ac filio Regni administrationem tradere cupiebant. Sed is facinus detestatus, eos ab impio proposito, rationibus interposita auctoritate deterruit. Mense Nouembri Carolum Aureliano Ducem, Ludouici Aureliani ab Intrepido anno 1407. mactari iussi filium, qui à prælio Azincurtiano annis 25. in Anglia captiuus fuerat, Burgundus à carcere liberat, persolutis propria è pecunia pro eius redemptione ducentis aureorum filiorum millibus. Inuenta est hoc anno apud Europæos ars imprimendi libros: sed an apud Moguntiacos, an apud Harlemenses (quod verisimiliter astuere conatur in sua Bataua Iunius) non desinio. Latè de his Miræus noster in suo stricto alioqui Chronico, quem qui volet adeat. Anno 1442. mense Nouembri Fredericus Austriacus, electus Romanorum Rex, posteaquam Aquisgrani corona argentea esset retinuit, per Burgundiam in Austriam reuertens, à Bono inagno cum honore decem diebus Besontij vario lætitiæ genere est excultus, magnisque muneribus ornatus, cedens omni iure, quod Imperij nomine in Hollandiam, Zelandiam, Frisiam ac Brabantiam habere posset. Anno 1443: Burgundus Lutzenburgum armis occupat, cedente ei ius suum certa annua pensione Elisabetha Antonij Brabanti vidua, cui Lutzenburgum à Wencellao Imp. pattuo pro dote erat assignatum, frustra repugnante Bruinswicensi, qui tamen pecuniis postea etiam est placatus. Anno 1444. denuò Turonum conueniunt Legati Francorum, Anglorum, ac Burgundionum; cumque pacem facere non possent, inducias in viginti menses pangunt, quo tempore sæpius à Burgundo pax frustrâ est tentata. Mense Nouembri Isabella Boni vxor in Hollandiam proficiscitur tollendis Cabbelliaurorum ac Haucciorum factionibus, qui

Varia iterum
fupis
ciuitatum
Brabantia
dissidia.

Liberat Bonus
fuo ara
ex Angli-
cans carce-
re filium
Aureliani
iussu Intre-
pido truci-
datis.
Ars im-
pressoria li-
brorum in-
uenta.

Cedit Fre-
dericus
Imp. emol-
tare quod
Imperij no-
mine in
Hollan-
diam, Ze-
land. Fris-
iam aut Bra-
bantiam
habere pos-
set.

1443
1444
Frustrâ
itaque pax
tentatur
inter An-
glos &
Francos.

omnibus belli calamitatibus prouinciam vexabant. Sed quòd imbel-
li comitatu aduenisset, à factiosis est contempta. Præfesto igitur Hol-
landis in locum non ita pridem defuncti Guiliclini Lalani, Gossino

1445 Wildæo, ad maritum tenuerunt. Mense Ianuario anni 1445. variorum
Regum, Ducum Principumque Legati in Angliam de pace acturi ap-
pellunt. Sed cum partes componere non possent, inducias ad mensem
vsque Aprilem anni 1447. prolongant. Huius anni æstate Turcarum

1447
*Turcarum
Rhodum
desse
sunt
cogi-
tur.*

Rex seu Tytannus insulam Rhodum oppugnat. Illuc itaque Bonus tri-
remes tres egregie armatas ductu nobilis Lusitani auxilio mittit, acce-
denteque ceterorum quoque Principum Christianorum auxilio, Turca
re infecta decedere cogitur. Hoc anno Hollandi ob factiones crudeliter
inter se fruebant. Amsterodami armata manu Cabbeliaui oppido sunt
pulsæ. Leidis ad pugnam instructi Haucij ad cæmeterium vsq; D. Pan-
cratij aguntur, ibique incursu Sacerdotum Christiana sacra manu tenen-
tium, reuertentia Numinis vix tandem domum dilabuntur, eademque

*Sanctus
inter se fa-
ctioes in
Hollandia,
sed aliquot
capite aut
pauca
multum,
aliquan-
do cessant.*

furiæ per omnia Hollandorū oppida flagrabant, Cabbeliauis probanti-
bus Bonum ab Iacoba heredem scriptum, Haucij idem improbanti-
bus. Quare Bonus eò profectus, ac capita aliquot seditionis è medio tol-
lens, quosdam etiam pecunia mulctans, inducias furori dedit. Eo tem-
pore Wildæus Hollandiæ Gubernator ac Præfectus Medenblickius
(Drossardum vocant) se mutuo de non contemnendis criminibus accu-
sant. Quare Louestenum in carcerem missi, post sextum captiuitatis
mensem Wildæo ceruix abscinditur, Medenblikio antiquus restituitur
locus: mansitque Burgundus per biennium in Hollandia, nec tamen

*Manet
Burgundus
huc in
Hollandia,
nec tamen
satis
provisus
solere po-
test.*

omnino factiones tollere potuit. Luerant Brugeses Caletanam disces-
sionem, quærebaturque Philippus occasionem etiam de Gandensibus se
vleiscendi. Excogitat igitur nouum perpetuumque vectigal, quod
vniuersæ Flandriæ pro discessionis satisfactione mense Martio an-
ni 1448. imperat. Petebat autem nouem stuferos in singulos salis sac-
cos, expectabantque minora oppida, quid vrbes essent responsuræ. Bru-
geses recentis vulneris memoria filebant, idem faciebant Ipresenses.

1448

*Tumul-
tu inter
item Flan-
dri. & in
prius Gæ-
denses.*

Gandenses verò ægtè ferentes se inconsultis Flandriæ Comitæ vectiga-
lia imperare noua, prinsi planè collationem abnuunt. Bonus ad Ka-
lend. vsque Septembris anni 1449. silet; tum occupatis Audenarda,

1449
*Potestas
prius Be-
niaminus
qui Gan-
dium publi-
co munere
fuerant.*

Teneramunda, Gaueta ac Ripelmonda, iustisquæ presidiiis munitis,
vltta vectigal salis aliud quoque siligini ac tritico indicit: cumque Gan-
denses nil se collaturos affirmassent, qui publico fungebantur munere
potestate priuat, proposito per vniuersam Flandriam edicto, ne quis vl-
la in te Gandensis populi iussis pareat. Flandrorum Ordines ciuile bel-
lum veriti, Gandauum proficiscuntur, consensuque vtriusque partis, im-
muni-

munitatum Gandensium vetera diplomata, vt secundum ea rem componant, inspiciunt. Quinque ferme mensibus elapsis, mense Martio anno 1450. pronuntiant, Flaudriæ Comitem pro arbitrio Gandavi Magistratu mouere, ac in eum quem vellet, legere posse. Stant Ordinum sententia Gandenses ad mensem vsque Augustum; tum concitati à Petro Tinctio, Ludouico Hamero aliisque infimæ sortis hominibus, vrbe pel-

1450
Ordines
Flandriae,
inspiciunt
privilegiis
promissis
Ego hoc li-
cuisse.

lunt omnes quos Principi fauere arbitrabantur, exterisque in vrbem admissis, ius illis ciuitatis donant. At ille quò æquiore causa bellum auspicaretur, sese reprimere, conquerentantum apud Flandriæ Ordines, sine suo consensu Gandenses vrbis immunitates exteris, pulsus amicis suis, communicasse, ac proinde in vincula sibi tradi perebar Daniele Serfandrum summum opificum Præfectum, Liuinum Potterum, ac Liuinum Sneuotium. Renuunt primò Gandenses, donec à Nobilibus, Ducem eis gratiam sua deprecatione facturum pollicentibus, persuasi consentiunt. Proficiscuntur igitur mense Maio anni 1451. dicti tres Tene-

1451
Seditio
audaces
supplices
fideles,
(quibus
Nobilitas va-
niam velut
addixerat)
nobilitati
bonas
proferre.

mondam, Bonoque ad genua prouoluti, veniam submisit orant. Sed is, contempta Nobilium promissione, Flandria eos exulare iuber; quæ res adeò populum contra Nobiles (quos malo animo promississe existima-
bat) irritauit, vt captos eodem momento octodecim viros Nobiles capite puniissent, nisi bonorum intercessione moti, facinus distulissent. Quin etiam paulò post factorum penitentia ducti, in gratiam Principis capite plebant Petrum Tinctum ac Ludouicum Hamerum seditionis aucto-
res: cumque tribus hebdomadibus iustitium in vrbe fuisset, lectis nouis Senatoribus domum reuertuntur, menseque Nouembri Legatos ad Principem mittentes, rogant vt electionem sua auctoritate confirmet, pacemque populo Gandensi donet. Sed cum nil pacati retulissent, cum armis iterum ad forum Veneris prouolantes, belli Tribunos creant, Ioan-

Item uoluit
sua ciuitas
veniam po-
nit, sed non
impetrat.

nein Heuerslagium ac alios tres: qui belli fundamentum, exacerbato Principis animo, iacturi, octo Nobilibus viris ex octodecim prædictis, in publico ceruices abscindi iubent. Hinc ipsa Feria sexta sancta ante Pascha occupant Gaueram, pauloque post etiam arces Puceanam & Estan-

1452
Hinc ergo
apertum
& cruen-
tum bel-
lum.

debergam; ac deinde mense Aprili anni 1452. Audenardam frustra dolo tentatam obsidione cingunt. Sed Bonus paulò post suis subue-

1453

nit, caesis circiter tribus Gandensium millibus. Plures etiam hoc anno & sequenti inter Gandenses & Principis Duces alia pugnæ cruen-

tæ commisitæ sunt; atque adeò in agro Gandensi supra octo villarum millia, trecenti pagi, ac ædes hominum nobilium opulentorumque complures sunt exustæ; ac quicumque vtrisque in manus veniebant, sine gratia interficiebantur. Hoc eodem anno 1453. occupat Guiliel-

mus Brunswicensium Dux Theodonis villam, Lutzenburgicæ ditionis

Lutzen-
burgica di-
visio frustra
à Brunf-
wicenfi
dimittitur:
hinc cum
Bono trans-
igit.

Bonus totius
victoribus
cetera Gan-
denfes ac-
cepit.

Dudum
pugnatur
dubio Mar-
ta.

Tandem
victi Gan-
denfes, de-
cem milli-
bus eorum
occisi, ca-
pta mille
fuerunt.

Ceteris le-
gibus Gan-
denfes sup-
plicem ve-
niam pe-
tunt & im-
petrant.

nis oppidum, existimans Bono (quòd Gandenses ad officium cogete non possent) vires defendendo Lutzenburgo defuturas. Sed is Croniacum octingentis ballistariis ac trecentis lanceariis instructum veteranis equitibus, contra Brunsvicensem mittit, qui variis eum praeliis ita exercuere, ut de secundo belli euentu desperans, pace facta, omni iure Bono Lutzenburgum cederet. Interea Rex Franciæ certas pacis leges à se inter

Gandenses & Bonum conceptas Gandauum mittit; sed parum abfuit, quin eius Legatus à plebe violaretur. Itaque tandem Bonus videns bello finem imponi non posse, nisi iustis viribus peruicacem aggredetur populum, vndique militem conscribi iubet, ac 15. Kalendas Augusti ad Gaueram castra locat. Post quattriduum continuo tormentorum reboatu effractis Gaueræ muris, deditio facta est; centum Gandenses ad arbotes iugulantur; cum paulò post 10. Kalendas eiusdem mensis totus Gandensis populus suppetias laturus in aciem prodit, viginti quinque armatorum millia, & totidem ferè millia agrestium & incondite plebis. Bonus sexdecim peditum equitumque millia ducebat. Concurritur non longè à Gaueræ, & Gandenses ænea tormenta contra Burgundicas acies exonetantes non paucos interficiunt; cum ecce, casu, aq (ut quidam volunt) dolo Anglorum apud Gandenses militantium, vas pulveris tormentarii igne corripitur. Hinc primum trepidatio: nam & quidam Angli ad Bonum transibant; sed resumptis animis Gandenses fortiter instant, ita ut & Boni equus quatuor locis, & filius Carolus in planta dextri pedis vulneratus esset, multiq; Nobiles & ignobiles caderent; tandem tamen victi Gandenses cesserunt. Occisi Gandenses decem millia, capti mille sexcenti, ac ex his eodem die strangulati trecenti. Bonus desiderauit circiter septingentos; qui cæsos intuens, commiserans dixisse fertur: Sûntne hæ oues meæ? Gratias tibi summe Deus, quòd me ab iis opprimi non permisit; & innox litteras Gandauum mittit nihilominus pacem offerens; quæ & paulò post secuta est, nempe postridie Kalendas Augusti. Pro impensis belli trecenta aureorum equitum millia, ac pro templis exustis quinquaginta millia promissa; viginti quinque

Senatotes lincis supra nudum induti, & bis mille ciues atrati omnes nudis pedibus & capite, ad pedes Boni extra portam supplices veniam petunt, & impetrant, ibidemque opificum omnium militaria signa offerunt, quæ Bonus paulò post partim Bononiæ partim Hallæ D. Virgini sacrauit. Nec intrauit tunc Bonus Gandauum, sed Insulas se contulit, ibique se & suos tefecit. Hoc eodem anno 29. Maij Constantinopolis in potestatem Mahumetis Turcæ venit, 52. diebus cõtinuè ab eo oppugnata. Saxitum in Christianos supra quàm dici potest. Quæ res ita Bonum

1454 affectit, ut anno 1454. proximè sequenti libentissimè ad Imperatorem

Frede-

Fredericum profectus ipse sit, acturus de expeditione contra Turcas. De quo sic Æneas Silvius, postea Pius II. Pontifex nominatus, epistola 127. *Magna ex- lo occurre- re vult Za- nus Can- flandipoli- tate re- ora à Turcu- cepit.*

„ Vnus, inquit, mihi videtur supra omnes commendandus Philippus
 „ Burgundiæ Dux, qui vocatus ad Conuentum noluit excusari, noluit
 „ Reip. deesse. (Nota; obliquè taxatur Imperator, qui morbum excusabat.)
 „ Venit Ratisponā, iturumq; se contra Turcos in persona propria pollicitus
 „ est, si vel Cæsar, vel Rex Hungariæ, vel alius magnus Princeps exercitum
 „ duceret. Sin minùs, missurum se quas posset copias. Neque in hisce re-
 „ bus excusatum se habere voluit, nisi tale superueniret impedimentum,
 „ quod tota Christianitas legitimum reputaret. Hęc ille & plura in laudem
 „ Philippi. Reuersus in Belgas Philippus, lætatur filium Carolum Insulis *Carolus fi- lius Bon- ducit vxo- rem Isabe- lam Bor- boniam.*
 „ Isabellam Borboniam 13. Kalend. Nouembres vxorem duxisse, eamque
 „ ex eo grauidam à matronis nuntuari. Exinde anno 1455. magno Belga-
 „ rum commodo, perpetuum instituit Concilium, suamque semper au-
 „ lam Senatores sequi voluit, hac ratione subditorum lites appellatione
 „ cogniturus, ac quæ alicuius forent momenti, suo iudicio finiturus, fru-
 „ strā renitente Curia Parisiensi; nempe neminem Parisios appellare pro-
 „ hibebat, tantum, qui vellent, possent ad eius Senatum quoque appellare.
 „ Philippus Austriacus postea Senatores illos diuisit, certumque vtrique
 „ parti locum adsignauit: vna Mechliniæ (sumpto supremi Concilij no-
 „ mine) vbi è Curis prouincialibus Flandri, Arthesij, Hollandi, Zelandi,
 „ Frisij ac Lutzenburgij appellant; altera Bruxellæ, seruato Atcani Con-
 „ cilij nomine, constituta. Hoc anno circa Kalend. Aprilis mortuus erat A-
 „ dolphus Diepenholdius Antistes Traiecti ad Rhenum, tum temporis
 „ totius ditionis Dominus. Quamobrem Bonus summa diligentia fi-
 „ lium suum nothum Dauidem, tunc Terowanæ Episcopum, commen-
 „ dabat. Geldriæ Dux pro Bauaro laborabat: sed neglecto vtroque, Gis-
 „ bernus Bredenrodus electus est; qui cū confirmationem à Calixto
 „ Papa impetrare non posset, quòd Bonus filio Dauidi à Calixto Episcopa-
 „ tum impetrasset, tandem anno sequenti 1456. mense Aprili res atbitrio
 „ Ducis Cliuix ac Domini Brederodij commissā est: qui adhibitis in con-
 „ silium Renēssio, Preussio, Montfortio, & aliis, sic pronuntiarunt; Breden-
 „ rodus cedet, sed seruata Domplostia ac Præpositura Audemunsterana;
 „ addet Burgundus Præposituram D. Donatiani Brugis, & quotannis septē
 „ aureorum millia. Dauentrienses, ceterique Transisulani cessionem non
 „ admittebant. Quare acriter à Bonoper duos menses obsessi, tandem
 „ opera Cliuix Ducis Ordinumque Ultraiectensium pacantur. Hoc eo-
 „ dem anno Ludouicus Gallix Delphinus patri Carolo VII. Gallix Regi
 „ insensu ad Philippum confugit, & annos quinque apud Belgas huma-
 „ nissimè est habitus; at magno nostro malo ac damno, quod postea sensi-

Carolus fi- lius Bon- ducit vxo- rem Isabe- lam Bor- boniam.

1455
Intitū Ca- ria supra- ma in Bri- gio, frustra reclamantibus Pa- risiensibus.

Quomodo Dauid Burgundus factus sit Episcopus Virvanelli- rum.

1456

- 1457 *Natus est Maria filia Caroli, vnicæ poffe à heres Belgarum pro-*
mus. Anno 1457. duodecima Februarij nata est Maria filia & heres vni-
ca Caroli Philippi Boni filij, cum periculofiffimum diffidium paulò
pofft inter patrem Philippum & Carolum filium incidit. Pater Philip-
pum Crouiacum filio volebat dare Cubicularium, ille alium obftinatè
postulabat. Filius ad tempus Bruxellâ Teneramundam secessit, postea
veniam à patre petiit, & accepit: relegati diffidij auctores. Mense Aprili
anno 1458. cum fapiffimè Principem Gandenses rogaffent, confirman-
dæ pacis caufa, urbem inuiferet, comitatus filio Carolo, Delphino, ac
quadraginta Nobilibus Equitibus Gandauum proficifcitur. Numquam
tanto cum honore Princeps in vrbe fuit exceptus, à porta Walportæ
ad ædes fuas Wallenses quatuor horas afpiciedis ludis confumpfit. Octo
continuis diebus hinc inde conuiujs publicè ac priuatim eft certa-
tum. Æftate anni 1459. conuocarat Papa Pius huius nominis Secun-
dus Mantuam Chriftianos fermè Principes omnes, quo communi
confilio ac vitibus in Turcas bellum decerneretur, miferatque & fuos
Burgundus Legatos. Sed quòd Imperator tanto exercitui ducendo
parum fe efficacem commonftratet, te infecta eft difceffum. An-
num 1460. lata pace exegit Bonus, fed longo incognitoque implicatus
morbo. Quo pellendo inter varia remedia Medicis eft vifum, comam
poneret. Hinc fentiens miffitando fe rideri, edicit omnes Nobiles itidem
comam ponant. Parentibus Bruxellæ eodem die quingentis, etiam cete-
ri Nobiles in alijs vrbibus paruerunt; & quod tunc ridiculum vulgo vi-
fum eft, postea ab omnibus paffim eft receptum, plures tamen Princi-
pes adhuc postea quoq; diu comam nutrierunt. Mense Iulio anni 1461.
moritur Carolus Francorum Rex huius nominis Septimus, magno Del-
phini gaudio, qui apud Belgas quintū iam annum (vt dictum eft) iram
patris declinabat. Itaque deducete eum Burgundo cum filio Carolo ac
præcipuis Belgarum Procetibus in Rhemos, indeque (postquam corona
Regia fuiffet redimitus) Parisios, folemni ritu ibi Rex proclamatur.
Bonus Parisiis in ædibus fuis Atrebatenfibus diuetsatus, Regiam ma-
gnificentiam familiari menfa fupetabat, nullusque alicuius nominis
non donatus ab eo difcedebat. Vbi cum duos fermè menses hæffiffet, ac
nouo Regi de Burgundia, Artesia, ac Flandria elientale iufiurandum
præftiffiffet, Hefdinum rediit. Carolus filius Regem Parisiis in Turones
proficifcentem comitatus eft, ac deinde in Belgas reuerfus, patris mor-
bo, è quo is tamen Bruxellæ conualuit, reuocatus. Anno 1462. Ioannes
Cultenius ac Ioannes Ingieus capiuntur, instantibusque Augufti Kalen-
dis Ripelmondè capite plectuntur, conuicti quòd Carolum Charloum,
postea Pugnacem dictum, veneno aut veneficijs è medio tollere conati
effent, numquam tamen Crouiacos nec alios Procetres Carolo fufpectos
noni-

1458
*Nunc pri-
mum Ro-
nus Gan-
dauum poff
urbem in-
greditur,
magnif-
centiffi-
mæque ex-
cipitur.*

1459

*Frustrà a-
gitur de ex-
peditione in
Turcam.*

1460

*Occafione
morbi Ro-
nus comam
ponit; hinc
eius iuffu
etiam No-
biles.*

1461

*Nota Boni
magnifi-
centiam li-
beralita-
temque
foni Re-
giam.*

1462

nominarunt. Anni 1463. ætate Bonus Crouiacorum (vt ferebatur) persuasione, acceptis quadringentis aureorum liliorum millibus, Regi Ludouico oppida ad utramque Somonæ ripam sita, pignore ex pace Atrebatensi anni trigefimi quinti hæcenus detenta, restituit: quod adeò egrè filius Carolus tulit (cùm paci illi Atrebatensi nondum per omnia esset satisfactum) vt rursus à patre discedens cum vxore Gorinchemium Hollandorum oppidū proficisceretur; pax tamen iterum facta est. Anno 1464. mense Maio idem Carolus Burgundus secretè fœdus cum Carolo Biturigum Duce Regis Ludouici fratre, Francisco Britonum Duce, ac multis aliis Francorum Proceribus, contra Regem, consentiente patre facit, quod senex, etsi serò, videret, Ludouicū Regem durissimum contra fratrem Carolum; etiam omnes veteres Præfectos loco mouere, ac demum non nisi vltionem contra Burgundos moliturum. Sed dolebat Turcicam expeditionem tam magnificè à se votam, ac ardenti desiderio sæpius expetitam, hac de causa necessariò omittendam. Ne tamen omnino Pontifici fidem datam fefellisse videretur, instructis apud Zelandos duodecim triremibus, multisque his onerariis additis, decem millia lectorum peditum imponit, præficitque filios nothos Antonium ac Balduinum, quibus in præfenti pecunia numerat ducenta aureorum liliorum millia, perfoluto insuper vnicuique militi, trimestri stipendio. Iunxerant setam piæ expeditioni voluntarij Nobiles multi, quibus præerat Simon Lalanus cum filio Philippo. Gandenses trecentos triginta ciues publico sumptu miserant. Rebus omnibus paratis, Sluzis Brugenfium portu clasfis egreditur, magnoque maris emenso spatio, cùm ad Fretum Herculeum peruenisset, nuntiatur Mauros ac Pœnos Septam Africæ ciuitatem Lusitanæ Regis præsidio munitam magno hominum numero obsidere. Quare proximum Africæ portum occupantes, exposito milite, ac in aciem collocato, Septam pergunt. Sed Mauri vinibus diffusi, relicta obsidione, domum dilabuntur. Cùm Septæ aliquamdiu militem nauesque refecissent, paratiq̃ue Anconam ad Pontificem (vbi copiæ Christianorum conueniebant) profecturi forent, subito Pontificis mors, ac expeditionis omissio nuntiatur. (obiit enim Pius II. Septembri 1464.) Quare conuerso itinere mense Februario anni 1465. Massiliam cum classe appellant, indeque pedestri itinere in Burgundiam ac Belgas perueniunt. Bonus senio ac dolore irritæ expeditionis in morbum incidens, fugacis tandem aliquando vitæ finem optabat, ac proinde filium Carolum vniuersarum ditionum Præfectum nominat; qui potentia vtendum ratus, durante patris morbo, Crouiacos, Estampium, ac qui cum his faciebant, iudiciali sententia condemnatos è Belgis exulare iubet, bonaque eorum fisco addicit.

1463.
Carolus filius à patre Bonus defunctus.

1464.
Idem Carolus fœdus inter se cum Ludouico Rege Flandrarum.

Instructi Bonus 12. triremes aliaque naues contra Turcas, imponens eis decem milia peditum.

In itinere Belga Septem Africa ab obsidione Mauros liberant.

Mors Pontificis consilium expeditionis.

1465

*Diffiduum
Bonum cum
filio Carolo
vix tandem
conspicu-
tur.*

*Transfu-
gum flam-
pini &
magna
Cruciatu-
rum pars
ad Fran-
ciam.*

*Leodiens
Bonum bellu
inducunt,
insurgens
Francos, ut
eum digne
et bello dis-
tarent.*

*Pugnam
eruentem in
Francia ad
Molendri-
cum, vltra-
reburgun-
do, tunc
pax salta.*

*Vultus exer-
citum etiam
Leodienses
pacem pete-
re cogit.*

Sed Princeps sanitate recuperata, in integrum omnes, rescissa sententia, restituit, filiumque potestate exutum aliquamdiu in conspectum admittere noluit, variasque ei tendens insidias capere conabatur. Is verò se Gorichemi iterum iusto munitus praesidio continebat. Tandem interpellatus non semel Bonus à filio notho Antonio, cui multum tribuere erat solitus, ac à Proceribus exoratus, instructusque ab Ordinibus de Regis Franciae contra se ac filium coniuratione, cum denuò in gratiam recipit, transfugiente tunc serio ad Francorum Regem Estampio Boni patruelis, cum magna Croniacorum Procerum parte, ac Ioanne Lannoio Hollandiae Gubernatore. Eodem anno Carolus in Franciam cum exercitu contendit, duodecim habens equitum millia, ac peditum non contemnendam manum, quibus praerant Ludolfus Lutzenburgius, Adolfus Rauastanius, Antonius Burgundus, Philippus Lalanus, & alij, sequebanturque tormenta ab equis attracta ac comineatus; cum interea Leodienses, magnis promissis à Francorum Rege inducti, bellum Philippo Bono indicunt. Sperabat hac ratione Rex se à Carolo Burgundo, qui cum exercitu Franciam ingressus erat, liberari posse. Sed Bonus, eo in Francia relicto, beneficiarios tantum reuocat Nobiles; ductuque Cluique Geldriaque Ducum sanguine sibi iunctorum, Nassauij, Homani, ac Gasbecani, in Leodienses magnam peditum equitumque manum mittit: qui copiarum multitudine territi, quòd Rex contra quàm promiserat, nec aurum nec militem in auxilium mitteret, è Namurceis ac Hannoniis (vbi praedando vrendoque agricolas vexarant) Leodium se recipiunt. Nec interim cessabatur in Francia à bello. Nam quinto Kalend. Augusti eiusdem anni ad Mohendricum (pagus est hauri procul Parisiis Aureliam tendenti) acriter pluribus insultibus decertatum est. Rex Ludouicus tandem Corbeliam beneficio noctis euasit, Carolus nocte illa & die insequenti in loco pugnae victor constitit. Ceciderunt ab utraque parte circiter duo virotum millia; è quibus Franci, maximè equites, ac inter hos Seneschallum, Belinum ac Floquetum cum multis Nobilibus desiderarunt, Carolus ballistarios plures pedites amisit. Post paucos dies ad arcem siluae Vincennis haec pax facta est: Rex oppida ad utramque; So-
monae ripam sita, Comitatum Boloniensem ac Guinensem, Carolo Bur-
gundo reddito, neque eo viuo vlla pecunia redimito. Flandria in perpe-
tuum libera ab appellationibus ad Curiam Parisiensem manero. Fra-
tri Carolo Rex Nortmanniae Ducatum concedito, ac Lutzenburgum
D. Pauli Comitem Magistrum equitum creato. Carolus ad patrem in
Brabantiam cum victore exercitu reuersus, tantum terrorem Leodien-
sibus inculsit, ut mox & ipsi pacem peterent. Promiserunt trecenta au-
reorum liliorum millia intra sexennium soluenda, agnoscens Braban-

tiz

tiz Ducem Leodienſis diœceſis Proteſtorem, eaque de cauſa ei alia ſingulis annis mille aurea lilia numeraturos recipiunt. Antiſtiti quoque ſuo compenſaturos damnum belli huius tempore illatum pollicentur. Erat is è ſapilia Borbonica, quare ei Carolus meſnotia vxoris recens 5. Ka-
 lend. Octobris Antuetpiz defunctæ enixius fauebat, oderantque magis
 Leodienſes. Hæc ita acta tranſactaque meſe Ianuario anni 1466. à Leo-
 diis, cum mox proximo Aprili (Franco, vt creditur, inſtigante) ab iſdem
 eadem violantur, Dionantiis bello cauſam præbentibus. Opes enim eos
 quietem pati non ſinebant, recipientes oppido omnes qui poſtremæ
 pacis conditionibus in exilium fuerant acti, eodemque cum ciuibz ſiſis
 in Namurcæos Hannonioſque prædatum mittentes. Itaque Bonus
 meſe Auguſto, collectis triginta hominum millibus, poſtrema induens
 arma, cum filio in Leodios proſectus Dinantum obſidione cingit, vn-
 dique tormentis illud quatit, & ruina ad irruptionem idonea facta, ni-
 hilominus ſuadere nititur, ne vim tanti exercitus ſtultè experiantur.
 Æqui nihil, contumeliarum ſatis redditur. Bouinenſes quoque vicino-
 rum periculo moti ciuem ſuum Dinantum mittunt, qui eadem perſua-
 dere conatus, cum dicendi finem feciſſet, cum puero qui comes venerat,
 contra Ius gentium in patibulum agitur, ac in oppidi muro patibulum
 collocant. Quo barbarico facinore Princeps irritatus oppugnationis ſi-
 gnum edicit. Præſidiarij de deſenſione deſperantes, obſcura nocte plu-
 res tranſfugiunt. Erat hoc tempore Leodienſium Antiſtes Hoïæ, vnde
 per certum hominem Bonum certiore facir, Leodienſes, eduſtis tri-
 ginta hominum millibus, in auxilium Dinantium properate. Pars
 Burgundie exercitus Leodios expectat ad pugnam inſtructa, ceteri Di-
 nantios per mutorum ruinas inuadunt. Sed hi deſperata deſenſione octo
 honeſtiſſimos ciues, qui vrbein, vitam tantum deprecantes, dedant, ad
 Principem mittunt. Is nulla conditione vrbein dedi, ſed ſuo omnia arbi-
 trio perſuadi volebat; quod tandem, humanitate eius fruſtrati cōſiſi, fece-
 re, portarum clauſes Antonio Butgundo adſetentes, ille fratri Carolo, hic
 patri, qui eas filio Carolo reddidit. Is redditione clauium ciuitatem ſuo
 arbitrio permiſſam iudicans, exercitui diripiendam dedit. Durauit opu-
 lentiffimæ ciuitatis vaſtatio octo continuis diebus: diſtiffimi quique ci-
 uium abduſti, libertatem magno poſtea redimere ſunt coacti: octingen-
 ti, tamquā belli auſtotes, bini inuicem colligati, in Moſa ſunt ſubmer-
 ſi: ignis deinde oppido inieſtus reliqua conſumpſit: muri denique, val-
 lum, turresque diſiectæ, ac repletæ ſollæ dirutum Dionantium docuere.
 Leodienſes, qui Dinantiis, vt ſuprà dictum eſt, in auxilium propetabant,
 intellecto oppidi miſerabili ſtatu, feſtinanti itinete vrbein repetunt; ſta-
 timque lectis probatiſſimis ciuibz ad Bonum Namurcum, quò ſe ille

*Mitior
vixit Ca-
rolus.*
1466

*Dinanten-
ſes violatā
pace ſte-
rim in Na-
murcæ &
Hannonioſ
accurrunt.*

*Idem Dia-
nantiſes
Legatum
Bouinen-
ſium cum
puero con-
tra Ius gen-
tium in
crucem
agunt.*

*Excerpta
ſunt hæc
barbari
Bonum ſe-
ueriſſimè
Dionanti-
ſes conſi-
derari permi-
ſſi.*

*Diripit
& fundat
exercitus op-
pidum,
octingenti
in Moſa
quos, ſed
ſubmerſi.*

*Leodiensis
supplicibus
herum in
gratis
Bonis pa-
cipit.*

*1467
Moritur
Bonis leui
sed conui-
uia febri
Brugis
Flandria.*

*Cenobia
sub hoc
Principe in
Belgio con-
stituta.*

recepit, impetrandæ pacis causâ oratum mittunt: qui supplicibus par-
cendum censens, iisdem eis conditionibus pacem, quibus filius Carolus
ante annum fecerat, dedit, petitis tantum quinquaginta obsidibus ad pa-
cis confirmationem; è quibus Leodienses triginta duos, Tungri, Cen-
trones, Hasselij singuli sex misère. Namurco Bonus Bruxellam, indeque
mense Martio anni 1467. Brugas peruenit, vbi circiter Nonas Iulij egro-
tare incipiens, postridie Idus eiusdem mensis leui sed continua febri ex-
stinctus Deo spiritum placidè reddidit, ætatis anno 72. posteaquam à
morte patris 48. annos ditiones hereditarias texisset, Brabantiam verò
annos 37. Conditus est Brugis apud D. Donatianum, primæque hîc ei
factæ exequiæ, donec mortua anno 1473. vxore Isabella, resolum cada-
uer, simul Digeoni, vt iusserat, apud prædecessores penes Carthusianos
conderetur. Flore ætatis concubinarum mutatione gaudebat, secunda
fortuna ac prospera valetudine illectus, suscepitque è variis filiis octo,
filias sex, ex quibus duo, Cornelius (qui in bello Gandensi occubuit) &
Antonius, maximè clarent facinoribus. Ex Cornelio Deluerdingij, Pra-
tenses ac Wolfini; ex Antonio, Beueræ, Vetræ, ac Capellæ Domini. Sub
hoc Principe anno 1452. initium habuit Cœnobiû S. Agnetis Domme-
lanum in Campinia tertiæ Regulæ S. Francisci; & anno 1462. iuxta Bru-
xellam Carthusiani, & in ipsa ciuitate anno sequenti 1463. Prædicatores.

CAROLVS AVDAX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XXXIX. BRABANTIÆ

II. BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit annis decem.

*Carolus
max & sacro
Romæ pa-
tri Eques
creatus.*

CAROLVS Burgundus, à multis Audax, ab aliis Pugnax
cognominatus, filius heretique vnicus Philippi Boni ac
Isabellæ Lusitanæ, natus est Digeoni metropoli Duca-
tus Burgundiæ, 4. Idus Nouembrijs anno 1433. nomen-
que ei datum à Carolo Comite Neuerfij, qui cum An-
tonio Crouiaco cum è sacro suscepit Lauacro; Equestri-
que à patre eodem momento ornatus dignitate, Comes Charloi est no-
mina-

CAROLVS AVDAX XXXIX. BRAB. II. BELGII VNITI PRINC.

minatus. (attingit is Comitatus fines Burgundie, Borbonie, ac Baulosij.) E Burgundia, vix impleto biennio, Gandauum mittitur. Anno ætatis octauo linguam fastidians Latinam, veterum Historias Gallicè translata audidissimè cœpit legere: fessus operam Musicis dabat, donec adultis viribus arma tractans, equitando, saltando, luctando, iaciendo ad scopum, digladiandoque se exerceret. Anno 1452. prima in bello contra Gandenses arma induit, securus patrem prælio Bazelensi prope Ripelmondam, in quo eius frater nothus Cornelius occubuit. Deinde cum turma suorum equitum præsidium Morbecanum aggressus, intra munitionem hostes compulsi, obsidissetque, nisi tutorum auctoritas intercessisset. Pugna Gauerensis tertia fuit eius expeditio, de qua, sicut & de aliis bellis viuente patre ab eo confectis, diximus in Philippo Bono eius

1467

*Gandau
vix inau-
guratus, ad
arma con-
currentibus
ciuibus,
Præuilegia
à patre cre-
pta reddere
cogitur.*

*Vltis se
parat, sed
castigari
seditiosos,
recipere
Præuilegia
placari se
sinit.*

*Leodienfes
dementati
à Francis,
iterum ar-
ma contra
Burgun-
dum in-
ducunt.*

patre. Quo defuncto, ipse tertio Kalend. Augusti anno 1467. Gandau Flandriæ Comes inauguratur, urbem ac bona restituens quingentis ac sexaginta tribus ciuibus, qui à patre postrema pace in exilium, bonis fisco addiectis, acti fuerunt. Et ecce vix inauguratione peracta, tam Gandenses quàm Mechlinienses tumultuantur. Gandenses (vbi tum Audax erat) cum annis in forum congregati, Præuilegia veteresque immunitates à Bono ereptas reddi sibi volebant: quod cum coactus fecisset, Bruxellam reuersus reuocat, armæque domandis rebellibus parat. Sed Senatus, virique Nobiles, congregaris in tempore amicis ac clientibus, seditiosos viis foroque, cum pluribus è textorum ordine occisis, pellunt, captosque seditionis auctores partim gladio, partim laqueo puniunt, fuga elapsos perpetuo multant exilio. Ad Principem deinde, Bruxellam profecti, diplomata, quæ seditiosi ciues extorserant, reddunt, pacemque in genua supplices prouoluti, persoluris quinquaginta aureorum liliorum millibus, impetrant. Mechlinienses quoque ad se reuersi pacem, solutis quindecim aureorum liliorum millibus, obtinent. Eodem anno Leodienfes à Francis iterum dementati, quauquam quinquaginta eorum obsides Audacis in potestate adhuc essent, circa Idus Septembres in Huia oppido Antistitem suum Borbonium obsident. Qui iusto destitutus præsidio, obscura nocte cum paucis in Brabantiam ad Pugnacem confugit. Leodienfes, spoliata exultaque Hoia, fines etiam Limburgensium ac Lutemburgensium inuadunt, ac populationibus vexant, fugato ijs è locis Ioanne Cliuensium Duce, eiusque fratre Rauastani Regulo. Itaque Audax summa cura exercitum cogit, & non multò post Bruxella Louanium proficiscitur, vbi exercitus viginti millium conuenerat, eoque S. Trudonis oppidum (alij Centronum vocant) cingit. Agitur hîc de Leodienesium obsidibus: tandem hac conditione omnes diuinitis, vt si quem eorum contra se posthac arma sumpsisse reperisset, vita bonisque mularetur.

Præerat

Præerat oppido peditum trium millium præsidio vir Nobilis Reinerus Ruutaius. Tercio obsidionis die, ductu Barre viri quoque Nobilis, vrbe Leodienſi triginta peditum millia, quingentis additis equitibus exeunt, æneaque ſecum tormenta aliquot ac magnam commeatus vinſtrahunt, oppidum S. Trudonis liberarunt; peruenet autem ad pagum Bruſſanum, quod quingentis tantum abeſt oppido paſſibus. Hic Audax, relicto ad obſidionem Maræ Comite cum quatuor peditum millibus, ac ſexcentis Angliſ balliſtariis, obuiam Leodienſibus vadit, conſertoque cruento prælio, plurimis occiſis, reliquos in fugam agit. Cecidere Leodienſium circiter nouem millia, ac inter hos Præfectus Barra: capta circiter ſex hominum millia, pluſtra armis commeatûque onuſta trecenta, ſex ænea maiora tormenta, ac è minoribus centum viginti. Deſiderauit Audax viros octingentos. Qua clade Leodium allata, Legati Franciæ Regis Ludouici, qui aurum ibi pro auxiliariis cogeant Francis, clam cum pecunia ex petturbata vrbe in Franciam fugerunt. Tercio à pugna die Centrones deditionem faciunt, omnibus vita bonaque conceſſa; decem exceptis, capiteque truncatis, è quibus ſex obſides apud Audacem fuerant. Ruutaius cum præſidio, relictis armis, in tutum eſt deductus. Inde exceptus Tungros petit, qui ſexto obſidionis die iſſdem quibus Centrones conditionibus deditionem faciunt. Decem & hic capite plexi, è quibus quinque obſides fuerant; exceptaque vrbe Leodienſi, reliqua eius ditionis oppida omnia ſimiliter, allatis clauibus, leges accipiunt. Tandem Leodienſes propria clade ac defectione ſociorum tecti, deditionem quoque faciunt. Eam his verbis Placentius Leodius deſcribit: Intelligentes Leodij ſe non aliter cum Burgundo paciſci poſſe, niſi & pecuniam ingentem ſoluerent, murosque & turres ſuæ ciuitatis aliorumque oppidorum diruerent, ad pactum huiusmodi cunctantes copias Caroli prodire experiuntur: & quam atctiſſimè obſeſſa ciuitate, facta deinde inter ciues diſcordia, pars per vnâ portam exit, & ſe & urbem gratiæ eius dedit; pars verò per alteram, dimiſſis vrbe ac bonis, auſugit, & ad Ludouicum Franciæ Regem præſidij cauſa ſe contulit. Dux Carolus ciuibz mandat, vt turres omnes, muros & antemuralia demoliantur: deinde Leodiorum arma omnia, bombardas, & quidquid bellici apparatus habebant, in vrbe & ſubiectis locis abſtulit. Nec his ſatiatus, eos vt ſibi ſoluerent trecenta millia florenorum, ſacramentis obligauit. Hæc Leodius. Alius ſic: Salutem dumtaxat pacti, reliqua omnia Ducis arbitrio permittunt. Decima itaque ſeptima Nouembris inſtructa acie Dux Catolus vnâ cum Epifcopo Leodium ingreſſus eſt armatus, interdicta tamen omni ditione & violentia militibus ſuis: & cum arma tormentaq; omnia erepta nauibus impoſita Namurcum, indeque in Brabantiam præmiſiſſet, vigefimo

*Oppidum
S. Trudonis
ab Audace
obſeſſum
Leodienſibus
liberatum
frugera pa-
tente.*

*Ceciderunt
Leodienſes
ad nouem
centos
millia, ca-
dentibus
Burgundis
octingentis.*

*Dedit ſe
Burgundo
oppidum
S. Truden-
ſis, tam &
Tungros, &
alia oppida
eius ca-
ſtrorum.*

*Item Leo-
dij oppidum,
ubi turres
muriq; de-
ſtruitis, &
tormenta
bellica om-
nia ablata.*

*Gandenses
etiam sup-
plices ab
Audace
veniam
petunt.*

1468

*Celebratur
Brugis
nuptia Car-
oli cum
Margareta
Eboracensi.*

*Resumitur
bellū Fran-
cicū.*

*Idem ut-
rumq; pa-
ciscentur.*

gesimo octauo eiusdem Nouembris cum exercitu ipse secutus est, paucis sed opportunis in locis praesidio relicto. Huius anni hiemem Bruxellae exegit, Gandensium tumultuum expectans euentum, quod sub belli huius initium excitata seditione, priuilegia repetiissent. Sed intellecta Principis victoria animis cecidere, & paulo post missis Bruxellam probissimis ciuibus, eius potestati priuilegia omnia permittunt, signaque opificum militaria noua ad eius pedes deponunt, praesentibus Francorum, Anglorum, Britonum ac Biturigum Legatis, pacemque impetrant: multrati tantum quindecim aureorum liliorum millibus, & aliis tribus millibus pro consiliariis: & septem seditionis auctores sunt proscripti. Mense Martio anni 1468. Montibus Hannoniae Audax inauguratur, indeque Insulas profectus magna cum pompa est susceptus. Insulis Brugas peruenit, magnoque cum honore, dato acceptoque iureiurando est susceptus: Ordinesque hic Flandriae congregati intra proximum decennium, ut petierat, decies centies aureorum equitum millia sunt polliciti; uxori quam desponsam habebat, & paulo post duxit, (scilicet Margaretam Eboracensem sororem Eduardi Quarti, qui victo & occiso Henrico Sexto Lancastrio, dicto Rubae rosae, tandem anno 1471. ut dicemus, plenum imperium Anglorum accepit) ac filiae, singulis centena millia. Brugis Gandauum profectus, sexdecim millia inermium ciuium extra urbem obuios habuit, se urbemque potestati eius committentes, timore tamen magis quam amore, ut multi interpretabantur, sic Principe in honorantes. Circa Idus Apriles Brugis in Collegio Franconatum, conseruationem iurat immunitatum, donaturque viginti libris puri puri argenti; pauloque post nuptiis, eadem in urbe, Regia magnificentia celebratis cum Margareta Eboracensi, de qua diximus, adeunt eum Legati Francorum ac Britonum, quibus saepenumero suos miserat, conabaturque Rex Ludouicus Audaci persuadere, ut reiecto foedere quod cum fratre Carolo ac Britone iecerat, nouum inter se pangerent. Cumque eo perducere eum nullis rationibus posset, Proceribus suis iam magis Rex fidens, huius anni aestate exercitum contra Britonem mittit, munitaque quadam loca expugnat. Audax Peronae magna cum diligentia militem Britoni opem laturus cogit. Rex vero transitum illi impediturus cum exercitu Compengam tendit, Legatisque ad Britonem ac fratrem Carolum missis, pacem haud tamen diuturnam cum eis inscio Audace facit, sufficere arbitratus, quod illi, remissis veteris foederis tabulis, ab eius amicitia discessissent. Audax in Regis perfidiam inuectus, iniuriam sese numquam depositurum minatur. Sed Rex centum viginti aureorum liliorum millibus ei numeratis, aegrum aliquo modo placauit animum; impetrataque pace conditiones tenouant; quarum confir-

manda-

mandatum causa Peronæ ad Audacem exercitum habenti, sexaginta tantum equibus ac octoginta Scotis stipatus farelitibus Rex venit, confusus litteris eius manu ad se scriptis, quibus de securitate suam fidem interponebat. Cum summa cum amicitia ac familiaritate inter se aliquamdiu communicassent, subito nuntiarur, Leodienses, violata pace, ^{Interim Leodienses insignes à Franco, ierem in multitudine, Episcopo capto, aliis sedà mactant.} Tungrorum urbem occupasse, Antistitem, Guidonemque Imbercurtium comprehendisse, Archidiaconum vnum cum aliquot Canonicis ac clarioribus ciuibz interfecisse, cadaueraque in frusta secuisse. Erant hæc vera, procurataque missis clam Leodium Legatis à Rege Francorum, cum Audax Peronæ exercitum cogeret. Sed pace cum Proceribus ac Audace facta alios miserat, qui priores reuocaturi seriùs aduenerant. Leodienses Audacem cum Rege in gratiam rediisse audientes, penitentia violatæ pacis ducti, Antistitem ceteris cum captiuis ineunre Octobri in libertatem restitunt, sperantes hac ratione Audacem placari posse. Sed is pacem Francicorum Legatorum opera violatam edoctus, furens Regem Peronensi in arce custodiri iubet. Tribus diebus in arce cum his qui simul in custodiam dati fuerant, Rex sedit, vno è domesticis specie rei familiaris curandæ dimisso, qui quindecim aurorum liliorum millia Audacis consiliariis ac amicis diuisit, multoque plus, Rege in libertatem restituto, est pollicitus. Sic Rex quarto captiuitatis die auri sui omnipotentia hac lege liberatur, cum Audace Rex vt in Leodios proficiscatur, Burgundicam in armis Crucem ad belli vsque finem laturus. Leodienses his intellectis, frustra per Antistitem suum tentata pace, summa cum diligentia fossas purgant, portas vallumque reficiunt, & ad resistendum se parant. Tandem comitatus Ludouico Rege adest Audax die 22. Octobris; suburbiaque occupans frustrà repugnantibus Leodienfibus, septem continuis diebus nec ipse nec quisquam in exercitu atma deposuit. Octauo die positis armis exercitui quietem concedit, ac reficere corpora iubet, postero die urbem muro pro parte carentem variis locis oppugnaturus. Leodienses à Francis clam ea de re edocti, facinus sanè audax ac strenuum concipiunt. Sciebant quibus in ædibus Rex & Audax se quieti dedissent, custodia exigua circa ædes posita. Eliguntur sexcenti è Francimontanis fortissimi veterani, ducebanturque ab ædium dominis in quibus Principes cubabant, iamque inret colles, primis custodibus præfocatis, ædibus appropinquabant, cum quidam in transitu petulanter domunculam argillaceam hastis perforantes, trecentos in eo cubantes Nobiles excitant. Hinc ergo & in castris & in urbe ad arma conclamatum est, fortitetque vtrimque dimicatum. Francimontani omnes strenuè pugnantes ante Principum diuerforia cæduntur, ædium dominis ibidem cadentibus. Quid agat Audax? Mox circa me-

O o

ridiem

Itine ergo
surrexerunt
Audax Regem
qui ad se
venerat de-
tinet. & so-
lam profi-
cisci in Le-
odios co-
git.

Obsident
Audax &
Rex Leo-
dium sum-
ma perti-
nacia.

Francimontani sexcenti audaces sicut fave ex urbe in effugerunt.

*Leodium
terrore capi-
tur, cuius
omni-
bus qui po-
terant in
siluam Ar-
duennam
euaferunt.*

*Servati qui
ad templum
confu-
gant, tam-
en eodem
tem-
pla sacra
spoliata.*

*Ferro &
siluam im-
mota sani-
tum.*

*1469
Liber hac
breue Au-
dax à bel-
lo, ipse per
se ius dicit,
inter Consi-
liarios ter
singulis he-
bdoma-
dis pra-
sident.*

*Scolastus
quidam, ut
sermonem po-
nitur, eius
maritum
falsis prodi-
tionis inu-
entum capi-
tere plura
curat.*

ridiem die Octobris trigesimo signum oppugnandæ vrbis edicit. Leodienfes nil minùs quàm vrbis oppugnationem eo die ac hora expectan-tes, fessi nocturna pugna, quemadmodum & Burgundos existimant, positis armis corpora curabant, nocturnaquæ inuicem facinora narra- bāt, adeò vt Rex Ludouicus, Audax, Auratius, Marscalcus & Imbercur- tius ventilaribus vexillis quadraginta hominum millia in vrberem nullo resistente perducerent, tantum subitò strépitu tympanis ac tubis exci- tantes, vt viri, mulieres, pueri maximo numero in siluam Arduennam salui euaderent, relictis ædibus omni diuitiarum genere scatentibus, ac mensis ciborum diuersitate repletis, quæ militi in prædam sunt concessa. Vix trecenti in vrbe perire. Vitæ eorum consultum, qui ad ædes sacras confugerant: eæ tamen quoque direptæ sunt, dum se miles ditiores captiuos quærere simulat. Sed Audax à Papa paulò post admonitus, non pauca restituenda templis curauit. Præda ditissimæ vrbis immensa fuit, multique gregarij milites hic opes sibi ac posteris quærere. Octauo ab vrbis expugnatione die Rex ægrè impetrata dimissione in Regnum reuertitur. Audax firmiori exercitus cum parte in Francimontanos, tam- quam vitæ suæ insidiatores, profectus, militi incolarum opes in prædam donat, inresectis qui per ætatem arma ferre poterant omnibus, Vulcano reliqua consecrans. Eadem ratione Leodij est scæuitum, exceptis Diuo- rum fanis ac Canonicorum ædibus. Deleji sunt funditus Leodienfes, cum spatio biennij à Ianuario anni 1466. ter supplices facti, ter iterum bellū renouassent, anno 1468. pridie Kalend. Nouembris, tam rigido gelu tum scæuiente, vt non minùs Burgundi frigore ac siti (omnibus mox gelu constrictis) oppugnarentur, quàm Leodienfes ferro ac igne. Gandenses sub huius belli initium denuò coniurarant, rebellaturi si Audax infelici- ter pugnasset. At seueræ Leodiensium pœna territi, per Legatos tertium Bruxellam missos tandem circa Nonas Ianuarij 1469. consignatam pa- cem impetrant. Liber hac hieme Audax à bello, Brabantis Hannoniis- que ipse ius dicebat, ter singulis hebdomadibus inter Consiliarios præsi- dens, ac pro infimis maximè, vt ius suum obtinerent, curans. Mense Aprili eadem de causa in Occidentalem Flandriam est profectus, mense Maio Gandau, Iulio Brugis, Augusto in Hollandia ac Zelandia eadem agit, mirum in modum hac agendi ratione populorum erga se amorem ac reuerentiam excitans, reliquitque inter cetera rigida equitatis hoc me- morabile exemplum, tum ab alijs tum etiam à Cl. V. Lipsio cap. 8. Exem- plorum recitatum. Erat Audaci vir nobilis in feruenti gratia; arque ei Præfecturam oppidi in Zelandia dedit. Ipse ibi in orio amorem concipit in alterius coniugem: quam cum blanditijs expugnare non posset, si fortè terrore vincat, maritum falsò prodicionis insimulatum in vincula conicit.

coniicit. Femina, quò maritum liberet, ægrè tandem in stuprum consentit; sed ille perpetuis vt fruatur amplexibus, in carcere quoque maritum trucidat. Quid agat femina? Consilio & comitatu amicorum Principem adit, & facinora explicat. Iubet Princeps eam manere in aula, & in vicinum cubiculum secedere, dum Præfectum vocat; nam fortè & ipse in aula erat. Venit; introducit & mulier. Hanc nostin? ait Princeps. Colorem homo mutat, & Princeps exsequitur: At querelas quas super te defert etiam nosti? Quid ais? Vacillat, perplexè loquitur; tandem, re motis aliis, spe gratiæ Principi scelera fatetur, veniam supplex petit, offerens etiam feminam coniugem ducere. Adest vocata, vix victa Principi obsequitur, & solemnibus verbis præsentem Principe matrimonium celebratur. Tum Princeps: At tu noue marite, hoc iam nunc largire, vt si prior sine liberis obeas, hæc coniunx heres omnium bonorum tuorum sit. Libens concedit, testes audiunt, tabularius scribit. Et his iam petactis Princeps ad feminam: Dic fodes, animo tuo factum iam satis? Satis, inquit mulier. At nondum meo, ille subiicit; & ablegata femina, iubet Præfectum in illum ipsum carcerem duci, in quo maritus cæsus erat, & pariter cæsum in arcam ligneam deponi. Mulier duobus maritis eodem ferè tempore, eodem certè supplicio amissis, in orbem incidit, & raro obit, hoc solum alteris nuptiis lucrata, vt liberos ex priore coniugio diuites relinqueret noua hereditate. Simile feueri iuris exemplum in Vita Guilielmi Tertij Chronicon Hollandorū narrat, ob ereptam tantum rustico vaccam, Præfectum capite plectentis. Hæc tum alij, tum etiam Lipsius. Anno 1470. Audax triginta ingentes onerarias naues rebus necessariis ad bellum instructas, ductu Henrici Borfelij Veræ Reguli, contra Richardum Warwici Comitem Anglum mittit, qui Francorum sisus amicitia Belgas mercatores mari deprædabatur, pacemque cum Anglorum Rege Henrico Sexto (quem paulò antè Regno pepulerat) Francorum Regis opera redintegrarat; tresque hi Principes foedere facto statuerant Eduardum Quartum (cuius sororem Audax in vxorem duxerat) Albæ rosæ Principem, Angliæ Regno pellere, ac postea coadunatis viribus Audacem opprimere, ac ditiones eius diuidere. Borfelius itaque, pulso mari Warwicio, dissipatisque eius nauibus, maris imperium obtinuit. Quod egrè ferens Rex Ludouicus, instructa Rothomagi Francica classe, ei que Warwici Comite Præfecto, Henricum Sextum, pulso Eduardo Quarto, in Regnū restituit. Eduardus cum quadringentis viris nobilibus in Hollandiam appellit, indeque in Flandriam ad Audacem, eiusque vxorem sororem suam, peruenit; ac ab eis ducentis aurcorum equitum millibus est donatus, excepta pecunia, quam liberali animo Ordines prouinciarum contulere, velut conuiuite in super Audace,

*idem spe
vema, fa-
mum hant
vissa An-
daci vna-
rem ducit,
vanderme-
scribit ha-
redem.*

*Nihil omni-
vix vixum
Audax in-
pate mul-
tari mber.*

1470
*Adernat
Audax
classum et-
tra Richard-
um An-
glos me-
lucem
cetera fa-
tem vxor-
em Audax
cu. Eduar-
dum de
Alba
rosa*

*Rubea rosa
triumphat
epi Regu
Francorū.*

*Eduardus,
dedit in Al-
ba rosa, ut
cepit ab
Audace
auxilium,
sterium in
Angliam
traiecit.*

1471

*Triumphat
Eduardus
casu Hen-
rico Barba-
ro, cuius
filio unice.*

*Rex Fran-
cie assu-
Ambianis
et Fanum
D. Quinti
ne occupat.*

*Idem Rex
populatur
Europam.
dum: hinc
inducta in
annum fan-
cia.*

*Primum
donum or-
dinarii
Equestrum
in marem
apud Fel-
ga, sicibus
defenden-
da.*

vt instructas quot vellent ad bellum naues ei commodatò darent, ac qui cum eo in Angliam traiecere cuperent, permittens. Eduardus igitur Belgarum liberalitate viribus auctus, mense Martio anni 1471. in Angliam proficiscitur: confluunt statim amici veteres ac noui, inter quos eius frater Georgius Clarenciæ Dux (qui primum pro Henrico Rege steterat) magna auxilia adducunt. Pugnatur ter acriter, sed semper Eduardus victor, postremò prælio Regem Henricum cum vnico filio captum interfici iubet, cadente Richardo Warwicio, omnibusque aduersæ partis Anglorum Proceribus. Arque ex eo tempore in Regnum restitutus, incredibili Belgarum lætitia, summo aurum Francorū cum dolore, Eduardus regnat. Rex Francorum Ludouicus irritatus contra Audacem, quòd Eduardo suppetias tulisset, contendit clam, vt oppida ad Somonam sita in parres suas trahat: quod cum Ioannes Borbonij Dux secretò Audaci apud Hollandos tum agendi nuntiari curasset, credere prius noluit, quam Regem fratrem suum Carolum in Aquitaniam procul suis ditio- nibus amandasse, Britonemque & alios ab eius amicitia omnino alienasse didicisset. Festinanter itaque ex Hollandia in Flandriam, indeque in Atrebares profectus, exercitum conferibit. Sed Rex, ac si iam pax violata foret, astu Ambianum Fanumque D. Quintini occupat, recepitque iisdem artibus Abbeyllam ac Dorlanū, nisi Esquardius in tempore iustum misisset præsidium. Occupandis hisce Picardorū oppidis plurimum Regi profuit opera Balduini Burgundi Audacis fratris nothi; qui etiā post paucos dies, deserto fratre, cum multis aliis Nobilibus ad Regem transit. Verebatur Audax ne & frater Antonius coniurationis foret particeps. Sed cum is fidem ac constantiam suam probasset, resumpto Audax animo ad bellum totum se conuertens, breui quindecim virorum millibus armatis Picquenum ad deditionem cogit, indeque castra Ambianum promouet. Rex exercitus parte in Burgundiam missa, incendiis ac populationibus omnia vastat, cōcurrentes ad arma Nobiles, multis interfectis captisque, bis superat, munita aliquot loca capit. Audax tor incommotis subitò circumuentus, cum per duos menses Ambianum frustra obsedisset, nec Rex faceret pugnae copiam, inducias in annum facit, quæ Kalendis Martij anno 1472. finientur. Bruxellas reuersus Audax, conuocatis Ordinibus, docet, Ambianum Fanumque D. Quintini inopia ordinario- rum equitum in Regis potestatem deuenisse: proinde necesse fore, vt certam singulis annis pecuniæ summam, singulæ regiones conferant, qua octingenti equires in Belgarum finibus ordinario perpetuoque stipendio alerentur. Promittunt singulis annis centum viginti aureorum liliprum millia, quæ post paucos menses ad quingenta millia Audacis astutia creuere, fuisseque hoc primum ordinariam Equestrum turma- rum

*Audax de-
ludetur à
Rege Fran-
corum.*

*Ingrreditur
idem Fran-
ciam cum
valido ex-
ercitu in-
teriorum vi-
tarum.*

*Ducatu
Geldria
Audaci
transcribi-
tur vendi-
tione Ar-
noldi, quon-
iam sex an-
nu in car-
cere habue-
rat, etiamq;
paulo post
testamento.*

1473

*Confirma-
tur Geldria
Audaci à
Collegio
Equitum
Aurei vel-
leris, filio
impro pro-
prio car-
cere adiu-
ducato.*

rum apud Belgas initium. Austriaci ad ter quinas turmas auxerunt. Kalendis Maij anno 1472. finitis induciis, Rex & Audax militem conscribunt: verum tantò diligentius Rex, quòd frater eius Carolus (cui secretò venenum dari iusserat) animam agens circa Kalend. Iunij moreretur, prolongarantque inducias ad Idus vsque Iunij, pollicitus Rex se rum pacem reddito Ambiano Fanòque D. Quintini facturum, si dimisso exercitu in Belgas Audax rediisset. Facit id Audax immoderato desiderio recuperandi dictas ciuitates; sed deceptus est, cum Rex nihil minùs cogitaret: quod dimisso Audacis exercitu, ac finitis induciis de pace tacens, occupata Guienna, Britonemque bello persecutus apertè comprobauit. Audax serò perspecta Regis versutia, regionum suarum Ordinibus perferibit, proprium cum fratrem veneno sustulisse, violata fide sibi verba dedisse, Britonem contra fœdus bello vexare, de his se vleisci stauisse. Omnibus ei operam pollicentibus, immenso exercitu coadunato, cum Somonam traiecisset, Nellanam expugnat: hinc Roienfes & Mondiderij se dedunt: Bauasium obsidet. Vbi cum frustra mensem triuisset, circa Idus Iulij, castra haud procul Rothomago locat, pugnam omni ratione querens. Rex suis non satis fidens, exercitum opportunis locis semper continebat, ne (quod summo studio querebant) Audax Britoque vires coniungerent. Quo Audax perspecto, mense Septembri paruo accepto detrimento cum exercitu in Atrebatas est reuersus, pauloque post Brito cum Rege pacem iterum facit. Audax inducias sancit, quæ ad mensem vsque Martium anni 1473. durarent, quæ deinde ad Kalend. Iunij 1474. tandè inque ad Kal. Maij 1475. sunt prolata, omnibus modis querente interim Audace, vt Ambianum Fanumq; D. Quintini Regi per fas nefasque (vt sibi fecerat) eriperet. Hoc eodem anno 1472. mense Septembri Audaci Geldria Ducatus & Comitatus Zutphania accesserunt, vendente Amoldo Duce, impiumque filium Adolphum exheredante; qui quòd patrem annis sex durè in carcere habuerat, industria Audacis iam ipse erat in vinculis, patre in libertatem asserito. Amoldus quoque sexto inde mense moriens, in Febuario anni 1473. itidem testamento venditionem confirmauit. Quin etiam mense Maio proximo Collegium Equitum Aurei velleris Valencenis celebratum: vbi opera Ioannis Rubenpræi, Crouiaci Audaci reconciliati sunt, & sic contra

» Adolphum per Procuratorem legitime auditum pronuntiatum: Vendi-
» tio Ducatus Gelriae ac Comitatus Zutphaniae, testamentumque Ducis
» iustum ratumque censetur. Audax Ducatus Gelriae ac Comitatus Zut-
» phaniae possessionem omni tempore iure adire potest. Adolfus Gelrius,
» propter inhumanam erga proprium patrem impietatem in carcere vi-
» tam finiat. Lata sententia Audax Traiectum ad Mosam profectus, exer-

O o 3

citur

*Tradit se ei
Ruremonda,
hunc & vñ
louis, mo-
rie eius
terminis
disiellit.*

citum conscribit, vi vel amicitia à Gelris Dux inaugurandus. Ruremon-
da aduenienti portas aperit, sequunturque Cucca, Kesselum, Borna, Zit-
tertum, cum nonnullis aliis. Venlonij cum aliquamdiu se defendissent,
muris verò tormentis disiectis, auxilium nusquam conspicerent, ho-
nestis conditionibus deditionem faciunt. Gerardus Iuliacensis, quam-
quam ab Imperatore Fredetico in possessionem Gelrix positus, tamen
Audacis potentiam veritus, consentiente filio suo Guilhelmo, Au-
daci omne ius suum octoginta audeorum florenorum millibus cedit.
Quod cum Gelrij intellexissent, statim Andaci portas quoque aperiunt,
Gochtum, Strala, Gelra, Graua, Wachtendoncum, Lenfa, Bommela, Ti-
letum, Bura, Erkelenf. Neomagenfes in continuacia perseverantes, vrbe
imbellem turbam eiecerant, ac aliquamdiu ductu viri nobilis Reineri
Bruchusij strenuè se defendebant, Carolum Adolphi filium octennem
secum habentes. Tandem cadente ferocia, quòd nusquam gentium
opem expectarent, circa Kal. Augusti intetuentu Ioannis Cluiæ Ducis
vitam pacti, tertia obsidionis hebdomada portas aperiunt. Audace vr-
bem intrante, viri feminæque omnes in genua cadentes gratiam, ne di-
riperentur, altis vocibus rogabant: quod tandem à Proceribus exoratus
hac conditione admisit, soluerent Iuliacensium Duci octoginta illa au-
reorum florenorum millia. Post hæc in Gelrix Ducem ac Zutphaniz
Comitem ab omnibus Ordinibus inauguratur, claves ei adferentibus
omnium ciuitarum Magistratibus; pecunia interim mulati sunt Lobe-
cani, Zutphanij, Amhemij, Hasselij, Hattemij, Grolli, Hardewicani,
Deutecomenses, Elburchij, Dusburghij, Oldenburgerfes, Osualli, quòd
non ante captū Neomagum venissent. Carolus Adolphi filius & soror ab
eo osculo excepti, Gandauum mittuntur, vbi apud vxorem & filiam ho-
nestissimè sunt educati. Dimidia exercitus parte dimissa, cum reliquis
copiis Traiectum ad Mosam reuertitur, relicto Geldris Gubernatore
Guilhelmo Egmondano Iselsteine Regulo. Traiecto Aquisgranum con-
rendit, inde Lutzenburgum, villicos vbique à militari insolentia seuerè
defendens. Petierat colloquium Frederici Imperatoris: qui certior factus
cum cum exercitu Imperij fines attingisse, multis Germanorum cinctus
Proceribus, in Treuiros est profectus, vbi circa Nonas Octobris Audax
Imperatorem inuisit, ac posteaquam sæpiùs inter se secretò communi-
cassent, conuiujs, donis, ludicrisque belli spectaculis certassent, Audace
in nullo magnificentiz Imperiali cedente, Imperator filio suo Maximi-
liano octodecim tum annorum adolescenti filiam eius Mariam vxor-
em petit. Pollicetur Audax, si Imperator veteri restituta dignitate, Bur-
gundiz se Regem nominasset, ritulumque Legati Imperij adderet. Im-
perator tantum vt Maximiliano suo amplas conciliaret nuptias, se om-
nia

*Tandem om-
nem op-
piderunt
vltimum
Neoma-
gum post
tertiam ob-
sidionem
ludena-
dam.*

*Inaugura-
tur Audax
in omnibus
Geldris ci-
uitatibus.*

*Iter infl-
mat ut col-
loquatur
Imperator
Fredericus.*

*Nuptia pre-
sentur Ma-
ria filia
Audacis
pro Maxi-
miliano
Imp. filio.*

nia facturum promittit, iamque Treueris parabantur quæ ad nouum Regem coronandum erant necessaria, corona aurea, sceptrum Regium, & alia; erectusque visebatur in templo D. Virginis thronus Imperatorius, ac paucis infra hunc gradibus Regius; cum interea Rex Franciæ suggerit Imperatori, caueat sibi ab Audace, titulo Legati præcipue insidiari cum Imperio. Quare Imperator, quasi aliò subitò euocatus, reiecta (vt simulabat propter filij nuptias) in aliud tempus coronatione, non salutato Audace, Coloniam properauit. Hic delusum se cernens Audax, ira fremens, iram tamen dissimulauit, ne magis esset risus. Per id tempus Coloniz inter Antistitem Robertum Bauarum ac Ordinem Ecclesiasticum oritur dissidium. Ecclesiasticis sese ciues, pulso vrbe Roberto, iungere, & in eius locum Hermannum Hassium elegere. Audax Imperium orbis animo meditans, aperiri in Germaniam sibi iter gauisus, Roberto opem suam addicit, simul de ignominia ab Imperatore illata vltionem se sumpturum sperans. Robertus à Papa censuris oneratur, quin etiam Imperator pro Colonensibus exercitum conscribit. Interim ineunte anno 1474. nascitur quoque Audaci aliud hac de causa bellum. Sigismundus Austriacus Comes Tirolis, cum contra Heluetios acce ac diuturnum pro dignitate, illi verò pro libertate bellum gessissent, (nam hi ab anno 1314. ac deinceps, excusso iugo Austriacò, in libertatem se vindicarant) ad tantam rei pecuniariæ inopiam deuenerat, vt Audaci mense Iunio anni 1467. oppignoraret diriones suas ad vtramque Rheni ripam, Sungoiam, Brisgoiam, nigrum Nemus, ac Ferrettum, acceptis octoginta aureorum florenorum millibus. Præfecerat Audax dictis regionibus Petrum Hagenbachium virum nobilem, sed crudelem, auarum, libidinosum, ac superbum, itaque omnibus exosum. Ludouicus quoque Francorum Rex, quò plures Audaci hostes concitaret, Sigismundo certis conditionibus octoginta aureorum millia, quibus sua redimeret, dat mutuo, satis sibi persuadens Audacem tergiversaturum. Erat pecunia Basileæ parata, Audax eam numeratam vult Besoncij oppido Burgundiæ; hinc bellum. Brisachiani excitata seditione Hagenbachium in vincula coniiciunt, præfidiarios partim cædunt, partim pellunt; quin paulò post Rhenani omnes fœdere factò, iudiciali ordine Hagenbachium de stupris, rapinis, & similibus conuictum & condemnatum, Brisachij in foro capite plectunt. Hinc Audax vindictam altè spirare. Quare iam dictis Rhenanis iungunt se Fredericus Palarinus, Antistes Argentinenfis, Basiliensis, Colmariensis, Selestadienfis, Constantienfis, ac clam opera consilioque Regis Francorum Reinerus quoque Lotharingæ Dux. Audax tot Principum contra se intellecto fœdere, animo non deficit, sed maiores quàm vnquam fecerat, copias

*insigne ad
Rex Fran-
ciæ propo-
nit Audacem riden-
dum.*

*Roberto Ep-
iscopo Cd-
louensi à
suis ciuibus
& à papa
excom-
municato, vi-
uononius
Audax in
operam ad-
dicit.*

*1474
Nascitur
inter
Audaci
quoque a-
liud bel-
lum cum
Sigismundo
Austriacò
Comite Ti-
rolis.*

*Præfatum
constitutum
ab Audace
conspiran-
tibus Rha-
nanorum
sententia
publicè ca-
pitè plecti-
tur.*

cogit, accepitque paulò post à Sabaudia Duce quatuor peditum millia; adduxitque Iacobus Galcottus nobili apud Insubres loco natus, ac Nicolaus Campobachij Comes exsul Neapolitanus, auctor postea exitij Pugnacis, mille sexcetos Italos equites, ac peditum duo millia; Somerseti verò Dux Anglorum ballistariorum sex millia. Quibus cum Belgas Burgundosque iunxisset, sexaginta hominum millia in armis habens, Nucium tertio infra Coloniam milliari ad Rhenum oppidum sexto Kallend. Augusti venit, iudicans, si Colonienfes in ordinem redegisset, bellum Rhenense cum Sigismundo parui negotij fore. Exercitu in quinque acies distributo, totidem locis oppidum premit, tormentis nocte dieque muros quassans, ac sæpius frustra oppugnans, desideratis per varias oppugnationes suprà tibus hominum millibus: nempe defendebat strenuè oppidum cum tribus veteranorum peditum millibus, & quingentis equitibus, Helli Electi Colonienfis frater. Quare omissa vi, arcè vndique oppidum claudere conatur, donec se tradat. Germaniæ Proceres indignum rati Imperij maiestatem ab Audaci inuadi, coactis in vnum quinquaginta hominum millibus, quingentis tantum à Burgundis passibus Imperatore Duce castra locant. Erant Pugnacis castra ad instar vrbis, statueratque loco non discedere, nisi Nuncio in potestatem redacto. Itaque Imperator aliam soluendæ obsidionis viam non videns, Rhenenses in Burgundiam confederatasque eis Regiones mittit: quibus cum Baumontius congressus, desideratis duobus Burgundionum millibus, fuga consulere sibi est coactus; conuersique Rhenani in Iacobi Remontij ditionem, expugnant Elicurtum, Remontium, ac Granfam. Circa Besoncium verò ac Pontarlam omnia in prædam vertunt, indeque in Sabaudiam infesto agmine tendentes occupant Murtum, Orbam, Aubonam, Peterlingam, Montenalium, Estauagum, Iucrdunum, Fontium, Fanum Crucis, Clauem, cum viginti castellis. Morga ac Niona voluntariam deditionem fecere. Reinerus Lotharingæ Dux, acceptis à Francorum Rege aliquot equitum turmis, suisque his iunctis, Lutzenburgios inuadit ac depopulatur. Francorum Rex Atrebatès vastat, ac ad vrbe[m] usque excurrens, præfidiarios erumpentes prælio superat, capto Iacobo Lutzenburgio, cum Carensij, Remontij ac Contaij Regulis: deinde igne ac ferro in vicinos omnes sæuiens, vniuersaque adeo Germania ac Gallia ad opprimendum Audacem Belgarum Principem vires consiliaque in vnum contulerat. Quibus non obstantibus, manebat Audax pertinaci proposito in obsidione; quamquam Christianus, primus huius nominis Danorum Rex, Hispania ac Roma veniens, coque deflectens, quòd ab Imperatore Frederico ditione Dittmariensem, Holfatiensem ac Stolmariensem, quòd Danicæ Regno coniungeret, impetrasset,

*Audax col-
lectis sex-
cenis ar-
matarum
millibus
Nucium
tenet, Co-
lonienfes ut
perirent,
desiderat,
deinde sa-
cra & a-
lia.*

*Germania
Proceres
excoctis
quinqua-
genta mil-
libus Au-
daci se ob-
stantes.*

*Campagna
opportunitas
non erat,
variè Au-
daci ho-
stes Bur-
gundiam,
Sabaudia,
& Lutzen-
burgum po-
pulantur.
Excurrit
quoque Rex
Francia in
Atrebatem.*

set, pacem frustra facere esset conatus; quemadmodum & Papæ Legatus, Antistes quoque Mediolanensis, ac non pauci alij vtriusque ordinis Principes viri tentarant. Audax enim fortunæ ac militi fidens, ardebat desiderio pugnandi cum Cæsare. Sed is nil temerè committendum fortunæ iudicans, munitis castris, magno tormentorum numero instructus, suos continebat. Tandem mense Maio anni 1475. coactus est Audax obsidionem soluere, quòd Anglorum Rex exercitum, eius gratia ac rogatu coactum, in Franciam traicere pararet, quò iunctis viribus in Francum mouerent. Tentare tamen, antequam in Belgas reuertatur, statuit, an Imperatorem ad pugnam pellicere posset, instructa acie ad hostes pergit, maioribus tormentis carros, plaustra, ac reliqua castrorum impedimenta disiciit, hominum equorumque stragem facit, adeò vt Germani ignominiam diutiùs non ferentes, obtenta ab Imperatore potestate, in pugnam tria equitum millia educerent, ac acriter strenueque cum Belgis concurrerent. Cùm non paucis desideratis Germani fugam circumspectarent, admissumque fermè in conspectu Imperatoris dedecus esset, Antistes Monasteriensis, eductis quinque equitum suorum millibus, vim Belgarum repressit. Hinc pacis menio à Legato Pontificio iniecta est. Verùm cùm de conditionibus conuenire non possent, inducias magno Nucianorum gaudio in nouem menses faciunt, quòd iis vix quatuordecim dierum cibaria, vndecimo iam mense tolerata obsidione, superessent. Paulò post opera eiusdem Legati pax quoque coit, causa Antistitum Colonienis ac oppidi Nucij iudicio Summi Pontificis commissa. Sed quòd ceteræ conditiones secretò pactæ maiori Procerum Germanorum parti essent incognitæ, ægerrimè pacem ferebant. Hinc ergo iterùm tumultus, & paulò post ad 16. Kalend. Iulij cruenta etiam pugna, in qua Germani pedites circiter mille quingenti, Burgundi tantum centum triginta cecidere. Postea pax renouatur, & signatur. Qua quia non comprehendebantur Lotharingiæ nec Austriæ Duces, Heluetij, Rhenenses, nec Francorum Rex, misit idem Rex in Burgundiam quatuor peditum ac duo equitum millia, Duce Borbonio filio notho. Hic cùm omnis cladis genere regionem infestasset, concurrentes ad arma Nobiles prope Chinoum crucis fundit prælio; captumque Antonium Lutzenburgium ac Ludouicum Mommartinum cum multis alijs viris Nobilibus in Franciam abducit, cæsis Burgundionum duobus millibus. Traiecerat interea Eduardus Anglorum Rex Caletum viginti bellatorum millia, ac in Picardiam rectà contendebat, cùm Audax, relicta exercitus sui parte maxima contra Lotharingum ac Heluetios, quibus bellum inferre staturbar, parua manu ad Anglica peruenit castra: quod adeò ægrè Rex tulit Eduardus, vt vix conumeliosis abstineret verbis,

*Frustrà
Papæ, seu
Davie, &
alij iudicant
Audacis
pacem.*

1475

*Voluntate
pugna facta
veris ad
Nucium.*

*Tandem
causa Colonien-
sis Summi
Pontificis,
commissa,
post vnde-
cim menses ob-
sidione
Nucien-
sis*

*Magna pa-
tetur da-
ma Audax
in Burgun-
dia.*

*Item alie-
natus ab eo
Eduardus
Rex Anglie
pactum cum
Francis
nouem an-
nos endu-
xit.*

*Hinc ergo
et Audax
cum Franco
pacifice
se nouem
annis, quò
mercatura
reflueret.*

*Audax in
Lotharinga
gos ducit,
et multa
oppida par-
tem ex par-
tem dediti-
one acci-
pit.*

*Tandem et
Nancium
post nouem
hebdoma-
das non ob-
sidemur se
in iradit.*

1476

*Heluetii
pacem pe-
tentis sua
re in gratia
recipere
difficilius
ergo illi
arma expo-
nunt.*

verbis, orireturque inter eos non ficta similtas; quod paulò post Rex Eduardus pactis in nouem annos cum Franco induciis palàm est testa- tus, pollicente singulis illi annis Francorum Rege quinquaginta auro- rum liliorum millia; in promptu quoque numerauit sepruaginta quin- que millia, addens sexcenta optimi vini Francici dolia; in Proceres ve- rò Anglos tam extitit liberalis, vt Franciam auro exhaurire diceretur. Conditionibus rirè obsignatis, Rex Eduardus mense Septembri in An- gliam, non salutato Audace, reuertitur. Itaq; Audax quoque cum eodem Rege Francorum Ludouico in nouem annos inducias facit, per quas mercatura inter Francos ac Belgas, quæ per quinquennium cessauerat, magno incolarum gaudio iterùm vtcumque florere cœpit. Quare libe- raliter Principi Belgæ magnam pecuniæ summam ad gerendum bel- lum partim numerant, partim promittunt; sicque ille eodem adhuc mense Septembri in Lotharingiam cum exercitū proficiscitur, vlti- rus (vti fama spargebat) iniuriam à Duce tempore Nucianæ obsidio- nis sibi illatam, ac repetiturus pecuniam ab auctore patreque suo præde- cessoribus eius mutuo datam. Deditionem statim faciunt Bria, Bas- sompua, Chastemum, Abia, Gressa, Loniacum, Confluentia, Auricu- tum, Flouilla, Dendremum, Landra, Samblauum, Boqueuilla, Nontauum, Membruna, Baiona, Antensona, Verfonna, Samurum, Gangona, Marfa- cum, & Spinaum. Chamoum vi expugnat, præsidariosque ad arbores strangulati iubet. Dux Reinerus, Nancio ac Sirico prædiis necessariis- que de rebus prouisis, cum pretiosissima suppellectile in Franciam ad Re- gem Ludouicum confugit. Exinde Siricum per mensem oppugnatum circa Idus Nouembres deditionem facit. Sirico expugnato, Nancio exer- citum admouet, ac posteaquam per nouem hebdomadas sæpius frustra oppugnasset, non paucis desideratis fortibus viris, inter quos cecidit Phi- lippus Bergis ad Scaldim Regulus, extremam parati vim ciues ac præsi- diarij videntes, animis cecidere, pactique vitam ac bona oppidum tradi- dere, paucis exceptis, in quos laqueo est animaduersum. Initio anni 1476. Heluctij potentia ac fortuna Audacis moti, missis Legatis pacem petunt, pollicentes se Duci Sabaudie, Iacobo Remontij Comiti, ceterisque eius confederatis quæ eripuerant reddituros: quin & veteranus quidam Hel- uctius seorsim persuasurus candidè addebat; sanè phaleras equitatus Audacis pluris valeat vniuersis Heluetiorum spoliis. Sed Audax inni- xus dudum concepto proferendorum limitum ab Oceano Hollandico ad Italie vsque Alpes proposito, cum in Burgundiam rediisset, resposu- rum se ait. Heluctij quid vellet intelligentes, veteranorum delectu habi- to, exercitum cogunt, quos & clam Rex Ludouicus pecunia iuuat. Inter- cā Audax Comitem Nicolaum Campobachium in Italiam, numeratis qua-

quadraginta aut eorum liliorum millibus, mittit, vt conscriptis quadringentis lanceariis equitibus, iungat se auxiliariis Ducis Mediolanensis, ac Iolæ Sabaudæ: qui in vnum copiis coactis, cùm quindecim armatorum millia recensuissent, inexpectato aduentu Losannam occupant. Audax, vniuersa occupata Lotharingia, ac proinde contra Heluetios cum exercitu moturus, primum Gransam, Comitum Remontij oppidum in Heluetiorum finibus situm, ac non ita dudum ab eis occupatum, inunitumque præsidio octingentorum peditum, obsidione cingit, frustra que illud aliquoties oppugnâs, circiter centum quinquaginta viros fortes amittit. Sed cum acrius quàm antea præfidiarij vim parati variis locis conspicerent, nemine suppetias ferre, pacti vitam, oppidum cum arce dedunt. Audax (quod numquã antea fecerat) rupta fide octoginta ad arbores stragulari iubet, ducentos proxima in palude mergi, ceteros abduci captiuos. Quæ perfida crudelitas omnium Germanorum animos ab eo alienauit, atque ita irritauit Heluetios, vt duce Comite Hertmanno Eptingemio Comitum Sigismundi Austriaci Legato, peditum viginti millia ad Vaumarum, vbi Audacis ordinarij corporis custodes in præsidio erant, castra locarent: augeturque mox eorum numerus auxilijs Episcopi Basiliensis ac Argentinenfis. Audax aduentu Heluetiorum cognito, et si omnibus dissuadentibus, obuiam proficiscitur, & angusto inter duos montes itinere congreditur. Frattes nothi Audacis cum Heluetiis fortiter dimicantes, ac studio cedentes, ex angustiis hostem in apertum campum pellicere, deinde exoneratis tormentis equitatu vndique inuadere statuerant. Sed militum vulgus consilij ignatum, existimantes eos verè fugere, fugam passim capessunt; ducibusque astum explicantibus, ac vt starent pugnarentque iubentibus, non obediunt; aucto pauore, cum ex incognitis montium vis, recentes subitò Heluerij, latera suorum inuaderent. Audax sua cum acie subsidio festinans, à Campobachio ac alijs equitibus acies angusto in loco explicare non valentibus deseritur; tandemque dissipato vniuerso exercitu, fugam cum ceteris capere cogitur. Veniunt in hostium potestatem bellica tormenta, & omnis belli apparatus, tantumque pecuniæ & suppellectilis pretiosæ, vt acervis factis Heluetius miles inter se diuideret, & supellex tricies centenis aureorum liliorum millibus sit æstimata. Insigne exemplum his qui fortunæ bonis stultè insolescunt. Ex Audacis exercitu (quod maior pars pugnam non tentarit) non vltra duo hominum millia cecidere (erant insigniter qui supra viginti quatuor millia interfecta scribunt) capta tamen sunt signa militaria viginti & septem. Nobiles multi fugam sistere conati periere, ac inter hos Ioannes Lutzenburgius Mariz Comes Lignacus, Antonius Lalanus, Rollinus. Capti tantum ducenti, quos Helue-

Gransam in Heluetiorum finibus Audax obsidet, & paulo post deditionem cepit.

Ob violentiam ab eo factam omnes Germani & Heluetij contra eum consurgunt.

Inter angustias montium Audax vincitur, & frustra sua castra conseruat.

Relicta signa militaria viginti septem, capta virorum duo milia, & capti duo.

Helue-

Heluetij in vindictam commilitonum Granae strangulatorum, depositis sepultisque cadaveribus, iisdem in laqueis suffocauerunt. Audax ea nocte fuga Incredunum peruenit, ac manè Lofannam, vbi dolore accepti dedecoris, in animi corporisque ægritudinem incidens, belli tamen curam non omisit. Vt cumque se colligans, coactis iterum viginti quinque

Iterum colligit Audax ad viginti quinque milia.

circiter militum millibus, Murtum obsidione cingit. Heluetij, Rhenaui, Comesque Sigisfundus, collectis triginta peditum, ac quatuor equitum millibus, contra proficiscuntur, venitque eorum in castra Reinerus Lotharingæ Dux, à Franco mediocri pecuniæ summa, ac quadringentis equitibus instructus, quem Regis intuitu exercitui præesse voluit. Quingentis tantum passibus Heluetij ab Audacis castris aberant, cum recuperandi decoris desiderio ardens, prior eductis copiis instructa acie in pugnam prodiit. Heluetij suis in castris quieti corpora curabant, quos cum Audax horam & amplius instructa acie expectasset, sæpiusque per Anglos ballistarios ad pugnam irritasset, nec tamen quisquam prodiret, satis sese eo die animandis suis profecisse iudicans, postremæ aciei pro rei necessitate non satis providens, ad castra reuertitur. Heluetij in hanc parati occasionem, subito omnibus castrorum portis peditem educunt, postremaque Audacis aciem tanta vi inuadunt, ut tempus conuertendi exercitus eriperent. Corporis tamen eius custodes in pedes desilientes, Anglis iuncti ballistariis, irrumpentes Heluetios non solum excipiunt, sed acri pugna edita, cedere etiam loco primos cogunt, donec Comitis Sigismundi equites, his interfectis, reliquorum impetus repressissent, ac priusquam Audacis equites à prima in postremam aciem peruenire, tormentaque eodem attrahi poterant, in fugam omnes vertissent. Cecidere pugnantes à Burgundis Belgisque morte non inulta circiter octo peditum millia, tantumdemque Germani in fuga interfecere. E Nobilitate pugnantes interiøre Somerseti Dux ex Anglia ad Audacem cum alae equitum ballistariorum suo nomine profectus, Philippus Grimbergius, Iacobus Masius Audacis vexillifer, penesque ipsum viri nobiles complures. Qui Murri in obsidione relictis fuerant, cognita clade, vasa conclamant. Sed in perterritos præsidarij erumpentes, facile omnes, creptis impedimentis, in fugam agunt, pauloque post in equites Germanos incidentes, ad vnum fere omnes caduntur. Audax tribus tantum hominum millibus stipatus, Riuerium in Burgundiam fuga peruenit, Heluetiis ad noctem tantum insequentibus, deinde ad prædam conuersis. Altera hæc clades ita Audacem attrabile repleuit, ut nonnumquam cogitabundus totos dies solus federet; debilitatque calore naturali posthac calidissimis vinis vsus est, cum ante has clades ob caloris abundantiam ante ac post prandium ptisanæ cremore uti consueuisset. Rex Franciæ vtendum hac occasione ratus, mit-

Secundam accipit cladem ab iisdem Heluetis.

Cecidere Burgundi pugnantes morte non inulta, circiter octo milia totidemque in fuga interfecti.

Audax tribus tantum millibus hominum stipatus in Burgundiam fuga eandem.

tus, mitrit statim ad Reinerum Lotharingæ Ducem Legatos cum pecunia, suadens in tanta opportunitate non quiescere, sed priusquam Audax vires reficiat, sua recuperare, Heluetios interim Rhenanósque omni ratione conciliare, ut eorum auxilio resistere possit. Regia pecunia Reinerus quatuor peditem millia, ac mille quingentos equites Francos conscribit; moriturque eodem tempore Maria Haricurtij Comes, vidua aui eius Antonij Comitis Vaudemontij, cuius hereditate ditatus magnâ quoque pecuniæ summam confluxit. Parua itaque quam diximus manu occupat Reinerus Vaudemontium, Espinalum, ac aliquot munita castella, auctoque exercitu Nancij præsidium Burgundicum obsidione premit. Præerat oppido Ioannes Rubenpræus ac Cochinus quadringentorum Anglorum Dux vetus, qui communi consilio se defendentes Audacem expectabant. Sed is vix sui potens, sex hebdomadibus in Burgundia domi desidens nil agebat, frustra monentibus amicis Reinerum parua manu Nancium obsidentem, misso milite pelletet. Interea Cochinus Nancij in vallo deambulans tormenti globo interficitur, Anglique de auxilio desperantes, ac Duce orbat, primò Rubenpræum rogant, deinde cogunt, uti præfidiariorum vitæ ac fortunis, dedito oppido, consulat: quod cum is fecisset, tertio post dedicationem die, Audax serò cum exercitu veniens, Reinerum sequi instirrit. Is se imparem sciens, exercitu proximis in oppidis distributo, duodecim tantum comitatus equitibus ad Heluetios auxilij causa cum pecuniâ contendit. Habebat Audax in exercitu non ultra sex bellatorum millia; hosteque, quo cum congregaretur non reperto, Nancium obsidere instituit, Comite Nicolao Campobachio Italo exercitus Legato constituto, quamquam cum primo contra Heluetios prælio turpiter deseruisset. Eratis Neapolitanus, Arragoniis ac Andegauenibus pro eo Regno contententibus, Andegauenisium semper partes secutus, donec his ab Arragoniis pulsus, exutus fortunis cum multis alijs Proceribus proscriberetur. Interea Ducis Reineri æconomus, cognomine Suffron, mense Nouembri cum Nancæos comiteatu ac milite iuuisset, cum paucis in tergo fortiter pugnans, circumuentus à Burgundis capitur, & paulò post supplicio addicitur. Strangulandus cum frustra sæpius, impediante Campobachio, de re magni momenti colloquium Audacis expetisset, hæc postrema protulit verba: Sanè Audaci non minùs quàm mihi postremus instat dies; quod qui ci à consilijs est intimus, probe nouit. Hæc ille. Campobachium dudum insidiatorem notans; de quo Cominæus tunc præfens prolixissimè. Et obsidebat Audax exiguo cum exercitu brumalibus diebus pertinaci proposito Nancæum, proditore, ut postea etiâ certò patuit, exercitus Legato Campobachio, militibus maiori ex parte aduersa valetudine affectis, malè ar-

Lotharingus etiam à Franco pecunia concitatur, quod & ipse scripsit Audacem faceret.

Obsides Lotharingus et Nancium.

Deditur idem oppidum, sed vix accorrens Audax.

Obsides iterum Nancium Audax parvum cum copiis & brumali tempore.

Milites Audaci maiori ex parte agros, malè armati, & contrarios erant impia laborantes.

matris, ac omnium rerum inopia laborantibus. Scribit igitur Guiljelmo Hugoneto Burgundiæ Cancellario (cui ante paucos dies dono dederat Flandriæ oppidum Middelburgum) conuocatis Belgatum Ordinibus, pecuniam ac recentem in supplementum militem imperet, clientelæq; suo nomine ad arma cogat, quòd Heluetij ac Rhenani exercitum soluen-

*Frustrà
expellat
Audax
subsidiâ ex
Belgio, im-
peditis pro-
ducere Câ-
pobachis.*

dæ obsidioni pararent. At contrâ Campobachius primariis aliquot Belgatum viris scribit, necesse non esse brumalibus diebus Nobiles ad equum conuocare, quòd Heluetij iustum non cogerent exercitum, Nan- cxiq; post octo dies commeatu inopia deditionem certò videantur facturi; non nimium Hugoneti dictis terrentur, qui proprium magis quæstum quàm Principis necessitatem, rei bellicæ imperiis, ob oculos habere consueuisset. Qui Campobachij acceperant litteras, scientes quo is apud Principem esset loco, hoc est summo, effecerunt, pecuniæ parum Hugonetus impetrare potuerit, nobilitate etiam passim ante ver arma induere recusante. Quæ omnia resciscens Audax (præter Campobachij perfidiam) iurat se in immorigeros non aliter quàm in rebelles animad-

*Veniunt
tamen ad
eum sum-
ma hieme
Nassium
et Chi-
maus, pau-
cisq; alijs.*

*Interea
Heluetij ac
Rhenani
ad quinde-
cim milia
parant
Nancæ
succurrere.*

1477

versurum. Engelbertus tamen Nassauj ac Ioannes Chimaij Comes aliquot cum Nobilibus ac paucis peditibus summa cum difficultate ac periculo Nancæna ad castra petueniunt, magna Principi auxilia promittentes, si bellum ducere, ac pugnæ in ver supersedere vellet; sed sana non admittebat consilia, etsi multis singulis diebus in exercitu fame ac frigore morientibus. Interea Heluetij ac Rhenani sollicitatione Ducis Reineri quindecim circiter bellatorum millia coegerant, Rege singulis clām aureum lilium numerante, ac pro reliqua solutione fidei iubente: sicque Dux Reinerus confœderatis iunctus, instantibus Ianuarij Kalendis anni 1477. castra Beneuillæ locat, postero die ad Fanum D. Nicolai, quod haud procul Nancæo distat; vnde Nonis Ianuarij, vt oppido de rebus necessariis prouideat, aut cum Audace confligat, instructa acie Nancæum rectâ pergit. Audax de hostium aduentu certior factus, Præfectos, quod ab aliquot annis non consueuerat, ad consilium vocat. Prudentiores vnanimi voce suadebant, castra Pomussonium mouere,

*Relictis Au-
dax sanum
consilium
plurimum de
deferenda
pugna.*

*Confligit
cum vix
duobus
milibus
sanis con-
tra quin-
decim milia.*

ac exercitum proximis in oppidis castellisq; vsque ver proximum diuidere. Germanos enim Lotharingici auxiliares, importato Nancæi commeatu, brumæ diebus loca de præfidiis ac commeatu prouisa non obsessuros, sed domum vitatis frigoribus dilapsuros, nec facilè iterum coituros Ducis Reineri causa pecunia inopis. Salubre consilium altus Audacis animus contemnens, ex Campobachij sententia instructa acie, paucos valetudinarios recentibus ferocientibusq; obicit hostibus. Vix enim decem virotum millia in exercitu habebat, è quibus duo tantum millia sana benèque armata erant, quæ in fronte contra quindecim

Germa-

Germanorum millia collocat, quemadmodum Oliuerius Marcanus, Audaci tunc inter domesticos seruiens ac pugnae praesens, in Annalibus sanctè affirmat. Defendebant se Burgundi aliquamdiu pro paucitate strenuè, nec in fugam agi potuerunt, priusquam Campobachius proditor (de cuius exitu, in filia Audacis) quadringentis suis cum Italis ad hostes transisset; tum, pulsus ceteris, Eptingemius Germanus à sinistro latere pedites Burgundos inuadit, ac post breuem pugnam, equitum clade territos in fugam ruptis ordinibus agit. Audax vniuersi exercitus dissipatione motus, cum frustra ordines retentare ac fugam sistere, sæpius inuadentem feriens hostem, esset conatus, ab omnibus se fermè desertum conspiciens, vi per vrgentes aliquot erumpens hostes, consulere sibi conatur. Sed cum paucis comitatus Nobilibus viris ad Fanum Ioannis Rhodij, haud procul Nancæo, peruenisset, ac equo calcaribus concitato obuium torrentem saltu transilire vellet, eo præ lassitudine ad ripam offendente, in torrentem cadunt, sequebanturque eum multi, sed quis esset ignorantes; è quibus Claudius Baumontius Nobilis Lotharingus inter pedites militans, surdus, atque ita quæ inclamabantur non intelligens, equi iacentis clunes infesta hallebarda tanta vi reiterato aliquoties impetu verberat, vt frustra surgere conatus ephippio Audacem armis grauem eiicere cogeret, inque etiam deinde Claudius cruento conuersus telo, repetitis sæpè ictibus, eodem in loco iacentem mactat, superuenientemq; Germani pedites ignoto cadaueri arma vestimentaque detrahunt. Iacebat Audax nudus ignotusque, ac haud procul eo Ioannes Rubenpræus Contaius, Viuilla, aliquotque alij domestici eius Nobiles, viri fortes, tertio primùm à pugna die cogniti, tribus in corpore Audacis magnis vulneribus repertis, vno cæsim ab aure vsque ad dentes, & aliis duobus circa femora punctim hallebarda inflictis. Periere simul è Burgundis circiter tria virorum millia: capti verò Nobiles hi; filij Rortelini ac Nassouij, Comes quidam Anglus, Crouiacus, Chimaus, Galeottus, Antonius ac Balduinus Audacis fratres nothi, Iodocus Lalanus admodum faucius, Oliuerius Matcanus Historiographus, Montaguris ac Montfortius. Cæcidit Audax Nonis Ianuarij, anno eius sæculi septuagesimo septimo inuente, vt nunc cõputamus, seu septuagesimo sexto exeunte ad Pascha, more tunc recepto, annos natus quadraginta quatuor, mensem vnum, dies 2½. Post triduum vix agnitus per Medicum suum & Amnuensem captiuos (ita facies totumque corpus frigore ac tæbe sordata erant) iussu Reineri Ducis in primario Nancæi templo, ante summum altare D. Georgio sacrum, sepultus est, iuxtaque eum, qui vnà ceciderant viri Nobiles; erectaque ab eodem Reinero tumba, & super eam imago Audacis, additis natalium insignibus, vt etiamnum hodie apparet: ad-

Equo sustinente præ lassitudine Audax torrenti armatus immergitur.

Ignotus occiditur & sepelitur.

Periere vnà cum eo circiter tria virorum millia, capti etiam plures.

Post triduum vix agnitus Nancæi sepelitur.

fixaque Epitaphia varia, inter alia hoc breue non inconcinnum:

*Epitaphia
& Epita-
phium.*

Te pacis pigrit, te seduit atque quiescit,

Carole, sicque iaces? iamque quiesce tibi.

*Carthusia
Louanien-
sis huius
temporis
fama.*

Postea à Carolo Quinto eius ossa Lutzenburgum deuecta, eius soror Leonora demum Brugis Flandrorū in Choro templi D. Mariæ ossibus filix eius Mariæ coniunxit. Sub huius Principatu anno 1474. initium habuit Carthusia Louaniensis. Fundum & primas officinas dedit Walterus Waterlet Præpositus Malbodiensis. Promouerunt institutum Margareta Audacis vxor anno 1489. & Maria vidua Marchionis Arschoti.

MAXIMILIANVS

CVM MARIA

FILIA SUPERIORIS,

XL. BRABANTIAE

III. BELGHII VNITI PRINCEPS.

Præfuit annos quinque, hebdomadas undecim.

*Comptroller
militis Rex
Francie
Mariam
viginti an-
nos actam,
ad nuptias
filij sui
aduenit.*

AE S O ad Nancrum Carolo, paternas ditiones Maria filia heresque vnica adiit, sed magnis multisque calamitatibus prius exercita. Nam præter quod dolor immensus esset, patre tam seua morte sublato, ipsaque nondum nuptui tradita, mox hostes sensit qui vel maxime solatio auxilioque esse debebant. Nona statim Ia-

1477 nuarij anni 1477. cum quarta eiusdem mensis pater Audax cecidisset, Francorum Rex Ludouicus, qui eam è sacro Fonte susceperat, cum quo & pater anno 1475. inducias pepigerat in annos nouem, pupillæ prouinciis inhians, eamque ad filij sui octennis nuptias, cum ipsa nata esset annos circiter viginti, compellere nitens, inter cetera hæc ad Tranulium Lignij Comitem scribit: Amicissime Comes, litteras tuas, quæ de rebus me magnis audituque gratissimis sum mopere delectarunt, accepi. Tem-
pus est omnes animi corporisque neruos intendas, vt Ducatus Comita-
tusque Burgundiæ tua prudentia voluntariam mihi deditionem faciant: de-
creuisse enim me vt nuptiæ inter cognatam Mariam ac filium Caro-
luna

*Doctus id
epistola ip-
sum Regem
plurimè
examinat.*

MAXIMILIANVS ET MARIA, XL. BRABANTLE
III. BELGII VNITI PRINCEPS.

lum primo quoque tempore effectum fortiantur. Sed caue Comes, in Burgundiam cum armata manu proficisci, nisi certò tibi de Audacis morte constiterit. Plessio, nona Ianuarij 1477. Utque hæc consequeretur,

*Tunc primò
mèum dis-
posui cele-
res equi,
teste Comi-
tæ.*

*Gandenses
querre-
bellantes,
Mariâ in
possessionem
restitit,
quod ei
exegerat.*

*Istis Fran-
ciæ multa
oppida ei
admitti, oc-
cupant etiâ
Tornacum
tunc libe-
rum.*

*Occupat
item Atre-
batum,
Lentium,
Bethuniâ,
Terwanen-
sem Hof-
diniem.*

*Legatus ad
se missus
proponit
Rex hæc
iniquissi-
mas condi-
tiones.*

certain locis & intervallis tunc primùm ab eo (teste Cominæo) dispositi sunt celeres equi. Hinc ergo partim astu partim armis, deficiente etiam ad Francorum Regem Ioanne Challonio Aurantiæ Principe, tota fere Burgundia non multò post à Rege aut capta aut vastata est. Nec mitiores Mariæ fuere Gandenses dicam, an Ordines ibi congregati, quibus Maria vndecima Februarij, ipso inaugurationis die, ea privilegia concedere coacta fuit, quæ successores eius tamquam extorta, & contra Principis dignitatem, resciderunt. Missi sunt eo tempore Legati ad Franciæ Regem, cum Gandenses apertè rebellantes, Maria in potestatem redacta, Flandriæ gubernationem inuadere nomine trium ditionis Ordinum audent, Mariam cogentes, ut privilegia ab avo Philippo patreque Carolo vbi ob rebellionem erepta statim restitueret. Per idem tempus Rex Ludouicus, iusto exercitu collecto, in Atrebatem movet, spe potiundæ Artesiæ ac Hannoniæ. In itinere ei portas aperiunt Hannum, Chasteletum, Fanum D. Quintini, aliæque ad Somonam oppida Burgundo oppignorata. Occupat astu paulò post quoque Tomacum civitatem tunc liberam. Præerat eo tempore Atrebatensibus Adolfus Clivius, qui certior de Audacis morte factus, ad Ducem Mariam Gandavi invitè habitantem contendit, relicto Atrebatì proditore Creucecurio, de cuius animi mutatione nil metuebat, quòd ante paucos dies cum ceteris Proceribus Mariæ sacramentum dixisset, cuius opera Rex minori oppido potitus, alteram oppidi partem deditione quoque non multò post accepit, hac lege; tantisper cum Dominum agnoscant, dum Maria filia eius nupsit, vel clientale saltem iuramentum præstiterit, liberi interea ab omni militari præsidio. Iter facienti deditionem quoque Atrebatensium conditionibus faciunt Lensij, Bethunij, Terwanenses ac Hefdiniij. Dux Maria Regem contra omnem æquitatem ruptis induciis provincias suas occupate considerans, ad eum pro pace miserat Cancellarium Hugonem, & Imbercurtium cum alijs. Rex mille artibus aggressus erat, ut deferta Maria, sibi sacramentum dicerent. At illi nil facere nec promittere volebant, nisi matrimonium Maria cum filio eius Carolo contraxisset. Tandem has proponit pacis iniquissimas conditiones: Nubat cognata Maria filio meo Catolo, omnia ei facta testata manebunt. Si propter filij mei pueritiam huius non est animi, cedat mihi meisque successoribus in perpetuum Ducatum Comitatumque Burgundiæ, Boloniensem ac Atrebatensem. Reddat oppida omnia ad utramque Somonæ ripam sita. Perfoluat mihi in numerata pecunia sexcenta millia aureorum liliorum.

Datis

„ Datis vadibus promittat, se sine meo cōsilio nec permissione viro nuptu-
 „ rā. Gandenses quoque, amisso Atrebato & aliis, Flandriæ timentes, ad Re-
 gem Legatos destinant, petentes à bello desistat, quòd Maria Belgarū ne-
 gotia in Ordinum potestate constituisset. Negat id Rex, litterisq; partim
 à Duce Maria partim Viduæ Audacis manu, partim Adolphi Cliuij digitis
 ad se exaratis docet Mariam Belgarū negotia constituisse arbitrio nouer-
 cæ Margaretæ, Imbercurtij, Hugoneti, ac Adolphi Cliuij. Traditæ sunt il-
 lis eæ litteræ, quibus Gandauum allatis, plebs funibunda Imbercurtiū ac
 Hugonetiū in vincula coniicit, clamat eos proditores, ac Franco studere,
 cædis quoq; Audacis nō missa pecunia nec milite causam dedisse. Admo-
 uentur primūm tormētis, deinde gladio, Maria per alios primūm, deinde
 & per se (ô dura pectora!) in omnium conspectu passis crinibus cumq;
 multis lacrymis frustra pro iis deprecante: quæ tam indigna tantorū vi-
 ronū cædes ita omnes probos affecit, vt nihil salutaris Reipub. quā
 procuratas quam primūm Mariæ nuptias existimarent. Dum Rex Ludo-
 uicus hac ratione Burgundiam, Artesiam ac Picardiam inuadit, Flandri
 eius classico excitati ad arma, Ducibus Gandensibus ac Brugenſibus cō-
 currunt, armatisq; circiter viginti virorum millibus eis Adolſum Gel-
 driæ Ducem (de quo suprà ad annum 1472.) Cortracensi carcere edu-
 ctum præficiunt. Ducit Gelder Flandros Tornacum, vt, eiectis Francis,
 Flandriæ agros ac eotum popularione liberaret. Locat castra ad pontem
 Despiertes, summo opere pro decore annitēs, quòd sibi viduo Flandri Ma-
 riæ nuptias, inuitis etiam omnibus, promississent. Nocte quadam Gelder
 suburbia incendit; cūq; circiter auroram frustra hostem expectans dis-
 cederet, Franci magna manu enīpentes, postremos cædunt. Gelder Flan-
 dris euadendi spatium daturus, cum paucis yim Francorum sustinet, sed
 tandē à maiori parte desertus, à Francisco Sauuagero infesta lancea equo
 deiicitur. Defendit se pedes aliquamdiu ignotus, donec eum pluribus in-
 uadentibus eodem loco interficitur. Moribundus bis alta voce Gelriam
 inelamat, sicq; cadauer Tornacum auectum cū nemo redimeret, ibi à
 Francis sepultus est. Exinde Catharina interfecti Adolphi soror, pulsus tota
 Gelria Præfectis ab Audace constitutis, adiuuante Borbonio Leodiensiu
 Antistite, Catoli pueri Adolphi filij auūculo, omnes in verba pueri Caroli,
 etsi apud Mariam detēti, adigit, dissimulante his difficillimis temporibus
 Maria; atq; adeo māsfit exinde dicta Catharina in Geldriæ gubernatione,
 donec Carolus multo pōst, vt suo tēpore narrabimus, amitam eo one-
 re liberaret. Tandem ergo seriò agunt Belgarū Ordines de Mariæ nuptiis.
 Miserat non semel Cæsar Fredericus III. ad Belgarū Ordines, vt Mariam
 filio suo Maximiliano acciperet; sed demum mense Iunio honestissimam
 ad ipsam Ducē Mariam, ac congregatos cum ea Ordines, destinat Lega-

*Agitur Ma-
 riæ Gan-
 densis sua
 protervia.*

*Imbercur-
 tiū ac Hu-
 gonetiū à
 Gandensi-
 bus gladio
 admo-
 uentur, frustra
 pro iis pu-
 blicè depre-
 cante Ma-
 ria.*

*Flandri uel-
 lentes Gel-
 driam car-
 cere exim-
 pnam filio
 Ducis con-
 ſtituunt.*

*Interfecit
 eum Gelder à
 Francis in
 pugna ad
 Tornacum.*

*Agitur ab
 Ordinibus
 Belgicis de
 Mariæ nu-
 ptis.*

*Venit in
Belgium
insequi Le-
gatus pro
Maximu-
liano Imp.
filio, cui
dedit Ma-
ria ducem
sue despon-
sa.*

*Datur cir-
cumsus in
nuptiar.*

*Maximi-
lianus, du-
ctus Maria,
mon am-
mam ad-
vit ad con-
suetum
dum sta-
tum Reip.*

1478

*Condant
Hannonia
à Franc
obsidetur.*

tionem, Archipræfules Moguntinum ac Treuerensem, Antistitem Me-
tensem Gallica loquentem lingua, Ludouicum Bauarum, & alios. Ad-
missi Gandauum Legati (frustrâ renitente Philippo Cliuio, qui & ipse
procum agebat) cum in conspectum Mariæ totiusq; Concilij venissent,
omnium nomine Antistes Metensis verba facit; docet Carolum Audace-
m ac Fredericum Cæsarem, facta ad Nussium pace, de Mariæ ac Ma-
ximiliani nuptiis transegisse; ac tandem litteras suauissimas ipsius Ma-
riæ Maximiliano idem confirmantes, simul cum arrha adamante in-
genti, aureo annulo incluso, proferens, quàm officiosissimè nomine Ar-
chiducis Maximiliani rogat, dignaretur Dux Matia datæ fidei satisfac-
cere; eademque Legati Ordinibus Belgicis hac de causa Louanij congre-
gatis proponunt. Ordines de voluntate Mariæ, ac qui cum ea erant Pro-
cerum instinctu, communi assensu in nuptias descendunt, mittuntque
cum Cæsaris Legatis Balduinum Lanoium, qui hæc Cæsari eiusque fi-
lio nuntiaret, Bauaro post paucos dies semiarmato Principum more
Maximiliani nomine cum Maria concumbente. Exinde Maximilianus,
liberato è Nancæanz cladis captiuitate Comite Chimao, in Belgas
splendidissimo cum comitatu proficiscitur. Aderant Archipræfules
Moguntinus & Treuerensis, Marchio Badensis, Brandenburgius, Al-
bertus Saxo, Dux Iuliz, Antistes Metensis, Lantgravius Hassiæ, cum
multis aliis. Singulæ Belgarum ciuitates Coloniam vsque Agrippinam
Legatos cum donis obuiam misere, nec indonatus per Germanorum
urbes iuit. Tandem 17. mensis Augusti Gandauum perueniens, salutata
desideratissima sponsa, omnibusque aulicis, postridie 18. Augusti, præ-
eunte Antistite Tomacensi, eam in vxorem duxit. Missæ sacrificium à
Legato Summi Pontificis maxima solemnitate fuit peractum. Paucis
deinde diebus nuptiis datis, ad constituendum Reipublicæ statum, resi-
stendumq; Francis ex Ordinum sententia animum adiecit. Initio men-
sis Septembris Egmondæ Dominum Valenchenas cum 100. equitibus
Germanis mittit. Iungunt his Antuerpiani suo ære conductos viginti
equites, ac trecentos pedites sclopetarios, cum quatuor tormentis cam-
pestribus: atque interim Maximilianus, data acceptaque fide, in Princi-
pem à Brabantis, Flandris, ac Hannoniis inauguratur, solitis cærimoniis
primariis in ciuitatibus celebratis. Incunte anno 1478. leuibus præliis
Belgæ contra Francos aliquoties feliciter pugnarunt. Circa festum Pa-
schatis Maximilianus Middelburgij Zelandiæ inauguratur, aderantque
& Hollandiæ Ordines; mansitque ibi septimanis sex, frustrâ concilian-
dis Hauckiis & Cabelliauiis operam impendens. Paulo post Brugis Or-
dinem Aurei velleris ipse accepit, & aliis deinde impendit; cum interea
tertio Kalend. Maij Francorum Rex Condæum Hannoniæ oppidum
obsidet.

obsidet. Præerat Condæo Mingouallius ac Fresnæ Dominus præsidio
vigintriquinque lanceariorum equitum ac octoginta pedum, quibus
iuncti fideles ciues vix simul trecentorum virorum numerum imple-
bant. Habebat in exercitu Rex circiter viginti millia pugnatorum.
Quatiuntur muri quatuordecim maioribus tormentis, continuis vi-
ginti octo horis. Ruinæ ingentes inuitant Francos ad irruptionem; sed
Mingouallius nusquam auxilium prospectans, ne suos temerè certæ
morti obiiceret, Kalendis Maij ea lege deditionem facit, vt qui exi-
re vellent, saluis rebus omnibus possent; qui manere cuperent, tuto
idem liceret. Dederunt se quoque Francis Biesium, Brisolium,
Estrambruga, Haurechium, Tresslonga, Bossum, ac circumiacentia
Condæo castella. Eodem tempore Tornaco ac è vicinis præfidijs colle-
cti octingenti circiter equites Franci, Flandriam Audenardam vsque
populantur: quos excipientes Dudsellius & Auricanus cum octingen-
tis peditibus ad pagum Egenium, prædam eripiunt, quadringentis par-
tim cæsis, partim captis; cecidere è Belgis tantum triginta. Interea Ma-
ximilianus quatuordecim virorum millibus è Belgis in vnum coactis,
hisque duobus Germanorum pedum millibus iunctis, in hoc totus
erat, Regem Francosque Hannonia pelleret. Ab alia patte Iacobus Ro-
montij Comes ac Philippus Cliuius, collectis quatuor virorum milli-
bus, recipiunt Bossum, Tresslongam, Haurechium, ac Villam. Maximi-
lianus cum exercitu Crispinum processit, cuius metu circa Kalend. Iu-
nias non Condæum solum, sed etiam Quesnoium, Bochainum, & ca-
strum Antoignij Franci deserunt. Erat hoc tempore Rex Francorum
Camefaci, qui & hinc se suosque non multo post deduxit, siue Imperij
Germanici reuerentia, siue quacumque alia de causa: interim feruebat
adhuc Butgundia conflictibus; Gelri etiam Duce Meursio bellum Hol-
landis, Brabantis ac Cliuiis, quod biennio durauit, inferunt. Eo lem ferè
tempore Maximilianus, restituta Leodiensis Cruce (quam Picon vo-
cant) ab Audace illis ablata, non parum re parua infestos eorum animos
sibi deuinxit. Hoc anno nono Kalend. Iulij natus est Brugis Maximilia-
no filius, de quo est hoc inde metrum numerale:

o MnlbVs aCCePsVs regnat noVVs eCCe pblLippVs.

& quarto Kal. Augusti à sacro cum Lauacro suscepere Margareta Auda-
cis vidua, Adolfus Cliuius Rauastainæ Regulus nomine Cæsaris, & Lur-
zenburgius D. Pauli Comes nomine Henrici VII. Anglorum Regis. Et
exinde fiunt inter Regem Ludouicum & Maximilianum induciæ in an-
num, quæ initium sint habituræ 15. Kal. Augusti ea lege. Rex vt Maxi-
miliano restitueret ante finem primi mensis quidquid in Comitatu Bur-
gundiæ ac Hannoniæ occuparat: (quod quamquam agrè, tandem Rex
confer-

*Idem dedi-
tur Fræct,
cum vici-
nu castru.*

1478

*Maximi-
lianus col-
lecto in Ho-
landia
Franci ob-
nam pro-
pulsauerunt.*

*Reuerteret
plurimum in
Hannoniam.
Erat enim
miserum
à Franco
desertum.*

*Natus est
Maria p-
lita Phi-
lippus, &
vidua
francorum
Franci in
audacia re-
nati sunt,
& p-
ca.*

consentit, Germanos ac Heluetios vetitus, quibus parum placere sciebat, vicinum sibi Burgundiae Comitatum Francis ditionibus iungi. Ceterae vero ditiones eo manerent statu quo erant, donec sex viri ab utraque parte Tornacum missi de absoluta tractassent pace. Denique Rex Tor-

Tornacen-
ses libera-
Francis
praesidio
cum Maxi-
miliano
transiunt.

naco praesidium deduceret, urbemque liberam relinqueret. De pace Francis non comparentibus, nil actum est. Tornacenses Regio liberati praesidio, mense Nouembri cum Maximiliano transiunt, pollicenturque se Francicum amplius non admissuros militem. Varia his duobus annis exigua praelia, atrocia tamen, inter Belgas, Francos, vicinasque nationes, mari extiterunt. Sed sub finem huius anni Belgae, pulsus piratis omnibus, repressisque Francis, maris imperium obtinuerunt. Bello inter Francos ac Belgas ad tempus sopito, dissidium aliunde exarsit. Gandenses enim

1479

Tornacen-
ses libera-
Gandenses
contra ur-
bu Rectores
ab totum
terranum
singulis po-
stulis cere-
visia impo-
sitione.

Francis non
praesidio
qua pro-
missionat,
iterum u-
triusque
via belica.

mensis Februarii anni 1479. contra urbis Rectores arma sumunt, quod teruncio singulum cerevisiae poculum onerassent. Arma utraque pars capit, pugnatur diuersis urbis locis, cadunt e plebe triginta quinque, capiuntur multi, pars capere plectitur, alij exilio multantur. Interea Franci, quod promiserant lege induciarum, praesidia ex aliquot Hannoveriae castellis non deducebant. Quare Bosluji ac Harciae Domini Selam inuadunt, Francosque deditionem facere cogunt, ulteriusque progressi occupant Creueceurium, Osinum, Esmam, Lesdaignum, Honecurtum, adiutisque auxiliis Philippi Cliuij ac Ioannis Lutzenburgij Bochainum quoque recipiunt, Baureuorium desertum reperiens, praesidio firmant. Franci ex aduerso circa Iunij Kalendas septingentos equites cogunt, pedites multo plures, Duceque Creuecedrio recipiunt Osinum, Creueceurium, Lesdaignum, Esmam ac Baureuorium, Bochainum frustra tentant. Et haec dum fiunt, induciae tamen violatae non dicebantur. Sub finem induciarum Maximilianus considerans Regem a pace abhorrere, ad Fanum D. Audomari profectus, exercitum colligit, ita ut, delectu habito, circiter viginti octo millia bellatorum recenseret. Mouet sexto Kal. Augusti Terowanam versus infestam praesidio

Obsider
Maximi-
lianum Te-
rowanam,
visi 400.
equitibus
& 1500.
pedibus
munitae.

4000 galeatorum equitum, & 1500. ballistariorum peditum. Vbi dum Maximilianus necessaria ad expugnationem parat, nuntiatur Francos ductu Creueceurij iusto cum exercitu ad soluendam obsidionem propere, esseque in pago Blangensi. Quare Maximilianus exercitum in vnum locum contrahit, maiora tormenta ad oppidum Airam deuchi iubet, minora in pugnae usum seruat. Irridebant Terowanenses, quasi aduenientibus Francis fugam circumspiceret. Sed ille ponte reperto, coque quatuor millibus Flandrorum munito, generose viginti nondum annos natus contra Creueceurium proditorem (vide supra ad annum septuagesimum septimum) nequidquam colles duos Enguinensem ac

Guine-

Guinegatam infidemrem in aciem prodit. Habebat Creueccurius citi-
 ter tria millia equitum, quatuordecim millia peditum, ac sex millia ru-
 sticorum. Secunda erat post meridiem hora, calor intentissimus, ardor
 ab utraque parte pugnandi maiot. Pugnatur aliquamdiu acerrimè. Sed
 Francorum equitum multitudine oppreffi equites Belgici, tandem fu-
 gam Airam versus arripiunt. Insequitur eos Creueccurius ac Torcius
 cum tribus equitum turmis longius quàm excecitus Ducem decebat.
 Maximilianus, equitum suorum conspecta fuga, peditum phalangem,
 cui se iunxerat, promouet, ac primus fortiter lanceam pedestrem in stre-
 nuum equitem Britonem nomine Alexandrum rumpit, eumque equo
 deiectum propria manu capit. Creueccurius ac Totcius, è prima equi-
 tum Belgarum infecutione reuertentes, sperabát eundem aliarum acie-
 rum successum se reperturos. Sed in hastatos incidentes Flandtorum pe-
 dices, pars maior capitur, aliquot cæduntur, pauci cum Ducibus effu-
 giunt. Insequebantur Austriaci, Belgæ ac Burgundi, fugientes ad portas
 vsque Fani D. Pauli, Hesdini, Dotlani, & vicinorum locorum, sed pauci
 equites, qui viginti octo horis ex equis non descenderant, insuperque &
 cladem acceperant, peditesque lassitudine & sudore fluentes reficiendi
 necessario eodem erant loco. Requieuit igitur Maximilianus ea nocte
 in castris & tentotiis Francorum: dutauetat enim pugna ab hora se-
 cunda pomeridiana vsque ad octauam vespertinam. Posteto die Airam
 peruenit. Creueccurius dispersas in vnum colligens copias Blangefij
 mansit, summoque manè Hesdinum venit. Penète è Francis circiter
 nouem virorum millia, ac inter hos Peureusij Comes, Argentellius, Bau-
 uosius, Totcij Legatus, Dotdanus, Brecquius. Capti sunt perpauci. A
 parte Maximiliani, Romontij Comes in dextro crute fuit vulneratus,
 Cruningius duos sub se petdidit equos. Equites Belgæ desiderati du-
 centi, ac inter hos Iacobus ac Antonius Halwini, Rudlederus, Arden-
 butgius, Parwesius, Rotfelatius, ac aliquot alij viri Nobiles. Pedites ce-
 cidere perpauci, eorumque constantia victoriam Maximiliano patauit.
 Conrigit hæc pugna, dicta Blangiaca, Viefvilla & Guinigatæa, à vicinis
 locis, 7. Idus Augusti. Mense Septembri, in vnum coactis mille equitibus
 ac peditum sex millibus, Romontij Comitem Maximilianus ad obsi-
 dendum Maubonium castrum munitissimum à prædonibus inessum
 mittit. Post varias oppugnationes arbitrio Romontij se dedentes, pars
 seminuda dimittitur, pars ad arbores strangulatur. Hinc Lilerium Ro-
 montius peruenit, sed propugnato non inuento, ignem tectis iniiciens,
 ad Maximilianum cum copiis venit, qui cum altera excecitus parte ad
 Fanum D. Pauli castra habebat. Hoc enim oppidum bis mille ducenti
 Germani Francorum Regi militantes custodiebant. Exit pars alacriter,
 expe-

*Pugnatur
aliquam-
diu acerr-
imè dolis
statis ad
Guinega-
tam, non
procul à
Blangia
pago.*

*Tandem
victoria ad
Maximi-
lianum in-
clinata.*

*Pugnatum
à secunda
pomeridia-
na vsque
ad octauam
vesper-
tinam, cessit
exercitus no-
uum milia-
rum Fran-
corum.*

*Mando-
num ca-
strum in
pessetiam
Maximi-
liani ce-
dit, hinc è
Lilerium.*

*Primum
deprada-
tiones &
voluta-
tes.*

1480

*Nascentur
Maria fi-
lia Mar-
garita.*

*Ganden-
bus iterum
tumultua-
ntur, Ma-
ximilianus
iratus inde
discedit,
primo Me-
chliniam,
inde in Hol-
landiam.*

*Rex Fran-
corum in-
uadit de-
tionem Lut-
zenburgen-
sem.*

1481

*Haucios
seclitiosos
in Hollan-
dia Maxi-
milianus
castigat,
inde in Fran-
ciam tendit.*

experiuntur cum Belgis vires, discedunt paucis utrimque; desideratis a quo Marte. Hinc Belgæ ad Attrebatenſium vique; portas nemine contra exeunte excurrunt, mille artibus Francos ad pugnam frustra irritantes. Dimisso igitur Maximilianus exercitu, veteranos in praesidia distribuit. Tunc Franci hinc inde ab Hannonibus & Flandris praedas agunt, Chimaenses vice versa ditionem Leodiensem tamquam Francis fauentem depopulantur. Anno 1480. mensis Ianuarij die decima, parit Bruxellæ Dux Maria filiam Margaritam. Suscepere eam è sacro Fonte Margareta Eboracensis Audacis vidua, Anna Burgunda Rauaſtainij vxor, ac Ioannes Challonius Aurantij Princeps dudum ad Mariam reuerſus. Huius quoque anni initio Ioannes Carodoleus, Schampuanſij Dominus, Burgundiae fit Cancellarius in locum Gulielmi Hugonetæ à Gandenſibus interfecti; Aurantij Principe ægerimè eius promotionem ferente. Petierat enim sæpius eandem dignitatem pro Guiljelmo Rochefortio, qui postea Franciæ Cancellarius est factus. Vere huius anni Gandenses Ordinum Flandriæ consensu, maximeque Dudzellæ Domini instinctu, Maximiliano leges sumptuarias, quibus familiam instituat, ditionesque regat, scribere ausi sunt, complures in exilium agentes, qui ab eo dignitatibus ornati, diu probè rectèque muniis functi fuerant: qua insolentia grauius offensus, cum vxore Maria vrbe discedens, Mechliniam contendit, eaque ibi relicta Bredam est profectus, inde Gertrubergam, conscensaque nauì Roterodamum venit, vbi in morbum incidens, adeo grauius aliquamdiu laborauit, vt Medici de vita desperarent. Sed tandem natura morbum superante, conualuit. Exinde Francorum Rex circiter viginti virorum millia in ditionem mittit Lutzenburgensem, Duce Carolo Ambosio: qui primo impetu Vertonium expugnat, praesidiariisque; partim caesis partim captis, paulò post luosium per ditionem accipit, ac in Franciam cum copiis reuertitur. Sub huius anni finem Wolfardus Borselius Hauckiæ factioni fauere repertus, praesertim ob non sedatam tumultuationem, quam ij praesente Borselio in Haga-Comitis excitant, iubente Maximiliano, in praesentia Adolphi Rauaſtainij & Ioannis Egmondij, in oppido Gorichemio gubernationi Hollandiæ Zelandiæque renuntiare cogitur, succeditque ei Iodocus Lalanus. Vere anni 1481. Maximilianus iterum in Hollandiam profectus, bellum Hauckiis infert. It cum eo Salezarus, Fani D. Martini Dominus, Habartus, ac alij Nobiles praefecti. Capiuntur capita aliquot Hauckiorum ac securi percutiuntur. Urbem Leidanam in quinquaginta millia florenorum condemnat, quòd sine causa Hauckios admisisset. Exinde ex Hollandia contra Francos proficiscitur. Expugnat, diripit, ac exurit Baumontium Hannoniæ. Arx, cum aliquamdiu tenuisset, tandem quoque ditionem

nem facit. Sed vix inde cum exercitu discesserat, quin statim Belgæ à Francis pellerentur, quòd iterum Maximilianus in Hollandiam contra Hauckios omnia perturbantes proficisci esset coactus. Roterodami ac Goudæ honorificè admittitur, tum Audewateræ ac Leidæ, capite hîc puniens Theodoricum Potterum, auctorem vt Henricus Brouchusius Geldrico cum præsidio in ciuitatem Hauckiis auxiliaturus admitteretur. In profesto Paschatis Hagam-Comitis venit, indeque post octo dies Dordracum, quod Egmondus non ita pridem, eiectis Hauckiis, astu occupauerat, nauem velut solis saligneis viminibus (intus latente milite) onustam portui inuechi curans. Rebus Hollandicis ex animi sententia confectis, Maximilianus Nonis Maij Boscoduci numerum Equitum aurei Velletis supplet; filiumque Philippum trimulum Equitem creatum aureo torque condecorat. Venerat & Maria vtetum gerens Buscoducum, vt cum marito inauguraretur; vbi cum scena lignea rumpetur, Maria tamen omnèsq; qui in scena stabant ruentes nihil se læserunt. Pridie Kalend. Iulij annuæ inter Francos ac Belgas induciæ publicantur: quæ ita scilicet sunt seruatz, vt interea ab vtraq; parte tamen miles à prædationibus non abstineret. Sub idem tempus Geldrij, præcipueq; Neomagenes, Brabantinorum Hollandorumque agros continuis incursumibus vastabant, Meursiorum nomine cum Cliuio bellum gerente. Causas vide superius anno septuagesimo secundo & septimo. Quare Maximilianus cum mediocribus contra eos copiis profectus, variis locis minutis præliis Geldros fundit, sed nullibi maiore incommodo quàm iuxta Wageningam: qua pugna quingenti eiuses Neomagenes, exceptis extetis, periète; capti sunt multò plures. Domiti Neomagenes ceterique Geldri cum Maximiliano transigunt, omnèsque se eius potestati, exceptis Venneloniis, committunt. Proficiscitur Maximilianus cum vxore Neomagum, ac in Geldriæ Ducès inaugurantur. Idem fir Zutfaniz: præficitque Geldriæ ac Zutfaniz Adolphum Nassouium à Visba; qui (vt postea narrabimus) non probè hoc munere est functus. Vxore Maria Bruxellam remissa, Rurmondæ militem cogit, ac Venneloum obsidet. Cùmque muri tormentis disiecti militem ad irrumpendum inuiterent, emissis Vennelonij Legatis, honestis legibus deditionem faciunt. Inde dimisso milite, Maximilianus Antuerpiam venit, vbi ab ignotis aliquot circa vespèram occiditur Dudzellæ Dominus, summus Gandensium Balliuus, postremæ Gandensis seditionis caput, eaque de causa plebi gratus; quæ, eius morte intellecta, alium seditionis ducem circumspicit, causamque querens, mox vrbe ac Flandria exulare iubet Gasbechi Dominum, multosque alios claros nobilesque vitos. Postridie Kal. Septembris nascitur Bruxellæ Maximiliano filius Franciscus, qui vigesima

Ex Gallia redire cupit, iterum inuoluta dicitur Hollandu.

Maximiliano filium Philippum trimulum Buscoducum Equitem creat.

Geldria Brabantia & Hollandia agros incurfant.

Domiti Geldria Maximilianum cum vxore recipiunt, tardius tamen aliu Venleuy.

Pergunt tumultuandi Gandensibus, profecto etiam Gasbechi Dominus & alii.

438 MAXIMILIANVS CVM MARIA.

tertia Decembris sequentis obiit. Exinde Franci occupant oppidum Cambresiacum haud procul Cameraco situm, inde Condazum vique ad Scaldim excurrentes. Erat hoc tempore Maximilianus cum vxore Brugis. Exit illa cum Nobilium virorum ac virginum comitatu ad venationem, inspectura hierofalconum ac accipitrum, quibus plurimum delectabatur, artem ac solettiam. Insidebat noto asturconi, admodum animoso ac feroci. Cingula quæ sellam sessoriam stringebant, dum incitatus asturco ardentius fertur, inter currendum soluantur. Labitur supina equo Maria in tergum, læditque costas adeò grauiter, vt post tertiam septimanam decumbere cogeretur. Hactenus enim vim mali dissimulando nemini aperire, mariti causa, fuerat ausa. Tandem accedente continua febris, quinto Kal. Aprilis anno 1482. in ciuitate Brugiensi Deo animam reddidit, quantum granida, ætatis anno vigesimo quinto, incredibili cum dolore Maximiliani. In ipso enim iuuentutis flore ac vigore constituti, inuicem tenerrimè adamabant; adeò vt Maximilianus per omnem vitam cum de ea mentionem inferret, aut fieri audiret, à lacrymis aut suspirio abstinere non potuerit. Fit viduus anno ætatis vigesimo tertio. Conditur Maria summa cum celebritate Brugis, in templo, vt petierat, diuæ Virginis Mariæ, tertio Nonas Aprilis. Cor Antuerpiæ in matris sepulchro ad D. Michaëlis clausum est. Huius Mariæ Principatu anno octogesimo primo Ioannes II. Lusitanæ Rex peritissimis ea tempestate Mathematicis Roderico & Iosepho Medicis suis, itemque Martino Bohemo, qui se Ioannis Regiomontani discipulum ferebat, negotium dedit, aliquid communi consilio excogitarent, ad cursum nauium in pelago, quamuis ignoto, regendum, abducto nauta à siderum sibi familiarium conspectu. Ita Astrolabium instrumentum, quod antea ad colligendos stellarum motus dumtaxat adhiberi consueuerat, ad explorandam simul locorum (vt vocant) latitudinem ab ijs accommodatum est.

Maria inter venandum equo lapsa grauius laceratur.

1482.
Tandem post tertiam hebdomadam moritur Maria, inaccessibili dolore Maximiliani.

P H I L I P P V S
 A V S T R I A C V S,
 P O S T E A H I S P A N I Æ R E X,
 F I L I V S S V P E R I O R I S,
 X L I. B R A B A N T I Æ
 I V. B E L G I I V N I T I P R I N C E P S.

*Præfuit partim per tutores, partim per se,
 annis 24. & mensibus sex.*

MAXIMILIANO vxori Mariæ iusta petſolvente, Franco-
 rum aliquot Præfecti, 4. Kalend. Aprilis vigilum negli-
 gentia Bohainum occupant, ciuibus ac ptæſidiatis ad
 arcem confugientibus; vnde mox in oppidum armati
 reuertentes variis locis incendunt: quare Franci diſcede-
 re coacti, ædibus quæ nondum atdebant, ipſi quoque
 ignem iniiciunt. Belgæ alia parte occupant caſtrum Elicurtum ac Baure-
 uotium. Sed Mouyus Fani D. Quintini Præfectus, coactis trecentis equi-
 tibus ac quadringentis peditibus, dicta caſtella, ciecſtis Belgis, recuperat.
 Demum 12. Kal. Auguſti Maximilianus, conuocatis Brabantis, ab ijs li-
 berorum ſuorū tutor conſtituitur. Idem Ipris, coactis Flandriæ Ordini-
 bus, tentat; ſed Gandenſium interceſſione, recuſant. Hinc poſtea miſerix.
 Sub idem tempus iuxta Leodium Ludouicus Botbonius Leodiensium
 Antiſtes, machinatione Guiljelmi Meteani Atenbergij in inſidias petra-
 ctus, à ſicariis Francis ſine Auguſti interficitur. corpusq; in Moſam abiici-
 tur, atque inſuper conuocato Leodiensiu populo, gloriatur Meteanus ſua
 opera Antiſtitem omnium ptæcedentium calamitatū à Brabantis acce-
 ptarum auctorem interfectum, petiq; filium ſuum Ioannem Meteanum
 Colonix litteris operā dantem in Antiſtitem eligant. Peruenierat Maxi-
 milianus in Hollandiam ac Zelandiam; tutelæque liberorum ſuſcepta, in
 Brabantiam teuertit: intellectaq; Præfulis Leodiensis indigna eade,
 conſilio cum Brabantis habito, vindicare ſcelus, nec pati vt Meteanus

1482

*Maximi-
 lianus à
 Brabantis
 liberorum
 ſuorum
 tutor con-
 ſtituitur,
 tamen à
 Flandriæ
 tutelâ non
 admitti-
 tur.
 Botbonius
 Episcopus
 Leodiensis
 ſuo ma-
 ſtratur.*

Qq 2

cluf-

*Conflic-
tus etiam
ab Helan-
du Maxi-
miliano
tutor, per
Brabantia
in Leodien-
sis mouit.*

*Peccat
S. Trudoni,
Burchlo-
no, Hassel-
to, alio.*

*Sancti Ma-
ximilianus
pacem cum
Francis,
propter
Flandra-
rum rebel-
lionem, qui
licet legibus.*

*Totus ad
bellum Le-
odienſe ac-
cingitur.*

eiufque complices erga cōmunem Præſulem, Burgundicæ familiæ ſau-
torem, impunè tantum facinus ſint auſi, ſtatuit. Pedites enim equitèſque
Franci, a Mercano ad facinus perpetrandum conducti, inagno numero
palàm ac impunè in vrbe vagabantur. Attribuuntur ſtatim Philippo
Cliuiſio belli huius Imperatori quingenti equites, & mille quingenti pe-
dites; cui ſe mox alijs cum copijs iunxere varij Procereſ, ac voluntario-
rum militum numerus ingens, petuntque primùm D. Trudoniſ oppi-
dum, quod Kalend. Septembris deditionem facit. Hic ad Cliuij caſtra
adducit Maregravius Antuerpienſis centum equites, Maſterus Louanien-
ſis octingentos haſtatos pedites, Balliuſ Brabantie alam equitum ac
mille ducentos pedites. Sequitur mox Challoniſ Aurantij Princeps
cum equite ac pedite Burgundo. Oppidum Burchlonium occupant ac
diripiunt. Expugnant ſpoliaſque Haſſeltij, dein muros portaque
deiciunt, ciues occidunt aut captiuos abducunt. Hic ad exercitum cum
nobili iuſtoque comitatu venit Romontij Comes Sabaudus, multaſque
oppida ditionis Leodiienſis deditione facta, in gratiam, magna prius nu-
merata pecuniæ ſumma, recipiuntur. Nono Kal. Octobris vniuerſus
exercitus vnico ab vrbe Leodiienſi milliari, qua parte Tungros reſpicit,
caſtra locat, certantque leuibz indices præliis. Pars exercitus Tungros
obſidet, qui poſt paucos dies inopia comineatus deditionem faciunt.

Interea Maximilianus cum Ludouico Vndecimo Francorum Rege pa-
cem propter Flandrorum rebellionem facit, his aliſque licet iniquiſſimis
conditionibus: Carolus Delfinus Regis filius Margaretam Maximilia-
ni filiam in vxorem ducit, eaſque mox pace publicata Atrebatſi traditor,
& in Francia enutritor. Margareta Delfino in dotem Comitatus Ant-
ſix, Burgundie, Maſconum, Auxerre, Charoloij, Salinatum, Barrie ad
Sequanam, Boloniæ ac Noierij adſeruo. Nec Rex, nec Delfinus, nec Ma-
ximilianus, tutelam Philippi Auſtriaci prætendit, neque gerit, ſed
Belgarum Ordinibus in eo quo nunc ſunt ſtatu relinquit. Maximilia-
nus ac Philippus vt Flandrie Comes eiufque ditionis Ordines Pariſien-
ſem Senaturn pro ſuprema prouocationis curia agnoſcit, eaſque de re
litteras Regi dato. Pace iniqua facta, Maximilianus ad bellum Leodiien-
ſe totus accingitur. Tribus Leodio milliariſ arx ſtabat Houloinga, in
qua octingenti erant prædones Mercani, Brabantis infeſtiſſimi, quibus
centum ſexaginta equites eiufdem ſarinz auxilio venerant. Cliuiſus cete-
riſque Procereſ cum octo virorum millibus poſtridie Nonas Ianuarij
anni 1483. eos obſidet, tormentiſque facto ingreſſu, præſidiarios ad de-
ditionem cogit; qui nudi, albam manu virgulam in gratia ſignum fe-
rentes, excurrunt. Hinc Mercanus circiter viginti virorum millia Leodio
educens, contra Cliuium in aciem prodit. Brabantſi eorumque ſocij præ-
catione

PHILIPPVS AVSTRIACVS, XLI. BRAB. IV. BELGII VNITI PRINC.

*Experta-
tum vate-
rum.*

*Leodienſes
accepta cla-
de circiter
trium mil-
lium vire-
rum pacem
petunt, im-
petrantq;
ea lege vt
Brabantia
Ducem pro
tellerem
ſuam agno-
ſcant.*

*Præſtā aliud
in Vla-
mias, ob
captum ab
ipſis ſuum
Episcopum
Dauidem
Eurgun-
dam.*

*Oppugna-
tur acriter
vrbs.*

*Dum de
deditione
agitur, hinc
iniuſſus mi-
les ſibi-
moris ad
oppugna-
tionem pro-
ſiit, inde
Lalanus
vrbem obe-
quutus
traiecitur.*

catione ad Deum facta, promittunt ſuperſtites proximo die Veneris pane ac aqua victuros. Pugnatur acriter, tandem virtute peditum Auſtriacorum acies Leodienſium perrumpitur, ac in præcipitem fugam agitur. Periere è Leodienſibus circiter tria viroꝝum millia, capti multo plures, tormenta omnia cum ſignis militariſibus in poteſtatem redacta, ex Auſtriacis plūs minūs quinquaginta cecidere. Hinc poſita ferocia Leodienſes pacem petunt, eaq; lege inter alias impetrant, vt ſingulis annis, Maximiliano triginta duo millia aureorum florenorum ſoluerent, Ducemq; Brabantia Proteſtorem ditionis vrbiſq; Leodienſis agnoſcerent. Tenebat hoc tempore Traiectum ad Rhenum (Vltraiectum vulgò) partes Hauckiorum, eaq; de cauſa Antifſtes Dauid Burgundus ſede erat pulſus. Oppreſſum captumq; Ultraiecti Episcopum Amorsfortium ſuæ factionis oppidum relegauerant Hauckij, iuſtaq; cuſtodia ſepſerant: Maximilianus Antifſtitem affinem indigno carcere liberaturus, arma parat, ac copias contra Ultraiectinos mouet. Habebant Hauckij in vrbe mercenarios equites centum viginti, pedites mille quadringentos. Iodocus Lalanus Hollandia Præfectus contra vrbeꝝ cum copiis præmittitur, adducebátq; Sorra Comites mille quingentos Germanos pedites, Lancelotus Barlaimontius bis mille Picardos ac Hannonos, quibus imperabant Salezarus, Hiergius, Hutinus, Habartus ac Hercules Lalanus. Menſe Iunio ad vrbeꝝ cum octo viroꝝum millibus Lalanus venit. Barlaimontius ſuburbium inſulare, dictum *de Weert*, bis teiectus, tertio expugnat, munitiones proferens ad vrbiſ uſq; foſſarum labra. Adeſt 18. Iunij Maximilianus, qui haſtenus Gorinchemi conſcribendo militi fuerat intentus, quinque millia peditum cum non paucis equitibus adducens, ſtatimq; miſſo milite, munitionem qua in Portu (quem *de Vaert* vocant) expugnant ac incendunt. Tum ptoferri tormenta, quatiq; murum iubet. Erumpunt aliquot equites; tepelluntur, captis viginti. Propoſito oppugnationis ſigno, miles ſe parat. Ultraiectenſes, de rei euentu timentes, mittunt ad Maximilianum Eingelbertum Cliuium, Montvortij Comitẽ, ac Conſules duos, vt de compoſitione agerent. Interim miles iniuſſus ad vrbiſ oppugnationem ſine ordine conuolat. Non deſunt ſibi ciues, nec præſidiarij. Cadit Sorra Comes cum aliquot Getmanis; eoq; res deuenerat, vt collato pede pugnaretur. Doluit ob hæc Maximilianus: nam ſerè tranſactum erat, auctoritatemq; ſuam lædi ſatis intelligebat, quaſi mala fide cum eis tractaſſet. Ciues exigua victoria elati, conditiones reiiciunt. Detinentur hac de cauſa in caſtris Eingelbertus Cliuius ac alter Conſulum. Iudocus Lalanus paruo aſtutecoꝝu inſidens, vrbiſ ſitum comitante Egmondio perſpiciebat, cùm ecce è veſte purpurea agnitus, à duobus vulneratur ſcolopetariis. Deducitur

citur ad diuersorium propinquum. Venit huc statim Maximilianus, ac posteaquam per duas horas soli essent collocuti, commendatis vxore ac liberis, paulò post pridie Nonas Augusti moritur, Densè in Flandria sepultus: nec diu postea Vltraëctini moram facientes, his inter alias legibus Maximiliano sededunt: Pro belli impensis Maximiliano quadraginta millia florenorum certis temporibus soluitote. Equites peditesque præfidiarij statim inertes exitote, præfidiũque Maximiliani per portam aut muri ruinam, vt illi visum fuerit, recipiunto. Annui ciuium redditus, qui die publicationis pacis debebuntur, semel Maximiliano cedunto. Maximilianus in vrbe arcem, loco quo voluerit, extruito. Hæc acta transactaque pridie Kal. Septembris circa mediam noctem. Hoc anno 1. Kal. Septembris obiit Ludouicus Vndecimus Francorum Rex, succedente filio Carolo, cum antea in mense Martio etiam obiisset Rex Anglorum Eduardus Quartus. Anno sequenti 1484. vndecimo Kalend. Februarij, obscura nocte, viginti pedires Austriaci occupant Amerfvortium, quod congelatis fossis custodias negligenter curassent. Austriaci suorum paucitatem dissimulaturi, ingenti sublato clamore omnes securos esse iubent, qui cum Antistite Dauide sentiant. Qua voce audita, statim se Austriacis Cabelliauij iungunt, ac Hauckia factione ciecta, bona diripiunt. Maximilianus eodem tempore in Hannonia filij Philippĩ tutor admittitur. Hoc anno initium sumpsit summa Belgarum calamitas, è bello ciuili orta. Brabantia pars maior, ac Cabelliauij Hollandi cum Maximiliano stabant, quemadmodum & Hannones, Lutzenburgenses, Namurcenses, ac Rectores ferè omnes, exceptis Flandris, parteque Brabantia minore, quorum antesignani Gandenses, iactantes Maximilianum nimium Germanis & exteris tribuere, in potestate habentes Philippum Austriacum, eius nomine se omnia administrare simulabant, assignatis ei viris nobilibus Adolfo Rauastainio, Philippo Burgundo, Romontij Comite, ac Gruthusæ Domino. Scribit ad hos litteras Maximilianus, docens, iniuriam quam Flandri, crepta proprij filij cura ac tutela, contra rerum naturam, omniumque ferè Belgarum iudicium eam sibi deferentium, faciebant. Cum Proceres quid Maximiliano essent responsuri, dubitarent, Flandri propria auctoritate non satis honestè nec modestè respondent. Eodem tempore Gandenses ac Brugeses Antuerpiensium foris, nundinis, ac mercaturæ immunitatibus insidiabantur; illi vicissim Flandrorum prærogatiuis immincebant. Maximilianus considerans Gandenses ad bellum se parare, insidiatur oppidis circa Gandauum sitis. Instruit Mechliniæ plaustra tria, imponit iuuenes acettimos. In vno sedebant hi schemate sacrarum Virginum, in secundo Monachorum, in tertio mercatorum seu

*Leges quibus Vltra-
ectini Ma-
ximiliano
non multis
passi irra-
dunt.*

1484

*Amerfvor-
tium inde
capit, pul-
si Hanne-
bric.*

*Causa præ-
texta à
Flandria
& alijs
paucis, cur
dedito apud
se Philippo,
vellet bo-
bers Maxi-
milianum
sine tute-
lam.*

*Assu mil-
itari ocu-
pat Maxi-
milianus
Tueram-
mondam.*

1485
Item An-
denardam.

ciuium, omnes sub vestibus egregiè armati; sic portam Teneramondæ occupant, sequensque mox Maximilianus cum octingentis equitibus oppido potitur. Et similiter astu militari secundo Nonas Ianuarij anni sequentis Audenardam in potestatem redigit. Exstruxerant Gandenses inter Zastingam ac Calloum in Cloppersdikio iuxta Scaldim munitionem amplam, tormentisque ac viris probè instruxerant. Ex hac Antuerpiam proficiscentes aut redeuntes spoliabant, infestique erant. Mittit huc militem Maximilianus, iungunt se eis Antuerpiani, munitionemque inuadunt, tandemque expugnant, Gandensium præfidiariis in pugna interfectis, aut ad arborem iugulatis. Hoc tempore mari non minùs infestè bellum gerebatur. Sluzani enim armatis nauibus è Zelandia ac Hollandia omni momento prædas agebant, ac decima sexta Maij Vlissingam, quæ tum nec fossa nec vallo erat inunita, inuadunt ac diripiunt, Scoltetum Walterum Domburgium cum multis in templo interficiunt, & contra fidem ditiores ciues omnes abducunt. Maximilianus hæc impediturus, in insulam Walechranam iustum mittit militem præsidium; quod opportunis distributis locis exinde Flandrorum descensiones prohibuit. Interea Martinus Suauræus, vir militaris, conscriptis apud Heluetios mille ducentis peditibus, in Brabantiam redit, contraque Alostanos ac Niniuenses ducit, subsequente Philippo Cliuio cum duobus millibus Brabantinorum peditum ac quadringentis equitibus. Contra hos præsidium Alostanum erumpens, in oppidum retruditur. Nassauius cum Heluetiis Niniuenses præsidio carentes inuadit, & oppidum expugnat. Gandenses res suas indices peius ire videntes, vitesque Maximiliani crescere, ad Francorum Regem, Ioannem Brugensem, Gruthusæ Dominum cum honorifico comitatu mittunt; cuius operâ Rex eis in auxilium, duce Creueceurio mittit sexcentos quinquaginta lancearios equites ac bis mille pedites: qui initio mensis Maij in Flandriam contendens, propinquusque Tomaco, intromitti cupit, sed frustra; quare quinto Idus Maij Denfam proficiscitur, ac quindecim diebus manet. Considerans Maximilianus non solum Romontij Comitem à se defecisse, ducemque rebellium Flandrorum factum, sed etiam Francorum Regem duce Creueceurio se suosque oppugnare, collectis in vnum quatuor millibus peditum ac duobus millibus equitum, frustra tentato in itinere Alosto, ad Creueceurium prælio certaturus contendit. Sed certior factus cum Gandauum peruenisse, non multò post cum omnibus copiis ad urbem Gandensem accedit, insidias iuxta D. Bauonis portam locans. Ipse cum paucis Proceribus ac equitibus se dat in conspectum; Montignius ab altera parte cum quadringentis equitibus prædabatur, nihilque intactum, ad portas usque excurrrens, relinquebat. Quare tandem sonitu campanæ, cui

Flandri vi-
ce varia ex
Sluzano
periu Vliss-
singam Ze-
landia po-
pulantur.

Accipiunt
Gandenses
auxilia à
Francis.

Adiut Ma-
ximilianus
prodire in
conspectum
vrbis Gan-
daueusis,
quò auxi-
lia si recu-
perant.

nomen

XLI. BRAB. IV. BELGII VNITI PRINCEPS. 465

nomen est Rolandus, magnus ciuium numerus ad recuperandam prædam vrbe cum armis exit. Montignius, acta præ se præda, abitum simulat. Gandenses acerrimè instant, insidiarumque loca pertranseunt. Surgunt qui latuerant, eosque à tergo inuadunt. Idem à fronte facit Montignius; multi cadunt ac vulnerantur, adeoque Austriaci fugientium Gandensium vestigiis insistent, vt tres qui vnà in urbem irruerant, postea confossi sint teperti. Periére è Gandensibus circiter mille: mola

*Quia egressus com-
tra se Gan-
denses ad
mille circi-
ter viros
caedit.*

frumentariæ quinque exustæ, quemadmodum & pars portæ D. Bauonis; quæ nisi opera Ioannis Rantreli fuisset occlusa, captum Gandauum eo die periisset. Dimisso enim cratere, ad quem spectaturus pugnam ascenderat, hostes ciuesque exclusit. Ex hoc tempore Gandenses multum de pristina ferocia remisere. Hoc rerum apud Belgas statu, Carolus Octauus Francorum Rex Margaretam Philippi Austriaci sororem sibi desponsam in potestate habens, ad Brabantiam ac Hannoniam Ordines in-

„ter ceteta sic scribit: Carolus Dei gratia Francorum Rex. De bello
„inter patrem nostrum Austriæ Archiducem, fratrem Philippum, & tres

*Littera Ro-
mæ Fran-
cia pro
Flandria.*

„Flandriæ Ordines orto summo opere doluimus. Misimus Legatos. Hi
„rem eò deduxere, vt frater dictique Ordines negotium arbitrio nostro,
„Principumque nostri sanguinis aut Senatus Parisiensis sententia defi-
„niendum committerent; cui præsentationi acquiescere pater noster no-
„luit, sed iusto cum exercitu Flandriam inuadens, incolas omni genere ca-
„lamitatis affecit. Id autem nobis nulla ratione est ferendum, quippe qui
„supremam in Flandriam iurisdictionem obtinemus, ac iure vxoris dam-
„num Flandriæ illatum aliqua ratione sentimus. Datum Roë, decimo
„Kalend. Iunij. Carolus. His litteris ab Ordinibus ad Maximilianum

*Responsio
Maximi-
liani ad
eandem.*

missis, iis responsione prohibita, ipse inter cetera sic rescribit: Serenissime
„Rex, vidi tuas litteras ad Ordines scriptas, quibus tibi placet eam mihi
„inurere notam, ac si cum summa iniuria contra naturam filio meo dile-
„ctissimo, Ordinibusque Flandriæ bellum inferrem. Nouere omnes ho-
„mines iniuriam, qua à Flandris in hunc vsq; diem afficio, filium meum
„Gandaui, me, coque inuito, vi detinentibus, ac pro arbitrio gubernanti-
„bus. Sed spero, iuuante Deo, breui me eum carcere ac tyrannide eorum
„liberaturum. Quare honori tuo consultum vt pater cupiens, te admo-
„neo, ne posthac similes litteras mittas. Nam præter spem summam quam
„in Deo ac iustissima habeo causa, non solum litteras tuas, sed etiam mi-
„nas contemno, id testaturus inuicta conscientia, qua hostes omnes perse-
„qui non desistam; resistent, eosque iuuent qui velint, ac præcipue rebel-
„les subditos, in quo nunctotus sum, rationis ac aequitatis præscripto obe-
„diens. Vale Domine ac cognate honorande. Deus te diu incolitem
„seruet, ac sanum omnibus in tebus consilium dare dignetur. Ex vrbe no-
stra

*Maiores
Flandrensi
ad pacem
incitant.*

*Pacis ofores
delapsi pri-
mo Ganda-
num retrahuntur, de-
inde duo-
bus etiam
capita ab-
scinduntur.*

*Maximi-
lianus di-
lapsis capi-
tibus rebel-
lium, Bru-
gas ingre-
ditur.*

*Conditio-
nes pacis
inter Ma-
ximilianū
& Flan-
dros.*

stra Duacensi, pridie Kal. Iunij. Maximilianus. Iam Flandros belli ci-
uili tædere incipiebat, maiorque pars Gandensium ac Brugenſium pa-
cem petebat, pecuniæ inopiam allegantes: quibus Guilielmus Rimius
Syndicus homo seditioſus conſulebat, Ducis Philippi pretioſiorem ſu-
pelleſtilem venderent. Egerrimè id ferebat Martinus (alij Matthiam
vocant) Paiartus, ſummus opificum Decanus, inſtigârque ſecreto popu-
lum, pacem petere non deſiſtat. Fit ita. Sed cum res diſcretetur, exacer-
batur plebs contra pacis ofores. Iam antea enim Teneramondæ tredecim
Aurei velleris Equites congregati æquiſſimas pacis leges Gandenſibus
obtulærant, cæſque plebs adiuiſſet, niſi qui cum imperio in vrbe tum
erant, impediuiſſent. Receperant hi ſe mox ad pacis mentionem Alo-
ſtum. Mandant Gandenſes Præſecto Aloſtano captos ad urbem remit-
tat. Paret non inuitus, quod vereretur ne ab his Francotum auxilio,
oppidi gubernatione priuaretur. Erant inter hos præcipui, Raſſinge-
mius, Rimius, Coppenollius, Ouredenus; è quibus paulo poſt Ganda-
ui Rimio ac Ouredeno, pacis Teneramondanæ inreſceſſoribus, capita
publicè abſcinduntur; ceteri plebis interueniu liberati, clàm Tornacum
migrant. Romontij Comes Flandriæ coniurationis Imperator, Aloſti
erat cum trecentis Francis: is rebus ſuis diſſidens, cum præſidio ad Cre-
uœcurium tendit. Sedebat hic in Veteribus caſtris iuxta Tornacum
in ſuburbio diui Martini, nulla cum ratione Tornacenſibus admit-
tere volentibus: quare decimo ſexto Kalendas Iulij Heſdinum cum
Romontio rediit, nulla, quæ tanto Duci exercituique honori eſſe poterat,
re memorabili geſta. Conſecto hac ratione bello, ſeptimo Kalend. Iulij
Maximilianus Brugas cum nobili decentique comitatu intrat. Exci-
piunt cum ciues lætis animis, pacem ſibi gratam demonſtrantes. Erant
eadem in vrbe Nobiles aliquot, qui contra Maximilianum cum Flan-
driſ aderrimè pugnant: ſtatim in carcerem ducuntur, bona ſiſco addi-
cuntur. Vxor ſororque Romontij donantur Philippo Cliuio: Boſſelius
Ter-vertæ Dominus captiuus fit Beueræ Domini. Ira Flandri integram
pacem deſiderantes, eam tandem his inter ceteras legibus impetrant:
Flandriæ Ordines ac Vrbes Archiducem Maximilianum filij ſui Philip-
pi tutorem agnoſcunt. Philippum extra vrbs portam adductum in æ
patris Maximiliani poteſtatem conſtituunt, promittente Maximiliano æ
ſe filium extra Belgij limites, antequam adoleuerit, non abducturum. æ
Rerum iudicialium in Flandria is ſtatus, qui ante bellum fuit, manet. æ
Acceptorum impenſarumque rationes Inſulis veteri more reddunt. Or- æ
dines Flandriæ Maximiliano tribus temporibus 700. florenorum mil- æ
lia in bellicos ſumptus à ſe factos ſoluunt. Exinde Gandenſes ſe pa-
rant, vt Maximilianum honorificè excipiant. Exeunt ei cum Philippo
Austria-

Austriaco obuiam Adolfus Rauastainius, Antonius Burgundus, cum filio Philippo, multisque aliis Nobilibus, qui in vrbe cum Philippo Austriaco erant detenti. Philippus, viso patre, ex equo desiluit, flexoque poplite salutat, tantoque vtriusque animi cum affectu in amplexum ruunt, ut maiori altantium parti lacrymas excuterent. Gandenses viso Maximiliano in genua procumbunt, ac dum leguntur pacis leges, manent: dein Nonis Iulij omnes urbem porta Brugensi intrant, sequentibus Germanorum pedum quinque millibus. Tum Maximilianus proprio gladio tactis scapulis, in Equitum cooptat numerum Martinum Paiautum, quod cum semper pacis auctorem fuisse sciret. Quinto post hæc die Gandenses iterum ad arma hac de causa recurrunt. Tres Germani milites, ancillam hospitis sui violare conati, iussu Magistratus in carcerem ducuntur. Germani nullius se imperio subiici cententes præter Præfecti rerum capitalium suæ legionis, (Prouostum vocant) eo inscio, numero quatuor ad carcerem contendunt, ancillæ clauēs extorquent, ac ianuas duas aperiunt. Restabat postrema, cum vociferatione dictæ ancillæ accurrentes clues, ac quidnam esset edocti, ad Magistratum tendunt, ius de carcerum effractoribus ac virginum violatoribus petentes fieri. Promittente Magistratu, nihilominus magno numero cum armis ad forum conrendunt, signa militaria proferunt, seque plaustris muniunt. Maximilianus, causæ ignarus, eò Philippum Cluium ac Cameracensem mittit Antislitem. Loquentibus aures præbere nolunt. Hora noctis decima, motis signis, ad ædes Maximiliani contendunt. Ille Germanos ad pugnam instrui iubet; urbemque flamma ferroque vastasset, nisi cum Procures exorassent, placassentque. Chimaus ac Beuerus rem pacificaturi ad ciues exeunt, sed fermè violantur, maiorque famulorum pars galeros ac superiorem vestem perdidit, eodémque momento Rolandus dat sonum. Maximilianus aliquot Germanos, Helucios ac Anglos exploratum mittit, serione pugnam quærant, an ebrij aliquot tumultum excitent. Hi Gandenses variis locis aggressi, nonnullos vulnerant ac stemunt, complures in fugam agunt. Cumque Maximilianus, instructa acie, seferiò ad pugnam pararet, animis plebs cadens, domum reuertit, armaque ponit. Verebantur enim etiam à tergo arma proborum ciuium, vndique Maximiliano in auxilium coeuntium. Is cum sua acie ad Ædem publicam profectus, pacis violatores, ac tumultus excitatores à Magistratu exigit. Traduntur tertio à tumultu die octo. Interea ex omnibus circumiacentibus oppidis ad Maximilianum auxilia conuolant, opportunaque urbis loca occupant. Tum cogit Gandenses restaurare quinque lapideos pontes, quos demoliri erant, ne Maximiliano è castro Wallensi in urbem pateret aditus; filiumque Philippum

*Gandenses
Maximilianum
hanc sup-
plicem exci-
piunt, tan-
tisper dum
leges pacis
leguntur,
in genua
procubunt.*

*Violare an-
cillam Ger-
manus qui-
dam Ger-
manus an-
cillam in-
iungunt.*

*Hinc hora
noctis deci-
ma ciues
cum armis
ad ædes
Maximiliani
contendunt.*

*Tumultu-
matores a-
liquos caesi
vtriusque do-
mum dila-
bantur.*

Gandano

*Philippus
Austriacus
Gandauo
aditus
Mechliniâ
deducitur.*

*Osse soli-
tiefu Gan-
denfium
capite ple-
xi, centum
præterea in
exilium
pelluntur.*

*Gandenſis
terrâ et
que terrâ
ſupplet,
vinctat-
dem Maxi-
milianum
placant.*

*Occurrit
Maximi-
lianum Pa-
tri Caſari
Aquiſgra-
num.*

*1486
Elegitur
Maximi-
lianus Ro-
manorum
Rex.*

Gandauo eductum Mechliniam sub custodia Adolphi Rauastainij mit-
tit. Promittunt Gandenses se solutos supra promissam pacis legibus
summam, centum viginti septem millia auctorum liliorum. Exinde au-
ctores postea tumultus numero triginta tres gehennæ adiudicantur,
octoque ex his capite plectuntur; è quibus duo singuli septem millia au-
reorum liliorum pro redimenda vita frustra offerebant: centum circiter
in exilium mittuntur. Decimo Kalendas Augusti in ipso ingressu arcis
Wallensis Maximilianus in Ducali throno sedebat. Assidebant à dextris
& sinistris Consiliarij Proceresque. Accedunt omnes urbis Gandensis
Rectores, ac quot è populo ad stare poterant, capitibus nudis. Tunc Gan-
densium Syndicus: Conſentunt Gandenses extremè se etga clementissi-
mum Principem peccasse, incurrisseque multam vitæ ac bonorum. “
Hinc offertur cistulam, in qua custodiebantur nouem volumina, priui-
legia à Francorum Regibus rebellionis tempore ciuibus donata, aut Co-
mitibus extorta continentia: quæ omnibus inspectantibus Præfectus
Diplomatum, detractis sigillis, discidit. Tum veniam petunt. Respondet
Maximilianus, Cum fecissent quod promiserant. Quo audito omnes
iterum arque iterum veniam ingeminant. Tandem Maximilianus eam
se se absolute dare pronuntiat, promittens clementem se futurum Prin-
cipem, si in fide perstitissent, ac cum primum filius Philippus adoleuis-
set, sese ei gubernationem cessurum. Tum Octovitis noui legendi Magi-
stratus dat cutam: quo facto epulum apparari iubet, in quo omnibus
qui petebant, vinum gratis propinabatur. Exinde pax publicatur. Mer-
wesijs Dominus Flandriæ præficitur, Iacobus Ghistellius Mottæ Domi-
nus urbis Gandensis fit Præfectus, magnum Ballium vocant. Secundo
Nonas Nouembres Maximilianus Antuerpia Buscoducum, inde Gra-
uam Rutenmondamque proficiscitur. Undecimo Kal. Ianuarij Rurmon-
da Hensbergam venit, audiensque patrem Fredericum Cæsarem (quem
ab octo annis non viderat) Aquisgranum venisse, eò tendit. Vnico ab
utbe milliari cum salutatur Dux Iulix, ducentis comitatus equitibus, pau-
loque post à Cæsare missi adsunt Matchio Badensis ac Comes Wirten-
bergæ. Hos ipse tandem Cæsar Fredericus sequitur, qui aliquamdiu so-
lus cum Maximiliano locutus, tandem magna cum pompa simul A-
quisgranum ingrediuntur. Decimo quarto Kal. Martij anno 1486. Maxi-
milianus Austriæ Archidux Francfurti ad Mœnum, communi Germa-
niæ Septemvirum assensione, in Romanorum Regem eligitur, corona-
turque Aquisgrani die nono mensis Aprilis: eò Norimbergâ, ubi tum
erat, allata corona, qua olim Carolus Magnus fuit redimitus. Aquisgra-
no Cæsar ac Romanorum Rex (sic posthac Maximilianum appellabo)
ceterique Getmanix ac Belgatum Proceres, Coloniam Agrippinam pro-

proficiscuntur, vbi publicè conuiujs ludicrisque bellorum spectaculis
 sæpiùs ingenti ciuium gaudio fuit certatum. Vigesima Maij Cæsar ac
 Rom. Rex inuicem amplexi, ille in superiorem, hic in inferiorem Ger-
 maniam contendit; Sonsumque eo die profectus, ab Archipræsule ho-
 norificè excolitur. Manè Nesium veniens, paucis diebus oppidi situm, *Redit Rex*
 foceri Audacis memor, qui id vndecim mensibus obsederat, est con- *Romanorū*
 templatus. Hinc Erquelemium, inde Hulquenroiam venit. Tandem au- *à parte in*
 rea indutus Imperiali veste, Ruremondam armatus introiit. Postero die *Belgium.*
 ad arcem Hostiam diuerrens, noctem egit; tum Buscoducum venit, ob-
 uiamque ei facer profanufq; Ordo cum vniuerso populo duos boues mi- *Vbiqve*
 rum in modum saginatos, ac duo ingentia dolia vino Rhenensi plena, *plendidi*
 dono offerunt: res eo tempore admodum honorifica, nunc ridicula. Bus- *accipunt,*
 coduco Heusdam mouet, in itinere aucupio se recreans. Cùm hîc triduo *præmum*
 hæsisset, ac controuersia inrer Archipræsulem Coloniensem Cliuixque *Buscoduci.*
 Duce[m] ortam composuisset, vtrumque contentum à se dimisit. Heusda
 Gorinchemū profectus, prandet, præmissaq; nauibus Dordracum maxi- *Inde Go-*
 ma comitatus parte, terrestri itinere eques subsequitur, toto itinere qua- *rinchemū,*
 tuor horarum vasibus pice infectis honoris causa ardentibus. Donatur à *tum Dor-*
 Dordracenis quarto Iunij boue incredibilis pinguedinis, immensaque *draci, vbi*
 vastitatis, tum sturione viuo, longitudinis quinque vlnarum. Postero die *ex antiquo*
 Legatos Hollandorum audit, qui per Iacobum Alemondium Oratio- *Hollando-*
 nem ei panegyricam recitauere. Exinde ex Hollandis Equites creat, Ab- *rum Legati*
 benbrouckium, Dorpium, Zoutium, Cusingium, Catzium, Espan- *cum cast-*
 gam, Nortwickium. Dordraco Geertrudebergam proficiscitur, indeq;
 Bredam. Postero die Turnholtum, vbi se per aliquot dies venatione ac
 aucupio exercuit, inuisente hîc cum Bossuij Domino & alijs. Ex eo tem-
 pore, quo Creueceurius cum exercitu Gandauum venerat, pax inter
 Belgas ac Francos violata censebatur; sed vterque id Princeps dissimu-
 larat, alijs impediri rebus. Nunc Salezarus minor Duacensium Præfe-
 ctus, feliciter appositis inuro scalis, adiuvante cum nocte ventosa ac plu-
 uia, Terqwanam occupat: hinc ergo apertum bellum. Pridie Idus Iunij
 Rom. Rex, qui cum summo honore ac sumptu Antuerpiæ, Mechliniæ
 ac Bruxellæ fuerat exceptus, certior factus patrem Cæsarem honestissi-
 mo comitatu se inuisentem haud procul Bruxella abesse, cum filio Phi-
 lippo Louanium prouolat, patremque excipit, qui incredibili desiderio
 videndi nepotis tenebatur: quem cùm senex tenerè esset amplexus, ac
 cum lacrymis exosculatus, beneque non semel precatus, simul Bruxel-
 lam contententes, vigesimo secundo Iulij, qui D. Magdalenæ est conse-
 cratus, intrant, vbi post paucos dies leui de causa tumultus inter ciues ac
 Germanos milites oritur. Ciues statim à Magistratu pacantur; Germani

*Cæsar filius
Æmptem
Bruxella
incepti, ubi
Germani
in dolia
aliquot vi-
as iram
suam ef-
fundunt.*

*Austriaci
Terowa-
nam reuf-
sari in
strant,
hinc ex
Lusium
captant.*

*Tria mil-
lia Germa-
norum ad
Francum
desinant.*

*Terowa-
nenses præsi-
diæ Gallis
extrema
laborant
rum pe-
nuria.*

instructa acie ad Curiam, ubi Principes genio indulgentes mensæ assi-
debant, tendunt, repetientesque in curribus onerariis dolia aliquot vino
Rhenensi plena, eo die à Magistratu Cæsati dono data, politis annis
iram omnem in ea conuertunt, prædā faciunt, neque discedunt ante-
quam ea exhaustissent. Bruxella Cæsar Mechliniam, indeque Antuer-
piam venit, ubique ingenti cum sumptu ac magnificentia exceptus. Ex-
inde Rom. Rex citèter quindecim millia bellatorum in vnum colligit,
præficitque Cluium, Chimaum (iam primum Principis titulo à se ex-
ornatum) ac Naslauium. Erat enim & Creueceurius iustus cum copiis
egressus. Hunc ergo ad pugnam cogere, aut Tetowanam de comineatu,
quo sumnopete egebat, providere instituerant. Sed Creueceurio in
aciem non descendente, introductis Terowanam rebus necessariis, in
Atrebatensium contendunt, ac obsessum aliquamdiu Lensium tandem ad
deditionem cum aliquot in circuitu castellis cogunt, plura executuri, nisi
Heluctiorum militum subita defectione, Rom. Rex qui ad castra vene-
rat, fuisset impeditus. Legatis igitur iterum exercitu commisso, Iulius
(dimissis Heluctiis, qui à Francis pecuniis corrupti dicebantur) contendi-
t. Exercitus quoque paulò post, inopia comineatus dilabentibus mi-
litibus, valde fuit diminutus; quin & Germanorum aliquot vexilla,
stipendia non soluta causantes, citra Mabugam ac Auennam omnia
in prædā vertunt: cumque stipendia offerrentur, tria millia sublati
signis ad Francorum Regem transiere; quatuor millia in fide perstan-
tes, stipendia accipere. Cæsar Fredericus posteaquam per tres men-
ses in Brabantia, Hannonia, ac Flandria Ordinum sumptu hilares
egisset dies, in Germaniam est reuersus, comitante eum Romanorum
Regis nomine Mingouallij Domino; ipse, distributo exercitu in præsi-
dia, Bruxellam venit. Sed ecce accedunt eum Terowanensium Legati,
extremam comineatus inopiam exponentes, ac subsidium rogantes.
Conuocat ergo Procetes ac militem, proficiscitur Contracum, Iperas, in-
deque ad Fanum D. Audomari. Creueceurius enim, intellecta Terowa-
nensium egestate, mille sexcentos equites ac tria peditum millia coëge-
rat; infessisq; opportunis locis ad eam Terowanenses tedegerat inopiam,
ut canes, feles, mures, ac similia etiam deficerent. Naslauius Bergis D. Wi-
noci substiterat, Rom. Regis aduentum expectans, ac Creueceurium
quotidie minutis præliis vexans, oppidanis verò spem citæ liberationis
præbens. Ducenti enim eius equites aliquid frumenti intulerant. Haba-
bat in armis Rom. Rex octo Germanorum, quatuor Belgarum peditum
millia, centum cataphractos, & mille sexcentos leuis armaturæ equites.
Sequebantur ducenta plaustra omni comineatus genere onusta. Instru-
ctis aciebus, Terowanam proficiscitur. Sed Francorum Præfecti inter se
dissi-

diffidentes causa fuere, ut milites Picardi ac Bolonienſes, relictiſ munitionibus ac Præfectis, domum reuerterentur, quos Creueceurius deſerta Terowana ſequi eſt coactus; introduxitque Rom. Rex plauſtra commeatu onerata, ac diſceſſit, reuertens menſe Ianuario anni 1487. Bruxellam. Creueceurius verò numquam quietus, ſed flagrans deſiderio recuperandæ Terowanæ, ad eius obſidionem menſe Februario reuertitur, reſtitutis veteribus circum oppidum munitionibus: quibus non obſtantibus paulò poſt Belgæ, importato iterum commeatu, oppidanos eo inuito reſecere, paucis ab utraque parte cadentibus. Interca, quanto Kal. Maij Franci, duſtore Creueceurio, ſub nocte obſcura Fanum D. Audomari occupant. Ingreſſus eis patuit, partim nauigio, quâ Aa fluuius Bertinenſi Cœnobio permeato vrbe abſcedit, partim ſcalis mœnibus admotis, & cito pede dimenſis, dum molæ aquaticæ, quæ tum graui cum ſtrepitu prouoluebantur, excubias fallunt. Menſe quoque Iulio idem Creueceurius Terowanam recuperat, ſimili ſerè ſtratagemate, quo anno ſuperiore eam Salezarius occupauerat. Nec hoc contentus, ſubornato cominodo proditore quaſi de Bethunia Belgis tradenda, octauo Kalend. Auguſti plurimos iuxta urbem & Pontem Merwillæ Belgas cædit, & capit. Captiuorum præcipui fuere Carolus Egmondanus Geldriæ Dux, annos tantum quindecim natus, Naſſauius, Boſſius, Foreſtius, Maſtaingius ac alij aliquot. Duſtus eſt Carolus Egmondus cum ceteris in Franciam, ac Borboniis maternis cognatis cuſtodienſus datus; apud quos per continuum ſerè quinquennium egit. Tum Geldris pecuniam ad eius redemptionem cogentibus, Meurſij Comes proprium filium obſidem dat, donec promiſſa numeraretur pecunia; quod tandem anno 1492. eſt factum. Ea clades Rom. Regi ſanè fuit acerbiffima; ſed paulò poſt reſtutefcens cum Flandris ciuile bellum etiam dolorem curarumque molem auxit. Fuerat Raſſingemius, ut ſuprà dictum eſt, inter præcipuos belli pridem Gandenſis concitatores, paccque facta, poſt mortem Riimij Tornacum primùm, deinde Inſulas cum vniuerſa familia migrarat, tutò ſe ibi manſurum exiſtimans. Sed Carolus Menneuillius, iuſſu Romanorum Regis, Naſſauij aliquot corporis cuſtodes ſibi adſciſcit, Raſſingemiumque tamquam Regi Francorum ſtudentem capir, ac in arce Viluordiana cuſtodiriæ tradit, cognatis affinibusque vincula eius egerrimè ferentibus. Itaque huius anni æſtate Adrianus Lieckerius, Raſſingemij patrueſis, armatis quatuordecim viris fidiffimis, ad portâ caſtri Viluordiani accedit, ceteriſque in inſidiis collocatis, cum tribus intromitti petit, obſeruato tempore quo Walhainij Dominus, oppidi arcisq; Præfectus, Bruxellam ad Rom. Regem erat proſectus. Negato primùm ingreſſu, promiſſis blanditiſque tandem impetrat. Cauſam obtendebat viſendæ famoſæ arcis. Hic re-

Diffidentibus
 Francorum Prae-
 fectis, com-
 meatu
 Terowanam
 inue-
 nitur.

1487

Terowanam iterum
 obſiderur,
 iterumque
 cominatu
 iunat, ſed interea
 Fanum
 D. Audomari
 occupat.

Hic &
 Terowanam ſtrata-
 gemate ad
 Francos re-
 dit.

Ad hoc in-
 ſignit quo-
 que cladem
 accipiunt
 Belgæ ad
 Bethu-
 niam.

Iterum no-
 men bel-
 lum ciuile
 ex captiui-
 tate Raſ-
 ſingemij.

*Ab eodem
Rassinge-
mii ac ca-
pitaneis
Viluordi-
na libera-
tur.*

*Ab eodem
& Lieber-
kei Ras-
singemii
struere
summi-
santur ad
arma Gan-
densi.*

1488
*Occupant
Gandensium
duces Lie-
berkei Cer-
tracum.*

*Item Bru-
gentis Rom.
Rex pra-
esens in-
uoluntari-
andem.*

perto Rassingemio in area deambulante, ait illi Lickerkius: Eamus, cog-
nate, diutius quàm par est hîc hæstisti. Rassingemius, exuta veste talari,
breuem induit, galerum capiti imponit, ac abit. Custos clamorem tollit.
Illi caput parieti illidunt, semimortuum in terra relinquentes. Exeunt
Lickerkius ac Rassingemius arce, ascendunt paratos equos, ac cum ceteris
armatis, non intermisso equorum cursu, Tomacum veniunt. Hinc Gan-
dauum profecti, quàm tetro carcere sine causa Viluordi Rassingemius
fuisset detentus, non sine mendacio narrant. Idem omnes manere, qui
aliquando arma contra Rom. Regem defendendæ libertatis causa rulare.
Nil square Rom. Regem eorum quæ pace Gandensi promisit. Esse sine
iustitia Flandriam, sine disciplina militiam. Cogendum Rom. Regem
rationem reddat de acceptis pecuniis, quas Germani numquam satiati
deuorant, & in Germaniam miserunt. Philippum Bonum nec Caro-
lum Audacem tantum simul per omnem vitam nummorum accepisse,
quantum paucis abhinc annis charybdis Rom. Regis absorbuisset.
Hæc veri speciem habebant, nisi accessisset mendacium & calumnia. Eo-
dem enim tempore corporis Rom. Regis custodes, non soluta stipendia
conquerentes, partem agri Brabantici ac Hannoniæ depopulabantur, ac
Germani milites agrum Brugesium: Bruxellæ verò nullus hospiti suo
satisfaciebat. Hinc ergo Gandensium rebelles, clam bello inter se decre-
to, Lickerkio negotium dant, prior id Rom. Regi inferat. Is educlis tri-
bus Gandensium millibus cum multis plaustris ac tormentis bellicis,
quinto Idus Ianuarij anno 1488. nocte intempesta prope Cortracum
confidet. Cùm diluxisset, oppidi custodes quærunt, vnde & quid tot
plaustra. Respondent aurigæ, è proximis pagis timore Gandensium se
fugere. Interim maior manus Gandensium aduenit, ac per glaciem in
muros peruadit. Tormento porta aperitur. Obiciunt corpora armati
ciues ac pauci præfidiarij. Pugnatur hora cum dimidia acriter, deinde
vrbe potiuntur; præfidiarij ad arcem profugiunt, posteroque die dedi-
tionem & ipsi faciunt. Rex Rom. re intellecta, Philippum Cluium
cum trecentis peditibus his qui in arce erant, auxilio mittit. Sed serò ve-
niens, etiam Ipris non admissus, Brugas ad Regem Rom. reuertitur. Ini-
tio mensis Februarij, concitatione hostium Rom. Regis Brugeses in se-
ditionem vertuntur; cùm tamen Rom. Rex sine præsidio alicuius mo-
menti ad urbem venisset, expectaturus Belgarum Ordines, qui de pace
cum Francorum Rege incunda erant acturi. Collegia opificum opportu-
na vrbis loca raptis armis occupant, ad quos cùm Rom. Rex exiguo cum
comitatu venisset, & causam tumultus quæ fuisset, superbum ac parum ad
rem responsum accepit. Postridie Kalend. Februarij cohors ciuium vna,
sublato signo, quod puero tredecim annorum in manus dederant, ad æ-
des

des Petri Lanckhalsij Curia Rom. Regis Magistri pergunt; domi non
 reperto, diripiunt, armâque inuenta ad domum deferunt. Inde ad ædes
 Feurij Flandriae Quæstoris, Baradotij Thesaurarij Rom. Regis, ac Me-
 ningij (aliâs Ninhouij) Consulis Brugenſis contendunt, quos etiâ nuf-
 piam teperiere. Rom. Rex cum Proceribus & comitatu intra ædes ar-
 matus se continebat. Eius iussu Beuetae ac Mingouallij Reguli ad forum
 venientes, blandè rogant quid velint, ac an contra Regem Rom. arma
 ceperint. Negant, viuere se velle ac mori cum eo affirmantes; sed non se
 forum derelicturos, nisi in manus sibi forent traditi ij qui res eius malè
 administrant. Nonis Februarij Gandauo litteræ ad populum Brugen-
 sem veniunt, petentes Rom. Regem sitma custodia asseruent. Litteris le-
 ctis, vesperi circa horam sextam Tribunus supremus à populo coactus
 ad Rom. Regem venit, nuntians populum ac Præfectos velle, ad forum
 veniat. Patet pedes, sequente Beuero, Mingouallio, Lalamo, Pollainio, ac
 aliis nonnullis. Litteras Gandenses ei dant legendas. Necessitate visa, petit
 in ædibus suis vt custodiamtur. Plusquam horam super hac re consulunt.
 Tandem negatur, sed in domo aromatopolæ ad fori angulum satis an-
 gusta includitur, ac custoditur. Domui nomen tum erat *Cranenburgh*.
 Multi è comitatu Regis incognito habitu euasere, aliqui in carcerem
 sunt contrusi, pauci cum eo manere permissi. Quinto Idus Februarij, in-
 stantibus Gandensium Legatis, fenestæ domus in qua Rom. Rex erat,
 ferreis crassis clathris cæcellati in muniuntur, & ex singulis collegiis octo
 viri, qui eum noctu diuque diligenter custodiant, mittuntur. Post bi-
 duum è sæce plebis plures in Rom. Regis domū irruunt, omnia in præ-
 dam vertunt, causati armorum aceruum in ciuium pemiciem congre-
 gatorum se reperisse; quod falsum erat, metaque calumnia. Exinde anni-
 tentibus Gandensibus noui leguntur nomine Ducis Philippi ac Franco-
 rum Regis Magistratus, Rom. verò Regem ad filij ditiones gubeman-
 das inidoneum declaratant. Tum Brugis discedunt Legati Duacensium,
 Insulensium, Orchiaci, Valenchenensium, & alij, à Rom. Rege ante sedi-
 tionem, vt diximus, euocati: quorū præsentia libetati Brugenſes, in car-
 cerem coniiciunt Villerualli Dominum, Dudzellium, Cancellarium
 Carondelerum, Ioannem Lanoium, D. Bertini Abbarem. Tum Rom.
 Regem adeunt, dictos Nobiles in carcerem se coniecisse affirmantes, quò
 facilius pax Nobilibus exosa iniretur; deinde vt iniustos prædatores pu-
 nirent petunt, offerentes Regi quatuor millia librarum Flandricatum,
 quibus domesticis Nobilibus satisfaciât, aliaque quatuor millia, quæ
 corporis sui custodibus numeret. Actis Rex gratis pecuniam non petit;
 eodemque die in eius cubiculum irruunt aliquot nebulones, capiuntque
 Pollainium, Nassauium, Volquenſtanium, Mingouallium, Lalamum,

*Inuolant
demarſiffi-
chariorum
cum arma-
tis, eos se
petere, cum
Rom. Re-
gem decen-
tes.*

*Interdū
Gandauo-
ſes iuxta à
Brugenſi-
bus petunt,
cum vt ſi-
ma cuſte-
dia ſeruent.*

*Itaque af-
ſeruantur,
nec in domo
propria, ſed
in domo
pruata in
angulo ſeri.*

*Domū eius
Brugenſes
diripiunt,
aliaque in-
digna com-
mittunt.*

*Domestici
Nobiles à
litteris cum
ad carce-
rem abri-
piunt, duo-
bus tantum
ei ad mini-
sterium re-
liti.*

*Item alia
indigna in
eum milites
ipsiusque
comitatus.*

*Tandem
cum mai-
estate rex
loquitur, si
se occidant,
non omnes
simul Au-
striacos ce-
dunturum:
itaque vi-
dentur.*

*Philippus
Clivum pro
Rom. Regis
signum oc-
cupat.*

*Brugenses,
capto ad
hoc Rom.
Regis, Ghi-
stello, & a-
liis novem
capita in
foro abscin-
di curant.*

Wettræum, Mainium, ac aliquot alios, & in carcerem coniciunt; man-
sitque tantum cum Rege Soræ Comes, cum alio Germano Comite. Ve-
tant insuper Beueræ Domino ne diuersorio iniussu egrediat. Quarto
post hæc die Soræ Comes cum altero Germano Comite, iussu Regis ex
vrbe habitu seminarum euasere. Exinde publicari iubent, Rom. Regis
domestici ac milites latebris absconditi ad vetus forum sine metu ve-
niant stipendia accepturi, addita capitis poena si quis non veniat. Pro-
deunt circiter quadringenti milites partim Germani, partim Wallones;
quibus fabri lignarij visis, vnus eorum clamat, Occidite proditores.
Inerimis miles in fugam se conicit: insequuntur per omnes vias fabri,
vulnerant plerosque. Sed bonorum virorum ac præcipue seminarum
operâ occultata pars maior mortem euasit. Post hæc vetentes ne Rex ali-
qua ratione aut arte è domo Cranēburgica elaberetur, ei in ædes Philippi
Cliuij migrandum nuntiant. Respondet, se Canenburgica non disces-
surum, nisi succollantes inde se deportassent: non recte eos facete, quod
nullo personæ suæ respectu habito sic agerent: duodecimum iam agi an-
num, quod cum maxima cura, diligentia ac periculis Belgas defenderit:
scire se mortalem esse; si se occidant, non omnes Austriacos secum oc-
cubituros esse. Quibus verbis cum maiestate prolatis, effecit vt multi la-
crymas vix continentes, omnes certè eo deserto ad forum reuerteren-
tur. Quarto Kalendas Martij, cum paulò antè Coppenollius cum præsi-
dio Francorum Brugas intrasset, pax cum Francis anno 1482. inita, &
nunc renouata publicatur, Rom. Rege adhuc in ædibus Cranenburgicis
sedente. Exin Coppenollius auream argenteamque moneta in vulgus
spargit, & non multò post Rom. Rex ex Cranenburgica ad Philippi Cli-
uij domū similiter ferreis clathris probè munitam migrare cogitur, con-
cessis ei rursus decem Nobilibus domesticis. Philippus Cliuius, intel-
lecta tam arcta Rom. Regis captiuitate, collecto milite Sluzam occupat,
ac vtrique arci de rebus necessarijs prouidet, militare signum Rom. Re-
gis exponens. Erant hoc tempore Hultæ in præsidio mille circiter du-
centi veterani pedites Germani, ac totidem Wallones. Præerat eis Saucu-
sius, qui adeò grauiter Gandensibus nocte dieque fuit infestus, vt molas
etiam quæ iuxta urbem vento aguntur, redimere cogetentur, singulis
mensibus quatuor millia aureorum liliorum persoluentes. Postridie No-
nas Martij Brugenses Iacobo Ghistellio, Dudzellæ Domino, quasi pu-
blicam pecuniam in rem propriam conuertisset, cum aliis nouem in foro
capita abscindi iubent. Interea Philippus Austriacus Mechliniæ agens
Ordines conuocat, rogat, rationem qua patrem liberet suggerant. Pro-
mittunt omnes extremam operam. Brabantix ac Hannoniæ Ordines
singuli Legatum castrensem ad hoc cum litteris Gandauum ac Brugas
mit-

mittunt. Sed Gandenses ad Ordines Mechliniæ congregatos scribentes, ^{Summè in-}petebant, quarto Idus Martij ipsi Gandaum venirent. Sub idem tem- ^{combant}pus Mechliniam Legati Principum Imperij veniunt, missos se docent ^{tam Bra-}cum consilio Ordinum, Rom. Regi liberando; cupere omnino Gerina- ^{bant &}niz Principes, operam opesque offerentes, id vi aut amicitia fiat. Paulò ^{Harmonia}post Gandenses interficiunt Martinum (aliàs Matthiam) Paiartum, po- ^{Ordines,}litremæ cum Rom. Rege pacis auctorem, eò quòd Gandensibus promi- ^{quàm Ger-}sisset Rom. Regem in urbem vltra quingentos pedites non introductu- ^{mania}rum, adduxisse autem quinque millia. Hic per quadriduum immanissi- ^{Prinipes,}mè tortus, torturæ violentia decè ciues Gandenses honestissimos confor- ^{Rom Regi}tes nominat, quos ad coenā cum vxoribus quidam Gandensium Præ- ^{liberando,}fectus, opete calcearius, lautissimè acceptos intempesta nocte dormien- ^{Barbarum}tes, è lecto in carcerem ducit, statimque vocatis sacerdotibus ac carnifi- ^{facinus cu-}ce, ceruices abscindi iubet. Hoc rerum statu Brugis publicatur, si quis ^{uidè cal-}Petrum Lanckhalsium oculuisset, & non proderet, cum vxore ac liberis ^{ceary Gan-}in superiori propriarum ædium limine suspenderetur, bona publicaren- ^{densis cu-}tur, cognati ac affines omnes in perpetuum exfularent. Delituerat hæc- ^{ra in ulla}tenus Lanckhalsius per quinque septimanas apud confectorem pilcorum, ^{neque de-}quem omnes existimabant eius esse infestissimum hostem. Hic attoci- ^{cem sua}tate edicti territus, Lanckhalsium rogat sibi consulat. Dum igitur muta- ^{comites.}bitu, facie fūco obducta euadere conatur, agnitus captusque, gra- ^{Tandem &}uius quàm vllus vinqum torquetur, & postquam reuocasset quòd No- ^{Lanckhal-}biles aliquot vi tormentorum accusasset, exprobrans Coppenollio præ- ^{sio supple-}senti & aliis sua scelera, capite truncatur. Tandem pridie festi Paschatis ^{cio agito,}Brugenses, relicto foro, quod per sex septimanas continuas infederant, ^{Brugenses,}domos quisque suas repetunt septemdecim circiter virorum millia, cum ^{reliquis fore}paulò post litteræ à Summo Pontifice Innocentio Octauo ad Brugenses ^{quod per}scriptæ adferuntur, quibus constituta excommunicationis pœna iube- ^{sex septi-}bantur Rom. Regem dimittere. Interea Gandaum peruenerat pars ^{manas con-}maior Legatorum Ordinum Belgarum. Agitur de liberatione Rom. Re- ^{tinna: in-}gis acertimè; quæ demum post aliquot dierum ingentes disceptationes ^{fulcrant,}his est obtehta conditionibus: Philippus Cliuius, Hainoius, ac Volquen- ^{quisque de-}stani Dominus, obsides Rom. Regis nomine, donec conditionibus sa- ^{rum dila-}tisfecerit, Brugis ac Gandaui manento, nomineque Cliuij pater eius ^{bitur.}Adolfus interea Slusam eiusque arces gubernato. Exteros milites om- ^{Legi qui-}nes intra tertium liberationis suæ diem Rex è Flandria, ac post septi- ^{bis ad ex-}mum è Belgio, sine maleficio dimittito. Rex Philippum Cliuium cete- ^{tratum}rosque obsides à dicto sibi sacramento liberato, potestatem eis faciens ^{Rom. Rex}„ militandi cum Flandris contra se, si hanc pacem violarit. Pacem Rom. ^{liberatus}„ Rex Ordinum omnium auxilio, si fieri possit, cum Francis facito. Flan- ^{est post} ^{quartum} ^{captiuita-} ^{tu mensis.}

dri æquè ac Romanorum Rex militem omnem dimittunt, Regiꝫ pro
 compenſandis damnis incommodiſq; ternis vicibus quinquaginta mil-
 lia aureorum liliorum perſoluunt, ſed Rex proprio ære redimi curato
 Gruthuſæ Dominum, Cōſulem Brugenſem, ac alios qui eius libertatem
 procurantes capti fuer. His & alia minora addita fuere: quibus propria
 manu Rom. Rex ſubſignatis, in libertatē poſtridie Idus Maij reſtituitur,
 quarto ſerè à captiuitate menſe, aduenientiꝫ publicæ Supplicationi
 comirem ſe iungit, & in ſcenam ligneam Altari inſtructam conſcendens,
 ita iurat: Liberā voluntate, in præſentia ſacræ Euchariftiæ, particulæ
 Crucis Domini, Euangeliorum, corporis D. Donatiani, ac Canonis Miſ-
 ſæ, promittimus conſeruauros nos ac re ipſa completuros pacem ac con-
 ditiones inter nos ab vna parte, ac tres Flandriæ Ordines, quiꝫ cum eis
 ſteter, ab altera parte factas: ad hæc fide Regia pollicentes nos num-
 quam eos violari permiſſuros, liberans Flandros omnes à ſacramento
 quod nobis vt patri ac tutori filij noſtri dixerunt. Iuraruntꝫ deinde
 Beueræ Dominus, Legati Ordinum Prouinciarum, ac poſtremò tres
 Flandriæ Ordines, & Præſecti omnes ciuitatis Brugenſis. E ſcena in ardes
 Rauaſtainij Rex contendit ac prander, vnaꝫ cum eo Vicarius Anti-
 ſtiſtis Tomacenſis, qui Sacrum fecit & iuramenta ſuſcepit, Abbates D. Pe-
 tri Gandau ac Afflegemij, cum Beuero. Abſoluto ſerè prandio, armatus
 intrat Philippus Cliuius, menſæꝫ adhibetur. Poſt meridiem Ro. Rex
 ad Templum D. Donatiani properat, ibiꝫ Cliuium à ſacramento ſibi
 dato liberat, eumꝫ in hæc verba iurare permittit: Ego Philippus Cli-
 uius promitto ac iuro iturum me Gandauum, atque ibi obſidem manuſu-
 rum, donec initæ pacis conditionibus ab vtraque parte plenè ſit ſatisfa-
 ctum. Interea aduenierant copiæ Germanorum Rom. Regem expectan-
 tium: qui ſalutatis ad portam Crucis Brabantinorum, Hannorum ac
 Namurcenſium Legatis, iſſꝫ gratis actis, ad Germanos contendit, de-
 ducente cum tantisper Cliuio. Rex ad arcem Malam, Cliuius comi-
 tante Volquenſtatio ac Hainouio Brugas, indeꝫ Gandauum proſi-
 ciſcitur. Exinde Rex cum exercitu Ardenburgum, inde Middelburgum
 Flandriæ tendit. Brugenſes metuentes vim milirum, qui duce ipſo Cæ-
 ſare Frederico Belgij finibus appropinquabant, Germanos Præſectos ro-
 gant, dignentur apud Cæſarem pro ipſis intercedere. Promittunt hi, ſed
 facilius impetraturos ſe aſſerunt, ſi obſides dimittant: ſic obſides dimiſ-
 ſi ſunt, ſolo Cliuio non grauati, vt videbatur, Gandau manente. Tum
 pax per vniuerſam publicatur Flandriam. Ceteri Belgæ partim eam pu-
 blicauere, partim vt indecoram contempſere: ſcribitꝫ etiam Rom. Rex
 ad ciuitates quæ eam nondum publicauerant, ne id faciant, iubetꝫ
 quinquaginta plauſtra comiteatu onerata ad caſtra ſua Meyngam mit-
 tant.

*Quid An
 non poſſet
 hæc viola-
 ta? Sed re-
 ſpondela-
 tur, neuam
 ſcientiam a-
 dmonem pa-
 tri ſeu ſacer-
 dotiſcanti
 ſuam
 ſibi: ſeu
 Cæſari ſuo
 trans ſan-
 ctum vi-
 dicantur.*

*Philippus
 Cliuius ſa-
 cramento,
 quo Rom.
 Regem
 ſoluitur, in
 pacem li-
 beratur, ſed
 cerè ne-
 quaquam
 quæ ſen-
 ſerit eum
 ſino.*

*Obſides
 Maximiani
 dimittuntur,
 ſeu Cliuius
 non graua-
 ti, vt vide-
 batur, Gan-
 dau man-
 ente.*

tant. Inrecreâ adest cum copiis Cæsar castigaturus proteruiam Flandrorum, cum Gandenses tribus millibus peditum, & quadringentis galeatis equitibus à Franco acceptis sese communiunt. Ægerrimè id tulere Hannones, Antuerpiani, Mechliniani, ceteræque Belgarum Rom. Regi fide ciuitates. Cæsar castra haud procul Gandauo ad pagum Euergem locans, Legarum castrensem (Heraldum vocant) ad urbem mittit, iubens se supremum ditionis Trans-Sealdanæ Dominum agnoscant recipiantque, statimque mittant Cancellarium Carondeletum, Mingouallium, ceterosque Nobiles quos in vinculis habebant. Legatione ad plebem euulgata, Præfectus ille calcearius suprâ memoratus, cum Sacerdote ac carnifice ad carcerem iterum clam pergit, præcipuis capita abscissurus, eaque Cæsari in coreaciis marsupiiis transmissurus, nisi re intellecta, superueniens Cliuius barbato facinori intercessisset. Quinto Idus Iunii Badensis & Nouellius mento tenus fossas transgressi, noctu Densam Rom. Regi vendicant, Francis in fugam actis. Laborabat Rom. Rex summo opere, Philippum Cliuium ut in suas partes pertraheret, persuadere conatus cum non pro pace Brugenfi, sed contra Cæsarem iam arma gerere; se quoque patrem Cæsarem armatum Imperij nomine sequi, non quod pacem Brugensem violare cupiat. Sed hæc frustra Cliuius occinebatur, aliis interpretantibus, Cliuium apud Gandenses imperare, quam apud Cæsarem subesse malle. Cæsar tertio Idus Iulij motis Euergemio castris, dimissaque maiori exercitus parte, Antuerpiam pridie Kal. Augusti venit, cum sex hebdomadibus, nulla re memorabili gesta, Gandenses ac Brugeses omni cladis genere egregiè vexasset; & Nonis Septembris Antuerpiæ in area Abbatæ diui Michaëlis pro tribunali sub dio sedens, Cliuium ut Imperij perduellem, rebellemque clientem, honore ac bonis priuatum proscribit, Ordinésque Belgarum ibidem congregatos admonet, pacem anno 1482. initam obseruent. Hoc tempore Rom. Rex Philippum Burgundum Teruetæ ac Beueræ Dominum & Ioannem Salazarum in Hispaniam ad Ferdinandum Aragoniæ ac Elisabetham Castellæ Reges tria petita mittit: primum perpetuæ pacis causa fœdus fieret; deinde ut Rom. Regi viduo filiam Elisabetham uxorem darent, ac filiam Ioannam filio Philippo desponderent. Fit fœdus. Sed Elisabetham Portugalliæ Regis filio desponsatam renuntiant: quod ad Ioannam, sese libenter ea de re communicaturos quamprimum adoleuisset. Exinde Cliuius 14. Kal. Octobris fauore aliquot ciuium Bruxellæ cum quingentis equitibus per portam Flandricam intromittitur. Rom. Rex re intellecta, Mechliniam cum iusto præsidio mittit Ioannem ac Cornelium Bergios fratres, ut filio Philippo Austriaco sine præsidio, quem summo opere in potestatem redactum cupiebat Cliuius. Bergij fratres

*Cæsar ut
supremus
ditionis
Trans-Seal-
danæ Do-
minus Gân-
denses ut se
serui-
pines, fru-
stra perit.*

*Frustra sit
agit ut
Cliuium
Gandenses
deserant.*

*Mittit Re-
x Lega-
tos in His-
paniam,
nam Lega-
tionis fru-
strum lan-
deni impia
philippi
filij.*

*Cepta à
Cliuii Bru-
xellæ, Rom.
Rex Mech-
liniam Cō-
in ea Cliuium
fratres præsi-
dis manu.*

fratres Viluordam occupant, præsidioque muniunt, quotidie ad portas usque Bruxellensium excurrentes. Cæsar ac Belgarum Ordines cum Cliuio Mechliniæ frustra de pace agunt. Quare septimo Idus Octobris Dieftam Cæsar ptofectus, inde in Germaniam rediit, filio Rom. Regi relinquens Albertum Saxonem Thuringiæ Lantgrauium cum iusta peditum equitumque Germanorum manu, virum militiæ peritum. Occupata Bruxella, Cliuius paulatim effecit, vt dimidia fetè pars Brabantiz ac Leodiensis ditionis à Rom. Rege deficiens, sibi ac Flandris iungerentur. Octauo Kal. Nouembris Niuellæ admittitur, & paulò pòst quoque Louanij. Offerebant Brabanni ac Flandri, Cliuium secuti, Rom. Regi centum millia audeorum Rhenensium florenorum Coloniz numeranda, si relictis Belgis in Germaniam non amplius reuersurus proficisci voluisset, ac Ordinibus Proceribusque filio parte matris sanguine iunctis (quorum primus Cliuius) gubernationem reliquisset, sed frustra. In Flandria Euetsteinus ac Morbecanus Rom. Regi militantes, Dunketkam eiectis Francis occupant, auctique militum numero, sui etiam iuris faciunt Pontem Rowari, Gistellam, Womenam, Essedum, ac alia aliquot opportuna loca. Cliuius, coadunatis Flandtorum copiis, Niportum ducit, ac nomine Ducis Philippi deditionem fieri iubet. Esse se eius affirmant ciues, sed Cliuium hoc rerum statu non agnoscere. Deinde Niportani, vicinorum auxiliis aucti, adeò Cliuium minutis vexant præliis, vt statim ijs è pattibus discederet; vitesq; Cteueceutio coniungens in potestatem redigunt Betgas D. Winoci, ac Botbutgum, cui Daniel Prætus prætat: qui inde Niportum ptofectus, diligenter illud custodiuit, Cliuio ac Cteueceutio diuersis viis singulis ad sua paulò pòst ptoficiscentibus. Mense Nouembri pridie D. Elisabethæ Franciscus Bredentodius, patium Cliuij & Haukiorum, Slusis soluens quadraginta octo instructis actuariis nauibus nouum sinum, qui ab eo nomen habet, penetrans, quò turus ab Armuanis & Middelburgiis esset, Rotterodamum tendit, illudque nocte ideim festum sequente proditione quorundam occupat, omnesque Cabbeliauios aut capit, aut eiicit. Postridie Idus Decembris Duacenses, Insulenses, ac Otchiacenses pacem anno 1482. cum Francis factam recipiunt. Et ecce anno 1489. tertio Idus Februarij Burgundi ac Belgæ, forti ciuium opera adiuti, eiectis Francis Fanum D. Audomari recuperant. In vrbe telsera erat lucerna atdés ad turrim, vbi ciues fautores excubabant, suspensa, dum hi qui foris sint stata hora selem verberibus altissimè vociferari compellerent. Ad arcem fugientes Franci, tandem discordes facti, etiam eam reliquerunt. Post hæc Enersteinus, Saucusius, Morbecani fratres, fugientibus Francis, Grauelingam, Borburgum, Bergas D. Winoci, castellaque ibidem complura occupant, ac potestatem à Rom.

Cedūt quoque Niuellæ in & Louanum Cliuio 7 idq; ab eis petebatur instanter, vix de his rebus Cliuio Belgis discederet.

Frustrā tentat Cliuio Occiditalem & Louanum.

Occupat pro Cliuio Bredentodius Rotterodamum.

1489

Fatum D. Audomari ac Fanum Franci eripiunt.

Rom. Rege accipiunt recipiendi in gratiam omnes qui desertis Francis & Cliuio ad obsequium rediissent, quemadmodum & ius conferendorum officiorum, ac dispositionem de publicatis bonis. Eo tempore confederatio solemniter intet Rom. Regem, eius filium Philippum ac Henricum VII. Anglorum Regem facta, posttridie Idus Februarij Dordraci in Archiuus est relata, & publicata Valenchenis 4. Nonas Martij, deinde & alibi. Sub 14. Februarij D. Valentino sacrum, Rom. Rex subito in vnum collectis Cabbelliauis, Schiedamum obsidere iubet; ipse cum Germainis Rotterodamum premit, sed non adeo arctè, quin Rotterodamenses egressi pagum Auderschieum occuparent ac munirent, inde Delfos vsque excurrentes: qui sine ordine contrà egressi, tractique à Rotterodamiis in insidias, cæduntur; multi capiuntur, ceteri Delfos perfugiunt, desideratis cititer ducentis viris, ac inter hos vrbis Consule, qui in partes disiectus, Delfos à suis in viminea fuit reportatus sporta. Schiedamenses idem conatui in Cabbelliaurorum castra irruperant, ac Harlemios fugauerant; sed à ceteris Schiedamum repelluntur, quod mox rebus suis diffisi deferere, Regis adhuc ad Rotterodamum sedentibus. Exeunte Martio Flandei collectis quadringentis equitibus ac multis peditibus, Bruxellenses summa com meatu inopia laborantes iuuant, inuectis in vrbem ducentis quinquaginta plaustris omni com meatu genere onustis. Erat hoc tempore Cliuius cum valido præsidio Louanij, Saxone haud procul eadem vrbe castra habente. Tertio Kalendas Maij Cliuius Arschotanis in auxilium cititer quadringentos Francos misit, vt Antuerpiensium ac Mechliuensium agros infestarent. Lati ciues ac rustici qui eò se contulerant, laute eos excipientes genio indulgebant, eò magis quòd postero die Maij Kalendæ ad id iuuirent. Saxo de eorum incuria edoctus, mox cum iusta Getmanorum manu adest, media nocte è dumeris in oppidum irumpens, ac paucos resistentes obtruncans, capit, ignemque aliquot locis Germani iniicentes elegantissimum exussere templum. Lætati sunt summo opere Mechliniani ac Antuerpiani, quòd nulli magis eorum agris fuissent infesti, seque iam immerito conquestos videbant, quasi Saxo clam cum Cliuio sentiret. Sexto Idus Maij Cliuius eductis Bruxella circiter sex millibus virorum cum tormentis, Hallam Hannoniæ expugnaturus properat: vix erant Hallæ centum præfidiarij adueniente Cliuio; sed Mabonius cum ducentis veniens Hannonum equitibus animum eis auxit. Edocti de Bruxellensium aduentu, petunt eos fossam transire, partemque murum conscendere; sed cum in oppidum descendere conarentur, omni armorum genere opportunis è locis eos deturbant. Cliuius, quòd detectis insidiis nemo in oppido pro se moueret, statim receptui canit, ac cum multis fauciis, exustis Hallæ suburbiis, ac in

Schiedam
fuit &
Rotterodam
Rex obside
re parat.

Paria co
litationes
inter Hauc
kios &
Cabbellia
nos.

Vastationes
etiam in
Brabantia,
Leuani
sibus &
Bruxellens
sibus variè
Mechli
mensis &
Antuer
pienses in
conspici
bunt.

Archiepiscopus
Saxo pro
Rom. Rege
capit.

Frustrà
tentat Cli
uius Hal
lam Han
nonia.

is suis qui ceciderant, Bruxellam reuertitur. Circa Idus Maij quoque Gandenses, armatis circiter quatuor Flandrorum millibus, ac octingentis Francis, ad Occidentalem deuastandam Flandriam proficiscuntur: Figunt castra prope Niportum. Adueniunt interea Vendomius ac Creuecurius cum viginti circiter virotum millibus, magnoque tormento-

Item Flan-
des & Frā-
si turpiter
discedunt
ab oppo-
gnatione
Niportii.

Pugna in
Hollandia
inter Hauc-
kios &
Cabelliaui
nos & pra-
estiti ad
Rotero-
damum,
vultus su
Cabellia-
ui, hoc est
Reg. Ro-
manorum.

Tandem
Rotero-
dami se
dedunt.

Climontia-
rum cum
deditione
Hallam
occupare
incidunt.

Thema à
taxone ca-
pta, de pre-
& mensa.

rum numero tanta muros pertinacia quatiant, vt decem tormenta percalefacta disrumperentur. Facto hiatu Picardi ac Bolonienses irrumpere conantur, sed repulsi sunt: succedunt eodem euentu Heluetij. Tum equites grauis armaturæ, dimissis equis, oppidanos inuadunt; qua inuafione femina Niportanæ galeis ac ferreis thoracibus indutæ, viris fessis, faucibus ac formidine correptis audacter succellere. Vendomius maiorem militum manum in oppido esse, quàm erat ab exploratoribus relatum, existimans, tertio Kal. Iulij, motis castris obsidionem soluit. Eodem tempore in Hollandia Ioannes Naeltwijckius Hauckicz partis Geertudebergam occupat, indeque initio mensis Iunij cum Ioanne Monrvortio mille stipati peditibus Leidam contendunt, ac vi introitum tentant. Sed armati Cabelliaui opera Ioannis Egmondij Hollandiæ Gubernatoris, eos illata clade repellunt. Hi Coudekerkam reuerfi, arcem Poulgæstiam recipiunt, sed Egmondus mox cum Leidanis egressus eandem expugnat & incendit. Hinc 17. eiusdem Iunij pugnatur ad Rotterdamum inter Regios ac Hauckios: victoria Regiorum fuit, multi cæsi ac aquis suffocati sunt, captus Naeltwijckius cum multis aliis: pauloque post, Francisco Bredenrodio Slusas redeunte, Rotrodamenses deditionem faciunt. Nono Kalendas Iulij Cliuius iterum Hallam Hannoniæ aggreditur, hiatum efficit vt tria plaustra inuicem à latere iuncta ingredi potuissent; ad hæc ignem erat ei aculatus, vt aliquot ardes arderent. Ciues Deo & tutelari Deiparæ confisi, aquam bullientem, circulos ligneos stuppa, pice, ac sulphure circumlitos præparant; ab vna parte ad motus scalis, ab opposita pleno Marte inuaduntur. Sed cum ad vesperam vsque acriter ab vtraque parte esset pugnatum, inclinante die Cliuiani multis vulneratis ac aliquot desideratis, recedunt. Mense Iulio Saxo Thenam omnibus rebus necessariis abundantem, ac cum Cliuio non ita dudum sentientem, cum frustra aliquamdiu oppugnasset, ac amaris sarcasinis indies ab eis irrideretur, duobus locis ipsa meridie oppidum aggressus, cum idem sæpius fecisset, vt eos in consuetudinem adductos negligere vim assuesceret, tandem omnibus annexis copiis vi irrumpit, ac per multos dies opulentam ciuitatem diripit atque incendit, Francis ac Leodiis præsidianis pro maiori parte cæsis, paucis captis. Demum mense Augusto Germaniæ Principes Francofurti ad Mænum pacem, auditis omnium Legatis, hisce conditio-

ditionibus concipiunt: Rex Romanorum ac Francorum certo mox loco conueniunt. Quod attinet ad controuerſiam Belgarum contra Romanorum Regem, promittit Francorum Rex, ea in re ſe rationem honoris ac exiſtimationis Rom. Regis habiturum, quemadmodum proprij patris, cuius filiam matrimonio teneat obſtrictam. Nobiles cum Rom. Rege Brugis capti, & adhuc Gandaui & in Francia detenti, liberi ſine pretio dimittuntur. Gandenſes conditiones pacis Gaucranæ cum Philippo Bono olim iniras, quod attinet ad annuam Magiſtratum electionem, ac ius quod extra intraque urbem tum ciuibus tum Comitibus miniſtris dicent, obſeruant. Rom. Regi pro factis belli impenſis, conſtitutis temporibus Flandriæ Ordines ſemel quingenta viginti quinque millia florenorum ſoluunt. Rom. Rex in gratiam Regis Caroli Philippum Cliuium in gratiam recipito, eiſque omnia ſua vxorisque bona reſtituito. In gratiam Rom. Regis Rex Carolus Ludouicum Aureliano- rum Ducem carcere dimittito, modo Rom. Rex ſpondeat, cum poſthac contra Regem Carolum noui nil moliturum. Ad hæc in gratiam Rom. Regis reſtituit idem Rex Annæ Britonum Duci oppida, vrbes, munitiones ac arces quas in eius ditione occupauit, modo illa Anglos omnes ditione ſua dimiſit. (Nempe parabat Rom. Rex eam ſibi coniugem, ſed Rex Carolus eam præripuit, vt poſt dicitur.) Iubebit uterque Rex ſtatim publicari ſuis in prouinciis conditiones pacis anno 1481. initas.

Leges pacis inter Rom. Regem, & Belgos contraximus auxilium Regi Francorum.

Exterius laus, & idcirco haud diu ſibi amici.

Publicata eſt pax apud Francos ac Belgas, magno omnium gaudio, præterquam Brabantinorum. Nam adeo ſtatim peſtilentia ſæuiri cœpit, vt octodecim menſium ſpatio in ſola vrbe Bruxellenſi triginta hominum millia obierint. Cliuius pacem impedire non valens, accepta à Saxone fide publica, ſeptimo Kalend. Septembris cum vxore præſidio quingenorum equirum Bruxella diſcedit, permiſſumque illi fuit omnem ſupelleſtilem ac prædam, quod vellet, auhere; quam ægre duodecim plauſtra, à tribus ſingula equis attracta, capere poterant.

Cliuius accepta fide publica, cum omni ſupelleſtile & Bruxella diſcedit.

Tunc in Franciam Legati miſſi ſunt ad Regem; qui & pacem confirmauit 18. Octobris, in qua & hæc inter cetera expreſſit: Maximilianus Rom. Rex abſolutam filij ſui Ducis Philippi tutelam habeat, & pacis leges Rom. Regi Brugis extortæ reſtituantur ac diſcerpuntur. Hinc Eingelbertus Naſſauij Comes Flandriæ Gubernator à Rom. Rege conſtitutus, vbique Magiſtratum renouat. Deinde Ordinum ac Procerum adhibito conſilio, circa Chriſti Natalem moneta ad veterem valorem Ediſto reuocatur, utpote quæ duabus tertiis excreuerat: quæ ſubita mutatio multas lites & incommoda attulit. Tomacenſes prudentius eius æſtimationem dimidia tantum parte primò mutilarunt. Anno 1490. variis in locis nonnulli adhuc reſiſtabant. Ipſo D. Magdalenz

Mutatio ubique Magiſtratus, moneta qua duabus tertiis excreuerat, reuocatur ad veterem valorem.

Bredentodius & Naeltwijckius Hauckix partis tentarunt Goeream, vt inde vicinos popularentur, sed frustra fuit; & postea Bredentodius instructa mediocri classe, cum quingentis circiter Hauckiis Slusam ad Cliuium iterum nanigans, insequente Ioanne Egmondio ac Pollainio pugnare coactus superatur. Euadit quidem cum maxima parte ad Riperij portum, militemque exponit: sed & hic, victoribus insequentibus, pugnare compulsus iterum superatur, desideratis simul ab vtraque parte trecentis viris. Bredentodius grauitur vulneratus capitur, ac Dordracum perducitur, vbi paulò post è vulneribus obiit, sepultus apud Augustinianos. Erat adhuc adolescens Louanio à studiis ad arma ab Hauckiis huocatus, miserèque seductus. Ei enim Hollandiæ Zelandiæque Comitatum deberi asserebant, Philippo Cliuio Flandriæ; Philippo Austriaco tantum Brabantiam ac Burgundiam. Apud Hannones quoque prædonum dux erat filius nothus Domini Bellemontij, qui, occupata arce Bellemontia, iter facientibus ac rusticis nocte dièque erat infestus; adeò vt tandem Hannones, rei indignitate moti, contra Antonium Rollinum Aimeriæ Dominum, Hannoniæ Præfectum, summo opere murrurarent. Conscriptis igitur quadringentis peditibus Bellemontium proficiscitur: cumque deditionem facere nollent, vi expugnat, latronum maiori parte cæsa, ceteris ad vnum omnibus cum Bellemontio captis, ac Bergis Hannoniæ in carcerem conclusis, vbi tandem iuridica sententia Bellemontio cum suis omnibus caput amputatur, corporaque in quatuor partes secta hinc inde ad aliorum exemplum in arboribus suspenduntur. Adrianus etiam Vilainus Rassingemij Dominus, cum deserto Cliuio in gratiam cum Rom. Rege rediisset, Gandauoq; ad domum, quam ruri habebat, cum quatuor famulis properaret, à sexdecim Cliuij equitibus ex insidiis inuafus, dimidio ab vrbe milliari multis vulneribus confoditur. Eodem anno similiter Dominus Montvortij iuxta Vltraiectum, vir animi inquieti, Vltraiectinos Hollandosque iniuriis afficere, latrociniiisque vexare nō desisteat; cum tandem Albertus Saxo, eductis contra eum copiis, oppidum Montvortium cum arce obsidet, munitionemque idoneo loco erectam expugnat. Tum animi ciuium præfidiariorumque cecidere, faciuntque hac lege deditionem, vt ciuibz nil præter interiorem lineam vestem relinqueretur, ceteri milites, quò vellent, salui abirent. Sed maior pars, dicto Rom. Regi eiúsque filio Philippo sacramento, apud Saxonem mansit. Montvortio ea lege gratia est facta, vt si denuò contra Regem Ducemque arma sumpsisset, quæcumque apud Belgas possidebat, in perpetuum Ducis Philippi fisco manerent. Hæc acta circiter Idus Augusti. quo tempore Saxo cum copiis Dordracum profectus, nilitem nauibus imponit, nemineque quò tenderet sciente, subito Zirczeam inuadit,

Bredentodius Hauckius vulneribus confectus, paulo post Dordracum moritur.

In Hannonia etiam Bellemontius omnia turbans tandem capitur, & capite plebitur.

Similiter Montvortius Vltraiectinos præfidiarios infestans, capte oppido à Saxone ducitur.

XLI. BRAB. IV. BELGII VNITI PRINCEPS. 483

uadit, & viginti millibus florenorum multat, quòd Cliuium non semel
 comineatu & puluere tormentario iuuissent, & in Northauen portu mu-
 nitionem erectam præsidio munit. ^{Initia no-} Quin etiam hoc toto anno Brugen-
 ses nolentes (vt Chronicon Hollandiæ tradit) edictum de imminu-
 tione monetæ recipere, Nassauio Flandriæ Gubernatori oblectaban-
 tur. <sup>rum in-
moleum
apud Bru-
ges.</sup> Is occasionem quærens Brugeses castigandi, Guardiam magnam
 Rom. Regis, mille quingentorum equitum, & ter mille veteranorum pe-
 ditum, huc illuc tunc prædantem, ex Hannonia in Flandriam mox post
 pacem anni superioris euocarat. Hi Ardenburgi castra facientes, omnia
 in circuitu deprædabantur. Brugeses insolentiam militarem ægrè fe-
 rentes, iniussu Nassauij (quod ille quærebat) arma contra Guardienses
 sumunt, Præfectum militiæ peritum, Georgiū Picquauetum nomine, à
 Cliuio accipiunt, nouumque fœdus cum Cliuio ac Gandensibus ineunt.
 Munietant Brugeses Blanckenbergum; quod cùm Guardienses obsi-
 dere parant, Brugeses ad eorum munitionem quam prope Damnum
 habebant, proficiscuntur. Vnde Guardienses relicto Blanckenbergo
 contra Brugeses tendunt, & aliquot occisis ac sauciatis, plerisque captis,
 omnes in fugam coniiciunt. Magna erat in vrbe Brugensi fames. Qua-
 re Cliuius, Slusæ se continens, rogatu Picquaueti iis naues aliquot com-
 meatu onustas mittit. Cum quibus Picquauetus nocte discedens, ac à
 Nassauio diligenter custodias Dammi obeunte conspectus, post breuem
 nocturnam superatus pugnam cum omnibus nauibus capitur, sociis
 partim aqua merfis, partim ad patibulum strangulatis, paucis pecunia
 se redimentibus; ipse Picquauetus capite luit: sic demum Brugeses pa-
 cem petunt, & impetrant his inter alias legibus, 4. Idus Decembres, cùm
 tumultus durasset mensibus quatuordecim: Brugeses solemnni ritu ve-
 niam ruptæ pacis è præscripto Nassauij petunto. Pro belli impensis
 Rom. Regi eiusque filio centum quinquaginta millia Andreanorum
 florenorum soluunt. Summa hæc non nisi ex vrbis incolis colligitur.
 Nominabit Nassauius viros quinquaginta sex, è quibus aliquot capite
 luent, alij qui poterunt, vitam libertatemque ex eius arbitrio redimunt.
 Sub huius anni æstatem Carolus Gelderex Francica captiuitate (de qua
 ad annum 1487. dictum est) in Gelriam venit, omnesque Gelri, eiectionis
 Rom. Regis Rectoribus, ei sacramentum dicunt. Initio Ianuarij an-
 ni 1491. Rom. Rex ac Anna Britonum Dux de ineundo matrimonio
 inuicem dant fidem, mittique ei subsidio duo millia peditum, decu-
 buitque cum ea Aurantius armatus nomine Rom. Regis. Sed Rex Fran-
 corum Carolus Renesium, in quo Anna erat, longa obsidione vexatum,
 tandem in potestatem redigit, Rom. Regis militibus trium mensium
 stipendio ad deditionem coemptis, urbemque ei cum Duce Anna tra-
 denti-

Federati
 Cliuio &
 Gandensi-
 bus insili-
 erunt cum
 milite Ro-
 Regis con-
 fugunt.

Pacem rup-
 tum petunt
 & impa-
 trant.

Gelria
 pelia præ-
 seles à Ro-
 ge Rom.
 constituit.
 1491

*Rex Fran-
cia Rom.
Ego prari
pi Amari
Ducissim
Britannia.*

*Tumultus
inter Gm-
denicum
erunt.*

*Legati Ro-
Regu. &
Philippi
Archidux
eu, consen-
su Cluij,
Slusa Ma-
gistratum
mutant.*

*Repetit Ar-
chidux à
Rege Fran-
corum fore-
rem, & ut
huius passi-
am 1482.*

*Tumultus
apud A-
quilonares
Hollandicos
occasione
Quæstoris
durissimi cri-
buita exi-
gentia.*

dentibus, quam post paucos dies in vxorem Rex Catolus duxit, neglecta
Margareta Rom. Regis filia, de qua supra ad annum 1483. Mense Maio
Gandenses, auctore Reinero quodam, calceorum sutore, in seditionem
uersi, insignia Philippi Cluij resumunt, Rolandum sonant, Cluij mili-
tem in urbem admittunt, summum opificum Præfectum impedite co-
nantem ante publicas ædes interficiunt, filium eius tormentis lacerant,
nauarum Præfecto cum quinquaginta viris probis caput amputant: du-
centi urbe diffugiunt. Ioannes Coppenollius iterum creatur summus
opificum Præfectus, qui rusticorum turbam quæ ad urbem confugerat,
in legionem quinque millium distribuens, Arnoldum Clericum ado-
lescentem rusticum alti ac ferocis animi eis præfecit. Cuius gloria bel-
lica variis excursionibus feliciter confectis ita creuit, ut non multò post
eius æmuli, videlicet sanguinarius ille calcearius Reinerus (Remigius
aliis) & Coppenollius cum fratre, à plebe occisi sint; ille tumultuariè, hi
torti & publicè capite plexi. Sub idem tempus Legati Rom. Regis ac
Archiducis Philippi, consensu Cluij, Slusæ Magistratum mutant, ac
cum eo de reconciliatione agunt. Respondet se nec apicem vnum disce-
dere velle à conditionibus Francofurdensibus & Turonensibus, quibus
cauebatur, Slusam cum vtrique arce in sua mansutam potestate, dum
se Reges inuississent, ac de sua reconciliatione sententiam protulissent.
Multa tunc vtrò citroque acta sunt illi reconciliando, sed frustra. Hac
æstate Turcæ, coacta iusta militum manu, Carniolam Windorum
Marcam, indeque Ciliam, Carinthiam ac Stiriam ingressi, multa homi-
num millia capiunt. Sed Rom. Regis iussu contra eos cum subitario mi-
lite Georgius Heberstainius profectus, hostem, illata clade, prouinciis
expulit, ac maximam prædæ partem recuperauit. Circa idem tempus
Archidux Philippus Eingelbertum Nassauium ac Præsidentem Curie
Flandriæ cum nobili comitatu ad Francorum Regem mittit, repetitum
sororem Margaritam ac restitutionem ditionum urbiumque quas è pa-
cto pacis anni 1482. reddere Rex iubebatur, si nuptiæ fuissent dissolute.
Rex frigidè respondens, consultaturum se super eorum petitionem ait.
Videns Nassauius legationem suam non admodum Francis esse gratam,
petito acceptoque comitatu ad Archiducem reuertitur. Circa finem
mensis Decembris apud Kenemerlandios & vicinos Aquilonares Hol-
landos tumultuari coëptum est hac de causa. Nicolaus Pynsius (vulgò
Corfius cognominatus) illarum ditionum Quæstor exacturus iussu
Gubernatoris Senatusque Hollandici durius tributa dudum promissa,
Alcmarie à nebulonibus fuisset trucidatus, nisi noctis beneficio Ha-
gam-Comitis euassisset. Harlemenses etiam quidam seditiosi solutio-
nem detrectant, crescebatque indies coniuratorum numerus. Guber-
nator,

nator Senatusque astute edici curant, nihil promissæ pecuniæ amplius exigendum, iamque acta obliuioni quoque sepelienda: sic positis seditionosi armis domum quisque discedit. Post aliquot hebdomadas

1492

in mense Martio anni 1492. Egmondus Gubernator consilio Senatus Ordinumque Hollandiæ rebelles puniturus, ducentos cogit pedites, atque ad pagum castrumque suum Egmondam prope Alcmariam situm iter per Oceani æstuarium instituens venit: sed rescuerunt eius institutum rebelles, collectisque Alcmariæ mille circiter viris, ad resistendum se parant; quare Hagam-Comitis maiora adducturus auxilia Egmondus reuertitur. Alcmariani & vicini animis elati, primum in militaribus signis caseum & panem, quasi ad tantam inopiam exactionibus redacti, depingunt, (hinc vulgò dictum *Het Caesen-broets-spel*) ac deinde

*Tumult.
inactores hi
(dixit Het
Caesenbroets
spel) Har-
lemum oc-
cupant.*

tertio Maij, ipso inuentæ S. Crucis die, Harlemum tendunt, illudque fauentibus sibi nonnullis tumultuariè occupant. Interficiunt Scoltatum Nicolaum Ruuium, ac cum fratre elapsi anni Consulem, duosque Scabinos, ceteris fuga sibi consulentibus. Nec his contenti, post aliquot dies sex circiter millia rebellium hora 10. ante meridiem Harlema profecta Leidam contendunt, ac circa noctem Norwici altero Leida milliari castra constituunt, posteroque die ante meridiem campestribus tormentis Leidanos vexant, portamque Rhenanam quatunt. Cum neminem exire viderent, ad oppugnationem conuersi aliquamdiu strenuè depugnant. Tandem à Leidanis vi depulsi, non paucos desiderauere, multisque laucij discescere, ortaque dissensione hi discedere, illi ad oppugnationem redire volebant. Leidani seditiosos remittere animos sentientes, accepta potestate, equites peditesque aliquot erumpunt, obuios malè armatos, ac custodias impentè dispositas obtruncant, ingentemque è successu tol- lentes clamorem, hostes formidine captos perturbant. Egmondus occa- sioni intentus, cum ceteris præsidariis ac maxima ciuium parte auxilio exit, rebellesque inita pugna diuersis locis aggreditur. Resistunt primò actiter, sed renouante aliquoties Egmondio cum equitibus impetum, tandem vndique in fugam aguntur. Harlempjeses cum vno tantum militari signo media nocte domum reuertuntur, Alcmariani omnia signa perdidere. Accepta est altera clades ad Beverwicam. Quare hi pacem suadebant, alij bellum volebant; hi Gelros mercede conducì petebant, illi Hollandum militem querebant, rem pecuniariam nemo serio expe- diebat. Tandem pacis suasores obtinebant, Legati vt ad Saxonem mitterentur. Sed hoc rerum statu nuntiatur, auxiliares prope Hemskerckam conuenisse quingentos, pluresque expectari. Proficiuntur eis Harlema in auxilium sexcenti pedites, tandemque in vnum coactis omnibus, supra tria pedum millia probè annata recensuere. Germani, Duce Ober-

*Quin &
Leidam op-
pugnant,
sed magna
accepta cla-
de repellan-
tur.*

*Item alia-
ram cladem
accipiunt
ad Bever-
wicam.*

*Tertio vi-
centur in-
dem Casen-
brotij ad
Hemster-
ham.*

stainio eis obuiam eunt, Hemskerckæque propinqui aciem instruunt. Idem faciunt Casenbrotij. Concurritur animosè, ac diu victoria anceps fuit. Sed tandem cæsis pertinacioribus, tyrones rustici veteranis Germanis virtute, astu, ac pugnandi constantia impares, solutis ordinibus in fugam se coniiciunt. Periêre Casenbrotij circiter quingenti, pauci capri, pars maior effugit. Duo Frisonum millia nauibus aduecta, cum è propinquo aggere lociorum cladem conspexissent, consensis nauibus domum renaugant: Harlemenses, intellecta suorum clade, Legatis suis, qui Hagæ-Comitis apud Saxonem pro pace satagebant, scribunt, ne sine ea domum reuertantur, sed quoquomodo quàm honestissimam impetrent.

*Demum
pacem pe-
tunt, & im-
petrant.*

Pax ea ratione coit: Vt innocentibus gratia fieret, nocentes Saxonis ar-
trio punirentur. Soluerent coniurati pro belli impensis ducenta quin-
quaginta millia florenorum, singulo viginti quatuor stuferis Brabantis
æstimato. Pace 15. die Maij subsignata, Saxo cum Proceribus Harlemum
intrat, statimque tribus seditiosorum Præfectis capita abscindi iubet.

*Seditiosi
tres præfe-
cti capite
plecti, alii
dicta: Re-
late amplexus
insanire.*

Postea Saxo cum filio Georgio & Ioanne Immerselio Consule Antuer-
piano ad Harlemensium venit Prætorium. In foro stabant viginti sex vi-
ri, partim Alcmariani, partim vicini, capite ac pedibus nudi; qui viso
Saxone, in genua procumbunt. Aduocatus seu Syndicus Harlemensis
Ioannes Tattinius, cum prius rebelles aliquamdiu officij admonuisset,
pro ceteris submisit gratiam petit. Tum Saxo alta voce ita profatur: Om-
nia vobis sunt condonata, nolite amplius insanire. Alcmariani cum vi-
cinis dono Saxoni dedere decem millia florenorum, Harlemenses mul-
tam suam pecuniariam spatio trium dierum persoluere, ad publicam
ædem perferentes mundum omnem muliebrem, torques annulosque
aureos, & pocula argentea, quibus militi Germano stipendia sunt persol-
uta. Harlemi Saxone agente nuntiatur, militem Germanum, qui pecu-
niam suam alea perdiderat, in templum venisse, & euaginato pugione
crucifixi Iesu Christi imaginem bis acie impetuisse. Captum capite ple-
cti, idque stipiti impositum portæ impoui, cadauerque in quatuor par-
tes sectum variis locis suspendi iussit. Hoc tumultu pendente Archidux
Philippus, eique à consilio Procere considerantes, Cliuium munitione
Slusana ac fœdere Francico ferocem, honestam omnem pacem reiicere,
constituunt Slusam (vnde infinitæ prædationes toto quinquennio factæ
fuerant) armis subigere; terrestri exercitui Saxo, classi Burgundus Ter-
veræ ac Beueræ Dominus, Præfecti designantur. Beuerus cum filio Sa-
xonis in portum Slusanum è Zelandia quadraginta tres adducit naues
militariter instructas, triginta onerarias minores (vulgo *Heuen*) tredecim
maiores (*Hulcken* dictas.) His tria millia pugnatorum tormentaque
maiora vehabantur, iactisq; in portu anchoris, ne quis Slusam intrare

*Miles in
Christi
imaginem
inuritur
capite luit.*

*Miles ap-
paratus
in, & in
Cliuium
Archiduce
obfidetur.*

aut exire possit prohibebant. Cliuius eductis septingentis peditibus ac triginta equitibus, tribusque tormentis maioribus, classem indefinenter oppugnat. Illa eius militem suis impetit tormentis, sed nulla re memorabili gesta Slusam reuertitur. Mense Maio eodem appellunt viginti duæ naues optimæ armatæ ab Angliæ Rege Archiduci in auxilium missæ, in quibus vhebantur veterani pedites bis mille quingenti, pauloque post adueniunt aliæ quatuor Saxonis iussu ab Hollandis armatæ; iamque Saxo Slusam etiam terra seriò premere incipiebat. Tum Gandenses, sublatis paulò antè, vt suprà diximus, seditiosissimis, calceario & Coppenollio, ad saniora consilia conuersi, diuturnoque bello exhausti, vnanimi consensu Mechliniam ad Archiducem Philippum pro pace Legatos mittunt; quæ instantibus Iulij Kalendis his tandem legibus

„ est data, vocatæque pax Casantiana: Gandenses Rom. Regem tutorem
 „ filij sui Philippi bonorumque eius omnium agnoscunt, regerèque fi-
 „ lium pro arbitrio sinunt. Pro belli impensis septuaginta octo millia
 „ florenorum soluunt; è quibus viginti quinque millia primo mense iu-
 „ merant, ceteras portiones spatio duorum annorum pensionibus qua-
 „ tuor pendunt, & Archiduci viginti quinque millia. Pœnam medio-
 „ crem in oppido Hulstano, quam Archidux iubeat, concessa fide publi-
 „ ca luunt. Vrbis priuilegia ex Archiducis arbitrio moderantur. Balliuus
 „ ac Magistratus ad sui quisque custodiam duodecim satellites legito: ne-
 „ minem in ius Gandauum vocato præter ciues, ac veteri vrbis castellania
 „ comprehensos. Quod ad valoris monetæ restitutionem attinet, ea in re
 „ vicinos imitantur. His strictè seruatis legibus omnia antea acta absolutè
 „ condonantur, quisque ad sua redito, contentus conditione qua ea reperiet.
 „ Confirmat Archidux pacem Turonensem. Exules domum redeuntes, in
 „ hanc pacem præsentem Balliuo iuranto. Hæc acta transactæque ac sigillis
 „ sunt munita Hulsti mense Augusto. Premebatur obsidione, vt dictum
 „ est, Slusa. Tum ad Saxonis castra venit Adolfus Cliuius Rauastainij Do-
 „ minus Philippi Cliuij pater, admodum senex, per Legatum castrensem
 „ à filio petès, accepta fide publica Slusam sibi intrare liceret. Negat filius
 „ patri, magna omnium admiratione. Saxo interea ad portus ingressum
 „ munitionem erigit, rebusque necessariis communit, vnde Francorum na-
 „ ues auxilium Cliuio ferre conantes tormentis repelleret. Postea stipatus
 „ octingentis peditibus Slusam contendit, Cliuianosque ad pugnam pro-
 „ uocat. Exeunt aliquot, certatur ab hora quarta pomeridiana ad nonam
 „ vespertinam; paucisque vtrimque desideratis, æquo Marte disceditur.
 „ Inde Saxo exercitum promouet, castraque locat ad Fanum Annæ Ter-
 „ muiz. Etumpunt Slusani, ac sex Germanos interficiunt. Post hæc ca-
 „ stra vno Slusa milliari locantur. Idibus Augusti ad Saxonem veniunt

*Finium
Archiduci
auxiliari
ab Anglia
viginti dua
naues bel-
lica cum
vetera-
nu 2500.*

*Leges pa-
cis, rebell-
bus Gan-
denibus
concessa.*

*Saxo ad
portum Slu-
sam ingres-
sum muni-
tionem eri-
git.*

*Variis veli-
tationes ad
Slufani.*

*Mors
Adolfi
Rauastai-
nii Cluij
pater.*

*Tandem
pax cum
Cluij fau-
etur.*

*In multa
torbati-
one indol-
ta.*

*Atreba-
tum (quod
quindecim
annis sub
Francis ge-
merat)
memorabi-
le stratage-
mate recu-
peratur.*

mille ducenti Brugensium pedites cum aliquot tormentis, primòq; die confidunt Lapfeuri: contra hos statim Slufani erumpunt: cadunt ac vul- nerantur vtrimque aliquot, tandèmq; recipere se Slufani coguntur. Brugenses castra sua communiunt. Tum Saxo dimidio Slufa milliari castra transfert. Fortia interim facta complura hinc inde à veteranis, sin- gulis diebus ex prouocatione certo numero pugnantibus, edebantur. Mense Septembri Cliuius cum trecentis militibus è minori descendens arce, ad Germanorum accessit tormenta, è quibus tria clauis ferreis, vbi ignem concipiunt, adaëtis, reddit inuilia; ac cùm maiora moliretur, cru- descente pugna est inhibitus, nonnullisq; desideratis ac sauciatis ad arcem rediit. Vndecimo Kalend. Octobres Cliuius mors patris sui Ad- olphi nuntiatur; vix mouetur. Excursiones ac minuta prælia nullo die intermittebantur, semperq; hinc inde aliquot cadebant & sauciaban- tur. Paulò pòst Slusæ ignis fortuitus consumit omnem puluerem tor- mentarium, tanto cum fragore, vt multi captum oppidum existimarent. Quare posthac Cliuius (quem deinceps Rauastainij Dominum appel- labo) ad pacis mentionem aures præbere cœpit, maximè agente Chimao & Nassauio. Tandem postridie Idus Octobris Slusæ, quæ à 13. Kal. Iulij fuerat obfessa, pax publicatur, his inter alias conditionibus tertio Idus eiusdem signata: Philippus Cliuius Rauastainij Dominus Alberto Sa- xoni nomine Rom. Regis ac Archiducis Philippi sacramentum dicito, « eiq; omni loco, semper, ac contra quos iusserit, fideliter operam se na- uaturum promittito. Archidux ac Saxo curantote vt Rauastainius Im- periali proscriptione liberetur; nec ferent, ea de re aliquis apud Belgas ei sit molestus. Rauastainius in manus Saxonis castrum maius eiusq; claus dato, isq; Rauastainio eas reddito, qui antea promitter Rom. Re- gi proprio id ore à se petenti, aut Archiduci Philippo cùm ad annũ ata- tis decimum octauum peruenerit, seu eius heredi, se restitutorũ. Minus castrum cum oppido Slufa statim in potestatem Saxonis constituito. An- nua pensio sex millium florenorum Rauastainio restitutor. Libera re- rum suarum omnium possessione patriaq; vtuntor, & Rauastainius, & quicumque eius partes sunt secuti. Nulli Rauastainium, nec qui cum eo fecere, ob præterita detrimẽta in ius vocare fas esto. Hinc die quinto No- uembris Cardonio Atrebatensium Præfecto per Philippum Creuecu- rium cum militibus multis Atrebato commodũ euocato, atque in ea vrbe relicto Carquelantio Britone, Ioannes Marius ciuis Atrebatensis, Grifardus vulgò à multa canitie dictus, vir quidem fortunæ tenuis, sed acris ingenij, suiq; Principis perquam studiosus, cooperantibus Iacobo Lobbæo, Ioanne à S. Paulo, & Petro Regio, miro prorsus stratagemate militem Regis Rom. eiusq; filij Philippi in Atrebatensẽ oppidum, quod

quod totos quindecim annos sub Regis Franciæ iugo ingenuerat, porta Hageruensi admittit, Roberto Melunio, Vaudràio, Lanoio, Belleforerio, Raffino, Contaio, aliisq; Ducibus Belgis sex millia partim peditum partim equitum silente nocte ciuitati inferentibus, eamque occupantibus. Grifardus multis computationibus apud Channium Francum, certarum portarum claudendarum onus habentem, eam fidem etiam propter canitiem obtinuerat, vt (Channio aliquoties ad pocula manente) ipse cum militibus, eius nomine portas clauderet. Quod cum sæpius fideliter fecisset, quodam die ad portam cum militibus profecturus, ex condicto,

in itinere à coniuratorum vno, semiebrium se simulante, poculumque vino plenum manu tenente, intrò, vt bibat, ac mox discedat, adigitur. Rogat Grifardus milites, paululum præcedant, se paucis ab homine ebrio se expediturum. Ingressus inuenit ceram, argillam, aliâque dudum patata, & celeriter claus exprimunt; sicque Grifardus ad portam it, claudit, &, vt sæpè antea, ad Channium, cum eo computaturus, comitantibus militibus redit, claus reddit. Claus ita expressas

mox coniuratus ille Duaci fabricandas curat; tertiusque coniuratus (hic piçtor erat) Melunium, Vaudràum, aliósq; Burgundos ductores ad stratagema incitat. Stato die iam dicto 5. Nouembri Grifardus, cui omnia Franci credebant, signum constitutum Burgundis exhibet. Illud erat, cantilena eo tempore Atrebat admodum trita. Eam in vallo intenta voce alactiter Grifardo cantante, Burgundi inter colliculos iter placide faciebant, equorum soleis panno lanceo suffultis, hinniendique facultate ijs impedita, & eo silente, stabant: sic erat conditum. Vesperis hora nona coniuratorum vnus clam in turtim conscenderat (nam & huius clauem expresserant) ac ferream campanæ linguam adeò alteri lateri adstrinxerat, vt cum fortè populum ad arma conuocare vel-

lent, non possent. Ex coniuratis duo in mutis vigilabant, dum focij cum tribus Francis coniurationis ignatis largitis fumentes vinum in porta excubant. Circa duodecimam piçtor portæ Haigueræ ostiolum modestissime aperit, ac ad Burgundos aduentantes contendit. Omnia salua nuntiat, tantum ne seipfos prodant, sed tesseram Grifardi cantantis diligenter obseruent: eo canente, quàm placidissime incedant; eo silente, stent. Silebat nempe, accedentibus eò loci vigiliatum Præfectis. Piçtor dat eis tesseram Francicam D. Georgij, ipse accipit Burgundicam tunc D. Michaëlis; sicque ad urbem redit, comitantibus cum tredecim militibus Burgundis. Cum ad urbem omnes copie appropinquassent, tredecim illi, quos piçtor adduxerat, portæ custodes ad vnum omnes capiunt, statimque integras valuas, nemine resistente, aperiunt, ductoresque Burgundicos cum peditis equitibusque intromittunt, semper Grifardo,

Grifardus cum coniuratis claus urbem manu dexterrata in cerâ & argilla exprimit.

Fabricantur claus Duaci.

Diligenter serui curantur & alia omnia ad urbem adstruendam necessaria.

Pocius Burgundi Atrebat.

& ala-

& alacrius etiam tunc cantante. Sic circa horam tertiam matutinam Burgundi vrbe potiti sunt, & paulò post etiam castro maiori, oppidòq; minori, Francis fugientibus; & septimo die Nouembris Magistratus renouatus est, omnèq; coniuurati in eum allecti, Grisardo Prætoris vrbis seu Meiero constituto. Hoc anno Christophorus Columbus Genuensis,

*Columbus
primus de-
signa va-
nam urbem
Occidentia-
lem.*

1493

paucis à Ferdinando Rege Arragoniæ & Castellæ nauibus obtentis, primus in Occidentem longius enauigare tentauit, reperitq; varias insulas antea ignotas, quibus noua indidit nomina, Fanum Dominici, Hispaniola, Ferdinandina, Elisabethina; nunc constanti nomenclatura vocantur tres præcipuæ, Hispaniola, Cuba, Iamaica. Mense Ianuario anni 1493. Creueceurius dolens sibi Atrebatum hoc modo ereptum, aliq; dolo id recuperare destinat. Mittit ad oppidum militem. Is se transfugam simulans, multa in Francis culpat, sicque Archiduci ac Gubernatori Contaio sacramentum dicit; asseuerans præterea, Procures multos Picardiæ insolentiam Francorum pertæfos cupere in partes Archiducis inclinare; horumque præcipuum esse tandem aperit Baufortij Dominum, qui cum familia ac thesauro paratus esset Atrebatum venire, modò in gratiam recepto fides ei publica missis litteris concederetur; attribuerent sibi viros sex cum litteris fidem facientibus, qui secum ad Baufortium eant: pollicetur se eum adducturum. Placent hæc Contaio, ceterisque Præfectis; dant simulatori comites sex. Qui cum per noctem paululum processissent, à Creueceurio capti, donis ingentibusque promissis eò adducuntur, ut dicto Francorum Regi sacramento promitterent se auxiliaturos, ut vrbs Atrebatensis recuperaretur. Id autem futurum, si nocte eò reuertentes portam exiguo tempore apertam tenuissent, fingentes Baufortium in propinquo adesse; seseque in humeros adferre arcas pretiosiores eius suppellectilem habentes: aderatque ancilla, quæ se se à Baufortij familia aduenire, similiaque ferre simulabat. Circa horam noctis nonam vrbi appropinquant, subsequente paruo intervallo cum valida peditum manu Creueceurio. Compellant voce notos portæ custodes, eamque aperiri petunt, adesse in propinquo Baufortium cum familia, apportareque se humeris argentea eius vasa. Aperitur arcis porta; introeunt, sequuntur pauci equi, suppellectilem fictitiam apportantes. Expectant simulanter non Baufortium, sed iustis cum copiis Creueceurium; qui institutum stratagema omnino ad effectum perduxisset, nisi subito vnus prodicionis pœnitens exclamasset, Claudite actutum portam, aut proditi perditique sumus, Creueceurius enim cum magna militum manu vestigiis hæret; iteratque bis & tere eadem anxius verba. Hic omnium postremus intrarat. Quare ceteri pedem referre conati, clausam à custodibus portam reperiunt, statimque omnes reliqui

*Simili Artu
Franci A-
trebatum
iterum sibi
vendicare
sudent.*

*Ceteri &
hoc insigne
inueniunt.*

*Atrebatum
paucis iterum
receptum;
sed tamen
seruatur.*

reliqui cum ancilla capiuntur. Simulator transfuga cum quinque Belgis veritatem fassi postridie capite puniuntur, corporaque in quatuor partes secta variis locis suspenduntur; eadēque ancillæ fuisset conditio, nisi se gravidam dixisset. Hæc facta mense Aprili. Paulò post inter Rom. Regem, Archiducem Philippum ac Carolum Francorum Regem, vigesima tertia Maij his inter alias conditionibus Senliaci pax initur: Rex Carolus Margaritam Austriacam in manus Rom. Regis, Archiducis Philippi, aut Legatorum eorum, ubi & quando placuerit tradito. Rex Carolus ac Margarita ab omni nuptiarum vinculo liberos se hinc inde confidentor, pacta conuenta ea de re inita, irrita habent. Regi ac Archiduci de iis rebus iure agēdi potestas maneto, quæ cōditionibus pacis anni 1482. sunt conceptæ, ac hisce conditionibus non determinatæ. Restituet pace publicata Rex Carolus Rom. Regi, vr Archiducis patri ac tutori, Comitatum Burgundiæ, Artesiæ, Charloij, ac Noieij, auctoritatem iuris patrimonialis, in quibus id ei competet, retinens. Hefdinium, Aira ac Bethunia in potestate Regis Caroli manento, donec Archidux ætatis annum vigesimum attigerit, (quod erit octauo Kal. Iunij anno 1498.) & tunc Archidux eiūsvē heres clientale sacramentum de iis Regi dixerit. Rex Carolus in possessione Comitatus Masconniij, Auxerræ, ac Batræ ad Sequanam maneto, donec de iure harum dirionum via iuridica sit statutum. In gratiam bonorūque possessionem ab vtraque parte, qui contrarias foverunt partes, recipiunt. Promulgatur Senliaci pax solemnī pompa, à Rom. Regis Legatis & Rege Carolo sacramento confirmata. Tum Legati Margaritam Austriacam ad Fanum D. Quintini adducunt, inde Camera cum; ynde Francorum Proceres in Franciam reuertuntur. Postero die Margarita Valenchenas intrat. Pace cum Francis seriò inita, ac Belgarum seditionibus sublatis, exteri milites omnes, persolutis stipendiis, dimittuntur, ac inter hos Guardienfes; qui deinde cum Ducibus in Geldriam ac Ultraiectensem ditionem se contulere, prædāsque ibi ingentes coëgere, quòd aliquot eorum commilitones ibi non secūs ac publici grassatores fuissent patibulis affixi. Tum contra Carolum Geldriæ Ducem abiere, illique acre bellum nomine Archiducis Philippi intulere, quòd Dux paulò antè finitimis Belgis id prior fecisset, ac non obstante Senliaca pace, adhuc in eo perseveraret. Decimo tertio Kalend. Septembris moritur Lintzij Austriæ oppido Cæsar Fredericus Tertius, cum vixisset annos septuaginta septem, ac impetasset annos quinquaginta tres, sepultus Viennæ in templo D. Stephani, perfectò à Maximiliano filio insigni Mausoleo, quod pater Fredericus ante annos viginti inchoarat. Turcæ, inrelecta Cæsaris morte, initio anni 1494. irrumpunt in Ctoatiā. Romanorum Rex Maximilianus (quē exinde Cæsarem nominabo) collecto

Pax, Senliaci dicta, inter 2. Reges, Rom. & Francorum, 23. Maij.

En, virgo agens Philippum suum ætatis annum decimum quintum.

Margarita fuit Philippi Archiducis ex Francis reducta annos nata tredecim.

Moritur Fredericus Imp. Maximilianus pater, Philippus autem.

cum vxore, filio, filia, Antistite Moguntino, Frederico Saxoniz Duce, multaſque alia nobilitate Mechliniam, indeque Antuerpiam venit, neceſſaria parans, vt filius Philippus Louanij in Ducem Brabantiz inau-
guratetur. Deceuerat enim filium annum decimum ſeptimum agen-
tem emancipare. Philippus Rauaſtinius, quamuis ſecundum pacis Slu-
ſanz leges tuto Cæſarem adire poterat, miſſo tamen ad eum viro nobili
rogare iubet, num Imperatoriam Maieſtatem ſalutarum ſibi venire li-
ceat. Aſſentit hilari ore Cæſar. Cumque Rauaſtinius procul Cæſaris
aſpexiſſet vultum, ex equo deſcendit, pedesque appropinquans, ac Cæſa-
rem ſubridere videns, flexo genu dextro inquit: Ago Maieſtati tuæ gra-
rias, quod me in conſpectum admittere ſit dignata. Si ante hunc diem
aliquid commiſi in quo Maieſtatem tuam offenderim, rogo id mihi ex
animo ignoſcere dignetur, ac veniam præteritorum tribuere. Reddit
ei Cæſar: Iamdudum ea animo deponens libenter tibi ignoui, ac libe-
raliter etiamnum ignoſco. Cum autem hæc aulica ratione in ſpe-
ciem prolata Rauaſtanio viderentur, ac proinde ei non ſatisfacerent
non mulrò poſt ad Carolum Francorum Regem ſe contulit; à quo dein-
de Genuæ Ligurû Metropoli præſicitur. Sed nihil ibi memoria dignum,
quemadmodum nec contra Turcas geſſit, per omnem poſtea vitam bel-
lo infelix. Francis enim (vt poſt dicitur) Genua pulſis, in Franciam eſt
reuerſus, nullaque auctoritate nec dignitate ornatus, inglorius inter eos
egit, tandemque ſine liberis moriens, bona omnia cognato Cluiæ Duci
reliquit. Interea Cæſar cum filio Philippo multique Proceribus Lou-
anium contendit, ibique ſolitis cærimoniis in Ducem inauguratur. Tum
monera aurea argenteaque in populum ſpargitur. Exinde Dux Philippus
Equites creat. Tum Principes Antuerpiam redeunt; eadẽque ratione
Dux qua Louanij, ſed maiori cum pompa inauguratur, quemadmodum
& paulò poſt in ceteris omnibus Brabantiz aliarumque prouinciarum
præcipuis ciuitatibus. Gertrudẽbergæ 12. Decembris nomine torius Hol-
landiz inauguratus eſt, poſtea Romerſwalij nomine omnium ciuitatum
Zelandiz. Anno 1495. poſtſtidie Nonas Apriles Cæſar in Germaniam
reuerſus, cum Summo Pontifice Alexandro Sexto, & Ferdinando ac Eli-
ſabetha Hiſpaniarû Regibus ac cum Venetis contra Carolum Octauum
Francorum Regem, qui ſuperiori anno magnis copiis in Italiam tranſ-
greſſus ſtatum Florentinz Reipublicæ mutarat, & pulſis Arragoniis Re-
gnum Neapolitanum occuparat, fœdus in ſpeciem facit. Aliis enim im-
pliciſſis negotiis, nec Cæſar nec Hiſpanus quidquam fœderi contulerunt.
Conuocat hoc anno Archidux Philippus Mechliniz Belgarum Ordines,
ac ex eorum conſilio ſtatum Reip. Belgicæ civilibus bellis ac diuerſis
ſeditiõibus valdè perturbarum, in ordinem, qui maximè Principi ac

Pontifex
Cæſar Mech-
liniam, in-
deq. Ant-
uerpiam.

Cluiam
Rauaſtani-
um loco-
gus à Cæ-
ſare per
omnia in
gratiam
receptus,
ad collo-
quium cum
admiſſus.

Nikolomi-
nis ſolus
Cluiam ad
Francum
tranſiit,
ſibi angli-
cus obit.

Philippus
Archidux
præſente
patre Cæ-
ſare, Lo-
uani inau-
guratur,
inde Ant-
uerpiam &
in ceteris
urbibus.

1495

Initiũ bel-
li Italici in
regno Nea-
politano.

*Renouatur
Editum,
quo olim
à Philippo
Bono con-
sensu Sum-
mi Pontifi-
cis modus
episcopis ec-
clesiasticis
positus est.*

*Castrum
Esdain, re-
ceptaculū
raptorum,
debellatur.*

*Instituit
Cæsar Ca-
merā Im-
perialem.*

1496

*Legati
Franci
liberantur
ab Archi-
duce dona-
ti, comitati
domum re-
uertuntur.*

subditis conuenire videbatur, redigit. Deinde misso ad Angliæ Regem Philippo Burgundo Beueræ ac Tenueræ Domino cum viris aliquot doctis, controuersias mari ac terra mercaturæ causa ortas componunt, veteremque amicitiam renouant ac stabiliunt. Ad hæc Editum olim à Philippo Bono consensu Summi Pontificis publicatum renouatur, ne quis Romæ obtenta maiora Sacerdoria sacrarumque dignitatem sine Principis consensu (Placet vocant) possideret, néve posthac sacrati homines agros vllos sine Principis consensu emerent. Tum inducias cum Geldro in sex menses concipit, Cæsare ægerrimè ferente. Exinde Cæsar, Wortmatæ Comitibus Principum ciuitatūque Germaniæ liberarum celebrans, auxilia contra Francorum Regem petit, quod non solum Regnum Neapolitanum ac Belgas inuasisset, sed perturbata Christiana Ecclesia, urbem Romam, fugiente Venetiæ Pontifice, occuparat. Petit etiam consueto more opem contra Turcas. Sed sententiarum diuersitate nil memoratu dignum fuit decretum. Singularium aliquot Procerum quæstiones, vitandi ciuilibus belli causa, fuere sopitæ. Ludouicus Sfortia, accepto Diplomate, Dux Mediolanensis à Cæsare renuntiatur, & Comes Wirtembergij eodem tempore Ducis ab eo titulum accipit. Quinto Kalend. Septembris castrum Roberti Mercani, nomine Esdain (cuius præsidarij dudum vndique rapaci manu prædas egerant) multis operis ac tormentorum ictibus debellatum deditionem facit. Controuersia quæ inter Mercanum ac Badensem erat, Procerū sententiæ committitur. Præsidarij, dicto Archiduci sacramento nemini se nocituros, in arce mansere. Mense Octobri Archidux Philippus Legatos ad Francorū Regem mittit, petens pacem Senliacam inuiolatam seruari curet. Ita se facturū Rex promittit. Pridie Kal. Nouemb. Cæsar Francofurti ad Mœnum Romani Imperij Senatū, quem vulgò Cameram Imperialem vocant, instituit, dictoque die inter horam nonā & decimam antemeridianā in ædibus Brauseliis Iudices hos cum Assessoribus constituit, Eitel Fredericū Zollernensem, Bernhardum Eberstainium, Richardum Neccardiensem Comites; Theodorum Pleiminganum, Nicolaum Heiurenium, Georgium Neidenensem, Auringam Simanam, Martinum Walderodensem Barones. Mense Febr. anni 1496. Rex Carolus ad Archiducem Legatos mittit, petitum, sibi Mortangam Hannoniæ oppidum restituat, si secundum formulam pacis Senliacæ, ante constitutum tempus, Airam, Hefdinum, ac Bethuniam recipere velit. Legati liberaliter donati in Franciam contenti reuertuntur. Post hæc Archidux à patre Cæsare dudum vocatus, in Germaniam circa finē mensis Aprilis proficiscitur. Kal. Maij Traiectum ad Mosam veniens, cum ciues pro more lignearum auei malo scorpionibus deiicere conarentur, rogatus è numero esse dignaretur, consentit, ac post aliquot

aliquot repetitos ictus, auem magno ciuium gaudio alrissima arbore deiecit, ciuesque huius Sodalitatis liberaliter donat. Inde Coloniam Agrippinam profectus magnocum honore recipitur. Idem fit maximè in dirione Ferretana, à quibus in Principem inauguratur, quemadmodum & in aliis cognari sui Sigisfundi Austriaci ditionibus, dudum patri eius donatis. Secundo Kal. Iulij Viennam ad Cæsarem patrem venit, ac secretis communicationibus per multos dies, remotis arbitris, tempus impendunt, agentes, vt creditum est, de afferenda Geldria, recipienda sponsa, ac recuperandis dirionibus, quas Francorum Rex eripuerat, de conciliandis Heluetiis, & similibus. Hinc simul Insbrucum, id est Oenipontem, perueniunt, ac inensem vsque Augustum manent. Circa finem Iulij Ludouicus Sfortia Mediolanensis in Germaniam venerat, Cæsarem in Insbres perducturus; Archidux Austriacos suos inuifens, patrem Lintzij expectabat: Cæsar à Ludouico Sfortia ad bellum contra Francos in Italia suscipiendum incitatus, ea tandem lege est assensus, ne filius Philippus ei se misceret, sed in Belgium reuersus, pacis Senliacæ conditiones obsetuaret. Rebus ad hunc modum constitutis, filio in Belgium redeundi potestatem facit, dimissoque Ægidio Buslidio Præposito Leodiensi, filio alios adiungit comites ac Consiliarios: qui cum eo per celebriores Germaniæ ciuitates profecti, à Principibus ac liberis ciuitatibus magno cum honore sunt exculi. Duodecimo Kal. Octobres in Zelandiam Hispanica classis centum triginta quinque nauium appellit, qua uehebatur Ioanna Arragona Ferdinandi ac Elisabethæ Hispaniæ Regum filia, desponsata Archiduci Philippo, ac non ita dudum per Legatum illi nupta. Venit Ioanna cum præcipua Nobilitate Antuerpiam (militibus ac sociis naualibus in insula Walcherana ad classem manentibus) summoque cum honore, ingenti que pompa omnium Nationum in vrbe mercaturam facientium, recipitur. Margarita Austriaca fratri eius Hispaniæ Principi desponsata, Namurco Antuerpiam profecta, sponsa sponsæ felicem gratulatur aduentum, bonaque omnia inuicem precantur. Congressus harum duarum Principum fuit perquam suavis ac blandus; non enim multum ætate distabant. Archidux vix è Germania reuersus, Liræ Brabantiz oppido sponsam Antuerpiâ venientem excipit, ac duodecimo Kal. Nouembres in vxorem ducit, iungente eos Henrico Bergio Antistite Cameracensi: nuptiæ verò exiguo cum comitatu ac parua pompa Liræ sunt celebratæ, sed postea à Btuxellæ Regia planè magnificentia instauratæ. Erat eo tempore Cæsar in Italia, primum quæ Genuam, deinde Pisas circa Nonas Octobres ingressus, deiectis Frâncis liliatis insigniis, Aquilam Romanâ eius loco substituerat. Oppugnabantur Pisani à Florentinis auxilio Francorû. Defendebantur verò à Summo

Archidux
Transiit ad
Mofam,
Antilia eius
legna,
Eau.

Multis die-
bus Vienna
Archidux
cum patre
Cæsare so-
lito con-
sultabat.

Rediit in
Belgium,
magno u-
lignis hono-
ribus exco-
latur.

Venit ad
Antuerpiam
despota filia
Regum Hi-
spaniæ.

Nuptiæ ce-
lebrantur
primùm
Liræ, sed
postea Btux-
ellæ à Re-
gum Bru-
xellæ.

*Caesari
in Italia,
hanc Flo-
rentinorum
Rege Gal-
lia, illic
reliquorum
Caesare.*

*Liburnum
Florentino
vnicuique
obligatum,
sed vnicui
conatum.*

*Reuerſit
Caesar in
Germaniam.*

1497

*Margarita
Archiduci
ſorori nu-
ptura Prin-
cipi Hispa-
niae, illuc
nauigat.*

*Inrepida
infante
naufragio,
lapſa ſumma
ſibi ſcribit
Epitaphium.*

Pontifice, Venetis ac Sfortia, qui Caesarem in foedus ac ad ferendū auxilium pertraxerant. Conueniunt omnium confederatorum Legationes, inter quos erat & Philibetius Sabaudie Dux, ducentos adducens lanceatos equites, ac clientale Caesari sacramentum de Sabaudia dicens. Decernunt Liburnum Florentinorum portum terra marique oppugnandum, ne eius opportunitate ad inuadendam Italiam Francorum classis vteretur. Caesar oppidi situ terra marique perlustrata, copias terrestres adducit. Veneta classis mari premebat. Florentini iustum Liburni habebant praesidium, cui nec comineatus nec tormenta deerant. Praerat Bettinus Ricafolis, qui mox adiutus Nortmannica naue, quae secundo vento, contemptis Venetis, in portum se intulerat, ac octingentos Vascones cum multo comineatu exposuerat, insigniter se defendebat, tanto felicius, quod Veneti & Sfortiani dissiderent de Liburni possessione, etiam antequam eſſet in potestate. Tandem cum media hieme, saeva tempeſtas aliquot Venetorum triremes perfregisset, ceterasque in altum eieciſſet; milites terra Liburnum prementes eadem coacti tempeſtate, e castris magno numero Pisas perſugere. Quare Caesar, soluta obſidione, reductisque copiis, Ticinum ad Sfortiam, indeque in Germaniam eſt reuerſus. Apud Belgas Hispaniae Proceres qui Ioannam Arragoniam comitati erant, cum Margarita Austriaca mense Februario anno 1497. naues Vlissingae in Hispaniam traiecturi conſcendunt, vt Ioanni Arragonio Hispaniarum Principi nuberet. Comitatus eſt Archidux ſororem in Middelburgum Zelandiae vsque, manſitque donec vento ſtate secundo classem aſcendiſſet, ac e portu ſoluisset; tum Bruxellam reuertitur. Hispanica classis Angliam in conſpectu habens, ſubita ac periculoſiſſima oborta tempeſtate, haud procul naufragio abſuit: quo tempore (res memoria digna) Margarita naturali hilaritate non deſtituta, cum iuxta nautarum in eo periculo morem, manus ſibi ac in iis aliquot aurei obligarentur, vt erat Gallica lingua ſacunda, vt-pote vt futura Regina in Francia enutrita, hoc ſibi ipſi Epitaphium luſit, atque chartae ceterae inſuſum, alteri manui cum aureis alligari voluit, vt poſtea ab vndis ad littus eiecta cognitaque, honeſte terrae mandaretur:

*Cy giſt Margot, noble Damoifelle,
Deux fois mariee, & morte pucelle.*

quod Latine ſic ſonat:

*Margaris hoc tegitur tumulto clariffima; qua bis
Nupta quidem, manſit ſed ſine labe pudor.*

Tandem multis ſuperatis difficultatibus, ac aliquot amiſſis navibus, ceterisque ſere omnibus iactu onerum ſeruatis, ægre portum Angliae oppidi Hamptonae tenuit. Honeſte ac pro dignitate à Rege Henrico Septimo excepti, rebus neceſſariis ſunt adiuti. Cumque per tres hebdomadas

das ventum ex Oriente flantem expectassent, eo se exhibente, dant vela, ^{in Anglia aliquando exten-} magnumque maris emensi spatium, valida iterum cogente necessitate, Galliciae portum, qui à D. Andrea nomen habet, intrant, Regesque ^{pestata re-creata tandem pro-} certiores de suo aduentu faciunt. Propetat eis statim cum multa Nobilitate obuiam Castellæ Conestabilis, ac haud procul vrbe Burgenfi Rex ^{però Hispaniam attingit.} Reginaque Margaritam amplexi ad urbem deducunt. Postero die eam Princeps Ioannes cum magna solemnitate in vxorem ducit, celebranturque ingenti Hispanorum gaudio sumptuosissimæ aliquot diebus nuptiæ. Sed lætitiā hanc non multò post nubes tristis inuoluit. Nam sine huius eiusdem anni obiit idem Ioannes Hispaniarum Princeps ardenti ^{Nuptia eius, sed brevis gau-} febre, relinquens vxorem Margaritam Austriacam grauidam, quæ paulò post animi dolore immaturum edidit sexum masculum, quæ ^{dy.} altera fuit Hispaniæ mœoris causa. Hoc anno postridie Kal. Iulij fortuito igne Anghiani periēte quingentæ ædes, extincti fumo ac flamma plusquam quinquaginta homines. Oppidum Diestum in Brabantia hoc tempore sub imperio erat Ducis Iulii, vt beneficium Ducis Brabantie. Iusserat Dux Iulius ibidem leui de causa ciues aliquot capite ^{Narratur quæ ratio Diestum oppidum à Duce Iulio ad Hassiam venit.} plecti. Horum propinqui ad Procuratorem causarum Brabantie Ducis de supplicij iniquitate erant conquesti. Hic die dicta Ducem Iulium coram Senatu Ducis Brabantie in ius vocat; defendebat ille se per Procuratorem: sed tandem causæ diffidens, oppidum Diestum cum omni quod in eo habebat iure Eingelberto Nassauij Comiti vendit, cuius posterius exinde id possedēre. Eodem ferè tempore Ioannes Carondeletus Champuansij Dominus Burgundiæ Cancellarius dignitate exiit, inimicorum calumniis, vt quidam volebant, circumuentus, promotusque est in eius locum vndecimo Kalend. Ianuarij Thomas Plainius Maignij Dominus, natione (vt Carondeletus) Burgundus; cuius consilio mox ^{Lex lata, sed parum diuturna, neque vniuersetur.} statutum ac publicatum fuit, ne quis sericis aut laneis vteretur vestibus, nisi ex apud Belgas factæ textæque essent: quæ lex mercatorum astu ac donis parum diuturna fuit. Paulò post Balduinus Lanoius Molenbaissy Dominus cum honorifico comitatu in Franciam ad Regem ab Archiduce mittitur, vt Ducarum Burgundiæ, ac in Artesia Airam, Hesdinum ac Bethuniam, ceterasque vrbes eius iuris repeteret. Honorificè à Rege excipitur, legationeque in secretiori Concilio audita, speciosis Lanoius verbis ducitur. Cùmque discedendi tempus aduenisset, frigidò scripto remissus est, vt faciliè Franci demonstrarent, sese Burgundiā nisi per vim ^{1498 Mortuus Carolus Octauus Francorum Rex apoplexia, nullū reliquit liberū.} non discessuros. Septimo Idus Apriles anni 1498. obiit Francorum Rex Carolus Octauus, annos natus viginti & octo, è quibus regnavit rredicim. Anna Britona ter ei peperit, sed infantes obire. Erat enim Rex corpore & animo infirmus. Fessus ludo paratæ pilæ, in quo se cum reticulo

exercuerat, in cubiculum secedit, ceterosque è fenestra ludentes aspiciens, subito nervorum stupore, quem Græci apoplexiam vocant, corripitur, priuatúsque sensu ac motu in terram decidens, paulò post expirat. Quinto Kal. Iunij eius loco Rhemis inungitur Ludouicus Aureliano-

*Cæsarps
filius Burgundiam
irrupit,
sed fractu
sanctum in-
ducitur.*

rum Dux, Rex huius nominis Duodecimus. Comparat interea Cæsar iustum ex Heluetiis exercitum, cum quo in Burgundiæ Ducatum filij sui maternam hereditatem contendit. Præerat Francorum nomine Burgundis Tramulius Dux vetus; qui cum in urbem Digionensem se cum copiis includere esset coactus, Cæsari sine dubio cessisset, nisi pecunia corrupti Heluetij subito stipendia ac missionem petiissent. Carolus quoque Dux Gelriæ dictus, à Francis concitatus, contempta Seprem-virum Germaniæ sententia (de qua supra ante quadriennium) quod contra se fecisset, Belgis è Geldria bellum infert. Quare faciliè Cæsar cum Rege Ludouico id summo pete expetente, inducias aliquot mensium, dimissa exercitus maiori parte, facit; eumque Louanium peruenisset, Ioanna filij Philippi vxor, filiam parit Leonoram matris Cæsaris Maximiliani nomen referentem: Præsul Cameracensis infantem sacra lauit Aqua, eam inde suscipiente nomine Cæsaris Marchione Badensi. Huic adstitebant Margarita Eboracensis ac Anna Burgunda Adolphi Rauastiniij vidua, nomine Elisabethæ Hispaniarum Reginæ. Hoc tempore in Frisia dudum potentes erant factiones; vna se Vercoperos appellabant, hanc Groningani fovebant; altera Sciringanos. Groningani mirum ius in vicinos

*Nascentur
Leonora
filia Philippi Ar-
chiducis et
Ioanna Ar-
chiducis.*

*Dura leges
à Gronin-
gani præ-
sensa in
Ommelan-
diis.*

(Ommelandios vocant) prætendunt. Non enim Ommelandiis vel pulum equinum alibi quàm Groningæ cinere aut vendere licet. Singulæ ciuitates præter vnum pistorem, sutorem, calcearium, lanei lineiq; panni venditorem, nec alias, quibus vita societasque humana indiget, tabernas habere possunt, adeò vt necessariò amplissimis pagis ea sint Groningæ comparanda, quæ vna non potest suppeditare taberna. Quæ verò domi vel in agris rusticis nascuntur, nullibi præterquam Groningæ vendere licet, nisi ingentem multam soluere malint. Sciringani, Duce Gotscalco Longema, anno 1494. aduocata è Belgio Guardianisium legione, Groninganos, excepta Leuwarda ac Oostergoia, omni Frisia pepulerant; nunc verentes, dimissis Guardianis, Groninganorum potentiam, inuito consilio Franciæ concludunt, Principem aliquem potentem in Frisiæ peculiarem Dominum assumendum; mittunt Legatos ad Albertum Saxonem apud Hollandos agentem. Communicat is Cæsari, eiusque filio Philippo. Hi considerantes sese Duci Alberto propter bella ex stipendio ultra trecenta florenorum millia debere, in Frisiorum Legationem consentiunt, traditòque Diplomate Albertum Saxonem, legitimòsque eius heredes, hereditarios Frisiæ vtriusque Gubernatores (hoc enim

*Nata hinc
gramma in-
ter Frisios
disputa.*

tantum

XLI. BRAB. IV. BELGII VNITI PRINCEPS. 499

» tantum titulo est decoratus nominant, ea conditione, vt hanc donatio- Tandem
» nem tam pro debitis in hunc vsque diem stipendiis quam pro prestito- postulat
» rum officiorum munere honorario acciperet, seseque Cæsaris Comitissæ ab eis Do-
» que Hollandiæ cum omnibus posteris clientem profiteretur, restitutori- minis pe-
» Hollandiæ Comiti Frisiam, cum ei aut eius heredibus dicta trecenta- culiaris, &
» florenorum millia cum omni pecunia, quam ipsi aut eius posteris do- totum Li-
» mandis rebellibus, extruendis necessariis munitionibus, alendisque per- bertus
» petuis stipendiariis erogassent, esset restituta. Sic exhibitio Diplomate, Saxo, certis
» Saxonis nomine Scaubergius à Snekiis ac Westergoiis statim inaugura- hu legibus.
» tur, vt etiam paulò post ab Oostergoiis, qui tum primum à Groninga-
» nis defecerant. Sequuntur hos Zeuenvoldæ ac Sciringicæ factionis No-
» biles ignobilisque omnes. Groningani idem facere iussu recusant, quem- Opponunt
» admodum Leuwardij ac Verooperi omnes. Leuwardij cum strenuè se ali- se Saxoni
» quamdiu contra Scaubergium defendissent, tandem & ipsi Saxonem Groningani
» Principem recipiunt, pacti res omnes saluas, & vt qui vellent Groning- & aliquot
» gam migrare possint: præficiturque oppido Witterfoxius, qui contrariæ aliq.
» factionis ædibus aliquot diruris, arcem Leuwardæ ædificat, quæ etiam- Capta Leu-
» num hodie visitur. Sciringani, dominationis Groninganiæ hostes capita- uarda,
» les, Etzardum quoque Ouerendæ Comitem ad bellum Groningani in- arx illi
» ferendum omni arte concitant, corpora opesque in hanc rem singuli of- obscurant.
» ferentes. Is re benè examinata, clam cum Saxone conspirat, auxiliisque
» ab eo acceptis cum suas iunxisset copias, bellum subito Groningani in-
» fert. Defendunt illi se strenuè, donec variis fracti cladibus ad Frederi-
» cum Badensem Præfulem Ultraiectinum donatione Cæsaris Henrici
» Quarti (vt volunt) Groningæ Dominum se conferunt, auxiliumque pe-
» unt. Is partes auditorus, eos Vollenhouam conuenire iuber. Cum fru-
» strà pro pace laborasset, inducias in mensem vsque Martium anni 1499.
» facit: quibus stantibus, iterum pro pace in Hollandia conueniunt, ex
» vna parte Albertus Saxo cum filio Georgio & Comes Etzardus, è Gro-
» ningani Schatterus & Horenkens Consules, & Pastor D. Martini; ab
» Ommelandiis Abbas Selwarti, Commendator Warsumij, ac Albertus
» Guikuma. Sed cum nec hinc conuenire possent, prolongat Præsul indu-
» cias vsque ad septimum Kal. Iulij. Postridie Calend. Iulij Archidux Phi-
» lippus Duaci inauguratur, indeque Atrebatum profectus, Franciæ Can-
» cellario clientale sacramentum solita cum cærimoniam de Flandria ac Ar-
» tesia dicit; is verò Archiduci nomine Regis, de Bolonia, petens secun-
» dum formulam pacis Senliacæ, Aira sibi, Hefdinum ac Berhunia redde-
» rentur: quod statim Rex Ludouicus, missis ad horum oppidorum Præ-
» fectos in eam rem litteris, fieri curauit. Exinde Atrebatum 25. Iunii in Ar-
» tesia Comitem magno omnium Ordinum gaudio inauguratur. Erat

T t 4

enim

Tandem
postulat
ab eis Do-
minis pe-
culiaris, &
totum Li-
bertus
Saxo, certis
hu legibus.

Opponunt
se Saxoni
Groningani
& aliquot
aliq.

Capta Leu-
uarda,
arx illi
obscurant.

Frustra
laborat
Episcopus
Ultraiecti-
nus paci
fricis re-
ponenda.

1499

Tandem
paci Sen-
liacæ satis-
fit, tam à
Rege Fran-
cia quam
ab Archi-
duce.

enim Princeps formosissimus, annorum viginti & vnus, Regiam maiestatem ore, vultu, rotoque corporis habitu referens. Atrebat es co viso, adeò sunt latrati, vt miseriarum, quas longo tempore eius nomine pertulerant, obliuiscerentur. Octauo Idus Iulij Comes Nassouius Bethuniam profectus, Philippi Principis nomine eius oppidi possessionem accepit. Exinde Cæsar è Germania in Geldriam cum copiis descendens,

*Cæsar pro
filicium
aspiciu su
Geldriam
venit, sed
mox damni
renouatur.*

Carolo numquam quieto bellum infert, oppidumque Arkelensium capit. Defendit se Gelder quantum potest, acceptis clam à Francorum Rege quingentis lanceariis equitibus, Ducibus notho Botbonio ac Marcano Esclainæ Domino. Cæsari quoque Cliuix ac Iulix Ducum auxilia non defuere. Sed paulò post res ex parte componitur, Cæsare in Germaniam reuerti coacto, propter nouum inter confederatos Sueuos subditos suos ac Heluetios ortum bellum. Finitis inter Groninganos eorumque hostes mense Iulio huius anni induciis, bellum vtraque pars summo studio apparabat. Eligunt Groningani quatuor tribunos militares, Heralma, Schatterum, Comerum, ac Comina; qui educto milite Dammmum, Fermsonium, Otterdammum, Rheidam, Watenum, ac loca vicina præfidiario milite occupant, arcemque Kipperdanam, ceterasque Hammij, Derfumij ac Stickæ incendunt. Etzardus, Ducibus Groninganz ditionis Nobilibus, in Oltamptiū octingentos mittit veteranos pedites, ac bis mille armatos suæ ditionis rusticos; qui Winschotam ac Slohteram prætergressi ad Abbatiam Witwirim confident, partemque Oltampij sacramentum dicere, ac statim Etzardo numerare bis mille ducentos dâleros cogunt. Groningani qui Dammi in præsidio erant, eos expectare non ausi, deserto oppido, Groningam reuertuntur. Nobiles id occupantes, fossa valloque muniunt. Postero die Etzardus comitatus mille aliis armatis rusticis Dammmum venit; Oltamptios non patentes populationibus ac incendiis vexat. Wirterfoxius, intellecto Etzardi aduentu, cum ducentis quinquaginta veteranis ad eum contendit: sed prope Colhamum à Groninganis numero longè superantibus victus, inter primos præliando cadit, ac cum eo circiter centum quinquaginta ex Guardiensiibus, Dammo nihilominus in potestate Etzardi manente. Hic erat Frisiz status æstætæ huius anni, cum Albertus Saxo mense Aprili Leuwardæ, & in

*Groninga
ni tati se
ingruant
contra Et
zardum
alioq. ho
stis clam
cum Saxo
ne facien
tur.*

*Alamien
se hoste
Dammmum
deserunt,
hostis re
linguunt
mactanda*

*Forma in
rammi,
qua se à
Saxo Fri
sij abstin
xit.*

vicinis oppidis esset inauguratus hac vtrunque sacramenti forma: Nos Albertus Saxoniz Dux, Lantgravius Thuringiz ac Marchio Misniz noriun facimus, nos in protectionem defensionemque nostram accepisse ac accipere omnes ac singulos cuiuscumque generis ac ordinis homines ditionis Frisicæ, eorum oppida, pagos, munitiones ac incolas; promittimusque, extra Frisiam ad conuentus agendos eos numquam euocatu ros, sed ius omnibus singulisque æquissime domi dicturos. Priuilegia quoque

XLI. BRAB. IV. BELGII VNITI PRINCEPS. 501

que ac immunitates omnium singulorumque conseruabimus, nouasque
 leges sine eorum assensu nullas feremus. Et sic Albertus Dux. Frisij verò
 in hanc sententiam cum eo conuenere ac iurauere: Nos homines sacri ac
 profani ordinis, Nobiles ac ignobiles ditionis Westfrisiz, agnoscimus,
 eligimus ac recipimus in absolutum Principem, Ducem Albertum Sa-
 xonem, eiusque legitimos heredes conditionibus descriptis in Diplo-
 mate Cæsaris. Si necessitate pressi Dux Albertus eiusque heredes in Fri-
 sia gubernandi causa habitare non possint, nosque eam ob causam eum
 eiusve heredes pro Principe agnoscere nec recipere amplius vouerimus,
 promittimus nos illi aut eius legitimis heredibus soluturos eam pecu-
 niæ summam, quam durante gubernatione nutriendis militibus, aut
 quibusuis aliis de causis regioni necessariis impenderit. Quo facto inte-
 grum nobis erit, aliud pro arbitrio eligere Principem. Donatus ac con-
 sentimus Duci Alberto eiusque heredibus Dominiâ, tributa, ac annuos
 redditus sequentes: singulis recipient annis à singulis Frisonum ædibus
 duos Flandricos grossos, stufesum Brabanticum constituentes. Singuli
 equi, singulaque pecora biennium excedentia grossum vnum soluent.
 Annui Frisonum redditus, ac agrorum annuæ locationes singulis annis
 centesimum Principi soluent nummum. Qui proprios colent agros, sol-
 uent habita ratione vicini agro conducto vrentis. Singula cereuisiæ do-
 lia aliunde in Frisiam aduecta octo soluent grossos, è quibus Princeps
 sex, ærarium loci duos recipiet; liberi tamen erunt homines sacri ac No-
 biles. Vini vigesimam Princeps habebit mensuram. Pannus lincus, cui-
 us vlna triginta vendetur stufes, ac lincus, qui decem, singulæ vlnæ
 quatuor soluent grossos, quæque dictam non attingent summam, duos
 grossos. Harum rerum solutio hoc anno ac die initium sumet. In cuius
 rei testimonium hæc Snechi subscripsimus, ac sigillo ordinario ditionis
 Westgoicæ muniuimus pridie Kalend. Maij, anno 1499. Hoc eodem
 anno vigesima prima Augusti vendidit Fredericus Badensis Antistes
 Vltraicctinus Ordinum ditionis consensu Ioanni Rouero Montfortij
 Burchgrauio supremam iurisdictionem, quæ ipsis in oppido ac ditione
 Montfortiana ab omni antiquitate competeat, seruata patronali
 præminetia, ac imperandi tributis potestate, semel acceptis quatuor
 millibus aureorum Rhenensium florenorum.

*Paſſum
que ſe Fri-
ſij viciffim
Saxoni
ſubueniſſet.*

*Intuitu
cauſa aduoca-
rent contra-
ſumâ quæ-
ſam re-
dictum &
dicitur
agrorum*

*Vendit
Episcopuſ
Vltraiccti-
nus ſupre-
mâ Mont-
fortij iuriſ-
dictionem
ſemel qua-
tuor mil-
libus aureo-
rum.*

Anno ſeculari à nato Christo milleſimo quingenteſimo, menſe Ianua-
rio Groningani mutuunt arces quæ ſunt Vtwardi, Muedæ, Zudenburæ,
 ac Slohteræ indeque cum iuſtis copiis ac aliquot tormentis Dammeum,
 Dickhuſam, ac Delfzilam tentant. Sed continuæ pluuiæ, ac per cataraclas
 procuratæ agrorum inundationes eos domum redire coegerunt. Tum
 Etzatdus, ſuis eduſtis copiis, incendit Wageburgum, Vthuſam ac Mue-
 dam.

1500

*Etzatdus
vixit po-
ſtea ſuſcepit
hæc loca
Groninga-
net.*

*Ostergojj,
Westergojj
ac Zeven-
vuldij
castra Sa-
xonum re-
bellant, ac
Francker
obsident.*

*Prælio u-
dem supe-
rantur.*

*Solano co-
guntur ob-
sidem capi-
am.*

*Westfri-
sia domi-
tis, Saxo
Groningæ
obsidens
parat.*

*Inter ho-
landum
viciu suu,
tormenti
globo vul-
neratur.*

dam. Vtwartij, tradita atque, præsidium admiscere. Marnij rebus suis timen-
tes, arma capiunt. Mittuntur eis auxilio Groningani atque Ommelandij,
ac simul castra Vinsumij locant. Sed appropinquante cum copijs Etzar-
do, oritur inter socios dissensio. Groningani domum abeunt, militibus
stipendiatis munito Vinsumij loco relicto. Etzardus dissidentibus inua-
dit, repugnant nonnulli, alij seruatō ordine discedunt, tertij fugam ca-
piunt. Marnij, non paucis desideratis, malè habiti domum rediere. Per
idem tempus rebellant contra Saxonem Oostergojj, Westergojj, ac Ze-
venwoldij, ac filium eius Henticum Franikeræ obsident. Veniunt Saxo-
ni, Duce Brunswicano eius genetō, auxiliares copiarū è Germania; quibus
ut ingressum obstruerent, collecta citè decem armatorum millia ca-
stra Bomsterzilæ munierant. Dux Albertus in vnum coactis veteribus
ac nouis copiis, ad hostem petgit, cumque eos instructa acie in conspe-
ctum haberet, per sclopetarios leuibus vexat diuersis locis pugnis. Inter-
eā idoneo loco constitutis tormentis, tantam à latere eis cladem infert,
ut vix tentata pugna, omnes fugam arripent. Multi capiuntur, plures
interficiuntur, aquisq̃ue merguntur. Tum Dux castra Vrawcloofstam
transfert, expectans, quid consilij rebelles qui Franikeram obsidebant,
eissent capturi. Cum eos in castris manere, premeteque oppidum velle in-
tellexisset, eò contendit. Illi, te intellecta, simulque de sociorum clade ad
Bomsterzilam cettiores facti, concepta formidine, impedimenta conua-
sant, ac non expectatis Ducibus ad sua plerique dilabantur, manente ob-
stinatè in obsidione Præfecto Suckero cum mille quingentis veteranis:
in quem obscura nocte erumpēs Henticus Saxo, Suckerum cum ducen-
tis quinquaginta viris interficit, ceteros omnes in præcipitem fugā agit;
superuenienteſque summo manè Duces, tormenta ac alia impedimenta
sui iuris faciunt. Inde Duces cum Henrico Saxone Leuwardam ac ad
cetera Frisiarū oppida proficiscuntur. Nullus non portas aperiebat, veniam
clementiamque petens obuiam Ducibus veniebat. Rebus in Westfrisia
recupetatis, ad domandos obsidendosque Groninganos Dux Albertus
animum conuertit. Locat Adewarti castra, tandemq̃, septimo Kal. Mar-
tij eadem ad Abbatiam Selwartum, haud procul Groninga parte Se-
ptemtrionali sitam, transfert; continuisq̃, præliis ac opportuna occupa-
ndo loca tantum efficit, ut vndique seriò obsiderentur. Tum maiora pro-
fessè tormenta, ac omnia ad oppugnationē necessaria parat, nocte dicque
ciues tormentorum globis vexans; vbi cum aliquando supetbæ ciuitatis
situm incautiùs speculatur, tormenti manualis globo leuiter in capite
fauciat, cuius curandi causa cum se Dammum contulisset, accedente
febri decumbere senex cogitur. Interea Fredericus Badensis Præsul Vi-
ttaiectinus summo pete pro pace satagebat. Idem studebat Georgius
Thu-

Thurenus, Cæsaris in Frisia Legatus, qui post multas disceptationes, variaque colloquia, tandem Groningæ iuxta Elbingæ portam, vndecimo
 » Kal. Septembris hifce legibus conuenere: Groningani Ommelandios sa-
 » cramento, quod sibi noua confederatione dixerunt, liberant. Omme-
 » landij ac Groningani, donec Imperiali sententia de iure Ducis Alberti ac
 » ciuitatis Groninganz fuerit decretum, liberi manento. Inrerca Georgius
 » Thurenus Ommelandios gubernato, dicto sacramento, se in nullius eos
 » constituturum potestatem, nisi quem Imperialis sententia Dominum
 » declarasset. Pendente lite Groningani iuribus consuetis vtuntur, ita vt ne-
 » mini liceat alibi vendere butyrum, caseum, equos, boues, vaccas, frumen-
 » ra, legumina, oues, porcos, quam in ciuitate ac foro Groningano, exce-
 » ptis sacris hominibus, Nobilibus, ac Dammiis; qui ea quæ ager eorum
 » proferer, vbi voluerint, vendere poterunt. Eadem libertate Oltampitij,
 » durante sequestri tantum tempore, vtuntur. Groningani Comiti Etzardo
 » summam quatuor millium quingentorum Davidicorum florcnorum,
 » quam eis mutuò dedit, restituito, & si vsuram de dicta summa de-
 » beant, ex sententia Antistiris Vltraiectini ac Ducis Alberti soluunto.

*Leges pacis
 agere Le-
 gatus Cæsa-
 ris iau-
 cimus.*

Quibus ita cōstitutis, Dux Albertus obsidionem soluens, maiorem exer-
 citus partem in Westfrisiam mittit, iustum Dammi præsidium relin-
 quens. Ipse ingruescente feбри, & leui vulnere in senili corpore subpu-
 trescente, cum in Oostfrisiam contendisset, paulò post Emdæ supre-
 mum diem claudit, succedente ei filio natu maximo Georgio. Hoc anno
 sæculari 1500. sexto Kalend. Martij, qui D. Matthiæ tum sacererat, quòd
 annus esset bissextilis, natus est Gandaui Flandriæ Archiduci Philippo
 filius Carolus, postea Cæsar eius nominis Quintus: Nonis Martij sacro
 Fonti præsentatur, Margarita Eboracensi vidua Caroli Audacis infan-
 tem vlnis gestante, cui dextrum latus claudebat Margarita Austriaca
 Hispaniarum Principis iuuenecula vidua, quæ non ita dudum ex Hispa-
 niis cum Ioanna puerpera redierat; sinistrum latus claudebat Carolus
 Crouiacus Chimai Princeps, iussu Aulae (inquit Marchantius) accedente
 quarto Ioanne Bergarû ad Scaldim Domino, patre Antonij primi Mar-
 chionis. Antistes Tornacensis infantem Sacra vnda abluir, nomen Caro-
 li indidit Chimaus in memoriam proauì Caroli Audacis. Rectores vr-
 bis Gandensis infanti obtulere nauem argenteam quinquaginta pondo,
 omen futurarum opum, quas ei successoribusque naues incognitis in-
 sulis ac terris repertis essent aduecturæ. Ter post hæc in populum aurea
 argenteaque spargitur moneta; primùm ab Archiduce infantis patre,
 deinde à Senatu Gandensi, tertio à mercatore panni ferici. Mense Maio
 Archidux Bethuniæ & ad Fanum D. Audomari inauguratur; indèque
 Dunkercam peruenit, tum Greuelingam, vbique liberaliter donatus.

*Martius
 Albertus
 Seno leni
 vulnere in
 senili cor-
 pore sub-
 putrescente,
 succedente
 filio Geo-
 rgio.*

*Nascitur
 Gandaui
 Carolus,
 postea im-
 perator
 eius nomi-
 nis Quintus.*

*Pompa Ba-
 ptismali
 eiusdem.*

Hic,

*Colloquium
inter archiducem
Caeterum
Regem Angli-
æ & archiducem.*

Inauguratur archidux apud Lutzeburgum.

Sfortia Mediolani à Gallo pulsus, post quinque menses illud recuperat, sed mox iterum perditur.

In Franciam demum abductus Sfortia post decimum captiuitatis annum ibi miser obiit.

1501

Groningani Damnum obsident.

Hic, missis ad eum Anglorum Rex Legatis, statuunt colloquij diem ac locum in templo D. Petri, vnico distans Caetero milliari. Prior venit cum Regina Rex Henricus VII. quinto Idus Iunij eodẽ contendit Archidux, Anglorum Proceribus obuiam prodeuntibus, deinde Rege Henrico. Cum inuicem honorassent, amplexique essent, Archidux Reginam eiusque comitatum inuisit, salutisque. Tum Principes per tres & amplius horas soli colloquuntur. Absoluto prandio, cum hinc inde comites donis onerassent, ac inter se munibus certassent, ad sua rediẽre. Archidux Graucelingam, Veumam, hinc Niportum, tum Ostendam, tandem Ardiburgum peruenit, vbique summo cum honore exceptus, muneribusque excultus. E Flandria Lutzenburgum proficiscitur, vbi dicto acceptoque sacramento in Ducem inauguratur, relicta ditionis gubernatione Marchioni Badensi. Hoc anno Cæsare grauissimo bello inter Sueuos ac Heluetios occupato, Ludouicus Duodecimus Francorum Rex Alexandriam, deinde Mediolanum eiecto Ludouico Sfortia, copiisque eius ad Padum amnem profligatis, occupauit, fugiente Sfortia cum liberis fratreque Ascanio Cardinale in Germaniam ad Cæsarem: vnde post quintum mensem à Mediolanensibus, Francorum insolentiam fessis, reuocatus, cum forti Heluetiorum manu, quam mercede conduxerat, Mediolanum est reuersus. Sed paulò post nouus Francorum exercitus ducẽ Tramulio rediens, ac se veteribus Lignij, Trivultij, ac Venetorum copiis iungens, Heluetiisque qui Sfortiæ militabant pecunia corruptis, Mediolanum Franci cum vniuerso Ducatu recuperauere, Ludouico Sfortia, ita vt inter pedites Heluetios, eorum more vestitus ac armatus, Nouaria per medium Francorum exercitum exire, ac in tutum ignotus effugere conabatur, capto, in Franciam abducto, ac tristi carcere Lugduni incluso, perquam exiguo scribendi ac legendi concessio solatio, vbi tandem post decimum captiuitatis annum miser perit, relictis duobus filiis Maximiliano ac Francisco, qui in Infubrum Imperio inuicem succedentes, cum summa miseria, exiguo tempore regnauere, tandemque sine liberis obierẽ. Archidux Philippus Bruxellæ Brabantix anno 1501. 4. Kal. Februarij in templo Carmelitarum, Sacro ac cærimoniis pro more peractis, Equitum Aurci velleris numerum supplet. Decimo quarto Kal. Iunij Legio Guardiẽsis stipendiis Groninganis ascripta, Damnum arcta obsidione cingit. Groningani illud cum Guardiẽsibus duobus diuersis locis oppugnant; sed desideratis ducentis, ac multis sauciatis, repelluntur. Co. Etzardus cum mille quadringentis militibus ac quingentis rusticis Amisiam traicit, & Fermionij castra metatur. Groningani ac Guardiẽses, relicto Dammo, instructa acie obuiam proficiscuntur. Expectat idoneo loco Etzardus, tormentisque maioribus præ se actis, adeo Groninganos

ninganos ac Guardienſes perturbat, vt orta diſſenſione (ali) prodicionem dixeret; vixq; tentata pugna Seltwartum reuerterentur. Sed rupto in itinere ponte, multi ſunt ſubmerſi ac caſi, ceteri fuga Groningam verſus ſibi conſuluere. Periere è Groninganis circiter ſeptingenti, ac inter hos Conſul filij aliquot. Conſules ipſi captiui abducti ſunt. Poſt hanc victoriam

Groningani caſi circiter ſeptingenti, haud pauci capti, reliqui fuga ſibi conſuluerunt.

Hugo Liſenachi Burchgravius, Saxonis Legatus, cum multa Germanorum ac Weſtfrifioru Nobilitate Adewartum, Etzardus verò ſuis cum copiis Winſumium venit, ac communi conſilio Adewartu inſigniter mu-

niunt, coactis Ominelandiis ſuo ſumptu operas facerent, inſuperq; magnam pecuniæ ſummâ conferrent, in recuſantes igne ſacientes. Inde ad portas uſque Groninganas excurrunt, omnia igne ferroq; vaſtant, Dren- tamq; vniuerſam depopulantur. Sub idẽ tempus Comiti Etzardo contra Brunſwichiũ & Oldenburgenſem Comites, Nobileſq; Butiagerlandios,

domi oritur bellum: qua viſus occasione Fredericus Badenſis Ultraieſti- nus Præſul, inducias inter Saxonem, Groninganos ac Etzardum facit, quæ initium eſſent habituræ Kal. Octobris huius anni, finituræ ſexto

Sancientur induciae, & interea diuerſis locis ſuſcepta de pace agitur.

Kal. Maij anno 1504. ſæpiùs interea diuerſis locis fruſtrâ pro pace ſatagentes. Aſtate huius anni in ditione Leodiienſi ac vicinis reperta ſunt in hominum vtriuſque ſexus veſtimentis ſigna Crucis, adeo exactè expreſſa, vt nullus pictor meliùs poſſet. Plures cælo demiffas cruces affirma-

bant, quò Principes oſtendi terrore ad bellum Turcis inferendum animarentur. Decimo quinto Kal. Auguſti naſcitur Bruxellæ Archiduci filia Eliſabeth, quam Henricus Bergius Antiſtes Cameracenſis ſacra Vnda lauit. Prædie Idus Auguſti Archidux Lugdunum ad Regem Franco-

Naſcitur Archiduci filia Eliſabeth.

rum Ludouicum mittit Aegidium Bullidum Archipræſulem Biſuntinum cum Cheutz ac Verrij Dominis, vt filiam natu maximam Claudiam ex Anna Brirone natam, filio ſuo Carolo ex promiſſo conuen- rō-

Deſponde- tur Carolo uſque, Claudia Francica.

que deſpondeat. Promittebat Rex cum filia maternam hereditatem,

Britonum Ducatum; Cæſar Regem Ludouicum Mediolani Ducem

conceſſo Diplomate, ac ſacramento clientali accepto, ea conditione re-

nuntiaret, vt ſi dictæ nuptiæ Regis culpa effectum non fuiſſent ſortitæ,

conceſſio dicti Ducatus nullius foret momenti, ſed omnis actio, quam

iure Imperij in Ducatum Mediolanenſem Cæſar habebat, ad Carolum

Auſtriacũ rediret. Exinde deſponſatur Margarita Auſtriaca, Ioannis Hi-

Nuſit Mar- garita Ar- chiduci ſor- tor Ducis Sabaudia.

ſpaniarum Principis vidua, Philiberto Sabaudia Ducis: quæ decimo Kal.

Novembres Bruxella diſcedens, per Hannoniam, Picardiam, Franciam,

Burgundiam, ac tandem in Sabaudiam venit; vbi duobus milliaribus à

Geneua, loco dicto Rom. Mouſtier, Duci Philiberto matrimonio con-

iangitur, præeunte Moriennæ Anriſtite: & prædie Nonas Decembres

Geneuam ingrediuntur, venientibus obuiam Ducis Philiberti fratris,

bus, Catolo post eum Duce, quatuordecim tum annos nato, Philippo decem annorum puero, Archipræfule ac Comite Gencuz; ibidemque Margarita magna cum pompa lætitiæque inauguratur. Paulò ante has nuptias Bruxellam venerat Bellevillæ Dominus, à Rege Ludouico missus, rogans, quandoquidem Archiduci iure vxoris, post mortem Ioannis Hispaniarum Principis, hereditas Hispanica necessariò erat adcunda, dignatetur per Franciam in Hispaniam terrestri itinere proficisci stabilendæ amicitie causa. Habito diu super hac re cum Proceribus, Consiliariis, ac Ordinum Legatis consilio, duæ erant sententiæ. Carolus Crotuiacus Chimai Princeps longa oratione dissuadebat, ab initio recensens bella, eorum causas, scelerumque inconstantiam, ac artes quibus à quadringentis annis Francorum Reges Belgas opprimere essent conati; nequaquam ista memotia esse deponenda. Ægidius Bullidius Archipræfule Bisuntinus (qui fuerat Archiduci Prædagogus) econtrà illuc eundum, vitatis inanis iactationibus, quibus soror tam scèdè habita fuerat, suadebat, docens nihil periculi à Ludouico Rege esse, quem constaret à vindicta esse alienissimum; quod & exemplo tunc noto iniuriæ acceptæ à Duce Lotharingo, comprobauit. Etenim is cum deprecaretur iam Regem factum, obliuisceretur iniuriæ irrogatæ ei dum Dux Aurelianus esset, iocabundum Regem respondisse, non æquum esse, ut Rex Franciæ memor sit iniuriæ Duci Aureliæ illatæ. Quòd verò tam enixè desideret pet eius Regnum iter Archidux faciat, non aliam subesse causam, quàm quòd eum omni ratione beneficiis deuincire cupiar, quò Cæsar Archiducis pater eum Imperiali auctoritate, deuictò Sfortia, Ducem Mediolanensem cum successoribus renuntiet. Archipræfule oratione Archidux Proceresque confirmati, per Franciam eundum communi consensu decernunt. Præficit Archidux Belgis Eingelbertum Nassauium, ei à consilii iungens, ac sine quorum consilio nihil eum facere volebat, Ioannem Hormanum Præfulem Leodiensem, Cotuelium Bergum, Betselij ac Cheuræ Dominos. Libetos verò Mechliniæ educari præcipiebat, cura Margaretæ Eboracensis Audacis viduæ, Thomæ Plainij Burgundiæ Cancellarij, ac Domini de Rauastain. Exinde quarto Nouembris cum Ioanna vxore Bruxella discedens cum amplissimo comitatu, Bergas Hannoniæ venit, hinc Valenchenas, Cameracum, Fanum diui Quintini, occurrente Francica Nobilitate. Inde Nouiodunum, Compengam, Senliacum, Fanum D. Dionysij, Parisios, Aureliam; postremò Blolium, vbi Rex ac Regina eos expectabant. Hic excepti à Rege salutant Reginam, deinde & Claudiam Francicam desponsatam Carolo Austriaco, cui adamanrem auro inclusum æstimatum mille quingentis aureis liliis Archidux Ioanna dat dono. Post decem festos Blolij exactos dies

*Martinus
Principe
Hispania,
disceperant
mari an
terra. Ar
chidux cum
uxore in
Hispaniam
proficiscen-
tur.*

*Tuolum
vincit sen-
tentia, ter
vultu ste-
nere per
Franciam
eundum.*

*Iter eorum,
Bruxella
Burgundia
noia, Ca-
meracum,
hinc ad
Fanum diui
Quintini,
occurrent
ibi Franci-
ca Nobili-
tate.*

dies Ambosiam Archiduces, comitante hucusque Rege, proficiscuntur; hinc in Turones, Pictauos, Congacos ac Vascones. Inisio mensis Ianuarij anno 1502. Garumnain amnem traiciunt, veniuntque Castillonium, Candillacum, Langonum, Carisium, deinde Requefortium Regni Navarrae oppidum, inde Tartasium, tum Arquesium, vbi Regem Navarrae ad se venientem salutant. Hinc Baionam proficiscuntur; valedicentesque Navarro, pergunt ad Fanum Ioratinis Lusij, postremum hoc loco Francisci Regni oppidum, indeque Foritarabiam apud Cantabros (nunc Biscaia dicitur) vbi supremus D. Iacobi Commendator cum filio, qui Regno Beticæ seu Granadæ præerat, multisque aliis Hispaniæ Proceribus, eis obuiam procedit, felicemque gratulatur adventum. Inde Riuan, Victorium, Mirandam, tandemque circa Idus Februarij Burgos perveniunt. Cornestabilis Castellæ, Archiduces cum omni comitatu Foritarabia hucusque suis sumptibus deduxit, ac tractavit, munerâque perampla, vti & Proceribus Belgis dedit. Burgis Valladoletum veniunt, obuiumque habent Naiaræ Ducem, Castellæ Ammiralem, Præfides ac Consiliarios summi Hispaniæ Consilij, Ordinemque factum, totumque effusum visendi noui Principis studio populum. Hinc Medinam, tunc Segouiam veniunt, vnde pridie Kalend. Maij Toletum ad Hispaniæ Reges contententes, coacti sunt aliquot dies hæere in pago Ollies, duobus Toletomillaribus, correpto Archiduce morbo puerili, sed periculoso, maculis toto corpore fœdè erumpentibus, Medici Variolos vocant, Belgæ de Maselen, Galli Rougeroles: quo Rex Ferdinandus audito Ollicium contendit, generumque lecto decumbentem inuisit, & reuertit. Septimo Maij Archiduces Toletum pergunt, dimidióque ab vrbe milliari obuiam habent Regem Ferdinandum, cuius comitatus vltra sex virosum millia habebat. Vrbis portam intrantes, à Magistratu sub aurea recepti vmbella, Rege ad dextram, vxore Ioanna ad sinistram equitante ad summum eunt templum; factâque prece, Deoque actis gratiis, ad palatium contendunt, Reginamque Elisabetham in sede magnifica sedentem, iuxtaque Hispaniæ Principes feminas conspiciunt. Viso Regina genero, ac filia, surgens obuiam venit, generumque ad oris, Belgarum Proceres ad manus osculû admittit. Deinde filiâ amplexatur, simulque quatuor Principes vna mensa prædentes: ea remota, Rex generum, Regina filiam ad secreta colloquia abducit. Decimo Kalend. Iulij Rex & Regina in generali Ordinum Hispaniæ Castella dependentium confessu declarant, Archiducem Philippum, eius vxorem Ioannam, communemque liberos, veros legitimosque suos heredes: tum Nobiles vtriusque ordinis, vrbium Ordinumque Legati eis sacramentû dicunt. Moritur hîc Toleti in Monasterio D. Bernardi vigesima tertia Augusti. Egidius Bussidius Archiepiscopus

1502

Similiter in Navarra accersit eum Rex Navarra.

Inter ceterum, dum per archiducem Hispania.

Archidux iuxta Toletum morbo variolosum correptus à socio Rege inuiscitur.

Tandem splendens pompa Toleti exornantur.

Dicitur eum ut Hispania benedictus sacramentum.

Bisuntinus, vir inter summos, olim pueritiæ Archiducis pædagogus. Die decima septima Octobris Archiduces Medinam cæli vniunt, vigesima sexta Saragossam (olim Cæsar-Augusta dicebatur) ibique obseruationem Priuilegiorum Arragonijs iurant, ipsique Ioannam legitimam Regis Ferdinandi heredem agnoscunt, & Philippum eius legitimum maritum. Iamque Hispaniæ Principes (sic enim deinceps Archiduces appellabo) in Belgium reditum parabant, sed petunt Rex & Regina ea hicme in Hispania mancant, quòd Princeps Ioanna haud procul à partu abesset, bel-lumque inter Francos ac Hispanos renouatum in Italia arderet. Docet Princeps Philippus id res Belgicas non permittere, sed se vxorem, donec peperisset, relicturum, tum petere, bona eorum cum gratia ad se in Bel-gium reuertatur. Cùm consensissent, noluit tamen Rex Ferdinandus cum per Franciam in Belgium redire, nisi securitatis causa Rex Ludoui-cus obsides Belgis tradidisset, donec cò Princeps sine iniuria peruenisset.

*Ioanna dñ
pariat an-
nos in Hi-
spania.*

*Archiducem
iam Hispania
Prin-
cipis, redi-
tum in Bel-
gium ador-
nat.*

1503

*Rediit in
Belgium per
Franciam,
ubi et nun-
tiatur uxorem
Tolentini
Ferdinandum
em-
nam.*

*Occurrit ei
Lugduni
Rex & Re-
gina Fran-
cia.*

*Per Sabau-
dum transiit
Philippus
in Burgundiam,
vbiq; plenè
deditur
exceptus.*

Mittit statim Rex Ludouicus Valencenas Gastonem Foxij, Carolum Monspenserij, ac Carolum Vendomæ Comites, vixdum pubescentes Regij sanguinis adolescentes. Exinde decima nona Decembris Princeps Philippus, valedictis Regibus, ac vxore tenerè plorante, Madritio Sara-gossam redit, aliquòtque diebus regiè excultus, tandem septima Ianuarij anno 1503. venit Latidam Cataloniæ ciuitatem & Academiam, deci-ma octaua Barcelonam, vigesima quinta Garonnam, octauo Februarij Perpuuanum. Pridie Kal. Martij, transitis Salsis, Sigam, Languedoci oppidum intrat; cùmque intellexisset Francos obsides apud Belgas esse, proficiscitur Narbonam, tum Mompellerium, vbi Legaros patris sui Cæsaris, Furstenbergij Comitem, Domproofstium Ultraiectinum, ac Dominum de Fay reperit. Nona Martij Mincium venit, decima Avi-gnonem, decima quarta Aurantium, inde ad Pontem sancti Spiritus; vbi ei nuntiatur, vxorem Ioannam Alcalæ peperisse filium Ferdinandum. Decima sexta venit Turnoni, vitans Valenciā ob pestem valde gra-santem, vigesima Viennam provinciæ Lugdunensis, vigesima secunda Lugdunum. Huc mox Rex Ludouicus cum Regina vxore, multisq; Franciæ Proceribus, occurrit, aliquòtque diebus se recrearunt. Decima septima Aprilis Burgium in Sabaudiam Princeps proficiscitur, à Duce eiusque vxore, sorore sua, magnificè exceptus. Sed mox acri corripitur febre. Paulò melius habens, Lugdunum ex promisso reuertitur, Regi ac Reginæ valedicturus. Sed in febrim recidit, tam grauitè egrotauit, vt de vita Medici desperarent. Vulgus venenum ei datum aiebat. Sed mox paululū conualescens, fecit ne plebs inconsideratè loqueretur. Rex verò ac Regina ei valedicentes in citeriorem abiēre Franciam. Prin-ceps Philippus scetica vectus ad Sabaudum reuertitur, vnde confirmata vale-

valetudine ad Fanum D. Claudij Comitatus Burgundiæ venit, vigesima Iulij Salinas, vigesima secunda Vaudreium, vigesima tertia Dolam; decima tertia Augusti Graiam venit, vigesima Haricurtiam, inde Iupam; tum Brisachi Rhenum transiens, Friburgum venit, inde Neustartum Comitris Furstenbergij; vigesima nona Schneringam, vbi à Wirtenbergij Comite lautè cum comitatu excipitur. Pridie Kalend. Septembres intrat Ritelingam, tum Eilingam, Austriaca oppida; Kal. Septembris Oulinam, tum Augustam Vindelicorum; octauo Septembris Lauffenbergam; inde Oenipontem tendens, iuxta urbem Cæsarem patrem obuiam habet, sequè mutuò ex equo amplexantur: noluerat enim Cæsar filium ex equo descendere. Tum ab Imperatrice Maria Blanca Sfortia omnibusque aulicis ac Principibus honorificentissimè excipitur, ac per mensem partim Oeniponti, partim Hallæ propinquo ei oppido cum patre egit, variis exercitiis se recreantes. Tandem sexta Octobris, obtenta abeundi facultate, ac multis ingentibusque muneribus bellicisque ingentibus tormentis à patre donatus, è Comitatu Tyrolis in Bauariam, ditionemque Wirtembergensem reuertit, inde Bruxellam Sueuiæ, tum Heidelbergam Comitris Palatini, exinde Vlnam, Oppenheimium, Magunriam, tandèmq; pridie Kal. Nouembres Coloniam Agrippinam, terrio Nouembris Duram Iulix, inde Aquisgranum, Traiectum ad Mosam, ad Fanum D. Trudonis, Louanium. Nona Nouembris Mechliniam intrat, tanto perfusus imbro vt roto corpore maderet, cohercereturque Mechliniani ignes gratularorios ac similia lætitiæ signa in proximum differte diem. Hic amplexis liberis, eorumque nurriciis salutat, aliquamdiu ex tanto itinere requieuit. Hoc anno Franci ab Hispanis ductu Ferdinandi Consalui è Regno Neapolitano ciici pelliæq; cœpere: quam historiam si quis exactè scire cupir, legat Iouium & alios. Interim Francorum Rex magna suis in Italia mox mittit auxilia; vtq; Hispaniæ vires diuersis locis distractas, imbecilliores in Italia redderet, duobus præterea iustis exercitiis (excepto Italico) Hispaniam terra aggreditur; hoc Ruffionenserp Comitatum, altero Cantabros (nunc Biscainos) inuadens, ac versus Fontarabiam properare iubens; instructaq; valida classe, Cataloniae ac Valenciae oram omni calamitatis genere infestare præcipit. Eodem anno obiit Mechliniæ Margarita Eboracensis, Caroli Audacis vidua, sepulta apud Franciscanos. Anno 1504. Princeps Philippus, cemens Carolum Geldrum contra aui Arnoldi venditionem testamento approbatam, confirmatamque Cæsaris Sigismundi Diplomate, (de quibus suprà ad annum septuagesimum secundum superioris sæculi) in Geldria vi regnare, eum debellare, vniuersaq; Geldria pellere (vti patri è Germania discedens se facturum fuerat pollicitus)

*Denique
venit ad
patrem Cæ-
sarem Oenipontem.*

*Redux per
antares
Germania
venit Colo-
niam, hinc
deinceps
Mechliniam.*

*Ardes in-
signiter bel-
lum inter
Francum
& Ferdin-
andum Re-
gem Hispani-
æ Philippus
se nescit
fecerunt.*

*1504
Pater Phil-
ippus bel-
lum in Gel-
dria.*

tus) constituit. Præmittit cum tribus virorum millibus in Geldriam Legatum Vergij Dominum Burgundum; qui indicto per Legatum ca-
litrensem bello, arces aliquot expugnat, Præfectis ac præfidiariis in vin-
cula coniectis. Interea Princeps iusto exercitu coacto, Mosam Graue
traiecit, expugnatisque tribus castellis ad Neomagum castra ponens,
erumpentes Geldros in urbem reiecit. Cleuam exinde exercitum du-
cens, transmissa Rheno Arnhemum obsidet, productisque tormentis
mœnia deiicit. Exstruxerant haud procul porta oppidani munitionem;
hanc Austriaci occupant. Arnhemij summa in eos vi erumpentes recu-
perant. Sed cum paulò post pulvis tormentarius deficeret, quique cum
perferre in ciuitatem erant conati, cæsi, capti aut stragulati essent, quam-
quam nec commeatus nec militum inopia premerentur, hisce legibus
deditionem faciunt: Arnhemienſes ad veterem familię Burgundię obe-
dientiam reuertuntur. Princeps in urbem armata manu, si ei placuerit, "
per hianum tormentis factum intrato. Ea qua Princeps iubebit ratione "
gratiam rebellionis roganto. Sacramentum Principi nouum dicunt, ac "
posthac obsequentes subditos se futuros promittunt. Cetera omnia cõ- "
donata sunt. Has condiciones statim admiserunt Arnhemij, Hattemij, "
Hardarwicani (paulò antè fortuito igne planè vastati) Elburgij, Tielij, "
Boumelij, Dousburgij, Lochemij, Grollij; ac è Nobilitate Bronchor- "
stij, Wischij, Therenbergij, Sceinkij, Batemburgij, Anholtij, ac plerique "
alij, omnesque Principi sacramentum dixere. Itaque mense Iulio Prin-
ceps, comitatus multis Proceribus Arnhemum ingreditur; magnoque
cum honore exceptus, inauguratusque, paulò post haud procul Zutſania
castra locat. Mittunt mense Septembri honestiores ciues rogatum, con-
ditionibus Arnhemensium in gratiam recipiantur. Consentit Princeps.
Sed reuersis Legaris, mox concitatione Nobilium, qui à Carolo ad eos
erant missi, animis mutantur, formulamque Arnhemiam respuunt. Ca-
rolus in pugnam non exhibet, sed exustis vbique rusticorum fortunis,
effecerat, ut commeatus difficulter in castra adueheretur; ipse locis mu-
nitis, sæpè ea mutans, se continebat. Tandem iisdem ferè quibus supe-
rioribus annis, pax haud diu duratura conditionibus inicitur. Eodem ferè
tempore Dux Georgius (stantibus adhuc induciis cum Groninganis)
Westfrisiis leges ciuiles ac capitales dedit; Curiam ubi ex prouocatione
litigarent, instituit; ponderaque ac mensura vna hac uti iussit. Grana, "
frumenta ac legumina cuiuscumque sunt generis, mensura oppidi Boll- "
wartij distribuuntur. Lanceis ac lineis pannis diuendendis vlna oppidi "
Worcomij, quod est apud Frisios, vtuntur. Poculi mensura, qua vinum, "
cereuisia, ceteraque liquida publicè venduntur, mensura Leuwardica "
distribuantur. Quidquid per libram aut stateram commutatur, ponde- "

*Obsidet
Arnhemum
Princeps
Philippus.*

*Deditur se
in Arnhe-
mij.*

*Item Hat-
temij, Tiel-
ij, Boume-
lij, alij.*

*Pax fit cum
Carolo
Geldre, sed
parum du-
ratura.*

*Leges ciui-
les et tem-
pora apud
Frisios à
Saxone.*

» re quo vrbs Colonienſis vtuntor. Vas butyri trecentas libras ponderis
 » Colonienſis, dolio non connumerato, habeto. Libra magna caſci (more
 » mercatorum loquendo) trecentas ſimiliter libras pēdet. Finita induciæ
 cum Groninganiſ, operā Euerwini Comitſ Bentheimij vſque ad Paſcha
 anni 1505. prolongantur, facilē concedente Duce Georgio, quōd Cæſari
 in auxilium proficiſci contra Philippum Comitem Palatinum eiſque
 filium Robertum, ſuperiorem Bauariam ſibi vſurpantem, neceſſariō co-
 geretur. Poſteā Cæſar pacem fancit cum Ludouico Duodecimo Franco-
 rum Rege hac formula: Claudiam Regiſ filiam Carolo Auſtriaco de-
 » ſponſatam ratum habento. Rex eiſque Proceres ei ſanguine iuncti ſpon- *Pax ſancti-*
 » ſalia ſubſignanto. Cæſar reſciſſo Diplomate Sfortiæ conſeſſo, nouum Re- *tur inter*
 » gi eiſque maſculis legitimis liberis, iſſque deficientibus, è filia natu *Cæſarem*
 » maxima Carolo Auſtriaco nupta, concedito: quæ nuptiæ ſi Francorum *& Regem*
 » culpa effectū caruerint, tum Carolus Auſtriacus, eiſ frater, & ex iſſ *Francorum*
 » nati liberi nepoteſq; in Ducatum Mediolanenſem ſuccedunto. Fœderi *de Ducatu*
 » cum Papa Iulio contra Venetos iſto Cæſar accedito. Pro Diplomate Du- *Mediola-*
 » cali ditioniſ Mediolanenſiſ Cæſari ducenta millia aureorum liliorum *nenſi.*
 » ſoluito. Lodouicum Sfortiam carcere liberaro. Quamquam hæ condi-
 tiones non diu ſint ſeruatæ, nec Sfortia carcere emiſſus, fuit tamen poſt-
 hæc multō mitiſ habitus, facta ſcribendi ac legendi libera poteſtate.
 Hoc anno pridie Kal. Iuni obiit Eingelbertus Naſſauij Comes. Obiit
 quoque quinto Kalend. Decembres Medinæ Campi, quinquennio poſt
 filij Ioannis mortem, Eliſabetha Hiſpaniæ Regina, heroina numquam
 ſatis laudata, ad quam ſpectabant Caſtellæ Regna, Hiſpaniarum maxi-
 ma præſtantiffimaque pars. Quare cū Ferdinandando Regi in Arrago-
 niam, ea mortua, iure eſſet migrandum, ac relinquenda Principi Phi-
 lippo Auſtriaco, eiſque vxori Ioannæ Regnorum Caſtellæ gubernatio,
 Rex Ferdinandus ſe oppoſuit, quōd factō Eliſabeth teſtamento ſibi Ca-
 ſtellæ gubemationem ad vitam legaeſſet. At eam id iuriſ non habuiſſe,
 Hiſpaniæ Proceres diſſerebant: à quibus Princeps Philippus concitatus,
 iter in Hiſpaniam inuito ſocero adornabat, Caſtellæ hereditatem vi vel
 amicitia aditurus. Sed tandem Fredericus Toletanus Albæ Dux, Fran- *Ex eiſ re-*
 ciſcus Puuenſiſ Archipræful Toletanus Caſtellæ Cancellarius, Ioan- *ſtamento*
 nes Lutzenburgiſ Villæ Dominus, ac Ioannes Emmanuel Œrarij *reſum diſ-*
 Præſectus, controuerſiam inter ſoceroſ ac generum hiſ conditionibus *ſidum in-*
 » compoſuere: Princeps Philippus nil ſine ſoceri Ferdinandi voluntate nec *ter Philip-*
 » conſiliis in Hiſpania agito. Hiſpaniæ Regni tituluſ communis eſto. *pum &*
 » Regni veſtigialia æqua portione diuidunto, idemque de nouarum Inſu- *ſoceroſ.*
 » larum in mari Indico repertarum reſiduiſ faciunto. Donatio munio-
 » rum D. Iacobi Calatrauæ ac Alcantaræ iuriſ Ferdinandi maneto. Alter

alteri militum auxilia, belli tēpote, recipientis sumptu submittito. Cæsar
his conditionibus comprehenditor. Philippus tamen in Hispaniam pro-
fectus non est nisi post menses tredecim, ob Gelticam petfidiam & alia

1505 in Belgio detentus. Postridie Idus Ianuarij anno 1505. celebrat Princeps
Philippus Bruxellæ Brabantæ in templo D. Gudilæ exequias Elisabe-
thæ Reginæ Hispaniæ, & postea solemnī ritu ipse ciūsq; vxor à Lega-
to castrensi, in eodem templo ter Reges Castellæ, Legionis, Toleti, Gra-
nadæ, &c. acclamantur, vsūsq; est deinceps Philippus in suis Diplo-
matibus hoc titulo: Philippus Dei gratia Rex Castellæ, Legionis, &c.
Princeps Arragoniæ, Siciliæ, &c. Atchidux Austriæ, Dux Butgūdiæ, &c.
Mense Martio Rex Ludouicus Georgium Ambosium Cardinalem Ro-
thomagensē ad Cæsarem in Germaniam Hagenauæ Comitā cele-
brentem mittit, suo ei nomine clientale factamentum de Ducatu Mc-
diolanensi ac Comitatu Ticinensi Angleriæq; diceret, quemadmo-
dum pacis conditionibus supetiori anno conceptis erat conuentum, præ-
sentatq; dimidiam promissæ pecuniæ partem, reliquam ex pacto nu-
meratū, cū Cæsar in Italiam venisset. Ambosius Diploma accepit
septimo Aprilis huius anni Hagenauæ exaratum. Sub idem tempus
Rex Castellæ ad partem Cæsareā Hagenauam venerat; vbi sæpius ha-
bito consilio, tandem etiam pacem cum Francorum Rege factam Cæ-
sar apptobar, in eam præsentē Ambosio iutans. Tum Rex Castellæ pa-
tri Cæsari clientale dicit factamentum de Geldria, Zutania, acpto fi-
lio Catolo de Lutzenburgo. Finitæ erant hoc anno festo Paschatis inter
Groninganos corūq; hostes induciæ. Ter diuersis locis pro pace fru-
stra egerant. Exinde Groningani Dammm excurrentes, viginti quatuor
præfidiarios leui pugna captos Groningam perducunt. Saxonici Ade-
warti præsidium augent, quotidieq; ad portas vsq; Groninganas ex-
currunt, venitq; eodē Comes Etzardus, relicto Dammi fratre Veko-
ne cum mille præfidiariis. His non obstantibus, Groningani cum quin-
gentis atinatis egressi, spoliant exutūntq; Oosterwicum, Heufescham,
Weiwartum, domūq; cum magna præda reuertuntur. Etzardus, ar-
matis ter mille quingentis vitis, munit templum Slohterantum, Zuitla-
ranum, Terpuntanum, conatus vndique impedit ne commeatus Gron-
ingam deferretur. Aperuet etiam catatactas aliquot, aquaq; marina
loca decliui inundarat. Ad hæc, rogante Duce Geotgio, Cæsar semel
& iterū Groningam scribit, Ducem Georgium Ptincipem à se crea-
tum admittant: demum Groninganos rebelles Impetio proscribit. Gron-
ingani proscriptione parum moti, auxilium ab Vltiaectinis expecta-
bant: quod haud dubiè Antistite Duce venisset, nisi eodem tempore
Cæsarem cum Philippo filio, dum contra Geldrum bellum gerit, idem
eodem

*Celebrata
Bruxella
exequias
Elisabethæ,
Philippus
& uxora
ter solenni
ritu Ra-
goi Castellæ,
&c. ac-
clamantur.*

*Rex Phi-
lippus pa-
tri Cæsari
clientale
factamentum
dicit de Gel-
dria, &c.*

*Saxonici
& Gronin-
gani inui-
cem popu-
lationibus
saniunt.*

*Proscribitur
Gron-
ingani à
Cæsare.*

eadem opera in Vltraieſinos conuerſuros timuiſſet. Etenim inſtante menſis Aprilis fine, Rex Caſtellæ Philippus, impetrata à patre Cæſare poteſtate, in Belgium reuerſus erat; & coaſto non contemnendo exercitu, iterum, vt patri pollicitus fuerat, Geldros inuaſerat. Graua ei portas aperuerat, idemque fecerant minora omnia pro maiori parte oppida.

Iterum venit Rex Philippus cum exercitu in Geldrum rebellantem.

Reſtabant Neomagum, Rutmonda, Venlonium, Zutſania, Bommelium, Arnheimum, ac Tiletum. Rex caſtra ad Arnheimum ponit. Carolus Geldrus ad omnes ferè Germaniæ Principes litteras dederat, cauſamque ſuam commendarat. Sed quòd à maxima parte parum probatur, nulla auxilia impetrarat. Conuertit itaque ſe ad Francorum Regem, cum eo æternum fœdus pro ſe poſterisque firmiſſimum ſanctiſſimumque (ſic enim fœderis verba ſonant) ſanciens. Sed quòd ſe rebus adhuc omnibus imparatum Caſtellæ Rex non expectatus iuſtis cum copiis inuaſiſſet, pro tempore arte ac dolo agendum ratus, accepta fide publica, ad Caſtellæ Regem in arcem Roſendalam venit, ac in hunc modum ei adulatur: Tuus ego ſum, Domine, humilis ſamulus, venique

Carolus Geldrus ſcit animi demiffiſſima inducias impetrat.

» dum ei adulatur: Tuus ego ſum, Domine, humilis ſamulus, venique
» huc, declaraturus me vires non habere, quibus tibi reſiſtere velim aut
» poſſim; proinde poſitis armis, pacem amicitiamque certis conditionibus rogatum veni. Rex Caſtellæ ad eius verba ſubridens, arrepta manu, è terra cum leuat, iuxtaque ſe ſedere iubet; factiſque induciis Carolus promittit (præſtito iurciurando, ac ſumpto Ieſu Chriſti Corpore ſacro) ſe Caſtellæ Regem breui in Hiſpaniam proficiſcentem cum honeſto comitatu ſecuturum, ſtatimque Bruxellam venturum, ſe ſuoſque ad iter inſtructurum: quam in rem tria ſtorenorum millia ei Rex dat dono, ac Ducatus Geldriæ reditibus vti ſinit. Exinde quarto Kal. Au-

Iurat Geldrus ſe præſtaturum cum Philippo in Hiſpaniam, quod conueniſſet.

» guſti Tileti induciæ duorum annorum hiſ legibus publicantur: Liberè
» vtrinque ſubditi comineant, ac mercaturam aliâque negotia exercito.
» Iudices certo numero hinc inde leguntor, qui durantibus induciis de abſoluta pace tractent. Partes duorum menſium ſpatio Tabulas omnes
» proferunt, quibus ius ſuum tueri volunt: quod ſi non fecerint, cauſa
» cadunt, ac condemnantor. Carolus Caſtellæ Regi Bommelium, Tiletum ac arcem Hattemiam tradito; reliqua oppida & munitiones, quas
» vtraque pars habet, durantibus induciis ſeruanto. Omnes Geldriæ Ordines eum Ducem habento ac ſacramentum dicunt, quem dicti Iudices, lata ſententia, Geldriæ Ducem pronuntiant. Cæſar hiſ conditionibus ſubſcribat. Exinde ſimul ad oppidum Zanctis ditionis Cliuię proficiſcuntur, inuiſuri Cæſarem, qui eo non ita dudum cum exiguis venerat copiis. Hoc anno quarto Idus Septembris obiit Philibertus Dux Sabaudię, nullis è Margarita Auſtriaca relictis liberis, ætatis anno vigefimo quarto, rediens à venatione, qua adeò corpus incaluerat, vt cum

Leges induciarum ex qua Bruſſellæ pax publicantur.

Moritur Dux Sabaudie.

parum

*Nascentur
Bruxella
Regi Ca-
stella filia
Maria.*

*Pax ali-
quanta su-
per Regno
Neapolita-
no.*

*Navigat
Philippus
cum vxore
ex Zelan-
dia in Hi-
spaniam.*

1506

*Maxima
infectio pe-
riculu &
procelle in
Angliam
appellunt,
tribus na-
uium cum
omnibus
ac rebus
mari ab-
sorptis.*

*Revenit
Philippus
tabula
veteris a-
merica
cum An-
gla.*

parum frigidæ hausisset, continuo animam efflaret. Decimo quinto Ka-
lend. Octobres nascitur Regi Castellæ Bruxellæ filia, cui nomen est indi-
tum Maria. Testes sacræ ablutionis fuere Cæsar ac vidua Engelberti
Nassauij. Duodecimo Octobris pax super Regno Neapolitano his inter
alias legibus constituitur: Cedit Rex Ludouicus Regi Ferdinando inte-
gra possessione & titulo Regni Neapolitani ac Ierosolymitani. Ducet Rex
Ferdinandus in vxorem germanam Foxcam Regis Ludouici ex sorore
neptem. Actum Blossij. Addebantur conditiones multæ, sed ferè sine
effectu. Natrauimus sub finem anni præcedentis, Regem Castellæ cum
socero Ferdinando de gubethatione conuenisse. Quibus conditionibus
quamuis cum Rex Ferdinandus non fore contentum crederet, naues ta-
men multas, quibus cum vxore in Hispaniam veheretur, miserat. Iungit
his Castellæ Rex Belgicæ quinquaginta, ac cum vniuersa familia, Regi-
naque Ioanna, mulierq; Proceribus, Carolo Geldro morbum simulante,
maximam earum ornatisimamque Middelburgi (vbi paulò antè in Ab-
batia Equitum Aurei velleris numerum suppleuerat) in Zelandia con-
scendens, quarto Idus Ianuarij anno 1506. sublati velis in altum conten-
dit. Dederat illi Cæsar comitem ac Achatè indiuiduum Wolfgangum
Comitem Furstenbergij, virum multis animi corporisque dotibus insi-
gnitum. Cum Angliam in conspectu haberent, nauis Regia fortuito cor-
ripitur igne, tanta omnium consternatione, vt extremam adesse horam
vererentur. Sed sociorum naualium diligentia ignis restinguitur. Exinde
tempestas adeò horribilis ac sæua eos excipit, vt haud procul naufragio
abessent, ægrèque in portum oppidi Hamptonæ (quod est in Anglia)
nauis Regia paucis comitata appellit, tribus cum omnibus rebus ac ho-
minibus fluctibus absorptis, ceteris per varios Britonum Anglorumque
portus varia fortuna, magno cum incommodo disiectis. Excepti sunt à
Rege Henrico Septimo summa cum beneuolentia ac humilitate, maris
tranquillitatem ac ventum secundum expectantes. Rogatus Castellæ
Rex inuisit Angliæ Regem in arce Windesora, haud procul Londino si-
ta, ac post aliquot dierum festiuitatem renouant pacis conditiones, ante
multos annos inter Hispaniæ Angliæque Reges conceptas. Cumque
earum tabulas Angliæ Cancellarius attulisset, Castellæque Rex perle-
gi iussisset, statim propria manu subsignat; neque vlla in re sese diffi-
cilem præbet, quam in traditione Suffolciæ Ducis, quem bello Gel-
drico Hatterni captum in arce Namurcensi honesta custodia detine-
bat. Eum enim Rex Henricus summo opere expetebat, quòd in Re-
gnum Angliæ, è contraria factione natus, ius prætenderet, pollici-
tus sese eum non interfectorum: quod dum vixit, seruauit; sed filius
Henricus Octauus infelicem senem, mox post patris mortem, securi per-
cussit.

cussit. Posteaquā Rex Castellæ ferè per tres menses apud Angliæ Regem
 summo cum honore ac lætitia exceptus fuisset, secretoq; de nuptiis Caroli
 Austriaci ac Margaritæ filiæ dicti Regis Henrici natu maximæ tracta-
 sent (certiores enim iam facti erant, Fræcorum Regem filiam Claudiam
 secreto despondisse Francisco Engulemæ Comiti) vento ex Oriente flante
 naues instrui iubet. Nono Kalend. Maij consensu nauibus in Hispa-
 niam dant vela; ad eoque felici vtuntur nauigatione, vt quinto Kal. Maij
 Corongam in Gallicia appellerent, vbi cum summa lætitia ab omni ho-
 minum sexu ac genere sunt excepti. Accurrere ex vniuersa fetè Hispania
 Proceres, quiq; dudum Regi Ferdinando non admodum æqui fuerāt,
 Regi Philippo, nouas focero conditiones extorqueat, suadent, fore asse-
 uerantes, vt nil neget; quòd astutus senex apertè perspiceret, Procerum
 populiq; maiorem partem animis ad generum defecisse. Paret hotum
 consilio Castellæ Rex, nouas focero super communi pacta gubernatione
 adferens difficultates; cui id niuīs durum fuit, quòd iam tale quid euen-
 turum præuiderat. Ne igitur inuirus cogeretur, oblatas cōditiones, pau-
 cis mutatis, subsignat, ac in hanc formulam genero consentiente acce-
 ptanteque, mutat: Rex Ferdinandus Castellæ Regnorum administra-
 tione, omnique iure quod in iis habere potest, cedit; è Castella migrato,
 nec se amplius regnandi causa reuersum promittit. Regnum Nea-
 politanum cum Sicilia Rex Ferdinandus habeto. Indiæ Occidentalis ve-
 stigalia Regi Ferdinando cedunt. Donatio dignitatis Equitum Ordi-
 nis D. Iacobi Alcantaræ ac Calatrauz iuris Ferdinandi maneto. Quot-
 annis è Regno Castellæ viginti quinque millia aureorum Ducatorum
 recipito. Post hæc statim Rex Ferdinandus in Arragoniam, indeq; paulò
 post Neapolim est profectus, constitutisque eius Regni negotiis perman-
 sit, donec mortuo Rege Philippo, ad Castellæ gubernationem reuocaretur,
 abductò in Hispaniam magno Consaluo, quòd cum ad Regnum ad-
 spirare Neapolitanum suspicaretur. Hoc anno fame ac aduersis minutis
 præliis fracti Groningani, seque desertos ab Antistite Vltraicctino ac
 Trans-Ifulanis conspicientes, vnanimi omnium Ordinum consensu,
 post multorum dierum matras deliberationes mense Aprili habitas,
 cum Comite Etzardo Oostfrisijs seu Ouerembdijs imperante, transige-
 re, eumq; odio Saxonis, cogenteq; necessitate, Principem recipere de-
 cernunt; quod tandem his inter alias factum est conditionibus: Gronin-
 gani nomine Sacri Romani Imperij Comitem Etzardum cum fratre,
 Vekone ac mille armatis peditibus in ciuitatem recipiunt, ac sacramen-
 tum dicunt, nomineq; Imperij Principem inaugurant. Partem ciui-
 tatis quam petet, in eius potestatem constituunt, vbi pro arbitratu ar-
 cem ædificare, sine Ecclesiæ Vltraicctinæ ac Antistitis præiudicio, possit.
 Comiti

*Agitur
 ferens de
 desponsanda
 Carole, au-
 striace filia
 Regis An-
 glia.*

*Feliciter in
 Hispaniam
 appulsi.*

*Regis na-
 ma, & ple-
 neret ut et
 Philippum
 & inuicem
 sancta.*

*Groninga-
 ni deserti
 ab Episcopo
 Vltraiccti-
 no & Trans-
 Ifulanis
 pacem cir-
 cumspectant.*

*In edictum
 Saxoniæ,
 Etzardum
 cum fratre
 Ouerembdijs
 Comites in
 Dronow
 recipiunt,
 arce com-
 strui per-
 missa.*

Comiti nomine Imperij ius omne, quod sibi in ciuitate ac Ommelandiis esse contendunt, cedunt, ipse secundum veteres consuetudines vim legum obtinentes ius summa cum æquitate dedito. Quod ad bellicas quæ factæ sunt attinet expensas, sententiæ Septem-virum Imperij stant, quæ vt quàm moderatissima obtineatur, Comes curato. Comites non permittunt, vt aliquod frumenti genus natum apud Ommelandios, aliò quàm Groningam aut Dammum venum aduehatur. Quod ad butyrum ac caseum attinet, Comes in ordinem reducito, quem Groninganis ac Ommelandiis maximè expedire iudicabit. Quæcunque belli tempore hiuc inde euenere, obliuioni tamquam numquam facta danto. Tabulas signant ac sigillis muniunt hinc Etzardus ac Vcko Comites, inde Schatterus, Horenkens, Woldentius ac Sickinganus Consules, septimo Kalendar. Maij. Etzardus mox arcem in vrbe molitur, eò loci qui est inter *Steinentijl*, *Dreinkelaers toren*, ac *Oosterpoort*, diruens extra ac intra ciuitatem ea de causa, persolutis pretiis, plurium ædes. Ommelandij suo sumptu fossas, vallum, ac extantes à gleba cespitæque munitiones facere coguntur, maiori quidem parte non grauatim odio Groningavorum. Dux Saxoniz Georgius, qui hoc tempore in Germania erat, in Frisiam mittit Marscaleum suum Henricum Stalsburgij Comitem, cum aliquot Consiliariis; qui persolutis militi stipendiis, præsidia Selwarto, Adewarto, ac ceteris munitionibus deducunt, ac ne vnum quidem militem in ditione Groningana reliquere. Idibus Iulij Adewartum venit dictus Marscalcus, Comes Herinkus, Vitus Drakenburgius Præfectus Emdanus, cum Cancellario ac Consiliariis Comitum Etzardi, conuocantque Langewoldios, Fredewoldios, Hummeischæos, ac Middagios; commemorant quàm calamitoso bello sint liberati, ac ne rursus in præteritas recidant ærumnas, Ducem Georgium in Frisia duos constituisse Legatos, donec perfectis in Germania negotiis, in Frisiam redeat, è quibus Comes Stalsburgius eius nomine Westfrisis esset gubernaturus, Comes Etzardus Groningam cum Ommelandiis. His cum velle ac iubere non minùs quàm sibi ipsi obediant. Tum Præfectus Emdanus ac Etzardi Cancellarius, exhibita potestate, absoluunt Ommelandios à præstito Comiti sacramento, eosque sub Imperium Ducis Georgij, hereditarij nomine Imperij Frisiz Gubernatoris, constituunt. Accipiunt hi conditionem, ac Duci Georgio nouum dicunt sacramentum. Detrectarunt id quidem Dammij & aliquot alij, sed quod iis post aliquot annos malè cessit. Initio mensis Augusti inter Ducem Georgium ac Comitem Etzardum certæ hac formula condiciones concipiuntur: Comes Etzardus titulo Legati ditionis Frisiz, quæ Amisia ac Laura fluminibus continetur, Ducis Georgij Gubernator esto, dictique Ducis

*Permittunt etiam alia handpau-
sa.*

Constituuntur Groningam arcem.

Declarat Etzardus se tantum per Ducem Saxoniæ Legatum velle legere: & hinc non in turba.

Nulla composita inter Saxoniæ & Etzardum.

» Ducis auctoritas facta tecta maneat, enixè curato. Nil noui apud Om-
 » melandios molitor. Groninganos nec Ommelandios multato ob trans-
 » gressionem decreti per Duce[m] Georgium Westfrisijs causa mensuræ
 » Itatæ & ponderis nuper lati, antequam ea communi consensu sit rece-
 » pta. Exactiones & tributa, quæ Dux Ommelandiis imperabit, vt & ea *Tributa colligenda à*
 » quæ Duci ab initio iure ordinario concessa sunt, summa diligentia col- *ducentur,*
 » ligito: quibus recipiendis Quæstorem Dux, Etzardus verò Legatum, *uno à Sa-*
 » qui præfidiariis munitiones custodientibus stipendia perfoluat, dato, *uæ altero*
 » Vt Dammij ac Oltamptij, qui non ita dudum in Ducis Georgij nomen *ab Etzardo*
 » iurare recusarunt, id ante instantem mensem Octobrem vi aut amici- *constituan-*
 » tia inducti faciant, Etzardus sedulo curato. Has condiciones Comes Et- *du.*
 » zardus ac Comes Stalburgius mense Augusto Harlingæ subsignarunt.
 Hoc eodem anno Cæsar Legatos ad Franciæ Regem miserat, peti-
 tum sibi in Italiam traiecturo promissam pecuniam ac auxilia mitteret, exu-
 lesque Mediolanenses è postremæ pacis formula restitueret. Quæ cum
 Rex differret, facile Cæsar eum nil facturum prospiciens, filium Phil-
 lippum Castellæ Regem admonet, Francum fœdus violaturum; eo id
 facile credente, quod mense Maio Rex Ludouicus litteras cum Legatis
 in Hispaniam ad Castellæ Regem, ac alias ad Belgarum aliquot ciuita-
 tes misisset (dissimulare enim diutius rem nequibat) significans se ra- *Excusos*
 tionibus ac precibus Ordinum Regni sui inductum consensisse in nu- *Francos*
 ptias Francisci Valesij Engulemæ Comitis ac Claudæ filiæ suæ Caro- *quid filiam*
 lo Austriaco desponsatæ, maximè quod filium sibi nasci nullum vide- *Cæsar na-*
 ret, nemoque propinquior Salicæ Legis decreto ad Regnum quàm *stro despon-*
 Franciscus esset. Læsi fœderis iniuriam Austriaci Principes dissimula- *sam alteri*
 bant, quod cum exercitu in Italiam, indeque Romam proficisci Cæ- *tradat.*
 sar constituisset, vt corona aurea à Summo Pontifice redimitus, Regem
 Philippum Romanorum Regem renuntiaret. Sed hæc consilia mor-
 bo Ladislai Bohemiæ ac Hungariæ Regis, cui certo iure Cæsar succede-
 re, si sine liberis obisset, debebat, euauere. Fine mensis Augusti Rex
 Castellæ cum vxore Ioanna urbem Burgos intrat, statimque loca pia
 Miraflorem ac Carthusianos inuisit. Post dies aliquot ad ludum paræ *Philippum*
 pilæ cum reticulo se exercitaturus contendit: cumque pomeridiano *post in som-*
 tempore, summis cæli caloribus, nimio exercitio sanguis æstuarer, ac *pila aus-*
 stomacho humorem petenti, frigidam auidius infudisset, statim malè *dius habens*
 habere cepit. Inualecente morbo, decumbere cogitur; animumque *morbum*
 extemplo ad Deum conuertens, testamentum condit ac consignat, Sa- *incurrit.*
 cramentis Ecclesiæ Catholicæ se munit: tantæque fuit interea continuò
 sine vlla remissione sæuentis validissimi morbi vis, vt paucis diebus
 virum robustissimum, in ipso ætatis flore constitutum, summo om-

*Florenti a-
tate mori-
tur, uxore
adeo dolen-
te, ut ex eo
semper
naufragum
amplius
mente sa-
tis value-
rit.*

nium cum dolore septimo Kalend. Octobris è viuis violenter raperet, anno ætatis vigesimo octauo, relicta vxore Ioanna grauida, quæ post-
humam paulo post peperit Catharinam; intellectaque Regis mariti
morte, adeo intemperanter doluit, vt ex eo tempore numquam amplius
mente satis valuerit, cum tamen septuagesimum prætergressa sit ætatis
annum. Conditum est Regis corpus apud Carthusianos iuxta Burgos
Hispaniæ, & cor Brugis Flandriæ apud matrem. Mortem eius Cometes
mense Augusto in Occidentem flammescens prædicere est visus.

C A R O L V S

HISPANIÆ REX,

POSTEA IMPERATOR EIVS NOMINIS V.

F I L I V S S V P E R I O R I S,

XLII. BRABANTIÆ

V. BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit annos quadraginta nouem.

1506

*Checurius
Belgarum
ac Regio-
rum libe-
ratorum Gu-
bernator.*

IVVLGATA per terrarum orbem mortis Philippi Au-
striaci Castellæ Regis fama, variè Principes affecit; ac si
quis alius, Cæsar Maximilianus, tanto orbatus filio, in-
primis iuste doluit. Deinde Anglorum Rex Henricus
Septimus, destinans (vt suprà dictum est) filiam suam
Carolo Austriaco sponfam, missis ad Guilielmum Cro-
uiacum Cheueræ ac Arschoti Dominum, tum temporis Belgarum ac
Regionum liberorum Gubernatorem, litteris, ostendit se Regis Philippi
morte non parum doluisse, res ditionesque liberorum eius curæ sibi esse
ac futuras. Inter alia hæc scribit: Petimus, consilio Ordinum (quos con-
uenisse intelleximus) liberos Principis vestri eorumque res fideliter ac di-
ligenter gubernetis, inprimis verò finibus vestris benè prospiciatis, ne
quid vicini Frâci per iniuriam occupent. Quod ad nos attinet, si ratione,
consilio, aut re Principi Carolo adhuc puero, eiusque sororibus ac fratri,
Belgarû prouinciis ac Ordinibus gratificari possumus, non id alia ratio-
ne,

CAROLVS V. IMP. ET HISP. REX, XLII. BRABANTIE
V. BELGII VNITI PRINCEPS.

1506

*Speciosiss.
fama pro-
missis An-
glor, na-
priorum Ca-
li cum sua
fina medi-
tanti.*

ne, quàm si eorum pater Dominusque Castellæ Rex adhuc in viuis esset, summo studio libenter faciemus. Certiores quoque facti sumus litteris Cancellarij nostri, Francos, rupta fide, excursions, prædas ac incendia facere, Brabantiam per Geldriæ Ducem deprædari, captiuos abduci, hostiliâque omnia tentari. Scribimus etiam hoc tempore ad Cæsarem Maximilianum, eum adhortantes, primo quoque tempore in Belgium proficiscatur. E castro nostro Cingio, decimo quarto Kal. Nouembres. Nempe Carolus Gelder, morte Castellæ Regis, liberorum eius pueritia, Cæsaris variis in Gennania & Italia negotiis, promissisque Francicis confidens, mox rupta pace, Brabantiam inuaserat, Tumholtum spoliatur ac

*Inuadit Di-
tiones Ca-
rolus pueri
Geldriæ.*

1507

*Rogant
Belgæ Ca-
sarem, de-
quatur di-
tiones ne-
pos in regem
ac defen-
dere.*

istij agentem mittunt, rogatum (quod paulò antè incondita plebs stultè recusarat) dignaretur nepotis ex filio Caroli Austriaci Ditiones regere ac defendere. Lectu digna est apud Heurerum Cancellarij Brabantiae Hauthemij hanc in rem ad Cæsarem oratio, ubi hæc inter cetera: Rogamus intimo cordis affectu, obliuisci digneris iniuriæ Maiestati tuæ à sola plebe illaræ. Verè dixit post Hesiodum Liuius, Populum aut superbè imperare, aut humiliter seruire, medium non nouisse. Regnum Belgicarum Monarchia, sed prudentibus probisque Consiliariis fulta diu stat, nec aliter: idcirco quòd populus natura generosus, mortis fortunarumque contemptor, si seruiliter habeatur, citò in vindictam exurgat; contra, si secundum leges leniter humaniterque tractetur, nulla Prouincia fidelius Principes suos agnoscat. Et perorando: Indigent pueri Principes tuo auxilio, tremulaque id voce per nos nunc eblandiuntur: nos verò omnesque probi supplices insistimus, plebs erroris sui culpam demisso vultu deprecatur; natura subditorum efflagitat, Deus venire Cæsarem iubet, extrema rerum Belgicarum necessitas extorturam se confidit. Iuuent, rogamus, aliquid nunc lacrymarum omnium Ordinum nomine contra ætatis nostræ decus dignitatemque erumpentes. Silente Hauthemio, ceterisque Legatis eadem demissè petentibus, promittit Cæsar, quamprimum possit, se in Belgium venturum, inierim comissa Prouinciarum Belgicarum cura filiz Margaritæ Principis Castellæ, ac deinde Ducis Sabaudiz viduæ, amitz Caroli Austriaci; cui ex Ordinum sententia Consiliarios Belgas dedit Cheuræ Dominum ac alios, Carolum puerum Latinis litteris veraque pietate imbuendum tradens Adriano Florentio Ultraiectino, qui postea Summus Pontifex fuit eius nominis Sexrus. Iniiit Margarita gubernationem Belgicarum Ditionum die 18. Maij. Hoc anno Comitia Cæsar habuit Constantiæ cum Prin-

*Promittit
Cæsar se
quamprimum
posse, ad Belgas
venturum
inueniunt
eum gubern-
natum
Margaritæ
comitum.*

cipibus

cipibus Imperij à vigesimo tertio die Aprilis in mensem vsq; Augustum. 1507
 Sub idem tempus Genuenses, qui paulò antè rebellauerant, & Nobilitatem eiecerant, citius omni opinione à Ludouico Duodecimo Francorum Rege superantur, & acceptis quibuscumque legibus in deditionem veniunt. Paulus de Nouis tinctor, quem Ducem Genuenses creauerant, ex conflictu per mare fugiens, Pisis à classe Gallica capitur, & Genue capite plectitur. Mense Septembri Carolus Gelder, adueniente ad se è Francia Roberto Marcano cum quadringentis galeatis equitibus ac bis mille peditibus, iterùm Brabantiam inuadit, Diestum frustra oppugnat, strenuè se defendentibus Nassauj præfidiariis & ciuibus; Thienam obsidet, & 29. Septembris captam forè populatur, multis ciuibus trucidatis, pluribus Ruremondam paulò post abductis. Manserunt ibi vsque finem mensis Octobris, ex Brabantia & Hasbania interea immensam colligentes prædam, tum Gelri cum captiuis & præda Ruremondam reuertuntur, Marcanus cum Francis præda onustis in Franciam. Qui cùm in silua Arduenna iuxta D. Huberti Fanum castra haberent, equosque reficerent, maximè quos è Brabantia & Hasbania abegerant, subito à ducentis Namurcensium peditibus totidèmq; equitibus nocte opprimuntur. Cadunt triginta quatuor Franci, reliqui in proxima silua fuga elabuntur. Quingenti equi cum omnibus impedimentis & præda capiuntur, ceterique seminudi in Franciam reuertuntur. Interea Egmondij Dominus Hollandiæ Gubernator, arcem Poroiam ad Mosam obsidet: sed aduolante omnibus cum copiis in auxilium Geldro, discedere cogitur. Cumq; Poroia præfidiarij omnibus vicinis essent infestissimi, sequenti anno mense Iulio ab Anholtij Domino expugnantur, Præfecto Swewindio cum duodecim præfidiariis strangulato, ceteris singulari cum veste dimissis. Sub finem huius anni, & deinceps anno proximo 1508. Veneti magnis animis, quòd se ab Austriacis Carnias Alpes & vicina loca incolentibus irritatos dicerent, conscriptis decem peditum duobusq; equitum millibus, Duce Bartholomæo Liuiano (aliis Aluiano) Nicolao Vrsino, Vitellio Tifernate, ac plerisque aliis veteranis Ducibus, hereditarias Cæsaris ditiones ad Athesinas inuadunt, Carnos, Histrios, ac Foro-Iulienfes vastant. Ab alia parte Andreas Gritus cum quinque peditum millibus ac equitibus leuis armaturæ Epirotis ac Macedonibus (quos hodie Albanos vocant) Alpes Athesinas occupat. Ducit contra Gritum partem Cæsarei exercitus Sixtus Trantfonius: sed in valle oppidi Codoriani, niuosis Alpium anfractibus, vbi explicare aciem non poterat, à Veneto exercitu deprehensus, inita pugna Trantfonius superatur, maiori parte cum eo cæsa, captoque Barone Turticensi, cum aliis viris præclaris. Altera Cæsariani exercitus

Genuenses à Franco domantur.

Geldrus auxilio Francorū Diestum frustra oppugnat, sed Thienam sedē diripit.

Franci auxiliarios à Namurcensibus caduntur, & præda exonerant.

1508, Austria & causa belli inter Cæsarem & Venetos.

Pugnant Cæsariani infelicitè cum Venetis.

Caesare Ca-
lonia rebus
Belgicis ac
Imperij
distancia,
san. si inter
eam & Ve-
netos Epi-
sco-pu Tri-
dentinu
inducias in
triennum.

Eccegitur
Caesar na-
tionem de
Veneria se
religenda.

Commissi
Cameraci
cum Legati
Caesari, &
Regi Fran-
cia & Ar-
ragonia.

pars in Italiam se dimittere conata, ad atcem Petronianam à Nicolao Comite Petiliano Venetorum ac Triuultio Francorum Ducibus, accepta clade, est repulsa. Veneti partim fuso, partim repulso Cæsaris exercitu, ad deditiōnem compellunt Clusium, Cadoram, Gradiscam, Cormonam, Gotitiam ac Wipachum. Antonius Contarenus, edueta classe, occupat Dumum, Tergestum, ac Bistoniam; & nisi vterius Triuultius procedere recusasset, sciens Regem Francorum non omnino Cæsarem irritari velle, Tridentū cum vniuersa subiecta ditione Veneti in potestatem tedegissent. Cæsar enim eo tempore imparatus Coloniz Agrippinæ res Belgicas ac Imperij tractabat. Quas ob causas facîle Paulus Lichtensteinus, Præsul Tridentinus, inducias inter Cæsarem & Venetos in triennium pangit, ea lege Venetis percommoda, quæ quisque tenebat interea temporis possideret, ac pro arbitrio muniret; quibus induciis tamen Cæsariani nulla ratione induci potuēte vt Carolus Gelder comprehendere-tur. Quærebat interea Cæsar rationem qua acceptum à Venetis detrimentum ac dedecus saticeret: irritant enim hoc bello Veneti non solum Cæsarem, sed etiam Papam Iulium, & hæcenus socium Ludouicum Francorum Regem, maximè ob artogantes induciarum condiciones, quas se inconsulto, neglectoque Geldro, præscripserant. Retundendam igitur superbæ vrbis ambitionem Pontifex Iulius, Cæsar, Francus ac Hispanus iudicantes, contra Venetos coniurant; ac Cameraci apud Belgas locum mittendotum Legatorum, sancienti quæ fœderis, tanto silentio constituunt, vt cum ex fama tale quid agi spargeretur, Veneti non crederent. Venit Cametacum pro Cæsare filia eius Matgarita Belgarū gubernatrix, Matthæus Langius Cæsari ab Epistolis, ac Nicolaus Frius; pro Rege Francorum, Georgius Ambosius Cardinalis Rothomagensis, tandemque & Ferdinandi Hispaniæ Regis Legatus; sparserantque famam, se coisse, vt pacem inter Castellæ Principem Carolum Austriacum ac Carolum Geldrum facerent, factis inter eos hac de causa quadraginta dierum induciis; tractantque multa variæque de rebus Geldricis ac Nauarræis, sed adeo frigidè multis verbis chartas implentes, vt facîle appareret, non hisce de rebus eos conuenisse. Denique decimo Decembris die fœdus Cameraci concluditur, ac in summo templo publicatur; non tamen ea parte quod bellum communibus vitibus in Venetos esset decretum. Repetebat ab ijs Pontifex Iulius vt ab iniustis possessoribus, Fauentiam, Animum, Rauennam, Ceruiam; Cæsar Imperij nomine Patatium, Vicentiam, Veronam, suo nomine Forum-Iulij & Taufisium; Francorum Rex vt Insuabrum Dux, Cremonam, Giatodadam, Brixiam, Bergomum, & Cremam; Hispaniæ Rex portus & oppida Venetis oppignorata, Sipontum, Tranium, Monopolim, Brundisium, ac Hidrun-

Hidrunum. Vt autem Cæſar legitimo titulo inducias cum Venetis fa-
 » ctas rumpere poſſet, cautum fuit, Pontifex ab eo vt Cæſare & Ponti-
 » ficatus patrono auxilium contra Venetorum iniurias imploraret; Fran-
 » corum Rex ipſemet ad bellum priuus omnium ſociorum ptoſici-
 » ſceretur, tum Cæſar ſequeretur. Alter alteri ad ſua recuperanda auxi-
 » lio eſſet. Pax cum Venetis niſi communi conſenſu non fieret. Tres men-
 » ſes conceſſi, qui rebus ſuis recuperandis fœderi vellent adſcribi. Ad-
 » dita eſt & fœderi pax inter Principem Hiſpaniæ Carolum Auſtriacum
 » & Carolum Geldtum; ſed, ſicut plures præcedentes, non fuit diurum.
 Pontifex Iulius ingentem imminere Italiæ tempeſtatem hoc fœdere vi-
 dens, Venetis obtulit, ſe fœderi non ſubſcripturum, ſi Ariminum ac Fa-
 uentiam ſibi reddidiſſent. Qua de re diu deliberantes, tandem magno
 ſuo malo ſeraque cum pœnitentia negauere. Tum Iulius fœderi Came-
 racenſi ſubſcribit. Exinde Veneti, maximis collectis copiis, Regem Fran-
 corum Ludouicum, qui eis per Legatum caſtrenſem bellum indixerat,
 cum non minoribus copiis in Italiam properantem ad Abduam expe-
 ctant. Anno 1509. decimo quarto Maij ad Geradadam inter Francos
 & Venetos collatis ſignis concurritur. Superantur ingenti peditum cum
 iactura Veneti, egregie aperto in campo vincentibus Francis. Capi-
 tur Liuianus, amiſſo altero oculo, ac cum eo non pauci primæ Nobilitatis
 Ordinum ductores, ductique in Franciam, demum liberati ſunt, cum
 rupto Cameracenſi fœdere, nouum Franci cum Venetis iniſſent. Poſt
 hanc victoriam Rex Ludouicus ſpatio quindecim dierum oppida quæ
 repetebat omnia in fidem accepit; inſupérque Pontifici ac Cæſari occa-
 ſionem dedit, nullo negotio ſua recipiendi, fugiente Comite Nicolao Pe-
 tiliano Venetorum Imperatore cum maxima exercitus parte Meſtrium,
 quod eſt extremum Venetæ ditionis in continente oppidum. Tantus
 enim Venetos terror ex aduerſo prælio inceſſerat, vt urbem munirent,
 ſubditos nomina dare cogetent, ac ad conciliandam beneuolentiâ por-
 toria remitterent, ad Germaniæ Septem-viros liberâſque ciuitates Le-
 gatos mitterent, vt apud Cæſarem pro pace interpellarent; miſſo eadem
 de cauſa ad ipſum Cæſarem Antonio Iuſtiniano, qui oratione ad pro-
 uocandam commiſerationem eximie compoſita, promiſiſſique Cæſari
 ſingulis annis aureorum numinûm quinquaginta millibus (auctore
 Franciſco Guicciardiſſo Hiſt. lib. 8.) fruſtrâ, vt infra narrabimus, labora-
 uit. Cæſar enim ſupra modum Venetis iratus, cum Ludouico Francorum
 Rege in exitium Reipublicę coniurarat. Vna in re laudata ſemper exiſtet
 Venetorum eo tempore prudentia, pietas, ac animi magnitudo, quòd
 oblata à Turcarum Rege in tanta rerum acerbitate parata auxilia repu-
 diarint. Exinde Veneti Legatum in Apuliam miſere, Regi Ferdinando

1508

*Fuit ſadus
in Venetis
Cæſar ta-
men non
ſuauemur,
ſed ut Pon-
tificiſſi pa-
cerent bel-
li generat.*

*Non ſub-
ſcripturus
erat Ponti-
ſex ſadus
ſi, ſi Ven-
ti Arimi-
num ac
Fauentia
reſtituta
voluiſſent.*

1509

*Vincitur
Veneti à
Franciis.*

*Mitterent
Veneti Le-
gatos ad
Septem-
viros, vt
paci apud
Cæſarem
conciliant,
ſed fruſtrâ.*

*Eximia
tunc poſuit
Venetorum,
quid nobi-
limentis
oblata Tur-
carum au-
xilia repu-
diarunt.*

1509 eius dirionis oppida suprà commemorata liberaliter restituentes; pauloque post, aliquot ciuium opera, ductu verò Andreæ Gritti, Patauium recuperant. Aperta enim porta, vt plaustra aliquot frumento fœnoque onusta intromitterentur, Gritus cum pedite equiteque succedens, eam occupat, pauloque post arce[m] expugnat, Leonardo Trissino cum quatuor aliis, qui urbem Cæsari tradiderant, Veneto in foro strangulato.

*Recuperat
Veneti Patauium.*

Hinc oppugnant Ligniacum, Patauio propinquum. Cæsar suorum negligentia amissum recuperaturus Patauium, iusto cum exercitu, sociorum auxiliis, magnoque tormentorum apparatu obsidet, frustra que oppugnat. Erat enim in vrbe Comes Petilianus cum firma electaque pedum equitumque manu. Quare de expugnatione diffidens, pecuniæque inopia pressus, diuissio exercitu, in Germaniam regreditur, Marchione Brandeburgio cum præsidio Veronæ relicto. Moritur hoc anno Anglorum Rex Henricus Septimus, successitque ei filius Henricus Octauus, cum Artidius natu maior aliquot annos ante patrem sine liberis obiisset. Regnavit Henricus Octauus aliquot annis vt moderatum decet Principem, sed postea animo ad intemperantiam, libidinem & Yruriam conuerso, crudelis, vt suis locis patebit, factus est tyrannus. Sub huius anni finem Cæsar ac Rex Ferdinandus, inter se ob Castellæ gubernationem dissidentes, conciliantur ea lege: Rex Ferdinandus Castellam regeret, do-

*Moritur
Henricus
VIII.
Anglia
Rex, suc-
cedens fi-
lio Henri-
co VIII.*

*Pactum inter
Cæsarem
& Ferdinandum
Hispania
Regem.*

nec communis nepos Princeps Carolus annum ætatis vigesimum quintum attingisset, abstinereque Carolus Regio in Hispania titulo, quamdiu mater eius Ioanna viueret. Rex Ferdinandus Cæsari quinquaginta millia Ducatorum numeraret, eumque donec sua à Venetis recuperasset, Hispanicis copiis iuuaret. Principi Carolo singulis annis ducenta millia Ducatorum penderet. Facileque vterque Princeps in hoc fœdus consentiret, quod communis nepotis Caroli amor in vtriusque animo vigebat, quod communis nepotis Caroli amor in vtriusque animo vigebat, quem potius aliquando in Italia, quam Francos rerum potiri malebant. Has res subsecuta est mors Nicolai Comitis Petiliani Venetorum Imperatoris, cui paulò post Bartholomæus Liuianus aut Aluianus, qui hæcenus Magister equitum fuerat, in imperio à Venetis est substitutus.

1510 Anno 1510. Cæsar Augustæ Windelicorum Imperij Comititia celebrat, Pontificis Iulij Legatum Pisaurensem Præfulem discedere iusserat, quod eius opera Septem-viri prius de pace cum Venetis ineunda, quam de ferendo auxilio agendum censuissent. Mense Februario Pontifex Iulius, rupto Cameracensi fœdere, nouum cum Venetis pangit, eosque iam antea diris deuotos, sacris restitutis, quibus voluit conditionibus in gratiam recepit. Ne verò Cæsarem hac re offenderet, stipulatur, certo Veneti tempore Cæsari Tervisium, Tergestum, ac omnia quæ in Foro-Iulij, Carnis ac Histris occuparant, redderent. Tabulas, quibus se in posterum

*Pontifex
Iulius, sus-
cit Cameracensi
fœdere, cum
Venetis
transigit.*

sterum ab alienis temperaturos promittebant, darent. Extorferè hanc lilio Veneti pacem magna cum difficultate. Omnibus enim artibus, ne concederetur, Cæsaris ac Regis Ludouici Oratores erant conati. Impe-
trauere eam Dominicus Triulsanus, Leonardus Mœcœnicus, Paulus Pisanus, Hieronymus Donatus, Paulus Capella, ac Ludouicus Maripre-
tus, prouectæ ætatis Venetorum Patricij. Exinde Cæsaris Legati Vicen-
tiam armis captam militi concedunt diripiendam; ægrè vita ciuibus concessa; insignia enim sæpius odij testimonia in Cæsarianos demon-
strarant. Interea in Foro-Iulij maximè calamitosum gerebatur bellum: nunc Germani, nunc Veneti erant superiores: aliquando à propria nobilitate indignis tractabantur modis: vbique clades, mœros, luctus, cædes, direptiones, incendia, vis ac iniuria conspiciebantur. Pontifex occasio-
nem secessionis à Franco quærens, clàm palàmque bellum Ferrariensi-
bus ac Genuensibus Francorum dieneribus infestricutar, sperans ea ra-
tione facilè Cæsarem à Francica amicitia diuelli, ac sibi Venetisque con-
iungi posse. Sed ij, nouo inrer se fœdere saricito, separari nondum pote-
rant. Interea Francorum Rex Pontifici in sequentem annum clàm bel-
lum parat, vniuersamque Italiam Cæsari, vt simulabat (excepta Medio-
lanensi, Genuensi, Florentina ac Ferrariensi ditione) occupandam præ-
bere, cogeréque Aureliis contra Pontificem omnium sacrorum sui Re-
gni Procerum Concilium statuit. Ardebat contra Ferrariæ Ducem bel-
lum; quem vnà cum Francorum Rege, omnibûsque qui iis adhærebant, Pontifex Iulius aqua ignique interdixerat. Anno 1511. Cæsar persuasus à Rege Ferdinando ferinè cum Venetis fecerat pactum, mittens ad Pon-
tificem ac Francorum Regem Legatos, qui testarentur se nil, quàm vt pax & quies Christiano orbi daretur, dudum cupiisse, adnixurumque li-
benter eò aliquando vt perueniatur. Nullus non, præter Francum, hæc læto audiebat animo. Is enim malebat Cæsarem secum in fœdere con-
tra Venetos icto permanere, non dubiam ex pace contra se tempestatem Pontificis opera emerfuram conspiciens. Variis igitur artibus pacis men-
tione paulatim sublata, Cæsareque in fœdere confirmato, per Triul-
tium Pontifici bellum infert, ac mense Maio illi Bononiam multaque alia loca eripit. Eodem scèrè tempore Cæsar ac Franciæ Rex, missis per vniuersam Germaniam, Italiam ac Franciam Oratoribus, in proximum Septembris mensem Pisis Concilium auctoritate factorum hominum ac Cardinalium secum facientium indicunt, Pontificem Iulium vt fœ-
disfragum auctoritate ac potestate exuturi; quem, vt Pisis se præsentem sistat, citauere. Sed Pontifex contrarium Concilium in Laterano conuo-
cat, eosq; ad id citat; confirmatusque tribus Hispanorum peditum in illi-
bus, quos Rex Ferdinandus ex Hispania Neapolim miserat, veteres tesu-
tuit

1510

Cæsariani
Vicentiam
captam ac
diripiunt.

Interea Cæ-
sar Iulius
mox fœdus
inter Pon-
tificem &
Francum.

1511

Pacem cum
Veneti
mentionem
frustra
proponit
Cæsar
Franci.

Ita quid
faciatis
Iulij ada.

1511

*Resumpta
bello Cal-
drico fra-
stra Ven-
lonia oppu-
gnatur.*

mit spiritus. Interea Carolus Geldrus, tanta belli mole pressum in Italia ac Foro-Iulij Cæsarem videns, rupta iterum pace, Brabantorum fines depopulabatur. Hi iussu Margaritæ Austriacæ e contra se armant, acceptisque ab Angliæ Rege mille quingentis peditibus Venlonium obsident; promotisq; tormentis, muri aggerisque partem in fossam deiiciunt, acceptoque signo Angli Brabantis mixti alacriter ad ruinas peruolant. Defendunt et præfidiarij strenuè, ac post aliquot horarum pugnam Anglos Brabantosque in fossam detrudunt, multis ab utraque parte desideratis ac sauciatis. Eadem fuit alterius oppugnationis fortuna. Sed tertio sine dubio oppidum expugnassent, nisi obscura nocte Gelri recentem militem ac puluerem introduxissent. Quam ob causam Brabanti soluta obsidione, dimissoque exercitu, domum reuertuntur. Idem Angli instantibus

*Geldrus re-
aperit
Hattermū,
Harder-
wicum,
Bommelū,
Tilerum,
alia.*

Kalend. Decembris faciunt. Tum Gelder, in vnum coactis suis copiis, recuperat Hattermū, Harderwicum, Bommelium, Tilerum, aliaque superiori tempore erepta. Hoc eodem anno, vt dicere cepimus, Foro-Iulienfes, Histri, Tergestini ac Flumienses, omni bellica calamitate perastabantur, diripientibus tandem etiam Cæsarianis Vtinam Foro-Iulij caput, Venetis timore fugientibus, ac paulò post vniuersum Foro-Iulium Cæsari relinquentibus; excepta Gradisca, cui Ludouicus Mæccenicus cum iusto præsidio ac tormentorum apparatu præerat. Sed cum muri insigniter verberari ingentem fecissent ruinam, præfidiarij timore correpti, tradito Cæsarianis Mæccenico, deditionem fecere. Sed hæc omnia paulò post, excepta Gradisca, Veneti recuperant. Secundo Nonas Octobres nouum fœdus inter Pontificem, Venetos, ac Regem Ferdinandum contra Francum sancitur, in quo Cæsari ac Henrico VIII. Angliæ Regi locus, si asseribi vellent, sicut paulò post euenit, ad certum tempus relinquebatur, utroque apud Belgas Franco bellum inferente, dum ceteri confœderati Gastoni Foxco Francorum in Italia Imperatori resistunt.

*Inducta in-
ter Cæsa-
rem & Ve-
netos ad
octo men-
ses.*

Post hæc Cæsar ac Veneti, interpellante Pontifice ac Rege Ferdinando, octo mensium inducias hac lege faciunt: Veneti Cæsari numerarent

1512

*Ad Raue-
nam ipse
Pascha
(scilicet)
pugnatum,
victus Pon-
tificij à
Francis.*

quinquaginta millia auroreum Rhenensium; uterque quæ tenebat possideret. Pontifex Iulius Venetis iunctus acriter Ferrariæ Ducem oppugnabat. Hunc Francus defendendum suscipit. Anno 1512. Pontifex se Regi Francorum copiis impari sentiens, omnes Europæ Christianos Principes ad opem contra Francum fercudam implorat, Regemque Ludouicum ac omnes qui cum eo faciebant, publicè magna cum solemnitate grauissimis Christianæ disciplinæ censuris oteratos proscribit, ac post varios duorum mensium spatio belli motus ad Rauennam vndecimo Aprilis, heu! ipso sacratissimæ Resurrectionis Christi die, cruentum illud prælium committitur, vincentibus, cum interitu tamen Impera-

toris

totis sui Gastonis Foxxi Francis. Nono post pugnam Rauennatem die Pontifex Iulius cum Rege Ludouico certis conditionibus pacem facit, eumque sacra profanâque proſcriptione liberat. Exinde confederatorum in Italia copie, Ludouici Sfortiæ filios in Ducatum Mediolanensem reſtituturæ (Francorum exercitu Gaſtonis Foxxi morte diſſipato) aliquot eius Ducatus oppida occupauere. Cùmque quatuor millia pedatum Tirolenſium apud Francos mercede militarent, Cæſaris mandato domum tediere. Atqui hac ratione diu diſſimulata inter Cæſarem ac Francum animi alienatio tandem in lucem erupit, quamquam ſummis hucusque Rex viribus eſſet annixus, ne iſtum cum Cæſare fœdus rumpeteret. Sed is nil minùs quàm Francorum opes ac potentiam in Italia creſcere volebat. Vnde nec mirum, ſi poſt Rauennensem pugnam vniuerſa ſetè Italia (paucis ciuitatibus exceptis) Franci à confœderatis ſint pulſi. Interea Cæſar Coloniam Agrippinam erat proſectus. Nam apud Belgas Geldri Btabantos ac Hollandos ſedè depopulabantur. Buſcoducenſes econtrà, eduſtis ciuibus ac Langſtratianis, inſulam Bommelanam inuadunt, ingentemque abigunt prædam. Sed Serberæ Comes Geldro militans, in palantes ſecurèq; agentes ſubito inuectus, commiſſo prælio partem prædæ recuperat. Id vindicturus Iſelſteini Dominus, militem educit, prædas agit, agros vaſtat, captiuos abducit, arcèſque aliquot expugnat, cumque omni præda Iſelſteinum reuertit. Geldet duo vitorum millia in vnum coacta Amſterodamum mittit, qui ſuburbiorum partem, ac viginti duas naues in portu repertas exurunt; abactaque diuiti præda, ex itinere Bodegtauium quoque ſpoliantes ac exurentes, in Geldriam reditum parant. Id ægerrime fert Waſſenarij Regulus inter Hollandiæ Procereſ primarius, vir bellicoſus. Certior igitur factus, partem Geldtorum, qui Amſtetodami fuerant, apud Carthuſianos iuxta Vltaieſtum conſediſſe, cum exiguis eoſ copiis inuadit, maioremque partem interficit. Sed Geldri, qui è clade illa euaderant, ſuis paucitatem Waſſenariorum exponentes, Carthuſiam ſimul reuertuntur; indeque ad nobilium Vitginum Abbatiam, Dalam dictam, quò Waſſenarius conceſſerat, peruolant, cumque ſine cuſtodiiſ agentem, ac nil minùs quàm Geldtoſ exſpectantem, opprimunt, cumque multis aliis, omniſque præda, Amhemum captiuum abducunt. Sed mox factis in quinquennium induciis, quæ decimo Auguſti die anno 1517. ſinitrentur, Waſſenarius, ac hinc inde omnes captiui gratis liberantur. Hac æſtate Cæſar Colonia Agrippinæ exiſtens coram ſe ſiſti iubet Georgium Saxonem ac Comitem Etzardum de Imperio Gtoningorum inter ſe contendentes. Cùm vterque Legatoſ miſiſſet, nil vel præſente Cæſare effici potuit, tanta erat ab vtraque parte ambitioſis animis

1512

*Diſcedit
Cæſar ab
arminia
Franci, &
quære.*

*Murus præ-
dator Geld-
ri & Bran-
bant.*

*Waſſena-
rii inuadit
Vltreſtium
Geldro
prædam
excutit, ſed
maxiſſe ab
uſſum ca-
pit.*

*Inducia
cum Gel-
dro in quin-
quennium
fixen-
num Heu-
cto*

1512

mis peruicacia. Tandem controuersiam definiendam permittunt Iudicibus neutri parti addictis, quos Cæsar esset daturus. Quòd si nec hi causam finire possent, volebat Cæsar, renuntiantes vltiori prouocationi, Senatus Imperialis iudicio, quod tum Wormatiz etat indicturus, omnino starent. Circa huius anni finem Leuwardæ in Frisia capite plectuntur viri Nobiles duo ac mercator vnus, quòd cum Comite Etzardo, Groninganis, multisque aliis de pellendis vniuersa Frisia Saxonibus coniurassent. In Italia restituti à confederatis Florentiæ Medicæi numerant Cæsari centum quinquaginta millia ducatorum, coactique ad deditionem Brixiani ac Lineaci, Germanos ac Hispanos milites admiscere. Exinde Gurcensis Cardinalis Cæsaris Legatus Romam ad Pontificem profectus, summo cum honore est receptus, actumque magna animorum contentione de pace inter Cæsarem ac Venetos incunda, sed frustra. Quare nouum Pontifex cum Cæsare facit fœdus, quo vtriusque consensu Maxamilianus Sfortia in Ducatum Mediolanensem restituitur, Cæsare tamen neque Diploma neque titulum ei concedente. Sub idem ferè tempus Rex Hispaniæ Ferdinandus ac Angliæ Henricus, confociatis mari vitibus, Guicennam veteris Aquitaniz partem inuadunt, fugienteque ad Bearnios Ioanne Albretho Rege Nauaræ, vniuersum id Regnum Ferdinandus occupat. Proscriptus scilicet Nauarræus fuerat à Pontifice Iulio cum Francorum Rege Ludouico, quòd ei contra Pontificem in auxilium esset profectus. Mittit statim Rex Ludouicus Duce Palicia circa huius anni finem, iustum Ioanni Albretho pedum equitumque auxilium, quò Regnum suum recuperet; sed quod virtute Frederici Toletani Albæ Ducis repulsum, re infecta in Franciam rediit, relicta Regi Ferdinando quæta Regni Nauaræ possessione. Geldri hoc anno cum Antistite Vltraiectino bellum gerebant, multasque inuicem inferbant calamitates, quarum non exiguam partem Brabanti ac Hollandi propter vicinitatem quoque sentiebant; cò magis, quòd Iselsteini Dominus, Belgarum Principis cliens, per se etiam bellum Geldris certis de causis intulisset. Sed instante bruma, cum vtroque Gelder transigit, subditisque suis nonnihil quietis tribuit. Vere anni 1513. Cæsar acceptis ab

Restituntur à confederatis Florentiæ Medicæi.

Ferdinandus Hispanus Regnum Nauarræ occupat, quo titulo.

Belgæ Geldri cum Vltraiectino.

1513

Magnæ copie inuadit Cæsar prænepote Caroli Ducis Burgundiæ.

Angliæ Rege centum quinquaginta aureorum liliorum millibus, ac pro reliqua solutione eodem Rege fideiubente, conducit viginti quinque millia pedum Heluetiorum, addit bis mille equites, ducemque Vlrico Principe Wirtembergico in Ducatum mittit Burgundiæ, cum nepoti Carolo Hispaniæ Principi vendicaturus. Præterat eo tempore Burgundiæ Regis Franciæ nomine Tramulius, qui tantæ multitudini se imparem videns, cedendo, instando, iter carpendo, leuibus ptæliis laceffendo pugnæ spem non facultatem faciebat. Sed tandem vrgentibus Heluetiis Digconi vrbi

bi

bi primariæ cum copiis se includit, vbi cum perfractis muris, ac repleta fossa irruptionis signum Wirtembergius esset daturus, Heluetij auro Francico corrupti, inuito Wirtembergio, hisce legibus Franco impositis, » pacem fangiẽre: Rex Francorum cum Romano Pontifice in gratiam re- » dito, nec postea ab eius auctoritate discediro, ei omnia sua restituito. » Eam Burgundiæ partem, quam luteoconfulti æquam iustamque iudica- » bunt, Carolus Austriacus habeto. Ex arce Mediolanensi ac Cremo- » nensi, ceterisque Insubiæ locis Francus præsidia deducito, omniq; Insu- » bria in posterum abstineto: Heluetiis pro huius belli stipendiis ac mo- » lestis quadringenta aureorum liliorum millia persoluit; Wirtembergio » eiusque equitatu octo millia. Obsides quatuor Nobiles, qui capite » luant, si Rex conditiones reiecerit, dato. Hi paulò post ex Heluetia in Germaniam fugere. Timebant enim capitis poenam, Rege stultas leges irridente. Sic Heluerij domum rediere, Cæsarem eadem animi leuitate ac perfidia deferentes, qua anno 1498. Obierat paulò antè 9. Kal. Martij Pontifex Iulius, vir immensi vastique animi, successeratque illi Ioannes Medices, assumpto Leonis Decimi nomine; à quo Cæsar grauis armaturæ equites in auxilium contra Venetos petit, hac ratione experturus, an initum cum Iulio fœdus seruare constituisset. Mittit Leo equitum auxilia, quæ res non parum Venetos ac Francos mouit. Paulò post Raimondus Cardonius Pro-Rex Neapolitanus cum Hispanorum ac Germanorum copiis Pataniū obsidet. Aderat Cardinalis Gurcensis Cæsaris Legatus. Sed post decimum octauum diem, ob varias oppugnationis difficultates, obsidionem soluit, ducens exercitum Vicentiam, inde Veronam, tum in alias partes, quod nec Cæsar nec Rex Ferdinandus pecuniam expediret. Dum Heluetij in Burgundia pro Cæsare malis artibus bellum gerunt, Henricus Octauus Angliæ Rex pro Pontifice contra Francum arma capit; ingentiq; coacto exercitu, cui Germanorum auxilia Cæsar, ac Belgarum eius filia Margarita iuncturus erat, Talbotum impigrum ac belli gnarum Ducem, cum parte copiarum Caletum transmittit, Terouanamque obsidere iubet. Dum is in hoc totus est, Rex ipse viginti quatuor annos natus, cum reliqua exercitus parte in continentem traiecit, pauloque post Terouanam ad castra peruenit, serioque tandem oppidum oppugnari est coëptum. Cæsar, re intellecta, collectis subito aliquot peditum equitumque turmis, è Germania magnis itineribus ad castra primū ignotus aduolat; deinde ab Henrico Rege pariter salutatus, memor quod iisdem in locis ætatis anno decimo nono iuuenis feliciter pugnasset, ibidem vt senex aleam experiretur gestiebat. Nec mora: persuaso Rege, quatuorq; pontibus horæ vnius spatium Lyfæ flumini impositis, vnà cum Rege & copiarum parte, eos qui succurre-

1513
Heluetij
inuito Cæ-
sari Lega-
to, paræ
viresces
pacem fri-
uolâ Fran-
co concu-
dant.

Ridetur Ra-
ge Fran-
cis condi-
tiones, obfi-
des clam
effugant.

Leonem
Pontificem
Iulij suc-
cessorem
venas Cæ-
sar nam su-
bi faciat.

Henricus
Anglorum
copias Ter-
ouanam ob-
sidenda ad-
ducit.

Adules-
centem Cæ-
sar, ex ipso
suo ductis.

1513

Terouana deditionem fecit, quæ erat in Flouiden maxime pars, destruitur.

Ordo in Franciæ Tornacum Angli, qui cum exercitum aduocandum erat.

Cæsar multis clade afflicto l'anno.

re obfessis parabant, dato signo strenuè inuadit, sua manu Nobilem Francum equo deiicit, hostesque fugam capessere cogit, Ducibus tantum dedecoris metu resistentibus, ac pto maiori parte captis, inret quos fuisse Matchio Rottelinus, Dux Longeuillæ paulò antè mortuo fratre renuntiatus, Palicia, Imbercurtius, Baiardus ac Busuius. Commercium omnem, tormenta, ac impedimenta Franci perdidere. Tertiò pugna die Terouana deditionem facit, prædialiis cum armis ac impedimentis liberè abeuntibus. Rex Henticus à Flandris exortus, Teronanam, disiectis mœnibus, repletis fossis, dirutisque ædificiis (summo excepto templo ac Canonorum domibus) solo æquari permisit. Sed anno 1517. Francorum Rex Franciscus Primus oppidum etiam munitius testituit. Cæsar ac Henricus Rex Insulas nobilem Flandriæ ciuitatem contendunt, teperiuntque hinc cum præcipuis Belgatum matronis Margaritam Cæsaris filiam, quæ Gandauo Reges salutatura aduenerat. Multi hinc dies cum summa lætitia petacti, data epula, certum personatorum ambulationibus, ac ducendis choris. Tum ludicra belli certamina, concurrentibus inret se Germanis, Belgis ac Anglis, vario armorum genere eduntur. Rex Henricus cum exercitu Tornacum profectus, breuè urbem deditione in potestatem redigit, Francico præsidio liberè quò veller cum armis impedimentisque abire permissio. Tum ibidem ad flumen Scaldim arcem ædificari iussit, cuius pars exta, pars intta urbem sita est. Hinc primùm Cæsar ac Rex per litteras certiores fiunt, Heluetos pecunia cotruptos tam scedè Burgundiam deseruisse. Quare inuicem complexi, Cæsar in Germaniam, Rex Henticus in Angliam reuertitur. Interea Raimondus Cardonius confederatorum in Italia Dux, frustra, vt diximus, tentato Patauio, Medoa cum annem transmittete, ac cum exercitu in agrum Venetum ptofici sci, impedimentis omnibus Veronæ relietis, constituit. Habebat in exercitu duodecim peditum millia, ac bis mille ducentos equites, partim Getmanos, partim Hispanos, vetetanos omnes. Transmisso amne, primo aggressu oppidum Beuolentum opulens diripit, ac longè lateque bellum in agrum Venetum circumfert, ferro flaminaque in obuia quæque sxit. Euertit oppidum Plebifaci, tandemque in subutano Venetæ vrbis littore peruagatus exetitus, tormenta maiora ad ipsam Venetorum urbem ignominie causa explodunt, globos per diui Secundi templum adigentes. Quare tandem Senatus excitatus Liuiano Imperatori suo rescribit, iunctis cum Balenio viribus, pro loci temporisque opportunitate cum hoste configat. Insistit itaque vestigiis hostis discedentis iam præda onusti, tandemque aciem instrui, ac haud pto cul Vicentia æquo loco, liberòque campo, dubio aliquamdiu Marte cum Germanis ac Hispanis

spanis signa confert; demum vera virtute superatus, fuga Patauium Li-
uianus defertur, Lauredanus interficitur, ac cum eo maiores minoresq;
Duces complures. E militum vulgo circiter quinquemillia cecidere, ca-
taphraeti equires quingenti, quæ maxima Venetorum fuit clades, tor-
menta vigintiquatuor capta. Andreas Gritus Vicentiam indeque Tar-
uifium venit, infelicis exercitus reliquias cum Liuiano colligens. Menfe
Septembri in Frisia Comes Etzardus litteras manu ac sigillo Cæfaris
munitas accipit, quibus iubebatur, magna, nî paruiſſet, addita pœna,
conditionibus cum Ducis Georgij Mareſcalco conceptis per omnia ſa-
tisfaceret, rationemque redderet de acceptis expenſisque pecuniis, quas
Groningani ditioneſque intra Amifiſiam ac Lauram ſitæ conuuliſſent.
Conueniunt hac de re vtriuſque partis Legati Adewarti. Cum quæ Saxo-
nis Quæſtores arcis orbiculis, papyro, pennis, atramento ac arena in-
ſtructi ad audiendas ac ad vnguem diſcutiendas rationes conſediſſent,
Legati Comitibus Etzardi cum publico tabellione ac teſtibus aduenien-
tes, de dictis Cæſaris litteris ad Senatus Imperij tribunal & ad præſentem
Cæſarem prouocant. Ita quæ re infecta, irriſiſq; Saxonis Quæſtoribus, diſ-
ceſſum eſt. Initio anni 1514. Georgius Saxo, coſcriptis quinq; millibus pe-
ditum, pauciſque equiribus, in Weſtfrifiſiam ad veterem exercitum mittit;
cuius Duces Adewarti caſtra locantes, omni bellico calamitaris genere
Groninganos, & qui cum ijs Comitibus Etzardo faciebant, peruaſtant.
Ab Idibus enim Nouembris anni præcedenſis vſque in finem Ianuarij
ſequentis tam pertinaci gelu hiems ſæuierat, vt flumina paludeſque equi-
tibus peditibusque mediocribus cum copiis peruia eſſent. Quare Etzar-
dus, Saxonis vim rimens, Dammum vltro ordinarium præſidium quin-
gentos mittit viros, Groningam centum. Sed ijs Saxones omiſſis, Selwar-
tum, Witwirum ac in Olſtamprium contendunt, qui agrorum depopula-
tionem duobus florenorum millibus redemête. Exinde Saxones in Ooſt-
frifiſiam, Com. Etzardi ditionem, eam vaſtaturi proficiſcuntur, Hagebun-
dam, Stapelmurum, Reiderlantum deuaſtant, pecuniâque multant; reli-
querantque Adewarti mille quingentos Weſtfrifiſios, ac trecentos milires
Germanos, qui eos Ommelandiorum vicos, qui Duci Georgio iurare no-
luerant, hebdomadatim pecuniam ſoluere coëgere, Ooſtfrifiſios, qui Gron-
ingæ pro Etzardo erant, tantumdem recipientibus. Interea Cæſar litte-
ris templotum valuiſ affixis Comitem Etzardum proſcribit, Ooſtfrifiſioſ-
que à dicto illi ſacramento liberat. Is verò ad prima Imperij Comitia prouo-
cat, non ceſſantes interim ab vtraque parte idonea munire loca, prædas
ſine commiſeratione facere, ac aurum ſeueriſſimè extorquere. Poſtea
menſe Aprili inducias trium ſeptimanarum faciunt, conuenientes Sel-
warti pro pace. Volebat Dux Georgius Etzardum non ſolùm Groninga

1513

*Secunda
viri clades
caſus am-
pliſque quin-
que viliſſi-
mo Venetorum.*

*Irriſus Cæ-
ſar ab Et-
zardo Gron-
ingam, nora
Traſſida.*

1514

*Iturum
ſuaque re-
ſumptum
caſus Gron-
inganorum.*

*Veniſſe co-
ſat Saxo
Etzardi
ditionem.*

1514
Danteur
inducta,
uicere de
pore actū,
sed frustra.

Iterum Sa-
xo Oostfri-
siā uisitat,
ducens vi-
ginti viro-
rum mil-
lia, terro-
re collecta
quicquid
gignit.

Saxo Oostfri-
siā iterum
expugnat.

Etzardus
à Carolo
Geldro cer-
tis condi-
tionibus
auxilia
impetrat.

Obsidit
Saxo Dam-
mum.

Dammum
quarta
truncat in-
uasio à
Saxo tã-
dem cap-
tur.

omnibusque ditionibus inter Amisiam & Lauram cedere, verumetiam pro Comitatu Oostfrisiz ei clientale sacramentum dicere, nigroque panno vestitum in genua prouolutum veniam prateritorum petere, multamque viginti sex millium florenorum subire. Etzardus, etsi ad iram commoueri potuisset, offerebat tamen Duci Georgio ut Impetij Legato, non tamquam Saxoniz Duci, aut hereditario Frisiz Gubernatori, dictum sacramentum; sed simul cupiebat perpetuus aut saltem in longum tempus Groningæ ac Ommelandiorum Gubernator constitui, singulis annis certam pecuniæ summam Duci hac de causa numeraturus, quam neutri parti addicti arbitri essent præscripturi. Reiectæ sunt conditiones, finitissimæque induciis Etzardus cum Groninganis frustra Adewartum tentat. Saxones leuiter ac Witmondæ prædas agentes, aucti nouo è Germania militum supplemento, cum viginti virorum millibus, ac circiter quinquaginta varij generis tormentis, iterum Oostfrisiam inuadunt, expugnantque Nobilium arces quæ cum Etzardo faciebant, Nonsium, Merhusam, Dornum, Knipensam, è qua arce portus in Amisiam excurrit non contemnendus; tum oppidum Auricum, captos his locis Etzardi prædarios ad vnum interficientes: qui Etzardus tantæ multitudini impar, cum omnibus reliquis copiis Eindam profugit. Saxones qui Adewartum erant, his rebus cognitis, forti manu exeuntes Delftizilam expugnant, exurunt Heuescham, Wirtwartum, Merhusam, tandemque cum ingenti præda Adewartum reuertuntur, Groninganis contra exire ob militum paucitatem nullo modo audentibus. Etzardus à Cæsare, Saxone, horumque amicis, solo Groningano resistens auxilio, continuò oppugnatus, cum se diu resistere posse diffideret, inscia plebe Groningana ad Carolum Eginondium Geldrum profectus, certis ab eo conditionibus impetrat ducentos quinquaginta equites, ac sexcentos pedites Francos, statimque in Oostfrisiam mittit. Saxones eius intellecto consilio, firmatis nouo præsidio arcibus, ex Oostfrisiam Adewartum, vexato insigniter Oltamptio, contendunt. Etzardus econtra cum mille trecentis peditibus Groningam reuertit, ac prope Selwartum cum Saxonibus congressus, pari Marte discedunt. Tum Dux Georgius mense Iulio, coacto iusto exercitu, Dammum obsidione cingit. Inerat Etzardi præsidium ostingentorum peditum, ciues hunc numerum æquabant. Vallum tribus locis tormentis verbetatur, munitiones inutiles redduntur: mox dato inuasionis signo, tribus Saxones vno tempore locis Dammum inuadunt. Defendunt se strenuè mixti militibus ciues, ac ter Saxones, in signi illato detrimento, repellunt. Sed cum irritatis ad vindictam animis, ac pro obtinenda oppidi præda à Duce Georgio concessa quartò ad expugnationem ruerent, recentisque fessos obruerent, Dammij obtulerunt, Saxonesque per corporum

acruos

aceruos in oppidum peruadentes, sexui, ætati, nec ordini parcut, obuios stemunt, ijs exceptis, qui ad facta confugere loca. E tanta hominum quæ in oppido erat multitudine, ducenti tantum viri sunt capti, effugere circiter centum quinquaginta, ceteri omnes trucidati. Præda adeo ingens fuit, ut militem ditaret. Paulò post Legati Antistitis Monasteriensis, Osenbruggensis, Comitissæ Lippij ac Scouwenbruggij frustra pro pace laborant. Groningani liberum sibi iter terra Emdam facturi, Middelwolda ædes Hartmanni Benekema incendunt, ac pagi templum imposito præsidio muniunt. Subidem tempus Carolus Geldrus ac Etzardus Germanico renuntiantes Imperio, beneficiarios se clientes Francorum Regis constituunt. Etzardus Geldro triginta millia aureorum florenorum numeraturum se promittit, quo is suo ac Regis sumptu vtrique Frisia Saxones pellat, se cum heredibus Regem patronum vtriusque agiturum. Hæc in tabulas relata, Geldri ac Oostfrisij manu subscribuntur, sigillisque confirmantur, ut opportuno tempore in Franciam missa, à Rege (quod nunquam est factum) signarentur. Etenim cum Gelder Etzardum dictam pecuniam constituto tempore numerare non posse videret, malignè ei sua Francicæque mittens auxilia, causa fuit, tandem Kal. Nouembribus Groninga cum Ommelandiis cedere cogeretur. Soluti tunc ab Etzardo Groningani & Ommelandij sacramento, nouum Carolo Geldro Francorum Regis nomine dicunt, primum in æde publica vrbis Rectores, deinde vniuersus populus in cœmiterio diuæ Walburgis congregatus. Mittit interea Gelder nouum in Westfrisiam militem, occupatque Snecam, Bolswardum, ac Slotam. Dux Georgius diuturno cum contumaci gente fatigatus bello, viribusque ferè exhaustus, cum se rebellibus suis, Geldri auxiliis innixis, ac Francico auro subleuatis imparem sentiret, cum trecentis equitibus in Germaniam ad Cæsarem proficiscitur, eius, amicorumque auxilia imploraturus. Sed cum frustra se illi haecenus opem ferre considerarent, Frisicam exosi militiam, petitionibus eius frigide responderunt. Præsidarij Saxones, qui Gernerwolda ac Selwarti erant, vim Geldrorum verentes, in Westfrisiam, exultis munitionibus, ad ceteros ibi Saxones contendunt. Huius anni vere Liuianus Venetorum Imperator, reparatis è Vicentina clade copiis, ad recuperandum Foro-Iulium à Francopane Cæsaris Legato paulò antè in potestatem redactum, proficiscitur. Francopanes militum numero multò inferior, in Austriam cedere & exercitum supplere cogitat. Sed Liuiani præcursores, extremum eius agmen adepti, angusto loco, ubi aciem instuere non poterat, prælium committere cogunt: quo superatus, relictis impedimentis ac tormentis, saucius Francopanes, cum maiori militum parte, locorum noticia in montes euasit. Hoc prælio tamen ad

Carolus Geldrus, ac Etzardus, renuntiantes Germanico Imperio, Franciam facilius accipiunt.

Groningani, deserto Etzardo, Geldro nomine Regis Francorum sacramentum dicunt.

Saxo ad Cæsarem proficiscitur, auxilia contra Groninganos petitum.

Venetiani, reseruant.

1514
*Præcipua
 oppida re-
 cupierant.*

*Iterum ad
 nulla a-
 mutant.*

*Præcipua
 parva du-
 ci prima-
 ry capiti
 hinc ali-
 quanta
 quies.*

*Francus
 datus fore-
 re Angli-
 accipit ab
 et Terron-
 na & Ter-
 nacum.*

*Francus
 cum Vene-
 to, Cæsar
 sum Pon-
 tificem fœderis
 suscipiunt.*

1515
*Mortuo
 Ludouico
 Francorum
 Rege succ-
 dit Fran-
 scus Vale-
 sius.*

Venetos defeceſſe iterum oppida omnia, quæ non ita pridem Francopa-
 nes vi aut metu in poteſtatem redegerat, excepta Goritia ac Gradisca;
 quæ intentata Liuianus non reliquiſſet, niſi Hiſpani, motis caſtris prope-
 rantes, eum Patauiniſ mœnibus excludere eſſent conati. Quare relicto
 Foro-Iulio, Patauium, vt Hiſpanis reſiſteret, rediit. Tum reuerſi Germa-
 ni recuperant Cromonum, ac Monſalconium, Venetôſque à Moravi
 obſidione diſcedere cogunt. Interea Francopanes numquam quieſcens,
 montanos agreſtes armarat, ac in Camiola nouum militem conſcri-
 bens, Venetorum præſidia pellere ſtatueraſ; ſed in eorum præcipitatus
 inſidias, à Vetturio ac Epirotis, iis in locis vagantibus, fortè fortuna capi-
 tur, cum fructu ſummo ſtudio, ne viuus in hoſtium poteſtatem veniret,
 fortiter aliquamdiu repugnafſet, Venetiâſque perductus in carcerem
 concluditur; ſed Vetturius paulò poſt quoque à Cæſarianis capitur: qui
 caſus Foro-Iulio aliquantum quietis attulere, & ſperabant Veneri ex ca-
 ptiuitate ſummi Ducis aliquando pacem. Menſe Auguſto huius anni
 pax inter Franciæ ac Angliæ Reges ſancitur, ducitque Rex Ludouicus
 viduus in vxorem Mariam Henrici Angliæ Regis ſororem. Terowana
 & Tornacum Regi Ludouico ea conditione reddita, vt Francus Anglo-
 tam pro arcis ædificatione, bellico apparatu ac comæatu, quàm pro
 militum ſtipendiis numeraret quadringenta millia aureorum liliorum,
 traderetque Anglo octo Nobiles obſides, Francico ſumptu vades per-
 manſuros, donec aurum eſſet numeratum. Exinde Rex Ludouicus Tor-
 naco præſicit Iſparem Colligniacum Franciæ Mariſcalcum. Sunt qui
 ſcribant, Tornacum dictis conditionibus redditum Franco anno 1518.
 ſub Rege Francisco Primo, ſed falluntur. Hac pace Cæſar ac Rex Fer-
 dinandus ſoli excluduntur: Rex enim Ludouicus, nullam reconcilia-
 tionis rationem videns cum Cæſare, magna multorum cum admira-
 tione fœdus cum Venetis Cæſaris hoſtibus init. Ex aduerſo Cæſar, vt
 Pontificem Leonem deuinciret, acceptis quadraginta millibus du-
 catum Mutinam ei reddit: qui eam Parmæ, Placentiæ ac Rhegio
 iungens, fratri Iuliano Medicæo tradere, eumque Ducem nominare
 ſtatuit. Hoc anno Maria Auſtriaca Ludouico Hungariæ, & Iſabel-
 la Mariæ ſoror Chriſtierno Daniæ Regibus deſponſantur. Anno fi-
 niente, Cæſar Oenipontem venit, vbi ſecretorum conſiliorum cauſa
 eum inuiſunt Raimondus Cardonius Pro-Rex Neapolitanus, ac Pro-
 ſper Columna, peditum in Italia Hiſpanorum Regis Ferdinandi Le-
 gatus, multa de inſtantis belli ac pacis rationibus inter ſe agitantes.
 Kalendis Ianuarij anno 1515. obiit Ludouicus Duodecimus Franco-
 rum Rex, magni animi Princeps, in cuius mox locum ſucceſſit eius gener
 Franciſcus Valeſius Engulemæ Comes, annos viginti & vnum natus,
 ſanguis

sanguinis iure inter Regiæ stirpis Procetes Ludouico proximus. Ad hunc
 è Belgio à Principe Carolo Austriaco (qui paulò ante ab auo Cæsare erat
 emancipatus, & à Belgis in Principem, dicto acceptoque sacramento, in-
 auguratus) gratulatum missi veniunt Henricus Nassavius ac Michael
 Croviacus, cum aliis Consiliariis, qui vigesimo tertio Maij cum Rege
 Francisco sœdus ineuntes, in summo Parisiensium templo Kal. Aprilis
 publicè iurauêre, Belgæque Franco de Flandria, Artesia, aliisque huic ser-
 uituti subiectis, clientale nomine Principis Caroli sacramentum dixêre,
 desponsaturque eodem tempore certis legibus Principi Carolo Reinera
 seu Renata Regis defuncti filia natu minor, nondum septennis, postea
 Herculi Estensi Ferrariæ Duci nupta. Vere huius anni Saxones, facta de-
 ditione, Groninganis reddunt Adewartum, ac Adewartzilam, qui mu-
 nitiones statim diruunt. Nigra legio, in Germaniam profecto Duce
 Georgio, res Saxonum in peius ire considerans, Westfrisios depopulata,
 in Drentam, Twentam, ac Zallandiam profecta, fortunis rusticos exuir,
 iuxtaq; Dauentriam inter se prædam partiti, ruptis signis militaribus, in
 diuerfas abire partes. Hac legione, quæ quatuor milliū erat, Geldri, Gron-
 ingani ac Etzardus liberati, collatis in vnum viribus Deltzilam ad de-
 ditionem compellunt. Inde castra Dammum, vbi Marscaleus Ducis
 Georgij cum sexcentis veteranis agebat, transferunt: qui paulò post com-
 meatus inopia oppidum, rebus omnibus saluis, dedit. Nobiles Dam-
 mij commorantes ad arces suas bonæque reuertuntur, polliciti se nil con-
 tra auctoritatem Geldri tentaturos. Groningani ac Geldri promissa Saxo-
 nibus seruauere, Etzardus verò tam Groninganis quàm Saxonibus tor-
 menta, quæ Dammij habebant, eripit, insuper militem Saxonem à suis
 spoliari permittit, Dammoque præsidium imponit; quamquam com-
 muni sociorum decreto statutum fuisset, oppidi vallum munitionesque
 omnes complanarentur. Interea Dux Georgius, expedita re pecuniaria,
 milites Nigræ legionis, Duce Tengenagelo, denuò in vnum cogit, cumq;
 sex millibus peditum ac sexcentis equitibus circa finem mensis Aprilis in
 Westfrisiam venit, recepereque eius præsidia Leuwardij, Franikeri, Har-
 lingij, & aliquot alij. Sed hæc in speciem tantum faciebat, vt occupata
 Principi Carolo redderet, cum quo clàm de cedenda illi Frisia, ac omni in
 eam actione sua, non ita pridem conuenerat; acceptaque pecunia, veteres
 in ciuitatibus amicos excitarat, qui Geldrorum arrogantiam ac rapacita-
 tem experti, imperium eorum oderant. Tenebant Geldri Bolswartum,
 Staueram, Sneecam, Slotam, ac Worcomium. Etzardus munierrat Docco-
 mium. Itaque Saxones in Batauico Meridionali sinu (de Zuiderzee) qua-
 draginta naues armant. Geldri cum focis se contra instruunt. Concurri-
 tur ab vtraque parte actiter, victoria tandem ad Geldros inclinante. Ca-

1515
 Carolus
 Princeps
 apud Bel-
 gas man-
 guratur.

Groninga-
 ni profecto
 res gerunt.

Dedantur
 de Deltzil-
 la & Dam-
 mum.

Fecit in
 Frisiam
 cum cepit
 Saxo.

Armat in
 Batauico
 sinu qua-
 draginta
 naues.

1515

*Cladem
mare ac-
cepit,
terra ut-
cumque
fecit.*

pitur dimidia pars nauium Saxoniarum, paucaque depreſſæ, reliquæ fuga euasere. In continenti Nigra legio damnum mari acceptum, expugnato, direpto, incenſoque Worcomio ac Bolſwarto (qui Geldrorum naues pro maxima parte inſtruxerant) vindicauit, idemque ferè omnibus pagis iis in partibus ad Sinum maris ſitis euenit. Menſe Maio his tandem inter ceteras conditionibus Dux Georgius Principi Carolo Auſtriaco Friſiam omnem cedit: Georgius Dux Saxoniz, &c. conſiderans varias ab omni retroacta antiquitate Friſonum contra Principes ſuos deſectiones, & inteſtina bella, & præcipuè quæ aduerſus patrem noſtrum Albertum ac nos concitarunt, ob memoratas cauſas, ac ſingularem quoque Principem Carolum proſequitur amorem, ei donat cedique vniuerſam Friſiam, purè liberèque omne ius quod in hanc haber Prouinciam incum transferens, tam quod eius pater Philippus Auſtriacus Alberto Saxoni patri ſuo donauit, quàm quod habet in Prouinciam, vulgo *Bilt* dictam, quam Duces Albertus ac Georgius è maris tyrannide aggeribus circumſepſere, nil ſibi in dicta Friſia partibusque eius ſeruans, præter bellica tormenta, quæque ad hæc ſpectant; quibus cum anno vno Princeps Carolus fuerit uſus, quò voluerit Dux Georgius abuehere aut vendere poterit, Princeps tamen Carolus ſtipendia militibus in hunc diem debitam perſoluet. Ac proinde promittit Princeps Carolus Duci Georgio in militum ſtipendia, ſuo damno perſoluenda, ducenta aut eorum Rhe-nenſium florenorum millia, è quibus ſtatim ſeptuaginta millia præſentabit, octoginta millia æquis terminis ſpatio octodecim menſium ſoluer, reſtantia quinquaginta millia ſoluentur traditione lancei panni, qui militi pro patre ſtipendij diſtribuetur: nihilque ex his ſummis Duci Georgio numerabitur, antequam in Caroli poteſtatem ciuitates ac munitio- nes Friſiæ omnes, quæ in ſua ſunt poteſtate, cum Bilt oppidoque Medenblikio, conſtituerit. Hæc acta tranſactaque Middelburgi Zelandiæ decimonono menſis Maij, ſubſignatæque ab vtriuſque Principis Legatis, & poſtea vndecimo menſis Octobris miſſis tabulis à Duce Georgio approbata, & auctoritate Cæſaris Maximiliani confirmata. Itaque Princeps Carolus in Friſiam Florentium Egmondium Buræ Comitum mittit, cui Saxo ſtatim Leuwardam, Franicam, Harlingam, ac alias aliquot munitiones oppidæque aperit; perſoluriſque Saxoniciſ militibus ſtipendiis, omnes dimittit. Dux verò Georgius, cuiusque frater Henricus in perpetuum Friſiæ valedicentes, in Thuringiam ac Miſniam reuertuntur. Menſe Iunio Buræ Comes, nomine Principis Caroli dicto acceproque ſacramento, primum Leuwardæ, deinde Franicæ, Harlingæ, ac aliis locis quæ hoſtes non habebant, in Friſiæ Dominum inauguratus eſt. Quibus rebus Comes Etzardus cognitis, relicta Weſtfrisia, in Ooſtfrisiam

*Diploma
quo Geo-
rgius Saxo
Friſiam
Carolo Au-
ſtriaco red-
didit.*

*Bilta etiã
tradenda,
perditi ag-
geribus
ſepia.*

*Item oppi-
dam Med-
denblikio,
hinc.*

*Florentium
Buræ Co-
mes pro Ca-
rolo in pla-
cium Fri-
ſiæ vtriuſque
inaugura-
tur.*

frisiā suā contendit, stultum censens cum potentissimo Hispaniarum ac Belgarum Principe dimicare. Per id tempus Groningani certiores facti exiguum Dammi esse præsidium, iusta manu eò profecti, val-
 lum deiicere ac fossas complanare incipiunt. Sed Erzardus, itaicta cum
 forti pedirum veteranorum legione Amisia, Groninganos Delftzila ac
 Dammo eiicit; litterasq̃ ad Ommelandios mittens, solui sortem sibi
 iubet & vsuras octo millium florenorum, quos singulis annis nomine
 Ducis Georgij gubernationem eorum suscipienti ptormisetant. Sed Gro-
 ningani ac Ommelandij ad Geldrum has litteras per Legatum mitten-
 tes, effecere, hisce de rebus silens, relicto desertoq; Dammo ac Delftzila,
 in Oostfrisiā suā rediret. Mensis Iulij die vigesimo secundo Maria
 Austriaca (quæ superiori anno, deducente eam Carolo Crouiaco Chimai
 Principe 21. Iunii è Belgio Viennā Austriæ venerat) in tēplo D. Stephani,
 præsentē Cæsare ac Vladislao Hungariæ ac Bohemiæ, eiusq̃ fratre
 Sigismondo Poloniæ Rege, desponsatur Ludouico eiusdem Vladislai fi-
 lio vnico; ac Anna, dicti Vladislai filia vnica Cæsari: qui se eam in vx-
 orem ducturum promisit, nisi ante exacti anni spatium alter illi è nepoti-
 bus desponderetur. Sed paulò post missi à Principe Carolo è Belgio Ora-
 tores effecēre, vt Anna eius fratri Fetdinando Austriaco fidem daret; qui
 eam sexennio post, anno 1511. Lintzj in vxorem duxit, ac lētam numero-
 samq̃ ex ea sobolem progeniuit. Eodem mēse Iulio Christiernus Se-
 cundus Daniæ Rex in vxorem duxit Elisabethā Austriacam, Principis
 Caroli altetam soreterin, nuptiæq̃e Copenhauj magnificē celebran-
 tur. Sed paulò post ob tyrannidem Regno pellitur. Quod ad res exterās
 huius anni spectat, sic habet Continuator Palmerij: Maximilianus Sfor-
 tia, ptocurante Cardinale Sedunensi, Heluetios cum ingenti Insu-
 brium ac Hispanorum manu, Briansonem Alpinorum oppidum inuadere iu-
 bet. Quate Galliarum Rex excitatus, innumeris copiis Alpes superat, in-
 que hostium agrum descendit, vbi paulò post in Vigilia Exaltationis
 S. Ctucis cum Helueriis ptælium anceps commisit: nam multos genero-
 sos Rex è suis eo vespere desiderauit: die verò sequenti fortuna commuta-
 ta est. Inde Mediolanum à Gallis iterum vnā cum Duce capitur. Gallus,
 salutato Pontifice Bononiæ, & victoria elatus, reditum parat in patriam,
 relicto Mediolanensibus Insu-
 brijsq̃e Duce Botbonio: quem Cæsar
 conftrato nouo exercitu per Veronensem agrum adortitur. Borbonius ad
 obsidionem vsq̃e Germanos accedere passus est. Verum interea Cæsar,
 de morte Regis Pannonum certior factus, obsidionem soluens, domum
 cum suis abiit. Hæc Continuator. Tillius eadē paulò gloriosius pro Gal-
 lis, sed, quod mirot, non nisi anno sequenti. Nam & Heuterus Continua-
 tori ad stipulatur quoad annum, idemq̃e addit Brixiam pariter & Vero-

nam

1515
 Erzardus
 milu Gro-
 ninganu
 Delftzila
 ac Dam-
 mo sibi
 vendicat,
 sed ma-
 sterium de-
 fect.

Maria so-
 rer Caroli
 desponde-
 tur Ludou-
 ico filio
 Regis Hū-
 gariæ, na-
 tum ven-
 decimum
 ingressa.

Christi-
 ernus Dania
 Rex ducit
 Elisabetham
 Caroli so-
 reterin
 1511
 bellū agun-
 tem annū
 decimum
 quiniū.

Francus
 scilicet
 Mediola-
 num cap-
 tit
 Cæsar Ma-
 diolanum
 ob, de re
 parant,
 morte Re-
 gu Hū-
 gariæ do-
 mū reuoc-
 atur.

1516

*Moritur
Ferdinan-
dus Rex
Hispanie,
Carolo ne-
pote in so-
lidum scri-
pto herede.*

*Res quin-
que memo-
ra-
biles huius
Ferdinandi.*

*Pugnatur
in sinu Ba-
tanice, su-
per dno Bu-
rano Fri-
sios occidit
que auxi-
liari Gel-
dri.*

*Wassen-
arius pro
Carolo oc-
cupat Doc-
comium.*

*Clam traf-
igit Erze-
dus cum
Austria-
ca.*

nam tunc à Gallis longo obsidionis genere pressas, quarro vel quinto miliari ab urbibus positis castris. Anno 1516. mensis Ianuarij die vigesimo secundo, Madriti apud Hispanos obiit Ferdinandus Catholicus, Arragonix, Castellæ, ac Neapolis Rex, ardenti vehementique febri extinctus, ætatis anno sexagesimo quinto, condito atre aliquot menses testamento, in quo Principem Carolum è filia Ioanna nepotem natu maximum, heredem in solidum instituebat. Sepultus est Granadæ, mausoleo pro se successoribusque ad hoc dudum anno 1492. ædificato. Sub hoc Rege res quinque memoria inprimis dignæ contigere. Eius enim ac vxoris Isibellæ inprimis auspiciis anno 1492. nouus ad Occidentem orbis repertus est cæptus. Iudæos omnes Hispania expulit. Regnum Granadæ, pulsus vniuersa Hispania Saracenis, recepit. Misso in Italiam Ferdinando Gonzaluo, ac in Nauarram Frederico Tolerano Albæ Duce, Regnum Neapolitanum ac Nauarræ Hispanico adiecit. Inreræ rebelles Frisij, auxilio ac auctoritate Geldri freri, multis coactis nauibus, sinum Barauicum Meridionalem latrociniiis infestum reddiderant, ac aliquoties proximos Hollandorum agros depopulati, homines ac pecora abduxerant. Instruit contra hos Einchusæ Hollandiæ oppido classem Florentius Buræ Comes, Frisiosque prope oppidum Worcomium adeptus, prælium committit. Pugnatur decimo tertio Maij vltro citroque à veteranis aliquamdiu strenuè, rcm tandem Burano obtinente. Hostium aliquot naues depressæ, aliquot incensæ ac abductæ. Periere Frisij octingenti, captiui omnes Einchusæ capite plexi. Huius quoque anni ætate Geldrij Leuwardiam obsidione cingunt. Sed cum mense Augusto Ioannes Wassenarij Regulus cum centum circiter varij generis nauibus, in quibus tria erant veteranorum peditum millia, itemque Nassauius, Brandeburgius, Comes Felix, Philippus Wassenarius, Walainius, Cortgenius, Zeuenbergius, Flettræus, multique alij viri Nobiles è Hollandia Burano in auxilium venissent, relicta Geldri Leuwarda, Sneecam ac Bolswardum se recepere. Paulò post Wassenarius Doocomium occupat: quod cum recuperare Geldri volunt, omnibus in vnum coactis viribus, commissæ pugna superantur, Groningamque versus fugam arripiunt. Exinde Wassenarius arcem Euussum expugnat, captosque præsidianos ad vnum omnes carnificis gladio aut laqueo necat: qua seueritate & aliis locis vsus, effecit, vt statim Stauera, Worcomium ac Hindelopa deditionem facerent. Lemmeram ac Takezilam Wassenarius, imposito præsidio, muniri iuber. Comes Etzardus considerans Geldrum Groninganos & vicinos pecunia emungere, clam cum Florentio Buræ Cornire ac Wassenario transigens, pacem pro se suaque Oostfrisii facit, conditionibus quas sequenti anno narrabimus, hoc verò tempore palam minime factis.

etis. Renouatur hoc anno pax ac amicitia inter Franciscum Franciæ Regem, ac Carolum Hispaniarum Belgarumque Principem, desponsata Carolo (dimissa Reinfra) Regis Francisci recens nata filia Lodouica; cui dotis nomine ius actionemque, quam in Regnum Neapolitanum prætendebat, cessit. Deinde in Angliam missis Oratoribus, Cæsar ac Carolus Princeps cum Rege Henrico Octauo æternum fœdus faciunt. Iam enim Carolus Princeps iter in Hispaniam apparabat, Regna ea vt natus scriptisque heres aditurus, eaque de causa omnium viciorum amicitiam ambiebat. Transfegerat vel iniquis conditionibus cum Franco: fœdus illi erat cum Anglo: Dano ac Hungaro sorores collocarat: Gelder latrunculus potius quam verus hostis erat. Restabant apud Leodios Marcani Procetes, clientelis ac amicitis potentes, successerātque Erardus Marcanus Ioanni Hornano in Præfultu Leodiensi. Cum his igitur etiam apud Centrones fœdus suis legibus firmatur: Hostes ac amici communes sunt. Vias publicas vtrumque tutas præstanto. Priuilegia secundum præcedentium temporum pacis leges facta recta manento. Mortuo Præfule Erardo Marcano, nullum nisi è sententia Principis Caroli Præfulem recipito. Princeps Præfule Erardo singulis, dum viuet, annis sex florenorum millia numerato, aut in Hispania Præfultum, qui tantum valeat, dato, cum duabus in Brabantia Abbatiis, non minoris prouentus; quibus auctus Sacerdotiis, mille tantum ac ducentos à Principe ad vitam recipiet florenos. Roberto Marcano fratri Præfulis singulis ad vitam annis octo millia florenorum dato, ac tutam ordinatiorum equitum attribuito, cum quibus, vbi voluerit, sine Principis Caroli incommodo ac præiudicio militet. Ioanni Marcano Roberti filio annuatim pensionem mille florenorum, totidemque eius matri numerato. Præfecto arcis Esdainæ trecentos in singulos annos florenos soluito. Comitatus Chinci apud Lutsemburgios Roberto Marcano deuinctus maneto, donec ei aut successoribus Princeps Carolus tria florenorum millia reddi iusserit. Hæc acta consignataque apud Centrones oppidum Leodiense vigesimo septimo Aprilis. Tanti hoc tempore emendi erant Marcani Procetes, ne aliqua ratione veterum controuersiarum memoria, aut patruï Guiljelmi morte irritari, bellum absenti Principi Carolo Francorum auxilio concitarent, aut omnino ad Francos deficerent. Idibus Nouembris in hoc fœdus consensere Ordines ditionis Leodiensis; appensisque sigillis confirmauere: ac paulò post fit etiam fœdus inter Principem Carolum, Antistitem Erardum Marcanum, & Ioannem Cliuiz ac Iuliz Ducem, cum prius die decimo quinto Augusti pax Nouioduni inter Franciscum Francorum Regem & Carolum Principem consensu Cæsaris quoque esset firmata; qua nil aliud de Venetis est actum,

*Tertia
Franciscus
puella de-
sponsata
irritatur
Carolus
disimulat
tamem.*

*Præfultum
Carolus in
Hispaniam
cum Mar-
cano fœdus
facit.*

*Assigna-
tur Episco-
po Leodi-
ensi Marcano
pensis an-
nuæ sex
millium
florenorum.*

*Item de-
uincuntur
et reliqui
Marcani
magna ho-
norari.*

*Causa cur
tantis impet
Marcani.*

*Sacris Cai-
rolus & ar-
lus fœdera,
quæ inter
in Hispa-
niam præ-
fultur.*

1516 actum, quam, vt numerata Cæsari pecunia, Brixia iuris eorum maneret; utque Rex Franciæ Venetos, Princeps Carolus auum Cæsarem iuuare posset; ceteræ verò conditiones adeò pro Franco fuisse, vt nullus eas diu duraturas crederet. De ceteris exteris hæc Continuator Palmerij: Vladislao VII. Hungariæ & Bohemiæ Rege defuncto, Ludouicus II. filius ambobus in Regnis patri successit. Atq; eodem anno diuissimæ argentifodinae iuxta veterem quemdam puteum, non procul à thermis Caroli I V.

*Initium
argentifodinarum
Vallis Ischiaticæ, in
Bohemia.*

Cæsaris, in montibus Bohemiæ fortè fortuito inueniuntur; quæ res vicinos ad colendum eum locum, auspicio emolumentoque non vulgari Slicorum adeò commouit, vt paucis in annis ciuitatem illic & mansionem non Praga minorem extruxerint. Ea hodie vallis ioachimica dicitur, opumque inexhausta scaturigo existit. Addo ex Miræ nostro: Selimus Turcarum Rex bellum à Persis in Campsonem Gaurium Sultanium Ægyptium & Mamaluccos conuertit, & cæso Campsone, urbem Ierosolymorum, cum reliqua Iudæa ac Syria subegit. Mense Ianuario

1517

*Nulla opera preste
V'ssionem in Geldria ducit.*

anni 1517. Bolfwartij in Westfrisia præsidium Austriacum recipiunt, astu ad id litteris Comitis Etzardi inducti. Interea Wasfenarius cum maiori militum parte in Geldriam profectus est, Geldro bellum domi facturus; sed cum nil memoria dignum efficere potuisset, dimisso milite, in Hollandiam reuertit. Nigra legio aucta militum numero, iterum in vnum coacta, Geldro ea lege dat nomen, vt singulis floreno Arentio semel numerato, exinde præda raptoque viuere, iussis tamen suis obtemperarent. Numerata haud procul Dauentria promissa pecunia, in Fri-

Nigralagus Geldro adducta, magis inuicem modum Austriacos afficit.

fiam Hollandiamque Austriacis bellum illaturi ire iubentur: vbi veteribus iuncti Geldris militibus, ad tempus superiores esse ceperunt. Būtanum enim Sneecam obsidentem, te infecta discedere cogunt: Hindelopiam expugnant; Austriacosque in auxilium properantes, compluribus interfectis ac captis, in fugam agunt; Doccumium sex septimanis obsessum, ac frustra aliquoties oppugnatum, fame ad deditionem adigunt. Tum Lemmeram occupant; collectisque nauibus in Hollandiam, traiecto sinu Meridionali, proficiscuntur; Medenblikium expugnant, diripiunt ac incendunt. Alemarianos sine Iunij ad deditionem compellunt; multatissime pecunia ciuibus ab incendio abstinent: Sparendamum, Egmondam, Beuervvicum spoliant, ac exurunt: profectique per ditionem Ultraiectinam ad oppidum Culenburgium, Leccam amnem traicientes, Niportum Hollandiæ diripiunt ac exurunt; tandemq; ad oppidum Asperam non admissi castra locant. Ter irrito conatu, desideratis quintæ viris, Asperanos oppugnant. Quartò omnibus annexi viribus pertinacissimè pet aliquot horas pugnant. Feminæ ac pueri nil, quod ad patriæ salutem facere poterat, omittunt. Sed quod nullo militari iu-

Expugnant Medenblikium, Alemarium, alia.

uarent-

arentur præsidio; promptissimique vulneribus confecti iacerent, aut pugnando occubissent, vndique obruti expugnantur; sternuntur; sexui conditioni, nec ætati parcitur. Ludimagister cum impuberibus discipulis ad Musicum summi Templi instrumentum, quod Organum appellat, confugit. Itruentes & hic latrones, Magistri nec puerorum lacrimis mouentur, omnesque ad vnum macant. Exinde sicarij ad curanda corpora se conferunt, saucios reficiunt; ac sedem Asperæ figentes, rusticos in circuitu omnes diripiunt, aut ad iniquissimas condiciones compellunt. Tandem Wassenarius ac Nassauus, subitario è Belgis collecto milite, ne quid Asperam deferretur, impedire incipiunt. Latrones suum numerum augeri indies cōspicientes, ne obsessi fame ad deditionem cogerentur, ac inhumanæ scuitiæ pœnas darent, in tempore exportata præda, pars Amersfortium ac Harderwicum, pars Elburgum, Hattemium, ac Vullepium tendit, scelorum conscientia nullibi sedes diu figere ausa. Princeps enim Carolus, intellecta Aspetanæ expugnationis inhumana crudelitate, ad Hannones ac Arrebates litteras miserat, vtque beneficiarij clientes omnes pro opibus instructi contra hostes proficiscerentur, præceperat; iunctique vicini Principes Austriacis, latrones insequabantur, nactos trucidabant, vel captiuos totipētis excruciatos viuos totis ad aliorum exemplum imponebant, ita vt tandē infamis legio, deserta à Geldro, pēiq; omnes sparsa prouincias, insignes crudelitatis pœnas daret. Qui effugere, postea Geldro sub alijs Præfectis nomina dedere. Exinde Austriacus miles in Geldriā profectus, munitionē Hulckensteiniam expugnat, diruitque, repetitque, naues exurit. Carolus Geldrus Arnheimi se continebat, castraque in colle, qui ciuitati à Meridie imminet, collocarat. Austriaci, cum vniuersam Veluam deprædati exulissent, vicinum occupant collē, qui Athnemum ab Aquilone respicit, maioribusque inuicem romentis impetebant. Hoc rerum apud Geldros statu, Cæsar Maximilianus postremum Belgas visurus, in Brabantiam venit, pacemque inter Francorum Regem ac nepotem Carolum Nouioduni anno superiori, vt dictum est, initam, rursum firmat, eos simul comprehendens, qui vtriusque Principis partes secuti fuerant. Quā re Arnheimi nuntiata, miles Austriacus Geldriam deserit, & Carolus Gelder cum Principe Carolo in annum inducias facit, frustra Philippo Butgundo Vltimæctinorum Præfule tunc simul pro pace satagente. Hinc missa Imperiali citatione ad Cæsaris tribunal se sistere iubetur Erzardus Oostfrisiæ Comes, satisfacturus accusationibus Georgij Saxonis ac Erici Brunswicani Ducum. Qui accepta à Cæsare fide publica, in Brabantiam, indēque Gandauum in Flandriam venit, dictosque Duces cum Cæsare reprens, generose ac diserte se defendit, repetens bella, eorumque causas, & quæ per octodecim fere

1517
Fecit in
primu cla-
de uidem
Aspetam
expugnant;
sexus, con-
ditionis nec
ætatē par-
citur.

Latus em-
dignat po-
nat.

Expugnat
Austriaci
Geldrum
munitionē
Hulcken-
steiniam.

Cæsar po-
stremum in
Belgium
venit.

Erzardus
Saxonis
Gandani
apud Cæ-
sarem sua
causam
agit.

1517

continuos annos, variis agitatus iniuriis, à diuersis rogatus, ac in auxilium accersitus, domi forisq; ingenti cum sumptu pertulisset. Sua culpa non factum, vt peruerso delatorum ac adulatorum consilio deceptus Cæsar se proscriberet; cùm numquam nec Summi Pontificis, nec Sacri Romani Imperij tribunal declinasset: sed semper causam neutri parti additis Iudicibus terminandam permisisset: quod cùm sit, ex antiqua Imperij Iuris Legumq; formula, in hos proscriptionem locum non habere. Cæsar, his auditis, paucas pro conciliatione leges concipi iubet; quibus se responsurum Etzardus pollicetur, posteaquam cum Ordinibus ac Consiliariis Oostfrisiæ super iis consulisset, relinquens eam in rem Cæsari obfides filium Ennonem, cum aliquot viris Nobilibus. Exinde Francisco foederi, de quo supra, renuntians Etzardus, clam nouum cum Cæsaris nepote Carolo Gandau in perpetuum sancit: cuius eo tempore conditiones certis de causis in publicum non emanarunt. Fuere autem inter alias hæ: Carolus Austriacus, Hispaniarum Belgarumque Princeps, et

*In quos ha-
beat locum
Imperiali
proscripsi.*

*Per securi
cum Etzar-
do transi-
gatur, si-
lum suum
das obfi-
dam.*

*Pax cum
Etzardo,
promissis ei
annui qua-
tuor mil-
libus floren-
orum au-
ctorum.*

*Item pro-
missis annui
solito reddi-
tus mille
florenorum.*

*Hac ratio-
ne Oost-
frisia Com-
itibus
Hollandia
fit fœ-
derata.*

*Cæsar va-
lens in ne-
pote Caro-
lo, reduci in
Germani-
am.*

Comiti Etzardo, vt sibi pace belloque operam præstet, singulis, donec vi-
uet, annis pensionem quatuor millium augeorum florenorum persoluit: et
quam is summam è Groningana Prouincia ciúsque annis prouentibus et
recipiet. Etzardus Legati nomine ditionem Groninganam pro Principe et
Carolo gubernabit, omnesque sub potestatem ac obedientiam Principis et
Caroli, Prouinciæ sumptu, rediget. Annuos prouentus Principi debitos et
Comes Etzardus recipiet; de quibus, annis singulis Quæstoribus Prin-
cipis Caroli rationem dabit; ablatisque in usum suum quatuor aureo-
rum florenorum millibus, quod supererit, Fisco Principis numerabit. et
Iselsteinij Dominum, Frisiæ Gubernatorem, aliosque Principis Caroli et
in Frisia ministros, consilio ac auxilio, quantum poterit, iuuabit. Prin-
ceps Carolus Ioannem Oostfrisium Etzardi filium inter cubiculi Nobi-
les solito cum stipendio recipiet, aut ea de causa singulis illi annis mille et
florenos numerabit. Comes Etzardus, cum successoribus, à Principe Ca-
rolo ciúsque heredibus Hollandiæ Comitibus, Oostfrisiam vt clientale et
beneficium, quod Feudum vocant, recipient, neque alia ratione posses-
sionem adibunt, modò Princeps Carolus hac de re legitimum aui sui Cæ-
sar ac Germaniæ Septem-virum cōsensum impetrare potuerit. Actum et
Gandau Kalendis Iunij anno 1517. Hinc decimo Iunij Comes Etzardus
iururandum dicit, proscriptioneque Imperiali liberatus in Oostfrisiam
reuertit; moxque altu ciectis Brunswicanis, arcem Fredeburgam recu-
perat, adco vt præter Stichusam in Oostfrisia Brunswicani nil retineat.
Rebus omnibus hac ratione compositis, Cæsar nepotem arctè comple-
xus, omnibusque benè precatus, in Germaniam contendit, Belgis cum-
veris lacrymis ac Cæsare dignis muneribus prosequentibus. Princeps
veto

verò Carolus instante mense Iulio in Hispaniam nauigaturus, Middelburgum Zelandiæ, vbi iustam classem, cui præerat Adolphus Burgundus Beucræ Dominus, paratam habebat, proficiscitur. Sed aduersa coactus tempestate, in duodecimum vsque mensis Augusti diem expectare cogitur. Tum prosperum nactus ventum, dat vela; feliciq; vsus nauigatione, octo dierum spatio è Zelandia Villauiciosam apud Astures peruenit, vinica desiderata cum rebus omnibus nati, quæ medio Oceano fortuito igne correpta, cum nulla ei ratione succurri posset, conflauit. Erat ea oneraria ingens, generosos Procerum Belgarum vehens equos, qui cum stabulariis, equisonibus ac nautis ad vnum omnes perire. Exceptus est Princeps Carolus summo Procerum ac populi gaudio; inter quos præcipui fuere, qui primi accurrerant, frater Principis Caroli Ferdinandus Austriacus, Cornestabilis Castellæ, Dux Albæ, multiq; alij Proceres. Adolphus Burgundus Belgarum maris Præfectus, mense Nouembri cum Belgica classe in Zelandiam feliciter est reuersus. Res peregrinas huius anni sic paucis habet ex Continuatore Palmerij: Zelimus Turca, capta Nili Alexandria, Ægyptum omnem igni ferroq; depopulatur. Denique adortus Cayrum urbem, eam, non tamen citra sanguinem, vnâ cum Sultano capit. Quo facto Babyloniam victor pergens, Syriam deinceps vniuersam suæ quoque ditioni adiicit cum Damasco. Steno Sture Interrex Suecorum arma mouet in Archiepiscopum Vpsaliensem, eo quod patriam Regi Danorum proditurus videbatur. Quare Christienuus II. magno exercitu Stockholmiam obsidet. Verum post duos menses inglorius domum remeare cogitur. Eodem anno Martinus Lutherus Saxo, ex monacho Augustiniano apostata & hæresiarcha, cunctos ferè antiquorum hæreticorum errores coniungens, perniciosissimam sui nominis hæresim in Germania excitat. Anno 1518. mensis Februarij die septimo Princeps Carolus Valledoleti apud Castellanos in templo D. Pauli, magna cum solemnitate in Hispaniarum Regem inauguratur, ac cum matre Ioanna corona Regia redimitur, deducente eum, exceptis Hispaniæ Proceribus, ac Ordinum Legatis, fratre Ferdinando, sorore Leonora, ac omnium ferè Christianorum Principum Legatis. Tum equestria belli simulacra eduntur, duobus Belgarum Proceribus, Baurini nimirum ac Zanzellæ Dominis, quosuis ad ad concursum prouocantibus. Hi cum biduum Hispanis ac Belgis dedissent, tertio die Rex iam Carolus, regali more armatus in arenam descendit, ac quater cum Zanzellio fortiter animoseq; concurrit. Primo congressu plumas è casside Zanzellij deterfit; secundo in sinistra pectoris Zanzellij parte, haud procul humero, lanceam in multas partes confregit; tertio in fronte cassidis lanceam quoque nonnihil lacerauit; quarto

1517

*Carolus
officiis
suus ex
Zelandia
in Hispaniam nauigauit.*

*Zelimus
Turca
Ægyptum
& Syriam
suo adiicit
Imperio.*

*Martinus
Lutherus
hæresiarcha
mundo
immoletus.*
1518

*Carolus
Valledoleti
in Hispaniam
Rex iohanne
matre inauguratur.*

*Equestria
belli simulacra
tri-
duo celebrauit.*

1518

*Tulit in
his premis
ty's Rex
Carolus.*

concurfu summo cum honore lanceam rupit in circulari clypeo, quem Zanzellius, more tum consueto, circa finistrum ferebat latus. Tum dimissis Nobilibus, cum Rex Carolus (sic eum deinceps vocabimus) iudicum sententia, primâ retulisset palmâ, virgines matronâsque, magno numero præsentés, ad epulas ac choreas deduxit. Circa idem tempus Præfectus Erici Ducis Brunswicani arcem Strichusam, Comiti Etzardo Ducis iussu restituit, persolvente Etzardo præsidianis debita in illû diem stipendia, ac Duci Erico certam pecuniæ summam; discedentésq; Brunswicani ac Saxones omnes, Etzardo Oostfrisæ possessione integram reliquere, qui viginti annorum laboriosissimo ac vario nil aliud est consecutus bello, quam vt paterna ditione propemodum exueretur. Cumque pecuniam solvendis dimittendisq; militibus non haberet, duo veteranorû peditum millia in Ditionem mittit Groninganam, extorsione à rusticis stipendia comparaturi, satis Ommelandios sibi ex præterita debere militia testatus. Læti milites insigniter Ommelandios vexant, Drentiis nec Twentiis parentes. Iungunt se his tria peditum millia, quos Saxo ac Brunswicanus exauctorauerant, tum ij omnes qui è rapinis viuere erant consueti, expectantes donec induciæ inter Regem Carolum ac Geldrum finirentur, quo recrudescente bello, huic aut illi parti nomina darent. Sed cum prolongatas inducias intellexissent, primû in Geldriam, deinde in Cliuiam proficiscuntur. Ibi Meursij Comitris ditionem inuadunt, miseros vbique rusticos fortunis exuentes, deinde magno libertatem redimere cogentes. Verebantur vicini Principes alteram Asperanam expeditionem, aut ne occupato munito aliquo oppido, vicinas regiones omni calamitatis genere peruastarent. Vnis igitur in castris vires conferunt, Belgæ, Cliuij, Iuliacenses, Colonienfes, Westphali ac Meursij, coniuratosque prædones pressis vestigiis insequuntur. Illi viribus impares, in Geldriam velut in portum citato passu contendunt. Subsequuntur maioribus itineribus Principum Legati, propèque Venlonium eos assecuti, circiter septingentos vna pugna interficiunt: periissentque plures, nisi Venlonij, exoneratis maioribus tormentis, eos protexissent. Vbi cum apertè Gelder inducias nondum violare auderet, prædones verò ac latrones recipere in oppidis multò minùs, illi nudo in campo sibi non fidentes, obscura nocte, ruptis militaribus signis, dispersi in varias abiere partes. Capti instar latronum tormentis lacerati, camificis manu periere. Paulò ante pacem Nouiodunensem, Veneti quinquennales cum Cæsare Maximiliano inducias sancierant, singulis ei annis triginta millia aureorum nummûm, ac Venetis exsulis Cæsarem secutis quartâ fructuum è propriis bonis partem polliciti, hoc anno absolutam tandem pacem impetrant, grauissimoque liberantur bello. Cæsar interea de Imperij

successo-

Ditione Groningana & loca vicina ab Etzardo milite occupantur.

Vastant idem Geldriam & Cliuiam.

Demon ad septingentos vna pugna occiduntur.

Reliqui, ruptis militibus signis, dispersi, dilabuntur.

Pax inter Venetia & Cæsarem datur.

successore sollicitus Comitum Augustæ Vindelicorum celebrat; vbi cum Martinus Luthetus à Thoma Vio Cardinale Caietano, Legato Apostolico, fuisset auditus, instructusque, sed non correctus, Carolum nepotem enixè Septem-viris comendat, sciens eius riualem esse Franciscum Francorum Regem, de quo mox plura; absolutisq; Comitibus iter in Austriam instituens, lenta febri mense Iunio corripitur; Welsamque superioris Austriæ oppidum veniens, febrem perpetua venatione ac aucupio pelle-
 re conabatur. Dúmque aliquando è venatione reuersus ardentem sitim immoderato melopeponum esu sedare studet, sumptoque insuper dubiæ virtutis intempestiuo medicamento, febris, quæ per interualla accedere solebat, fit continua; accedentéque ventris profluuium, cum duplicis mali vim senile corpus perferre non posset, sumpto Christianorum sanctissimo Viatico, compluribusq; viris piis ac doctis confirmandi animi causa accersitis, testamento rectè confecto, vitam cum morte commutauit duodecimo die Ianuarij anni Christi 1519. hora tertia post mediam noctem, cum laborare cepisset mense Iunio anni præcedentis. Welsâ corpus Viennam, inde Nicustatum delatum, iustis vbique magna cum solemnitate celebratis, sub ara D. Georgij, vti iusserat, est sepultum, cum vixisset annos quinquaginta nouem, menses nouem, dies viginti & vnum. E viuis sublato Maximiliano Cæsare, quinque mensium Interregnum in Imperio extitit; quo tempore Carolus ac Franciscus Reges non amplius secretò, sed palàm per suos ad Imperium, vti solent generosi riuales ad ynam adamatam virginem, adspirabant. Septem-viri erant Albertus Moguntia, Hertmannus Colonia, Richartus Treuironum Archipræsules, Fredericus Saxoniae Dux, Ludouicus Bohemiae ac Hungariae Rex, Ioachimus Marchio Brandenburgius, ac Ludouicus Comes Palatinus ad Rhenum. Hi à Moguntino Archipræsule conuocati (eius enim id est officium) Francofurtum ad Mœnum conueniunt, acerrimisq; Orationibus Moguntinus pro Rege Carolo, Treuir pro Rege Francisco certat. Quorum rationibus dubij Septem-viri dum sententias trahunt, tandem Imperium Frederico Saxoniae Duci Septem-viro offerunt. Sed is constanter dignitatem renuens, docebat Regem Carolum non esse extemum, vt voluerat Treuir, sed Principem è præcipua Germaniæ nobilitate ortum, in ea natum educatumque, habere in vtraque Germania hereditates amplissimas, se eum suo calculo Cæsarem designare, vt qui propter potentiam, virtutis bonæque indolis spem, meritò ceteris videatur præferendus: leges ei præscribendas, quibus pericula & incommoda ab Archipræsulibus in medium allata vitentur, Germaniæque libertati consulatur. Hanc Saxonis sententiam ceteri Septem-viri comprobant, ac vigesimo octauo Iunij huius anni

1518

Cæsar lenta febri corripitur.

1519

Vitam cum morte Cæsaris permutat.

Interregnum quinque mensium, riuallibus Carolo ac Francisco Regibus.

Saxonia Dux vocatur oblatum Imperium, Carolumq; commendat.

1519

*Carolus renuntiat
tur impa-
rator.*

Carolus Austriacum Hispaniarum Regem, Belgarum Burgundionumque Principem, Cæsarem renuntiant. Ita Fredericus Palatinus Legatus in Hispaniam ad Carolum cum litteris mittitur, quibus de electione certior reddebatur; quem tamen priuati aliquot, incredibili celeritate vsi, præueniunt; è quibus vnus nouem diebus Francofurto Barilonam est profectus. Palatinus instantibus Kalend. Decembris in Hispaniam ad Regem Carolum venit; Septem-virum litteras tradit, ac cetera, quæ in mandatis habebat, exponit. Respondet Mercurianus Gatinarius Caroli Cancellarius, admittere Regem Carolum grato animo tantorum de se Principum iudicium, delegarumque amplissimum onerosissimumque honorem amore communis patriæ recipere, curaturumque; rebus in Hispania maturè constitutis, primo quoque tempore iter in Germaniam accelaret. Cumque in eundem ferè modum Septem-viris respondisset, liberaliter donatum Palatinum dimittit. Circa huius anni finem Carolus Geldrus vxorem ducit Elisaberham Luneburgi Ducis filiam, è qua moriens nullos reliquit liberos. Groningani ad honestandas nuptias vocati, offerunt pocula aliquot argentea deaurata, equos generosos, ac boves insigniter saginatos, quæ simul æstimata fuere bis mille quingentis aureis florenis Rhensibus. Fuerat, vt scripsimus, Rex Carolus vltra biennium in Hispania, populi Procerumque animos sibi conciliaturus. Sed quòd in constituendo noui Regni statu Belgarum potissimum videretur vti consilio, Hispaniæ aliquot Proceribus displicebat. Eminebant tum inter Consiliarios Belgas Adrianus Flotentij, postea Summus Pontifex, ac præcipuè Guilielmus Crouiacus, primus

*Nuptia secunda Gel-
dræ cum
Lunebur-
gensis.*

*Initia &
causa im-
munitatis
Hispanico-
rum citra
Belgæ.*

*Daualus &
alij con-
tinent citra
Belgæ.*

Arfchoti Marchio, ac Cheuræ Baro; quem qui eo tempore amicum habebat, quidvis impetrabat. Hic Belgas omnibus in rebus promovebat, officia; munia publica, ac Regij iuris Sacerdotia conferbat: illi ambientibus Hispanis numerata vendebant pecunia, auròque ad Belgas transfinitendo intenti & exæcati, murmura Hispanorum continebant. Erat eo tempore Ferdinandus Daualus, qui certa causa Gadium Præfectura priuatus, vindicare se cupiebat. Profectus igitur Tolosam, ad ædes Ioannis Padigliæ diuerit, cuius iam antea vxorem Mariam Patriciam feminam ambitiosam in partes traduxerat, eaque maritum vel tenirentem eodem traxerat. Hic rebellionis iacitur fundamētum, quam illi Sanctam Giuntam appellauere. Subscribere cum his Antonius Daccugna, Zamoræ Anriltes, familiæ Oforia, vit inquietus, annos licet septuaginta natus, cui diuturnæ intercedebant cum Comite d'Alba de Lista Zamoræ habitante inimicitia, quem coniuratorum auxilio pellere statuerat, ac Archipræfularum Toletanum occupare. Deinde Petrus Gironius, Saluatierræ Comes, Clauerus d'Alcantera, Petrus Lassus, Quintaniglius,

niglius, Ferdinandus Viloa, Abbas Complutenſis, Prior Vagliadolita-
nus, Ramirus Nuguenſis, Carolus d' Arellius, Ioannes Branius, plureſque
alii, ſinguli aliquid ſibi pretioſum ex incendio patriæ deſtinantes, quibus
acceſſerant ciuitates ac oppida Regni Caſtellæ ſetè omnia; pecuniæque
pro parte conferri ad cogendum militem iam erat ccepta. Verùm non
adeo ſecretò res adminiſtrari potuit, quin breuè emanaret; verumſque
Cheurius, ne in ſe cuderetur faba, ac à ſua cæde rebellio inciperet, per ſpe-
ciem inuiſendæ claſſis, quæ pro Rege Carolo in Belgium traiecturo apud
Aſtutes, nunc Biſcaios, inſtruebatur, cum omnibus rebus fugam capit.
Exinde menſe Martio anno 1520. Rex Carolus Valledoleto Tolerum
proſciſcitur, conuocatiſque Hiſpaniæ Ordinibus, pecunias ad iter impe-
rat. Recuſant collatione Caſtellani, niſi Belgas Hiſpaniâ dimittat, eam-
que indigenis gubernandam committat. Eggerimè ferebat Rex Caro-
lus, extorquere eos velle, quod erat rogandum. Contentus igitur pecu-
nia, quam pacatæ ciuitates conferebant, ad iter ſe parat; Petroque Gito-
nio, qui paulò antè in iudicio cauſa ceciderat, quod ſuperbo ore iterum
eadem de re ius ſibi fieri petiſſet, grauiter minatur. Sed mox certior fa-
ctus, vndeque rebelles copias cogere, collectis ſubito vafiſ, aère pluuiò ac
ventofò, fugienti ſimilis Toletò in Aſtutes ad claſſem contendit, Adria-
num Florentij Cardinalem iam dictum vniuerſæ præficiens Hiſpaniæ,
omnibuſque Proceribus enixè commendans. Ciuitatum Legati domum
redeuntes, variè ſunt excepti. Plerique enim qui Regi Carolo pecuniam
eſſent polliciti, pulſati ſunt aut multati; Segouienſes ſuos, quod pecu-
niam negaſſent, ad inſtar ouantum recepère. Cardinalis Pro-Rex initia
rebellionis reſpreſſurus, Prætorem Ronchillium cum ala equitum ac ali-
quot peditibus contra Segouianos mittit; qui eorum agros euafans, ne
commeatus inferretur, prohibebat. Sed auxiliis à rebellibus ſubmiſſis,
Ronchillius Segouiam deferere cogitur. Interea Rex Carolus è portu op-
pidi Cotunnæ opportunum naçtus ventum, ſine menſis Aprilis An-
gliam verſus dat vela, paucoſque poſt dies, felici vſus nauigatione, in
portum oppidi Hamptonij ſe intulit, inuiſurus ac communicaturus cum
amiciffimo Rege Henrico Octauo, qui Caroli materteram Catharinam
in matrimonio habebat, ac ex ea filiam Mariam educabat. Vbi cum ali-
quot diebus amiciffimè egiffent, veterumque fœderum leges renouaſ-
ſent, Rex Carolus nauem conſcendens in Zelandiam Belgatum Pro-
uinciam cum triginta onerariis appulit, omniumque Ordinum ſum-
ma cum letitia excipitur. Inde nauigio Brugas Flandriæ peruenit, exci-
piturque ab amita Margarita Gubernatrice, fratre Ferdinando, Legatis
Venetorum, Ducis Saxoniz, Brunſwici, Luneburgi, Haſſiz, Colonien-
ſium, Lubecenſium, Norimbetgenſium, Auguſtanorum, & aliorum.

1519

Singuli aliquid ſibi pretioſum ex incendio patriæ deſtinantes.

Cheurius Belgæ ex Hiſpania fuga exiit.

1520

Quin Crispin de Caſar Carolus fugientiſſimus ad claſſem proſciſcitur, Adriano Cardinale Præſente Hiſpania relicta.

Cardinalis initio tumultum ſuorum obſequium ire mittit.

Inuiſit Caſar ex itinere Regem Angliæ.

Feliciter in Belgium appulſus.

1520

*Coronatio
huius A-
quisgrani
sacra cere-
monia.*

*Inter alia
etiam Dia-
coni velle
consecran-
das Cæsar
induxer.*

*Tempo ex-
hibita ex-
trastem-
pla, in mensa
& in pla-
teis.*

*Corresius
Mexicum
in Nom-er-
be pro Cæ-
sare statu-
it.*

*Rebeller in
Hispania
apertum
auspicant
bellum.*

Mox vota pro eo ad Deum solemniter concepta, populus magno numero ad templa confluent, piis animis persoluebat. Apparabantur iniretæ apud Belgas, quæ ad coronandum Aquisgrani Regem Carolum erant necessaria. Dies sextus Octobris erat coronationi præstitutus, sed qui in vigesimum primum est translatus. Coronario his caerimonis peracta est. Præfules ac Proceres Imperij cum mille sexcentis equitibus Aquisgrano egressi, obuiam Regi Carolo cum bis mille equitibus venienti proficiscuntur, aduentumque gratulantur. In templo à Moguntino ac Treurense in deauratum statuitur solium, Colonienſi rem diuinam faciente. Post Euangelij decantationem, præstito ad altare iuramento, Ecclesiæ, Imperij, Papæ, ac calamitoforum se defensorum fore, ab eodem Colonienſi in pectore, capite, scapulis, ac palmis, ad singula adhibitis consuetis precibus, inungitur: tum in morem Diaconi induto, & in solium iterum collocato, nudum gladium trahens, Rempublicam Christianam commendat, annulum digito inserit, ac Regali chlamyde sumptuosissima (quæ in summo semper templo manet) induit, sceptrum cum pomo porrigit; diadema verò tres dicti Archipræfules, adhibitis manibus capiti eius, imponunt. Peracto Sacro, tremendum Christi Corpus Cæsar reuerenter sumit; pauloque post gladio, quo Carolus Magnus in præliis dicitur vsus, Nobiles aliquot, tactis leuiter humeris, in Equitum numerum cooptat. Aderat spectatrix omnium Margerita Cæsaris amita, Belgarum Gubernatrix. E templo ad Palatium itur pransum. Cæsar vna mensa solus in medio sedens prandebat; singuli que Septemviri in eadem aula similiter veteri more singulis mensis. Bos diuerso autium ferarumque genere factus, publiceque ad ignem assatus, populo diripiendus datur, vinumque etiam assarum totodie omnibus præbitum. A prandio Cæsar in diuersorium reuersus, Moguntino Imperij sigilla tradit. Postridie Cæsar dat cœnam Septem-viris. Tercio die inter Missæ solemnia Moguntinus suggestum ascendens, populo exponit, Summum Pontificem etiam Regi Carolo Cæsaris titulum concessisse. Hoc anno Ferdinandus Corresius Mexicum, vrbium Noui orbis Reginâ, capro post multa prælia Rege potentissimo Motezuma, occupat: & sic latissimæ & auriferæ illæ prouinciæ Carolo Quinto Cæsari cesserunt. Corresius tanto subiugato Imperio immortalem sibi gloriam, & posteris opimum Vallsij Marchionatum peperit. Porro absente ab Hispaniis Carolo, totis viribus rebellionem Hispani proſequebantur. Expugnabant Villabanczam, occupabant Medinam Rio secco. Cardinalis Protorex videns Ronchillium, de quo supra diximus, non satis habere virium nec auctoritatis, Antonium Fonseca arma capere contra rebelles iubet. Cumque is cum octingentis lanceariis equitibus, exiguoque

pedi-

peditum numero, Medinam de Campo esset profectus, vt aenea tormen-
 ta Regia educeret, Medinenses arreptis armis intercedunt, acriterq; cum
 Fonseca configunt: qui videns se multitudini imparem, incensa vrbe
 discedit, non paucis vtrimque desideratis; quæ florentis emporij con-
 flatio effecit, vt statim Castellæ vrbes numero tredecim, quæ nondum
 animos denudarant, rebellibus subscriberent, quorum iudicium maior
 Hispaniæ pars est secuta. Exinde coniurati Toletum conuenientes, sa-
 cræ Giuntæ leges castigant, ac ampliant, exercitumque instruunt. Atque
 hæc omnia nomine Regis Caroli se facere credi volebant, contra iniquos
 eius Præfectos. Erat hoc tempore Cardinalis Prorex Valledoleti cum
 Regio Senatu, missisq; ad singulos Proceres nuntiis ac litteris, copias vt
 comparent admonerat. Sed antequam ij militem cogere possent, Petrus
 Gironius ac Ioannes Padiglia cum rebellium copiis Valledoletum aduo-
 lant. Fugit Cardinalis cum Senatu. Sed ex itinere ad urbem retractus
 honestæ custodiæ committitur. Ei enim ob innocentiam non malè vo-
 lebant; Cheurio erant insensissimi. Cardinalis proxima nocte, effracto
 ciuitatis muro, vbi præ vetustate subsidebat, euasit, ac Medinam Rio
 secco, (Ammiralis Castellæ est oppidum,) vno comitante Sacerdote, per
 celeres equos peruenit. Tum rebelles cum exercitu Tordefillam profecti
 admittuntur. Habebat hic Regis Caroli mater Regina Ioanna, à ma-
 riti morte mentis inops, quæ tamen nulla ratione adduci potuit, vt eo-
 rum tabulis subscriberet, sed sæpius se Caroli Regis matrem esse eis ex-
 probabat. Illius custodiam, vt & oppidi, Zamoræ Antistes trecentis cō-
 mittit rebellibus Sacerdotibus sub se militantibus. Quo mense hæc sin-
 gula contigerint, ex Oratione Antonij Gueuaræ Episcopi Modoqueta-
 ni, mense Nouembri ad rebelles habita, vteumque colligimus. Est ea
 Oratio apud Heuterum, vbi hæc inter alia: Veni huc nomine Protegis
 Cardinalis, & Confiliatorum Regionum. Viginti dierum spatio, septies
 ad vos frustra veni. Sed quod posthac nec me, nec alium, dicti Proceres
 sine missuri, necesse est, rebus omnibus rectè perpensis, hodie facta pace
 reconciliemur, aut, armis serio sumptis, verum bellum getamus. Sego-
 uiani vigesimo tertio Maij, me præsentē, interfecto Regio Præfecto, pri-
 mi tumultus auctores fuere, pauloque post captum Tordefillanum Præ-
 fectum, è D. Michaëlis templo extractum, cum duobus sui muneris Re-
 giis ministris, in crucem sustulerunt. Occupata Villa-Brassina ædes Do-
 mini Adelantadi, fratris Castellæ Ammiralis, diripi permisisistis. Cum vi-
 gesima Augusti Medinam de Campo esse ingressus, sequitur me octin-
 gentis cum lanceariis equitibus Antonius Fonseca; Regiæque tormenta
 educere à ciuibz prohibitus, discedens ignem vrbi iniici iussit: erantque
 eadem in vrbe, cum Boadiglia æneorum tormentorum fusor, cum suis,
 è sum-

*Incidit Me-
 dinæ de
 Campo à
 Fonseca
 petri vo-
 lentes, nec
 valentes,
 erodentes
 mox alia
 vrbes etiam
 deficient.*

*Rebelles
 frustra Ca-
 saru ma-
 trim, nisi
 memu in-
 pt, in iuam
 sententiam
 pertrahere
 minuitur.*

*Facinora
 rebellium
 ex Oratione
 Gueuaræ.*

*Regiæ Pra-
 fectum (B-
 plo extra-
 illam cum
 duobus mi-
 nistris in
 crucem a-
 gunt.*

1520
Alium à
palatii fa-
ustis en-
tiant.

Exastu Re-
gis Trase-
du, homi-
nes igno-
les subji-
taunt.

Constitu-
tur duo
belli summi
Duci à
Caesare:
hinc arma
feris con-
tra rebelles
sumpta.

Et quidem
ex octode-
cim urbi-
bus, qua-
tur tan-
tum in fide
manferant.

Edictum,
quisque
autem y. de.
nummum ad
castra Re-
gia non
transiit,
pardonatio-
nis rem sit.

è summa Palatii fenestra deorsum eiceret Nitonem vrbs Gubernato-
rem, confoderetque Atellium Bibliopolam, liberis verbis immane factū
reprehendentem. Eram Valledolerti, cum ciues à Rege deficerent: vidi
Cardinalem, Proregem cum Regiis Senatoribus per pontem fuga elu-
bentem; Consilij Præsidem apud Benedictinos latitantem, Doctorem
Vargas pet latinarum sordes vitam tuentem; Doctorem Zapata Fran-
ciscanis vestibus indutum Cingalam usque fuga delatum; fratrem meum
Doctorem Gueuaram, à Catdinale Regioque Senatu missum, in Belgiū
ad Regem Carolum proficiscentem. Referre qua ratione Castellæ Co-
mestabilis Burgis sit exactus, Deniæ Marchio Tordezilla, Comes Due-
guæ cum vxore ac equitibus Salamanca, Prorex Iacobus Mendosa
Valencia, quaque ratione horum Procerum loco receperint sartores, fa-
bros ferrarios, tormentorum fusores, sicarios, decoctores, ac similis fari-
næ homines, in immensum cresceret otatio. Misera Hispania, quò te tui
perduxere alumni? Hæc inter alia ibi. Nempe initio mensis Nouembris
Cæsar per dispositos equos vnum è Secretariis cum Diplomate in Hi-
spaniam miserat, quo per vniuersum Regnum suo nomine rei bellicæ
præficiebat Fredericum Henricum, Medinæ Rio secco Ducein, Castellæ
Ammiralem, ac cum eo Ignicū Velasum Castellæ Comestabilem,
qui omnibus consiliis Cardinalem adhibuere. Erant Mediæ Rio sec-
co, cum iis, Comes Benauenti, Marchio d'Estorga, Comes Aluæ, Comes
Lunæ, multi que alij Proceres, virique Nobiles: qui videntes summam re-
rum rebelles ad se trahere, fortunas corporaque Regi offerebant. Promit-
tunt & Corduani equites mille, pedites decem mille, aut, si Præfetti iu-
beant, per se bellum rebellibus facturos promittunt. Ex octodecim enim
Hispaniæ Prouinciis ac urbibus, quæ in generali Ordinum conuentu
sententiam dicunt, quatuor tantum sincerè fidem seruabant: Seuillia,
Cordua, Granada, ac Andelouzia. Ceteræ aut pro maiori parte, aut in
vniuersum defecerat. Sed à postrema hac Gueuaræ Legatione ad sanita-
tem tediè Burgij, Petrus Gizonius, ac Petrus Lassus. Interea Regi co-
piæ in vnum coibant; erigique Medinæ Rio secco Ammiralis iusserat
medio foro ligneam scenam, in qua cum præcipuis sedens Proceribus,
voce Legati Castensis pronuntiari iubet, Nobiles, ignobilesque omnes,
qui ante decimum quintum Nouembris diem è rebellium castris ad
Regia non transiissent, rebelles proditores haberi, ac eodem tempore
publicatis bonis proscitibi. Instructus ferè exercitus Regius erat, cum Pa-
diglia ac Brauius, eductis Tordezilla copiis, ad oppugnandam Villapan-
dam proficiscuntur: quo Ammitali ac Comestabili nuntiato, cum Re-
giis copiis Tordezillam aduolant. Mittitur bis ad oppidum tubicen,
qui Regi Carolo portas aperiri iubeat. Recusant, additis contumeliis &
conui-

conuitiis. Producent Regij tormenta, quatitur sine intermissione per quinque horas murus vetus, debili aggere fultus; factoque magno hitu, inuasionis signum proponitur. Erant in oppido trecenti tantum illi rebelles Sacerdotes praesidarij, qui cum ciuibus se strenue defendebant; sed tandem Regij in oppidum vi peruadunt, Padiglia propter Ammiralis celeritatem opem ferre non valente. Periit e rebeilibus circiter sexcenti, ac fere omnes rebelles Sacerdotes; ex Regiis circiter sexaginta: qui quod nondum omnes copiae conuenissent, relicto Tordefilla iusto praesidio, Medinam Rio secco reuertuntur. Interea ab utraque parte conueniunt auxilia. Habebant rebelles quatuor millia veteranorum peditum, ac quingentos equites lancearios; submiserant rebelles ciuitates circiter viginti millia peditum tyronum, ita ut triginta millia virorum recensent. Regij habebant trecentos lancearios equites ordinarios, totidem leuis armaturae, quadringentos equites Generatios, Nobiles voluntarios bis mille quingentos, pedites veteranos circiter quinque millia cum totidem tyronibus, in itinere proximè aderant plures, ita ut octodecim millia armatorum Regij in aciem parati haberent, exceptis transfugis, quorum numerus indies magnus erat. His tamen non obstantibus, Ammiralis ac Comestabilis variis adhuc rationibus, ut sine pugna ab armis discederetur, adnitebantur. Demum cum Regij is extorsissent pacis condiciones, si non accipere, saltem praescribere vellent; audi Legistatores: Regios Praefectos, Consiliarios, ac Iudices loco ubique mouero. Petrus Lassus Castellae Prorex esto, minoresque Praefectos, Consiliarios ac Iudices ex arbitrio constituito. Cardinalem cum omnibus Belgis Hispania pellito. Tandem instantibus Kal. Decembribus haud procul Medina de Campo Regius ac rebellium exercitus castra conferunt; & paulò post cum Padiglia pedites suos ab equitatu Regio premi conspiceret, festinare gradum iubet, ut sub Villalae munitionibus instructa acie conflingerent. Daturus igitur peditatui tempus eò perueniendi, coacto in vnum omni rebellium equitatu, ac cum Ioanne Brauiò in prima acie suis animandis obequitans, tandem magno impetu Regios equites inuadit, praeliumque committit. Sed cum impar numero & virtute, aliquamdiu tamen strenuè decertasset, peditatu destitutus laborare incipit. Fusi igitur fugatique cum omni equitatu Padiglia ac Brauius inter primos pugnantes capiuntur; ceteri in varias partes dispalantur. Pedites equitum suorum clade perspecta, cum primae acies ad Villalaram peruenissent, ceteraeque vim solae sustinere nequirent, caesis promptioribus, arma prolicientes, vitam veniamque deprecantur, ac concedente Ammirali impetrant. Magnus numerus capitur, maior effugit, cecidèrè circiter bis mille. Padiglia ac Brauius a finis ad ludibrium impositi per castra circumducuntur. Mox

vrbum

1520

Occupant
armata
nam Regi
Duci Tor-
desillam.

Rebellibus
exercitus
adringunt
millia. Re-
gios illa-
decim mil-
lia.

Ex vrbem
propre-
similem na-
sra postea
Bilgna.

Rebellium
signi praes-
a Regi
superan-
t.

Cest circi-
ter in mil-
le, plures
equi.

1520 vrbium oppidorumque pars maior quæ rebellasset, animis fracta pacem petit; ac non exiguas pecuniæ summas numerantes impetrant, promittentes se rebellionis Duces omnes quos possint, tradituros. Quo illi intellecto, ex omnibus locis fugam Franciam versus instituunt. Sed pars maior capta, carnificum manu perit. Zamotæ Antistes ad Francorum Regem cum multo auto contendens, in Nauarra captus ac spoliatus ad arborem strangulatur. Ioannes Padiglia, ac paulò post eius vxor Maria Pacæca cum Ioanne Brauiò à carnifice sunt cæsi, corporaque in quatuor partes secta: Petrus Gironius ac Petrus Lassus, cum plerisque aliis, qui instante pugna ad Regia transferant castra, Oranæ Africæ oppido Hispanici iuris, certis annis exulare, ac contra Mauros militare sunt iussi. Rebella- bāt tamen adhuc Valentiani, de quorū fortuna agemus anno 1522. Dum hac ratione intet Hispanos ciuili bello saeuiret, Francorū Rex Franciscus,

occasionem repetendi Nauarræ Regnū non amittendam ratus, rupta pace, Andream Lopensem Aspatotti Dominum, ac Tomouium cū instructissimis copiis, hunc equitatu, illum peditatu præficiens, in Nauarram mittit: qui vniuersi ferè eius Regni ciuitates cum vrbe primaria Pampelone (olim Pompeiopolis) in potestatem redigunt; promotisque ad Iberum vsque amnem copiis, Longronnium obsidione cingunt: maioremque Hispaniæ cladem intulissent, nisi deuictis paulò ante rebellibus,

1521 Ammiralis ac Comestabilis mense Maio anni proximi 1521. eò victorem exercitum conuertissent. Exercitu Iberum traducto, Francos in Nauarræ finibus assequuntur. Primo impetu in aliquot peditum Hispanorum cohortes equites Franci inuecti eos stemunt, funduntque, sed mox à circumducta Hispanici equitatus acie, immiscentibus se expeditissimis peditibus, actiter Franci equires oppugnati, tandem solutis ordinibus in præcipitem fugam aguntur. Nec melior Francorum peditum fuit conditio contra pedites Hispanos veteranos. Perièrè è Francis circiter quatuor millia septingenti, capto utroque Duce. Sed Asparottus, contusa casside fermè exæcatus, opera Comitissæ Benèuenti, ingenti promissa pecuniæ summa dimittitur; cuius auari facinoris poenam postea Cæsaris sententia exilio luit. Tumonijs Dux alter honesta custodia fuit detentus. Pugnatum est mensis Augusti die vigesimo quarto. Atqui tum primū Cardinalis Prorex Burgos teueri est ausus; habebant tamen adhuc Franci Fontarabiam, ac alia Cantabriz loca. Eodem hoc anno 1521.

1521 mense Aptili Lutherus, accepta à Cæsare fide publica, Wormatiam ad Principum Comitiam venit, ac coram omnibus noua dogmata propugnare conatur. Vbi cum à variis doctis viris disertè ac sufficienter ei esset responsum, nec tamen quidquam à sententia discederet, dimissus mense Maio proscibitur, cum anno supetiori 15. Iunij Romæ à Papa Leone Decimo

*San Fran-
cis inter
has Na-
uarræ re-
cuperanda
intendit,
et Pamp-
elonem ca-
pit.*

*Actu pu-
gna in Na-
uarræ inter
Hispanos
et Fran-
cos, cæsi
Francorū
quatuor
millia.*

*Habebant
tamen ad-
huc Franci
Fontara-
biam et
alia qua-
dam loca.*

Decimo facris ei esset interdictum. Editum, quo ipse ramquā pertinax hæreticus, eiusque libri & fauores condemnantur, mala fide refert Mettrius f. 10. & 29. quasi nulla exceptio fuisset contra delatores, in odō essent Catholici, sicque morte sine commiseratione homines plecterentur, & nulla auctoritas ludicibus esset sententiæ mirigandæ. Nam Editum tunc editum nō aliud habet, quā ut contra eum eiusque fautores, secundum consuetudinem Banni Imperialis, legesque antiquas dudum contra hæreticos latas, procedatur. Er moderatissime in Belgio eos in iriouisse habitos, parebit ex Editis duobus ad annos 1526. & 1529. infra recensendis. Initio huius Conuentus moritur Wormariæ Guilielmus Crouiacus Atchi præsul ac Cardinalis Toletanus, sequiturque eum mense Maio aliter Guilielmus Crouiacus Cheuræ Dominus, in quem tanopere fremebant Hispani, eodemque mense Ferdinandus Cæsaris frater Lintzj Austriæ in vxorē ducit Annam Ludouici Bohemiæ ac Hungariæ Regis sororem vnicam, Ludouicus verò Budæ Mariam Ferdinandi ac Cæsaris sororem, inuicem, viuo Rege Vladislao ac Cæsare Maximiliano desponsatas. Apud Belgas etiam hoc anno inter Cæsarem ac Francum acerrimè bellum gerebatur. Robertus enim Marcanus, in initio cum Cæsare fœderis pœnitēs, clam nouum cum Franco, ab eo sollicitatus, iniit, quarrensque belli causam, Aimeriæ Regulo Cæsaris clienti (ob priuatas controuersias ac possessionem oppidi Hiergæ) bellum infert. Petit Aimerius, accipirque à Cæsare auxilium, Marcanus à Franco. Rupta hac ratione inter Reges pace sub exitum Comitiorum Wormariensium, Cæsar iustis conscriptis copiis, iis Henricum Nassauij Comitum, ac Franciscum Sickingium præficit. Francus etiam, collecto exercitu, Carolum Borboniæ Ducem impetare ei iubet. Nassauius statim in Lutzenburgios contra Marcianos proficiscitur, expugnatque ac diruit Lognium, Iamertium, Fleutengam, Sancerum, Eldainum, Moufconcurtium, ac Bullonium, caprosque Præfectos ac præfidiarios omnes strangulari iubet. Paulò post cum Marciano in sex hebdomadas facit inducias; cumque capta oppida præfidiis muniisset, cum exercitu contra Francos profectus, oppidū Maseriam ad Mosam sitū obsidione cingit, ac per quinque hebdomadas, propugnante strenuè Baiardo, frustra oppugnat, Cæsarianis magno numero alui fluxu intereuntibus. Quare tandē, deserto oppido, in Belgium reuertit. Rex quoque Franciscus, recepto Musonio, Hannones ac Arrebatres depopulabatur: Borbonius suis cum copiis Hefdinū cum arce occupat, Rentiacum cum aliquot aliis castellis deditione receperat. Ab alia parte Marcanus clam à Geldro adiutus, finitis induciis, è Leodiis Brabantos ac Namurcæos vastabat. Sed contra Flandri diu obfessum cum arce Tornacum pridie Kalend. Decembres deditione receperunt, inaugura-

1521
Lutetiam
ut perti-
nax hære-
ticus in
Comitiis
Wormari-
ensibus
Cæsare præ-
scribitur.
Editum
Wormari-
ensium à
calumniam.

Ferdinan-
dus Cæsa-
ris Caroli
frater ducit
Annam
Hungari-
cam.

Francus &
Cæsar ius-
tu mutuo
com cogu-
aduersi po-
runt.

Fransua
obsidit Ca-
sariani
Masariam
Franci-
cam.

Capituli
regis à
Francis in
Artesia,
Flandri
viciis
Francis
Tornaco
discedere
sunt.

1521

*Cæsar pfe-
tux & ius-
du viribus
Francos
Parma
Placentiaq;
deinde &
Mediolanum
occupauit.*

*Quin &
civitas tunc
bella inter
civitatis
Transjula-
nia.*

1522

*Geldris
frustra
Steenwic-
cam oppu-
gnat, ecom-
it à Cæsa-
riano, no-
du Geld-
ris, Sta-
uera pe-
suntur.*

*Multavir-
que popu-
lationes à
Geldris.*

tusque est ibi nomine Cæsaris 14. Kalend. Ianuarij Henricus Nassavius. Nec minus bellum erat eodem anno in Italia inter Cæsarem & Franco-
rum Regem, Pontifice Leone dudum neutri parti accedente. Tandem
animum pro Cæsare his legibus nudat: Ecclesiæ Romanæ dignitatem
defendito. Francos Italia pellito. Franciscum Sfortiam in Ducatum
Mediolanensem restituito. Coniunctis itaque post hæc Cæsar Ponti-
fexque viribus, Francos Parma Placentiaque eiiciunt, hasque civitates
Ecclesiæ Romanæ restitunt. Mense Aprili Cæsariani ad Bicoccam me-
morabili prælio Heluetios Francosque superarant, quo tria Heluetiorum
millia, ac viginti duo ordinum ductores cecidere; ac deinde mense No-
uembri Mediolanum capiunt, ac tandem Franciscum Sfortiam in Insu-
brum Ducatum, quem continuis sex annis Franci possederant, reducant.
His feliciter gestis Leo Papa 4. Nonas Decembris moritur anno ætatis
tantum quadragesimo quinto. Vacat Sedes mense vno, diebus septem;
tunc eligitur absens Hadrianus Florentij Vltraiectinus, Cardinalis Der-
thusentis, Hispaniæ Prorex. Hoc eodem anno cum diuisi inter se
Transisulani Belgæ inquietè agerent, tandem à ceteris Swollani defi-
cientes, sociis bellum inferunt: quo statim inferiores, inito cum Geldro
fœdere, auxilia ab eo accipiunt. Dauentriensibus, verò Vltraiectini ne-
cessaria transmittunt, non exigua inuicem inferentes damna. Groninga-
ni Geldro subiecti, huius quoque belli incommoda sentiebant, insigni-
ter à Tuickelio, quem Philippus Burgundus Vltraiectensis Episcopus
Couwardo præfecerat, vexati. Iusto enim ab Episcopo accepto præsidio,
Dammum occuparat, ac quotidie ad portas vsque Groninganas excu-
rebat, Oltamptios verò ceterosque Ommelandios ad menstruum sibi
soluendum tributum compulerat. Contra hunc mense Martio anni
proximi 1522. Gelder, coactis suis Francorumque quas à Marciano acce-
perat copiis, Marschalcum mittit. Accedunt paulò post noua à Franco-
rum Rege, duce Michaële Panera, missa auxilia; qui coniunctis viribus
Steenwicam Transisulanæ ditionis oppidum frustra aliquoties oppu-
gnant, non paucis, ac inter hos Panera, desideratis. Ab altera parte West-
frisijs Cæsaris partes secuti Staueram eiectis Geldris occupant, iustoque
relictò præsidio muniunt. Tum non paucis instructis nauibus, agros
oppidorum ad Sinum Meridionalem à Geldris insectorum insigniter de-
prædantur. Geldri in continente parreferebant. Nam Leidanos, eorum-
que vicinos atrociter euastant, ingentemque prædam maioris pecoris
abigunt. Cumque matura ætate Antistes Vltraiectinus propter in-
gentes sumptus maiorem militum partem dimisisset, Geldri ac Gronin-
gani, coniunctis viribus, Couwardum cum arce capiunt, Tuickelium in
vincula coniiciunt. Interea Cæsar iter in Hispaniam parans, Middelbur-
gi Zelan-

gi Zelandiæ classi centum quinquaginta nauium, quatuor millia Germanorum ac duo millia Belgarum peditum imponit, sequentibus non paucis voluntariis. Iubentur Hamptonij Angliæ oppido Cæsarem expectare. Is verò vigesima quarta Maij Brugis Flandriæ terrestri itinere profectus Niportum, inde Dunkerkam, tandem Caletum venit, exepusque est magno cum honore à Regis Angliæ Legatis ac oppidi Magistratu, qui ad secundum vsque milliare obuij processerant. Postero die conscensa nauis (quòd hinc breuissimus in Angliam sit traiectus) spatio quatuor horarum Caletu Doueram in Angliam appellit. Paulo antè Henricus Octauus Angliæ Rex Cæsari ingens auri pondus ad bellum Italicum mutuò dederat; indixeratque & Franco bellum, posteaquam ei Cæsar centum triginta millia aureorum florenorum quotannis addixisset, quæ Francus pacis tempore Anglo soluere erat solitus, ac ad amicitiae perpetuitatem Cæsari filiam Mariam septennem despondet. Paucis paginis pompa describi non posset, quam Cæsari Londinenses Regis iussu apparauere. Cùm integrum ferè mensem Cæsar in Anglia hæsisset, quarta Iulij post meridiem classem Hamptonij se expectantem conscendit, posteroque die summo manè è portu soluens, decimo sexto Iulij in portum D. Andreæ apud Astures classem intulit, vnica & hac profectio- ne nauis fortuito igne absumpta. Summo cum gaudio à Proceribus exceptus, sit certior, in Biscaia ac Catalonia suos contra Francos victoriam obtinuisse, cæsis octingentis, multis captis, recepisse suos, fugientibus Francis, Beouiam ac Maiam arces munitas, esse spem ipsam Fontarabiam breui in potestatem concessuram. Iis igitur qui Fontarabiam premebant, in auxilium mittit Cæsar quatuor millia Germanorum peditum; conscriptisque nouis Hispanorum peditum aliquot cohortibus, eos classi in Belgium reditura imponit, Regi Angliæ contra Francos traiecturo cum Belgis auxilio futuros. Deinde Cæsar vigesimo sexto Iulij Aguilaram venit, inde Harcelam, tum Malgaram, vbi Pontificis Adriani Legatum audiuit, de felici nauigatione gratulantem, significantemque Pontificem iam iam in Italiam traiecturum, cupere non parum Cæsarem ante discessum conuentum. Sed cùm id commodè fieri non posset, renuntiare ei per suum Cæsar iussit Legatum, ne ea de re anxius iter retardaret. Tum Cæsar per omnes Hispaniæ ciuitates missis litteris Ordines Procereisque Palensam iubet conuenire. Adest ipse quarto Augusti. Hinc vigesimo sexto Augusti Valledoleum veniens, incredibili honore ac pompa ab omni Ordinum genere excipitur; spectacula verò ea erant ratione composita, vt culpam rebellionis deprecari viderentur. Postridie Kalend. Septembris Tordesillam intrat, matremque summa cum reuerentia salutans, pro patre Philippo Anniuersarium Deo Sacrificium fie-

1522

Cæsar in Hispaniam profectus, cum primò in Angliam traiecit.

Firmat promissionem cum Angliæ annuè centum triginta aureorum millibus, loco ærum quos Angliæ à Francis accipere consueuerat.

Appellens in Hispaniam, mox audit suos viderentur obtinuisse eam in Biscaia.

Adrianus Cardinalis Hispaniæ Prætor, Papa elidit, in Italiam iter aduenat.

Matrem Tordesilla Cæsar inuisti, & pro patre Philippo Anniuersarium Deo sacrificium celebrat.

1522 ri iubet, egenisq̃ue liberaliter aurum diuidit. Nonis Septembris Valledoletum reuertens, per litteras fit certior, Papam Adrianum Sextum Genuam appulisse, summoq̃ue cum honore exceptum, inde Romam ingressum. Decimo sexto Kal. Nouembris docetur, Henricum Angliæ Regem cum duodecim millibus peditum, ac mille quingentis equitibus, iustoq̃ue tormentorum apparatu in Belgium traiecisse, iunxisseque se ei bis mille Hispanos pedites, ter mille Germanos, ac sex millia Belgarum peditum cum mille septingentis equitibus, vniuersamq̃ue Picardiam flamma ferroq̃ue vastari, quò Regem Franciscum ad pugnam traherent. In Germania res etiam non admodum quietas esse intelligit, quòd Franciscus Sickingius Lutheri sectæ addictus Archipræfuli Treuirensi, Ludouico Palatino, ac Philippo Habsiæ Lant-grauiò bellum intulisset, haud dubiè opera & pecunia Francica; sed tandem eum à Ferdinando fratre Cæsaris & Legato ceterisque Imperij Principibus proscriptum, obfessumq̃ue in propria arce Neustella, ibique tormenti globo casu occisum, ditionemq̃ue eius omnem esse occupatam. Eodem tempore Margarita Austriaca Cæsaris amita, Burgundiæ Comes, cum Ordinibus Ducatus Burgundiæ, vt neutrius essent partis, cōuenerat, consentiente Francorum Rege. Quare vt Cæsar idem permetteret, petebat, quod ille amitæ sine vlla difficultate tribuit. Deinde fit certior, fratrem Ferdinandum, rebus in Austria ex voto constitutis, viros octo Nobiles, præcedentis rebellionis Duces capite puniisse: obsedisse Turcas in Camiola munitissimam arcem, congressosq̃ue cum eis Austriacos tria millia interfecisse, ceteros in fugam egisse: postremò litteris Legati Papæ Adriani, qui in Francia erat, intelligit Francotum Regem ingentem belli facere apparatus, vt proximo vere Mediolanum inuadat, Cardinalem Sedunensem sui studiosissimum diem obiisse. Fine mensis Octobris, cùm Valledoleti in foro Proceres, ac Legati Hispaniæ, Italiæ ac Belgij, ludictio equestri certamine inter se decurrerent, ignotus Cæsar non semel fortiter cum præstantissimis concurrît, tandemq̃ue agnitus, animosi Principis nomen, magna omnium, qui spectarant, cum admiratione ac gaudio meruit. Kalendis Nouembribus certis legibus Castellæ rebellibus gratiam facit, seuerè auctoribus punitis, inter quos Cingalæ capti fuerant Maldonatus ac Petrus Pimentellus, qui hoc tempore cum ceteris, publicatis bonis, capite sunt plexi. Valenciani etiam hac gratia paulò post sunt comprehensi. Miserant enim ad Cæsarem Legatos, asserentes se numquam contra eius Maiestatem, nisi propter tyrannicas oppressiones Proregis Mendosæ fuisse rebellaturos. Sed quòd hæc Legatio non esset totius Regni Valenciani, parum eis ad rem Cæsar respondit. Quare duodecimo Nouembris omnium nomine quatuor Legatos mittunt, qui corpora, fortun-

nas,

*Angliæ
diu Belgæ
conuersam
Picardiam
flamma &
ferro va-
stauit.*

*Pallatium &
in superiori
Germania
bellum.*

*Nuntiatum
Cæsari
Francorum
se apparare
vt Medio-
lanum re-
cipiat.*

*Tandem
plena gra-
tia reuelli-
bus: Castellæ
lanus fa-
cta, seuerè
tamē puni-
turi ali-
que pri-
maria.*

nas, vrbes, arcēſque, nihil de eius clementia dubitantes, Cæſari in manus conſtituere, vnum rogantes, amoto Prorege Mendofa, aliquotque Præfectis, alios ſubſtitueret, iufque ipſe de eorum iudiiciis faceret. Exinde Alzairam ac Sciatuam cum arcibus in eius poteſtatem conſtituunt; vbi etiamnum Ferdinandus Arragonius, Calabriæ Dux, filius Frederici Regis Neapolitani, honeſta detinebatur cuſtodia. Tum Iacobum Mendofam gubernatione mouet, eius loco ſubſtituens Germanam Foxgām, viduam Regis Ferdinandi aui materni, ei in matrimonium iungens dictum Ferdinādum Calabriæ Ducem, quod rebellibus, etſi ſæpè rogatus, numquam ſe iungere voluiſſet. Nono Decembris intelligit Cæſar, ſuum Angliæque Regis exercitum apud Belgas peſte aluique fluxu coactum, poſteaquam per duos menſes fruſtrā Heſdinum oppugnafſent, domum re infecta abiſſe; Francōſque Terowanæ, à Cæſarianis ad extremam ferè inopiam redactæ, de comiteatu affatim prouidiſſe. Die 25. Decembris Rhodus inſula nobiliſſima, poſt grauiffimam obſidionem, Equitibus Hoſpiraliariis S. Ioannis à Solimano Turcarum Imperatore eripitur. Atque eodem anno Chriſtiernus Daniæ, Nouergię & Sueciæ Rex, cum impotenter Rempublicam adminiſtraſſet, Frederico Holſatiæ Duce eius patruo, ac Lubecenſibus in ipſum arma ſumentibus, Regnis pellitur, cum vxore Iſabella Caroli Cæſaris ſorore, ac liberis. Poſt quem Fredericus à Danis & Noruegiis, Goſtanus verò Stenonis Sturij ſenioris nepos, à Suecis Reges ſalutati ſunt. Anno 1523. Angli Belgis iuncti, poſita ſuperiori anno contra Francos arma reſumunt. Rex Francus contra, mittit Tramulium cum quingentis grauis armaturæ equitibus, ac peditum decem millibus, ſubſtituto ei in Burgundia Guiſiæ Comite. Tramulius nouas copias veteribus coniungens, prælio tamen cum Anglis ac Belgis certare non audebat. Habere enim in exercitu vltra triginta millia armatorum dicebantur. Tramulius ad Fanum D. Quintini munitis caſtris ſedebat, Monſtreulio; Terowanæ ac Dorlano firmis præſidiis munitis, de comiteatu abundè prouidetat. Præerat Belgis Florentius Buræ Comes, vir ſtrenuus, Anglis Nortfolcij Dux, bello parum exercitatus. Hi motis ad Somonam caſtris, occupant exutuntq; Braiam, Roiam, ac Mondiderium; Pariſienſibus, à quibus vndecim tantum miliaribus aberant, non parum turbatis. Interea Tramulius iuſto cum præſidio Comitem Damp-Martinum Nouiodunum, Montimerium ac Humerium Peronam, alioſque ad alia vicina oppida defendenda mittit; ipſe Corbeiz ſe continebat; certatumque eſt ſæpè velitariis pugnis, Francis vniuerſi prælij aleam ſtudioſè vitantibus. Haud procul Corbeia Pondormius equeſtri prælio ſuperatus, ægrè Ambianum eſſugit, fratre ac nepote in Cæſarianorum poteſtate cum triginta equitibus relictis,

1522

Demum & Valentiani Cæſari reconciliantur.

Angli & Belgæ peſte aluique fluxu coacti, reliqua oppugnatione Heſdini & Terowanæ, Antium rediunt.

Rhodus à Turcis capitur, eridique hoc anno Danus Regis ſui pellitur.

1523

Iturſi Angli cum Belgis ad oppugnationem Picardiam præſeunt.

Occupatis nonnullis locis Pariſium uſque accurrunt.

Vitæu Fræci vniuerſi præliis alid.

1523

*Munitio fi-
nitur Bel-
ga & An-
gli mense
Novembri
in hiberna
desidunt.*

*Wassen-
nium &
Sceinckium
Worcomu
Frisia oc-
cupato,
Zeuenwol-
dus quæ
pacem
accipere co-
gunt.*

*Didant se-
ntiam Ca-
sarianis
Ducibus
Ommelan-
dy, Achca-
stely ac
Colomer-
landy.*

*Domatur
& Doccu-
mum post
tertium ob-
sidium
mensum.*

*Item Sicut
Casariani
edict.*

desideratis verò septuaginta. Paulò post Vendomius novis cum copiis Tramulio in auxilium proficiscitur. Quare Belgæ ac Angli verentes, ne à duobus exercitibus interclusi fame periclitarentur, moris castris, in Belgium contendunt, insequè Nouembri dimissis copiis præsidia augent. Eodem hoc anno Margarita Austriaca Gubernatrix res Frisicas animo non deponens, eò cum iustis copiis Ioannem Wassenarium ac Georgium Sceinckium misit: quibus cum se Meursij Comes, ceterique Geldri impares conspicerent, milite in loca munita distributo, in Geldriam proficiscuntur. Tum Wassenarius ac Sceinckius copias Worcomium Frisicæ ducentes, paulò post oppidum cum arce expugnant, deditionem faciente Moccomezila ac Woldezenia. Hinc contra Zeuenwoldios profecti, omnes pacem accipere, Cæsarique sacramentum dicere cogunt, iuuentute etiam omni voluntariè nomina dante, ac ad Wassenarij castra transeunte. Vires Groningani ac Geldri contulerant, acie cum Wassenario certaturi, nisi Zeuenwoldiorum auxilia ei accessisse intellexissent. Quare festinato itinere, Westfrisiam relinquentes, Groningam contendunt. Insequuntur Cæsariani per Miltworldiam, Zuthornam ac Northornam; ubi castra ponentes, litteras ad Ommelandios mittunt, iubentes, accepta fide publica, ad Cæsaris castra tutò veniant, sacramentumque dicant. Parent Ommelandij, dictoque sacramento, in satisfactionem præteritæ culpæ triginta duo millia aureorum florenorum persolvere. Idem faciunt Achtcaspelij, ac Columerlandij, veniam in genua proiecti à Wassenario Cæsaris Legato petentes, semelque in parata pecunia præsentantes, quantum Geldro quatuor continuis numerarant annis. Hinc Cæsariani Doccumium contendunt, ac post tertium obsidionis mensem ea lege ad deditionem cogunt: Præsidarij, rebus omnibus ablatis, quò vellent, abirent, tormenta cum apparatu relinquerent. Qui cuperent, dicto Cæsari sacramento, salvis fortunis, manerent. Sæpè Geldri terra marique Doccumenfes iuuare erant conati, sed semper cum detrimento fuerant repulsi. Septembris die vigesimo septimo Geldri Steenwikum ditionis Transisulanæ oppidum astu occupant, diripiunt, ac muniunt. Alia eorum manus, Francica præferens signa, magna damna Hollandis iuxta Leidam, Amstelrodamum ac Goudam infert. Transulerant Cæsariani castra Doccumio Slotam, oppidum munitum, à iusto Geldrorum præsidio defensum. Oppugnatur sæpè diuersis irritò euentu locis, multis cadentibus viris fortibus, ac Wassenario Sceinckioque postrema oppugnatione, quæ vehementissima fuit, vulneratis. Sed mense Nouembri, quòd nullum mitteretur auxilium, Doccumenfium conditionibus deditionem faciunt. Qua de causa ij qui Lemmerij in præsidio erant, relicta munitione Steenwikum se conferunt,

runt, incolæ verò Cæsari sacramentum dicunt. Exinde reliqui Geldri, qui in Westfrisiæ munitionibus in præsidio adhuc erant, facta deditione, cum omnibus rebus abeunt, vniuersamque Westfrisiam Cæsari relinquunt. Wassenarius ac Sceinckius omnes deinde vires è Frisia cõtra Steen-
 wikum conuertunt. Sed Geldri vim expectare non ausi, antequam obsiderentur, iterum direptis oppidanis, cum præda Geldriam petunt. Wassenarius, relicto iis in locis cum copiarum parte Sceinckio, abeuntes hostes incitato passu sequitur, ac haud procul oppido Geldra assecutus, cum exiguo tempore postremi pugnam sustinuisent, tandem in præcipitem fugam agit. Maior pars in oppidum ac in proximas siluas effugiti cecidere circiter septingenti, capti ducenti, ac inter hos Franci non pauci; signa multa relata. Wassenarius, vt diximus, in oppugnatione Slotana in dextro brachio fauciatu erat, sanarique vulnus satis accuratè curarat, nisi quod cubiti os solito more mouere non posset. Repertus est Chirurgus, qui se restitutum cubito veterem vsum promittebat. Committit se illi temerè Wassenarius, & aperiri cæcatricem permittit. At dum remedia Chirurgus neruis musculisq; adhibet, putrescens vulnus inflammatur: cui cum remedium non reperiretur, ad interiora vis mali serpens, robustissimum virum secundo Nonas Decembres in oppido Lewarda è viuis sustulit. Defecit in eo nobilissima Wassenariorum familia, quod duas tantum ex vxore reliquerit filias, hanc Lignæo Comiti, alteram Lumæi Domino, è Marcanis ortò, nuptam. Mense Augusto huius anni Cæsar cum Papa & Venetis fœdus contra Francos paulò antè conceptum iterum stabiliiuit, Neapoli, Mediolano, totique Italiæ defendendæ: quo tempore Borbonius à Franco ad Cæsarem defecit, vt ferunt, à Rege neglectus, quod Ludouicæ matris Regis effatæ nuptias refugeret. Goufferius Mediolanum tendens, à Prospero Columna, ceterisque Cæsaribus. Ducibus ita est exceptus, vt hac vice, nulla re memorabili gesta, sed compluribus viris fortibus desideratis, inglorius in Franciam rediret. Postridie Idus Septembris obiit Papa Adrianus Sextus Ultraiectinus. Successit illi 19. Nonembris Iulius Medices Clemens Septimus dictus. Sub initium anni 1524. Cæsar auctis suorum, qui Fontarabiam in finibus Hispaniæ & Galliæ dudum obsidebant, copiis, maioremque submisso tormentorum apparatu, oppidum, comite ac tormentis instructissimum, concessa præfidiariis salute, rerumque omnium libertate, ad deditionem compulit. Cum enim, supina Præfecti Fraugeti negligentia, necessario quodam loco oppidum non satis esset munitum, traductis eò Cæsarianis magno cum labore, contraque omnium opinionem, tormentis, Præfectum ac præfidiarios adeò terruere, vt de defensione desperantes, honestis, vt existimabant, conditionibus deditionem

1523

Geldri quibus frisia- rum Steen- wikum Cæsarianis relinquunt.

Wassenarius dum vulnus curat, chirurgus cubiti os desiderat, moritur vltimus eius stirpis nobilissima.

Borbonius à Franco ad Cæsarem defecit.

Moritur Adrianus Sextus Papa, succedit Clemens Septimus. 1524. Cæsariani post longam obsidionem tandem Fontarabiam recipiunt.

1524

faerent. Fraugetus in Franciam reuertus, Lugduni iussu Regis Francisci publicè ignominia notatur, ac deinceps vnus è plebe esse iubetur. Huius anni ætate Groningani edocti maximam partem suorum Senatorum pecuniarias in singulos annos pensiones à Geldro accipere, singulæ Tribus in ciuitatis Senatum legunt certos homines, qui omnibus interessent consiliis, æquaquæ cum ceteris potestate sententiam dicere possent.

*Geldro ad occupan-
dum Trans-
Isulanam
arceum
aduoc. sed
pessimè.*

Gelder Westfrisia exactus, ad occupandam Trans-Isulaniam animum adiicit, perque speciem amicitiae Swollam veniens, multis cum Senatu verbis agit, exiguum à se præsidium acciperent, clàm iustam manum, quæ haud procul aberat, nocte, ciuium quorundam auxilio intromittere parans. Sed detectis insidiis, altero die egreditur, ac maiores in vnum cogens copias Swollam reuertit, cætorum ciuium opera induci posse sperans. Verùm cum nullus se moueret, insuperq;

*Cæsariani
vassallos
Batavianos
Geldricam.*

Cæsariani in Batavia Geldrica prædas agerent, igneque sæuirent, relicta Swolla in Geldricam reuertit. Groningani, longo bello, cuius finem non videbant, defatigati, Bruxellam Brabantiae mittunt Rodolfum Waterum, qui olim Florentio Buræ Comiti inter domesticos seruierat, eius opera apud Margaritam Gubernatricem Mechliniæ habitantem aliquot saltè annorum inducias impetraturi. Sed in annum vnum tantum hac con-

*Inducias
sunt pri-
mum cum
Groninga-
nis, deinde
etiam cum
Geldro.*

ditione sunt concessæ, vt interea cum Cæsaris Legatis de absoluta pace agerent: quod etsi amplexi fuissent, intercedente tamen Geldro mansit infectum, donec Cæsariani cum vtrisque in annum inducias prolongant, rebus omnibus, in quo tum erant statu, permanentibus. Harum induciarum occasione milites à Geldro ac Groninganis exauctorati ad nouem millia in vnum coeunt; receptisque stipendiis Antistitis Bremen-

*Harum in-
duciarum
opportuni-
tate Epi-
scopus Bra-
uensis
Westfri-
siam & vi-
cina loca
populat.*

sis, ius actionemque in Frisiam frigide allegantis, eo mittuntur; ac quod induciarum fiducia Cæsariani militum partem in præsidia, partem contra Francos misissent, tantam vastitatem Westfrisorum vicinorumque agris intulere, vt cum superiorum temporum miseriis hæ non fuerint cōferendæ. Tormentorum inopia oppidis munitionibusque vim facere non poterant. Cumque nil amplius eorum avaritiæ in Westfrisia restaret, profecti in ditionem Ultraiectinam insigniter se saginant, donec militem contra se cogi intelligentes, in Transisulanos reuersi, Twentam ac Drentam depopulantur. Inde in Ommelandios ac Oltamptios con-

tendentes, pecuniæ extorsione infamem vbique sui memoniam relinquunt, Cæsarianis conuiuentibus, vt Groningani discerent, quàm imbecilli se subiecissent Domino Geldro. Inde in ditionem Monasteriensem intactam erant irrupturi, nisi equites peditesque ab Antistite conscripti impediissent. Tum in duas diuisi partes, vna, abiectis armis, præda turgens ad propria se contulit; alia quinque millia, seruatis armis, Isala trans-

misso,

misso, in Veluam Geldricæ ditionis contententes, iuxta Vltraiectum (vbi ciues ingenti seditione laborare incipiebant) secreto Geldriac Vltraiectinorum quorundam assensu, aliquamdiu sine maleficio sederunt, velut expectantes cui nomina darent. Porro initium seditionum Vltraiectinorum, quarum occasione paulò post aliis Belgis iuncti sunt, fuit istud: Nonis Maij huius anni electus Henricus Bauarus in Antistitem Vltraiectinum, & post quatuor menses inauguratus, mox agit, vt additis sibi quinquaginta aureorum millibus pacem populo Trans-Ifusano à Geldro redimeret. Dantur tabulæ 7. Idus Octobris. Sed heu quantæ turbæ pro quinquaginta millibus promissis conflandis! Per sex plus menses (ait Hortensius Seceſſionum Vltraiectinarum Sciptor) nullus habendorum Comitiorum finis. Principes Senatus erant Euerardus Saudenbalchus, Godefridus Vordius & Godefridus Rodenburgius; Ecclesiastici & Equestres cenſeri titulo tenus volebant, vt sæpè antea; Principes Senatus obſiſtunt, & commendato agrotum cenſu ſic populum ſibi deuinciunt. Econtrà alij plebeios nonnullos conuiuiis & ſympoſiis alli-
ciunt, & contra ſeueritatem Saudenbalchianam inſtigant. Nam magna auctoritate ille populum regebat. Interim in Kalend. Nouembris & Kalend. Ianuarij, duabus penſionibus quaruor ſaltem millia ex domorum ruſticarum cenſu collecta ſunt. Mense Septembri euſdem anni Borbonius & Piſcarius Cæſariani Duces, mediocri peditum equitumque coadunata manu, Galliam Narbonenſem inuadunt, Aquas Sextias recipiunt, lociſque aliquot munitis expugnatis, ad Maſſiliam caſtra locant, productiſque maioribus totmentis oppugnatæ incipiunt. Sed adueniente magnis cum copiis Francorum Rege, ſoluta obſidione, in Italiam eodem mense citato gradu reuertuntur. Rex verò iuſdem cum copiis Alpes tranſcendens, Mediolanum capit, Ticinum. que, quod Antonius Leua defendebat, acriter tota hieme premit. Itaque Cæſariani Duces Carolus Lanoius, Carolus Borbonius, Ferdinandus Daualus, Alſonſus Vaſtius, ipſeque Antonius Leua, coadunatis vndique copiis initio anni 1525. die Februarij vigefima quarta poſt mediam noctem caſtra Regis Franciſci, quæ in ſerarum ſepto iuxta Papiam, olim Ticinum, communita habebat, inuadunt, commiſſoque variis locis cruento acricque prælio, tandem ſuſis fugatiſque Francis, eorûmque auxiliariis Italis ac Helueticis, ampliffimoque Francicæ Nobilitatis equitatu diſſipato, memorabilem victoriam, capto Rege Franciſco, octodecimque vitis illuſtribus, aliisque nobilibus & ignobilibus quamplurimis in poteſtatem reda-ctis, obtinere, cæſis circiter decem virorum millibus, ac inter hos viginti Proceribus; è Cæſarianis circiter octingenti ſunt deſiderati, ſolûſque alicuius nominis Ferdinandus Caſtriota Fani

D. An-

1524

Vltraiecti-
ni inter ſe
tumultuari
incipiunt.

Quinquaginta aureorum millia colligenda erant; hoc frangit tumultus initium.

Scilicet erant Senatores contra Eccleſiaſticos & Equites, vbi. Iamque Senatoribus omnes æqualiter conſerrent.

Borbonius & Piſcariani Cæſariani Duces ſuſcepta Maſſiliam oppugnata parant.

Franciſco capto Mediolano, etiam Ticinum ſeu Papiam tota hieme acriter premit.

1525 Vincunt Cæſariani Francos ad Papiam, caſis circiter decem virorum millibus, capto ſummo Rege Franciſco.

1525

*Pontifex
conferen-
tus fuit
cum Cae-
sari facit.*

*Quod mo-
destum Ca-
sari au-
nim in
tanta vi-
ctoria*

*Alienatur
à Cae-
sari, &
quærit.*

*Ducitur
Rex capti-
uum ad Ca-
sarem in
Hispaniâ.*

*Rex libera-
liter habi-
tus tamen
in conspe-
ctum Cae-
sari non
admittitur
nisi sub si-
nem ante.*

D. Angeli Marchio, & Hugo Cardona petière. Vulnerati sunt Piscarius ac Leua. Itali Francos ita prostratos à Cæsarianis conspicientes, ingenti formidine corripiuntur, veteri Cæsarium in Italia Monarchia ob oculos versante, ad quam Carolum Cæsarem aspirantium iam certò sibi persuadebant. Itaque Pontifex Clemenens mense Marrio cum Prorege Lanoio, Cæsaris nomine stipulante, fœdus pacemque facit: quæ paulo post, ut dicemus, Cæsarianorum præpropere festinatione rupta est. Cæsar in Hispania, decimo Martij ipsius captiui Regis ac Protegis Lanoij litteris, de victoria certior factus, tanta moderari animi signa dedit, ut nec tormenta in lætitiæ signum explodi, nec ara Campana sonum edere, aut ignes festiuos flammescere voluerit, tantum ad templum pergens Deo gratias agit, agique ab omnibus iussit, egenisque aurum liberaliter distribuit. Interea Rex Angliæ Henricus conquestus Cæsarem victoria elatum se contemnere, filiâque olim illi desponsatam, quæ sita Lusitaniæ Regis sorore, repudiare, cum matre Regis Francisci Ludouica liberandi Regis causa fœdus facit. Et pro parte vera erat querimonia. Nam ante pugnam Papiensem Cæsar numquam Regi Henrico nisi propria manu exaratas mittebat litteras, cum hac subscriptione, Tuus filius ac cognatus Carolus; post victoriam verò illam, aliorum manu scriptas subseribebat, Carolus. Quare, dum Francia (alienato à Cæsare Anglo) animum recipere incipit, Prorex Lanoius, infcio Borbonio, Piscario, aliisque Præfectis, Regem captiuum id summopere expetentem, Genuam firmo petducit præsidio, ut inde consensu triremibus Neapolim custodiendus (ut vulgabat) nauigaret. Sed cum triremes, Hispano tantum milite repletæ, in altum essent euectæ, statim Prorex cum sua, in qua Rex erat, Hispaniam versus tendere, ceterisque subsequi iussit. Septimo Iunii è portu Delfino soluentes, decimo quinto eiusdem mensis secunda nauigatione Rosam Cataloniæ portum appellunt, maximo Cæsaris gaudio, qui de captiui Regis aduentu nil sciebat. Iussus est duci in arcem oppidi Sciatiæ in Regno Valenciæ: mox inde, exorante Lanoio, haud procul vrbe Valencia, in viri Nobilis domum, cui venario insignis adiacebat: postremò in arcem Madrilianam in Regno Castellæ, custodiende cum veteri Præfecto Alarcone: nullaque ratione Rex obtinere potuit, in Cæsaris conspectum ut admitteretur, quamquam, ut Regem decebat, haberetur; donec sub finem anni grauiter ægrotantem Regem Cæsar inuisit, spemque eitz liberationis dedit. Mense Augusto Cæsar in Italiam mittit Lopem Vttardum, ut à Summo Pontifice potestatem impetret duendi in vxorem Elisabetham filiam natu maximam Emanuelis Portugalliæ Regis suam cognatam, annum vigesimum secundum agentem: misitque per eundem Lopem Francisco Sfortiæ, certis legibus, nume-

numeratisq; mille quingentis libris, Diploma, quo cum Mediolani Du-
 cem renuntiabat. Vt verò Italiam omni metu inuadendæ Monarchiæ
 (quod summopere timebant) liberaret, Hispanos milites omnes dimitti
 iubet, iis exceptis, qui in Marchionatu Salutiarum ac Ducatu Mediola-
 nensi ex pacto certis in præfidiis collocari debebant, quibus omnibus
 Ferdinandum Daualum Piscarij Marchionem præesse voluit; equites
 grauis armaturæ in Regnum Neapolitanum reuerti iussit; maiorq; Ger-
 manorum militum pars dimittitur. Deinde Caracciolum ac Protono-
 tarium Mediolanensem Venetias mittit, vt Senaturn ad renouandum
 foedus inducant; quod sine dubio factum fuisset, nisi inexpectata capti-
 ui Regis in Hispaniam abductio, non solùm Venetos, sed & Pontificem
 Clementem, omnesq; Italos à Cæsare alienasset, eum pro certo ad totius
 Italiæ Imperium, quamquam aliud simularet, aspirare iudicantes. Bor-
 bonius quoque & Piscarius adeò ægrè Lanoij factum, abducti in Hispa-
 niam Regis non communicato consilio, tulere, vt Borbonius statim sibi
 in Hispaniam proficiscendum decerneret; alter, missis ad Cæsarem con-
 tumeliarum in Lanoium plenis litteris, eundem ad singulare certamen
 prouocaret, si ea quæ illi exprobrabar, negare ausus fuisset. Sed Cæsaris
 prudentia hanc Ducum inuidiam ita moderauit, ne quid ex ea mali in
 Rempublicam rediret. Secutum est exinde tempus, quo Moronus
 Sfortiæ Consiliarius intimus, Sfortiam, Venetos, Pontificem, ipsumque
 Piscarium, vt à Cæsare deficerent, fermè induxerat. Polliciti sunt Pisa-
 rio Regnum Neapolitanum, si socialis belli Dux fieri vellet, interficere-
 turque Lena cum iis qui secum deficere noluisent. Cùm aliquamdiu
 dubius Piscarius animum non declararet, nec interim Cæsari, vt decebat,
 coniurationem detegeret, tandem eius fortunam veritus, fido in Hispa-
 niam misso homine, coniurationem, promissaque sibi facta Cæsari ex-
 ponit; cuius consensu in eadem mansit simulatione, donec omnium ani-
 mos ac consilia planè detexisset. Tum astu capto Morono, ac Sfortia de
 proditione accusato, Mediolanum cum maxima dirionis parte occupat;
 Sfortiamque in arce obsessum circumuallat. Cremonensem quoque
 arcem obsideri curat, vniuersam Insubriam in Cæsaris potestatem reci-
 disse asserens, quòd cliens Sfortia contra Maiestatem patroni Cæsaris cō-
 iurasset. Nec diu Piscarius superfuit, initio mensis Decembris Medio-
 lani longa tabe confectus. Reliqua anno proximo. Huius eiusdem an-
 ni ætate bellum Rusticum in Sueuia primò ortum, ac per vniuersam
 Germaniam instar contagiosæ luis serpens, magna rusticorum clade est
 gestum finitumque. Cecidere enim diuersis locis, ductu variorum
 Principum, vltra centum quinquaginta millia rusticorum. De hoc bello
 prolixè Cochleus tunc viuens, in Actis Lutheri, & inter cetera sic: Tur-
 bulen-

*Cæsar quæ-
 rum potest,
 appropius à
 se itomarc
 chus Italica
 inuadum
 ammet.*

*Nec tamen
 placare po-
 test Roma-
 rum, Ve-
 neti &
 alios.*

*Piscarius
 renatur
 ab itatu ad
 defestum,
 sed fidelis
 persistit.*

*Captiuntur
 Morono
 & Sfortia,
 produllio-
 nis accusa-
 ti.*

*Bellum ru-
 sticum in
 Germania,
 in quo mul-
 tius acci-
 tum quin-
 quaginta
 millia ru-
 sticorum
 perierat.*

1525 bulentissima verò fax belli seditionisq̃ fuit Thomas Muncerus Presbyter, qui maiori vesania quàm Carolostadius Lutheri verba in opus deducere parabat. Quippe non solum imagines Sanctorum, sed etiam ipsa Temp̃la & Monasteria diruere, Sacramenta penitus abolere, Episcopos, Presbyteros, & Monachos occidere, atque etiam Principibus omnem gubernandi potestatem eripere conabatur. Ita Cochlaus. Hoc etiam anno Fredericus Holfariæ Dux, Christiemi Secundi Daniz ac Sueciæ Regis patruus, ante biennium à Daniz Ordinibus in Regem lectus (Christiernum enim ob crudelitatem exegerant) eum in hoc vsque tempus variis Daniz locis, à Lubeeensibus adiutus, contra Christierni Duces bellum gessisset, eos tandem omnibus locis expulit, sicq̃ Holfariæ coronatur. Hoc anno percusso Geldro Francorum Regis fortuna, pergunt nihilominus tumultuari Vltraiectini. Nono Kalend. Maij quidam plebeij subornati à parte aduersa, magno globo Saudenbaldum adorti, exules dudum pulsos restitui, item binos asses tributo cereuisiario demi postulant; id n̄ fiat, minantur secessionem, & vix à vi temperant. Ipse cum Vordio vesperi vrbe excedit. Postridie tumultus, Duce Iacobo Mindeno, etsi aulæ Episcopalis Præfecto, de exulibus reuocandis fit decretum. Relatum quoque eodem die à Mindeno Interrege de Clero æqualiter grauando tributo cum populo, item de rationibus Quæstorum, maximè ab anno vndecimo supra sesquimillesimū excutiendis. Septimo Kal. Maij noui creantur Consules Fredericus Regius & Adamus Diemenius, & exules reuocantur, Niuel dius, Mindenus Iacobi frater, Sulenus & Borrius ab Amerongen. Decimo Kal. Iunij pridie Ascensionis populus armatus cœmeterium D. Ioannis occupat, ipsoq̃ Ascensionis continuatur secessio, & postero die Plebiscitum de tributis æqualibus, & rationibus Quæstorum discutendis, primum Senatusconsulto, deinde etiam ab Episcopo & Clero firmatur, sicq̃ exeunte Iulio reliqua quadraginta sex millia aureorum Antistiti annumerantur, isq̃ accepta pecunia cum Geldro paciscitur, & pacatis vteumque Transisulanorum rebus in Germaniam proficiscitur. Iphis Kalendis Augusti plebs armata iterum cœmeterium S. Ioannis inuadit, novos Consules creat Gerardum Kniffium & Ioannem Vordium. Antistites eodem mense ex Germania reuersus primum Dorestati se continent, postea cū frustra pacis condiciones concepisset, iratus, circa Kal. Nouembris in Transisulanos decedit, mansitq̃ ibi vsque Kal. Martias sequentes. Anni 1526. initio, redeunte ad Cæsarem à Pontifice Legato, mox Carolus Cæsar vxorem ducit Isabellam Emanuelis Portugalliz Regis maiorem natu filiam, nuptiis decimo die Ianuarij Hispali solemniter celebratis, cū quinquies antea cum aliis frustra fuisset desponsatus;

*Pergunt
transulana
ex Vltraie
ctini, &
Saudenbal
dum sponte
an exilium
am.*

*Creati no
uis Consu
libus plebs
armata
tributi im
ponendi æ
qualis ra
tionem ex
terquet.*

*Iterum
plebs ad
armam con
currit, rurs
sumq̃ creat
nouos Con
sules.*

1526

tus; cum Claudia filia Ludouici XII. Francorum Regis anno 1501. cum
 Maria Henrici Septimi Angli anno 1507. cum Renata, altera Ludoui-
 ci XII. Franci anno 1515. cum Ludouica Francisci Franci adhuc in cunis
 vagiente anno 1516. denique cum Maria Henrici Octauī Angli septenni
 anno 1522. Deinde conditiones libertatis Regis Francisci, die duodecima
 eiusdem mensis Madrilij conceptas, die decimaquarta confirmat. Sunt
 illæ inter alias hæ: Rex Ducatum Burgundiæ, quæque inde dependent,
 sexta à die liberationis hebdomada Cæsari restituito, ac in æternum
 vtriusque sexus heredibus relinquit. Rex decimo quarto Martij liber
 sui que iuris Fontarabiæ his aliisque conditionibus satisfaciendis dimitti-
 tor, obsidesque promissorum adimplendorum causa filios natu maiores
 duos, Franciscum Delfinum ac Henricum Aureliæ Ducem, aut huius
 nomine duodecim dato primarios Proceres. Rex, interposito sacra-
 mento, Cæsari promittito, si dictis conditionibus stare non potuerit, in eius
 potestatem, vbicumque terrarum tum temporis fuerit, receptis obsidi-
 bus redditurum. Rex omni actione ac iure in sempiternum cedito, quod
 in aliquod Regnum, prouinciam, dirionem à Cæsare hoc tempore pos-
 sessam, nominatim verò in Regnum Neapolitanum, Siciliæ, Mediola-
 nense, urbem ditionemque Genuensem ac Astensem allegare potest.
 Cæsar econtrà Regi eiisque successoribus tradito ac in perpetuum cedi-
 to ius actionemque omnem quam allegat in eas ditiones quas hoc tem-
 pore Rex possidet, ijs tantum quæ his legibus exprimuntur, exceptis.
 Rex Franciscus Leonoram Cæsaris sororem natu maximam viduam
 Emmanuelis Portugalliæ Regis in vxorem ducito, ac cum ea dotis no-
 mine semel ducenta millia aureorum liliorum accipito, cum annua pen-
 sione, quam causa mortis dicti Regis Emmanuelis ei Lusitani soluiunt,
 itémque Comitatum Masconensem, Auxerræ, ac Barræ ad Sequanam.
 Frânciscus Delfinus Mariam dictæ Leonoræ ac Regis Emmanuelis filiam
 in vxorem ducito, eaque anno ætatis duodecimo in Franciam mittitor.
 Rex curam operamque adhibeto, Henricus Albrechtus titulo Regis Na-
 uarræ pro se successoribusque suis in perpetuum cedat. Carolum Egmon-
 dium Geldrum Rex quoque inducito, contentus Geldriæ possessione,
 qua nunc fruitur, post mortem Geldriam Zutaniamque Cæsari eiús-
 que successoribus possidendam relinquat; qui ei datis tabulis promittet,
 liberos legitimo matrimonio susceptos se honestè educaturum, & dota-
 turum. Quòd si id Carolus aut Geldriæ Ordines recusarint, eis auxilium
 non præstato. Rex Franciscus Henrico Angliæ Regi summam quingen-
 torum aureorum liliorum millia soluit, nempe quam Rex Franciscus
 Anglo in hunc vsque diem è veteri tractatu debet, Cæsar verò, induc-
 to Anglo ad suscipiendum contra Regem bellum, pro ea anno 1522. Win-

1526

*Cæsar cum
 Isabella
 Lusitana
 celebrat
 nuptias
 Hispali.*

*Candria-
 nos liberâ-
 de Regu
 Franco-
 rum Fran-
 cisci.
 Primum fi-
 lios dei ob-
 sidet.*

*Rex Fran-
 ciscus duc-
 tas Leon-
 ram Cæsa-
 ris sorore.*

*Carolus vs
 Albrech-
 tum in per-
 petuum ti-
 tulo Regis
 Nauarra
 cedat.*

*Carolus vs
 Geldrum
 fundat.*

1526
Borbonio
& sociis
Rex omnia
bona eorum
restituat.

Cæsar &
Rex una
vultis qua-
drigena Leo-
narum in-
iungunt.

Rex liber-
tati resti-
tuatur, cum
obsequiis filij
eodem mo-
mento tra-
datur.

Incredibili
gaudia Rex
Baiona à
suis excep-
tur.

Abegante
Francos, ut
posse se la-
gibus paru-
risi cum
Ordinam
Regni con-
ferri satisf-
facere, ite-
rum expa-
duntur
arma.

desoræ sponndit. Carolo Duci Borbonio, quiq̃ue cum sunt secuti, “
Rex omnia cuiuscumque sint conditionis bona, & vbicumque sita resti- “
tuito. Captiui hinc inde cuiuscumque conditionis ac generis, nullo pro “
redemptione soluto pretio, ante decimum quintum Februarij diem in “
libertatem restituuntor. Rex Franciscus Margaritæ Austriacæ Cæsaris “
amicæ ciúsque heredibus Comitatum Charaloi, Noierij, Chastelchino- “
ni, Chantini, ac Percheræ teddito, di&æq̃ue Margaritæ spatio sex men- “
sium duodecim millia aureotum liliorum, pto damno, quod belli tem- “
pore tulit, soluito. Cæsar ac Rex has leges iureiurando & subsignatione “
figillisq̃ue muniunt, ac ante decimum quintum Februarij diem omni- “
bus in Regnis, Prouinciis, locisq̃ue consuetis publicanto. Actum Ma- “
drilij duodecima Ianuarij anno Christi 1526. Conditionibus vltro ci- “
troq̃ue subsignatis, ac iureiurando confirmatis, Cæsar & Rex diu sæ- “
peq̃ue publicè collocuti, eademq̃ue quadriga vecti, sponsam Leonoram “
inuifunt. Tandem Rex Franciscus decimo octauo Martij cum Prorege “
Lanoio, ac Alarcone custodum suorum Præfecto, comitantibus quin- “
quaginta equitibus Fontatabiam venit; mater eius Lodowica cum Del- “
fino ac Aureliæ Duce Baionam; hiq̃ue progressi ad flumen nomine To- “
losam, quod coloco Hispaniam à Gallia diuidit, in ripa consistunt. Sta- “
bat in annis medio naus longa anchoris firmata, hominibus vacua. “
Hanc Rex, scapha aduectus, cum Lanoio, Alarcone, ac octo viris nobili- “
bus ingreditur. Idem ab altera ripa cum Regiis filiis, totidemq̃ue viris “
Odetus facit Foxæus Lautrechi Dominus, tradens Lanoio Delfinum ac “
Autelianum, qui eos pet Alarconem in Hispanicum littus expositos, “
equitibus Hispanis tradit; eodemq̃ue momento Rex è naui in scapham “
alteram, indeq̃ue in Francicum exiliens littus, equum conscendit Turci- “
cum miræ pernicitatis, subditisq̃ue calcariibus à cursu non destitit, quo- “
adusq̃ue ad Fanum Ioannis Lusij, indeq̃ue Baionam peruenisset, vbi in- “
credibili matris totiusq̃ue Aulæ, quæ celeberrima conuenerat, lætitia est “
exceptus. Tempore præstituto restituendæ Burgundiæ & aliis elapso, “
Cæsar Cuniacum ad Regem mittit Proregem Lanoium ac Alarconem, “
petitum legibus Madtilianis satisfaciât. Respondet Rex, in sua non esse “
potestate de Regni Francici corpore membrum aliquod separare, nisi “
cum Ordinum eiusdem Regni consensu; peramicè petens, Cæsar tradi- “
tionem Ducatus Burgundiæ in multam pecuniariam transmutet. Quo “
Cæsar audito, non parum animo perturbatur, ac deinde Borbonium, “
tradita ei Ducatus Mediolanensis gubernatione, eò propetare, Lanoium “
in Regnum Neapolitanum proficisci, Hugonem Moncadam maris “
Præfectum ad Pontificem tendere, classem vetò Batcilonæ extemplo “
instrui iubet. Quibus rebus Francus intellectis, cum hætenus spe nouæ “
cum

cum Cæsare transactionis fœderi Italico subscribere distulisset, decimo 1526

» septimo Maij his legibus inter ceteras id facir: Inter Pontificem Cle- *Novum*
 » mentem, Regem Franciscum, Veneros, ac Franciscum Sfortiam, donec *fidem Re-*
 » is in Ducatum Mediolanensem restitatur, ac Regij liberi è Cæsaris po- *gi Fran-*
 » testare extorqueantur, perpetuum fœdus esto. Cæsari se fœderi intra res *sciam cum*
 » proximos menses coniungendi potestas manero, modò Regis filios, iu- *Pontifici,*
 » sta auri accepta summa, quam Angliæ Rex dicet, ac Mediolanense Im- *Pontifici,*
 » petium Francisco Sfortiæ restituat, vniuersamque Italiam eo statu, quo *Sfortia ch-*
 » anre hoc bellum fuerat, relinquit. Conditionibus consignatis Pontificiæ *tra Cæsa-*
 » & Venerorum copiæ, Duce Vrbinatium Principe, Mediolanum versus, *rum.*
 » sed tardius quàm inopia, qua arx premebatur, requirebat, mouent. Dif-
 » fert sua auxilia Rex Francus, spe transigendi de liberis cum Cæsare. In-
 » teretè Franciscus Sfortia, commeatus inopia adactus, vigesimo quarto
 » Iulij cum Borbonio transigens, arcem ei Mediolanensem tradit, Lau-
 » demque Pompeij profectus, inde ad Confœderatorum castra Marina-
 » num contendit. Hoc tempore Cæsar variis artibus Pontificem, Fran-
 » cum, ac Anglum spe pacis ducens, tandem in suas partes adsciscit Ferra-
 » riæ Ducem, pacemque cum Confœderatis Cæsar se non facturum pro-
 » fitetur, nisi Francus legibus Madrilianis per omnia satisfecerit, ac Fran-
 » ciscus Sfortia se suamque causam constitutis à se Iudicibus commiserit.
 » Tum Hieronymum Moronum, intimum Sfortiæ Consiliarium, pro
 » coniurationis multa acceptis viginti millibus aureorum, carcere di-
 » mittit; quem exinde Borbonius, ingenio eius delectatus, inter secretiores
 » admissum, admodum euexit. Hac ætate vigesimo quinto Iunij Spiræ
 » Nemetum fit Conuentus Germaniæ Principum, in quo Cæsaris reci-
 » tantur litteræ, mense Martio Seuillæ scriptæ, quibus promittebat se se
 » breui in Italiam coronationis causa profecturum, acturumque cum
 » Pontifice, futuro Concilio locus tempusque designaretur, in quo cer-
 » tum de religionis dogmatibus declarari posset. Sub idem tempus 18. Iu-
 » lij Margareta Austria Belgij Gubernatrix Edictum promulgat carptim
 » in hunc sensum. (Exrat inter diplomata Flandrica & Gallica impetita
 » Gandavi 1559. apud *Vanden Steen.*) Pro Cæsare omnibus nostris fide-
 » bus, &c. Quandoquidem, non obstante Edicto anni 1521. contra Luth-
 » rum eiusque fautores, passim serpat malum, quiesque publica turbetur,
 » hinc est quòd ordinamus & præcipimus, ne quisquam conuenticulis
 » quibuscumque, vbi priuatim de Scripturæ intellectu confetatur, inter-
 » sit, & neque domi suæ nec alibi quidquam dicat faciâtve, quod simpli-
 » cem populum à reuerentia Sacramentorum, honore Deiparæ vel alio-
 » rum Sanctorum, à suffragiis pro defunctis, ieiuniis, aliisque quæ Ecce-
 » sia præcipit ex vsu & traditione Christianæ fidei obseruanda, vlla ra-
 » tione

*Borbonius
pro Cæsare
arce Me-
diolanensi
potitur.*

*Moronus
multa vi-
ginti mil-
lium au-
reorum re-
demptus,
detraxit
Borbonio
in prælio
fuit.*

*Scitis Ca-
sar Ger-
manis se
curatorum,
Synodus
Ecclesiasti-
ca vi indi-
catur.*

*Edictum
in Belgio
contra Lu-
therum mo-
deratissi-
mum.*

1526 tione diuertat aut distrahat, sub pœna pro prima vice cùm quis de eo

*Pro prima
vice mul-
tetur 20.
secunda, pro
tertia 40.
pro quarta
80.*

cum ventilatione causæ apud Senatores fuerit conuictus, viginti flore-
norum Carolinorum; pro secunda, quadraginta; pro tertia vice octogin-
ta similium florenorum, vel si eos soluere non potuerit, sub pœna per-
petui exilij. Nihilominus committentes Senatoribus loci prædictam
pœnam augendi vel minuendi, vel alterandi potestatem, prout eis vi-
sum erit. Datum Mechliniæ 17. Iulij anno 1526. Signatum pto Cæsare

*Cæsar à
Turcis Lu-
douico Hun-
garia Re-
gi, Ferdin-
andum Cæ-
sarem fratrem
suum vno-
rum successo-
rum.*

in suo Consilio, L. Du Blioul. Hoc anno Ludouico Hungariæ & Bohe-
miæ Rege 29. Augusti, ætatis anno vigesimo à Turcis cæso, maior Hun-
gariæ pars ab iisdem occupatur, in vtroque Regno succedente Ferdinan-
do Cæsaris fratre, qui Annam Ludouici sororem vnicam matrimonio
sibi iunxerat. Hoc anno Kal. Februarij Vltraiecti Knifio prorogatur
Consulatus præter morem, additur Ioannes Walanus. Sub Kalend. Mar-
tias Episcopus ex Transilvanis proficiscitur in Germaniam, mansitque
ibi menses plus sex; interea plebs agit omnia pro libito, Clero eam ini-
tigante, vti poterat. Demum Episcopus septimo Idus Nouembris Vl-
traiectum venit, magna Ordinum lætitia exceptus. Sed mox tertio Idus

*Episcopo
Vitraie-
ctum re-
uerso, mili-
to sicut Vi-
traiecti
quæstiones.*

Nouembris subito morbo corceptus secedit Dotestatum, Vicarios re-
linquens Præfectos vrbis Iacobum Mindenum & Ernestum Ameron-
gum. Mindenus, quod cognatos in rationibus disquiritis damnum
sensuros videret & ignominiam, octauo Idus Decembris Tribunos con-
uocans, suadere conatur, vt rationibus discutiendis iam tandem super-
sedeant, satis inde turbarum hæctenus ortum. Quod plebs rescin-
dens, biduo post contra Mindenum armatur, circa Pontem fullonum
mole lignea congesta. Sed dum nocte ab eodem Mindeno armis disper-
guntur, postridie multi eorum proscribuntur; duo in vincula coniecti
& pœnæ sub carnificis ictu constituti, tamē etiam solo exsilio vnus, & al-
ter post anni carcerem graui æramulctatur. Sub initium anni 1527. Papa

*Audierunt
etiam mul-
tetur Mind-
enus, ne cog-
natorum
rationibus
amplius
disquiritur.*

1527

*Franci &
Confæder-
ati primo
impetu
multa op-
pida &
castella Re-
gi Nea-
politani ca-
piunt.*

*Hinc tur-
dis ortum
res succedunt.*

spe pacis cum Cæsare ineundæ planè abiecta, expedita re pecuniaria ac
frumentaria, Confæderatorum se copiis iungit: ad quos cùm Francus
Vaudemontij Comitem mediocribus cum copiis misisset, Regnum
Neapolitanum inuadunt. Capiunt Salemam, Molem Caietanam, Ca-
stellomarinum cum arce, Turrin Græcam, Surrentinum, Sicillianum,
Talloctium, cum aliquot aliis castellis & oppidis, adeo vt Hugo Mon-
cada, qui Neapoli pro Cæsare in præsidio erat, hostibus ad portas vsque
excurrentibus, contrà exire non auderet. Verùm hic Confæderatorum
ardor, Pontificis pro parte culpa, citò refrixit. Eius enim tarditate com-
meatus ac pecunia exercitui statim deficere cepit; qua de causa Pipe-
rum vsque retrocedere coguntur. Impediebat & rei successum, quod
Francus non ea quæ promiserat auxilia submitteret. Veneti quoque his
rebus

rebus perspectis, in numerandis militi stipendiis tardiores erant facti. 1527
 In tempore igitur Pontifex, mutato animo, cum Cæsare (qui cum sum-
 mopere virgebat) transigere statuit, planè de Francorum ac confœdera-
 torum rebus desperans. Erant tum Romæ, à Prorege Lanoio missi Fa-
 ramusca ac Srenonius, qui cum Pontifice in octo menses his legibus in-
 „ducias fecêre, vt meliori opportunitate in pacem mutarentur: Pontifex
 „pro stipendiis Cæsarianorum militum sexaginta aureorum millia solui-
 „to. Cæsari ius Regni Neapolitani, ac Pompeio Columnæ veterem di-
 „gnitatem locumque restituit. Franco Venetisque intra certum tempus
 „admittendarum induciarum ius esto: quod si fecerint, Cæsar Germa-
 „nos milites in Italia bellantes dimittito; sin minus, Pontificis saltem nec
 „Florentinorum fines intrare permittito. Prorex Lanoius Roman legi-
 „bus firmandis venito. His subsignatis, terrestres naualesq; copiæ vtri-
 „que reuocantur, capta loca restituntur; Pontifexque copias omnes di-
 „mittens, incautè, nimis citò se exarnat. Existimabat enim Borbonium,
 „auctoritate Lanoij motum, nihil iam ausurum, maximeque Faramu-
 „scam cum Pontificia pecunia ad Borbonium profectum milites facîle
 „placaturum. At longè secùs res accidit. Nam cum pecunia bimestre sti-
 „pendium non excederet, parui id milites Præfectique facientes, in belli
 „proposito persistère, agrumque Bononiensem vastantes, deinde Ro-
 „man versus mouerunt. Quod videns Vastij Marchio, qui cum Borbo-
 „nio erat, eo deserto, in Regnum Neapolitanum ad Proregem Lanoium
 „contendit, vtroque Borbonium inducias contemnere ægerimè ferente.
 „Bis enim hæc de causâ à Prorege missi ad cum nuntij ferè fuerant à mi-
 „litibus interfecti. Quare tertio Aprilis Lanoius Romam profecturus
 „Florentiæ constitit, vt cum Borbonij Legatis de induciis præfens ageret,
 „multa interim magnâque Pontifici nimis credulo pollicitus. Sed tan-
 „dem Pontifex videns Borbonium se & Lanoium contemnere, ac vigesi-
 „mo sexto Aprilis sine tormentis impedimentisque expedito cum exerci-
 „tu ex agro Aretino rectâ Romam contendere, vrbis curam Rentio Ce-
 „riti committit; Romanos verò ad arma alacriter capienda, pecuniâ-
 „que, qua miles conscriberetur, conferendam adhortatur. Sed cùm lentè
 „hæc administrarentur, rebus omnibus ad vrbis defensionem adhuc im-
 „paratis, Borbonius quinto Maij in eius conspectum castra locat, poste-
 „rôque die ipsa aurora oppugnationem aggreditur. dumque Germanos
 „frigidius pugnam ineuntes animaturus, arrepta scala inter primos ascen-
 „dens, pugnam orditur, sclopetorum globis per cerebrum ac femur ada-
 „ctis, mortuus concidit, Philiberto Challonio, Aurantij Principe, iuxta
 „astante, ac longiori veste cadauer, ne Ducis morte miles perturbetur,
 „regente. Cùmque eo cadente, per duas horas veterani acriter pugnassent,

*Inducia
 esse men-
 sum Pon-
 tifici à La-
 noio dan-
 tur, hæc la-
 ge, sexagin-
 ta aureo-
 rum millia
 soluat.*

*Borbonium
 paruum re-
 putari sum-
 mum à Pô-
 ntifici sub-
 missum, et
 tempore La-
 noie, et L. I.
 Pontificis
 detinens
 vastum.*

*Cum expo-
 ditus exerci-
 tu sine tor-
 mentis Bor-
 bonius Ro-
 mam var-
 sue mouet.*

*Arrepta
 scala inter
 primos an-
 ima Roma-
 na conscen-
 dens, Bor-
 bonius oc-
 ciditur.*

1527

*Pauli Ro-
ma vassal-
tur à Ca-
sariano.*

*Pontifex
durogo mī
se in Arce
S. Angeli
obsequi,
tandem
erect con-
ditionibus
transfigit.*

*Casariani
miles ad
viginis
quatuor
millia, re-
lictū Du-
cum impe-
rili, ferē
olū moni-
bus Roma
immanē
grasiantur.*

*Valentinia
consilium
tunc Ro-
ma.*

*Nascitur
Casari fi-
lius Philip-
pus Valli-
solati in
Hispania.*

tandem Germani & Hispani in suburbium, deinde in ipsam Urbem ir-
rupere, desideratis cum Borbonio mille circiter viris, interfectis verò tam
in oppugnatione quàm irruptione, quatuor Romanorum millibus. Di-
uina ac humana militum libidini cessere, in omnem sexum aetatemque
omni libidinis, scuitæ, ac cruciaris genere scuitum. Pontifex Clemens
in Arcem S. Angeli fugit; vbi per integrum obseſsus mensem, frustra que
auxilium à Conſederatis expectans, tandem cum Lanoio (qui Senis
erat) ac Aurantio, quem veterani loco Borbonij Ducem salutarant, Va-
stio, Moncada, ac Alarcone, qui Neapoli Romam aduolarant, his legi-
bus sexto Iunij transigit: Pontifex in stipendium Casarianorum mili-
tum constitutis temporibus quadringenta millia aureorum nummum
persoluito, ac statim decem millia præſentato. Cum tredecim Cardina-
libus in Mole Hadriani (nunc Arx S. Angeli) custoditor, donec pti-
pecuniæ pensio sit persoluta, tum Neapolim aut Caietam proficiſcitur,
expectaturus Casaris Decretum. Exinde Alarco cum tribus Germanio-
rum ac totidem Hispanorum signis arcem ingreſſus, Pontificem cum
Cardinalibus arctè custodit, ceteros omnes dimittit. Cum Vastio ac
Moncada Romam venerant Hispani ac Germani, qui in Regno erant
Neapolitano, abiectis que Ducum imperiis, nil miseræ Vrbi reliquum
fecere. Grassabantur enim in ea octo millia Hispanorum, duodecim
millia Germanorum, quatuor millia Italonum peditum: quos cum La-
noius ac Vastius educere conarentur, à seditiosis ad eandem quæſiti, ægrè
effugere; mansitque in Vrbe suo viuens arbitrio impius miles circiter
octo continuis mensibus, peste inter eos nequidquam insigniter grassan-
te. Memoratu dignum est quod Cochleus huius temporis Scriptor his
verbis commemorat, in Actis Lutheri hoc anno: Erat (inquit) tum Ro-
mæ Italus quidam, sacco indutus, qui ante captam Urbem sæpè prædi-
cauerat, graue imminere Vrbi exitium, nisi homines prauam vitam cor-
rigerent, ac pœnitentiam agentes iram Dei precibus auerterent. Cumq;
id sæpè fecisset magnis clamoribus in populo, comprehensus, & in car-
cerem coniectus, ibique detentus fuit, donec Deus reipsa comprobauit,
quod ille prædixerat. Dimissus verò è carcere à militibus, eis quoque
prædixit, breue fore eorum gaudium ex illa præda. Cum igitur cueni-
rent ea quæ prædixerat, creditus est prophetiæ habere spiritum, Ioan-
nis Baptistæ uomen habens, & vitæ institutum sequens. Hæc ille. Vige-
simo primo Maij huius anni nascitur Casari Vallisoleti in Hispania fi-
lius, cui regenerationis hora nomen Philippi dedit: ob cuius natalem,
dum ingentia per vniuersam Hispaniam lætiæ eduntur signa, litteris
Mercurini Gatiuariz Casar Monocci sit certior, captam à suis Ro-
mam, Pontificem cum Cardinalibus captiuum detineri. Recipit &
paulò

paulò pòst litteras ab Anglorum ac Francorum Regibus, petentes Pontificem in libertatem restitui. Sed eius rei negotium iam antea Lanoio Cæsar per litteras ac Legatos dederat, quamquã restitutus in libertatem non sit nisi post septimum captiuitatis mensem. Quocircà fine mensis Iulij Cardinalis Eboracensis, ex Anglia profectus, tertia Augusti Ambianum venit, ac cum Rege Francisco, nomine Regis Henrici, fœdus contra Cæsarem facit; quo Francus peditum equitemque, Anglus mentruam in stipendia pecuniam certam, ad confœderatorum Italorum castra se misuros pollicebantur, præfecto exercitui Foxæo Lautrechii Domino, qui cum iusta manu in Italiam ad Confœderatos veniens, maioribus è Francia ac Heluetia subsequenter copiis, pulso Lodouico Lodronio, Bosium oppidum, deinde & Alexandriam, in potestatem redigit: tum positis ad Papiam seu Ticinum castris, verberataque tormentis arce, in urbem, cæso præsidio, captoque Duce, fine mensis Septembris irrumpit, Antonio Leua, propter copiarum exiguitatem, Mediolani (vbi à Borbonio Romam proficiscente fuerat relictus) manente. Non enim præter ducentos equites, ac tria peditum millia habebat. Atqui Romæ adhuc grassabantur Cæsaris milites, donec Lautrechii irruptione excitati, cum se abundè præda satiascent, insuperque singuli duos à Vastio aureos accepissent, Ducum se imperiis subiicientes, Romam deferunt. Obierat mense Octobri Caietæ Carolus Lanoius Belga, Prorex Neapolitanus, successitque illi Philibertus Challonijs Auran-tij princeps, admodum adhuc iuuenis, Hugone Moncada multæ experientie sed duri ingenij viro, res cum eo administrante. Pridie Kal. No- uembris iterum Cæsar cum Pontifice transigit: superioribus tantum conditionibus additum; pecunia, quæ in Hispania ad sacrum erat col- lecta bellum, ac decimæ è sacris vectigalibus collectæ, Cæsari cederent, ei que in rebus Mediolanensibus ac Neapolitanis non aduersaretur; Ostiam acciuitatem veterem, pignora Cæsari traderet. Circa finem an- ni classis Confœderatorum, disputantibus Ducibus, Sardiniane an Si- cilia esset inuadenda, ingenti tempestate disiecta, ac aliquot mensis nauibus valdè diminuta, cum nil memoria dignum gessisset, varios portus tenuit. Lotrechius quoque expectans, quis inter Cæsarem Regemque longæ, sed arcanæ tractationis exitus esset futurus, in agrum Bononiensem, Parmensem ac Placentinum, in hibernis militem distribuit; Cæsari- ani vetò Germani in agro Romano, ac finibus Regni Neapolitani, hie- mabant. Ultraiecti hoc anno is erat rerum status. Sexto Kalend. Iunij exules tentant nauigijs sub portam Telonariam urbem occupare, sed frustra. Inde decimo quarto Kal. Augusti exules ad se purgandos, & Ultraiectes ad eos accusandos, Dorestatum seu Wicam ab Antistite euo-

Peris quo- que Rex Anglia ju- dus cum Franco contra Ca- sarem.

Francus Papiam seu Ticinum occupat.

Lanoio Prorex Neapolita- no desin- to, Auran- tii Prin- ceps subro- gatur.

Classis Cæ- federato- rum tem- poris dissi- patur.

Exules VI- traiectini frustra ur- bem occu- pare tem- tant.

1527 cantur, cognitioque causæ Transisulanae datur. Interea in speciem agitur, vt cum Geldro (neglecto Burgundo, hoc est Cæsare) perpetua pax fanciatur; nec minùs Buranus sub idem tempus Episcopum Dorestati inuisit, post diutinum morbum quasi valetudinem gratulaturus, pluresque dies cum ipso & ciuibus festiuè transigit. Kalendis Augusti Episcopus veritus ne quid Vltraiectini innouarent, eò proficiscens, condicto à Burano equitatu, qui suo equitatu in itinere se iungeret, ingressus iam coquis & familia, ipse circa Vechten pagum, portas sibi clausas intelligens, noctu plenus irarum in Oostbroeck diuertit. Missi sunt Legati ex vrbe eo die & sequenti, dimitteret externa auxilia, patere sibi tunc portas: (equites auxiliares erant ducenti, pedites quingenti.) Ille hoc recusabat. Et tandem, Agite, inquit, quando ita stat sententia, omnia deinceps armis agenda erunt. Hinc factiosi missis tabulis cum Geldro transigunt, & Nonis Augusti clauibus portæ Consuli Vulucno vi extortis, posttridie lucente aurora ducentos equites Geldtos admittunt, & paulò post adhuc equites centum & quinquaginta, & peditum cohortem vnã. Episcopus ad intercludendum vbi comitatum ostium Leccæ munit, præfectis Pilano Amersfortio, Pellito Buscoducensi, & Sombreno cum ducentis equitibus. Vtrumque in agro hostilia eduntur. Sed tribus mensibus elapsis, ita Episcopi opes sunt accisæ, vt iam debellatum esset, nisi ad externa auxilia respexisset. Itaque Florentium Buranum Dorestatum euocat: apertè quod diu meditati erant, aggredi pergunt: ille celestiter Bruxellam contendit. Conuentus Scoonhouiam indicitur. Adfuit 17. Kalend. Decembris hinc Episcopus cum suis, illinc Comes Hoochstratanus, Buranus, & alij; tandem transigitur his legibus: Margarita Austriaca, Cæsaris nomine, octauo Kalend. Decembres in militares sumptus dabit Antistiti sexdecim millia florenorum, ac in quinque proximos menses singulis mensibus quinque millia, quibus contra Geldrum mille pedites stipendio ordinario Antistes alet. Interea Antistes Diplomate à Summo Pontifice obtento, potestatem transferendi ditionem Vltraiectinam ac Transisulanam, in Cæsarem eiusque successores, procurabit. Quæ cum innotuissent, non multò post Amersfortij Antistitis mediocriter accipiunt præsidium; Gelder verò vt Vltraiecto, Rhenz, ac Hasselio, aliisque oppidis à se occupatis prospiceret, quòd tanto bello sustinendo non satis esse in Martino Rossenio auctoritatis censeret, Fredericum Meursij Comitem cum noua peditum equitumque manu Vltraiectum mittit, ei que Rossenium parere iubet. Mense Ianuario anni 1528. Burgis in Hispania Franciæ ac Angliæ Regum Legati bellum Carolo Cæsari indicunt, præsentibus Oratoribus Veneto-rum ac Sfortiæ. Hilari Cæsar fronte denuntiationem accipit. Sed Regis Angli

*Episcopus
Vltraiecti
excludi-
tur.*

*Hinc aper-
tius, etiam
contra Epi-
scopum,
bellum, ad
necandibus
similibus au-
xiliorum
Geldros.*

*Episcopus
impar belli
sumptibus
per Rora-
tum cum
Margarita
Cæsari
seuerè
transigit.*

*Amersfor-
tijs pro Epi-
scopo sa-
ciunt.*

1528
*Legati Re-
gum Fran-
ciæ & Ang-
liæ, præ-
sentibus
Oratoribus
Veneto-
rum ac
Sfortiæ,
Cæsari bel-
lum indicunt.*

Angli Oratore dimisso, reliquos custodiri iubet, præfatus suos Oratores
 ab his in Italia detineri. Tum ab vtraque parte ingentes fiunt apparatus;
 motiq; Lotrechius Francus Bononia castris, per Æmiliam Flaminiam
 ac agrum Picenum in Regnum contendit Neapolitanum, captaque
 Aquila, ad interiora Regni Neapolitani progrediebatur, oppidis ac ciui-
 tatibus passim deditionem facientibus, præsidiaque admittentibus; re-
 degissetq; in potestatem vniuersum cum vrbe Regia Regnum, nisi clam
 numerante Cæsarianis Pontifice aliquot mensium stipendia, exercitus
 Germanorum, Hispanorum ac Italo-^{Inuadente} Roma deductus, Neapolim
 contendisset, ac ciuitates aliquot munitiores infedisset. Discessere Roma
 decimo septimo Februarij; delectuque habito, ex viginti quatuor mil-
 libus armatorum, vix duodecim millia peditum ac mille quingentos
 equites recensuere; ceteros pestis luxurque absumpserat. Antonius Leua,
 militem in officio retenturus, Mediolanenses auro exhauriebat; inque
 extremam calamitatem coniectos, urbem fortunâque deferere coëgis-
 set, nisi educta præsidij parte Leucum recepisset, Mussiniûmque eius
 Præfectum à Confœderatis ad Cæsaris patres traduxisset, adiutus ab eo
 pecuniâ ac comineatus non exigua copia; quem ob hoc beneficium Cæ-
 sar Leucij Marchionis titulo ornauit. Fine mēsis Aprilis Lautrechius ca-
 stra ad urbem Neapolim communit, expectans Confœderatorum clas-
 sem, quò urbem terra marique premerent. Interea Cæsariani, qui Nea-
 poli in præsidio erant, spein concipiunt opprimendæ classis Aurianæ,
 quæ in sinu erat Salernitano, præteratque ei Philippus Auria. Conscen-
 dunt Neapoli classem Hugo Moncada, omnium Præfectus, Vastij Mar-
 chio, Cæsar Faramusca, Ascanius Columna, Princeps Salernitanus, Ca-
 millus Columna, Cruceus, Gobbius, Serenonius, ac clarissimi quique
 Præfecti, cum mille veteranis Hispanis sclopetariis, exceptis ordinariis
 classis militibus, ac ad hostem contendunt. Sed qui de eorum consilio
 per fidos exploratores ante biduum præmoniti, acceptis à Lautrechio
 sexcentis sclopetariis omnia ad pugnam necessaria pararant. Congre-
 diuntur in alto; emissisque prior Auria è sua prætoria ingentis tormen-
 ti globo, vltra quinquaginta Hispanos occidit, vulneratque plures. Tum
 Moncadæ tormentum/quamquam rectè libratum exoneraretur/non ta-
 men Auria tantum intulit detrimenti. Tandem Cæsariani virtute supe-
 rat, classem petdidere, Proceribus omnibus, quos nominaui, cum Præ-
 fectis in hostium potestate relictis, excepto Moncada & Faramusca, qui
 pugna-^{Cruentâ} nantes occisi in mare sunt deiecti, cum mille qui ceciderant mili-
 tibus. In Auriana classe tamen nullus fetē sine vulnere discessit, periēteque
 quam plurimi; tam difficile fuit superare veteranos. Exinde arctius Nea-
 polis obsideri est cœpta, emissusque vrbe magnus imbellium hominum
 nume-^{ris}

*Inuadente
 Franco Re-
 gnum Nea-
 politanum,
 sic detinuit
 Cæsariani
 Romam
 deferre.*

*Mediola-
 nensium
 etiam res
 tunc angus-
 ta.*

*Classis v-
 trinque
 instructa.*

*Cruentâ
 pugna clas-
 sis Cæsa-
 rianæ à
 Confœde-
 ratis Duce
 Auria in-
 peritur.*

*Hinc Neapolitani
a Confederatu ob-
sidetur.*

*Interea
Leua Pa-
piani vi
expugnat,
omnibus
Francis in-
terfusa.*

*Andreas
Auria, re-
lictis Fran-
cijs, ad Ca-
sarem-
clinam, &
quirit.*

*Postquam
Caesari
cum eodem
Auria, seu
Doria.*

*Grassatur
in castris
Gallorum
ad Neapo-
lim nouus
quidam
morbus,
que mortui
sunt pluri-
mi Duxes
& milites.*

numerus. Litteras quoque ad Caesarem, quibus terra marique auxilium ac pecuniam petebant, destinauerant; sed interceptae, Lauttechio summis etiam difficultatibus implicato animum addidite. Laborabant enim Franci inopia aquae, equitum, ac pecuniae. Leui armatura equitum Caesariani superiores erant; ac proinde non semel creptum Franciscum comitatum ac vinum ad urbem detulerant. Orta etiam erat, iamque grassabatur intra & extra urbem pestis, Germanorum maxime utrobique negligentia. Lauttechius quoque frustra militem & pecuniam à Francia expectabat. Interea Antonius Leua, ductis Mediolano copijs, Papiam vi expugnat, omnibus Francis, qui intus erant, interfecit. E Germania vero Henricus Brunswici Dux cum decem millibus peditum, ac sexcentis equitibus, Caesari pecunia conductis, in auxilium Neapolitanorum profecturus, in agrum Veronensem descendit, oppidaque aliquot capit. Sed cum Antonius Leua aurum non expedit, summa vero per omnem Italiam esset terum omnium ac praecipue panis inopia; Getinani, conuersis signis, mense Iulio in Germaniam redire, duobus millibus exceptis, qui cum Leua manserunt, omni Neapolitanis auxilij spe velut sublata; nam & decimo Iunii Veneta classis viginti duarum tritemium in sinum Neapolitanum appulerat, impediens, ne quid amplius mari in urbem adueheretur. Sed hoc terum statu ecce Andreas Auria, relictis Regis Francisci stipendijs, Caesari dat nomen, causatus inter alia patriae suae Genuae libertatem à Franco oppressam, ac ad Sauoniam omnem rei maritimae metecuram transferri. Expugnarant captiui Praefecti Caesaris agrum eius animum, promissa Genuensibus libertate; ad quam confirmandam ad Caesarem in Hispaniam virum nobilem Generalem Franciscanorum miserant. Quo reuerso, his nomine Caesari cum Auria legibus conueniunt: Genua Caesari patrociniolibeta esto. Sauoua Genuensibus pateto. Quod olim Auria in Hispanias odium exercuit, obliuiscitor. Auria Caesari cum duodecim tritemibus suis militato, eoque nomine quotannis sexaginta millia aureorum in stipendium, cum Principatu Melphitano accipito. Post haec Philippus Auria quarto Iulij cum sua classe Neapolim deserit, mensaque Augusto Andreas Auria cum duodecim tritemibus suis Caietam, quae in Caesari erat potestate, venit; dimissisque captiuis Proceribus, qui cum ad transitionem pellexerant, Caesari militatè signum exponit, Regique Francisco totquem autem cum insigni D. Michaelis remittit. Interea pestis ac nouus ille tum ex Venetis immoderatione, tum ex ruptis aquae ductus Poggij aquis in castris Francorum diebus canicularibus computrescentibus, morbus adeo Francorum ad Neapolim castris grassabatur, ut vix centum Lauttechio (praeter rationem obstinatissime in obsidio-

obsidione perseveranti) superessent sani equites, pedites vix mille. De-
cumbibat ipse, vt & plures Procetes, grauitur, ac tandem Lautrechius,
Vaudemontius, ac complures alij viri illustres moriuntur. Ægrotabat
quoque vehementer Salutius qui Lautrechio in imperium successerat,
Nauartus, ac Guido. Quare Hugo Maramaldus, qui cum Prorege
Aurantio Neapoli cum imperio erat, Capuam, Puteolos, ac Nolam,
eiectis Francis, recuperat. Non enim solum Franci cum peste, sed &
cum fame luctabantur. Demum mali magnitudine victa petuicacia,
nocte clam castra Neapoli Auerfam mouent. Sed abitu à Cæsarianis
percepto, inuaduntur ac sternuntur. Capitur Nauartus, ac cum eo cla-
riores Præfecti multi. Salutius Auerfæ sine comiteatu inclusus & ipse
paulò post se dedit, captiuusque cum Ducibus detinetur, militi sine
armis discedendi copia facta. Ethic finis obsidionis Neapolitanæ. Pro-
rex Aurantius, habita de his quæstione qui duris temporibus aliquid
contra Cæsarem erant conati, Fredericum Ducem Caietanum, ac Hen-
ricum Bouiani Ducem, cum quatuor aliis viris illustribus, publicè Nea-
poli in foro securi percuti iubet. Mensibus Augusto ac Septembri ni-
hilominus in Ducatu Mediolanensi bellum à Confoederatis contra Cæ-
sarianos acerrimè fuit gestum. Adueniente enim è Francia iustis cum
copiis Fani D. Pauli Comite, vltraque duodecim millia peditum ac bis
mille quingentos equites adducente, Cæsarianis negotium faceffebant.
Antonius enim Leua octo millia tantum peditum ac octingentos equi-
tes habebat; quibus copijs cum ciuitates præsidij essent firmandæ, Fran-
cis loco aperto par esse non poterat. Interea Andreas Auria Genuam,
eiectis Francis, in potestatem redigit, ac Cæsaris voluntate liberam esse
iubet, arce mense Octobri funditus diruta. Receperant Genuenses &
paulò antè Sauonam dignitatis suæ æmulam; cuius portum inutilem
reddidit, lapidibus & ruderibus replerunt. Sub idem tempus Antonius
Leua, vt militem aleret, Mediolanensibus prohibet, ne quisquam domi
panem pinset, nec molitum frumentum habeat, præter eos qui id iuris
à se numerata pecunia redemissent (hi octo continuis mensibus tres ei
aureos in singulos modios numerauere) qua pecunia pertotum fetè an-
num peditem equitemque Germanum ac Hispanum aluit, Insubriam-
que miserrima calamitate pressam Cæsari seruauit, Italis peditibus in-
terea præda viuentibus. Hoc anno etiam seruebat apud Vltraiecti-
nos bellum. Dies Episcopo & Transilulani à Butgundis Dordraci di-
ctus erat, quibus Ducibus ad Kalend. Maias contra Geldrum gereretur
bellum. Designati sunt Buranus, Rennenbergius, & Schenkus; decreta
sedecim millia peditum, equitum sesquimille. Nec tantisper quies. Nam
mox circa Nonas Martias magna vi frumenti Vltraiectum à Geldro
congesta,

1528

*Cæsariani
recuperant
Capuam,
Puteolos, ac
Nolam.*

*Præsi mor-
bo famis-
fracti Nea-
poli disce-
dunt.*

*Nihilomi-
nus Fede-
rati apud
Mediola-
nos bel-
lum prose-
quuntur.*

*Græus cie-
rit Fran-
cis, & di-
ruta arce,
libera esse
iubetur.*

*Græus tri-
butum; sed
que tamen
Insubria
Cæsari ser-
uata.*

*Ferunt a-
pud Vltra-
iectum bel-
lum, hinc
Burgundis
illinc Gel-
dro auxi-
liantibus.*

1528
*Reffemus
 Prædictus
 Geldricum
 Hagam
 Comitat
 Gulae.*

congeſta, recenſuit exercitum ad mille trecentos pedites. Ex quibus, paucis vbi præſidio relictis, cum reliquis Martinus Roſſemius, copiarum Geldricarum Dux, Hagam. Comitibus per medium hoſticum pergens diripit, tertioque die quàm Hagam profectus fuerat opimus ſpoliis, acceptiſque præterea pro viginti adhuc aureorum millium perſolutione obſidibus, Vltraiectum regreditur. Circa idem tempus Schenkius in Trāſiſulanis, Bubile, præſidium Geldrotum munitum iuxta Campos, obſidet, & vi potitur; inde ad Haſſaliam caſtra transfert, tandemque multo ſanguine ca potitur. Quinto Kal. Iunij Florentius Comes Buranus caſtra è ſtatiuis Lectæ mouens in Velaniam, primò Amiſianum præſidium capit, inde tertio die Hattemum conrendit. Vbi iunctus ei Schenkius ſimul oppidum obſidione premunt. Demum poſt octenos grauiſimos inſultus deſitione capiunt; & paulò poſt Elburgani etiam ſe dedunt. Decimo ſexto Kal. Iulij Harderwica trinis caſtris à Burgundis ſeu Cæſarianis circumſeſſa oppugnatur, pauciſque poſt diebus & ipſa deditur. Interea Vltraiecti omnia moru plena; miles pro ſtipendio tumultuatur, calices ſacri & alia dantur. Denique Kalend. Iulij, tribus fratribus in ſuburbio Inſulari (*de VVeert*) potiſſimum auctoribus, qui portæ eius Præfectum longa ebrietate ſibi deuinxerant, & tunc cum ſuis planè vino obruerant, miles Epifcopi eam portam manè ingreſſus, urbem Vltraiectinam recuperat. Pedites Burgundi tantùm erant octoginta, equites ducenti quadraginta quatuor, reliqui Amorsfortij voluntarij & exules, in vniuerſum quadringenti. Pugnatum acriter in foro Boatio, & vico Prætorio. Cæſi Geldri quadraginta duo, Amorsfortij tres deſiderati ſunt, capti Geldri ad centum pedites, qui ab equitatu Burgundico prohibiti à publico, intra hoſpitia ſua ſe continuerant. Reliqui milites in omnem pattem dilapſi, & maximè per Telonariam portam euaserunt. Pacati nominis ciuibus dictum eſt, Palatinum (Epifcopi nomen) foribus inſcriberent; reliqui prædæ dati; ſenſerunt tamen & pacati nonnulli damnum. Durauiſt direptio triduum. Sæuitum denique in nudos & omnibus ſpoliatos. Capti hi: Decani duo, ad S. Saluatorem & S. Petrum; Canonici plures; Conſulares, Fredericus Vochtius Conſul eo anno, Ioannes Huchtenbrouckius, Arnoldus Vuluenus, Godefridus Regius Prætor vrbiſ, Gerardus Seminius, & alij. Equeſtres, Giſbertus Varau, Ioannes Wicanus Loripes; ciuium præterea ingens multitudo. Decanus maioris Eccleſiæ pietate vxoris Vordij exulis laruit; & non multò poſt Montfortium euafit. Quarto Nonas Iulij Epifcopus in urbem venit; octauo Idus, populus in forum Boarium vocatus, Epifcopo nouo iuramento obſtringitur. Sub 14. Kalend. Auguſti in foro Boario gladio admoti ſunt Godefridus Regius Prætor, Giſbertus Varau, & alij tres.

12. Ka-

*Alia parte
 Burgundi
 multa loca
 munita
 Geldri ad-
 iuuant.*

*Auxiliarios
 Epifcopi Vl-
 traiectum
 arma reuocant.*

*Durauiſt
 direptio
 vrbis tri-
 duum.*

*Procedunt
 capto pa-
 uis, plures
 capti.*

12. Kalend. eiusdem itidem capite plexi Ioannes Wicanus Loripes Eque-
ster, & sex alij, septimus Petrus Coppus produci iussus, per foricam car-
ceris portæ Catherinianæ euasit. Postidie Episcopus Dotestatum re-
diit, secum abducens Solmum Decanum ad D. Petri, Venrodium &
Cunretorsium Canonicos, & Equestrem Huchtenbrouckium. Ex his
Ventodius & Cunretorsius culcis insuti crudeliter in Rhenum abiecti
& submersi sunt; reliqui vincti plures viginti, rescripto Burgundico,
antequam vltcrius sciretur, subtrahiti sunt. Tertio Nonas Octobris, pax
inter Geldrum & Cæsarem Gorcomij, ac deinde alibi, promulgatur his
» legibus: Dux Geldriæ Carolus in perpetuum Francico fœderi renuntia-
» to, cum Cæsare nouum perpetuumque inito. Cæsar, deductis præsidij,
» Duci capta Geldriæ oppida reddito. Dux, cuiusque virilis tantum stirpis
» liberi è legitimo matrimonio procreati, Geldriam Zurphaniamque vt
» clientalia beneficia à Cæsare, legitimisque eius heredibus, non vt à Cæ-
» sare, sed vt ab Hollandiæ Comite ac Brabantiz Duce, obtincto pos-
» sidetoque. Deficiente legitima virili stirpe, Geldria ac Zurphania Cæ-
» sari, legitimisque vtriusque sexus eius heredibus, relinquuntur. Si Dux
» mortuus filiam aut filias ex vxore reliquerit, Cæsar eiusque heredes,
» eam aut eas recipito, pro dignitate educato, nobiles cum se digna dote
» viro nobili ac claro in vxorem collocato. Cæsar Duci præfecturam tre-
» centorum ordinariorum equitum concedito, annuam quoque pecu-
» niariam ad vitam pensionem trium millium florenorum persoluito.

*Caneniti
duo culcis
insuti, in
Rheno
mersi.*

*Pax cum
Geldro
faciunt.*

Tanti fuit bellum Geldricum, quod annis quinquaginta per intervalla
tenuit, redimere. Porro Vltraiectini quoque decimo tertio Kalend. No-
uembri se Cæsari tradiderunt hisce Tabulis iam tum 13. Augusti con-
» ceptis: Quoniam Carolus Geldriæ Dux, nullo iure nullaque legitima
» de causa, urbem Vltraiectinam occupauit, ac ex ea bellum Antistiti
» Heinrico Bauaro intulit, occupatoque oppido Rhena, atque Hostia ac
» Ema, vniuersam ditionem Vltraiectinam ad grauissimarum exactio-
» num solutionem coëgit, nullo in recusantes, siue profani siue sacri ordi-
» nis homines, scruitiæ nec calamitatis genere omisso, adeo vt vniuersam
» tandem prouinciam subegissent, nisi Caroli Quinti Cæsaris Duces ob-
» stitissent, ac pedite equiteque adducto Geldrum repressissent: ne rursum
» in easdem recideremus calamitates, ac aliqua ratione Cæsari de factis
» huius belli causa sumptibus satisficeret, communi consilio, liberaque vo-
» luntate consensimus, ac tenore præsentium consentimus, Heinticus Ba-
» uarus Antistes noster Cæsari Carolo, tamquam Brabantiz Duci &
» Hollandiæ Comiti, pro se suisque successoribus vtriusque sexus legiti-
» mis liberis cedat, inque perpetuam possessionem tradat urbem Vltra-
» iectum, Amersfortium, Rhenam, Wicam, reliquaque oppida, arces,

*Tabula
publica,
quibus Vl-
traiectini
suo Episco-
po sacrata-
tem conce-
dunt in-
distin-
guentem in
Cæsarem
transfe-
rendi.*

*Nota, Vl-
traiectina
dixio tra-
dita Cæsa-
ri, tamquam
Brabantia
Duci &
Comiti
Hollandia,
non alio ri-
tulo.*

1528

*Episcopo
vltimoque
sola in-
iurisdic-
tione
sacra, ut
procurator,
duplex Cu-
ria. Et à
Cæsare duo
millia flo-
renorum
annua.*

*Populus
Vltimili-
mus Cæsari
sacramen-
tum dedit,
hinc Et A-
mersfortij,
Et alijs.*

1529

*Vastius et
tra reli-
quias Fr.
eorum in Ba-
gno Nea-
politano
strenuè
agui.*

*Leua quo-
que ad La-
drianum in
Iulianibus
Francis
superat.*

castella, ac munitiones Prouinciæ agrique Vltraiectini cum omni ap-
paratu bellico, pagis, villis, prouentibus, cum iurisdictione summa, me-
dia, infima, mixta, ac denique vniuersum absolutumque profanæ iuris-
dictionis imperium, ea ratione ac modo quo id præcedentes Antistites
supra nongentos possedêre rexerêque annos, ac vt absolutum decet Do-
minum Principemque, cum vniuerso Nedersticht (nempe Ouerstichtij,
id est Transifulani, dudû antè in Ianuario se tradiderant) nihil inde exci-
pientes præter sacram iurisdictionem, ac annuos eius prouentus, qui An-
tistiti eiusq; successoribus in sempiternum facti recti manebunt, quem-
admodum Curia Episcopalis, quæ est in vrbe Vltraiecto, ac altera An-
tistite digna in hac Prouincia, quam eliget. Ad hæc Cæsar Carolus An-
tistiti Heinrico Bauaro singulis numerabit ad vitam annis duo millia
floreorum, donec tot ei sacerdotia procurarit, quæ dictam in singulos
annos summam conficiant, eaque in perpetuum Episcopatus redibus
adiungi curarit: supplicantes & orantes Romanum Pontificem, hæc
omnia sua auctoritate approbare, confirmare, ratæque habere dignetur.
Hæc primùm à quinque Canonicorum Collegiis, deinde ab Abbati-
bus, tum ab vrbis Senatu ac Nobilibus fuêre subsignata, sigillisque
munita, ac tandem anno sequenti à Papa Clemente 13. Kal. Septembris
confirmata. Antistes suæ renuntiationis litteras 12. Octobris huius anni
cõsignauit, & Cæsaris Legato Antonio Lalaino Comiti Hoochstratano
die 13. Kalend. Nouembris solemniter tradidit; ac postero die populus
Vltraiectinus Cæsari sacramentum dixit, hinc 3. Nonas Nouembris
Amersfortij, & non multò post etiam Wicani & Rhenani. Hoochstra-
tanus, antequam Vltraiecto in Brabantiam rediret, Præfectum vrbis
dixit Ioannem Erremondum; Consules Henricum Verborchium &
Petrum Merseltium, Prætorem Ioannem Culenborganum. Mense
Aprili anno 1529. Alfonsus Daualus Vastij Marchio contra reliquias
Francici exercitus, eorumque Confederatos, in Regno Neapolitano
bellum gessit, eosque maiori oppidorum ac ciuitatum parte eiecit; sed
Calabros ac Apulos, defendente eos Melphi Principe Frederico Caraffa,
ac Simone Romano (qui duo fortuitis casibus his conatibus periêre)
subigere non potuit. Interea Fani D. Pauli Comes pro Francis in Medio-
lanensi ditione bellum varia gerebat fortuna, frustra conatus Ge-
nuam Sauonamque recuperare, ac cum suis Confederatorumque co-
piis Mediolanum obsidere. Quare Papiam cum altera exercitus parte
proficiscitur: quam cum Mense Iunio occupare iterum conaretur, ab
Antonio Leua iuxta Landrianum pugna superatur ac capitur, cumque
eo Ioannes Chastillonius, Rangonius, Liniacus, Carbonius, ac aliquot
alii clariore Præfecti, cum omnibus impedimentis ac tormentis. Qua
clade

clade territi Franci, vniuersa derelicta Insubria, in Franciam reuertuntur, Confœderatorumque Italarum aniimi ad pacem inclinari cœperunt. Exinde pax iterum inter Pontificem ac Cæsarem vigesimo nono Iulij Barilonæ his transigitur conditionibus: Inter Pontificem & Cæsarem pax perpetua esto. Cæsar Alexandrum Medicem, tradita ei in uxorem filia notha Margarita Austriaca, Florentiam reducito, ac in iorum auctoritate constituito. Vt Apostolicæ Sedi sine fraude Imperij restituantur Cenuia, Rauenna, Mutina, Rhegium ac Rubercia, Cæsar operam dato. Pontifex Cæsari Diploma de iusta Regni Neapolitani possessione concedito, niueique tantum coloris equi tributum accipito. Pontifex ac Cæsar in Italia ad colloquium prodeunto. Cæsar Francisci Sfortiæ rationem habeto, eiusque causam iudicibus non suspectis committito. Iurauitque Cæsar dicto die 29. Iulij solemniter Barilonæ in has condiciones. Miserat paulò anrè Cæsar Margaretæ amitræ in Belgium summam absolutamque potestatem transigendi cum Rege Francorum, liberandisque eius liberis, id enim valdè vrgebant, Pontifex potissimum & Angliæ Rex. Conueniunt Cameraci septimo Iulij, hinc Margarita Austriaca cum Senatu Belgico, illinc Ludouica Regis Francisci mater cum Consilio Francico. Aderat ab Anglo Antistes Londinensis ac Suffolciæ Dux, à Summo Pontifice Capuanus Archiepiscopus, itemque parergôs Confœderatorum Legati. Post varias altercationes, rem maximè promouente Pontificis Legato, Nonis Augusti hæc inter ceteras publicantur condiciones pacis: Pax Madriliana, paucis mutatis, rata esto. Contentus esto Cæsar actione iureque quod sibi tempore fœderis Madriliani ac antea in Ducatum Burgundiæ, Comitatum Auxerroi & vicinia, competebar. Rex reditu annuo mille librarum Viennensium, quas in Salinas Ducatus Burgundiæ prætedebant, cedito. Margaritam Austriacam, eiusque successores, in perpetuum quoque omni tributo, quod in Salinas Comitatus Burgundiæ Rex obtendebat, liberato. Rex pro redemptione duorum filiorum Cæsari vigesies centena aureorum lilio- rum millia, puri puri auri persoluit; mille ducenta millia, ante instantis Martij Kalendas, quibus Rex filios est recepturus; ducenta nonaginta millia nomine Cæsaris Regi Angliæ, redditus Cæsari syngraphis; & pro restantibus quingentis ac decem millibus, annuo reditu quinque ad centum, singulis annis viginti quinque millia ac quingentos, donec fors soluat, super omnia bona Ducis Vcndomi in Belgio & aliorum Francorum. His rebus perfectis Cæsar, dato Regi Diplomate, cum à pacis Madrilianæ legibus liberum pronuntiabit. Sed Rex decimo quinto ante filiorum liberationem die ex Italia omnes milites reuocato, ac exaucto- rato; ditionem Helsingam cum oppido, arce, ac tormentis Comitatus

1519

*Nona inter-
uenerunt
fœderis in-
ter Pontif.
cum & Cæ-
sarem.*

*Agente
P. P.
Legato
Angliæ, Le-
gati, Ca-
meracum
conueniunt
facienda
erant paci
Francicæ.*

*Decem
huius legibus
fuit pax.*

*Inter alia
Franci pro
redemptione
duorum
viginti cen-
tena aureo-
rum lilio-
rum millia
perdiderunt.*

1529

*Francus
amici iure
in Flan-
driam, Ar-
tesiam, &
Tornacum,
& vicissim
Cæsar in
ciuitates
ad Somo-
nam sicut
cedit.*

*Ducatus
Bullionum
Episcopo
Leodunsi
adiudica-
tus manet.*

*Tubæ Ca-
sar Medi-
cæ viant
amicitiæ
Florentiam
reducit.*

*Cæsar ex
Hispania
venit Ge-
nauam.*

*Aurantius
cum capitis
Florentiam
versus mo-
uet.*

Attrebatenſi reſtituito. Rex iterum omni iure & prærogatiua quam in Flandriam, Artheſiam, Tornacum, Mortangam, Duacum, Inſulas, ac Or-
ciacum allegare poteſt, libera voluntate cedito, eaque à prouocatione ad
cutiam Pariſienſem in perpetuum liberato. Ex aduerſo Cæſar iuribus &
actionibus quas in ciuitates ad Somonam annem ſiras allegare poteſt,
abſolute tenuntiato. Leonora Cæſaris ſoror Regi nuptura, cum Regis fi-
liis in Franciam proficiſcitor: dotem illi pecuniariam Madrilij promiſ-
ſam Cæſar dato; cui Rex centum millia aureorum ſilionum addet, nomi-
ne ſex millium peditum quæ Cæſari ſe miſſurum receperat. Rex Rober-
to Marcano auxilia nulla mittito, Ducatumque Bullionum à Cæſare
Antitiſti adiudicatum relinquito. Philiberto Challonio Aurantij Prin-
cipatum reſtituito. Carolus Egmondus, Geldrix Dux Cæſari reconci-
liatus hoc fœdere comprehenditor. Hæc Nonis Auguſti acta, ſubſigna-
ta ac ſigillis munita ante decimum quintum Septembris fuere publica-
ta. Poſt receptos filios an Rex iſta omnia præſtiterit, dicitur anno ſe-
quenti. Dum hæc Cameraci nondum eſſent tranſacta, Cæſar iter in Ita-
liam parans, Protegi Aurantlo ſcribit, omnibus in vnum coactis co-
piis, Pontificem Clementem ac Medicæos Florentiam vi aut amicitia
reducatur, ceteraque omnia, quæ Pontificij iuribus eſſent, illi ſubigat. Au-
rantius ad Aquilam copias parans, ſine Iulij Romam proficiſcitur, ac
cum Pontifice de belli ratione, militumque ſtipendiis agens, certam ab
eo pecuniæ ſummam, romenſemque aliquot accipit. Germanis in vnum
coactis, Vaſtius cum Hiſpanotum peditatu expectabatur. Interea Cæ-
ſar rebus omnibus in Hiſpania conſtitutis, vxore filioque Philippo
bienni ipſis in Principem relicto, cum integro ſeptennio in Hiſpania
 fuiſſet, onerariis ac nauibus longis mille equites ac nouem millia pedi-
tum imponens, Barcilone claſſem ſoluit, ac poſt quindecim dierum
 moleſtam navigationem duodecimo Auguſti Genuam appulit, ſta-
timque nuntium de pace Cameracenſi accepit, Felicemque Fuſtperber-
gij Comitem cum octo millibus Germanorum peditum, ac mille equi-
tibus pecunia ſua conſcriptis, adueniſſe intelligit: qui apparatus Conſe-
deratos Italos inſigniter terruit, maxime cum à Franco Cameraci ſe de-
ſertos viderent. Exceptis Venetis, omnes variis de cauſis Legatos gratu-
latum ad Cæſatem miſere. Ille Hiſpanos pedites in Inſubriam ad An-
tonium Leuam mittit, Germanos apud ſe retinet. Interea Aurantius
cum veteranis Italis ac Germanis decimo nono Auguſti Florentiam
verſus mouet, in itinere Spoletum recipit. Florentini enim, pulſis cieſti-
ſque Medicæis, populare Imperium induxerant. Eam iniuriam familiæ
 ſuæ factam Papa Clemens Septimus, inita cum Cæſare pace, eius auxi-
lio vindicare cupiebat. Cæſar trigefimo Auguſti Placentiam venit,
 vt inde

vt inde Bononiam profectus cum Pontifice colloqueretur, reiectis
 Florentinorum (nisi Medicas recepissent) ac Ferrariensium Legatis.
 Aurantius cum copiis haud procul Perusia confederat; quo loco ad
 eum Vastius cum Hispanico peditatu venit; factaque cum Malatesta
 compositione, Perusiam obtinuerunt, ac Pontifici reddidere. Decimo
 Septembris Cortonenses Aurantio deditionem, persolutis viginti mil-
 libus aureorum, fecere. Hos Aretini decimonono sunt secuti. Fine O-
 ctobris Aurantius tormentorum inopia lentè progressus, ad mœnia
 Florentina castra ponit, statimque conspexit, eam se urbem vnico exer-
 citu expugnare non posse. Certatum est per totum mensem Nouem-
 brem leuibus vario euentu prælijs: quo tempore Pontifex Bononiam
 profectus, Cæsarem post paucos dies eodem venientem summo cum
 honore ac gratulatione excepit. Tum Cæsar Franciscum Sfortiam eius
 se fidei sistentem, ac Venetorum Legatos audit; amittentèque Pontifi-
 ce, tandem cum vtroque vigesimo tertio Decembris his conditionibus
 transigit: Franciscus Sfortia Cæsari nongenta millia anteorum num-
 mûm persoluit, dimidiam partem ante duodecim instantium men-
 sium finem, alteram partem intra proximum decennium: interea Cæ-
 sari pignoris loco arx Mediolanensis ac Comensis maneto; qui eas Sfor-
 tiæ primæ pensionis solutione facta, restituet, ac Ducale tum Diploma
 addet. Veneti Rauennam ac Ceruiam Pontifici restituerunt, iuris sui in
 his actione seruata. Veneti ante elapsum mensem Cæsari omnia, quæ
 in Regno Neapolitano occuparunt, reddunt, duoque millia aut pon-
 do ex veteris fœderis debito soluunt. Cæsari alia auri millia pondo nu-
 merant, quingenta ante decem mensium finem, reliqua fine anni. His
 capitibus firmatis, Cæsar statim Sfortiæ non solum Insubriam, dimis-
 sis militibus, restituit, sed etiam paulò post ei cognatam Christianam
 è Christierno Daniæ Rege ac Elisabetha sorore, decimum agentem
 tum annum despondit. Veneti quoque extemplò Pontifici Æmilie ac
 Cæsari Apulie ciuitates restituere. Hoc anno mense Septembri no-
 uum morbi genus, quod Sudorem Anglicum dixere, Germaniam &
 Belgium grauiter afflixit. Antuerpiæ tridui spatio quadringentos aut
 quingentos homines periisse testatur Erasmus epist. 56. libri 26. Itaque
 cum solemnem supplicationem Clerus, Senatus ac populus Antuer-
 pienfis, ipso die S. Michaëlis, placando Deo instruisset, subito malum
 serpere desijt. Hoc eodem anno negotium Religionis in Germania
 æquè erat afflictum. Dicam verbis Cochlezi: Fuit rursus Spire celebra-
 tus Conuentus Principum. Nam & Turcarum tyrannus potentior iam
 erat, subacta Vngaria, captaque Buda; & maiori cum exercitu in Ger-
 maniam tendere dicebatur: & in Religione indies magis ac magis gli-

1529
Tendit Cæ-
sar Bono-
niam ad
colloquium
Pontificem.

Perusia
Cæsarianis
deditur, &
Pontifici
redditur:
hinc Corto-
na quoque
& Aretium.

Pontifex
summe ho-
nori Cæsa-
rem Bono-
niam recipit

Pactum, in
noti Fœde-
ris Ranno-
niæ & Cer-
uiam red-
dunt, Cæ-
sari ea qua
occupant
in Regno
Neapolita-
no.

Sudore An-
glicano
quadringen-
tos aut
quingen-
tos periisse
Antuerpia
maritur

1529

*Vi heretici
simul om-
nia Tur-
cam con-
fessio, per-
miserit cu
Ferdinan-
dus qua
fratre pan-
is p[er] se re-
uocauit.*

*Publice
scripto co-
natus de-
fendere Lu-
therum hinc
suum Ar-
ticulum,
Quid præ-
liari ad-
uersus
Turcam
sit Deo re-
pugnare.
Obstat
Turca Vi-
nam Au-
stria, &
maximas
etiam in
imbellis
edit crudi-
tates.*

*Aliis va-
riis cunctis
lic fecerat
Viennam
velut pan-
siq[ue].*

*Nihilomi-
nus post
quatuor
ferè heb-
domada-
rum obsi-
dium Con-
stantinop-
lim inglo-
rius reuert
si cogitur.*

secbat dissensio; Zuingliana enim sectio & apud Heluetios, & apud ple-
rasque vrbes Imperiales, Argentinam, Constantiam, Vlmam, Augu-
stant, Lutheranorum sectæ iam præualebat. At Rex Ferdinandus nul-
la potuit contra Turcam à sectis auxilia impetrare, nisi pacificè ac secu-
rè agere in opinionibus suis eas permetteret. Necessitate igitur cogente
consensit in publicum decretum, quo unicuique quantum ad fidem &
Religionem attineret, liceret sic agere, vt de factis suis sciret & Deo &
Cæsari rationem reddere. Sed Cæsar illud decretum non probauit. Sub
idem tempus librum Teutonicum edidit Lutherus de Bello contra
Turcas; vbi defendit suum Articulum, Quod præliari aduersus Turcas
sit repugnare Deo; item, Quod Deus & Turcam & Papam simili per-
cutiat cæcitate; & similia. Ex quibus denique factum, vt Turcarum ty-
rannus Solimannus, vastata Vngaria, Viennam caput Austriæ venerit
die 21. Septembris, habens in exercitu suo quadringenta millia mili-
tum, circumdans urbem sexdecim castris per circuitum, quæ ad tria
aut quatuor milliaria extendebantur; occupans præterea & pontem
Danubij, & suburbia. Iussa fuerat vrbe excedere omnis imbellis turba,
quæ magna ex parte in manus hostium incidit. Infantes dissecuerunt
medios; mulieres ac senes, quos in seruitutem abducere nolebant, per-
foderunt palis, transfixerunt verubus, dissecuerunt gladijs. Rex Ferdi-
nandus fortissimo munierat urbem præsidio, cuius supremus Capita-
neus erat Illustrissimus Dux Bauariæ Rhenique Palatinus Philippus.
Hostes, qui bombardas magnas non adixerant (quia urbem subito
occupare intendebant) maxima vrbi præsidioque pericula intentabant
cuniculis antrisque subterraneis, quibus urbem velut pensilem facie-
bant, & impotenti puluere tormentatio, eoque incenso, terribilissimis
fragoribus ruptusq[ue] muros demoliebantur. Vrbe magna ex parte mu-
ris nudata, fecerunt creberrimas oppugnationes, sed inuictum præsidij
robur semper cum damno eos repulit. Interea Rex Ferdinandus, qui in
oppido Lintz velut in specula ad Danubium morabatur, magna vndiq[ue]
cociēbat auxilia, vt obsessis opem ferret, quorum magna pars in procin-
ctu iam erat. Quod vbi animaduertit Turca, soluit obsidionem incen-
sis castris suis die decimo sexto Octobris, & inglorius Constantinopolim
reuersus est. Hæc Cochleus horum pænæ spectator. Sub idem tempus,
(nempe 14. die Octobris,) Margareta Austriaca Belgij Gubernatrix pro-
mulgat Edictum, cuius hæc præcipua verba sunt, ex Gallico translata, vt
sunt impressa cum aliis Diplomatis, Gandaui anno 1559. Cæsar suis fi-
delibus salutem. Tametsi contra errores & nouitates Martini Lutheri &
aliorum vatias ediderimus Ordinationes, appositis certis pœnis gratiosis,
(vide supra ad annū 1526.) nec tamen proficiamus; idcirco ultra ea quæ
supe-

„superioribus Ediētis à nobis constituta sunt, præcipimus quatenus om-
 „nes in terris nostris habitantes, vel conuersantes, ante vigesimū quin-
 „tum Nouembris proximum, ad manus primarij Præfecti loci, vbi ha-
 „bitant vel versantur, deferant omnes libros & scripta, quæ habent, di-
 „cti Lutheri aut aliorum opiniones continentia, sub pœna confiscationis
 „corporis seu vitæ eius qui hoc facere neglexerit. Et tamen, vt omnes in-
 „telligant, nos neque vitæ neque facultatibus aliorum inhiare; moti mi-
 „sericordia, & de speciali graria consentimus, vt quicumque priuatim
 „seu etiam publicè perperam de Fide, de Sacramentis vel Ecclesiæ consti-
 „tutionibus senserint, si pœnitentia ducti ante dictum vigesimū quin-
 „tum Nouembris apud primarium loci Præfectum errores suos & per-
 „peram facta eiuauerint, quòd nobis & Iustitiæ hac ratione per omnia
 „censebuntur satisfecisse, saluo, quòd ante finem quindecim dierum pro-
 „ximè sequentium, à Pastore suo vel alio potestatem habente doceant se
 „etiam Ecclesiæ Catholicæ esse reconciliatos; ijs tantum exceptis qui se-
 „mel in grariam recepti iterum lapsi sunt, aut qui in vinculis detinentur,
 „aut quorum lis pender, qui corrigentur secundum sua delicta, eorū-
 „que exigentiam. Datum Bruxellæ decimo quarto die Octobris an-
 „no 1529. Hac hieme (vt diximus) sedebat cum copijs Aurantius ad
 „Florentiam. Iniret à Bononiæ ad coronandum corona aurea Cæsarem
 „per Pontificem Clementem necessaria instruebatur: quibus paratis, cum
 „Cæsari magna cum pompa imposuit die 24. Februarij anni 1530. die
 „natali Cæsaris (quo die & Aquisgrani corona argentea fuit redimitus,
 „& Rex Franciscus captus) cum ante biduum ferream Lombardici
 „Regni coronam capite suscepisset. Peracta coronatione Cæsar multos
 „diuersis ornar honoribus, ac inter alios Antonium Crouiacum Reuslij
 „Dominum Comitem renuntiat. Exinde in grariam recipit Ferrariæ Du-
 „cem, ei Carpiū oppidum, acceptis sexcentis auti libris, in perpetuum
 „beneficium concedens. Tum Mantuam venit, omniq̃ue magnificentiæ
 „genere à Marchione Frederico exultus, eum ante abiturum, dabo Diplo-
 „mate, Ducem creat. Pontifex sine Martij Romam reuertitur. Iam Fran-
 „corum Rex Franciscus omnia pararat, quæ ad recipiendos obsides filios
 „è promisso fœderis Cameracensis erant necessaria, Cæsarisq̃ue syngra-
 „phas ac pignora ab Angliæ Rege impetrarat. Itaque Anna Momino-
 „rancius, primus Curie Regalis Præfectus, mox mense Ianuario huius
 „anni cum auto ad Fanum Ioannis Lusij venit. Comestabilis verò Ca-
 „stellæ cum Regis filijs Fontarabiam, cuius incenia allabitur annis To-
 „losa, Galliam ab Hispania eò loci separans. In hoc amne longa stabat
 „navis vtriusque Regni ripam ferè contingens anchoris firmata. Hic mo-
 „netarij ab vtraque parte de auri natura disputantes, idq̃ue examinantes

1529
Edictum
iterum
Belgarum,
quo vna
si hæretici
omnes
ante fla-
tum decem
erroribus
interdicitur.

Excipi-
tur tamen
hi qui re-
laxati sunt,
aut nunc
in vinculis
detinentur.

Coronatur
Cæsar à
Pontifice
Bononia
corona au-
rea.

1530

Parus va-
rius ornas
honoribus
& stipendiis.

Vir appa-
ritus redi-
mendu Re-
gi Fran-
cia liberis.

1530

*Demum
post trium
mensium
alteratio-
nem adden-
da adire
erant qua-
draginta
milia.*

*Ducit Rex
Francis
Leonoram
soror Ca-
sari.*

*Florentini
abesse com-
meatu in-
opiable-
rari inci-
piunt.*

*Pugna a-
ctu, qua
Aurantius
occidit
vincitum
tamen Ca-
sarianu.*

*Legi qui-
bus Floren-
tini Casari
se tradunt.*

(nempe singuli frustulum habebant vnius massę, de qua in federe con-
uenerant) tres ferè triuere menses. Eò tandem descensum, vr Franci sum-
mę mille ducentorum millium, adhuc quadraginta millia addiderint.
Tum demum auream moneram naui imponunt, traduntque Comesta-
bilis Castellę ministris; illi verò Mommorancio sanos restituunt Regis
Francisci filios, ac sponsam Leonoram: quos Rex, qui hæctenus Bur-
digalis substiterat, summo cum gaudio suscepit, ac sub anni inirium
Leonoram in vxorem ducit, mensęque Martio corona aurea ad Fanum
S. Dionysij redimiri, solemnesque Parisijs nuptias celebrari curauit.
Augebatur intereà indies Aurantij ad Florentiam exercitus, quòd facta
per Italiam pace, non nisi hoc bellum Florentinum restaret. Vastius,
qui trans flumen Arnun vrbe[m] premebat, cum iusta manu Florenti-
am profectus, Empolim expugnat; Volaterras ter frustra oppugnat. Floren-
tini ab alia parte Ducibus Stephanò Columna ac Malatesta, ante auro-
ram Germanorum castra inuadunt. Sed Malatesta tardiùs subsequen-
te, qui priores castra inuaserant, multis trucidatis à posterioribus in vr-
bem repelluntur. Post captam Monopolim Florentini commeatu egere
cœperunt. Eius comparandi causa Ferruccius Florentinorum Dux cum
iusta manu Pisas profectus, copias augebat, vi commeatum in vrbe[m]
importaturus. Rebus omnibus paratis, cum copijs Pisas egreditur. Au-
rantius de eius aduentu ac viribus dudum certior factus, cum maiori
manu obuiam progreditur, ac in Pistoriensibus montibus Ferruccium
adeptus, prælium committit. Cumque non Ducis, sed equitis officio
functurus, inter primos equum calcantibus incirat, bombardę manua-
lis globo traictus cadit; Florentini tamen funduntur. Captus Ferruccius
à Maramaldo priuatę inimicitię causa occiditur; capitur & Ioannes
Cæres cum plerisque clarioribus Præfectis, cecidere è militum vulgo
multi. Hac pugna fracti Florentini, cum denuò castra Casarianam inua-
dere statuisent, Malatesta se secuturum negante, quòd res temeritatis
plena esset, nihil est factum. Cumque ad seditionem res spectaret, pru-
dentium intercessione necessitari cedentes, quarto Idus Augusti qua-
tuor Oratores in castra ad Ferdinandum Gonzagam (qui Aurantio
cæso, Vastio ad Cæsarem profecto, successerat) pro compositione mit-
tunt, ac postero die his legibus conueniunt: Florentini Casarianis mi-
linibus debita hoc bello stipendia persoluunt. Urbis status è Cæsaris
arbitrio intra tres proximos menses componitur. Libertas facta recta
maneto. Omnium iniuriarum obliuio esto. Balconius Malatesta cum
duobus peditum millibus urbis custodię præsto. Medicæis patria ac
bona restituantur. His ita transactis Casarianorum præsidium in vr-
bem admittunt, redeuntibusque cum eis Medicæis, Reipublicę munia
commir-

committuntur; pauloque post Cæsar Alexandrum Medicum, è Pontificis voluntate, Hetruriz Ducem renuntiat, tradita ei in vxorem Margarita filia notha. Tenente obsidione Florentina, Cæsar ad Comitium Augustæ in 8. Aprilis à se indicta erat profectus, venirq; eò tardius, variis honoribus & pompis in itinere à Venetis & alijs detentus. Ceterum quis fuerit successus horum Comitiorum, istis verbis commemorat Cochleus ibidem præfens: Die 15. Iunii in profesto Corporis Christi Cæsar venit Augustam, ab omnibus solemnè pompa exceptus. Illoq; adhuc vespere, & altero die manè per suos egit cum Electore Saxoniz alijsq; Principibus Lutheranz factioni adherentibus, vt antiquo more irent simul cum Maiestate ipsius alijsq; Principibus ac Statibus Imperij in Processione publica, qua deportaretur Venetabile Sacramentum Corporis Christi. Illis autem excusantibus sese, & multa obtendentibus, quæ circa eam rem suæ obsisterent fidei, petijt tandem, vt si nollent propter honorem Dei comitari, facerent saltem propter ipsum Cæsarem, vt Vassalli & Principes Impetij. At nec ea ratione persuaderi potuerunt. Vnde factum est vt Processionis tempus vsq; in meridiem protractum fuerit. Cæsar verò nihilominus vnà cum alijs Principibus ac Statibus Imperij, suisq; cum Proceribus Hispanicis Burgundicisq; eam Processionem deuotissimè simul & splendidissimè peregrit. Lutherianorum verò contumaciam Cæsar egerrimè ferens, voluit, vt mox altera die cum saluo conductu abirent domum. Alij autem Principes, pacis & concordiz auidi, supplicarunt eius Maiestati, vt sedata ira, daret eis publicam audientiam, iuxta renorem Ediçti per quod vocati fuerant. Sic die 20. Iunii incepta sunt Acta publica. In proximo confessu audientiam dedit Lutheranis Principibus, qui ex scripto fecerunt recitari fidei suæ Confessionem Teutonicè; quam & Latinam exhibuerunt, cuius architectus præcipuus fuerat Philippus Melanchthon. Parant Catholici confutationem, ostendentes Lutherum antea longe aliter docuisse, exhibueruntq; eam Cæsari, Cæsar Principibus Catholicis. Quibus cum videretur lenius respondendum, eaque omittenda, dum mutaretur confutandi modus, abierunt dies aliquot. Exhibitus deinde breuior modus, iterum consultatione Principum in disquisitionem venit, resq; ultra tres septimanas extrahitur; gloriantibus interea Lutheranis, Papistas obinquituisse. Tandem confutatio in publico recitata fuit, & multa vitro citroq; sunt disputata. Interea Lutherus varios edebat libellos, quibus & Cæsarem Germanis, & Episcopos plebi odiosos redderet; & palam Augustæ prope curiam Electoris Saxoniz vdebantur, in quorum vno inter cetera hæc sunt: Non possum non sollicitus esse pro paupere, misera, derelicta, prodita ac vendita Germania. Post Lutheranos aliam quoque

1530

Alexan-
dram Me-
dicumCæsar Du-
cem Hetrur-
iz renun-
tiat, disq;
in vxorem
Margari-
tam filiam
notham.Tunc Saxo-
nim Lu-
theranus
cum suis
recusat co-
mitari Cæ-
sarem in
Processione
Venetabili
Sacramen-
ti Augu-
stæ.Vthenan-
ter hanc
commot
Cæsar, Sa-
xoniam tamen
adhuc cu
dei publi-
cam au-
dientiam.Exhibetur
Cæsari Cō-
fessio, dicta
Augusta-
na, architecta
de Philip-
po Melan-
chthon.

1530 quoque fidei Confessionem exhibuerunt Cæsari Oratores quatuor ciuitatum Imperialium, Argentinenſis, Conſtantiſis, Memmingenſis, & Lindauienſis, qui ſectam ſequébantur Zwinglij. Quam Cæſar per eorūdem Theologos, qui Lutheranam conſutauerant, conſutari iuſſit: quæ conſutatio publicè iridem recitata eſt. Cæſar diſceſſuriſ Lutheraniſ certos propoſuit Articulos in publico Receſſu; nempe, vt intra 15. diem Aprilis proximè futuri darent ſigillatum reſponſum, An per omnia cum ſua Maieſtate & cum aliis Principibus Statibusque Catholicis in fide conuenire velint, nec ne. Item, vt interea temporis nihil noui in cauſa fidei ſinerent in terris ſuis edi aut venundari. Item, vt aduerſus Zwinglianos & Anabaptiſtas cum Catholicis conuenirent. Verùm illi eiſmodi Articulos recipere noluerunt, & ſine concordia diſceſſerūt. Cæſar autem nihilominus poſtea cum omnibus aliis Electoribus Statibusque in generali Receſſu, vt vocant, firmiter conſulſit, vt omnes conſtantiſſimè in priſca Maiorum ſuorum religione ac fide permanerent. Hæc acta ſunt Auguſtæ, & ſigillatim ſubſcripta die 19. Nouembris. Deinde diſceſſerunt omnes, Cæſar & Rex frater eius & multi cum eis Principes verſus

Non reci-
puit Lu-
therani
Armenia
à Cæſare
Receſſu
praſen-
tis.

Subſcribit
tamen iſ-
dem Actis
eum quon-
que Elſſe-
ri, Princi-
ps & E-
queſtri an-
plius con-
tum, ciui-
tates 39.

Mortitur
Margari-
ta Gubernatrix
Belgiæ
ſuccedente
Maria ſo-
re Cæſa-
ris.

1531 Ferdinan-
dus Rex
Romanorum
Aquiſgra-
ni corona-
tus, ſu-
bra recla-
mante Sa-
xone.

Venit Cæ-
ſar cum ſo-
re Ma-
ria Hün-
gia vidua
in Belgii.

Coloniam, alij domum. Hæc Cochleus: qui ad annum ſequentem Lutheri calumniis reſpondens aſſerit, Receſſui huic ſubſcripiſſe, ſue per ſeipſos ſue per legitimos Procuratores, quinque Electores, Principes alios Eccleſiaſticos triginta, ſæculares viginti tres, Abbates viginti duos, Comites & Barones triginta duos, ciuitates Imperiales triginta nouem. Er paulò poſt, pridie Kalend. Decembris Mechliniæ è viuſ decedit Margariſa Auſtriaca Cæſaris amita, ætatis anno ſerè quinquageſſimo ſecundo, Belgiæ gubernationis circiter vigefimo tertio; ſepeliturque, vt iuſſerat, corpus Burgis in Hiſpania iuxta fratrem Philippum, cor Brugiſ Flandriæ apud matrem, Mechlinia, vt patria, ſibi viſcera ſeruante. Iuſtis pro dignitate ſolutis, Cæſar in eius locum Belgis præſſe iuſſit ſorem Mariam viduam Hungariæ Regis, quam ex Auſtria Auguſtam perductam, in Belgium ſe proficiſcentem ſequi voluit. Nonis Ianuarij anni 1531. Ferdinandus Bohemiæ ac Hungariæ Rex, Cæſaris frater, Colonia Agrippinæ, præſente Cæſare, à maiori Septem-virum parte Romanorum Rex renuntiatur, reclamante, facta obteſtatione, Saxone, omnibus Proteſtantibus, tertioque Idus Ianuarij corona Caroli Magni argentea Aquiſgrani magna cum pompa tedimitur; Cæſarque publicis litteris edicit, eum omnes Imperio ſubditi pro Rege agnoſcant, recipiant, ac obediant, expreſſè eadem de re ad Saxonem omneſque Proteſtantes ſcribens. Decimo Nono Kal. Februarij, cum ſe Aquiſgranenſes Romanorum Regi ſacramento obſtrinxiffent, poſtero die Cæſar cum ſore Maria in Brabantiam, Rex Romanorum in Auſtriam contendit.

Hunc

Hunc annum Cochleus istis verbis prosequitur: Cùm Cæsar, alique Principes ac Status Imperij in generali Recessu constanter conclusissent, permanendum esse in antiqua fide ac religione Patrum, nihilque innovandum ante Generalis Concilij determinationem, Lutherus, qui probè sciebat, quàm fortiter essent Electori Saxonie confœderati aliquot Principes ac ciuitates sectæ suæ, cœpir ferocissimè proruerite, edens Teutonice libellos duos; quorum vnum inscripsit, Glossam in prætextum Edictum Imperiale; alterum, Præmonitionem ad Germanos suos dilectos. In vtroque sanè protestatur se non suadere bellum aut seditionem, cùm interim nihil faceret studiosius. In priori ista habet inter alia: Verumtamen cùm videam quòd hunc præcipuum articulum diabolus semper blasphematur per suos porcinos Doctores, neque quiescere aut cessare potest; dico ego Doctor Martinus Lutherus, Domini nostri Iesu Christi indignus Euangelista, quòd hunc Articulum (Fides sola, absque omni opere, iustificat coram Deo) firmum arque inconcussum permittere debet Romanus Imperator, Turcicus Imperator, Tartaricus Imperator, Persarum Imperator, Papa, omnes Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini, totus mundus simul cum omnibus dæmoniis, & debent insuper habere ignem infernalem super capita sua, & nullam gratiarum actionem. Hæc Lutherus illo Tractatu. Et Tractatu altero: Turca sanè tam infanus non est, vt contra suum Alcoranum pugnet aut infaniet, sicut faciunt diaboli nostri Papistæ, qui contra proprium suum Euangelium furunt atque infaniant atque per hoc faciunt Turcam purum sanctum, se verò meros ac veros diabolos. Er rursus: Omnia sunt per Papæ asinos obscurata & oppressa: sunt vtique asini, & quidem magni, rudes & indocti asini in negotiis Christianis. Nam & ego vnus eorum fui, & scio me hîc veritatem dicere. Ista Lutherus. Pergit Cochleus: Dum hæc in Saxonia fiebant, ac grande ad Lutheranae sectæ defensionem conflaretur coniurationis fœdus quorundam Principum, Comitumque & Ciuitatum, Cæsar verò in Germania inferiore (vbi multas habet Prouincias hereditarias) occupatus esset, apud Heluetios multis iniuriis vexabantur Catholici, maxime à Bemensibus & Tigurinis, qui ceteris erant potentiores. Vnde factum est vt Quinque Cantones Catholici, nempe Lucernenses, Vriensis, Surtenses, Subsiliuani, arque Zugenses, communi decreto bellum Tigurinibus indixerint die quarta Octobris. Mox igitur, hac denuntiatione facta, ad pugnandum sese ex vtraque parte parauerunt. Die iraque vndecima Octobris Tigurini, præmissis eorum Capitaneis cum cohorte vna ac sex bombardis foratis, ipsi cum optimo quoque milite ac viginti bombardis grandibus subsecuti, transgresso Albi monte, prope Monasterium quod Cappella

Lutherus
inimice
Saxoni &
Fœderati
Principi-
bus innoti-
sum fuit.

Papæ se
Euangelii
fidei, pro-
testatur, &
contra Im-
peratorem,
Papam, co-
mitem, mi-
nistros, simul
cum omni-
bus dæmo-
niis.

Præbere ni-
tuntur Lu-
therus Pa-
pistæ pro-
prie esse
Turcas, &
meros dia-
bolos.

Heluicij
Catholici
contra Ti-
guriens ha-
reticos se
vocantes
arma pa-
rauerunt.

1531

Primum
prælium,
vinctibus
Catholicis,
ubi casus
Zwinglii,
aliiq;
multæ quan-
tæ genti.

Secundum
prælium
apud Hel-
vetios, ite-
rum hære-
ticis ad-
uersum.

Tertium
prælium,
pugnanti-
bus iam pro
Tigurinis
hæretici
non solum
Bernensi-
bus sed &
Basiliensi-
bus & aliis.

Quartum
prælium,
tamē
inclumens
tandem vi-
ctoria ad
Catholicos,
casi hære-
ticorum sex
millibus.

Quintum
prælium
studem Ca-
tholicis
profferum.

Tandem
pax sanc-
ta.

Cappella dicitur, tres Cantones Catholicorum, nempe Suitenses, Zugenses & Subsiluanos aggressi sunt. Catholici autem, positis insidiis, statim post congressum retrocesserunt, fugam simulantes. Mox verò valido cum agmine prorumpentes, Tigurinos in fugam verterunt, numerusque cætorum fuit ad mille quingentos. Repertus fuit in ea strage & Zwinglius omnis discordiæ inter Helueticos auctor, & alij Apostatae insignes, nempe Abbas & Prior Cappellæ, Commendator Ristnacensis, & alij; & ex ciuibus fortissimi quique. Alterum deinde prælium commissum est die decimo septimo Octobris, iterum Catholicis secundum, hæreticisq; aduersum. Nam Tigurini seu Turicenses post acceptam cladem vocauerunt in auxilium Bernenses, collectoque exercitu circiter triginta millia peditum processerunt in campum, partitòque exercitu in duo agmina, Turicenses versus Zugam, Bernenses versus Lucernam profecti sunt. Quinque autem Cantones Catholici, coniunctis viribus ad octodecim millia peditum habuerunt, congressiq; cum Bemensibus circa fluuium quemdam, compulerunt eos in fugam: in fluuiio autem perierunt quingenti, & cæsi sunt in prælio septingenti. Rursus præliatum est die vigesimo quarto Octobris. Tigurini enim ac Bemenses accesserant in auxilium Basilienses quoque & Schaffhusenses, volebantque noctu in hostes imparatos irruere. Catholici non omnes erant simul. Lucernenses enim propter Bemenses seorsum habebant exercitum. Alij autem quatuor Cantones, intellecto hostium proposito, albas camisas super arma sua induerunt, vt noctu inter se cognitionis signum haberent. Inito igitur prælio, primum certamen adeò asperum atque cruentum fuit, vt Catholici circa principia ad quintum vsque membrum seu ordinem caderent. Deo autem adiutore, vicerunt tandem, atque hæreticos in fugam compulerunt, cæsis sex millibus eorum. Neque tamen quieuit ita hostium. Vltimo enim die Octobris in Vigilia omnium Sanctorum rursus congressi sunt Turicenses contra quinque Cantones Catholicos, sed nihilo felicius quam prius. Nam Catholici secunda hora noctis sex millibus inuaserunt eorum castra, cæsisque quinque millibus hostium, reliquos qui non aufugerant, ceperunt. fuerant autem iis castris octo millia. Tandem intercedentibus multarum ciuitatum Imperialium Imperatoribus, hæretici concordiam cum Catholicis Quinque Cantonibus inierunt, Turicenses quidem die 16. Nouembris, Bemenses verò die 24. eiusdem mensis; hac lege primaria, Singuli singulos absque disputatione circa suam fidem quietos dimitterent. Hæc Cochlæus. Eodem hoc anno circa Kalend. Octob. Christiemus Secundus, Daniæ Rex, exul exactusque, cum iusta neque à Cæsare, neque ab alio Principe auxilia impetrare potuisset, consensu Cæsaris à Belgis mutuò accipit duodecim

decim onerarias naues maiores, ac mediocrem pecuniæ summam, coactisque circiter decem millibus peditum, ac aliquot voluntariis, classi imponit, Norwegiamque versus contendens, inde se Daniam amicorum ope facile subacturum sperabat. Appellit cum classe Ansloium, munitionemque Aggershusianam deditione obtinet. Ex aduerso adiuti à Lubecensibus Fredericus Electus Daniæ, ac Gustauus Sueciæ Rex, conatibus Christiemi facile restitere. Nam propter hiemis summam ea in regione asperitatem, agi ab vtraque parte parum potuit, nauibus non paucis tempestate deletis. Cuius belli occasione factum est, vt summa annonæ apud Hollandos esset caritas. Lubecenses enim Danis coniuncti Zontam clauserant, nec Hollandos eam transire volebant, ægerimè ferentes, quòd nauibus & milite eorum instructus Christiernus nouum eis concitasset bellum; quamquam eò Regem Christiernum redegis-
sent, vt Ansloij muris inclusus, se defendere cogeretur, qui & non multò post per speciem compositionis in hostium classem cum paucis ingressus, causantium (sed falsò, vt volunt) quòd leges induciarum violare esset conatus, Sundeburgi arci Holsatiæ munitissimæ captiuus includitur, in qua post annos vigintiquinque obiit. Tandem sequenti Iunio Belgæ cum Danis ac Lubecensibus Copenhauicæ congregati, firmam æternamque pacem fecerunt. Tercio Decembris Cæsar in Germaniam profecturus, primùm Tomacum certis de causis contendit, ibique eo die Equitum Aurei velleris numerum, nouis aliquot adscitis, supplet. Mense Ianuario anni 1532. Cæsar è Belgio Ratisbonam ad Comitia contendit; Kalendisq; Februarij Moguntiam veniens, Archipræfule ac Palatino petente, concedit, cum Protestantibus de pace agi liceat. Sed nunquam res ad optatum finem peruenisset, nisi Solymannus Turcarum Rex cum trecentis virorum millibus ad expugnandam Austriæ Vienne aduenire fuisset nuntiatus. Quare concedente Cæsare, vt ad tempus Generalis aut Prouincialis Concilij Protestantes sine vlla molestia Religionis nouæ ritibus vterentur, communibus omnes consilijs ac animis auxilia Cæsari contra Solymannum mittunt. Erant autem in Protestantium fœdere Germaniæ Principes septem, Ciuitates viginti quatuor. His se non Religionis causa, sed quòd Ferdinandum Rom. Regem creatum non probarent, Bauari fratres iunxerant; Rex quoque Francorum, qui apud Bauaros centum millia aureorum liliorum deposuerat. Erat & eis operam pollicitus Anglus, qui repudiata Cæsaris matertera, Annam Boulainam ex se in adulterio grauidam vxorem ducere animo decreuerat. Ita Heuterus. Sed Cochæus huius æui Scriptor in hunc modum narrat ad annum præsentem: Cæsar vt eiusmodi motus conspirationesq; sectarum in Germania incruentis consilijs reprimere-

1531
Auxilia
Christierni
non Danum
à Belgis ac-
cipit recu-
perando
Regno, sed
nullis fru-
ditur.

Tandem
Christiernus
non ab ho-
stibus in
carcerem
compingitur,
vbi
post aliquot
annos obiit.

1532

Conceditur
à Cæsare
Lutheranicis
ad tempus
quies ut si-
milis auxi-
lia mittant
contra in-
cruentum
Turcam.

1532

Cæſar agens Comitia Ratiſpona, Lutherani Principes ſortim in Franconia conueniunt.

Interdum Turca cum maximis copiis ſortim Austriam venit.

Occurrit ei Cæſar denuciat ei prælium.

Turcarum impedita obſidione Gynſa, turpi fuga retrò abiit: eſſi palatium Turca à Cæſare ad ſeptendecim millia.

Diſſum Solymanni Turcarum imp deſertione Cæſaris.

atque compeſceret, indixerat Dietam, vt vocant, Imperialem, Spira celebrandam. Verùm vbi intellexit maximum Turcarum apparatus & exercitum appropinquare, tranſtulit eam Dietam Ratiſponæ celebrandam. Vbi cùm conueniſſent Cæſar Statusque Imperij, Lutherani Principes cum confœderatis ſuis ſortim conueniunt Sucinfordiæ in Franconia. Ad quos Cæſaris conſenſu profeſti ſunt duo Electores, Moguntinus & Palatinus Rheni, vt cum iſtis tractarent de maturando aduerſus Turcas (qui iam cum maximis copijs in Vngariam peruenerant) auxilio, in Auguſtana Dieta promiſſo. Quantum hi apud eos profecerint, non eſt vulgo cognitum; retulerunt autem Cæſari Ratiſponæ. Interea Turcarum tyrannus maximis cum copijs per Vngariam verſus Auſtriam, vt Viennam rurfus obſideret, contendebat. At Cæſar, miſſo illuc valido præſidio, feſtinatum, & iampridem Auguſtæ promiſſum auxilium exigens, è Burgundia quoque & ex Inferiori Germania egegium accerſiuit equitatum. Accurſerunt itaque plurimi vndique è Germania milites verſus Viennam: quorum omnium Dux & Imperator per ſeſe voluit eſſe Cæſar, qui Turcarum tyranno iam denuntiauerat ſuum aduentum, ad incundum cum eo prælium. At Turca, qui totis viribus paruum circa fines Auſtriæ oppidum nomine Gynſam oppugnabat, multis diebus, cùm expugnate non poſſet, miratus præſidij virtutem, euocauit in colloquium oppidi Præfectum Regi Ferdinando fideliffimum: qui vulneribus, laboribusque & vigilijs confectus animi virtute Turcis admirationi ſpectaculoque fuit. Vbi cùm accepiffet Turca, adueniſſe iſtum Cæſatem Viennam uſque, à qua nouem tantùm milliaribus diſtabat Gynſa, immemor addicti prælij, ſoluta obſidione turpi fuga retrò abiit, cùm eſſet alioqui bellicæ gloriæ auidiffimus. Ne tamen impunè auſugeret, Cæſar ſeptendecim millia Turcarum, qui populando moram fecerant, aſſecutus, internecioni dedit. Dimiſſo deinde exercitu, relicta Germania, in Italiam redijt; cùm paulò antè, moliente contra Turcas Cæſare, Dux Saxonix Ioannes Princeps Elector non longè à Wittenberga in loco venationis rhoruus eſſet. Haſtenus Cochleus. Habuerat Cæſar iuxta Viennam in caſtris, vt nonnulli ſcribunt, ducenta ſexaginta hominum millia. At ſlos peditum centum millia, equitum triginta millia non ſuperabat. Dixiſſe Solymannus ad familiares fertur, non ſe temulentos Germanos, ſed Caroli fortunam reformidari. Cæſar, cognito Solymanni regreſſu, in Italiam reuerſi ſtatuit, quidquid frater Ferdinandus rogaret, Ioannem Vaiuodam Hungariæ eiſceret; cui nil aliud tribuit, quàm vt Itali Auſtriacis iuncti, Duce Maramaldo, in Hungaria bellum gererent. Sed Itali in ſeditionem verſi, ad octo millia virorum, inuitis Ducibus, domum contendere,

tendere, reliqui cum Maramaldo mansere. Cæsar cum veteranis Germanis ac omnibus Hispanis, per Forum-Iulij Venetorumque ditiones amicè ac pacatè incedens, Mediolanum peruenit, mensæque Nouembri ad Ordines Imperij dat litteras, iubens pacem Ratisponensem obseruent, fratremque Rom. Regem agnoscant, sibi necessario ex Italia in Hispaniam proficiscendum. Sub anni finem Cæsar ac Pontifex iterum Bononiam conuenere, sed in negotiorum communicatione non satis consensere. Optabat Cæsar, Catharinam Medicæam Vrbinatium Ducis filiam Francisco Sfortiæ in vxorem daret; asserebat Pontifex, se eam Duci Aureliano Regis Francorum filio promississe. Tractabant tamen de nouo inter se ceterosque Italiæ Principes foedere incundo, quod demum anno 1533. die vigesimo quarto Februarij (die Cæsari toties fausto) perfectum fuit. Comprehendebantur hoc foedere Pontifex Clemens, Cæsar, Rom. Rex, omnesque Italiæ Principes, exceptis Venetis. Hi ad præsentis Italiæ status defensionem se inuicem obstrinxere, exprimentes, quem quisque militum numerum ac quantum auri esset collaturus, si quis Italiæ bellum intulisset, atque Antonium Leuam (quem Mediolani manere volebant) Confœderatorum Imperatorum nominant. Sub hoc tempus (Cochlæo testante) missi fuerunt in Germaniam Oratores duo: vnus à Papa Clemente, alter à Cæsare Carolo, qui Principibus ac Statibus Imperij annuntiarent futuri Concilij Generalis celebrationem in vna ex his tribus ciuitatibus, Mantua, Bononia, vel Placentia. Elector Saxonie differt responsum, donec cum suis cõsulter in Conuentu Smalkaldienſi sub finem Iunij habendo. Facta igitur ibi deliberatione, scripserunt responsum, in quo vbique prætulerunt Pontifici Cæsarem, flagitantes vt in Germania celebraretur Concilium. Hæc & plura Cochlæus. Quæ dum in Germania aguntur, Cæsar sinceræ voluntatis suæ testimonium Italis quoque præbiturus, euocata è Belgio Christictina Dana, sororis Elisabethæ filia, eam Francisco Sfortiæ in vxorem dat; Feltrio Vrbinatium Duci Soram restituit; Columnios Procures magnis donis prosequitur; Andree Auriz Principatum Melfitanum confirmat; Mantuæ Duci Montferrati Matchionatus Diplomatis speciem facit; Ferrariæ Ducem, adiudicata illi Mutina ac Rhegio, suum paulò antè fecerat; Venetos, restituto Sfortia, sibi conciliat; Pontificem, debellata subactaque Florentia, ac desponsata Alexandro Medicæo Margarita filia, sibi deuinxerat. Atque in hunc modum rebus Italicis constitutis, initio veris Cæsar Bononia profectus Papiam venit, camposque sua victoria, ac capti Francorum Regis, cæsi que exercitus memoria nobilitatos, extantesque adhuc Francorum castrorum reliquias, monstrante Vastio, summo cum gaudio inspicit, plenèque de eius pugne occasione,

1532

Rorſum
colloquuntur
Veneti.
ſex & Cæſar
Bononia in Italia.

1533

Iſſi. Principes
Italiæ, exceptis
Venetis, ſocii
inter ſe ſanciunt.

Deſignatur
Germaniæ
Mantua de
inducendo
Generalis
Concilium.

Cæſar antequam in
Hiſpaniam
traſſet, emouit:
paſſim Italos
ſibi beneficiis deuinxit.

1533
Cæsar Me-
diolanum,
hinc Ge-
nuam, inde
in Hispa-
niam trans-
iit.

Auria in-
signem cla-
dem Turci
in Græcia
infert.

Nubit Ca-
tharina
Medicæ
Francisci
regis He-
rici secun-
dogeniti
Regis Fra-
cæ.

Henricus
VIII. An-
glia Rex,
reiccta
uxore, cum
qua 30. an-
nos vixe-
rat, iungit
se Anna
Boulainæ.

1534
Declaratæ
Romæ,
Boulainæ
coniugium
esse adulte-
rium, An-
glia publi-
ci edicti se-
cuspæ Ec-
clesiæ An-
glicanæ
auctoritas
usque pa-
na capiti.

initio, progressu, ac successu edoctus, Mediolanum venit. Sfortia arce
egressus, eam Cæsari relinquit, in priuam quam in vrbe habebat, di-
uertens domum. Hic se venationibus, donec omnia ad protectionem
parata esse ex Aurie litteris didicisset, recreat. Tum Genuam profectus,
in suburbanis Aurie magnificentissimis hortis excipitur, pauloque post
classem soluens, haud procul Massilia suborto secundo vento in altum
delatus, paucis diebus in Hispaniam appellit. Hac ætate dictus An-
dreas Auria Cæsarianæ classis Præfectus, Coronem Græciæ ciuitatem,
quam superiori anno, eiectione Turcis, occuparat, Hispanorumque præ-
sidio muniatur, iusta Solymanni classe obsecram liberauit, ac de rebus
necessarijs recreauit, Turcarum classe in varias partes dissipata, terre-
stre quoque obsidione relinquere ijs coactis. Interea Francorum Rex
Pōrificem omni pollicitationum genere demulcens, tandem pridie No-
nas Octobres Massiliam pertrahit, ac posteaquam admodum amicè in-
ter se aliquamdiu communicassent, Catharina Medica Vrbini Ducis
filia, inspiciente summopereque latante Pontifice, Henrico Au-
relia Duci Regis Franciæ filio natu secundo, qui postea patri in Regno
successit, nubit, ei que decimum sextum nondum annum ingressio mox
prima nocte in amplexus venit. Mense Nouembri Pontifex, rebus om-
nibus Massiliæ cum Francorum Rege ex animi sententia peractis, Ge-
nuam, indeque terrestri itinere Romanam peruenit, hominibus variè de
hac eius protectione & Catharinæ nuptiis iudicantibus. Hoc quoque an-
no Henricus Octauus Angliæ Rex, repudiata Catharina Cæsaris mater-
tera, cum qua per viginti annos coniunctè vixerat, filiumque qui paucis
diebus vixit, ac filiam Mariam Cæsaris filio Philippo postea nuptam
susceperat, Annam Boulainam Reginæ Catharinæ pedisequam, ex se
gravidam, in uxorem, ut credi volebat, acceperat, ac Londini quarto
Kal. Iunij corona redimiri iussit. Peperit Anna septimo Idus Septem-
bris filiam Elisabetham, quæ sotori Mariæ in Regno Angliæ successit.
Anno 1534. die vigesimo tertio mensis Martij Rex Angliæ Henricus ob-
dictum repudium, & putatias nuptias nullis sacris admonitionibus
aures præbens, lata Romæ sententia condemnatur, & Boulainæ coniu-
gium adulterium esse pronuntiat. Quare grauissimo contra Roma-
nam Ecclesiam concepto odio, cum nullam sui vindicandi aliam con-
spiceret rationem, reiecta Sedis Apostolicæ obedientia, per suum Parla-
mentum die tertio Nouembris edicit, Regem summum caput Ecclesiæ
Anglicanæ omnes agnoscant, capitis poena his qui non parent constitu-
ta. In Germania Philippus Hassiæ Landgravius, Austriacæ crescentis po-
tentia æmulus, ac dudum à Franco ad concitandum Cæsari in Germa-
nia bellum inductus, clam hoc anno in Franciam proficiscitur, acceptaque

à Re-

à Rege pecunia, negotium restituendi Vlrichi Ducis Wirtembergij, ante decennium à Sueuico fœdere pulsi, suscipir. Cogir è suis ac sociis pecunia Francica iustas peditum equitumque copias, ac tribus locis Ducatum Wirtembergicum ingressus, maioréque parte in potestatem redacta, ad oppidum Laufenum, Ferdinandi Rom. Regis copias, quibus Philippus Palatinus præerat, promptioribus cæsis, in fugam agit. Sed mense Iulio pax certis legibus, Vlricho restituto, componitur: quam ea conditione Cæsar confirmauit, vt Vlrichus eiusque heredes Ducatum Wirtembergij ab Austriæ Archiduce beneficiario iure obtinerent, feminæque in eum non succederent, sed deficiente virili herede Ducatus ad Austriacos deuolueretur, tum certum peditum equitumque numerum contra urbem Monasteriensem, quam Anabaptistæ, cieccto Antistite, occupant, mitteret. Etenim dicti Anabaptistæ ob seditiosa absurdæque dogmata, è Flandria, Hollandia, vicinisque locis dudum pulsi, cum in Westphalia magno numero consedisent, tandem qui Monasterij erant, mense Februario huius anni res suas satis ex animo procedere videntes, digladiantibus ibidem toto biennio inter se Catholicis & Lutheranis, vt numero aucti certius vim facerent, Coesveldiam, Wesaliam, Warendorpium, ac Osenbruggum ad suæ sectæ homines scribunt, datum sibi à Deo Monasterij Varem, qui rectam eius voluntatem hominibus exponeret. (Hic erat Ioannes Beukelarius factor Leidenfis Hollandus, paulo post Rex ab iis constitutus.) Proinde quamprimum Monasterium se conferrent, nihil eis defuturum, sed in summa rerum affluentia victuros. Lectis litteris clam magno numero è dictis oppidis Monasterium confluent, ac ciuium dissidio opportunè & prudenter vtendum statuentes (ne se Lutherani anticiparent) meliori ciuium parte per seditionem pulsa, Rempubicam inuadunt, Senatum è suis legunt, opportuna vrbis loca præditiis muniunt, sacella, Nobilium ædes, similiaque in ciuitatis circuitu diruunt. Tum templa eorumque ornatum diripiunt, ac vt fanatici (diuino enim se Spiritu concitari iactabant) per urbem discurrent, horribiliq; ciulatu ad populum vociferantur, de præteritis pœniterent, ac diuinæ iræ flagella impendunt averterent. Et post hæc subito correptis armis, omnes vrbe pellunt qui rebaptizari nolebant, eorumque bona inuadentes in prædam vertunt. Et quoniam non dubitabant, quin Antistes suis amicorumque viribus Monasterium esset oppugnaturus, scribunt Harlemum, Amstelrodamum, ac ad aliorum oppidorum præcipuos suæ sectæ Præfectos, his inter cetera verbis: Charissimi fratres ac sorores, certiorem vos facimus, à Deo nobis patefactum iniunctumque, singuli vestrum quam primum se instruant profectioni versus nouam electamque à Deo Ierusalem. Tumultus enim horribilis toti instat ter-

1534

Inicia belli Germanici occasione pulsi nuper Ducis Wirtembergij.

Restituitur eidem Duci, certis legibus.

Anabaptistæ Rempubicam Monasteriensem inuadunt.

Pulsi omnes qui rebaptizari nolebant, ad resistendum se instruant.

1534

*Inuadunt
omnes ad
fanaticam
suam Ieru-
salem.*

*Omnium
esse copia,
sed carnes
auro &
argenteo
lucro pa-
no, nullas
alias, se me-
rantur.*

*Oneraria
supra tri-
ginta ho-
minum fa-
natissimam
ex Wate-
landia illic
remittunt.*

*Insigniter
castigantur
à Drossar-
da Vollen-
houio ac
Gentimada-
ne.*

*Omnes qui
solum vi-
rare vole-
bant, inter-
fecti sunt,
ceteri nudi
dimissi.*

rarum orbi, de qua locutus est Ieremias capite quinquagesimo primo, «
dicens: Fugiat è Babylone, qui animam suam saluam cupit. Plura non «
dico, sed Dei nomine vobis præcipio, vt obediatis, ac opportunum tem- «
pus elabi non sinatis. Nemini curæ sit incredulus maritus, nec vxor, «
quemadmodum nec immorigeri liberi; opes ac diuitias, maritos, vxor- «
res ac liberos noua Ierusalem abundè ac affluenter habet & dabit. Pro- «
indenulla re vos onerate, præterquam auro, argento, panno lineo, veste «
vna præcipuaque, ac comineatu, quo in itinere exiguo tempore egebitis. «
Curate autem vt ad dimidium milliaris præter Hasselium iuxta Mon- «
tis Monasterium, vigesimo quarto Martij circa meridiem conueniatis, «
nec antea nec postea. Si qui verò venire neglexerint, sanguinis eorum in- «
nocens esse volo, eaque de re obtestor. Subscriptum erat, Emanuel. His «
litteris in varias ciuitates ac pagos dimissis, conuenere vigesimo primo «
Martij iuxta Hollandiæ oppidum Monikendamum oneratiæ supra tri- «
ginta varij generis, alter de alterius professione ignari; nisi quòd singulis «
in nauibus vnus erat rerum conscius, qui omnium se inscium simulans, «
diuino prorsus Spiritu impulsos naues huc direxisse, famam spargebat. «
Id autem stulti imperitique lubenter credebant. Communicatis igitur «
consiliis, eodem die naues soluunt, ac Swartewateram contendunt. Sed «
quòd ante vel post vigesimum quartum Martij conuenire non debe- «
bant, vno die medio Sinu in anchoris quiescunt. Interea Transisulani «
varijs locis de eorum aduentu certiores facti, ignarique quò tanta tenderet «
quidve moliretur claslis, Ducibus Drossardis Vollenhouio ac Geel- «
mudano è proximis ciuitatibus ac pagis magna multitudine cum ar- «
mis in vnum conueniunt, ac Swartewateram contententes, descensum «
Anabaptistis, nisi iustam aduentus dedissent causam, impedire consti- «
tuunt. Illi Deo fidentes, à nemine vim timebant, ac propterea in terram «
sine armis pro parte descenderant. Quare facile ab armatis capti, cum «
aliquot Præfecti in tortura rei veritatem edidissent, armorumque ingens «
reperitus numerus verba comprobasset, capite puniuntur, vulgo in nauibus «
retruso ac custodito, donec Bruxella à Principe Maria didicissent, «
quid de eis statui vellet. Princeps interfici omnes iussit, qui sectam ciura- «
re nollent, ceteros minis oneratos nudos dimitti. Nautæ cum nauibus «
sunt dimissi, quòd ignorasse se docuissent qua de causa essent conducti. «
Reperta est in classe auri argentiq; magna copia, lineæ telæ complures, «
aliquot millia lancearum pedestrium, gladiatorum, sclopetorum cum «
puluere tormentario, tympana quatuor, & signa militaria quatuor. Hoc «
auxilio frustrati Monasterienses, è vicinis ciuitatibus ac pagis auxilia «
contraxerunt, vt Cochleus subducit, ad trecentos (necquidquam An- «
tistite vias obsidente) ac populum Monasteriensem partim metu, partim

tim mendacissimis promissis in partes tractum, ad muniendam urbem, propulsandosque Antistitis conatus se conferunt. Erant autem huius factionis præcipui auctores Ioannes Matthæi pisttor Harlemensis, Ioannes Beukelarius sartor Leidanus, Ioannes Ghelanus, ac Ioannes Campensis, qui se summi Dei Vates credi volebant: Hi è sui similibus Magistratum legunt viginti quatuor virorum, è quibus duo Consules creabantur, Bernardus Cnipperdollius, ac Gerardus Cuipenbrouc. Ciues verò vno consensu omnibus oclusis tabernis, ad muniendam urbem confluebant, cibum è publico accipientes. Primo die dabantur eis carnes recentes; altero, fumo induratae; tertio, haleca, butyrum, caseus. Hic modus obseruabatur semper in ordinem rediens; nec ab opere domum ire licebat, nisi tertio quoque die semel, idque tempore pomeridiano, sed ante tenebras redeundum erat. Nocte nemini abesse licebat. Singulis quoque diebus singuli Vates ad urbis portas per continuam concionabantur horam, animabantque populum ad defensionem nouæ Ierusalem, ac Regni Sion. Premebat Antistes urbem obsidione, sed erumpit cum trecentis deuotis Retinctis eorum Dux, Vates Ioannes Matthæi Harlemius, ac Antistitis castra, illata clade non semel inuadit, spoliaque opima in urbem refert. Quo euenru ex audaculo temerarius factus, quodam die cum triginta tantum viris castra inuadit; paucisque caesis mox repellitur, ac cum maxima fuorum parte interficitur, magno populi stupore, qui primum præcipuumque Vatem numquam à Deo desertum iri, sibi persuaferant. Sed in huius locum succedit Ioannes Beukelarius Leidanus; qui nocte quadam è lecto euolans, nudus per urbem discurret, clamitans, Rex Sion adest; domumque reuersus, mutum se per triuum simulat, scribens, Deum linguam suam immobilem tenere. Tertio die redditum sibi linguæ vsum dicens, multa quæ ad belli ac politiz statum spectabant, ex diuina, vt dicebat, inspiratione ordinauit. Tum prodit in publicum, ac vt singuli fortunas omnes in commune adferant, Deum iussisse ait, cum singulis necessaria liberaliter largiturum affirmans. Faber quidam ferrarius nomine Hubertus, liberius in hos Vates iocatus, ab alio Vate tomenri globo raiicitur, dicente, iussisse Deum ita faceret. Moysaicis enim utebatur verbis auctoritate plenis: Hæc dicit Dominus. Omnibus verò Edictis ac Statutis vitæ poena transgressoribus erat constituta; periæque similes ob causas, aut quod clam defectionem meditarentur, supra quinquaginta viros, Vatribus semper carnicum officio fungentibus. Octauo Kal. Augusti novus Vates, opere aurifex, nomine Ioannes Dufentschuir Warendorpius, in publicum prouolat, festinansque ad Ioannem Beukelarium Leidanum, magno populi confluxu, furenti ac insanienti similis, Deum iubere ait, Beukela-

1534
Quatuor
Vates Mo-
nasterien-
ses, creant
Senatori-
um & Con-
sulatum, ci-
ues omnes
ut oclusis
tabernis se
ad muni-
dum urbem
conferant.
edictum.

Præbe-
ant cibum
omnibus è
publico, mi-
ra memo-
ria.

Præter
in castra
Antistitis
erumpens,
primum vi-
detur, postea
vires can-
dit.

Fingit Va-
tes alius
iussisse
Deum, ann-
uat in com-
mune sa-
cultores
conferenda.

Tertius in-
stat, Beukelarium
sartorem
Leidanum
à Deo Re-
gem consti-
tuit.

*Sumis sibi
Rex san-
ctis signa-
toris dou-
decim, om-
niq. pro
arbitrio
constituit.*

*Rex omni-
bus dat co-
enam vesti-
tu plant
regio.*

*O impiis
terris
Cena Do-
minica!*

*Miseris suis
Rex ad vi-
cinos ur-
bes ipse se
interim ob-
lectis con-
cubitu tre-
decim.*

*Mortuo
Clementi
Septimo
succedit
Paulus
Tertius
Farnesius
Romanus.*

rius in Davidis Regnum succedat, Principesque terrarum omnes ob impietatem subigat, pijsque Regnum perpetuum constituat, tandem id Christo traditurus. Hac ratione Beukelarius omnium consensu Monasterij Rex constitutus, Bernardum Rotman Interpretem suum nominat, ordinarios stipatores duodecim, Consiliarios quatuor hos, Gerardum Bouchinder Swollanum, Bernardum Crechtinc, utrumque Sacerdotem apostatam, Henricum Rec ac Gerardum Reninc ciues Monasterienfes. Deinde & Magistratum mutat, bellique Praefectos pro arbitrio constituit. Postremum convocato vniuerso populo ad publicam cenam, quæ in cœmeterio summi templi apparabatur, conuenere hominum vtriusque sexus quinque millia, appositæque fuere primum carnes fumo induratae, tum recentes elixæ (Belgæ *Huspot* vocant) potus tantum cereuisia fuit. Absoluta ferè cena, aduenit Rex, nigra holoserica amictus tunica; totques aureus à dextro humero ad sinistri ferè lateris femur propendebat, appendebatque illi orbis terræ aureus à duobus transuersis gladijs perforatus. Capitis eius tegumentum aurea ornabatur corona è puro puro auro, dextra eiusdem metalli ferebat sceptrum. Deinde (verba sunt Cochlaei) sumpserunt Rex & Regina placentas triticeas, quas frugerunt, aliisque porrexerunt, dicentes: Accipite & manducate, atque annuntiate mortem Domini. Similiter & cantharum vini cum hisce verbis: Accipite & bibite ex eo omnes, atque annuntiate mortem Domini. Sic & sedentes postea, alter alteri porrexerunt sub hisce verbis: Accipe frater, aut soror, & comede ex hoc; sicut Christus se tradidit pro me, ita & ego me tradam pro te. Sic postea Rex quoque & Regina cum ministris suis, atque cum ijs qui ex vigilijs aduenerant, cenam itidem celebrarunt assidentes mensæ. Peracta autem cena, interrogauit Rex in genere totum cœtum, An parati essent omnes facere ac pati voluntatem Patris? Cunctis annuennibus, ait: Hæc est voluntas Patris, & hoc eius mandatum, vt aliquos vestrum emittam ad annuntiandum mirabilia eius quæ nobiscum fecit. Deinde nominatim ex scheda legit eius Propheta, sex qui irent Osnaburgum, sex qui Casfeldiam, & alios aliò. Hæc Cochlaeus eius temporis Scriptor. Addit Heuterus, quod cum quædam concubinae Regis (erant eæ numero tredecim) ista non probassent, falso obiecto adulterio capite punitæ sint, ipso Rege hanc eis operam dignante. Reliqua dicentur mox anno sequenti. Hoc anno Romæ moritur Papa Clemens Septimus diuturno morbo tabefactus: succedit Alexander Farnesius Romana familia natus, qui Paulus Tertius nominari voluit, Romanis latinibus quod post tredecim Pontifices, spatio centum ac trium annorum, iterum Romani generis Papam in D. Petri Sede secundo nonas Nouembris sedentem vidissent.

Cona-

Conabantur interea Anabaptistæ varijs Hollandiæ ac Frisiæ locis vires colligere, ac Monasteriensibus auxilio proficisci, sed semper detectæ coitiones fuisse. Ianuarij die vigesimo quarto anni proximi 1535. Leidam Hollandiæ claram ciuitatem occupare voluerunt, sed in tempore aperta Magistratui proditione, atmatæ ciuium tribus vi obuiam eorum cæptis iuere; captiui gladio ac igne periete, feminæ aquis sunt suffocatae. In Frisia mense Aptili Audeloofteram occupant, muniuntque, sed expugnati, cæsi ac puniti plerique sunt, ceteri in varias partes diffugere. Decimo Maij Amstelrodami res in summo fuerat periculo. Eadem enim publicam seu Prætoriam occupant, auxiliaque expectantes, contra ciues aliquamdiu defenderant, discurrentibus interim eorum fautoribus nonnullis per plateas, viris ac feminis partim nudis partim vestitis, ac horrendum inelamantibus, Væ, Væ, Væ, pœnitent vitæ anteaerant, adeest postremus mundi dies, nouum Christi instat tegnum; impij omnes (Catholicos indicabant) iam iam pœnas sunt daturi. Sed tandem interfecti viginti octo, ceteri capti, aqua, igne, gladio aut laqueo periere: ex ciuibz etiam desiderati aliquot, interque hos alter Consul. Turbarum architectus fuit Ioannes Ghelius, de quo suprà, Vates Monasterio inter ceteros à Rege emissus, qui simulata pœnitentia, Bruxellæ gratiæ Diploma obtinuerat, atque co tutus Amstelrodami confidebat. Is, cum aliquamdiu sclopeti continua exoneratione ciues irritasset, globo traiectus occubuerat. Harlemij etiam quidam eius sectæ ædium tecta ascendentes, è cælo consilium ac cibum expectabant. Idem & alij, qui proceras conscenderant arbores, à Deo se extortutos persuaserant. Sed cum in vanum aliquot diebus rogassent ac expectassent, fame deficientes pœnum inuifunt. Non pauci stultitiæ pœnas dantes, capti, irrisi ac ignominia notati, ciuitatibus pulsi sunt. Nec melior fuit eorum qui in alias partes missi fuerant, fortuna, de quibus sic Cochleus Auctor grauis eius æui: At miseri (inquit) ac sanatici homines illi, etsi gratiosi primùm à ciuibz auditi atque recepti fuerunt, præsertim Watendorpiæ & Cösfeldiæ, tamen breue fuit gaudium eorum. Episcopus enim, admoto milite, statim compulsi eos ciues, vt furiosos Prophetas in manus ipsius traderent. Osnaburgi quoque mox qui eò venerant, comprehensi fuerunt. Alij item octo qui Susatum venerant, vbi compertum fuit quod seditionem excitare intenderent, capti ac vltimo affecti sunt supplicio. At qui Episcopo traditi fuerunt, tum liberè tum per torturas interrogati omnia intrepidè confessi fuerunt, ad mortem ita parati, vt ne vnus quidem ex ijs, oblata sibi venia, teuocare aut agnoscere suum errorem voluerit, vsque adeò validè afflati erant à sæuo ac sanguinario spiritu. Interrogati itaque de statu ciuitatis Monasteriensis, multa conformiter

1535

Frifia
tentant A-
nabaptista
Leidam
suam facer-
re.

Item Am-
stelro-
dam, vbi
interfecti
viginti oc-
to, ceteri
capti por-
tas dedere.

Harlemij
quidam &
ali huius
sectæ à cælo
fuisse à ci-
uibz expe-
ctant.

Waren-
dorpiæ,
Cösfeldiæ,
Osnaburgi
& Susati
de sana-
tione hic
sumptum
supplium.

tespon-

1535

respondisse feruntur, quanta esset adhuc abundantia in auro, argento, alijsque pretiosis rebus; item in siligine, in hordeo ac lardo, in pulvere tormentario. Ceterum modicum superesse salis, caseorumque & butyri: esse autem ibi adhuc bis mille ac ducentos viros armis ac bello validos, quibus senæ sint vxores, singulisque noctibus vigilare quingentos: Regem autem eorum expectare novas copias ex Frisia & Hollandia; quibus receptis, vellet egredi, totamque terram sibi subiugare. Hoc igitur modo extracta est obsidio usque ad festum Natiuitatis Ioannis Baptistæ huius anni 1535. Tum verò per transfugam quemdam monstrata est militibus via trāseundi per aquam ad portam vnam quæ negligentius custodiebatur. Per quam noctu ingressi milites, occisis custodibus, sese ibi coniungentes, ac primo manè agminatim irruentes, quoslibet obuios occiderunt. Deinde commisso prælio circa maiorem Ecclesiam, vbi munitiones suas habebant Anabaptistæ, victi ac cæsi sunt quicumque arma portabant. Rex verò cum duobus præcipuis Consiliarijs latitans in turre quadam, inde extractus est à militibus, multisque mensibus in carcere cum alijs duobus reseruatus, tandem dirum horrendi supplicij spectaculum factus est. Hæc Cochleus. (nempe anno sequenti die 22. Ianuarij Rex Beukelarius Sartor, & Consiliarij duo Cnipperdollinchus & Crechtingus, forcipibus candētibz per horam integram vellicati necantur, extinctique caueis ferreis singuli illigati, è summa vrbis turri suspenduntur, Rex etiam paulò sublimior alijs.) Hoc eodem anno 1535. (pergit idem Cochleus) optimi & doctissimi viri Ioannes Fischerus Episcopus Roffensis & Thomas Morus supremus Cancellarius Regni aliquamdiu captiui, cum neque diuortium neque defectionem Regis, qua ab obedientia Rom. Pontificis discessit, sequeretur ipsum supremum caput Ecclesiæ Anglicanæ constituit, approbarent, tandem ambo capite truncati, & vltimo supplicio publicè affecti sunt. De quorum sane passione (loquitur idem Cochleus) scripsit quidam in hæc verba: Sexto Nonas Iulij obtruncatus est in Britannia Thomas Morus, non minorem constantiam in iudicio & supplicio præferens, quam iniquissimo Atheniensium Senatusconsulto condemnatus Socrates; paucis diebus ante illum interfecto Episcopo Roffensi. Sed & audi quod vincit omnem feritatem. Caput Roffensis inditum stipiti multis diebus omnium oculis fuit expositum; quod non modò non contabuisse, verum etiam multò venerabilius esse factum ferebatur. Vbi is rumor percrebuit, mox amotum est loco. Et ne quid in Mori capite existeret, quo populus religione turbaretur, renouata est Thyestæ cœna, & caput eius non nisi longa coctura maceratum, quò celerius difficeret, hastili est impositum. Secuta sunt & alia plus latis Tragica & immania in ple-

rosque

Monasterium armis recuperatur, omnibus obuiis occisus.

Rex Beukelarius & duo Consiliarij capiti, forcipibus, quos candētibz dissecrati, è turri singulis caui appenduntur.

Episcopus Roffensis & Thomas Morus Cancellarius in Angliā capite truncantur, quid nolent pro a-re ditionem deferre.

Caput Roffensis inditum stipiti, post multam diuturnam venerabilis confabulatur.

rosque Monachos in publico edita supplicia : demolita quoque Monasteria, quorum loci plenissimi census Regis fisco sunt addicti. Hęc Cochleus illius temporis Scriptor grauis. Eodem hoc anno Cæsar certior factus, Hariadenum Barbarossam, Argetij in Numidia Regem, Turcicæ classis Præfectum, eiectō Rege Muliasse, occupasse Regnum ac urbem Tunetum haud procul veteris Carthaginis ruinis situm, Muleassem à se auxilium petentem restituendum decernit, numquam alioqui Siciliæ, Italiæ nec Hispaniæ littora à Turcarum inuasionibus tuta fore iudicans. Itaque condito testamento, vxoreque grauida relicta, Hispaniæq; cura ei commissa, postridie Kal. Martij Madrilio Barcelonam proficiscitur; quò paulò pòst conuenerunt Belgarum onerariæ, militem & com meatum vehentes, tum & Lusitanorum caranallæ : demum paratis omnibus, trigesimo Maij, quadriremem quam Andreas Auria cum viginti duabus trirēmibus adduxerat, conscendit. Iunij die duodecimo Calarim Sardinie appellat, ac in Siciliam venisse intelligit Germanos, Hispanos & Italos, tum etiam Pontificias Antonij Auricæ, ac Procerum Melitensium naues, eratque hæc classis viginti quatuor trirēmum, ac triginta sex onerariarum; simul verò coniuncta classis sepringentarum nauium numerum excedebat. Audito Cæsariani Sacto, classem decimo quarto Iunij mari committentes, postero die Africam, hostiūque ignes in promontiorum speculis conspiciunt. Occupant trirēmes Portum Farinæ, quatuor milliariibus Guleta distantem, vbi Cæsar iactis anchoris, onerarias, quæ post tres horas adfuere, expectat. Tuin ptopius Guletam Cæsar mouet, ac Barbarossam, qui haud procul cum sua classe abesse dicebatur, opperitur. Sed cum aliquandiu frustra expectasset, duæ tantum Francorum exploratoriæ naues audaciùs prouectæ capiuntur. Examinari adeò obstupere, vt ad proposita non responderent. Receptis animis facti sunt se Tuneto ac Guleta venire, tendetq; Massiliam : addebantque, Secretarium Franciæ Regis Forestium, qui paulò antè cum Barbarossæ Legato à Francia venerat, ab eodem Constantinopolim missum, vt Solymannum de Cæsaris classe edoceret, instituisse verò Barbarossam tam Guletæ quàm Tuneti nouas, docente Forestio, munitiones. Iunij die decimosexto pedites equitesque ac tormenta Cæsariana in terrâ exponuntur, expugnatique aliquot munitionibus Guletæ appropinquant. Vastius productis tormentis à decimo octauo Iunij die vsq; ad vigesimum tertium continuè Guletanæ munitiones rumpit. Guletanileuibz quotidie præliis æquata clade cum Cæsarianis certabant. Habebat in proximis oliuetis Barbarossæ militum stationem, qui Cæsarianis castris tormentis suis detrimentum inferebant. Cæsar ipse eò profectus, capris tormentis, cæsisque sexaginta Turcis, ceteros pellit, desideratis nouem viris,

1555

Parat Cæsare expedire tunetum.

Conscendit Cæsar classem. & postero die Africam conspiciunt.

Franciæ duæ naues Tuneti venientes, à Cæsare captæ, ducunt tam edictū Turcarum de eorum aduentu à Secretario Regis Francorum.

Leuibus præliis certant Barbari cum Cæsarianis.

ac

1555

ac leuiter fauciato Marchione Mondeiari. Iunij die vigesimo nono Muleaffes ducentis comitatus Afris ad Cæsarem venit. Promittebat ingentia auxilia, ac multum commeatus, sed verba fuerunt. Quarto Iulij omnibus ferè copiis Guletani crumpentes, pabulatores nostros, qui magno numero exierant, inuadunt; & quamquam tempestas cum fulgure & tonitru omnia perturbaret, repelluntur. Dispositis terra marique omnibus tormentis, decimo quarto Iulij ipsa aurora contra Guletam exonerari incipiunt, durauitque vis vsque ad horam secundam pomeridianam. Tum omni exercitu, qui triginta millium erat virorum, ad pugnam parato, cum Cæsar acies circumequitans militem ad fortiter agendum inflammasset, signum inuasionis datur. Cumque aliquamdiu acriter vtrinque esset pugnarum, tandem Cæsariani vi irrumperunt, obuiósque omnes stemunt. Cecidere multi, nec tamen inulti. Capta sunt Guletæ quadraginta tormenta, inter quæ & Francica, liliis ac iridibus insignita. Capta & centum quinquaginta Barbarossæ naues in sinum Guletanum subductæ. Quidquid erat, exceptis tormentis, militi in prædam cessit. Deinde relictis Guletæ sexcentis militibus, mortuisque magnis fossis coopertis, Cæsar vigesimo Iulij Tunetum versus mouet, Andrea Auria ad classem, vt tormenta reduceret, relicto, sex tantum muralibus ac totidem campestribus militum corporibus attractis, Cæsarem sequentibus, milites quinque dierum cibaria adferre iussit, cetera erat Auria subministraturus. Cæsar vndique armis tectus, Hispanico insidebat militari equo, ferream manu gerens clauam, perequitanisque peditum ordines, verbis vultusque alacritate omnes animabat. Deinde ad equitum aciem in dextro latere reuersus, ante cruci affixi Christi imaginem solus equitabat. Pedites Germani cum tormentis ac impedimentis in medio ibant, à lateribus Hispani Itali que sclopetarij, præcedente equitatu. Haud procul Tuneto in oliuetis sedebat Barbarossa centum millia inermium Afrorum habens, sed decem millibus Turcarum peditum, quos Constanti-nopoli aduexerat, fidens. Appropinquante Cæsare, (necessariò enim hac illi iter erat) tormentis vltro citroque exoneratis, pugna variis locis in-itur, magno Afrorum cum vlulatu, ac incondito nostrorum clamore. Afri cum facta impressione nil proficerent, cedebant, iterumque reuertebantur. Sed magno detrimento à sclopetarijs accepto, hastatorum Germanorum phalangem horrebant, vitabantque; cumque ab hac illato pede vrgerentur, inde nimbo pilarum obruerentur, in fugam abeuntes, Turcis pugnam relinquunt, qui pro veteris virtutis fama constantissime fortissimèque pugnantes, tandem numero obruti, ruptis ordinibus, pro maiori parte caduntur. Barbarossa, desertis tormentis ac impedimentis, Tunetum re desperata se recipit, maiorem accepturus cladem, si

Cæsa-

*Ruina fe-
sta, inua-
ditur sum-
ma vi Gu-
letæ, ac sta-
dam cap-
tur.*

*Milites
quinque
dierum ci-
baria pa-
vare iussit
cum his
Cæsar Tu-
netum pro-
spiciat.*

*Pugnans
fortiter, il-
lone centum
mille
multa Bar-
bari, hinc
vix pugna-
tu millia
Christia-
ni, victoria
tandem ad
nostros in-
clinante.*

Cæsariani siti propè enecti insequi potuissent. Vulgus militum, exuta veste linea, repertaque aqua turbida eam immergebat, ac exfugebat. Sed nox necessitati, repertis puteis, auxilium tulit. Summo manè, vigesimo primo die Iulij, castra Cæsar mouet; ac ab aliquot fugitiuis Christianis fit certior, Barbarossam cum equorum ac tormentorum parte, deserto Tuneto, in proximum montem castra posuisse, postero die reliqua ablatutum, ac arcem, incenso puluere tormentario cum captiuis Christianis, ac quidquid auferre non posset, absumpturum; sed captiuos, de prælij euentu, Cæsarisque aduentu certiores factos, ruptis catenis se liberasse, Barbarossam, occupata arce, exclusisse, eumque deinde Gerbain usque profugisse. Hæc, albis vexillis expositis, captiuum vera esse ex arce testabantur; moxque nonnulli eorum emissi, tutoque ad Cæsarem delati, eum de rei veritate edocuerunt. Quare nemine resistentem Tunetum intrat, seruosque Christianos omnes, qui viginti millium humerum superabat, liberos pronuntiat, vestesque singulis ac aurum donat; quo accepto, tanta cum lætitia Cæsari exercituique fausta precabatur, vt omnibus lacrymas excuterent. Francos seruos Cæsar ad Regis Francisci Legatum mittit; Hispanos, Italos, ac Germanos vt suos tractat, maioremque partem id petentem, militiæ suæ adscribit. Reperta sunt in arce Tunetana tormenta omnis generis complura, tentoria eximij operis, arma varia, erepta etiam Francis infelici expeditione Regis Ludouici sancti. Rex Muleassem ciuibus iratus, quod nil in tanta opportunitate pro se mouissent, consentiente Cæsare urbem militi dat diripiendam, fuereque non pauci, qui sibi suisque hæc opes quæsiere, aliis quinquaginta, aliis centum millia aureorum corradentibus. Vigesimo tertio die Iulij Cæsar Muleassem in Regnum restituit, tributum ei antiquum duotum falconum ac pernecium equorum imponit, vtque deserta Solymanni amicitia, suam colat, præfidiariisque Guletanis stipendia persolui curat. Volens Cæsar & Algerio Barbarossam pellere, sed impeditus alui fluxu, quomiles promiscue laborabat, in Siciliam cum classe contendit, Gulete præficiens Bernardinum Mendosam cum præsidio mille Hispanorum peditum, iustoque tormentorum numero, ac commeatu, additis decem, Duce Antonio Auria, triremibus. Exinde Cæsar Ioannem Lusitanum vxoris fratrem cum sua classe doimam dimittit, ipse tandem vigesimo secundo Augusti Drepanum venit. Hic militi persolutis stipendiis Cæsar classem dimittit, seruatis tantum veteranis Hispanis, ac bis mille veteranis Germanis. Cæsarem Siculi centum quinquaginta millibus aureorum honorant. Deinde auditis populi querelis, ob malè administratam iustitiam, auctores partim capite plectit, partim exilio aut auro mulctat; restitutaque legibus auctoritate, Ferdinandum Gonzagam Siciliæ

1535
Cæsariani
siti pante
enecti.

Tuneto à
Barbarossa
desertis
Cæsar post-
erat.

Libertatis
captiuos
Christianos
ad viginti
millia.

Restituit
Cæsar Mule-
assem in
Regni Tu-
netanum,
tantum ut
præfidiariis
Guletanis
stipendia
persolui
curaret.

Venit Cæ-
sar in Sicili-
am ac in-
de Drepa-
num.

1535

*Moritur
Sfortia In-
subria Dux
nullis reli-
ctis liberis,
qua rerum
causa noui
belli.*

ciliq; Proregem nominat. Exin Messinæ conscensa classe, felici nauigatione mense Nouembri Neapolim peruenit. Intrerà vigesimo quarto Octobris Mediolani moritur Franciscus Sfortia, Insubrium Dux, nullis ex vxore Christierna, quæ nondum pubuerat, relictis liberis; causa noui inter Cæsarem ac Franeum belli. Amicos igitur Francus sibi paraturus, decimo nono Decembris Guilielmum Bellaium Smalcaldiam ad congregatos Protestantés mittit, petens in sœdus admitti. Illi non recusant, modò contra Cæsarem, vt dicebant, nil fanciatur. Idem Regis Angliæ Legato respondent. Cumq; sœdus Smalcaldicum in annum tantum vnum hucusque fuisset initum, ac igerum sapiùs renouatum, nunc in decemium continuauere. Mense Ianuario anni 1536. obiit Catharina Aragona, Cæsaris Caroli materterâ, ante triennium à marito Henrico Octauo Angliæ Rege repudiata, ac nunc, vt volunt, veneno sublatâ, nubi-
*Francus
rupta pace
copias co-
git, & pri-
mam in Sa-
baudia sibi
proponit
maternam
hereditati-
onem.*

1536

*Francus
rupta pace
copias co-
git, & pri-
mam in Sa-
baudia sibi
proponit
maternam
hereditati-
onem.*

liali relicta filia Maria, quæ postea Philippo Regi nupsit. Intrerà Franciscus Franciæ Rex, quòd inortuo Sfortia, missis ad Cæsarem Neapolim Legatis proditione Mediolanensi, responsum pro voto non obtinuisset, copias rupta pace cogit, Duce Chabotio Ammirali, iubens auunculum Sabaudia Ducem ditione pellat, causatus se maternæ hereditatis portionem, cum amicitia non posset, armis obtenturum. Sciebat enim, hac occupata prouincia, Mediolanum euadere manus suas non posse. Sub idem tempus Geneuenses confœderati Bernensibus, auctore Ioanne Caluino, Archipræfulem suum cum tota religione Catholica eiecerant. Cui cum Sabaudus auxilio venisset, victores Confœderati, pulso Sabaudò, multæ ei ad lacum Lemanum ac Rhodanum opportuna loca adi-
*Eodem tem-
pore con-
fœderati
Nicomæni
hæretici
multa Sa-
baudio quo-
que ad-
mittit.*

*Itaque Ca-
rolus Sa-
baudia
Dux cum
uxore, filio,
ac thesauro
ad Cæsa-
rem con-
stitit.*

munr. Accedit & hoc malum à Chabotio: qui cum Francis copiis in Sabaudiam irumpens, vniuersam serè occupat; transgressusq; Alpes Pedemontanam regionem inuadit, nullibi iustis, quæ resisterent, reperi-
*Itaque Ca-
rolus Sa-
baudia
Dux cum
uxore, filio,
ac thesauro
ad Cæsa-
rem con-
stitit.*

timas Alpes, ac Tendanos colles, Lugdunensis prouinciæ fines iusto cum exercitu intrat. Auria Antipolim ac Gratiâ capit diripitque. Cæsar, recensitis copiis, circiter quadraginta millia inuenit; promotisque ad Fanum Maximini castris, capitisque aliquot oppidulis ac arcibus, Francos compluribus minutis præliis non sine detrimento superauerat, tandemque ad Aquas Sextias, indeque haud procul Massilia castra locans, inspecto vetustæ vrbs situ, Arelatensem agrum latè vastat. At verò dum Francus cogendis contra Cæsarem copiis est intentus, ecce nuntium accipit Delphinum filium, è tribus natu maximum, octodecim annos natum repentino morbo extinctum. Volunt Franci veneno sublatum instinctu Antonij Leuæ Ducis Cæsariani. Sed quæ illi causa, cum adhuc superessent duo Regij filij? Massæus eo tempore viuens sic habet: Mense Augusto primogenitus Regis mortuus est non sine toxico; quod aiunt sibi propinatum à seruo fratris eius, vt herus suus fieret Delphinus. Hæc ille. Alij explicatiùs inuentum vxoris eius Catharinæ Medicæ interpretantur. Rex Franciscus, receptis præter Francos suos Heluetiorum viginti millibus, ad Cabilonem castrametatur, Cæsarianos pestilenti fluxu alui graniter laborantes pressurus. Prælio enim nec tunc cum fortunatissimo Cæsare certare ausus erat. Sed is, antequam maiori incommodo vrgeretur (morbo in castris desiderato Antonio Leua viro fortissimo) quo venerat itinere in Liguriam est reuersus, perditis morbo multis viris præclaris, ac supra duodecim millibus militum. Dum Cæsar ad Aquas Sextias castra habet, Henricus Nassauj ac Adrianus Reuslij Comites, eductis viginti millibus peditum ac sex millibus Belgarum equitum, in Picardiam contendunt. Capiunt Braiam ad Somonam amnem sitam. Guisam, cæsis præsidiariis, expugnant, arce deditionem faciente. Tum vltèrius in Franciam profecti omnia in prædam vertunt; quodque auferre non poterant, igne consumunt. Hinc Peronam obsident forti præsidio inessam. Productis tormentis, Cæsariani tribus locis oppugnationem aggrediuntur, factisque ingentibus ruinis, instructis aciebus, cum continuis quinque horis atrocissimè esset pugnatum, Nassauius, desideratis trecentis viris, receptui canit; desiderarunt Peronenses octoginta quinque viros. Rursum Augusti die vigesimo sexto iterum Perona vehementissimè oppugnatur, itemque octauo Septembris, sed parieuentu. Nassauius ac Reuslius obstinatè ac fortiter resisti videntes, appropinquareque noua Francorum auxilia, deserta Perona, copias ac tormenta diuidunt. Reuslius cum Belgis Cameracum, Nassauius cum Germanis Atrebatum proficiscitur. Cæsar, dimisso Genuæ exercitu, conscensisque triremibus, cum Carolo Sabaudiz Duce, eius vxore sorore Imperatricis, ac filio, deducente Auria, in Hispaniam contendit, ac de-

Ecc 2

cimo

1536
Cæsari-
bus cum
copiis Lug-
dunensis
prouinciæ
fines con-
dit.

Delphinus
Franciâ
subito mor-
itur, non
sine suspi-
cione vene-
ni.

Cæsar ex-
ercitu pe-
stilentis alui
fluxu labor-
ante (quo
et Leua
obitus) in
Italiam
reuertere
coactus.

Alia pars
Belgæ Pi-
cardiam
inueniunt,
Braiam &
Guisam
capientes.

Hinc Peron-
am, factis
ruinis his,
sed frustra
oppugnant.

Cæsar tra-
hente in Hi-
spaniam,
vixit cum
Duce Sa-
baudiæ,
eius vxore,
sua sorore,
& filio cum

1536

cimo Decembris felici navigatione Barcionam appulit. Hoc iterum anno Anabaptistæ Pouldikij in Hollâdia, occupata domo munita, se armare conati, à milite quem Senatus Hollandiæ cõ miserat, superari dissipantur; capti vtriusque sexus vario mortis genere perierunt. Mense Maio ciuitas Delfensis apud Hollandos fortuito igne ferè tota conflagrauit: & quinto Idus Iulij moritur Basileæ Desiderius ille Erasmus Roterodamus. Æstate huius anni Carolus Geldrus, etfi ferè septuagenarius, quietis impariens, per speciem domandorum Groningensium, qui ab auctoritate sua, pulso Carolo filio notho, quod cum Anabaptistis fauere dicerent, paulo antè discesserant, ac ceteros imitati Frisios ad Cæsarem transferant, inaugurato ibi octauo Iunij Cæsaris nomine Georgio Sceinckio, in ea ditione ac Frisia dissimulando Cæsari bellum infert, iniro fœdere cum Christiemo Tertio Daniæ Rege Cæsaris hoste, causa Regis Christiemi Secundi. Meinardus Hammius ac Ioannes Hackeuardius Christiemi Terrij nomine tria millia peditum cõscribunt, occupantq; Damnum. Augetur indies è Geldria, Frisia ac Groninga numerus, quod impunè rapto viuerent. Sub idem tempus Christiemus Tertius obsidebat in Dania Coppenhauiam, pro Christiemo Secundo facientem. Hanc vt Cæsar obsidione liberaret, militem conscribi iubet, ac Frederico Comiti Palatino (qui in vxorem duxerat Dorotheam Christiemi Secundi filiam alteram) vt vxoris in Regnum Daniæ ius persequeretur, naues ac pecuniam pollicetur. Palatinus statim in Belgium mittit fratrem Wolfgangum cum quatuor millibus Germanorum peditum, iubetq; iungens se Belgis auxilio Coppenhauis proficiscatur. Sceinckius se breui Damnum expugnare posse existimans, copias omnes Daniæ destinatas Dammo Frisico adhibet. Sed præsidarij ac ciues pecunia & com metu Regis Daniæ animati (qui destinare tantum volebat tantisper Cæsaris vires, donec ipse Coppenhauia potiretur) adeo Damnum muniunt, vt nulla vi Sceinckius expugnare posset, quamquam non semel, maioribus tormentis disiectis munitionibus, non sine exiguo detrimento id esset expertus. Quare erectis opportunis ac necessarijs locis castellis, fame ad deditionem eos cogere molitur. Interea Coppenhauij extrema rerum omnium inopia pressi Christiemo Tertio deditionem faciunt. Quo intellecto, Wolfgangus Palatinus ad fratrem in Germaniam redit. Tandem & Dammiij fame pressi Idibus Septembris Sceinckio se dedunt, nulla alia conditione, quàm vt præsidarij vacui, albam manu virgulam ferentes, in Geldriam ac Daniam liberi abirent. Exinde Dammi munitiones, Groninganis instantibus, demoliuuntur; fossæ replentur, portæ diruuntur, leges ac immunitates abrogantur. Vigesimo secundo die Septembris Sceinckius arcem Weddanam ad deditionem cogit. Tum Groningam

Geldrus
occupat
Daniam
Cæsarem.

Occupant
Dami Dā-
mum Fri-
sia.

Sceinckius
infra
Damnum
aliquos
expugnat.

Coppen-
ha-
gia huius-
modi pro
Christie-
mo Secundo
faciunt, ja-
dem Chris-
tiemo
Tertio se
dedit.
Sceinckius
Damnum
fame domi-
to, ad alia
locum à Gel-
dru ingressa
expugnare
fess.

ningam reuerfus, rebusque necessariis constitutis, vxoreque Ioanna Egmondia ibi relicta, ad exercitum, quem ad obsidendam Coustordiam ac Bronckhorstium à Geldris infessa miserat, venit. Post alterum obfidionis mensem Couuordia, rebus omnibus saluis, cum arce deditiorem facit. Postridie Kal. Decembris Bronckhorstium iisdem conditionibus in potestatem venit. Coëgerant Geldri haud procul Dauentria iusti exercitus speciem. Contra hos properat Seeinckius, in itinere arcem Diepenhorstiam expugnans: quo eius successu territi Geldri, desertis castris, domum dilabuntur. Postea pax iterum cum Geldro est facta, & vigesima secunda Decembris Bruxellæ publicata, militesque omnes qui in Frisia, agro Groningano, Geldria, ditione Vltraiectina, ac Trans-Istulania erant, in Brabantiam, indeque in Artesiam conteniunt, ituri cum Burano ceterisque Cæsaris Ducibus contra Francos. Anno 1537. Kalendis Februarij missa à Rege Francisco Terowanam, dudum ne quid inferretur à Belgis obsessam, auxilia, oppidum noctis obscuritate, ac ingentis tempestatis beneficio deceptis Cæsarianis, intrauere. Tum coactis in vnum copiis, Anna (seu Annæo) Mominorantio Legato constituto, contra Belgas mittit. Deditiorem illi statim facit arx Auchiacæ. Inde ad oppidum Hefdinum dirionis Atrebaresis castra locat. Cæsariani oppidi imbecillitate diffisi, ad arcem, quæ munitissima erat, se contulere. Præerat ei nomine Cæsaris Sanfonius Namurcæus, Borbesij Dominus, cum quingentis peditibus, ac Estrumellius cum totidem aliis. Habebat Rex in exercitu ultra viginti quinque virorum millia: cumque a cæcis cuniculis parum proficeret, productis tormentis ingentem in muro ruinam facit. Aduolant ad hiatum Francorum aliquot cohortes, sed non exiguo accepto detrimento, clarisque aliquot desideratis viris repelluntur, cadente inter alios Carolo Builio, Sanxerræ Comite. Sed cum Cæsariani non diu se vim sustentaturos censerent, res incolumes pacti, Regi arcem cum oppido ac tormentis reliquere. Hic Sercinij Domino in præsidio relicto, Fanum D. Pauli, quod hucusque neutrius fuerat partis, cum arce occupat, ac muniri ingenio arteque; Antonij Castelli iubet; interim dum opera fiunt, cum exercitu Pernesij, ne quis ea impediret, sedens. Paulò post occupat & Lillerium, præsidioque firmat: expugnat Venantiam in palude sitam, præliovtrique parti cruento; Marauillæ idem conaturus, nisi Reussius cum quatuor peditum millibus ac sexcentis equitibus aduenisset. Fano D. Pauli nondum planè permunito Rex præficit Ioannem Turcuillium Villaboni Dominum, attributis illi bis mille peditibus, ac sexcentis equitibus; arcem verò Reinerum Pallierum cum mille peditibus, qui omnes, æquato cum fossoribus labore, accepta opera perficere conantur. Exinde Rex Dorlanum reuerfus, exercitum dimittit, exceptis octo

1536

Pax iterum cum Geldro.

1537

Franci Terowanam committit pectore.

Occupant Hefdinam & arcem, nisi non sine sanguine.

Ist Fanum D. Pauli & alia quedam loca.

1537
Rex Fran-
corum, rei
in præsidio
delphini,
in Fran-
ciam re-
uertit.

Cæsariani
eruenta
oppugna-
tione Fano
D. Pauli
sibi vendi-
dant.

Buranus
incenso op-
pido deu-
taq; arce et
munitioni-
bus exerci-
tum suum
relinquit.

Franci ite-
rum Tero-
wanam
necessarium
inferunt.

Discessa-
rant Tero-
wanam
à Burano
murus &
vallum.

millibus Germanorum peditum, quos Guilielmus Furstenbergij Comes ducebat, quem Dorlani, additis aliquot equitibus, in præsidio reliquit, ut Fano D. Pauli, exigente necessitate, auxilio esset. Nova enim opera Reussius, cum mille ducentis equitibus ad oppidum usque excurrens, diligenter inspexerat. Mense Iunio Reussius Lentsij apud Atrebatas copias cogit, ac cum Burę Comite ad Fanum D. Pauli veniens, aperiri portas Cæsari iubet. Respondent Franci, expugnata Perona, se deliberaturos, quid essent facturi. Ægrè fert miles Germanus se inideri. Quare tormentis facta ruina, acceptoque oppugnationis signo, ira perciti ad oppidum conuolant. Resistunt acriter Franci. Dumque ad ruinas dubio Marte pugnatur, quinque Cæsarianæ cohortes ab altera oppidi parte, iustum præsidium non reperientes, interfecit viginti quinque custodi- bus, in oppidum perumpunt, ac propugnantes à tergo inuadunt. Cæsariani qui ad ruinas pugnabant, suos in oppidum peruenisse intelligen- tes, tandem quoque vi irrumpunt, nemini parcent, Præfectos cum mili- tibus interficiunt, capto rantum Villabonio, Bellaio, Laubino, Bleren- curtio, Iuillio, cum paucis aliis. Cecidere in oppido ac arce circiter quater mille quingenti Franci præfidiarii, exceptis ciuibus; feminis quoque nec pueris paritum est; tanto furore crebris Francorum scommaribus irritati fuerant Germani. Inclinate die, Buranus, educto milite, capti- uos omnes ad se perducere iussit. Villabonius Gravelingam missus, postea pro libertate decem millia aureorum liliorum soluit. Rex, intellecta Fani D. Pauli oppugnatione, Annam Mommorantium cum Delphino Henrico in auxilium miserat. Sed certiores de expugnatione, ad fines defendendos rediere. Buranus, incenso oppido, diruta arce, ac demolitis munitionibus, postea exercitum recenset, repperitque circiter quindecim millia Germanorum, ac octo millia Wallonum peditum, Belgarumque equitum octo millia. Motis Fano D. Pauli castris, cum Heldi- num transisset, Monstreulij muros productis tormentis verberat. Canapla Dominus, oppido diffidens, impetrata ciuibus ac militibus re- rum omnium incolumitate, excundi que cum armis potestate, Burano deditionem facit. Eodem tempore Terowanam Franci iterum de rebus necessariis recreant. Iunij die vigesimo secundo Delphinus cum Mom- morantio omnibusque copiis Ambianum venit, euocatoque ad se cum Germanis peditibus Furstenbergio, his alia Germanorum peditum quatuor millia bello Danico ac Monasterienfi exercitata, quos ducebat Nicolaus Rustikius, dictus Gibbosus, iungit, qui cum Abbeuillam con- uenissent, Annibaldo iubet Terowanam puluerem tormentarium, ac sclopetarios pedites introduceret. Buranus enim, disiectis mœnibus ac vallo, in summum oppidanos periculum adduxerat. Proficiscitur Hef-
dino

dino Annibaldus cum quadringentis sclopetariis peditibus, ac aliquor equitibus, singulis è humero sacculum tormentario puluere plenum deferentibus: qui sine detriméto Terowanam intrauere. Annibaldus certo extra oppidum loco cù equitibus grauis armaturæ eos expectat equites, qui pedites Terowanam erant comitati. At ij pugnandi desiderio flagrantes, contrà quàm iussum erat, adueniētes Cæsarianos excipiunt, temereq; prælium committunt. Altera enim Cæsarianorum equitum pars auio vsa itinere, Annibaldo à fronte occurrit, inuaditq;e. Committitur duobus diuersis locis inter equites acte prælium, deteriori Francorum conditione, quòd à fronte ac tergo interclusi, iniquo loco resisterent. Quare tandem, multis desideratis faucibusq;e, ruptis ordinibus in fugam coniciuntur. Annibaldus equo deiectus capitur, ac cum eo Piennæ Dominus, Comes Villarsij, Doius, Capussenarius Epirotarum Præfectus, Franciscus Bernardinus, Sanfacus, aliiq;e nonnulli ordinum ductores. Capussenarius capite est plexus, quòd à Cæsare ad Regem transfugisset. Piennius, liberato Seneschalco Hannoniæ, liber est factus. Hæc ad Guinegatam seu Blangisium, locum Belgarum contra Francos victoriis non semel nobilitatum, sunt acta. Exinde Delphinus cum Mommorantio ad Terowanæ expugnationem impediendam cum viginti sex millibus peditum, ac grauis armaturæ mille sexcentis, leuis bis mille equitibus, intra Guinegatam ac Terowanam ad flumen Canchzæm munito loco, vnde non facile ad pugnam cogi poterant, castra locant, in omnem rerum agendarum occasionem intenti. Sed mensis Iulij initio, trium mensium induciæ inter Belgas ac Francos, moderante hinc Arschoti Duce cum aliquot Cæsarianis Consiliariis, inde Poietto Præfide Senatûs Parisiensis, ac Berteraui Regis Secretario, his conditionibus concipiuntur: Hostilia vtròq;e cessant. Alter alterius fugiuos ne recipiunt. Rex durantibus induciis, in ditionem nec oppidum Fani D. Pauli militem mittito, nec locum aliquem munito. Subdiri vtrinq;e liberè commeant. Rex duobus viris nobilibus, ac sex corum comitibus, tutum per Franciam itet concedito, vt cum mandatis ac litteris à Maria Austriaca in Hispaniam ad Cæsarem pacis tractandæ causa proficiscantur. Actum Bonnij secundo Kal. Augusti. Subsignauere Delphinus, Maria Austriaca, Florentius Buræ Comes, Dux Arschoti, Anna Mommorantius, ac Consiliarij. Dum hæc in Belgio aguntur, Alphonfus Daualus Vastij ac Piscarij Marchio, mortuo Antonio Leua, à Cæsare Insucribus Præfectus, coacta in vnum valida peditum equitumq;e manu, contra Francos, qui vniuersam Sabaudiam ac partem Pedemontis, pulso Duce Carolo, occupant, contendit, ac Carmagnolam, cùm aliquamdiu obsidisset, deditione in potestatem redigit. Cumq;e auxilia

*Insignipra-
lis vincuntur
Franci
à Cæsaria-
nis.*

*Panguntur
inducta in-
ter Francos
et Belgas
ad tres
menses.*

*Vastium in
Sabaudia
recuperat
Carmagnolam.*

1537 Germanorum, Duce Frederico Furstembergio, Guilielmi fratre natu maximo, Vastio superuenissent, iisque sex millia Hispanorum ac quatuor millia Italarum peditum cum iusto equitatu iunxisset, Francos viribus inferiores cedere, ac in præsidia se conferre coëgit. Præerat hoc tempore Francis Humeriæ Dominus, qui militum inobedientia ac Præfectorum dissensione nil poterat, nisi quod, missis Turinum viginti quinque millibus aureorum nummum in præsidiariorum stipendium, Pedemontem Vastio relinqueret, cum copiis Sefanam profectus. Vastius Astæ in vnum coëgerat 25000. peditum, ac tria millia equitum, tormenta maiora viginti quatuor; cum quibus tertio Kalend. Septembris Quersium obsidet, pauloque post expugnat, diripitque: Albam Pompeiam, dedente Iulio Vrsino, recipit, præsidiariis cum armis & impedimentis Pignarollam in tutum deductis. Hinc Quieram, quam Fregosius præsidio obtinebat, mouet. Sed cum bis reiectus, tertiam pararet oppugnationem, expectare Fregosius non ausus, Vastio Albanorum conditione Quieram dedit, ac ad Humerij castra cum præsidiariis proficiscitur. Hinc Vastius Pignarollam ciuitatem amplam, vastam, arte ac iusto præsidio munitam contendit. Præerat vbi Franciscus Pontereinius, cum quinque millibus peditum Italarum. Quare Vastius vi nil tentandum censes, distributo in circuitu exercitu, urbem obsidet. Interea Rex Franciscus Lugduni exercitum cogebat, & Delphinum Annamq; Mommorantium secum proficisci ac cum parte copiarum præire in Sabaudiam præcipit. Octobris die decimo profecti Lugduno, Brissonij Humerio se iungunt, inde Chaumontium proficiscuntur, Cæsarianosque, qui se, Duce Cæsate Masio Neapolitano, ac Camillo Columna Romano, Sufanis vallibus munierant, proximis occupatis montibus pellunt. Vastius Sufanæ vallis ac Saltuum amissione intellecta, deserta Pignarolla, Riualam se cum exercitu confert, Regem, qui in itinere erat, eò loci expectaturus. Ducenti Hispani, arcem Sufanam custodientes, Burrio Regionum tormentorum Præfecto deditionem, concessa corporum impedimentorumque incolumitate, faciunt. Tum Vastius mutato consilio Riuala profectus, ad flumen oppidi Moncallerij castra locat. Mommorantius cum Delphini copiis Vastium sequens, in itinere arcem Villanam expugnat, ducentosque Hispanos præsidiarios ad vnum omnes interficit. Inde castra Greuillam transfert, tribus à Vastio, qui Moncallerij adhuc erat, milliariibus: qui se imparem Regijs sentiens, deserto Moncallerio, relictisque Quersij quatuor peditum millibus, Duce Antonio Aragonio, Astam cum exercitu rediit. Cum Padum Mommorantius, occupato Moncallerio, traiecisset, munitiones ac oppidula omnia quæ circa Fossanum, Albam, Quiersiam, ac Astam erant, in potestatem redigit, vbique

Ita Quersium, Albam Pompeiam, Quieram,

Rex Francorum collecto exercitu Vastio in Sabaudiam occurrit.

Deditur Franco rex Sufana.

Vastius Francus imperator Albam sequebatur.

vbique ingenri reperta com meatus copia, quo Turino in annum prou-
dir, eoq̃ue loci Regem expectare conſtituit: qui cūm Carignanum ve-
niſſet, Delphinum ac Moimorantium ad ſe vocans, de belli ratione
conſultant. Inrerea nuntius a deſt, tractari de pace, ac in eam rem indu-
cias vſque in vigeliſimum ſecundum Februarij anni ſequentis paſtas,
vnoquoque quod tum obtinebat rerinetre. Publicantur tertio Kal. De-
cembris nomine Cæſaris Aſtræ, ac nomine Regis Carmagnolæ. Kalend.
Decembris Vaſtius, clarioribus comitarus ordinum ductoribus, Car-
magnolæ Regem, Delphinum, ceteroſq̃ue Francorum Proceres inuiſit.
Dimiſſis vtrinq̃ue exercitibus, Rex in ciretorem Franciam, Vaſtius
Mediolanum rediit, miſſis Locaram Legatis, qui de pace agerent. Sed
cūm de conditionibus conuenire non poſſent, inducias in ſex meſes,
hoc eſt in vigeliſimum ſecundum Auguſti ſequentis anni prolongant,
mirum in modum Leonora Cæſaris ſore, Regis Franciſci vxore, pro
pace laborante. Menſe quoque Maio Maria Aultriaca nomine Cæſaris,
magno Belgarum commodo, in tres annos inducias facit cum Chri-
ſtiemo Tertio Daniæ Rege, reſtituta Belgis Zondæ nauigatione. Hoc
anno (loquitur Cochleus) Romanus Põnifex Paulus III. iudixit Genera-
le Concilium Manruæ celebrandum; ad quod Lutheranos quoq̃ Prin-
cipes vocauit. Quod vbi intellexerunt Lutherus & complices eius, variis
machinationibus ac ſcripris, Concilij auctoritatem impugnare cõpe-
runt. Etenim Wittembergæ euulgarunt 30. Propositiones, contra Con-
cilia publicè diſputandas. Inrer quas duodecima ſic habet: Concilium
aut Epifcopi congregari errare poſſunt, æquè benè ſicut alij homines. Er-
ſequens hanc ita ait: Si autem non errent, hoc ſit à caſu, aut ex merito
alicuius ſancti ac boni viri, qui inter eos eſt. Sic ibi. Hoc anno Ganden-
ſes tumultuari incipiunt, de quo plenius biennio poſt. Sub initium ſe-
quentis anni 1538. Cæſar cum Pontifice Paulo Terrio ac Venetiſ nouum
fœdus facit, ſtipulante pro Cæſare Manrico Aguillari Matchione, pro
Veneti� M. Anronio Contrareno. Pontifex ipſe in Vaticano, vbi hæc age-
bantur, propria manu ſubſcripſit. Sexto igitur Idus Februarij Pontifex
Paulus, Cæſar, ac Veneri, diuiſa inrer ſe Græcia, contra Solymannum
Turcam Italiæ minitantem bellum decernunt, promittentē Cæſare
oſtroginta duas milites, totidem Venetiſ, Pontifice triginta ſex; quibus
Cæſar atque Genuenſes onerarias, conuehendo com meatui pedestri-
busq̃ue copiis, addebant, Ferdinando Gonzaga Siciliæ Protege iis præſe-
cto: vniuerſæ verò Conſœderatorum claſſi Andreas Auria Cæſaris no-
mine erat imperaturus; Pontificiæ Marcus Grimannus, ac Paulus Iuſti-
niani, Venetæ Vincennius Cappella præerat. Sed tantis in vnum coa-
ctis viribus, quamquam contri produiſſet Solymanni Præfectus Haria-
denus

1537

*Nuntius
a deſt, tra-
ctari de pa-
ce, & in-
ducias vſ-
que annum
ſequentem
prolongat.*

*Inducia
quæque in
tre annos
cum Da-
niæ, reſtitu-
ta Belgis
Zondæ na-
uigatione.*

*Edunt Lu-
therani
ſuas Propo-
ſitiones con-
tra Conci-
lium Ge-
nerale iſte
indictum.*

1538

*Fœdus ſan-
ctum Pon-
tificis, Cæ-
ſar, Venetiſ
contra Tur-
cam.*

*Maximi
cauſa vni-
uerſi, nati-
tam tamem
operapre-
ſtium ſa-
denus.*

*Cum de
pace inter
Caesarem
& Fran-
scum nihil
transigi
posset. Pon-
tificis arbi-
trium se of-
fere.*

*Pontifex
maior se
promissa-
rie Nicæam
ad Regem
veniens, ni-
hil tamen
præter in-
ductum de-
cessualis
impetra-
uit.*

*Caesar cum
Pontifice
Genuam
venit, &
filia Mar-
garitam
nepoti Pon-
tificis de-
sponsat.*

*Caesar in
Hispaniam
reducitur
parat.*

*In itinere
valde ani-
ci congru-
duntur
Caesar &
Franciscus
Rex.*

denus Barbarossa, nihil dignum memoria actum est, Auria pugnam ar-
tificio (vt volunt) detestata; at paulò post nihilominus Turcarum clas-
se ingenti tempestate fœdè disiecta. Quo perspecto Veneti, soluto fœ-
dere, vel cum Reipublicæ suæ incommodo pacem à Solymanno peti-
re ac impetrare. Interea Pontifex certior factus, Locatæ nil inter Cæsa-
rem ac Regem Franciscum de pace transigi potuisse, Legatis ad vtrumq;
missis effecit, ipsi Principes, eius conficiendæ causa, ad Nicæam provin-
ciæ Lugdunensis ciuitatem, Sabaudo parentem, se venturos polliceren-
tur, Pontifice eadem de causa tertio Martij Româ proficiscente, ac deci-
mosexto Maij, ætatis suæ anno septuagesimo quinto, honorifico cum
comitatu Nicæam intrante. Exceptus est à Cæsare (qui pridie Villafran-
cam haud procul Nicæa sitam, mari ex Hispania appulerat) summa cum
reuerentia. Paulò post Rex Franciscus terrestri itinere Villanouam Ni-
cææ propinquam venit. Vterque Princeps solus cum Pontifice locutus,
necessitates ei suas sigillatim exponit. Verùm quamquam Pontifex,
summiq; hinc inde vtriusque sexus Proceres diligentissimè pro pace
laborarent, nil tamen aliud quàm decennales inducias impetrare potue-
runt, his legibus: Induciæ decimo octauo Iunij huius anni incepturæ, in
decennium durantote. Subditi liberè vltro citroq; terra mariq; com-
meanote. Quæ nunc vterque tenet, retinet. Agris vtriusque pulsi resti-
tuuntur, Neapolitanis ac Siculis rebellibus exceptis. Sabaudus, Genuen-
ses, Florentini, ac quicumque voluerint, induciis comprehenduntur. Fa-
ctæ Bommiij induciæ ratæ sunt. Actum Nicææ decimo octauo Iunij.
Pontifex summo opere laborabat, Cæsar ac Rex sese inuicerent, amplexa-
renturq; Sed magnis, vt aiebant, de causis id facere recusarunt, Ponti-
fice tanto honore se frustratum non parum dolente. Promulgatis Ni-
cææ induciis, Leonora Franciæ Regina fratrem Cæsarem inuisit, salu-
tatq; qui statim cum Pontifice Genuam est reuersus, desponditq; filiam
notham Margaritam, Alexandri Medicæi Florentiæ Ducis vi-
duam adolescentulam, Octauio Famezio, filio Petri Ludouici Fame-
sij, qui Pontificis Pauli è legitimo matrimonio erat filius. Genua Cæ-
sar, valedicto Pontifice, in Hispaniam traiecturus, ad oppidum Aquæ
mortuæ dictum (olim Fossæ Marianæ) contendit, iis in partibus Re-
gem Franciscum hæere intelligens. Cui cum per Legatum nuntiari ius-
sisset, se eum amplecti salutareq; velle, Rex lætatus ad Cæsaris qua-
drirremem accurrit, eamq; cum paucis intrans Proceribus, per horam
cum eo solus est collocutus, admissa paulò post ad manus osculum An-
drea Auria. Postero die Cæsar per præconem edici iubet, ne quis è classe
in continentem exeat. Tum ad Regem pransurus contendit, qui cum
Regina, duobus filiis, ac magno Procetum numero obuiam Cæsari pro-
diens,

prodiens, cum ad aulam deducit, apud quem & cœnatus ea nocte dormiuit, posteroque die iterum prandet. Exinde ad classem honorificè deductus, iterum Rex cum exiguo comiratu Cæsaris quadrimem intrat; ac aliquamdiu hilariter combibentes, amicissimè tandem inuicem amplexi ac valedicentes, Cæsar sua cum classe Hispaniam versus, Rex in citeriorem Franciam contendit. Hæc cum vtriusque subditi intellexissent, solemniter gratias Deo egerunt, extructisque publicis ignibus multa sibi bona pollicebantur, quamuis pauca sint secuta. Hoc anno pridie Kalendas Augusti Amhemii è viuis discedit Carolus Egmondus Geldriæ ac Iuliæ Dux, Comes Zutphaniz, ætatis anno ferè septuagesimo primo, nullis legitimis liberis relictis, nothis verò vtriusque sexus quamplurimis, postquam quinquaginta ferè annis, vt suprà retulimus, bella cum vicinis vario euentu gessisset. Positum est illi Amhemii summo in templo Latinum tale Epitaphium: Admirabilis magnificentiæ Princeps illustrissimus Carolus Dux Geldriæ & Iuliæ, Comes Zutphaniz, Frisorum, Groningæ, Couuordæ, Tencteriorumque Dominus, ad ærumnas superandas vt alter Hercules natus, & vario rerum turbine tota vita iactatus, ad omnes fortunæ casus inuictum animi robur gestabat. Christianam inferioris Germaniæ Ecclesiam, prauis opinionum tumultibus pollutam, pectoris verè Christiani constantia veluti sacra anchora piissimè stabiliebat. Post infinita præclarissime gesta, tandem mentis iniquo vulnere confectus, obdormiebat in Christo, anno M. D. XXXV 111. Iulij die secunda, noctis hora vndecima: vixit 70. annos, menses 7. dies 21. horas 14. Sic Epitaphium. Et quamquam veteris actionis iure, postremisque fœderis legibus solus Cæsar eiusque heredes ei succedere debebant, odij tamen inueterati contra Burgundos causa, Dux Carolus dictas regiones, cum Francis, quod paulò antè tentarat (recusantibus Geldris) relinquere non potuisset, Guilielmo Marcato Cliuiz Duci, adolescèti viginti duorum annorum, Ordinum aliquot assensu, concessit: qui paulò post à Geldris in Ducem inauguratus, præcipuis ciuitatibus præsidia imposuit: quæ res, vt narrabimus, paulò post calamitosissimo bello causam præbuit. Obiit etiam hoc mense Euerardus à Marka, Cardinalis, Antistes Leodiensis. Nonis Octobris Leonora Regina Franciæ ac Maria Austriaca Cæsaris sorores Cameraci se inuifunt, ac de initis induciis congratulantur. Postero die Rex Franciscus eodem venit, nonoque Octobris die ad Fanum D. Quintini perductus, honorificentissimè per aliquot dies recreat. Inde Compengam reuersus, in periculosissimum ex maligno vlcere, quod in ventre eruperat, incidit morbum. Cum conualuisset, in Pedemontem Præfectum mittit Annibaldum; qui stantibus induciis, adeò oppida muniuit, ac arcibus in officio populis

Mortuus Carolus Geldrus anno ætatis septuagesimo primo, nullis legitimis liberis.

Epitaphium Caroli Ducis Geldriæ, Frisorum, Groningæ, Couuordæ, Tencteriorumque Domini.

Cliuia Dux scripsit à Geldris in Ducem inauguratus, præcipuis ciuitatibus præsidia imposuit: quæ res, vt narrabimus, paulò post calamitosissimo bello causam præbuit.

Franciscus Rex Franciæ cum Maria Austriaca Cæsaris sorore Cameraci se inuifunt, ac de initis induciis congratulantur.

1538

populis continendis instruxit, vt numquam postea inde Franci vicici potuerint. Accidit hoc anno in Hispania illud memoria dignum. Cæsar extra urbem Toletanam nobiles, equestri ludicro certamine ex prouocatione concurrentes, spectatum, cum Imperatrice iuerat, ac cum eo præcipui totius Hispaniæ Reguli. Ad urbem redeuntcs præcedebat & subsequēbatur ingens hominum turba. Præcedebant in equis Proceres, discurrebant Præfecti Magistratuum cum oblongis pro more regionis virgulis turbam dimouentes; quorū vnus ad præcedentes Proceres adequitans, iter accelerent, aduenientiūque cum Imperatrice Cæsari locum facerent, admonebat. Infantasiæ Dux, è Mendosiorum familia ortus, Procerum Hispaniæ potentissimus ac diuissimus, sentiens & suum ab eius virga verberari equum, Præfectum rogar, an se nouisset. Affirmat ille, vtque properet, admonet, adesse enim Cæsarem. Dux euaginato gladio Præfectum in capire grauirer vulnerat. Vulneratus Præfectus ad Cæsarem se conuertens, de vi ac iniuria coqueritur. Is se præsentē factum molestē fert, moxque Ronchillius Iurisperitus, vnus è tribus Aulæ Cæsaris rerum capitalium Præfectus, ad Ducis larus dextrum modestē adequitans, significabat se eum captiuum Cæsaris iussu ducere. Ægrē id Dux, ægrius multo eius comites viri nobiles ferre; è quibus vnus Ronchillium accedens, discederet, cum bis seriō admonet: qui vim quoque ac vulnera rimens, parēt, abitque. Exinde Dux ad aulam suam Toletum reuertitur, comitanribus ferē omnibus, deserto Cæsare, Proceribus ac Nobilibus. Cæsar pro tempore arrogantiam ac iniuriam à Duce sibi legibusque illaram dissimulandam iudicauit, nil in eum grauius statuens, quā vt domi eum relinqueret, operaque eius in posterum numquam vteretur, renuntiari ei iubens, saucium Præfectum secundū leges à Iudice pro merito puniri curaret. Dux, actis Cæsari grariis, cū se tangi verborum sale perciperet, Præfectum suo sumptu curari, & postea quingentos ei aureos numerari iussit. Kalendis Maij anno 1539. Toleti è partu obiit Elisabetha Lusitana Cæsaris vxor, filium, qui paucis diebus vixit, enixa, relicto filio Philippo, Maria ac Ioanna filiabus. Rex Franciscus celeberrimas ei Parisiis celebrauit exequias. Eodem mense Gandenses longa Cæsaris absentia, militumque exauctoratione insolescentes, coniurare inter se primū in vrbe, deinde totam Flandriam, quod in se erat, turbare cœperunt: quod cū diu clām esse non posset, iamque famam spargi audirent, Magistratum Cæsarisque Præfectos vrbe pellunt, complurium ædes diripiunt, arreptisque armis, custodias in portis ac muris constituunt. Prima verō seditionis ac coniurationis causa hæc fuit. Anno 1536. vigenre ardenteque cum Francis bello, Maria Austriaca Belgarum Gubernatrix, conuocatis omnium Prouinciarum Ordinibus, in

Magna factu Mendosius Præfectum in Hispania vulnerat Præfectus Cæsaris.

Castigat Mendosium Cæsar hoc tantum, quod non quam amplius eius opera videretur.

1539 Moritur Elisabetha Cæsaris coniunx à partu.

Gandenses in Flandria tumultuantur, pulsi Præfecti, Præfectus Cæsaris.

Franci-

Francicum bellum obtinuit duodecies centena millia florenorum; è quibus Flandri pro sua parte erant soluturi quadringenta millia. Opposuerunt se soli Gandenses Reginae Mariae, ceteris consentientibus Flandris. Quare illa ciues Gandenses Bruxellae, Mechliniae, Antuerpiae, aliisque locis repertos honesta custodia asseruari iubet, donec urbs satisfecisset. Gandenses, re intellecta, anno 1537. mense Augusto Bruxellam mittunt alterum urbis suae Syndicum, hominem turbulentum, Levinum Blommium, qui urbis nomine Reginae offert libellum supplicem, petens, ciues dimittantur, allegans Gandenses ad extraordinarias pecuniarum collationes cogi de Iure non posse, ob priuilegia à tribus diuersis Comitibus urbi collata; primum anno 1296. à Comite Guidone; deinde anno 1334. à Comite Ludouico Neuersio; tertium anno 1477. à Maria Burgunda, Caroli Audacis filia. Perplacet Reginae Mariae, de his iuridicè à Senatu Mechliniano, aut Bruxellae in arcano Caesaris Concilio disputetur, priuilegiaque exanimentur, se statutam cuiuscumque voluerint Concilij sententiae; ea tamen lege, interea suam è quadringentis millibus portionem numerent, si ciues dimitti cupiant. Gandenses Brugas, Iperas, ac ad Franconates mittunt Legatos, petentes contra dictam pecuniariam exactionem secum excipiant. Illi (paucis oppidulis exceptis) foedus inite recusant. Interim mittunt communi nomine ad Reginam Mariam vigesimoquarto Septembris dicti anni Flandriae Ordines supplicem libellum, petentes executionem differat, donec Caesar in Hispania, de controuersia edoctus, sententiam declarasset. Dat in hanc rem Regina Flandris menses tres. Contenti sunt illi: soli Gandenses in pertinacia persistentes, pridie Kalendas Ianuarij contra obtestantur, breuius esse tempus, quam ut interea Caesar pro rei magnitudine plenè edoceri possit: obtestationemque suam à publico Tabellione in Acta referri petunt, offeruntque Reginae è veteri more contra Francos in certos menses urbis sumptu peditum numerum; ac nisi acceptet, de damno ac interesse per Tabellionem obtestantur. Ceteri Flandri, hac in re à Gandensibus dissentientes, consensu Reginae in Hispaniam ad Caesarem mittunt. Caesar audita legatione, lectisque sororis litteris, pridie Kalend. Februarij anni 1538. Gandensibus ac Flandrensibus rescribit, Reginae Mariae, ut sibi praesenti pareant, & si aliqua in re iniuriam immunitatibus suis fieri existiment, Senatui id Mechliniano, aut arcano Concilio definiendum committant, horumque in aduentum suum sententiae stent, nisi pro seditionis ac rebellibus haberi malint. Gandenses, his intellectis, contumaciores fiunt, ac hoc anno supplicem libellum admodum prolixum ad Caesarem in Hispaniam, alterumque ad Reginam Mariam Bruxellam tertio mittunt, iterum loco pecuniae militem offerentes. Huic libello

*Aperitur in sub
tunali in
causa ini-
tia, praece-
tus, pro-
gressus.*

*Placet Ma-
riae Guber-
natrici, de
priuilegijs
allegatis
iuridicè
decernatur, inter-
eam concessa
ad belli
sumptus
prius praesentur.*

*Nihilominus
his concessis additis
modis etiam,
ut interea
ad Caesa-
rem in 20
dies mittantur.*

*Gandenses
oblatum
nihil fa-
ciunt; ceteri
Flandri
mittunt,
sed singula.*

*Gandenses
etiam con-
tumaciores
fiunt.*

- 1539 Cæsar non respondit, sed iter in Belgium animo constituens, quid postea egerit, sequenti anno nartabimus. Gandenses ad rebellionem parati, etsi ceteras Flandriæ ciuitates insaniæ suæ comites fieri nolle satis conspicerent, tamen, cum Mariam Austriacam, non liberatis ciuibus pedites equitesque cogere, Senatum Mechliniensem contra se sententiam protulisse, eamque executioni mandare cœpisse viderent; arina, pulsus executoribus, capiunt, proximaque vrbi munita loca occupant, mox desperatione in timorem versi, captiuos aliquor dimittunt. Deinde iterum resumptis animis conueniunt, dant nomina, & coniurationi subscribunt; missisque in Franciam ad Regem clam litteris, Legatisque, amplissimis cum mandatis, ei urbem cum vniuersa Flandria, si se suaque omnia in protectionem suscipere vellet, offerunt. Rex, negotio rectè perpenso, inducias nulla ratione violandas, oblatione incerti commodi iudicauit, maximè quòd spec pacis Ducatum se Mediolanensem à sincera Cæsaris liberalitate breui pro filio suo Carolo obtenturum confideret. Perscribit igitur statim Cæsari in Hispaniam, quid Gandenses moliantur, eorumque ad se scriptas litteras vnà mittit. Tum Cæsar, re diu multumque petpensa, per Franciam in Belgium proficisci statuit, etsi plures Regi non fidendum esse affirmarent, præmissoque Granuellano, accepta fide Regia & publica, ea conditione pacis leges conscriberentur, quas in Belgio confirmaret, ne in Francia coactus fecisse videretur, itineri se mense Nouembri paruo cum comitatu committit, præficius Hispaniæ Ioannem Talaueram Cardinalem Tolletanum, ac Commendatorem Couos. Rex Franciscus, valetudine nondum planè cōfirmata, Compenga Cæsari obuiam proficiscitur, filio Carolo ad Fanum D. Sebastiani, Delphino ad Fanū Ioannis Lusij præmisso. Vnde cum Cæsare Baionam, Burdegalem ac in Pietauiam mense Decembri terrestri itinere peruenere, cum paulò antè Octobris die vigesimo quarto Buræ obijisset Florentius Egmondus Buræ Comes, Dominus Iselsteinij, Leerdami, &c. vir consilio manuque promptus. Mense Ianuario anni 1540. Cæsar Chastellerautium venit, vbi Regem cum Regina Leonota repperit, à quibus summo cum honore pompaque receptus est. Inde Ambosiam Reges noctu intrauere, tot in arce, quæ in edito est colle sita, resplendentibus tædis ac facibus, vt mox meridiem referret. Intrante Cæsare priorem arcis turrin, vnus facem ferens (casu an studio mihi ignotum) eam secretè incendit: cuius flamma cum tapes vndique inuasisset, sumum ingentem excitauit, ita vt Cæsar cum plerisque aliis ferè fuerit suffocatus. Capti aliquot perpetrati facinoris suspicione laborantes, cum eos Rex strangulari iussisset, exorante Cæsare vitam seruauere. Ambosia Blofium, inde Aureliam Reges peruenere;

Missis litteris & Legatis se cum vniuersa Flandria Regi Francorum offerunt.

Mittit Francus Gandensium litteras in Hispaniam ad Cæsarem.

Hinc ergo, etsi periculosa profectio, Cæsar per Franciam exterius in Belgium tendit.

Ambosia facem cum honore præcipit à Regis Francorum excipitur.

nere; disputatumque hic fertur, variantibus sententiis, de retinendo Cæsare; sed contradicente Comestabile Mommorancio, nil fuisse conclusum. Aurelia Fonteneblau, inde Parisios Cæsar venit, non aliter ab omni hominum ordine, sexu ac genere exceptus, quam si Rex ipse primum inaugurandus aduenisset. Septem in vrbe Regia moratus dies, Chantilli, Comestabilis arce, honorificè tractatur, cimensusque Picardiam, ac à Rege ad Fanum vsque D. Quintini deductus, Camera cum, indèque vigesimo primo Ianuarij Valencenas Hannoniæ venit, hucusque cum Baiona, Regijs filijs, Comestabile, ceterisque Franciæ Proceribus comitantibus: qui cum aliquot diebus honorificè ac lautè Valencenis fuissent excepti, à Regina Marla, Belgarumque Proceribus deducti, valedicto Cæsare, in Franciam ad Regem patrem reuertè. Valencenis Regis Francisci Legatus à Cæsare petit, pacis conditionibus in Francia conceptis ex promisso subscribat. Respondet Cæsar, Ordinum Belgij, fratrisque Ferdinandi, qui in itinere erat, consensus accederet, se optare. Qui cum sub idem tempus in Belgium venisset, duabus Germanorum peditum legionibus comitatus, cum eodem, comitante forore Maria, omnibusque ferè Belgarum Proceribus, mille quingentos equites adducentibus, Cæsar Gandauum vigesimo quarto Februarij intrat; statimque ad omnes vrbis portas, murorumque ambitum custodiæ, ne quis elaberetur, collocantur. Tum euocato Procerum Senatuique Flandriæ Concilio, Aduocatum Fiscalem accusationem contra rebelles Gandanenses instituere iubet. Repetit is ea quæ diuersis temporibus Gandenses suprà à nobis commemorata fecissent, exactè respondens ad allegata ab ijs priuilegia, à dictis tribus Comitibus concessa. Vtpote Comitibus Guidonis priuilegium tantum loqui docebat de pecuniaria impositione, non vniuersæ Flandriæ facta, sed soli vrbi Gandensi imperata; imò addita conditione, si maior pars ciuium, qui ex annuo viuunt censu, in imperatam pecuniam consensissent, omnes tum Gandenses teneri; quanto igitur eos magis debere teneri, cum vniuersa Flandria rogationem admisisset? Quod ad Ludouici Neuersij priuilegium attinet, id loqui non de Flandriæ Comitibus, sed singularibus hominibus in vrbe aut ditione tyrannidem contra Comitum molientibus. Mariæ Burgundæ priuilegium, quam cæso patre captiuam in vrbe detinebant, vt vi extortum eos allegare non posse, quod non solum fuerit violentum, sed etiam quod Maria eodem tempore contrà sit obtestata. Pudere igitur Gandenses potius debere, quod tam iniquum Diploma producant. Adhæc Gandenses anno 1485. eidem priuilegio etiam cessisse: tum anno 1525. certa de causa iam dictis tribus priuilegijs prolatis, ac è Iuris formula examinatis, pronuntiatum fuisse, ijs non obstantibus,

Deductione Cæsar à Rege vsque ad Fanum D. Quintini. sed à Rege liber vsque Valencenas.

Cæsar cum duabus Germanorum peditum legionibus et mille quingentis equitibus Gandauum ingreditur.

Aduocatus Flandriæ Comitis, iudex Fiscalis sui citra Gandenses reuellet iura agere.

Respondet Fiscalis ad singula priuilegia à Gandensibus concessa.

1540
Eugenerius
idem Fi-
stalis va-
riar Gan-
daucium
insolentiam
concludit
petens ut
Maieſtati
sue deter-
mi.

Ganden-
ſium Ad-
uocatus
prolixè re-
ſponder. ſed
frigidè, ac
denum ad
Caſarē
clementiam
in conſu-
geret iſta-
tur.

Caſar tan-
dem hanc
in publico
Senatus cō-
ſiſſe ſen-
tentiam
pronuntia-
ri iubet.

Sublati
privilegia,
praeterea
certi nu-
mæ ex
Magiſtra-
tu & ciui-
bus nigris
induti, no-
du capiti-
bus compa-
rent.
Item ali-
quæ ſan-
ctum ſupra
nudum ve-
ſti, & vol-
le laqueum
geſtantes,
omnes ad
genua Ca-
ſari proſ-
trati ve-
niant.

Flandriæ Comites pecuniarias per provincias collationes de iure im-
petrate poſſe. Gandenſes Reuſſij Comitum, Gandauum à Cæſare cum
litteris miſſum, irriſiſſe, ſuppoſititiâſq; litteras dixiſſe, donec ſacramento
vir tantus contrarium affirmâſſet; quo tamen non obſtante, frigido cum
reſponſo dimiſſo Reuſſio, nec Cæſari nec Regina Mariæ ſcripto re-
ſpondere eſſe dignatos. Hinc ad alia digreſſus, ac quàm varijs rationibus
crimen læſæ Maieſtatis incurriſſent edocēs, tandem concludit, Ganden-
ſes, quiſque cum eis feciſſent, non ſolùm privilegia omnia ob rebellio-
nem amiſiſſe, ſed vitæ etiam bonorumque omnium pœnam incurriſſe;
petere ſe ex merito, iuris æquitatiſque dictatu, ſententia proferatur. Ad
hæc Gandenſium Aduocatus ex ſcripto prolixè reſpondet, ſed frigide
ac enervè; ac tandem concluditur, quæcumque ad mouendam com-
miſerationem facere poterant, adfert, adque ſolam Cæſaris innatam
clementiam Gandenſes conſugere profitetur. Cæſar diu ac maturè cum
Proceribus ac Conſiliarijs habito ſuper lite conſilio, tandem pridie
Kal. Maij hoc anno, in publico Senatus conſeſſu, ceteris paulò altius
eninnens, ſententiam his verbis inter cetera pronuntiare iubet: Notum
facimus, conſilio Procerum Aurei velleris, Præſidium diuerſarum Cu-
riarum, ac complurium aliorum magnæ eruditionis ac prudentiæ viro-
rum examinata accuſatione contra Gandenſes inſtituta, eorumque de-
ſenſione, nos deſinitè declarare, urbem incolâſque Gandenſes omnes
ob auſam rebellionem incurriſſe crimen læſæ Maieſtatis, petidiſſeque
omnes immunitates, privilegia, ac quæcumque vim, auctoritatem ac
iuriſdictionem hanc aut ſimilem habent. Declatamus ad hæc ac pro-
nuntiamus bona, cenſus annuos, ædes, apparatus bellicum, campa-
nam dictam Rolandus, ac ſimilia quæ urbis Gandenſis, Tribuni textor-
um, quiſque cum eis faciunt, propria ex publico ſunt, fiſco noſtro cede-
re; inhibentes, ne in poſterum bellica tormenta vlla ampliùs conſtari cu-
rent, nec habeant. Poſtremò utriuſque Banchæ hoc tempore Magiſtra-
tu fungentes, Syndici, Scribæ, cum triginta clarioribus ciuibus, quorum
nomina edemus, [Præfectus quoque textorum, ac Legati ſupremi De-
cani, induti veſtibus ſalaribus nigris, diſcincti, capitibus nudi, quibus
iungentur è ſingulis opificum collegijs ſex, è textorum tribu quinquæ-
ginta, ac ex ijs qui initio ſeditionis nominari voluere *Crefers*, quinquæ-
ginta, (qui centum noſtro legentur arbitrio) Creferiij verò linea tantum
ſupra nudum corpus talari veſte induti, collo laqueum geſtabunt. Hi
omnes poſt tertium diem, loco ac hora, quam declarabimus, veſtiti, ut
diximus, Æde publica excentes, ad genua ſe hinc noſtra proſternentes,
alta intelligibilique voce à Syndico, omnium nomine dici curabunt, ſe
ſummopetè pœnitere, ob admiſſam contra nos Reginamque Mariam
ſororem

33 fororem nostram rebellionem, ac læsæ Maiestatis crimen. Ad hæc con- 1540
 34 demnamus urbem Gandensem (excepta portione quam adhuc debent)
 35 in summam centum quinquaginta millium florenorum semel, ac sin-
 36 gulis annis in sex millium florenorum perpetuos redditus, veteribus no-
 37 stris Dominijs adiungendos; itémque liberamus Fiscum nostrum de
 38 annuo reditu quingentarum quinquaginta Flandricarum librarum,
 39 quas hætenus vrbi soluit; qua de re datæ à proauo nostro Tabu-
 40 læ vt discendantur exuranturque iubemus. Volumus quoque sta-
 41 tim in potestatem nostram constituent plenam absolutamque Reip.
 42 Gandensis gubernationem, eiusque nunc ac in singulos annos disposi-
 43 tionem. Quibus perfectis, Gandensibus singulis ac omnibus speciali
 44 gratia remittimus ac condonamus, quidquid in hunc vsque diem com-
 45 misere. Actum præsentē, audiente ac approbante Cæsare, pridie Kal.
 46 Maij, anno 1540. Eodem etiam die post meridiem promulgatum est
 potestate tribuum & opificum, & quas vocant *de VVücken*, sublata.
 Atque eadem ratione Cæsar Audenardijs omnia vetera Priuilegia ade-
 mit, ac nouas quoque leges tulit, quòd enixissimè rebellibus Gandensi-
 bus studuissent. Hisque rebus peractis, è Gandensibus viginti sex capi-
 te plectuntur, aliqui ad longinquas peregrinationes damnantur; cen-
 tum partim è textonibus, partim è Cteserijs æquo numero lecti, capite
 pedibusque nudi collo laqueum gestantes, ac ad Cæsaris pedes se pro-
 sternentes, veniam impetrare. Imposita etiam mulcta paulò post fuit
 perfoluta, ac arx ad D. Bauonis absoluta, Monachis ad summum vrbis
 Templum D. Ioanni Apostolo sacrum translatis, ac in Canonicorù Or-
 dinem transmutatis, Abbate Præpositi titulo Summi Pontificis auctori-
 tate ornato. Hæc Cæsar pertres menses Gandau, ac inrer Flandriæ Se-
 natores publicè ius dixit; lata etiam capitis bonorumque sententia con-
 tra Reinerum Brederodæ Dominum, qui, ducta è Marcanis vxore, cum
 ijs se Francorum Regi addixerat, Hollandiæ Zelandiæque se Comitem,
 quòd ex his ortum duceret, se futurum sibi persuadens, ac proinde gen-
 tititia Hollandiæ Comitum insignia aperte ferens. Sed domitis Ganden-
 sibus, Cæsar paulò post sententiam moderauit, gratiamque petenti, ac
 per horam in genua, præsentē Senatu Flandrico, Præsidi Hollandiæ,
 præcipuisque Proceribus, dum Cæsar eum alloqueretur, sedenti, vitam
 donauit; pauloq; post, Proceribus omnibus pro eo interpellantibus, cum
 Francico ac Marcano federati renuntiasset, bona etiam omnia restituit.
 Hoc eodem anno, die Februarij vigesimo quarto, Cæsar Protestantium
 Germanorum Legatos audit, ac per Cornelium Schepperum ita respo-
 det, pacemne an bellū essent habituri vt ignorarent. Eodem mense obiit

*Infu-
Ganden-
magnum
nam auri
pendant.*

*Hinc noua
Actus Sta-
tuta Gan-
densium ad
qua dein-
cap: vrbi
regantur.
Itemq; ca-
pitane
Audenar-
dy Gaud.
sum pro
parte socij.*

*Viginti sex
Gandenses
capite plect-
untur, aliq;
vt condi-
tum erat,
supplices
falsis ve-
nitiam im-
petrant.*

*Arx Gan-
dau con-
struita,
manente
ibi Cæsare
ad menses
tres, & pu-
blici sap-
ienter Sena-
tus iussu
decernit.
Cæsar Bre-
derodæ
præmum
capiti do-
nat, deinde
per horam
in genua se-
dentem
viam in
gratiam
recipit.*

1540 Georgius Scetinkius Frisæ ac Groningæ nomine Cæsaris Gubernator, cui successit Maximilianus Buræ Comes, Florentij filius. Postridie Kal. Aprilis obiit Antonius Lalanus, primus Hooghstratæ Comes, Hollandiæ Gubernator. Mense Maio ad Cæsarem eiusque fratrem Ferdinandum Romanorum Regem, Bruxellam Brabantiae venit Guilielmus Marcantus, Cliuiz ac Iuliz Dux, de Ducatu Geldriz, ac Comitatu Zutfaniz, in quibus ius prætendebat, coram transacturus. Sed cum nullo cum iuretiti Cæsaris Consiliarij docuissent, domum re infecta reuersus, ad Regis Franciæ amicitiam animum conuertere adolescens malè confultus cœpit. Maij die decimotertio Rom. Rex è Belgio in Austriam reuertitur, Cæsar verò Gandato Brugas contendit, indeque in Zelandiam ac Hollandiam profectus, ut ius subditis æquissimè diceretur, laborauit, aliquoties in Haga-Comitis hac de causa in Senatu præfens; tandemque inuis maioribus Hollandiæ ciuitatibus, Vltraiectum, inde Vianam, tum Buram, Gorinchemum, Buscoducum, ac tandem in fine mensis Augusti Bruxellam redijt, duas hoc itinere Germanorum legiones secum ducens. Æstas huius anni siccitate memorabilis, à multis sæculis similem non habuit. Secuta est rerum omnium caritas extrema, excepto vino, quod non solum generosissimum, sed etiam ingenti fertilitate prouenit. Anno 1541. (dicam verbis Cochlei) Cæsar tempestiuè Ratisponam venit, & longa expectatione ibi permansit, donec alij aduenirent Principes & Status Imperij. Aduenit quoque Romæ Cardinalis Legatus de Latere, Gaspar Contarenus, die 12. Martij. Aduenerunt etiam Lutherani Principes & Status cum suis Concionatoribus, qui in domibus profanis ad populum concionabantur, & à Catholicorum sacris, ieiuniisque & ritibus prorsus alieni erant, & venationibus operam dabant, etiam in sacratissimis diebus Hebdomadæ sanctæ, atque adeò in ipso quoque die Parasceues. Conscriptus autem fuit liber quidam, & Cæsari traditus tamquam pacis & concordiz conciliator commodissimus.

Profectus Cæsar in Hollandiam, etiam die sapè in Senatu præfens ius dicit.

1541

Venit Cæsar Ratisponam ad Comitum.

Lutherani Principes etiam ipso die Parasceues venationibus indulgent.

Frustrà agitur de concordia Religionum, allegantibus Lutherani etiam Concilia Generalia posse errare.

Constituti sunt ex utraque parte Collocutores, qui ultra mensis spatium considendo librum discutebant, omnibus interim alijs Imperij negotijs posthabitis. Tandem Principes ac Status Lutherani his verbis inter alia scripto Cæsari respondent: Rogamus, quandoquidem de gloria Dei & luce Euangelij agatur, non sint confirmandi vitiosi cultus aut opiniones. Et quanti abusus confirmantur, recepta inuocatione Sanctorum, & alijs cultibus sine verbo Dei institutis? Item: Quale vinculum iniiceretur Ecclesiæ, si fateremur, prorsus nullum lapsum Generalium Synodorum reprehendi posse? Hæc illi; sicque perditis tot pro concordia studijs, Cæsar dato Recessu Imperiali, discedens in fine mensis Iulij per Italiam profectus, pulcherrima instructa classe, cōtra Algerium expeditionem

nein

nem fecit, transfretans in Africam mense Octobri, vbi graue passus est naufragium. Ita breuiter Cochlaeus Ratissponæ præfens. Sed prolixius paulò expeditio illa, & quæ præcesserunt, sunt narranda. Mense Maio Guilielmus Marcanus, Cliuix Iulixque Dux, sparsa fama se ad Comititia Ratissponensia proficisci, Ambosiæ ad Regem Francorum peruenit, diuersis itineribus comitatu eodẽm subsequente. Exceptus est à Rege perhumaniter & amicè. eius enim operâ breui bellum resumete statuerat. Tum de Cliuij ac Ioannæ Nauatræ, impuberis adhuc puellæ, coniugio est agi cœptum. Id quamquam pater puellæ materque non probarent, volente tamen Rege, circa Idus Iunij nuptiæ magna cum solemnitate celebrantur, ipso Rege sponsam ad templum deducente, epulũmque magnificum exhibente. Post aliquot dies Cliuius, clãm cum Rege diu collocutus, intacta sponsa, domum reuertitur, eam apud parentes relinquens, donec viro matura fieret. Hac de re Cæsar in Comitij Ratissponensibus mense Iulio ad Principes summopere conuenitur, demonstrato iure, quod in Geldriam ac Zutfaniã morte Ducis Caroli habebat; responderẽque conantibus Cliuij Legatis, ac pro eo deprecantibus, confurgens irato vultu Cæsar abiit. Ratissponensia pro parte delecta hæc fũere: Omnia quo rum in Germania erant statu manerent, donec Generali indicto Concilio, controuersæ Religionis causa exortæ tollerentur. Cæsari ius suum in Geldriam ac Zutfaniã persequi liberum esset. Concilium Cæsar intra proximum sesquiannum in Germania celebrari curaret. Instabant interea Regis Francisci apud Cæsarem Legati, promissum in Francia Carolo Aureliano Mediolanensem Ducatum traderet. Cũ diutius rem Cæsar differte nequireret, aperto animi interiori decreto, ait sese magnis de causis ditione Mediolanensi decedere non posse, in eius verò compensationem polliceri Carolo Aureliano filiam Mariam vxorem, daturumque cum ea dotis nomine Belgarum Prouincias. Rex Franciscus nil in Italia quàm quod armis posset obtenturum se videns, numpere inducias, summisque viribus bellum resumere constituit. Sub idem tempus Franciscus Antonij Lotharingiæ Ducis filius in vxorem ducit Christiannam Cæsaris ex sorore neptem, viduam intactam Sfortiæ, Francorum Rege has nuptias non minùs agrè ferente, quàm Cæsare Cliuij cum Nauarræ. Exinde Cæsar, conscriptis in Germania duabus peditum legionibus, & mille equitibus, per Tridentinas Alpes in Italiam contendit, omnibus (etiam Venetis) certatim ei honoris causa occurrentibus. Tandem Mediolani insigni cum pompa exceptus, paulò post Genuam contendit: vbi fratris Ferdinandi litteris de Turcarum contra Hungaros victoria, Germanorum clade, ac Solymani aduentu, est certior factus. Pontifex Paulus Romã Lucam paulò ante

Cliuius clãm in Franciam profectus, cum Nauarræ impuberis, Rege agente, nuptias celebrat.

Alia præcipua Comitiorum Ratissponensium.

Loco ditionis Mediolanensis promissa filia Franci secundæ gratiæ, offert ei Mariam filiam & Belgium dotis nomine.

Cæsar in Germania in Italiam venit.

1541

peruenerat, aduenientemque Cæsarem, missio cum insigni comitatu Cardinale Alexandro Farnesio, honorificè exceperat. Cæsar ter Pontificem adiit, ac enixè de indicendo Concilio, aliisque de causis cum eo egit. Ipse semel Cæsarem inuisit, diu communicans, ac Concilium in sequentem annum se indicturum promittens; cumque frustra pacem cum Franco renouare esset conatus, Romam rediit. Cæsar coinstante geneto Octauio Farnesio, cum classe, quam dudum adornari ac armari iusserat, è Portu Lunensi soluit. Vehēbat hæc pedites equitēque Germanos ac Italos cum multo comœatu, magnoque tormentorum apparatu. Corsicam præteruectus ad Baleares insulas venit, indeque Siciliæ littora cœmens, auctusque Ferdinandi Gonzagæ Proregis Siciliæ classe, quæ Hispanos vehēbat, post biduum, vigesimo tertio Octobris Algerium (olim Iulia Cæsarea) Numidiæ oppidum appellit, Mendosamque cum Hispanica classe eodem venisse repperit. Vniuersa classe ad oppidi conspectum in anchoris stante, biduum transijt: quo tempore Cæsar circiter viginti millia peditum cum maxima equorum ac tormentorum parte in terram exposuerat, & ad expugnandum Algerium necessaria parabat. Inclinate die, subito exorsus procellosus imber tota nocte vniuersum exercitum aqua pluuiali perfudit, ingentique allato incommodo, ne tormentis sclopetisque vti possent, effecit. Ad hæc diuersissimis mundi è plagis exorti subito venti, tantam tempestatem excitarunt, vt inspectante ac gemente exercitu, paucis horis circiter centum quadraginta varij generis nauigia, quæ velis agebantur, cum ingenti comœatus copia generosisque equis perirent. Triremibus quindecim in littus adaectis, & conuassatis, cum homines abiectis armis in seruitutem se offerrent, à sæuis Numidis interficiuntur; nihilque toto littore spectabar præter hominum equorumque cadauera, ac nantis suppellectilis diuersas species. Turcæ ac Numidæ, qui Algerij in præsidio erant, occasione non deerant, sed varijs locis castra inuadentes stationes cædebant, præliaque excitabant; desiderauitque hoc die Cæsar vltra trecentos viros, ac inter hos non paucos præclari nominis veteranos Præfectos. Vulnerati sunt circiter ducenti. Cæsar tribus instructis aciebus Algerio discedit, ac non sine difficultate duobus superatis amnibus ad Matafusij promontorium, quò Auria triremes reliquas adegerat, cum exercitu venit, inque dirutæ ciuitatis ruinis contra Numidas consedit, equorum carne exercitum alens. Cum vis ventorum nonnihil se remisisset, milites classem conscendere, equos verò omnes, etiam genetissimos in mare eijci, vt eorum loco vel vilissimus reciperetur calo, Cæsar iubet. Sed vix dimidia pars hominum naues intrarat, cum tempestas priore validior, incumbētibz diuersis è partibus ventis insur-

git.

*Comparato exercitu
& classis in
Africam
transiit Al-
gerium sub-
acturum.*

*Exposita
in terram
viginti cir-
ca milia-
bus, & tor-
menta, mo-
do pars
classis ste-
pente perijt.*

*Illic erant
pauci Africani
parauit
quique eadem
noctem
inferant.*

*Discessum
parauit
Cæsariani
eum fac-
tore tem-
pestate in
varias par-
tes distri-
buitur
Cæsar tunc
tandem in
Syracusan
redit.*

git. Quare cum classis certum tenere cursum, nec alter alterum expectare iuuareque posset, in varias disiecta plagas, nonnullæ cum hominibus perire, aliæ in diuersos Italix portus, rebus omnibus amissis, peruenere. Cæsar terrestri itinere, Auria remigio, Vticam peruenit, cuius hodie portus Farinas dicitur; vbi eos Muleasses Rex Tunetanus omni commeatus genere affatim recreauit fouitque. Hinc Drepanum Cæsar trajecit, inde ad Baleares cursum dirigit, tandemque sub finem Nouembris Carthaginem nouam in Hispaniam saluus peruenit, non paucis locis hostibus eius à piscibus voratum iactantibus. Sed paulò post Cæsarem enata, sequentemque fortunata superasse, sunt experti. Carthaginem Cæsar Occagnam peruenit, filias ibi agentes visens, filiumque Philippum Hispaniarum Principem expectans: quorum præsentia abunde recreatus Madrillium proficiscitur, vbi multis diebus à lassitudine ac tempestatis iactatione corpus reficiens, animum variis cogitationibus ac negotiis occupatum habuit. Sub idem tempus Cæsar fit certior, Francum, ruptis induciis, suis hostilia moliri. Causa hæc obredebatur: Legati Francici (vt credebatur, ad Solymannum Turcam) Fregosius Genuens & Rincon exul Hispanus, Pado Venetias proficiscentes, à Cæsaribus quibusdam militibus, occupato nauigio, sub initium mensis Iulij interfecti erant. Excusabat Vastius, nequaquam suo iussu aut scitu id factum, latronesque cum præda se subduxisse; nihil iraque hinc se teneri. Tandem Georgius Austriacus Cæsaris Maximiliani filius, Archipræsul Valentinus, ex Hispania per Franciam in Belgium proficiscens, à Franco Lugduni in vincula conijcitur. Itaque vere anni 1542. Rex Franciscus simul & Rex Danix Christietnus Tertius superbissimis verbis Cæsari per Castrenses Legatos bellum indixere, perque omnes Regni sui prouincias publicari iussere. Idem apud Belgas fit vigesimo quarto Maij. Rex Franciscus, duobus collectis exercitibus, vni Henricum Delphinum, alteri Carolum Aureliæ Ducem præficit, vtrique viros illustres, bello exercitatos, qui filios adolescentes moderarentur, adiungens. Delphinus Rossillonios apud Cantabros erat inuasurus, Aurelianus Lutzenburgios. Rex tertio loco bellum (præter illud quod in Pedemonte erat) facturus, Bossium Longeualli Dominum ad Guilielmum Cluiz Iulixque Ducem cum sexcentis mittit equitibus, vt iusta peditum equitumque coacta manu Brabantos inuadant, ne Maria Austriaca, domestico implicita bello, Lutzenburgijs succurrere posset. Aurelianus enim cum in vnum coëgisset duodecim millia Germanorum peditum, sex millia Francorum, cum tribus equitum millibus, inter quos quingenti erant Dani, comitante Claudio Guisiorum Duce, eius filio Aumalæ Comite, Borbonio Anguiani Domino, & aliis, Lutzenburgios mox

1541

*latissimi
tunc ab ho-
stibus Cæ-
sarum, cum
à piscibus
deuorati.*

*Causa ob-
tenta à
Franco,
cur rapti
inducti.*

1542

*Francus
& Danus
Cæsari
bellum
inducunt.*

*Primum
Francus
duxit
Cluiz mi-
tis, quibus
Braban-
tiam inua-
dat.*

menfe

1542

menſe Iunio inuadit, oppidumque Damuillerium diripit, incendiūque.
 Deinde Iuoſium, paucis diebus oppugnatum, compoſitione recipit.
 Tum Arlonium in deditionem accipit. Hinc ad urbem Lutzenbur-
 genſem exercitum ducit, quæ & ipſa poſt paucorum dierum oppugna-
 tionem deditione ei cedit; ſimiliterque Momedium, nullo eis auxiliante;
 nihilque in vniuerſo Ducatu reliquum erat præter Theonuillam.
 Eodem enim tempore Cliuius, coactis in vnum duodecim peditum
 millibus, ac mille quingentis equitibus, hiſque iis iunctis copiis, quas
 Longouallius è Francia adduxerat, Martinum Roſſemium præfecerat.
 Is per cauſam adducendæ è Francia Cliuij ſponſæ, tranſitum à Leodien-
 ſibus petierat. Sed diſſuadente Antiſtite Zeuenbergio, Leodiienſes, ruſti-
 cos ſuos armantes, tranſitum non concedunt. Antuerpiani, re intellecta,
 ſuamque urbem Francicam ſponſam eſſe quam peteret Roſſemius, ve-
 rentes, cohortes aliquot conſenſu Reginæ Mariæ conſcribunt, ac ruſti-
 cis in Pelandia cum armis congregatis in auxilium mittunt: qui contra
 Roſſemianos illos qui Moſam iam tranſierant, contententes, eos denuò
 trans amnem ad Roſſemium redire cogunt; deinde poſitis armis, ruſtici
 domum reuertuntur. Senatus nihilominus Antuerpianus Roſſemio
 non fidens, neceſſaria ad urbis deſenſionem parat. Interea Roſſemius
 iuxta Rauaſtainum copias omnes Moſam traducit, atque ſine maleſi-
 cio aliquamdiu militem in Brabantiam ducit. Conſulatum hoc anno
 Antuerpiæ gerebant Lancelotus Vrfulus ac Nicolaus Schermerus, qui
 cum ceteris Senatoribus diligenter ad urbis deſenſionem incumben-
 bant. Paulò poſt Senatus fit certior, Roſſemium, detecto animo, hoſti-
 lem in pagos declaraffe voluntatem, diripiſſe Fanum Oienroyæ, Or-
 ſchotum ac Hiluarenbecam; locatiſque ad Ooſterwicum caſtris, ditio-
 nem Langeſtratanam ad rerum omnium iniquiſſimam redemptionem
 cogere. Deinde nuntiatum Roſſemium Berlam ac Hooghſtratum
 contendiſſe, munitiſſimamque arcem, ruſticiſ deditionem facientibus,
 in poteſtatem redegiſſe, magnamque tormentorum ac pulueris copiam
 inde vehere. Interea Reinerus Naſſauius, Aurantij Princeps, in vnum
 coactis quingentis equitibus, ac circiter tribus peditum millibus, par-
 tim ab Antuerpianis partim à Buſcoducenſibus conſcriptis, vigeſima
 quarta Iulij Breda mouens, magnis itineribus Antuerpiam contendit,
 urbi hiſ copiis præſidio futurus. Breda ac Hooghſtrato Antuerpiam
 proficiſcentibus viæ ad pagum Breſcotum concurrunt. Quare Auranti-
 us ac Roſſemius, vt ſinguli propoſitum tenerent, rem in celeritate po-
 ſitam videntes, incitato uterque paſſu Breſcotum contendunt. Sed Au-
 rantium Roſſemius diligentia vicit, occupatoque Breſcoto, inſidias illi
 loco aperto, nouo hoc modo ponit. Quadringentos atratos equites
 Holſa-

Illinc exer-
 citū deſti-
 nat quo ſibi
 Danū Lut-
 zenburgi
 multa loca
 ſubactū op-
 eratur.

Roſſemius
 pro Clinio
 armatum
 prædicat,
 ſingit ſe in
 Franciam
 proficiſci.

Diripit idē
 Roſſemius
 multos pa-
 ges Campi-
 nae Brab-
 antie.

Inquant
 Aurantius
 ac Roſſe-
 mius ad
 Breſcotum
 veniente
 Roſſemio
 inſidias
 ſtrange-
 mate.

Holfatos iuxta Brescoto exitum, vbi rara hinc inde dumeta sunt, in acie consistere iubet, pedites verò omnes in genua sedere, posiris humi ad latera armis, ne ab Aurantiis viderentur. Appropinquat Aurantius, exploratorumque inopiâ de stratagemate non præmonitus, contemptis quadringentis Danis equitibus, Lubertum Turcam equitum suorum Præfectum eos inuadere iubet, ipse cum peditum legione solito subsequebatur passu. Turca facillè cum galeatis lanceatis, equitibus cataphractis, Holfatos sclopetis minoribus vtentes in fugam conijcit, adque proximum dumetum refugientes sclopetis se defendere cogit. Properat eodem statim cum peditum legione Aurantius. Sed vix pugnam inierat, cum statim variis è locis Rossemij pedites exurgunt, & Aurantianos vndique circumstunt, ceteris Rossemij equitibus variis è latebris erumpentibus, ac vndique Aurantium prementibus. Sed is cum equitatu intenta fuga Antuerpiam contendit, feliciterque multis desideratis, euasit. Pedites ad duo millia, abiectis armis, deditionem fecere. Intrauit Aurantius paucis cum equitibus urbem vesperti circa horam septimam, ipso D. Iacobi festo die, perturbatosque sua clade ciues, præsentia animauit, rebusque necessariis procuratis, ad Reginam Mariam proficiscitur. Vix discesserat, cum mox infelici quoque pugna elapsus Lubertus adest Turca, diuerso rumore à populo exceptus: natione enim Gelder erat, sed Cæsari semper militarat. Rossemius post hanc victoriam, Brescoto urbem versus inotis copiis ad suburbium Dammum castra locat, missoque castrensi Legato urbem Regi Franciæ ac Daniæ aperiri petit. Respondetur, Antuerpianos præter Cæsarem Carolum nullum agnoscere Principem. Cumque Cæsarem à piscibus voratum diceret; reddunt, tertio die cum Iona reuicturum. Hoc cum responso Kipdorpiâ portâ emissus venire amplius prohibetur. Vagabantur Rossemiani gregatim per maturas in campo Willebrordiano segetes. In hos Antuerpiani maiora tormenta continuo exonerant, multosque interficiunt. Postero die è Ditione Wafiana, quæ est ab altera Scaldis ripa, mille ducenti feroces Flandrorum iuuenes urbem intrant, ac à Magistratu armis instructi, ad necessaria custodienda defendendaque loca distribuuntur, eodemque die quidquid iuxta urbem erat ædium ac sacrotum locorum, ciues iusta manu egressi, magno dominorum dolore, igne iniecto exussere, ne hosti ad obsidionem ac locandas insidias vsui essent. Sed dum Rossemius Consulum vigilantia, insidias inflammandæ urbis per proditores quas sperarat, non successisse videret, vigesimo septimo Iulij cum aurora mouet castra. Clara luce hostem abire vident, conflagrate omnes molas quæ in campo erant Willibrordiano, cû pago Merxheimio, Dammo, ac omnibus diuitum mercatorum nobiliumque viro-

rum

*Rossemij
pedites ex
insidiis e-
mergentes
Aurantium
fugam
Antuer-
piam com-
pellunt.*

*Lacariis
Rossemius
castrum ad
Dammum,
Antuer-
piensem
urbem de-
di postu-
lat, sed in-
signis fere
responsum.*

*Antuer-
pienses ad
resistendum
se parant,
sed nimis
cui subver-
bana, præ-
cipua cau-
rant.*

*Reliqua
discedens
sermo de
Rossemio
flammarum
consumitur.*

1542

rum hortis, maximè ad vrbs Orientalem ac Borealem plagam ædificatis. Eadem ratione sæuiunt Burgerholtij. vnde ad oppidum Liram declinantes, propius accedere à præfidiariis oppidiq; tormentis prohibentur. Hinc Duffelam ac Ranslum occupant, diripiunt, incenduntque; Rosendalam pecunia mulctant. Waleum direptum cū pulcherrimo templo exurunt, quòd pontonem, qui curtus homines ac equos per amnem Netham transmittere solet, in aduersam ripam traduxissent. Tum coactis vicinis è pagis doliis vasisque ac cupis in quibus feminæ lineæ lauant, amnem nullo ordine, ac non paucis aqua absorptis traiciunt, & Mechliniam vsque excurrunt, sed tormentorum formidine propius non accessere. Venerat quippe huc Bruxella Regina Maria; quare hostes ad Meridiem declinantes Keerbergam contendunt, inde Veldonckium, Srikiam, Werchteram, Rotfelaram, Hachtam, Tieldonckum ac Wespe-larum veniunt, in quosdam igne sequiunt, maiorem partem pecunia mulctant. Tandem Louanium contendunt, ac iuxta Monasterium Bethlehem prima locant castra, Heretum ac Winckesselum exurunt, motisque Terbanckium castris, ad portam Bruxellensem confidunt. Miserat Regina Maria Louanium Georgium Rollinum Aimeriæ Dominum cum ordinaria equitum suorum turma, quemadmodum & Contrardum Warneburgij Comitem cum trecentis peditibus, ac Philippum Dotlainum Gallicæ Brabantix Ballium cum ducentis peditibus. Sed defendere se posse, propter amplissimum murorum ambitum tantillis copiis Musarum domicilium diffidentes, concepto timore, se inde cum copiis proripiunt; quod non parum ciues terruit. Rossemius de Ducum fuga, militum discessu, ac ciuium perturbatione certior factus, Legatum castrensem ad urbem mittit, dedique eam Regi Franciæ petit. Idem quod Antuerpiæ fert responsi. Tum paucorum dierum fiunt induciæ, ac procurantibus aliquot proditoribus (qui à Rossemio pecunia conducti copiarum eius magnitudinem tormentorumque multitudinem mirum in modum auxerant) de conditionibus, quibus Rossemius ab vrbe discederet, agi est cœptum; cū tantum hac specie occupare eam conaretur. Petit pro exercitu com meatum, tormenta vrbs maiora omnia, doli certa pulueris tormentarij, ac octoginta aureorum liliorum millia. Offerunt Louanienses quinquaginta millia, ac pro Rossemij & Longueuallij domestico comitatu vinum ac com meatum. Admittuntur conditiones, vinoque ab equis ad portam attracto, studiosi aliquot bonarum litterarum (vt est ibi celebris Academia) funes, quibus attrahebatur; discindunt, vltcriusque protrahi vetant, verentes, ne dolo occupata porta, hostes, qui non longè inde retro vineta in acie stabant, irrumperent. Quare ex composito, tumultu excitato, vinum com meatumque diri-

*Item popu-
latur laud
omnia cir-
cum circa.*

*Præfidi-
tur Loua-
nium cū il-
lus à præ-
fidiariis
paucis de-
sertum in-
telligit.*

*Certis con-
ditionibus
Louanien-
ses cū Ros-
semio trans-
iunt.*

*Nihilomi-
nùs agenti-
bus litten-
rarum Lo-
uani stu-
diofi, irri-
sus Rosse-
mius Lo-
uanium
relinquit.*

diripiunt, portam aperiri prohibent, ac mox è vallo tormenta aliquot in Rossemianos exonerant: quæ causa fuit, vt vrbis Præfectus Meierus, cognomine Bleheimius, ac Damianus Goufius, qui Senatus populiq̃ue nomine, durantibus induciis, ad hostes exierant, statim ab iis in vineula coniecerentur; nec liberantur, nisi persolutis duobus aureorum liliorum millibus. Rossemius, nullam restare spem capiendi Louanij videns, valedictis Musis, Corbecum castra mouet; inde Rasburgū, Neer-Ischam, Sartum, Floriuallum, ac Shertogendalam transit, hos exurens, illos pecunia mulctans. Louanienses hoste liberati, portis egrediuntur, ac casu Hieronymum Longum è proditoribus vnum capiunt; qui in quæstione confesos prodens, cum iis in foro strangulatur. Rossemius ac Longeuallius in Gallicè loquentem tendunt Brabantiam, primùm Grauiam, tum Waueram, deinde Meleinium, Longeuillam, Geldenæum, Gembloursium, Argentonium, ac Stappansium. Arcem Conroiam insidebant octoginta rustici: expugnati ad vnū omnes interficiuntur. Inde Floruanum veniunt, Abbatiamq̃ue ingenti pecunia mulctant, totumq̃ue fermè Comitatum Namurcensem similiter diuexant. Sombre Sabium amnem traiciunt, rusticosq̃ue, ingentibus factis fossis, arbores ingentes deieciisse, intereludendisque; publicis viis in transuersum abiectis reperiri. Sed omnibus his superatis difficultatibus, magnis itineribus ad Aureliæ Duem, Lutzenburgios vastantem, festinabant. Certiores enim facti erant, Cæsarianos, collectis vndique copiis, Ducibus Aurantio, Burano, ac Bossuo, citato itinere insequi. Quare traiecta iuxta Maseriam Mosæ, quod id Franciæ iuris oppidum esset, munito loco confidentes, militi aliquamdiu requiem largiuntur. Cumq̃ue hoc loco inter Rossemium ac Longeuallium de prædæ diuisione controuersia non exigua oriretur, eam Aurelianus sua auctoritate componit, Rossemiumq̃ue, persolutis eius copiis, in Geldriam Cliuiamq̃ue dimittens, deinde eum suis, subactis, vt supra diximus, toto Lutzenburgico Ducatu, excepta Theonuilla, ad patrem reuertitur. Sed vix de tantis victoriis potuerant inuicem gratulari, cum certiores fiunt, Reinerum Nassaium iustis eum copiis Lutzenburgios inualisse, ipsamq̃ue urbem cum omnibus paulò antè à se occupatis oppidis, excepto Iuosio, ad vetus Cæsaris obsequium reduxisse; Guisium tamen prouinciæ à se præfectum Iuosij inclusum, se fortiter defendere, ac aliquoties Nassaium repulisse. Durauit hæc Aurantij contra Lutzenburgicos expeditio ad mensem ferè Octobrem. Tum enim pro maxima parte, recepta ditione, in Iuliam mouet, Cliuiopro euasata per Rossemium Brabantia talionem redditurus. Sub idem tempus Antonius Vendomæ Dux Picardiæ Gubernator, mediocribus in vnum coactis copiis, munitissimam arcem Toumeham cum oppido

Vastus Rossemius Gallicæ Brabantiam.

Item Comitatum Namurcensem.

Demum insequantibus cum Cæsarianis, in Franciam adit.

Nassaium recuperat omnia, excepta Iuosio, quæ paulò antè Francus in Lutzenburgi Cæsari ademerat.

Altera pars Franciæ iterum multa ditione infertur.

Ggg

Liler-

- 1542 Lilerſio ad deditionem cogit, ac vtrumque cum omnibus vicinis muni-
tionibus funditus diruit, euatſatiſq; agris oppidorum Fani D. Audoma-
rij, Airæ, Bethuniæ ac Atrebatenſium, Comitèq; Reuſſio in fugam acſo,
cum ingenti præda in Picardiam reuertit, copiasq; in præſidia diſtri-
buit. Eodem modo Franci ac Belgæ mari varia fortuna inter ſe conſli-
ctabantur. Dum Aurelianus in Lutzenburgios bellum gereret, Delphi-
nus, coactis ad Auignonem quadraginta peditum millibus, inter quos
quatuordecim millia Helueticorum erant, ac quatuor millia equitum,
Narbonam proficiſcitur, vt Perpinianum Roſſilonij Ducatus prima-
riam urbem expugnaret, eratq; ſpes omnis in celeritate poſita. Sed Fer-
dinandus Toletanus Albæ Dux cum magno tormentorum apparatu,
iuſtoq; veteranorum manu, Perpinianum ante Delphini aduentum
intrarat; neceſſariisq; locis erectis munitionibus, adeo Francica caſtra
tormentis vexat, vt de expugnatione deſperantes, tandem Monpelle-
rium re infecta ad Regem redirent. Veterani in Pedemontem miſſi ſunt,
vbi toto hoc anno vario euentu Franci ac Cæſariani inter ſe conſlixer-
unt, modò his modò illis victoribus. Menſe Octobri Aurantius Cli-
uius, vt diximus, bellum inferit, incendiis pecuniarumq; extorſionibus
Roſſemianam in Brabantos expeditionem vindicans, vniuerſam ditio-
nem Iuliacenſem euatſat, Zittardam, Iuliacum, Hensbergam, Suſteram
ac Duram in poteſtatem redigens, paſſim muros ac valla diruit, foſſasq;
complanat, excepta Dura. Sed diſcedente Aurantio militem Cliuius col-
ligit; acceptisq; à Saxone ac aliis aliquot Germanis auxiliis, circa ſi-
nem menſis Decembris, Cæſariana præſidia adortus, omnia dicta oppi-
da recipit, Duramq; inſigniter munitam, firmiſſimo impoſito præſi-
dio, de comiteatu ac tormentis abundè prouidet. Exinde Cliuius copias
omnes Hensbergam transfert, oppidumq; obſidet. Sed mox cum exer-
citu obſeſſis in auxilium accurrenſe Aurantio, deſerit, in reſeſſu non me-
diocri accepto detrimento, ac Iuliaco, quod paulò antè munierat, ſe in-
cludit. In Kalendas Nouembris huius anni indiētū erat Concilium ge-
nerale Tridentinum, vt patet ex litteris Indiētionis datis vndecimo Kal.
- 1543 Iunij eiufdem anni, ſed non niſi biennio poſt cæptum eſt. Anno 1543.
ineunte vere, Regina Maria, iuſto è Belgis exercitu coactò, Philippum
Crouiacum Arſchoti Ducem præſcit: qui cū menſe Martio in profe-
ſto Paſchatis Hensbergæ comiteatum inuexiſſet, ac in reſeſſu Cliuianis
ad Zittardam obuiam factus, iniquo loco acies duceret, conſigere co-
actus, poſt acrem diuturnamq; pugnam in fugam agitur. Cecidèrè è
Cæſarianis peditibus circiter tria millia, multo plures capti cum omni-
bus tormentis ac impedimentis, quæ Cliuiani Ruremondam detulere;
indeq; Limburgenſem, Dalanam ac Valkenburgenſem ditiones flam-

ma

*Fruſtrà
tenet idem
Perpinia-
num, obſi-
ſſente ſuis
aliis Du-
ce.*

*In Pedem-
te vario
euentu hos
anno plu-
guacum.*

*Aurantius
Iuliam in-
madit, om-
nia oppida
occupat ex-
cepta Du-
ra; ſed qua
Cliuius
mox reu-
perat, excep-
ta Henſ-
berga.*

*Fruſtrà
Cliuius
Hensber-
gam obſi-
det.*

*Cæſariani
hand par-
uum cla-
dem acce-
piſſe à Cli-
uiis &
Gildren.*

ma ac ferro depopulantes ingentem prædam auxere. Tum vigesimo secundo Iunij ad Hensbergæ obsidionem redeunt, sed eam bis frustra

oppugnatam, adueniente cum nouo exercitu Autantio, post alterum obsidionis mensem relinquere sunt coacti. Interea Martinus Rossemius

Cliuiorum Præfectus militari astu occupat Ametsfortium, Helmondam ac Endoniam, vbi ordinariam equitum turmam oppressit, ac ferè omnes in Geldriam captiuos abduxit; nempe Aurantio contra Francos

in Hannoniam protectionem adornante. Siquidem eodem mense Iunio Rex Franciscus contra Belgas profecturus, Annibaldum cum iusta manu præmiserat; cuius præcursores Auennam vsque excurrentes, inde conuersis equis ad Landresium ad Sabim amnem situm castra faciebāt.

Præfidiarij loco diffusi, antequam includerentur, oppido igne iniecto, se in siluam Motmaucianam occultuere. Vendomius, veteribus in vnum collectis copiis, eodem tendebat, iterque per Atrebatensium faciens, Bapau-

mam occupat; arcemque Belgis relinquens, Cambresium ad Regia contendit castra. Inde vnâ profecti ad pagum ac Abbatiam Marollam castra locant, Rege cum duobus filiis in Abbazia diuertente, ac donec Landresium nouis quatuor ingentibus terreis munitionibus esset firmatum, manente. Tum Landæum nobilem militaremque virum Landre-

sio præficit, ac de comœatu, apparatūque bellico abundè ptouidet. Interea Rex Delphinum cum parte copiarum ad interiora Hannoniæ mittit; qui, quòd copiarum Cæsarianarum contra Cliuium profectarum nondum ad-

essent, statim fugientibus præfidiariis, occupat munitissimam Aimetiarum arcem, Barlamontium, Mabugam, vsque Betgarum Hannoniæ ac Valencenensium portas excurrans. Nec contentus Rex Franciscus tam diuersis locis eodem tempore tum hoc tum superiori anno Cæsarem bello

laccessisse, insuper à Solimanno Turcatum tyranno per Legatum Polinum iustam classem, quæ Duce Hariadeno Barbarossa Cæsarem quo-

que oppugnaret, impetrauit, utque huius anni vere educeretur effecit. Habebat Barbarossa centum quinquaginta actuarias diuersi generis naues, præteruictusque Messanæ fretum, Rhegium cum arce occupat, incenditque, ciuibus in seruitutem abductis. Hinc Ostiam Tiberinam præternauigans, ac Hetruriæ Liguriæque oram lambens, in Massiliæ portum classem infert, expectans cui loco Rex Franciscus vim inferri vellet.

Tandem Nicæam Prouinciæ ciuitatem Sabauda parentem expugnare iubetur. Admouet Barbarossa classem, exponit militem, producit tormenta. Mittit & suam classem Rex Franciscus, quæ viginti duarum erat triremium, ac octodecim onerariarum, vehens octo millia pedum cum ingenti comœatus copia. Huic classi præerat Franciscus Bor-

bonius Anghiani Dominus, viginti annorum adolescens, Pædagogum

Ggg 2 habens

Martinus Rossemius
Cliuiorum
Præfectus
militari-
bus occu-
pat Amets-
fortium,
Helmondam
ac Endo-
niam.

Franci eo-
dem tempo-
re varia lo-
ca in Han-
nomia &
Atrebatien-
sibus, &
Vendomo-
iensibus.

Quin &
Turcam
auxilia-
rum contra
Cæsarem
Francum
vocat.

Similiter &
Tur-
ca Nicæam
Sabauda
parentem
victum op-
pugnat.

1543 habens Virginium Vrsinum. Nicæam bis frustra à Turcis ac Francis oppugnatam, ante tertiam oppugnationem, ciuibus libertatem ac fortunam incolumes prouittens Anghianus in deditionem accepit, præfidiariis cum Præfecto in arcem concedentibus; quam cum aliquamdiu frustra oppugnassent, aduentu Vastij, qui cum iustis copijs in itinere erat, Tutæ Francique tertiti, reductis ad naues tormentis impeditentisque, direpta incensaque contra fidem datam Nicæa, ciuiumque patre in seruitutem abstracta, cum classe, re infecta, discessere; Anghiano Massiliam, Barbarossa in Portum oppidi Tollonij, consentiente Rege, ubi hiearet, contendente; vnde paulò post viginti quinque tritimes ad Hispaniæ oram euastandam misit. Cæsar interea quoque classē in Hispania instruxerat, filioque Philippo Maria Ioannis Lusitaniæ Regis filia desponsata, consensa classe, in qua septingentos Hispanos equites ac octo millia peditum imposuerat, cum quadraginta tritēibus multisque oneratis Barcelona soluens, circa finem Iunij Genuam appulerat, magnificè vbique exceptus. Venerat quoque Pontifex Paulus Bononiam vsque cum Cæsare collocuturus. Sed is congressum vitabat, quòd se Pontifex Franco hostem declarare nollet. Tandem tamen Buxeti oppido inter Cremonam ac Placentiam in colloquium venerunt. Hinc Pontifex Bononiam, indeque Romam; Cæsar in Germaniam contendit. Spiram veniens Protestantium Legatos audit, eisque pro parte satisfaci; sed deprecante pro Cluio Archipræfule Colonienſi, ac Legato Saxoniz Ducis, nullam esse respondit aliam pacis rationem, quam vt Geldtia & Zutſania sibi diu debitis cedat. Dederat ordinum ductoribus negotium, militem in Germania deferberent. Itaque finitis Comitibus, Bonnam ad Rhenum Cæsar profectus, ibi exercitum recenser. Repperit Hispanorum ac Itolorum peditum decem millia, Germanorum quatuordecim millia, Belgarum duodecim millia, equitum octo millia. Cum his copiis primùm contra Cluium, deinde contra Francum profecturus, Legatum constituit totius exercitus Ferdinandum Gonzagam Siciliæ Pro-Regem, Stephanum verò Columnnam castrorum Magistrum, alios aliis honoribus ornat. Bonnâ mouens tertio die ad Duram munitissimum Ducatus Iuliz oppidum castra locat. Cingebatur Dura duplici fossa, ac lateritio muro, cui ingens incumbabat vallum, ac inter vtramque fossam agger circum oppidi ambitum procurrebat. Præerat oppido nobilis Iuliacus Gerardus Vlaternus vir militaris, cum duobus electorum veteranorum peditum millibus, ac octingentis equitibus. Appropinquante Cæsare, erumpunt præfidiarij equites, positis idoneo loco antea insidijs, in quas post acertimam pugnam protrecti equites Itali funduntur, desideraris inter ceteros etiam tribus nobili-

*Expugnata
vixit, adu-
nente Va-
stio, ab op-
pugnatione
arcis desi-
stere tamen
coguntur.*

*Venit Cæ-
sar in Ita-
liam, fra-
stra agens
vt Ponti-
fex Fran-
cum hostem
habere vel-
let.*

*Comitibus in
Germania
celebratis,
in Cluium
tandem,
Bonnam re-
versus exer-
citum.*

*Dura du-
plici fossa
munito op-
pido ceptum
adiuuat.*

nobilibus viris. Exinde summo manè producuntur quadraginta ma-
iora tormenta. Quatitur opportuno loco agger ac murus. Facto hiatu,
Hispani ac Itali iniussu prouolant. Germani cum equitatu in acie con-
sistunt. Superant vimbalico tenus priorem fossam, inque primum agge-
rem euadentes, expositi Durensum maioribus minoribusque tormentis,
magno numero cadunt. Coniiciunt se in alteram fossam, ac hastis
scalisque in præruptum muri hiarum nituntur; cominusque congressi,
audacissimum ac cruentum cum Duranis committunt prælium, eo ta-
men euentu, vt tandem per ruinas deiectione, ad castra, non leui accepto de-
trimento, se recipere. Non cessabant interea maiora tormenta, nec vlla
Duranis faciendarum ruinarum dabatur quies, adeò vt iterum Hispani
Italiq; ad easdem iniussi prouolantes ruinas obstinatissimè depu-
gnarent, Gonzaga ac Feriæ Comite insignitet eos concitante. Vlattemus
oppidi Præfectus ingenti cum gladio (*slaghsweerde*) quem vtraque rege-
bat manu, è propinqua ruina domo accitrimè cum delecta iuuentute
rem gerebat. Quod cum tormentorum Magistri, docente Gonzaga,
animaduertissent, statim aliquot maiora tormenta in domum conuer-
tunt, perfractisque tecti maceris ac tignis, Vlattemum, ruente tecto,
cum omnibus qui intus erant, opprætere. Tuin Durani remissius lan-
guidiusque se defendere, ac animis cadere; Hispani verò ac Itali, quinto
incurfu, omnibus viribus annixi, per suorum hostiliumque cadauerum
aceruos vigesimo quarto Augusti in oppidum perrupere, ciues præsi-
diariosque omnes interfecere. Qui euasere, grauissimis à milite tormen-
tis excruciat, fortunas commonstrare ac tradere sunt coacti. Mulieres
ac virgines, quæ cum pueris ad templa non confugerant, militum li-
bidini cessere. Oppidum direptum incio Cæsaris conflagrauit. Qui ad
Diuorum templa confugerant, setuati sunt, ac Cæsaris iussu primum
ad castra, deinde in tutum dimissi. Periisse Duræ supra bis mille quin-
gentos homines, ex Cæsarianis verò circiter octingenti. Tristis cladis
hoc exstat Distichon numetale:

DVra InCensa laCet, dVra CerVice rebeLLis:

QVo rVlt, dVgVssi Mensis & ensis erat.

Excidio hoc perterrefactæ ceteræ Iuliæ Geldtiæque ciuitates, mox vno
consensu Cæsari, allatis clauibus, deditionem fecere; Venlonij etiam ac
Ruremondani, etsi firma satis haberent præsidia. Ipse Guilielmus Cluiæ
Dux in castra ad Venlonium translata adducitur, & Legatis Archipræ-
sul Colonienfis deprecatoribus vsus, ad Cæsaris genua cum aliis octo
magni nominis viris nigris indutis se coniicit. Tum, Patere, inquit, ele-
mentissime Cæsar, adolescentiæ meæ ignorantia, Francorum magnifi-
cis promissis decepta, apud te veniæ locum reperiat: errata virilis ætas

Falso sep-
mentu hia-
tu, cruen-
ti Durani
Cæsariani
innadant,
sed ita vt
domum re-
trouclere
eogerentur.

Strenuè
rem gerit
Vlattemum
Dura Pra-
fectum.

Domum
quatuor in-
curfu ar-
mata ma-
nu Dura
capitur, ca-
pi supra bis
mille quin-
genti oppi-
dum dire-
ptum, inde
arsit.

Territa ca-
tera Clinia
& Geldria
ciuitates
venni se
Cæsari do-
dunt.
Quo &
ipso Cluiæ
Dux in ge-
nua Cæsari
prouol-
uit.

1543 constanti erga te fide faciet. Hæc verba eius excipiens Cancellarius, in genua etiam sedens, breui submissaque oratione Cæsarem ad clementiam mouete est conatus, leges quas daturus esset, Duce æquo animo recepturum affirmans. Cæsar, dum hæc agerentur, composuero ad grauitatem vultu, ne vnum quidem respondit verbum; sed seuerè procumbentes intuitus, tandem iis relictis surgit, ac Aurantio Granuellioque præcipit, deditionis leges scribant, tum abit. Dux ab Aurantio è terra subleuatur. Leges seprimo Septembris scriptæ hæc erant: Ab Ecclesiæ Catholicæ Romanæ Religione nec ritibus discediro. Mutata in Religione restituto. Fidem obedientiamque Cæsari ac Imperio promittito seruatoque. Federi Francico ac Danico renuntiato. Geldnæ Ducatu, ac Zurfaniæ Comitatu, Cæsari eiusque heredibus in perpetuum cedito. Cæsar Cliuio Iulix Ducatum reddito, Hensberga ac Zittarda exceptis; quæ in Cæsaris manebunt potestate, donec Cliuius ptomissam Cæsari fidem abundè probarit. Martinus Rossemius Cæsaris militiæ dicto sacramento adscribitor. Cæsar publicam fidem Ioannæ Vendomiæ, Ducis filix, vt è Francia per Belgium in Cliuiam ptosificatur, dato. His legibus finis bello imponitur. At paulò pòst Dux Wilhelmus in vxorem accepit Mariam filiam Ferdinandi Ro. Regis, vt suo loco dicam, quòd Rex Francus & Vendomius ob renuntiatum fœdus Francicum ei Ioannam Vendomiam negassent. Interea cùm subsignatis Tabulis in leges Dux iurasset, more Principis Imperij Cæsarem salutatur, gratias agit, ac mensè familiariter adhibetur. Tum productum Martinum Rossemium à sacramento sibi dicto liberat, nouumque Cæsari dicere, ei que militare petmittit; qui exinde ad extremum vsque spiritum Cæsari fidelissimus, multis bellis præclaram præstitit operam. Nec minor in Cliuio exstitit erga Cæsarem familiamque Austriacam, dubiis etiam temporibus, constantissimè culta fides. Exinde Aurantius ac Prætor ad Geldros Zutfaniosque, à Cliuio paulò antè de dicto sibi sacramento liberatos, profecti, nouo accepto, in Cæsaris verba adigunt, ac solitis ceremonijs eius nomine inaugurantur. Tum Cæsar relictis apud Geldros ac Zutfanios necessariis locis præfidiis, Dictum Brabantix oppidum venit; conuocatisque omnibus Belgarum Ordinibus, ingentem aurivim, tam ad debita soluenda stipendia, quam ad bellū Francicum liberaliter obtinuit. Etenim dum Cæsar Cliuio bellum inferit, Rex Franciæ non contentus inuasionem Hannonica, de qua supra egimus, iterum quoque Lutzenburgios per filium Carolum Aureliæ Ducem ac Annibaldum intuaserat. Primo impetu occupant Vicetonium ac Arlonium. Hinc decimo Septembris die ad urbem Lutzenburgensem castra faciunt. Etant in ea, exceptis incolis, tria millia quingenti pedites, Duce

Ægidio

*Itaque reconsultatur
Clausum
Cæsari cor-
tu legibus.*

*Consensu
Cliuii Ros-
semium Cæ-
sari sacra-
mentum
dedit, arguit
inde vter-
que Cæsari
fuerit com-
per fidelis-
simi.*

*Occupant
Cæsare u-
pud Cli-
uii strerum
Prætor Lut-
zenburgi
inuasione
non conten-
ti inuasione
Hannonica.*

Ægidio Leuanto, ac Ioanne Huio Metensi, cum quadringentis equitibus: qui parum honoris memotes, non expectata vel vnica inuasiōe, armis fortunisque incolumibus vrbe cum Cæsaris Senatu exire. Lutzenburgo præfectus est Longouallius, cum duobus Germanorum peditum millibus, ac trecentis equitibus Frâcis. Cûnque, excepta Theonulla, vniuersum Rex in potestatem tedeçisset Ducatum, cum filio Antreliano, maximâque exercitus parte, in Regnum teuertit, certior Cæsarem, deuicto Cliuio, contra se cum victore exercitu properate. Obsidebant tum Belgæ, Duce Reussio, Landresium Hannoniæ. Aduenctat verò Ferdinandus Gonzaga cum parte Cæsariani exercitus, subsequenti graui armatura, ac Landresium Guisâmque simul premebant. Cæsar verò valetudinis curandæ causa, quam articularis morbus nonnihil conuulserat, Quænoï substiterat, habens in exercitu quatuordecim millia Germanorum, nouem millia Hispanorum ac Italorum, sex millia Wallonum, decem millia Anglotum, duodecim millia Belgarum peditum Germanicè loquentium, ac tredecim millia equitum diuersarum nationum. Legatus eius erat Ferdinandus Gonzaga; huius verò Ferdinandus Toletanus Albæ Dux. Adetant & præcipui Germaniæ Belgarumque Proceres. Regem enim in pugnam processurum constans erat fama. Constitutis tormentis, Gonzaga Landresij vallum ac propugnacula verberat, factoque ingenti hiatu, ab oppugnatione tamen abstinuit, fame se oppidum domiturum sperans. Instantibus Kalendis Nouembris, Landresiani ad extremam com meatus inopiam peruenerant. Quare Rex in vnum coactis omnibus copijs, ad arcem Cambresianam castra locat; Cæsar sua trans Sabim, pugnandum existimans, in vnum contrahit. Quo factò, Franci postrema acie cum multo com meatu Landresium inttant, impositoque nouo præsidio, veterisque educto, ad Regem conuolant. Ille Landresij compos voti factus, circa Nonas Nouembris in Franciam redit. Cæsar quoque, quòd hiems esset, motis Landresio castris Cameracum proficiscitur. Intellexerat enim, vrbis aliquot primarios ciues de se militibusque suis questos coniurasse, inclinârèque ad Francos. Introducto igitur in urbem præsidio, statum eius componit. Deinde munitissimam arcem excelsissimò eius loco extruit, præsidioque firmat. Hoc anno, præter quòd in Pedemonte vario Martè vtrîmque res gereretur, Belgæ quoque mense Maio, cum decem armatis onerarijs in Burdigalensem portum inuecti, septemdecim naues, vino aliisque mercibus in Normandiam tendentes, capiunt, ac in Zelandiam abducunt, ceteris omnibus incensis, ac è continenti non exigua in naues auecta præda. Hoc quoque anno Antuerpiæ à Cæsare pomerium est prolatum, addita, vt vocant, Noua Vrbe, mœniâq; certis propugnaculis

*Tendit ubi
des exerci-
tum contra
Francos in
Hannoniâ.*

*Franci Landresio com-
meratum
insurrexerunt,
nouumque
præsidium
impulerunt.*

*Cæsar Ar-
cem Came-
raci ex-
struit, quòd
primarij
quidam
Franci su-
dere essent
delati.*

*In Comitibus
Spiram
magna an-
nūtiū in sex
mēses Ger-
mani Cæ-
sari contra
Francos
adducunt.*

*Sancitur
ita quoque
pax cum
Dania Re-
ge.*

*Vincitur
Francus in
Sabaudia,
sed cruento
vtriusque
prelio.*

*Novū ho-
stium exer-
citū Fran-
cus Cæsari
Strozzae
exulē
Florenti-
norū Prin-
cipem.*

*Cæsariani
in Italia &
Sabaudia
victi non
erant, magis
vincuntur.*

culis aduersus hostes munitiora sunt reddita. Initio Ianuarij anno 1544. Cæsar è Belgio in Germaniam profectus, Spiram, Imperij Comiticia celebratus, venit. Adfuere (quod rarò est visum) Septem-viri omnes, ac totius Germaniæ præcipui Principes, ipsèq; Cluius. Quo Conuētū Cæsari aduersus Francum decernuntur equitum quatuor, peditum viginti quatuor millia, qui sex mensibus Imperij sumptu militarēt: promissiq; hanc ob causam Cæsar Protestantibus, primo quoque tempore in Germania aut Generale, aut nationis Germanicæ Concilium se procuraturum, Summo Pōtifice Paulo factum ægerrimè ferente, qui superiori anno Tridentinum Concilium indixerat. His quoq; Comitibus Cæsar, magno Belgarum gaudio cōmodoque, pacem facit cum Christierno Tertio Daniæ Rege, cohonestatq; nuptias Lamoralis Egmondij Comititis cum Sabina Bauara in vrbe Spirensi. Interea Anghianus à Rege Francorū Pedemontis præfectus, accepto à Buterio exercitu, nouisq; additis copiis, Carinianum in medio suorū præsidium à Vastio permunitum, ac à veteranorum firmo præsidio defensum, obsidere, famēque ad dedicationem cogere, aut, si Vastius auxilium ferre conaretur, prælio decernere constituit. Facto vtriusque apparatu, Vastius occupato pago Ceresola, castra ponit, transitq; proxima valle, in propinquis parentibus campis acies constituit. Pugnatum est ad Ceresolam acriter postridie Idus Apriles, occisq; feruntur duodecim millia virorum, sed maximè Germanorum. Adducta enim fuere vtriusque in aciem supra quadraginta virorum millia. Nec inuenta tamen Francis fuit victoria, profligato sinistro cornu. Ducit hoc anno in vxorē Philippus Hispaniarum Princeps Mariam Ioannis Portugalliæ Regis filiam sibi anno superiori desponsatam, è qua filium suscepit Carolum, qui innuptus anno 1568. obiit. Sub idem tempus Cæsar ac Angliæ Rex, maximis veteranorum habitis delectibus, ingentes copias, quibus Franciam inuaderent, parabāt; quorum vires vt Francus separaret, Anghianum nouis copiis inuat, ac Cæsari in Insubria graue bellum conflāt, duce Strozza exulē Florētinorum Principe. Is frustra tentato Mediolano, tandem ad Saraualli oppidi plana cum Cæsarianis concurrīt. Præcipuum Strozza tanta Cæsarianos vi propulerat, vt duo tormenta maiora eriperent, ac victoriam inlamarēt. Quare omnes eò Strozziarū copiar, dissolutis ordinibus, conuertuntur: in quorum aperta latera inuectus Lanoius, momento temporis omnes in diuersas partes præcipites agit, cadente Vlysse Vrsino, ac cum eo aliquot ordinum ductoribus militibusq; non paucis. Maior pars, proiectis armis, cum omnibus signis militaribus in Vastij potestatem petuenit. Qui effugere, Quierassium, ac inde Carignanum ad Anghianum euasere. Incidit hæc pugna circiter Idus Iunij. Attamen circa Kalendas

das Iulij Pyrrhus Stipicianus, extrema famis necessitate coactus, cum Anghiano transigit, ac Carinianum ei cedit. Iam ad inuadendam Franciam Cæsar Spitzæ Germanorum copias parauerat. Henricus Angliæ Rex, ingenti pedum equitumq; suæ nationis coacto exercitu, Caletum transiit, missoque Nortfolchi Duce cum parte copiarum ad Belgarum castra, qui Monstreulium in Picardia obsidebant, ipse cum reliquis terra marique Boloniam premit. Cæsar cum exercitu Spirâ profectus, Metim venit, indeque Furstenbergium cum copiis ad obsidendum Lutzenburgum præmittit, quod decimoquinto obsidionis die comineatus penuria deditionem facit, Estaugæ Vicecomite cum præsidio, rebus omnibus incolumibus, exceptis tormentis, in Franciam abeunte. Tum Cæsar ad exercitum venit, breuique ad deditionem compellit Comercium, Vaucolurium, Lineum, ac cetera omnia quæ superiori anno Franci in Ducatu Lutzenburgico ceperant, captis Briennæ ac Roussij Comitibus, cum Eschenaij Domino. Inde ad Fanum Desiderij castra locat. Rex Franciscus tribus locis à tribus diuersis oppugnatus exercitibus, summa celeritate militem cogit, adeo vt omnibus in vnū coactis, quadraginta milia pedum, ac sex millia equitum in Regio recenserentur exercitu. Oppugnabat mense Iulio Cæsar Fanum Desiderij, oppidum munitum; captoque Vitrio, Francorum etiam pedites equitesque suis comineatum intercipientes clade affecerat. Defendebant Fanum Desiderij Comes Sancerre ac Landæ Dominus, defensi Landresij fama clarus; qui posterior 17. Iulij, minoris tormenti globo in domum eius petuolante, per crebrum traiectus occubuit. A Cæsaris verò parte Reinerus Nassauus Aurantij Princeps oppidum è regione arcis premens, casu quoque vitam amittit. Emissa enim oppido maioris tormenti pila, cum in proxima dirutæ domus rudera incidisset, frustra hinc inde dissiliissent, earum vna dextram Aurantij scapulam transuerberat, alamque vniuersam viat. Decumbentem Cæsar inuisens, testamenti faciendi potestatem concedit, nullos enim ex Anna Lotharingica relinquebat liberos. Quare, cum Guilieلمum Nassauum patruelem, in assem heredem constituisset, altero die obiit. Cum tormenta inuadendi viam strauissent, primi omnium Hispani iniussi ad ruinas prouolant; ac cum amplius quam horam obstinatissime collato pede pugnasent, repelluntur. Succedunt mox equites ostingenti, ferocissimeque pugnantes, tandem etiam reiciuntur. Tum Germani pugnam suscipiunt: sed cum per horas duas non minori virtute rem gessissent, nequidquam proficerent, receptui Cæsar cani iubet. Desiderauit his oppugnationibus Cæsar viros fortes circiter septingentos, Franci ducentos, ac vltra quadraginta equites primarios. Exinde ad obsidionem Cæsar totum se conuertit. Sed

non

Angli & Belgæ Picardiam inuadenti. Cæsar Lutzenburgum volens recuperare.

Inde & a. hanc oppidum: hanc ad Fanum Desiderij castra locat.

Occumbit, intus Landæ Dominus, ferit Aurantij Princeps.

cum an. nante Cæsar. Cuius. Nassauus. scriptis. hanc.

Inuadent Cæsar. hanc. ferit. sed. ferit.

1544

*Peruntur
duo decim
dies ante
ad si auxi-
lia non ad-
fuer, centu
legibus
Franci se
tradent.*

non diu Sanferrius obsidionis incommoda ferre statuens, hisce legibus cum Cæsare transigit: Duodecim dierum induciæ inter Cæsarem ac oppidanos sunt, inreræa obselli ad Regem pro auxilio aut deditionis consensu mittunt. Auxilio denegato, aut ad constitutum diem non misso, Cæsari oppidum dedito. Equites peditesque omnes more militari cum quatuor maioribus tormentis incolumes in Franciam abeunt; cetera omnia in oppido Cæsari relinquit. Stantibus induciis, munitiones non augeto, nec reficito. Hisce de rebus quatuor obsidibus caueto. Quibus adductis, Gonzaga, nobilem Hispanum nomine Conteriam in oppidum mittit, obseruatum ne nocte vel die munitiones restaurarent. Ad has honestas obsessis conditiones tribuendas Cæsar adducebatur incredibili desiderio inuadendæ Franciæ, cogendique Regis, de rerum summa nobili prælio decerneret. Angliæ quoque Rex ad idem expeditionis pugnæque desiderium non reperiret, dedi oppidum dictis legibus est passus. Hac ratione fine mensis Augusti Fanum Desiderij in potestatem Cæsaris venit, posteaquam id per sex hebdomadas oppugnasset. Sexto Septembris in Belgium venit supradictus Guilielmus Nassauus, duodecim annorum adolescens. Rex Franciscus, conspecto rerum suarum periculo, si Cæsar ac Anglus in facere persistentes, bellum contra se continuassent, pacis auctores circumspicere cæpit. Repertis hominibus idoneis, tantum promissis ac donis effecit, ut Martinus Gufmannus Ordinis Prædicatorum, Cæsari à Cōfessionibus, se ea de re cum Granuellio acturum, Cæsarique verba facturum promitteret. Stetit promisso, effectusque initio mensis Septembris (bello tamen nullis induciis datis) Cæsar permitteret, certi viri de pace acturi Chaussæam conuenirent. Iure nomine Cæsaris Gonzaga ac Granuellius, nomine Regis Claudius Annibaldus ac Cheuanfij Dominus. Ad Angliæ Regem hac de causa est missus Cardinalis Bellaius, & alij duo Franci. Cæsar certior factus ingentem Espinamij comeatus vim à Franco coactam, cum exercitu profectus, oppidum cum comeatu occupat; vltimusque progressus, castrum Theodori, oppidumque eiusdem nominis in potestatem redigit; quibus locis Rex comeatum pro exercitu congeri iusserat: ex quo Cæsariani, qui inopiam sentire cæperant, mirifice sunt recreati. Inde per Vallosios ad Sueffonum antiquam urbem Cæsar castra ponit: vbi paulò post iterum de pace agi est ceptum, cuius leges à parte Cæsaris moderabatur Ferdinandus Gonzaga, Nicolaus Perenotus Granuellij Dominus, ac Comendator Calanæ Ordinis Alcantaræ; à parte Regis Claudius Annibaldus, Carolus Nullius, ac Baiardus, eamque tandem Crespij post varias disceptationes die Septembris decimo octauo his conditionibus conclu-

*His lapsis,
Fanum De-
siderij Cæ-
sari dedi-
tur.*

*Subnau-
tar, qui po-
cem iterum
sperantiam
tamen idem
Cæsari ab-
erunt.*

*Occupat
Cæsar Es-
pinam,
itemque ca-
strum Theo-
dori, &
ad Sueffo-
nem castra
ponit.*

» concludere: Inter Cæsarem Carolum, Regemque Franciscum, ac qui-
 » cumque has leges admittent, pax firma æternaque esto. Subditi vtri-
 » que vetera tantum soluendo portoria commento, mercaturamque exer-
 » cent. Quidquid hinc inde ab induciis Nicæanis est occupatum, resti-
 » tuito; nihil præter comineatum propriamque tormenta abducito: Saban-
 » dix Duci sua omnia ab vtraque parte restituito, quemadmodum & Mar-
 » chioni Montferretano, Duci Mantuano, ac Lotharingæ. Rex ditioni ac
 » Abbatiz Gorzianæ cedito, Cæsarique obsides; donec conditiones hæ
 » fuerint impletæ, Medoni Cardinalem, Guisæ Ducem ac Lauallæ Coni-
 » tem dato. De bello Turcis inferendo Cæsar ac Rex conuentum indici-
 » to, inque eam expeditionem Rex sexcentos equites lancearios, ac decem
 » millia pedum, cuiuscumque Cæsar iusserit nationis, initito. Rex factam
 » Madriliana pace, sequentibusque fœderibus, Regni Neapolitani, Sici-
 » liæ, Ducatus Mediolanensis, Comitatus Astenfis, iuris patronalis, quod
 » habuit in Flandriam, Artesiam, Insulas, Duacum, Orchiaeum, Toma-
 » cum, Mortangam ac Fanum D. Amandi, cessionem ratam firmamque; ea
 » ratione, qua superioribus fœderibus est conuentum, habeto. Priuilegia
 » alia vetera nouaque vtrimque manento. Vt verò hæc pax serio rata per-
 » petuaque consistat, Cæsar in pacis fauorem Carolo Aureliæ Duci filiam
 » Mariam, aut fratris Ferdinandi natu secundam, (nempe primogenita
 » Cliuio addicta erat) despondeto; qua de re animum quarto à publicata
 » pace mense declarabit. Quod si Cæsaris filiam Carolus duxerit, Belga-
 » rum Prouincias cum Comitatu Burgundiæ ac Chiaroloij in dotem acci-
 » pito: possessionem verò Carolus Aurelianus, eiusque liberi masculi, non
 » nisi mortuo Cæsare inito; Belgæ tamen, se viuo, in Aureliani verba non
 » ménque iurent, filiusque Philippus hæc approbet curato. Carolum,
 » perfectis nuptiis, Cæsar Belgis præficito. Ex parte altera Rex Franci-
 » scus, eiusque filius Henricus Delphinus, in æternum omni actione, quam
 » in Ducatum Mediolanensem ac Comitatum Astensem allegare possunt,
 » cedito. Quod si Carolus Aurelianus in uxorem duxerit secundam Ro-
 » manorum Regis filiam, cum ea in dotem accipito Ducatum Mediola-
 » nensem cum Comitatu Astenfi, quæque ad hæc spectant; manente, do-
 » nec vixerit, in Cæsaris potestate arce Mediolanensi ac Cremonensi; eis-
 » que Cæsar, eorumque liberis tantum masculis Imperialem inaugura-
 » tionem dato. Nuptias Aureliani ultra annum à publicata pace non dif-
 » fert. Rex Franciscus filio Carolo Aureliano in dotem dato Ducatum
 » Aureliæ, Borbonij, Chasteleraudij, ac Engulesmæ Comitatum. Si Au-
 » relianus prior decesserit, Cæsaris filia ad vitam quinquaginta millia li-
 » brarum Turonensium in singulos annos persoluit, Rom. verò Regis fi-
 » liæ triginta millia. Hæc præcipua, acta transactaque Crespij decimo-

tertio

1544
 Pax inter
 inter Fran-
 cum & Cæ-
 sarem, dicta
 Christiana.
 Anno 1544.
 inter Saban-
 da & alios
 sua resti-
 tuuntur.
 Ad bellum
 Turcis in-
 ferendum
 Francus
 sexcentos
 equites, &
 decem mil-
 lia pedi-
 tum aliat.
 Franci fi-
 liam Caro-
 lus duxit,
 hoc si vult,
 filiam Ca-
 sari Ma-
 riam ha-
 beat, &
 Belgium
 in dotem.
 Aut si ma-
 lit, filiam
 ducat Fer-
 dinandi, &
 cum ea Du-
 catum Me-
 diolanen-
 sem & Co-
 mitatum
 Astensem.
 Nuptia ta-
 men ha-
 berentur ul-
 tra annum
 non diffe-
 rantur.

1544

*Veni ad
Caesarem
Carolus
Aurelius
& alij. si
multos dies
fuere, ad
loca singu-
la suis do-
mum vesti-
mentis.*

*Anglus Bo-
lonia Gal-
lica potes-
tas, inde re-
dit in An-
gliam.*

1545

*Paſſa pax
cum Fran-
co, angien-
Caſar quo-
modo tam-
eriam Ger-
mania pa-
rat.*

*Videbat
multis ſibi
eſſe ſuam fa-
cto ſmal-
caldicum,
nec tamen
animum
deſpondere.*

tertio Kalend. Octobris, ac primùm dictorum Legatorum manu ſub-
ſignata, deinde Cæſaris ac Regis; poſtremò ſigillis ſolito more commu-
nita. Exinde Cæſar Comiti Burano ac Reuſſio, qui cum Anglo Mon-
ſtreulium obſidebant, mandat, relicto oppido, exercitum dimittant. Ip-
ſe è Sueſſionibus motis caſtris, Creſpium venit, indeque Feram ad Flu-
men Oſam, vbi cum nobili cum comitatu inuiſit Carolus Aureliæ
Dux, futurus gener aut affinis; & cum eo Lotharingæ Cardinalis, Min-
donij Cardinalis, Comes Lauallius, ac Habandaius, qui obſidum loco
cum Cæſare Bruxellam iëre, donec oppida Pedemontana eſſent reddi-
ta; ad quam rem perficiendam Cæſar ad Vaſtium, Rex ad Anghianum
miſit. Dum de pacis cõditionibus Creſpij diſputatur, Cæſar Antonium
Perrenotum Antiſtitem Atrebatenſem, Granuellij filium, Boloniam ad
Henricum Angliæ Regem miſerat, eumq; de incunda pace certiorẽ
reddiderat: qui Cæſari libetam tractandi poteſtatem fecerat, modò nil
in rerum ſuatum præiudiciũ contraxiſſet. Oppugnabat enim perſua-
ciſſimè Anglus Boloniam, omnibus rebus neceſſariis inſtructiſſimam.
Sed imbellis Præfecti Veruini animus effecit, vt ſine cruentis oppu-
gnationibus ea potiretur, præſidiariis in tutum cum omnibus fortu-
nis abeuntibus, ingenti Anglis tormentorum & comæatus apparatu
conceſſo: qua de cauſa paulò poſt Veruinus Pariſiis iuſſu Regis capite
plexus eſt. Monſtreulij fortiùs agentes, omnẽque Belgarum ac An-
glorum vim perferentes, Regi oppidum ſetuauere. Rex Anglus, Bolonia
de rebus neceſſariis inſtructa, Caletum, indeque in Angliam cum exer-
citu eſt reuerſus. Cæſar, nullis implicitus bellis totam hiemem Bruxel-
læ egit, inuiſente cum ſore Leonora Franciæ Regina, Carolo Aureliæ
Duce, ac duobus fratris ſui Ferdinandi filiis. Vere anni 1545. Cæſar
Belgarum aliquot ditiones inuiſit, ſtatũmq; eatum componit. Et quam-
quam hoc anno Cæſari læta obueniſſet pax, ingentibus tamen animo
angebatut curis, qua ratione Germaniæ chariſſimæ patriæ eandẽ pro-
curaret. Id enim vnum ad ſummam ſibi felicitatem deeſſe videbat.
Non enim, impacata Germania, contra Turcam, quod ſemper optabat,
Europæ vires conuettere ſe feliciter poſſe perſpiciebat. Quare tandem
conſtituit, omnibus ingenij viribus anniti, in Religione Germani vnum
ſentirent. Id verò, indicto Generali Concilio, conſtitutõque plena cum
auctoritate, Cameræ Imperialis iudicio ſe obtenturum ſperabat; quibus
ſi obtẽperare reuſaſſent, iuſtiſſimo ſe tum bello contumaces debella-
re, armisq; ad obſequium, Deo adiutore, cogere poſſe videbat. Quod
ne fieret, iamdudum Proteſtantes inter ſe fœdus Smalcaldij fecerant (eſt
id oppidum ad limites Thuringiæ & Haſſiæ) ſæpiùſque diuerſis cõuen-
tibus renouarant, diuerſoſq; Præciſes ac Ciuitates eodẽ attraxerant.

Octauo

Octauo die Septembris Carolus Aurelię Dux cum patre fratręque Delphino contra Anglos Boloniam ingenti cum exercitu contententes, ardenti febre, quę omnia Medicorum respuebat remedia, continuo vexitur, vitam cum morte, etatis anno vigesimo secundo commutauit. Erat adolescens summis animi corporisq; dotibus ad admirationem ornatus. Non parum eius morte Rex Franciscus, omnesq; Francorum Proceres doluerunt, quod dutum Delphini ingenium formidarent, viderentq; Aureliani morte conditiones pacis Crispianę haudquaquam diuturnas fore. Augebat formidinem, quod vulgò, dato veneno vtrumque fratrem, consilio operęque vxoris Italę, Delphinus Henricus clam è medio sustulisse muslaretur. Rex ad Cęsarem Antuerpię agentem mense Nouembri Ammiralem Claudium Annibaldum ac Oliuerium Francię Cancellarium mittit, petens, inita paulò antè pax nouis legibus, tempore ac rebus seruientibus, firmaretur. Cümque aliquamdiu Legati Cęsarē essent secuti, nil aliud obtinuerunt, quàm quod polliceretur, hostilitatem à sua parte Regi, nisi eam prior intulisset, non esse verendam. Indixerat hoc anno Cęsar Wormatię Germanię Principum Comitiam, Præsidentem Romanorum Rege: sed ob Principum præcipuorum absentiam nihil dignum actum est. Hoc anno, mense Augusto, sine Comitiorum Wormatiensium, Cęsar fir certior, nurum suam peperisse filium, cui Caroli nomē esset inditum: sed eam quarto ab enixo infante die, partus incommodis è viuis excessisse. Mense Ianuario anni 1546. Cęsar Ultraiceti Comitiam Aurei velleris celebrat. Inde in Geldriam proficiscitur, summoque cum honore ubiq; susceptus muneribus excolitur, ac in Ducem Geldrię Comitēque Zutfanıę, Arnheimi, Zutfanıę ac Neomagi inauguratur. Hinc Traiectum ad Mosam, inde in Lotharingiam ac Germaniam contendit; Comitibus Ratisponensibus, quę post Wormatiensiam indixerat, initium daturus. Sub idem tempus è tota Christiana Europa Tridentum Episcopi ac Theologi confluebant, Concilio Vniuersali exordium facturi; cüm dię decimo octauo Februarij Martinus Lutherus subito abreptus est. De eius morte sic Cochlęus: E Wittenberga Islebiū profectus, vt tractatui seculari in causis profanis discordię, quę inter Comites à Mansfelt erat, interesset, còquod sub illis Dominis Islebij natus esset, dię 17. Februarij, peracta in publico cum aliis cœna, eaq; largiter sumpta, & facetiis hilariter extracta, eadem nocte interiit. Et post multa: Stulta de eius morte Ionę Coci historia refert hanc quoque Lutheri morituri tam impiam quàm ridiculam stultitiam; quòd eadem nocte qua periit, dixerit ipsi Ionę & Cælio, aliisq; circumstantibus: Orate pro Domino nostro Deo, & eius Euangelio, vt ei benè succedat; quia Conciliū Tridenti & abominabilis Papa grauitè ei aduersan-

1545

*Interdū
Aureliū,
cui tota pa-
ci pax Frā-
cisca immi-
nuitur, mo-
ratur.*

*Itaq; cūm
Frācisca pa-
cem tē po-
ri accom-
modari po-
teret, sal-
tem spūdet
Cęsar, à
sua parte
nihil hosti-
le matu-
dini, si non
ipse prius
iussit.*

*Nāscitur
Carolus
Cęsari ex
filio nepos,
matre
quartæ in-
de diē vi-
ni disce-
dente.*

1546

*Ex tota
Europa cō-
fluunt
Patres Tri-
dentini ad
Concilium
generale.*

*Seneca &
ridicula o-
ratiō Mar-
tini Luth-
eri morien-
tis.*

Hh h

tur.

1546

tur. Quis vñquam audiuit orandum esse pro Domino nostro Deo? Hæc Cochlæus. Eodem anno pridie Kal. Aprilis obiit Alphonſus Daualus, Vaſtij Marchio, Cæſaris à morte Piſcarij, Leuæ ac Borbonij apud Mediolanenſes Præfectus, ſui temporis Dux belli præclarus. Sepultus eſt Mediolani in Choro ſummi Templi magna pompa, ſucceſſitque illi Ferdinandus Gonzaga. Hoc ſermè tempore fama non falſa per Germaniam ſpargi eſt cœpta, Cæſarem, Rom. Regem, Papam Paulum, facto inter ſe ſcœdere, bellum contra Proteſtantes, ſcœduſque Smalcaldicum iterum tunc renouatum, ſumma ope parare. Scribit hæc de re Philippus Haſtiæ Lantgravius litteras ad Nicolaum Perenotum Granuellæ Dominum, ac quid conſtans fama ſeræ, aperit, ſcœque credere aſſerit, quod Cæſar cum Solymanno Turca ſcœdus feciſſet. Reſcribit Granuellæ, Cæſarem conſcribere militem, quod idem vicini Principes faciant (Smalcaldicos Proteſtantes intelligebat :) cum Turca in annum ſeciſſe non ſcœdus, ſed inducias, culpâ Germanorum, numquam de mittendis contra Turcam auxilij aliquid ſtatuentium. Conſulere ſe, Cæſarem ipſum Ratiſbonam tendentem in itinere hæc de re conueniat. Quarto Idus Aprilis Lantgravius Spiram ad Cæſarem venit, cum eo de ſparſa belli fama agit; multisque verbis vtrò citroque in ſpeciem amicè habitis, diſcedunt. Poſtridie apud Septem-virû Palarini Comitem cœueniunt, Lantgravius, Granuellius, Nauius, Maſbachius, & quidam alij, eadẽque ſimulatione de pace agunt, ſed nil decernunt. Quare iterum Lantgravius Cæſarem adiens, peramico, ſed dubio accepto reſponſo, in Haſtiam reuertit, Cæſar verò Ratiſbonam contendit. Tandem decimoſexto Iunij Proteſtantes audaçter Cæſarem adeunt, ac in quem uſum militem paret, ſciſcitantur. Reſpondet, ſe pacem in Germania conſtituere decreuiſſe; qui eam admiferint, omnia honeſta ſe impetraturos; qui reiecerint, pro Imperatoria auctoritate in hos ſe de iure acturum; inque eandem ſententiam ad Ciuitates ſcribit Imperiales. Granuellius ac Nauius Legatos Ciuitatum qui aderant, ad ſe vocatos docent, bellum quod Cæſar parat, contra eos inſtutui, qui propria auctoritate occupatis aliquot Antiſtitum, Abbatum ac Monafteriorum fortunis Maieſtatem læſere, in neminem verò alium. Proteſtantes his verbis facilè ſe peti intelligebant, ac niſi deſerta Lutheri ſectâ, Smalcaldicoque ſcœdere, ad veteres Eccleſiæ Romanæ ritus eſſent reuerſi, bellum expectandum.

Fama ſpargi incipit de ſcœdere Cæſaris, Rom. Regis, & Papa, contra Proteſtantes Germanos.

Falla & inducias cum Turca in anno.

Tandem Proteſtantes audent Cæſarem interrogari cur militem ei ſignaret, reſpondit, ſe velle pacem in Germania conſtituere.

Explicant militem eum plenius eum conſulunt.

Mauritius Saxæ ſententiam ſecutus eſt cum Cæſare ſcœdus.

Mauritius Saxo, cum Ratiſbonæ diu multumque cum Cæſare Regeque Ferdinando palàm ac clàm eſſet locutus, tandem decimonono Iunij ſecretum cum utroque ſcœdus his inter alias conditionibus facit: Dux Mauritius erga Cæſarem, Rom. Regem, Imperium, ita ſe gerito, ut fidelem obſequentemque; deceat Imperij Principem. Iudicio Imperiali ſtato.

Dux

„ Dux Concilij Vniuersalis decretis sese eò vsque submittit, quò ceteri
 „ Germaniæ Principes sunt facturi; nihil interea in sua ditione quod ad
 „ Religionem attinet, innouato. Actum Ratisbonæ die decimonono
 „ Iunij, anno 1546. Protestantium Legati, apertè Cæsarem arma parare,
 ac Mauritium clam cum eo tractasse edocti, non salutato Cæsare discedunt,
 moxque Protestantes copias pecuniamque expediunt, Ioannes
 Fredericus Saxo Septem-vir peditum quadraginta nouem signa, equi-
 tum turmas octodecim, Hessus quadraginta octo vexilla peditum, equi-
 tumque turmas duodecim, alijque quisque pro facultatum ratione; ita
 vt eorum copiarum, habito delectu, supra centum peditum ac quindecim
 equitum millia censerentur. Fredericus Comes Palatinus Septem-vir
 ducentos quos miserat equites mox è via domum reuocat, Legatum Ra-
 tisbonam ad Cæsarem mittit, vtque se pacificatorem admittat, petit.
 Respondet per Granuellium Cæsar, salua Concilij Generalis auctoritate
 & sua id licere. Palatinus responsum Saxoni, Hesso, ac Wirtenbergio
 communicat, rogans, communis Germaniæ quietis causa aliquid de
 iute opinioneque sua cedant. Illi datis ad Cæsarem superbissimis,
 ac in Concilium Tridentinum Summumque Pontificem criminosis
 litteris, omnem pacis rationem abrupte. Interea apud Belgas Maximilianus
 Buræ Comes, iusta peditum equitumque conscripta manu, Cæsaris
 expectabat mandatum. Sed summa Hessi diligentia effecit, vt
 seriùs vocaretur. Coadunatis enim, vt diximus, suis sociorumque
 copiis, decimoquinto Kal. Augusti in Cæsarem ducit. Scartleus Augu-
 stanus, copiatum Augustæ, Vlmæ, ac Argentorati Præfectus, in alteram
 partem missus cum suis, Ducis Wirtenbergij copiis Fieslam Antistitis
 Augustani oppidum, arcemque Erebergam ditionis Rom. Regis, cum
 oppido Clusa in angusto Alpium transitu sita, occupat, impediurus
 ne Hispanorum Italonumque copiarum ex Italia ad Cæsarem profiscerentur.
 Is autem Ratisbonæ agens, frumentum vetus nouumque ex agris
 in urbem conuehi curat, tormentorum magnum numerum cogit, farinae
 molitæ ingentem copiam coëmit, bis mille quingentas operas con-
 ducit, cohortesque quas tota Germania diuersis conscripserat locis, ad
 se vocat; quibus mox accessit sua cum legione Bauariæ Ducis filius
 notus. E Belgio in itinere erant decem millia peditum ac quinque millia
 equitum Duce Burano, trahebantque tormenta maiora duodecim, comi-
 tante eos Mendosio cum trecentis veteratis Hispanis, & Antinoro
 cum ducentis veteranis Italis. Ex Italia mouebant circiter nouem mil-
 lia veteranorum Hispanorum peditum. Itali, Duce Octauio Farnesio, à
 Pontifice missi ad duodecim millia peditum; ducebantque singuli suis
 tutnis conuenientem equitatum, ita vt si copiarum Cæsaris in vnum cois-

1546

*Protestan-
tium copia
supra cen-
tum peditum &
quindecim
equitum
millia.*

*Tenuit Pa-
latium po-
tem, sed
frustra.*

*Quia Pro-
testantes
priores in
campum
prodeunt,
angustiasse
Alpium
arcibus
Italicis
auxilij ac-
cupant.*

*Nihilomi-
nus omni
parte auxi-
lia Casari
veniunt, et
maximè à
Belgæ.*

1546 sent, essent ad quinquaginta peditum millia, & supra sexdecim millia equitum, exceptis Rom. Regis ac Mauricij Saxonis equitibus, qui in

*Belli sedem
statuit Cæsar
Ingol-
stadium
Bavaria
urbem, Le-
gatum Al-
ba Duum.*

*Scarlæus
dux Pro-
testantium
frustra
Omnipo-
tem tentat.*

*Cæsar Sa-
xonem,
Hessum,
omnesq;
qui cum
eis facie-
bant, so-
lemniter
proscribit.*

*Magna
clades Me-
chlinia hæc
tempore à
pulvere
tormenta-
rio à ful-
mine incen-
sa.*

*Oppressi
vix mo-
ueris hæc
clade ho-
mines ultra
quingentos
vulnerati
bis mille.*

Saxoniam missi erāt. Interea dum conueniunt copiæ, belli sedem Cæsar statuit Ingolstadium, quod nouem millianibus Germanicis Ratisbona abest, Legatum sibi nominans Ferdinandum Toletanum Albæ Ducem; quem cum parte recentium copiarum, quæ longo circuitu capto, partim ex Italia, partim ex Germania Ingolstadium venerant, ad recuperandam Clusam mittit. Sed loci situ, ne vim tentaret, territus, re infecta ad Cæsarem redijt, eodẽm pridie aduenisse gaudens alios aliquot Hispanos pedites, ac Neapolitanos grauis armaturæ equites. Scarlæus Protestantium Dux, occupata Clusa, Oenipontem (*Insprug*) cum copiis tendebat. Sed reperiens Rom. Regem cum duodecim millibus peditum urbem ac opportuna quæque loca occupasse, conuerso exercitu, direptisque in itinere Monasterijs ac Templis, ad Danubium, quò Protestantium conueniebant copiæ, se confert. Duodecimo Kal. Augusti Cæsar Saxonem, Hessum, omnesque qui cum ijs stabant, ptoferibit. Illi verò quarto Kal. Augusti copias omnes cum Scarlæo iungunt; quibus mox accesserunt Getmani milites, qui à Franco, facta paulò antè cum Anglo de Boloniensi Comitatu pace, erāt exauclorati. Hoc tempore Ferdinandus Rom. Rex filias duas matrimonio collocat: Annâ Alberto Bauaro, Mariam Guilielmo Cliuiz Julizq; Duci. Negata enim ei Nauarræ, ac postestate alterius ducendæ à Summo Pontifice accepta, huc se conuertit; impetratque vxore, nuptiæ magna cum solemnitate Ratisbonæ sub huius belli initium sunt celebratæ. Die 7. Augusti ingentem Mechlinia cladẽ ab incenso à fulmine puluere tormentario accepit. Erat iuxta portâ Nectspouliam turtis Santporta dicta, in cuius fundo concamerato ad septingenta dolia pulueris tormentarij in belli vsum custodiebantur. Turris verò aliquot locis vetustate tîmas agebat. Conquesta fuerat hæc de re ad Magistratum non semel vetula pau percula, in ea gratis habitas. Quæ cum pomeridiano tẽpote iam dicto die tonitrua ac fulgura excitari vehementia consideraret, formidine correpta circa vesperam aliò diuertit: & ecce nocte hora vndecima, redeuntibus tonitruis ac fulminibus, pèrq; rimas iam dictas tutrim peruentibus, omnis puluis tormentarius incenditur, quadatiquæ lapides turris per urbem disiecti, in proximo ultra 200. ciuium domos, ac totidem in suburbio euertunt. Ciuitatis fossa ab vtraque dirutæ turris parte ad 200. passus sicca erat, cum paulò antè aqua pedestris lanceæ altitudinem ferè æquasset, murusque ad idem spatium erat excisus. Homines vtriusque sexus variz ætatis ultra quingentos oppressi, vulnerati ad bis mille. Temporis puncto hæc clades incidit, ac cessauit, tota exinde nocte summa in aère fuit serenitas. Reperta fuere

fuere mortua murilaque corpora ad sesquimilliare extra ciuitatem variis locis disiecta. Est de his chronologicum illud antiquum: 1546

*TVrres Conrltae LaCeraut VI pVLVeris ades,
septena AVgVßl, fVLgVre McCbLlnla.*

Vndecimo Augusti Protestantium Duces, è castris Donauerdicis missis ad Cæsarem litteris, qui ad Landshutum in Bauaria castrameteratus erat, bellum ei, recitatis asperè causis, indicunt. Cæsar reiectis litteris, nec legere legive volens, ne quis in posterum à rebellibus cum litteris ad se veniat, nisi gulam frangi laqueo cupiar, seuerè iubet, tradens adolescenti ac ribicini, qui litteras attulerant, Proscriptionis Tabulas, rebellibus Principibus perferendas. Actum in Protestantium Concilio fuerat, quo nomine Cæsar in litteris foret compellendus. Saxo-Hispaniæ Regem appellabar, Hesselus Carolum Gandensem. Sed tandem conveniunt scriberetur, Carolus qui se pro Cæsare gerit. Inde motis castris Ratisbonam contendunt. Ad Cæsarem verò tandem veniunt Pontificia auxilia, superius commemorata, Duce Octavio Farnesio, ac Alexandro Farnesio Cardinale Pontificis fratre, sequebanturque hos auxilia Ducum Florentiæ ac Ferrariæ. Vniuersæ rei frumentariæ præerat Otto Cardinalis Augustanus. Ausus his copiis Cæsar, hostes tardius Ratisbonam contententes præuertens, ex oppidi armamentario viginti tormenta muralia, ac triginta sex campestria educit, iustoque in oppido relicto præsidio, Ingolstadtium redit. Neostadij verò in ripa Danubij castra locans, mirabili celeritate amnesti duobus locis, pontibus ex lintribus confectis, iungit. Vetus enim pons à rebellibus tenebatur, qui Ratisbonam contententes, iuxta Ingolstadtium dubio cum Cæsarianis equestri prælio certauere, vtrinque aliquoræsis ac captis. Pridie Kal. Septembris Saxo ac Hesselus, reperto in Danubio vado, exercitum traducunt, inque proximo colle, vnde in Cæsaris castra erat despectus, positistormentis se muniunt. Interea Maximilianus Egmondus Buræ Comes, Aquisgrani postremo delectu Belgarum habito, iter ingreditur, ac eodem die Andernacum venit, vbi ei iunguntur pedites Itali ac Hispani, qui iussu Cæsaris Anglo, qui paulò antè pacem cum Franco fecerat, militarant. Pridie Nonas Septembris, Protestantes, cum per triduum frustra ad Ingolstadtium contra Cæsarem sedissent, ac sex millium tormentariorum globorum ictibus vix centum triginta homines neci dedissent, nec inuadere Cæsarem auderent exiguo aggere septum, ipsi numero duplo superiores, castra mouerunt; nonnihil discordes, quod Hesselus prælium suasisset, Saxo dissuasisset. Cæsar equitatum, qui vestigijs insisteret, mittit. Sed adeo prudenter aciebus in hunc euentum Hesselus præuiderat, vt Cæsariani nequaquam vim renrandam iudicarent. Cæsar ponte Danu-

1546

*Motus con-
stituitur
Burano et
Bulgarum
virescentis
transi-
tum pra-
claudant.*

*Interdum Ro-
mam &
Mauritium
Saxo, omni
cladu ge-
neri Saxo-
niam va-
sant.*

*Eliso ho-
stis, Bur-
nus incol-
prouent
pou ad Ca-
sare venit.*

*Accipit Ca-
sar in de-
ditionem Ni-
burgum, in-
de & Do-
nauertum.*

*Mou plura
etiam oppo-
da Caesari
se tradunt.*

bium sterneret, ut sui commodius pabularentur. Cumque rebelles contra Buranum tendere conspiceret, cum omni peditatu equites suos subse-
quitur, castraque in hostium collibus metatur. Illi vero Niburgi conse-
dere. Interea Rom. Rex ac Mauritius Saxo, coniunctis copiis, à Bohemia
Saxonis Septem-viri ditionem inuaserat, cum is frustra Bohemos prior
ad arma contra Regem Rom. capienda sollicitasset. Sed victi diligentia
Rom. Regis, teritique fortuna Caesaris, à iusta defectione, ut mox dice-
mus, abstinerebant. Quate Rom. Rex ac Mauritius Saxo facile, inuasa
Saxonia, omni cladis genere eam peruastabant. Oppidorum maiorem
partem ad deditionem coegerant, nil Septem-viro praeter Wittember-
gam, Isenacum ac Gotham relinquentes. Quibus rebus Protestantes
intellectis, transmissio Danubio Danouertum profecti, Vendingæ castra
locant, inde recta aduersus Buranum contendentes. Is ne tantæ mul-
titudini cum exiguis ac itinere fessis copiis occurreret, cum triduum mi-
liti ad reficienda corpora tribuisset, prima noctis vigilia silentio copias
educit, ac composito, sed silenti agmine procedens, in proxima ad Ingol-
stadium silua, eluso hoste, confidet. Mane copiis in tres acies distributis
ad Caesarem contendit, summaque cum congratulatione exceptus, in eius
Procerumque omnium complexus processit: militi quies & lautia data.
Decimoquinto Kal. Octobris, cum exercitum quatuordecim diebus
armis ac impedimentis grauem per impeditos saltus siluasque ad deci-
piendum hostem raptasset, Caesar Protestantium discessu, motis castris,
Niburgum in deditionem accipit, praesidiarios, cum amplius contra
Caesarem arma se non sumpturos iurassent, dimittens. Protestantes auri
indigi, frustra à Venetis, Anglo, ac Franco mutuum petiere. Initio men-
sis Octobris circa Norlingam Caesaris Protestantiumque exercitus
conueniunt, instructisque aciebus ad pugnam se parant. Sed cum leui
in praelio Albertus Brunswicanus cecidisset, ad castra reuertuntur.
Octauius Farnesius, educa suorum parte, Donauertum, fugientibus
praesidiariis, deditione capit. Et dum hac ratione in Sueuia bellum
geritur, in Saxonia, ut diximus, Rom. Rex Ferdinandus ac Mauritius
Saxo omnia perturbant, cladibusque miscet. Scartlax Augustanus,
qui primus contra Caesarem copias eduxerat, Ducum variantibus sen-
tentis de praelio desperans, ac nulla ratione com meatu Caesarem
prohiberi posse considerans, abductis Augustam copiis, primus etiam
socialia castra deseruit. Exinde Caesar Dillingam, Hochstetum, Lau-
gingam, Gundelfingam ad amnem Brentam in deditionem accipit,
hacque ratione Danubij possessione potitur, traiecitque Brenta, Vi-
mam petit. Sed Protestantibus ex altera Brentæ ripa occurrentibus, pro-
positum tenere non potuit. Transfert igitur castra iuxta Sonthenium,

Proce-

Protestantes ad Giengam, interlabente Btenta: vbi cū paruis aliquot 1546

præliis esset certarum, & frustrā intenter ab utraque parte insidiæ, Cæ-

sar pridie Kal. Nouembres in vetera ad Laulingam castra teuertit.

Præter assiduos enim imbres, annique tempus, pestis etiam, etsi non

seua, Cæsariana ac Protestantium inuaseta castra. Tum Reinoa Cæsari

deditionem facit. Tot ciuitatum defectione, Saxonie euastatione, pecu-

nix inopia, pestisque pullulantis malo facti Protestantes, nil in com-

mune consulebant, sed, vt Scardæus fecerat, quisque ad propria oculos

conuertebat; atque hoc rerum statu, Notlinga quoque Cæsari portas

aperit. Demum Protestantes, diuisis copiis, instantibus Decembris Ka-

lendis ad sua discedunt, cū petita prius à Cæsate pace, eam quibus vo-

lebant conditionibus obtinere non potuissent. Kalendis Decembris

Hessius Francofurtum venit: vbi cū Magistratus ab eo consilium pe-

teret, respondit, se pro tempore aliud non habere, quā vt vnaquæque

vulpecula (hac enim utebatur similitudine) suam tueretur caudam.

Saxo cum copiis domum tendens, inopiā pecuniæ proximis Catholi-

corum agris plurimum aut extorquet, Moguntinorum, Fuldensium,

Bambetgensium, & Herbipolensium. Cæsar per litteras Catholicos con-

solatus, Idibus Decembris Rottenburgo Hallam Sueuiæ contendit, ple-

risque oppidis ad Rhenum vergentibus in deditionem acceptis. Hallæ

aliquot diebus curando articulari morbo hæsit, datisque ad Ducem

Wirtenbetgensem seuerioribus litteris, iubet, se suæque omnia sine vlla

condicione in suam potestatem constituat, nisi grauius ob rebellionem

puniti malit. Is humillimis verbis veniam togans, culpam deprecatur,

animoque consternatus, relicta ditione, in munitissimam arcem Tue-

lam, in præcella præruptaque rupe sitam, cum liberis tebusque pretio-

sis fugit. Venit Hallam ad Cæsarem veniam petiturus Fredericus

Comes Palatinus Septem-vir, qui modestè obiurgatus, quod initio bel-

li hostibus quadringentos misisset equites, etsi eosdem retraxisset, ve-

niam obtinuit. Paulo post etiam Ulmensis in gratiam sunt recepti, nu-

meratis centum millibus aureorum Rhenensium florenorum, deditis-

que duodecim maioribus tormentis, ac in præsidium receptis decem

peditem signis. Exinde Butanum cum Belgicis copiis domum remittit,

ac ex itinere Francofurtum occupare omni arte iubet. Albanum vero

cum parte exercitus in Ducatum Wirtenbergensem immittit: qui op-

pida partim expugnat, partim in deditionem accipit, agros vero insigni-

ter deuastat. Sed initio mensis Ianuarij anni 1547. operâ Palatini, facta

Wirtenbergius deditione, his legibus inrer alias in gratiam recipitur:

» Aduersa valetudine impeditus Wirtenbergius, quā primū Legatos

» supplices veniam imploratuos mittito: ipse intra sextam septimanam,

H h h 4

si va-

*Protestan-
tes, cum
pacem qua-
dam volu-
erant impe-
trare non
potuissent,
quisquis in
liberna
concedit.*

*Cæsar aliis
etiam vo-
lens in po-
testatē re-
ducere, Du-
cem Wir-
tenbergen-
sem actibus
litteris ve-
hementer
terret.*

*Hinc Pala-
tinum quo-
que obuer-
sum in
gratiam re-
cipit, & Vi-
mensis.*

*1547
Tandem &
Wirtenber-
gus Cæ-
sari recon-
ciliatur.*

1547

si valetudo permiserit, idem facito. Cæsaris constitutiones omnes ac-
 cepraro seruatoque. Nullum commercium nec sædus cum rebellibus
 facito. In belli à Cæsate factos sumptus ducenta millia aureorum Rhe-
 nensium florenorum numerato, dimidium extemplo, reliquum spatio
 viginti quinque insequentium dierum; cautionisque nomine Cæsari
 dato Asburgium, Kirchhemum, Scorendorsium, ac in his præsidia reci-
 pito. Ducem statim imitantur Ciuitates liberę complures. Memmingij
 veniam obtinent, persolutis quinquaginta millibus aureorum Rhenen-
 sium. Tum Bibracij, Rabespurgij, Campodunenses ac Ismensenses, singuli
 pro facultatibus pecunia similiter mulctati, tormentorumque maiori
 parte exuti, in veterem libertatem restituuntur. Septem-vir Saxo in di-
 tionem suam reuersus, tum suis tum Hessi pro parte copiis non solum
 omnia sua recuperat, sed etiam patruelis Mauritij Saxonis oppida om-
 nia, excepta Lipsia ac Dresda, in potestatem redigit: tum Magdebur-
 gensiem ac Halberstatisensem Præfatum, Ioanne Alberto Præfule ad
 iniquam transactionem compulso, ad se traducit: quibus de rebus cer-
 rior Cæsar factus, iubet Alberto Brandeburgio cum equitatu peditatu-
 que Germanico statim Duci Mauritio in auxilium proficisci, pollicitus
 se quam primum cum Hispanis ac Italis secuturum. Tum Vlmâ Cæsar
 profectus, Lindauenses ac Esslingenses pro facultatum conditione mul-
 ctatos in gratiam recipit. Augustani quoque non diutius expectare ausi,
 opera ac deprecatione Antonij Fuckeri à Cæsare in gratiam reci-
 piuntur, persolutis centum quinquaginta millibus aureorum Rhenen-
 sium, ac duodecim maioribus tormentis Cæsari traditis, receptoque in
 urbem præsidio. Buranus à Cæsate in Belgium, vt diximus, dimissus,
 ex itinere infesto exercitu Hessiam depopulatur, ea maximè parte qua
 Francofurto est contermina, oppidumque Darmstattum per deditionem
 recipit, ac cum exercitus expeditissima parte Francofurtum ad am-
 nem Mœnum contendit, non animo expugnandæ urbis (nulla enim
 videbatur spes) sed ex præscripto Cæsaris causa urbem tentandi. Sena-
 tus, ne Wormatienses aut Moguntini (quos in hoc incumbere didice-
 rant) celebres Nundinas ad se dono Cæsaris transferrent, ecce mox Le-
 gatos Burano obuiam mittunt, ac cum nil minùs expectaret, omnia
 Cæsari patere renuntiant, deprecantes, ne vis aut iniuria ciuibz eorum-
 que immunitatibus fieret. Buranus iusta manu urbem ingressus, hac de
 re ad Cæsarem Legatos mittit, quibus & suum Oratorem Magistratus
 iungit. Impetrant veniam numeratis octoginta aureorum Rhenen-
 sium millibus, traditisque omnibus maioribus tormentis, admissoque
 Belgarum præsidio. Miserat sine anni superioris Cæsar Cruningum
 Zelandum cum octo millibus peditum ac mille ducentis equibus
 in fines

Recepta in
 gratiam
 quoque mul-
 ta Ciuitates
 libera, sin-
 gulis certa
 pecunia
 multa su-
 dita.

Mittit Cæ-
 sar auxilia
 Maurio
 Saxoni, ad
 Saxoniæ
 subuecti-
 onem
 ipse mox
 sequitur.

Tradit se
 Cæsari An-
 gulus mul-
 ta ciuium
 quædam
 pecunia
 mille
 libris
 Rhenen-
 sium.

Item Fran-
 cofurtum
 multa
 ciuium
 militum.

in fines Saxoniz, maximè vt impediret, ne mantinz Ciuitates Protestantibus opem ferrent. Is igitur mense Ianuario & Februario ibi quoque rem strenuè gerebat, & post eum Ericus Brunswicanus Luneburgij Dux; saltem quòd Bremenses, Hainburgenses, & vicinos ibi distinerent. Sub idè tempus Albertus Brandeburgius Mauritio in Saxonia laboranti in auxilium, vt diximus, missus, nona Ianuarij Hailbrunna Rochlitium contendit, iuxtaque oppidum castra ponit, parte copiarum intrò admiffa: vbi cum negligentius ageret, Saxo per explotatores certior factus, ex Altorpio cum Duce Emelto ptimis tenebris citaro itinere proficiscitur, ac postridie Kalend. Martij manè sub ipsam auroram Alberti castra, oppidumque Rochlitium, vno eodèmq; tempore tanta vi inuadir, vt profligatis Alberti copiis, ac vi occupato oppido, obuios caderet, aut proiectis armis in fugam ageret, Alberto cum Georgio Luchtenburgensi capto, ac Gotham cum multis aliis in custodiam misso. Desiderauit Albertus mille trecentos viros, ac quatuordecim tormenta. Paulò antè circa Idus Februarij Argentoratenses, missis Vlmam ad Cæsarem pro pace Legatis, reiectisque magnificis Septem-viri Saxonis litteris, cum Antonio Perenoto Antistite Attebatensi tractant: (Granuellius ipse patet Befontium erat profectus; Nauis non ira diu obierat) impetrantque vigesimo primo Martij æquissimis conditionibus pacem, pet solutis tantum triginta millibus aurocorum Rhenensium, traditisque duodecim maioribus tormentis, nulloque admissio præsidio, nouum sacramentum Cæsari dicentes. Econtrà Bohemi coniurati, intellecta Saxonis contra Brandenburgium victoria, arma contra Romanorum Regem capiunt, minima occasione vim facturi, si quid Cæsari durius accidisset. Hoc anno instantibus Februarij Kalèdis è viuis discessit Henricus Octauus Angliæ Rex, cum eum paulò antè frustra Protestantium Legati de auxilio interpellassent. Ante paucos quoque dies vitam miserabili casu petdidit Francisus Borbonius Anghiani Comes. Cum enim hac hieme nix multa ex aère decidisset, adolefcètes aliquot Nobiles, Rochequioni; vbi tum Rex Francisus cum Delphino agebat, inter se pugnz speciem edidit, pars occupatam domum niueis pilis defendit, pars iisdem impugnat. Dux propugnatorum ex pacto manet Delphinus, oppugnatoribus præfutura exit Anghianus. Sed vix pedem vestibulo extulerat, cum petulans quidam arreptam ligneam arcam è fenestra deiicit, quæ in caput Anghiani cadens ita cetebrum ac iugulum læsit, vt paulo post extremum diem clauderet. Moritur & hisce diebus Anna Hungarica, Ferdinandi Rom. Regis vxor, quindecim libetorum matet, cui Cæsar Vlmæ iusta soluit. Pridie quoq; Kalendas Aprilis è viuis discedit Francisus Primus Francorum Rex, in arce Ramboletana, quæ Parisiis vnus

*Septem viri
Saxoniz
nem aliquam
fuit Brandeburg
Cæsarem.*

*Argentoratenses
responderunt
in gratiam
multis
tantum vi-
ginti mil-
libus.*

*Moritur
Henricus
Octauus
Angliæ
Rex.*

*Item d.
vixit disce-
dit Anna
Hungarica
R. Regis
vxor, &
Rex Fran-
cisus.*

diei

1547 diei itinere abest, succedente illi filio Henrico nominis Secundo, solo è tribus filiis superstitè, annos nato viginti & octo. Paulò antè, nempe decimo Kalend. Aprilis, Cæsar Norlinga Norimbergam, inde Egram cum copiis contendit; coniunxerèque se ei hoc loco cum non contemnendis copiis Rom. Rex, Mauritius ac Augustus Saxones fratres, multum perpassi, antequam per Herciniæ siluæ saltus, à coniuratis succis arboribus præmunitos, cum milite euaderent. Hinc simul in Mysiam profecti, circa finem Aprilis ad flumen Albim, è regione oppidi Mulbergi, haud procul Miseno, vbi ab altera fluminis ripa Septem-vir Saxo castra habebat, confident. Habebat is pares Cæsarianis virtute ac numero copias. Peditum enim viginti, equitum quinque millia illi aderant, pontemque publicium, qui erat ad oppidum Mulbergum, incenderat, positisque in in ripa Albi variis locis tormentis, ac sclopetariis, qui Cæsarianos transitu amnis prohiberèt, cum maiori exercitus parte, lento passu Wittenbergam tendebat. Sed Hispani sclopetarij audacter flumen ingressi, ita rem gessere, vt mox Saxones ripam desererent, ac ad Septem-vitum properarent. Ex Hispanis aliquot nandi gnari, gladios ore ferentes in hostilem ripam transnatant, reptasque scaphas ad Cæsarem retrahunt: qui ex his, & quas habebat, ponte facto, maiorem exercitus partem Albim traducit. Levis Hungarorum armatura, reperto vado, quod rusticus ob abactos à Saxonibus equos monstrarat, transit; tandemque omni transmissio exercitu, Saxonem Septem-virum audiendæ concionis intentum, ad siluam Lochanam assequuntur. Is de Cæsaris diligentia obstupescit, dimissa concione, acies instruit. Idem facit Cæsar, ac ex omni equitatu duas acies educit. In prima erat Albanus, Lanioius, Spinellus, Mauritius ac Augustus Saxones; in altera Cæsar, Rom. Rex duobus cum filiis, ac Sabaudia Dux. Contra hos prodit Ioannes Fredericus Septem-vir Saxo; ac à meridie ad noctem vsque variis locis acerrimè pugnans tandem superatur, cumque in tutum se fuga elapsus existimaret, casu capitur. Equites enim Hispani quatuor, totidemque Itali, ac duo Hungari, palantes longius profecti, in Septem-virum à suis desertum incidunt, cumque circumstantes, ac singuli capere conati, in sinistra gena, dum se pertinacius defendit, sauciant, dederèque cogunt, reuersiq; cum nobili captiuo ad Cæsarem, lætum ei omnibusque Proceribus spectaculum præbent. Ab Albano ad Cæsarem adductus, ait: Tuus, clementissime Cæsar, iure belli sum captiuus: rogo me in morem Principis viri custodiri ac tractari iubeas. Tum Cæsar: Benè habet, quod nunc tibi sum Cæsar; vt meritis es, excipieris. Ille suspirans obtulit. Rom. Rex acerbius cum eo agens, exprobrabat, quod subditos suos Bohemos ad arma concitasset. Captus est & Ernestus Brunswicanus. Ioannes Septem-

viri

Cæsar cum omnibus copiis in Saxoniā penetrat, sedens Septem-virus ab altera fluminis parte.

Septem-virus Wittenbergam secedens, quādo Cæsar maiorem partem exercitus flumen Albim traducit.

*Pugnatur à meridie ad noctem vsque: tan-
do Septem-vir Saxo vincitur & capitur.*

Verba captiui Saxoni ad Cæsarem, ad Cæsarem ad eum.

virī Saxonis filius natu maximus, faucius Wittenberga Gotham euasit; 1547
Bichlingus ac Recrodus cum quadringentis equitibus Wittenbergæ se
feruarunt. Cecidere supra his mille pedites, ac quingenti equites. Nox

ac propinqua silua maiorem partem periculo exemere. Signa militaria
viginri octo relata, ac inter hæc Septem-viri summum. Tormenta ma-
iora quindecim, postero die alia sex, cum multis impedimentis capta
sunt, & peditum ingens numerus. Cæsar centum circiter viros desidera-
uit. Septem-viri ac Ernesti custodia Alfonso Viues Hispano demanda-
tur. Pugnatum est ad Albim octauo Kal. Maij. Biduo militi ad quietē
Cæsar dato, tertio die Torgam ducit, eaq; in fidem recepta, Wittenber-
gam Saxoniz Septem-viratus caput, firmissimūque propugnaculum
contendit. Bohemi, nuntio capti Septem-viri accepto, positis armis à
Rom. Rege pacem petunt. Interea Wittenbergam Cæsar obsidebat, cō-
rtāque Septem-virum, ut læsæ Maiestatis reum, capitis sententiam pro-

*Cæsar
Witten-
bergam ob-
sidens, sen-
tentiam ca-
pitū in Sa-
ptem-vi-
rum pro-
nuntiat.*

ferret. Sed Ioachimus Septem-vir Brandenburgius pro Saxone ad Cæsare
cum Guilclmo Cluiz Duce interpellās, impetrare his inter cetera de-
gibus vita concederetur: Dignitati Septem-virali pro se suisq; liberis ac
successoribus in perpetuum renuntiato, eamq; Cæsar arbitrio relin-
quito. Bona Saxonis omnia Cæsari cedunt; qui eorum partē Rom. Re-
gi, partem Mauritio Saxoni donato; qua de causa Mauritius singulis an-
nis, Ioannis Frederici Saxonis liberis quinquaginta millia aureorum
Rhenensium numerato. Saxo oppidum Gotham, diruta arce, serua-
to. Ad dissoluendum Saxoni æs alienum, Mauritius illi semel centum
millia aureorum persoluit. Bona Saxoni relicta, liberi eius habent rote,
ac vtuntor, ipse posthac Cæsarem aut eius filium Philippum sequitor.
Wittenbergi dicto Saxoni sacramento liberati, Cæsari apertis portis
deditionem faciunt, supplicēsque orant, ne externum militem introdu-
cat. Pollicetur Cæsar, ac præstat. Philippus Hassiæ Lantgravius, ex eo
tempore, quo Ingolstadio Protestantes diuisis copiis discessissent, do-
mum profectus, quietus, belli Saxonici finem expectarat. Eo confecto,
genetum Mauritium Saxonem de pacis cum Cæsare conditionibus pro
se agere petinitit: qui tandem Hallæ cum Cæsare transiit. Inde enim
in Hessum expeditionem Cæsar parabat, nisi leges accepisset. Venit Hes-
sus Hallam decimotertio Kal. Iunij sub vesperam. Pacis gratiaq; leges
hæc fuere: Philippus Hassiæ Lantgravius, se suamq; Prouinciā Cæ-
sari sine vlla conditione dedito. Ad Cæsarem venito, gratiamq; supplex
petito. Quæ Cæsar pro salute Reip. Germanicæ decreta faciet, edictaq;
publicabit, sine tergiversatione obseruato. Interea in alio quatuor mensium
Cæsari in factos belli sumptus centum quinquaginta millia aureorum
Rhenensium numerato. Arces, munitionesq; omnes præter Zegen-
hemum

*Cæsar
Witten-
bergam ob-
sidens, sen-
tentiam ca-
pitū in Sa-
ptem-vi-
rum pro-
nuntiat.*

*Tandem
tamen cer-
tū legimus
quod tunc
concedat.*

*Tertius
Hessus &
ipse Mau-
ritium ge-
nerum co-
sat, ut
pro se agat
Cæsarem.*

*Itaq; Hes-
sus quæque
certis con-
ditionibus
Cæsari se
tradidit, itaq;
ut primus
Articulus
habet, sine
vlla condi-
tione.*

1547. mum ac Castellum diruito; horum præsidarios in Cæsaris nomen ad-
 igitur. Bellica tormenta omnia eum omni apparatu statim tradito. Pro
 harum legum obseruatione Septem. vir Brandeburgius gener Mauri-
 tius Saxo, ac Wolfgangus Palatinus fide iubento. Soli Cæsari harum le-
 gum interpretationem deferto. Pij, liberi, ac Generalis Concilij decre-
 tis, ut ceteri Germaniæ Protestantes, stato. His ab Hefso subfignatis, sub
 horam quintam post meridiem, à Mauritio genero, & Brandeburgio
 Septem-viro ad Cæsarem Hefsus adductus, in genua procumbit; iuxtaq;
 eum eius Cancellarius, qui è scripto culpam recitans, demissè gratiā ora-
 bat. Tum Cæsar per Georgium Seldum respondet, se eum merito sup-
 plicio, proseriptione, perpetuo carcere, multatq; omnium bonorum
 bere; & contentum esse formulæ conceptæ pacis, audiente maxima
 Procerum omnis nationis multitudine. Hefsus Cæsari gratias agēs, cum
 nullus eum surgere iuberet, iniussus confurgit. Deinde à Brandeburgio
 ac Mauritio ad Albanum cœnaturus deducitur. A cœna Septem-viri,
 aliquamdiu cum Albano ac Antistite Atrebatensi collocuti, ad Hef-
 sum accedunt, factaq; ingenti excusatione, illi inter custodes ibi per-
 noctandum nuntiant. Ille ad eorum verba obstupescens, fidem eorum
 implorat, à quibus persuasus eò venisset. Promittunt se apud Cæsarem
 intercessuros, nec quieturos, donec in libertatem esset restitutus. Postri-
 die Cæsarem adeunt, ac de existimationis suæ periculo agi conquerun-
 tur, nisi Hefsus dimittatur. Reddit Cæsar, se libertatem promississe, sed
 non euestigio, tantumq; perpetuo carcere liberasse. Inter hæc discepta-
 tiones Hefso nuntiatur, necesse esse Cæsarem comitari, nisi in Hispaniam
 abduci malit. Paret necessitati. Ut verò citius libertatem promeretur,
 præscriptam pecuniariam multam paulò post repperit, munitiones
 arcesq; dirui iubet, ducenta ænea tormenta tradit; quibus iuncta, quæ
 ab aliis Cæsar acceperat, quingentorum tormentorum numerum excef-
 fere: quæ cum aliquamdiu Francofurti in triumphi modum stetissent,
 tandem pars Mediolanum, Neapolim, pars in Hispaniam ac ad Belgas
 sunt auctæ. Cæsar abducto Wittenberga præsidio, oppidum Mauritio
 Saxoni tradit, qui accepto à ciuibus sacramento, id cum arce insigniter
 muniuit. E Thuringia Cæsar Norimbergam deflexit, Bohemis, ad quos
 cum copiis profectus erat Romanorum Rex, è propinquo formidinem
 iniecit. Sed ij Cæsaris victoria planè animis consternati, à Rege Ro-
 manorum in arce Pragensi supplices veniam petentes, datas leges acce-
 pere, multati parte Priuilegiorum, pecunia, armis; nonnulli etiam vita,
 bonis, aut exilio. Exinde Lubeca Legati ad Cæsarem gratulatum de
 victoria venire. Hi enim Protestantium fœderi numquam subscribere,
 nec auxilia mittere voluerant. Bremenſium quoque ac Hamburgien-
 ſium

*Nihilomi-
 nus dicit
 Cæsar se
 eum libera-
 re curare
 supplicio,
 proserip-
 tione, perpe-
 tuo carcere,
 & multa om-
 nium bene-
 riam.*

*Obstupescit
 Hefsus, &
 dicitur,
 is enim, qui
 intercesso-
 res. Sed Cæ-
 sar eam
 reddit.*

*Arce tor-
 menta hec
 bello præ-
 stantibus
 adepta
 ultra quin-
 gentia.*

*Bohemii re-
 bellas, &
 ipsi cum
 Rege
 in gratiam
 redeunt.*

suum Oratores aderant; qui operâ Regis Daniæ gratiam, multatam pecunia, obtinuerunt. Sed Magdeburgij non satisfecerant Cæsari: in quos cum iam esset ducturus, Francorum artibus aliò vocatur. Henticus enim Franciæ Rex in Germania, Duce Sebastiano Vogelsbergio, militem cōscribere: quo consilio, ignorabatur. Fama erat, vt Regi Rhemis inaurando essent præsidio. Cæsar verò, quòd pacem cum patre Francisco initam non approbasset, bellum suspicabatur. Quapropter ad constituendum Germaniæ statum in mensem Septembrem Comitia, pestis causa, Vlnâ Augustam transfert: Deinde Bambergâ Norimbergam peruenit, ac aliquot Saxoniarum ciuitates, quæ supplicatum venerant, in gratiam recipit. Exarsit hoc tempore ingens ciuium Neapolitanorum contra Petrum Toletanum ac Hispanos milites seditio. Is enim eo in Regno ac vrbe Inquisitionem contra Catholicæ fidei hostes primò modestè, cumque non succederet, per vim introducere conabatur. Sed ciues armis se opposcentes, exulesque in urbem recipientes, cruentis aliquot præliis cum Hispanis conflixere. Post aliquot dictum mutuas cædes, territi Neapolitani tot tantisque Cæsaris victoriis, Legatos ad eum in Germaniam, Protegem accusantes, mittunt. Sed arma ponere iussi, cum obedirent, omnibus adimuntur. Tum nonnulli bonis, alij exilio, quidam etiam vita & bonis multantur. Inquisitionis tamē vsus ad populi conditionem naturamque non nihil mitigatus est. Interea Cæsar ab Imperij Ordinibus, ob factos eorum causa sumptus, pecuniam poscitur: conferuntque liberaliter Germani, omnibus qui aliqua ratione cum Protestantibus fecerant, pro conditione ac opibus multis impositis: fecturque auri quod partim à Germanis dono accepit, partim hostibus deuictis imposuit, summā excessisse millies sexcenties centena millia aureorum Rhenensium, exceptis donis, quæ eius familiaribus & Consiliarijs fuerunt oblata. Exinde Magdeburgicos in obstinata rebellionem perstantes, euulgatis libellis Cæsar proferibit. Romanorum quoque Rex ingentem pecuniæ summam ab iis recepit Protestantibus, qui belli initio ditionibus suis vim intulerant; inter quos præcipui fuere Vlricus Dux Wirtembergij, Augustani ac Vlmenses: quæ etiam vrbes Cardinali Augustano ac Tridentino similes ob causas pecuniam numerare sunt coacti. Sub finem mensis Iulij Cæsar cum Saxone Augustam venit, Hesso Danouerti cum Hispanorum custodia relicto. Kalendis Septembris Comitia Augustæ frequentissimo Principum conuentu cæpta sunt. Nam præter omnes Septem-viros ac magnam Procerum multitudinem, aderat etiam Cliuius, Cardinalis Tridentinus, Maria Cæsaris soror, Belgij Gubernatrix, & alij. Maximilianus filius Rom. Regis, annuente Cæsare patruo, primus omnium verba fecit. Instantibus Kalendis Octobris, cer-

*Conscribit
Rex Fran-
cia Henri-
cus militem
in Germa-
nia: id fu-
it bellum
Cæsari.*

*Magis in-
multis &
cruentis
Neapoli
contra In-
quisitionem.*

*Proferri-
buntur à
Cæsare
Magdebur-
gij in re-
bellione
perstemen-
tes.*

*Celebrat
Cæsar Co-
mitia Au-
gustia.*

*Interdū
nuntiatur
Farnesium
& alios in
Italia truci-
datis,
quasi Ge-
nā France
tradere vo-
luisse.*

*Concilium
Generale
ob vim po-
puli Tridenti
Bononiam
transfertur,
non pre-
sente Cæ-
sare.*

1548

*Itaque
Protestan-
tes excep-
erunt de la-
co Concilij
minis libe-
ra, curat
conscribi
Cæsar li-
brum de-
dictum IN-
TERIM.*

*Præfili-
tres pro
France mi-
lites in Ger-
mania con-
fessiones
capite pla-
ctantur.
Tradit Cæ-
sar solemnem
votum Sep-
temvratum
Saxonia
Mauritio,
inspiciente
pridem Se-
ptem-viro
captivum.*

tior sit Cæsar, Ferdinandum Gonzagam Insulbrum Præfectum Placentiam occupasse; cum intellexisset, Petrum Ludouicum Farnesium Patinæ Placentiæque Ducem ab Augustino Landi Comite, eiusque complicibus, in arce Placentina trucidatum. Ferebatur Farnesius vñ cum aliis Genuam (nam & Iannekinus Auria erat interfectus, & Andreas Auria vix effugerat) Francis voluisse tradere; certè ex eo tempore spem omnem recuperandæ Genuæ Franci eorumque fautores abiectis videntur. Interea Cæsar Augustæ id vnum præcipue moliebatur, vno Germani omnes animo se Concilij Tridentini decretis subiicerent, sed paruo successu, torique reliqui huius anni menses transacti sunt, variis ad Summum Pontificem à Cæsare missis litteris ac Oratoribus, eiusque ad Cæsarem responsionibus, quod Pontificis iussu mense Aprili Tridento Bononiam Concilium esset translatum, ob morbi vim Tridenti grassantem, Prælatorumque, vt Bulla habet, securitatem. Agebar scilicet Cæsar, ne hac ratione tergiversarentur Germani Protestantes, dē loco minùs sibi libero excipientes. Denique cum Pontifici persuadere non posset, vt Pates Tridentum reuocaret, mensis Ianuarij initio anni 1548. Frisicum Vergem ac Martinum Velasquin Otatores Bononiam mitrit; adhibitisque aliorum etiam Regum & Principum Legaris, in Parrum consensu obtestatur de periculo quod Respublica Christiana ex hac translatione Concilij sit incurfura. Et non multò post, nominatis aliquot viris doctis, dat negotium, libellum de Christianis dogmatibus, cærimonis, atque Ecclesiastica disciplina conscriberent. Primò tentatum non successit: iterum id negotij Cæsar dat Iulio Pflugio Antistiti Numburgico, Michaëli Sidonio, ac Ioanni Illebio Agricola. Hi libellum conscribunt, sæpiusque sub incudem reuocatum, tandem Cæsari exhibēt. Titulus libello erat, INTERIM, ea de causa, quod hac doctrinæ formula eò usque omnes per Germaniam essent vsuri, donec per Concilium Generale liberum de controuersijs esset definitum. Mense Februario capiuntur Wisseburgi, opera Lazari Schuendij, Sebastianus Vogensbergius, ac alij duo sub eo cohortium Præfecti, perductique Augustam, quod Imperio subditi contra Cæsaris Edictum primū Protestantibus militassent, deinde pro Franco militem colligerent, in summo foro capite plexi sunt. Sexto Kalend. Martij Cæsar Mauritio Saxoni Augustæ in foro vinario solemnem cum cærimonia, consuetoque Imperij more, de manu tradit Septem-viratus Saxonie insignia, inspiciente suo ex hospitio Ioanne Frederico Saxone captiuo, pridem Septem-viro. Tradidit aurem Mauritio Cæsar ea lege, vt eadem dignitas ad liberos eius masculos, aut, ijs non procreatis, ad fratrem eius Augustum liberōsque eius masculos transiret. His Comitibus Poloniæ Regis Oratores à Cæsare

ac Prin-

ac Principibus audiuntur, contententes Prussiam non Germanico Imperio, sed Regno Poloniæ subiectam; Albertumq; Brandeburgium, qui ducta vxore ex Magistro Prussiae se clientem Poloniæ Regis declararat, Ducisque titulum contempto Cæsare assumpserrat, hac de causa proscriptum liberari petebant. Sed contrarium docente Wolfgango Prussiae Catholico Magistro, Alberti proscriptio rata manet. Idibus Maij Cæsar celeberrimo Conuentu de suo erga Germanos amore prolixè disserens, tandem pacem inter eos nulla ratione constitui posse asserit, nisi de Religione idem sentiant. In eam rem summo suo studio coactum esse Tridenti Concilium, vbi quia prolixius disputaretur, se petere, omnes Religionem administrent, secundum decreta Libelli suo iussu conscripti nomine INTERIM; quem omnibus ibi offert. Tum Moguntinus assurgens, Cæsari gratias agit; & quòd is pro communi omnium assensione recepisset, nullam postea excusationem Cæsar admisit, si quis contra libelli INTERIM decreta aliquid ausus esset: qui mox Latino Germanicoque sermone in publicum emittitur. Hoc ferè tempore Maximilianus Austriæ Archidux, Rom. Regis filius natu maximus, Augustâ in Hispaniam contendit, ducturus in vxorem Mariam Cæsaris parui sui, dispensante Pontifice, filiam. Comitatus est cum Cardinalis Tridentinus; præcesseratque paulò antè Dux Albanus, necessaria paraturus; ac cum Cæsaris filio Philippo rediturus. Hæssus, cum frustra apud Cæsare de libertate egisset, tandè Danouetto Norimbergam, inde Hailbrunum, tum Hallam Sueuiæ perducitur. Exinde Cæsar iterum proscribit Hubertum Comitem Bichlingum, Sebastianum Scartlarum; aliosq; nonnullos Protestantes adhuc rebelles; pronuntiatque sententiâ pro Comite Nassauio de lite diu inter eum ac Hassiæ Landgrauium agitata proditione Catzenellebogica, factoque Statuto, vt secundum libellum INTERIM Religio vbiq; exerceretur, finem Comitibus Augustanis imponit. Constantienses, ad quos Scartlarus & alij proscripti confugerant, sæpè ad Cæsarem Legatos pro pacis conditionibus, quas ipsi præscribebant, frustra miserant. Quare eorum arrogantiam castigaturus Cæsar, Alonsum Viuem suis cum cohortibus eò mittit: qui occupatio suburbio, cum ciuitatem aggredi pararet, à ciuib; post diuturnam in suburbio pugnam, maioribus tormentis est repulsus. Ultra centum ciues cecidere, quos vnâ cum suis, incenso suburbio, Hispani cremauere: Tum Constantienses à Cæsare proscripti, Ferdinando Rom. Regi deditionem faciunt, eum legitimosque heredes Dominos accipiunt. Is nobilem vitum eò mittit Præfectum, qui dato acceptoque sacramento, res publicas omnes ad se translatas è re Romanorum Regis constituit. Cæsar composito Augustæ pro arbitrio Reipublicæ statu, idem Vlmam profectus facit. Tum

*Publicatur
libellus IN-
TERIM,
omnibusq;
seruandus
præcipitur.*

*Maximi-
lianus filius
Rom. Regis
in Hisp. a-
miam ten-
dit, Austri-
am filiam
Cæsaris.*

*Pronuntia-
tur lu. diu
agitata de
datione
Catzenel-
lebogica.*

*Constan-
tenses pri-
mo tumultu-
antes,
demum
Ferdinan-
do Rom.
Rege se de-
dunt.*

1548

*Germanici
rebus ut
cunque
compositis,
motuq;
Tribunali
Spiranti de
hæresi su-
peditis, Cæ-
sar cum ca-
pitane Sa-
xone &
Heflo in
Belgium
proficisci-
tur.*

*Adhæ Thil-
lippus vni-
cus Cæsaris
filius ex
Hispania
in Italiam,
vbiq;
credibili
pompa ex-
eipitur.*

1549

*Obuiam
proficiscen-
tur Philipp-
po Dux
Archiepisc-
opus, Sa-
xonum-vir
Mauritius,
alii.*

*Occurrit ei
non Cæsa-
ris aula
Wauram
vsque.*

Spiram, inde Moguntiam, tandem Coloniam Agrippinam intrauit: vbi cum Argentoratensium Legati ei satisfecissent, Cameræque Imperatoriæ Tribunal Spiræ firmasset, loco moris Senatoribus de hæresi suspectis, aliisq; integris in eorum locum subrogatis, cum Saxone ac Heflo, mense Septembri in Belgium proficiscitur, atq; exinde Cæsar Ioannem Fredericum Saxonem semper secum habuit: Philippum Hasliæ Lanegrauium primùm Audenardæ in Flandria Hispanis custodiendum commisit; indeq; Mechliniam transmissum in Palatij sui posteriori parte è regione Cænobij Atrarum Sororum, eorundem Hispanorum custodia circumsepsit. Sexto Kalendas Decembres Philippus filius Cæsaris vnicus (reli- cta Hispaniæ gubernatione tantisper patrueli Maximiliano Austriaco) cum quinquaginta tritemibus, totidemq; onerariis, duce Andtea Atria seu Dotia, qui & Maximilianum in Hispaniam transportauerat, Genuam appellit, comitante inter alios Cardinale Tridentino, Duceq; Albano. Postridie Kalend. Decembres Genuam ingreditur, ingentiq; cum pompa suscipitur. Octauo post die liberaliter donatus, Mediolanum decimonono Decembris inttat, incredibili cum pompa exceptus: præ- stò ei adfuerit, Emanuel Philibertus Sabaudix Dux, Oratores Venetorū, Florentinorum, Ferrariensium, ac Genuensium. Erat hoc tempore Cæsar Bruxellæ Brabantix, receperatque Nonis Decembris è Francia sororem Leonoram, viduam Francisci Primi Francorum Regis, ad se migrantem. In profesto Natalis Christi obiit Bruxellæ Maximilianus Egmondus Buræ Comes, vnica tantum relicta filia heredeque Anna, quæ postea Guiljelmo Nassauio Aurantij Principi nupsit. Princeps Hispaniæ Philippus Mediolano Mantuam, indeq; Tridentum venit, ac mense Ianuario 1549. Spiram Nemetum, indeq; Lutzenburgum proficiscens, in Brabantiam ad patrem Cæsarem contendit. Miserat is obuiam in Germaniam vsque Philippum Crouiacum Ducem Arschotatum cum in- signi quingentorum cataphractorū equitum comitatu, inter quos erant & præcipui Belgarum Proceres. Septem-vir Mauritius Saxo, Mantuam Venetiasque inuifens, venienti Philippo Tridentum vsque obuius pro- fectus erat, ac pro socio Hefloenixè interpellarat: promiseratque Princeps eius se rationem apud patrem Cæsarem habiturum. Cum Brabantix limites Princeps Philippus attigisset, vniuersa ei Cæsaris aula, ac quidquid erat Bruxellæ Nobilitaris, Wauetam vsque obuiam proficiscitur; inde præclaro comitatu ad arcem Vuranam, duobus Bruxella ac Louanio milliaribus distantem, contendunt. Hic enim Princeps expectabatur à Regina Maria, ac comitatu Reginz Leonoræ, altetius amitz, quæ ob aduersam valetudinem comitari non potuerat. Tum altero die ipsis Kalendis Aprilis oriente sole, Vurâ Princeps cum amita Maria vniuer-

vniuersoque comitatu ad campum veniens Harenheiam dictum, di-
 midio Bruxella milliari situm (vnde conspici sereno cælo possunt Bru-
 xella, Louanium, Viluordia, Mechlinia ac Antuerpia) cum amita ac
 Procetibus in amplissimum intrauit tentorium, à quo non longè sta-
 bant erectæ munitiones duæ. Vni præerat, cum septingentis partim pe-
 ditibus partim equitibus, viridi colote vestitis, Princeps Pedemontanus
 Sabaudia Ducis vnicus heres; alteri, cum totidem viris albo colore in-
 dutis, Reussij Comes; qui Principi eiusque comitatu per horæ spatium
 prælij speciem summa cum voluptate exhibuere: quo Principis nutu
 finito, sumpto omnes cibo Bruxellam contendunt. Intranti portam
 Louaniensem, Magistratus obuiam factus aduentum gratulatur. Gra-
 tias agit ore Antonij Perenoti Antistitis Atrebatensis. Ad vrbis inte-
 riorem portam veniens, ordinem Ecclesiasticum habet obuium, à quo
 ad summum Altare Templi D. Gudilæ perductus: Deo gratias agentes,
 canunt Te Deum laudamus. Princeps, absoluta prece, Templo exiens
 equum repetit; descendensque versus Berghstratam, vix se satiare po-
 tuit inspicendis diuersarum scenarum spectaculis, vbique magno nu-
 mero occurrentibus. Veniens ad Forum graminicum, fons ordinarius,
 loco aquæ, rubrum toto die fudit vinum. Inde transiens D. Magda-
 lenæ Sacellum, rectâ ad Aulam patremque tendit, tot vbique decensus
 sacris profanisque conspiciendis scenis, vt aliquot horas ijs dederit. Ad
 Aulam veniens, cum ex equo descendisset, ab vtraque cum osculo re-
 ceptus amita, in media earum constitutus, ad patrem Cæsarem cum
 festinatione auidèque contendit; exceptusque est tanto cum gaudio, vt
 vnicum filium ab optimo parente excipi potuisse credibile est. Annum
 agebat tum vigesimum secundum. Exinde Cæsar, præinonitis omnium
 Belgicarum Prouinciarum Ordinibus, necessaria parari iubet, vt filius
 Philippus ab omnibus in Principem inauguraretur. Cæsar cum sororibus
 Leonora ac Maria filium comitatus, ingenti Procerum Nobili-
 umque subsequente turba, Bruxella Louanium, urbem Brabantia
 primariam, venit; vbi Princeps Philippus quinto die Iulij in Ducem
 Brabantia & Limburgi, Valkenburgijque & Dalemi Dominum, in-
 auguratur, accepto præstitoque sacramento solito; nisi quòd solemn-
 itudinem consensu & voluntate, reiectis obscuris, nonnihil paulò ante
 fuisset idem sacramentum elucidatum. Iuramenti Principis hæc præ-
 cipua sunt capita: Vnicuique ius administrabimus secundum ius loci.
 „ Nullum suscipiemus bellum ratione dominiorum, nisi cum consen-
 „ su ciuitatum & Prouincia. Fouebimus septem Consiliarios idoneos:
 „ quorum vnus Cancellarius, Brabantus natus, peritus trium linguarum,
 „ Latinæ, Gallicæ, & Teutonicæ, sigilli nostri sit custos; quatuor, item

1549

Ad cam-
 pan. Ha-
 renheiam,
 (vnde con-
 spici possunt
 Bruxella,
 Louanium,
 Viluordia,
 Mechlinia)
 insigni lu-
 mine ad co-
 ram denota-
 tur.

Ingressus
 Bruxellam
 antiquum
 patrem vi-
 dent, in ist-
 pla solemn-
 itatis Deo
 gratias a-
 git.

In villa in-
 ter varia
 spectacula,
 etiam fons
 toto die
 fundit ru-
 brum vi-
 num.

Tandem
 incredul-
 tum gaudio
 à patre Cæ-
 sare excipi-
 tur.

Inaugura-
 tur Loua-
 niæ Philip-
 pus præ-
 stit-
 to sequenti
 iuramento.

1549

*Per septem
Consilia-
ros, quoru
vires Con-
cellarios,
adma-
stratos om-
nem iusti-
tiam.*

Brabant, vel saltem ratione nuptiarum Brabantie nostrae Feudales ; & duo reliqui pro nostro arbitrio, callentes tamen linguam Teutonicam : per quos septem, & alios quos iisdem adiungere placuerit, Nos, nostrae Locum-tenens, omnem iustitiam administrabimus tam in prouisionibus quam ordinariis iustitiarum, Statutorum, Placitorum, Edictorum, Mandatorumque, cum consilio & deliberatione eorundem & supradictorum Brabanticorum Consiliariorum, ita ut in his à nullo impediri poterunt, nulliusque nutum aut ordinationem respicere tenebuntur, quam nostram vel nostri Locum-tenentis. Nihilominus qui Consiliarij aut Secretarij nostri futuri sunt, promittent tribus Ordinibus Brabantie, se nullum contractum consummaturos, quo Prouinciae Brabantiae & Transmosanae ciuitas vlla, arx, pagus, vel quaecumque bona à reliquo corpore separentur, vel quoquomodo oppignerentur, nisi cum consensu dictorum trium Ordinum. Item nullum curabimus eudi nummum in Brabantia, nisi cum consilio, voluntate & assensu iam dictae Prouinciae. Nullum in dicta Prouincia captum ex illa aucti permittimus. Comitia celebrabimus ijs locis ad quae Ordines Prouinciae liberè & sine metu accedere & recedere possint. Nemo deinceps boni nominis & famae per torturam examinari poterit, nisi in-

*Nemo ro-
quidus nisi
subdualiter
permaten-
te Senatu
loci: accipi-
tur tamen
eximus Pri-
uilegiu.*

formatione per Praetorem Senatoribus loci exhibita, id prius iudicialiter ab iisdem ei fuerit petmissum, excepto erimine Priuilegiato, & de quo Senatores ciuitatum aut pagorum non habent cognoscere, sed ad nostram vel supradicti Consilij nostri auctoritatem pertinet. Si Nos aut nostri heredes vllum eorum quae praedicta sunt infregerimus, aut infringi permiserimus, consentimus & permittimus, Brabantiae Praelati, Banes, Equites, ciuitates, municipia, omnesque omnino subditi nullam nobis opem aut obedientiam praestent aut debeant, donec quod delictum est, fuerit plenè reuocatum. Haec inquit cetera cum Princeps solemniter iurasset, aureamque & argenteam monetam promovere in

*Inde etiam
Bruxella
inaugura-
tur, mox
& in Flan-
dria ordi-
bus.*

populum sparsisset, ad prandium se conferunt. Octauo Iulij Principibus Bruxellam reuersis, postero die Princeps Philippus etiam ibi inauguratur, ac duodecimo Iulij Teneramondae in Flandria, decimoquarto Gandavi, vigesimo primo Brugis, vigesimo sexto Ipris, vigesimo septimo Bergis D. Winoci. Inde Dunkercam, Nieuportum, Greuelingam ac Borburgum proficiscuntur. Kalendis Augusti ad Fanum D. Audomari, tertio Augustae Bethuniae, quarto Augusti Insulis, quinto Tornaci, pransusque Orchiaci, nono Augusti Duaci, decimo Atrebatim admittitur, duodecimo Cameraci, decimoquinto Bouchainij, decimo sexto Valencenis, decimo septimo Quiesnoij, inuisque Landresio, coenant cubantque Aucunae. Decimo octauo prandent Treslonij, coenant Chimaij.

*Item in
vrbem Ar-
rissa & Co-
mraet &
Valencen-*

Chimaj. Decimonono prandent Marienburgi, manentque vsque in vigesimumprimum diem : tum prandent Frochapelli, cœnant Barmontij. Vigesimo secundo Binstium veniunt, Regina Maria oppidum; quæ paulo antè præcesserat, inspectura, num quæ iusserat parata essent. Nil cerrè fuit omissum, quod regali magnificèntia ad tantum excipiendum cum herede filio Cæsarem aliqua ratione requiri poterat. Octo diebus Binstij omni lèritiæ genere consumpris, pridie Kalend. Septembres post meridiem Binstio profecti Bergas Hannoniæ cubirum veniunt, posteroque die in Comitem recipitur. Postridie Kalend. Septembris Cæsar, relicto filio cum sorore Maria, Marimontium venit, inde Gennapiam, Breinam, Hallam Hannoniæ, tandemque Bruxellam Brabantia. Princeps Philippus, inspecta magnifica Boslui Comitis arce, Nonis Septembris Soignij inauguratur, eodemque die circa noctem Bruxellam quoque reuertitur, donatus toro inire, vt ferebatur, amplius ducenris aureorum liliorum millibus. Octauo Septembris Cæsar cum sororibus filium comiratus Mechliniam venit, filiusque in Dominum recipitur. Vndecimo die Liræ inauguratur. Die duodecimo Anruerpiam ingreditur, ab omni ordine incredibili sumptu pompaque, simulque à Deo copioso imbre exceptus, mansitque inspicendis spectaculis, ludicrisque belli certaminibus vsque in diem decimumseptimum. Tum Cæsar cum sorore Leonora Bruxellam reuersus est. Princeps Philippus cum amita Maria, quæ per omnes cum Prouincias ciuitatesque est comitata, decimonono Septembris Bergas ad Scaldim venit; inde actuaria nauis Romerswalum traiecit; quò roriorius Zelandiæ Legati venire, Principique vltterioris nauigationis molestiam erepturi, sacramentum dixere, munera obrulere, ac vt cereri omnes, Immuniarum confirmationem retulere. Bergas ad Scaldim reuersus, vigesimo secundo Septembris Bredam venit, indeque Buscumducis profectus, vigesimo tercio inauguratur. Recepit Princeps hoc itinere à Brabantia minoribus oppidis, vt voluit, circiter sexaginta octo millia florenorum, exceptis vrbium maiorum donariis. Septembris die vigesimo quarto Heusdam ingreditur, pransusque ac inauguratus, traiecto Mosa, Gorichemi pernoctat. Vigesimo quinto Dordracum proficiscitur, posteroque die in Comitem recipitur. Idem fit vigesimo sexto Roterodami, vigesimo septimo Delfis, vigesimo octauo Hagæ-Comitis, vigesimo nono Leidis, trigesimo Harlemi. Kalend. Octobris Harlemi naue vectus Amstelrodamum ingenti cum pompa sumptuque excipitur inauguraturque. Quarto Octobris Traiecti ad Rhenum (vulgò Vltraiectum) in Dominum admittitur, quinto Amersfortij, inde Harderwichi ac Elburgi in Geldria, die sexto Campis apud Trans-Ifulanos, septimo Zwollæ, nono Dauentriæ; quò

1549

Hinc Amstelrum, aliusq; vrbium Hannonia.

Tum per Bruxellam reuersus, Mechlinia Lira & Anruerpia inauguratur.

Reuersus, alio tempore Zelandia Legati ei sacramentum dicunt.

Per Bredam, Buscumducis & Heusdam in Hollandiam venit.

Hinc vltraiecti & apud Trans-Ifulanos inauguratur, Frisii Legati facit Dauentriæ, mittitibus.

1549 omnium ceterorum oppidorum eius Prouinciæ Consules venientes, sacramentum dixerunt, donaque attulere. Idem à Frisijs ac Groninganis Principem vltioris profectiois laboribus liberaturis, eodem tempore & loco est factum. Is verò in Frisiam ac Groningam suo nomine mittit Ioannem Lignæum, Arenbergæ Comitem, earum ditionum Gubernatorem; cui præstito, acceptoque ab eo sacramento, Principi donant quindecim & amplius aureorum liliorum millia. Octobris die decimotertio Princeps Zutfanæ in Comitem recipitur. Decimoquarto Amhemium proficiscitur, posteroque die, dicto acceptoque sacramento, in Geldriæ Ducem inauguratur; decimosextimo similiter Neomagi, decimonono Venlonij, vigesimoprimo Rurmondæ; donanturque Principi Geldriæ tredecim millia aureorum liliorum. Tum Mosa trajecto, vigesimosecundo Wartum venit, primatium Comitatus Hornæ oppidum, vbi honorificentissimè à Philippo Mommorancio Hornæ Comite est exceptus. Regina Maria Venlonio à Principe discedens, Turnholtum suum præcesserat, nepotemque vigesimotertio Octobris venientem summo cum honore pompæque recipit, & per aliquot dies recreat. Turnholto Liram Brabantiae reuertitur, indeque summo manè Mechliniam contendens, ptandensque, cum iam multa nox esset, Bruxellam intrauit. Præcedebat semper Regina Maria cum Francisco Henrico Hispano, Principi ab eleemosynis; qui vbiq; egentibus, pauperioribusque Monasteriis eius nomine liberaliter elargebatur. Cumque Bruxellæ Proceres Belgæ ac Hispani, Nobilisque non pauci se intruxissent, vt Principi, exhibitis ludicris belli certaminibus, de feliciter peracta inauguratione gratularentur, Cæsaris articulari morbo, quo is tum temporis vehementissimè excruciabatur, impediti, ac nuntio mortis Summi Pontificis Pauli Tertij, (qui obiit quarto Idus Nouëbres: ætatis anno octogesimo secundo) ad initium vsque sequentis anni bellica spectacula distulere. Interea Principes certiores fiunt, septimo Idus Februarij anni 1550. Romæ in Summum Pontificem electum Cardinalem Ioannem Mariam Montanum, assumpto Iulij Tertij nomine. Ad hunc Cæsar congratulandi causa Legatum mittit Ludouicum à Zuninga Commendatorem Alcantaræ, Princeps verò Philippus Gomezium à Figueroa. Sexto Kal. Martij Princeps Philippus Bruxellæ cum Proceribus Belgis armatus equester decurrit, ac inter se Belgæ & Hispani summa animorum contentione pro gloria cettant. Tertio Idus Martij Cæsar ad Ordines Imperij è Belgio scribit, se impeditum aduëtu filij, morte Papæ Pauli, aëris inclementia, ac podagra, tam citò quam desiderarat, in Germaniam redire non posse, sed recuperata valetudine itineri se accincturum, indicereque eam in rem ad septimum Kal. Iulij

Augu-

*Demum
per Gel-
driam in
Brabantiam rediit.*

*Vbiq; el-
oiam pa-
ra: Regna
Maria, cū
elemosy-
nariis largi
passim pau-
peribus de-
monstr.*

*Mortuo
Paulo Ter-
tio succedit
Iulius Ter-
tius.*

*Indicet Ca-
sar Comi-
tia Augu-
stam, iu-
betq; quā-
frequentis-
simi adfuit.*

Augustam Windelicorum Principum Conuentum, velle se, quàm frequentissimi conueniant, aut Legatos cum amplissimis absolutisque mandatis mittant; cupere enim se semel tollere dissidia, Germaniæque Reipublicam constituere; plurimis enim locis nihili fiebat eius Edictum INTERIM, superioribus Comitibus factum. Scribit quoque interea Cæsari Mauritius Saxo, Septem-vir ab eo creatus, se Tridentini Concilij decretis stare non posse, nisi Protestantium Theologis libera inter alios definiendi potestas Tridenti concederetur, ac Papa summi Præsidis munere cederet. Quibus rebus grauiter offensus Cæsar, metuentisque ne rebellis Germania simul Belgium ad rebellionem pelliceret, graue promulgat die vigesimo nono Aprilis contra nouarum doctrinarum fautores Edictum his inter cetera verbis: Carolus Dei gratia, &c.

„ Tametsi semper solliciti fuerimus, vt antiquam Orthodoxam fidem in
 „ Prouinciis nostris sartam rectam seruaremus; nihilominus simplex po-
 „ pulus passim adhuc seducatur, sic vt necessarium videatur, cōtra huius-
 „ modi seductores diligentem inquisitionem curamque adhibere; moni-
 „ tis super his, in Comitibus nuper hīc Bruxellæ celebratis, Prouinciatum
 „ nostrarum Ordinibus, quisque vt respectiue ad hoc conuiteretur; Hinc
 „ est quod ordinamus & statuimus vt Edictum perpetuum, id quod se-
 „ quitur: Primū, nemini liceat imprimere, scribere, nec scienter habere
 „ vllum scriptum vel librum Martini Lutheri, alterius hæretici, vel eo-
 „ rum fautoris, secundū specificationem Theologorum Louaniensium
 „ hīc adiunctam, etiam quoscumque libros in posterum sine nomine
 „ Auctoris, Impressoris, aut loci. Nemini quoque liceat domi suæ aut ali-
 „ bi celebrare aut celebrari permittere secreta conuenticula, in quibus di-
 „ citi hæretici & seductores errores suos secretò disseminant, diuersasque
 „ conspirationes contra Ecclesiam & publicam quietem moliantur: sub
 „ pœna qui in aliquo prædictorum offenderint, puniantur vt seditiosi
 „ & perturbatores nostri status & publicæ quietis, declarantes eos, ex quo
 „ die contra hoc Edictum deliquerint, vel in prædictas hæreses incide-
 „ rint, inhabiles fore disponendis suis facultatibus; eruntque omnes alie-
 „ nationes, donationes, cessiones, venditiones, legis operæ, testamen-
 „ ta, & vltimæ voluntates per eos ex eo die factæ, nullæ & irritæ. Item
 „ cū quis deprehensus fuerit deliquisse contra nostram ordinationem
 „ (maximè in his quæ tendunt ad scandalum, turbationem populi aut
 „ seditionem) quicumque id seuerint, tenebuntur mox illud significare
 „ Procuratoribus nostris, eorumve substitutis, vel Magistratibus loci,
 „ sub pœna quod aliqui censebuntur hæreticorum fautores, receptato-
 „ res, & sequaces, vtque tales punientur. Datum Bruxellæ 29. Aprilis. 1550.
 „ Extat integrum, impressum cum aliis placitis Gandau anno 1559. apud

Mauritius
Sept. vir
nuntiat
Cæsari se
stare non
posse decre-
ta Concilij
Tridentini,
nisi &c.

Hinc Cæsar
notatum fi-
mul Belgio,
seu
Edictum in
hæreticos
promulgat.

Interdicit
omnia hæ-
reticorum
congregatio-
nem perturba-
torum Reli-
gionis con-
uenticula.

Hinc tenent
vult amos
vt delin-
quentes de-
ferant.

Vanden

1550 *Vanden Steen.* Occasione eius quod in pœnis erat, omnes alienationes vel venditiones delinquentium irritas decerni, aliquot diebus negotiatio Antuerpiæ pro magna parte cessauit; quate nec ibi fuit publicatum Edictum nisi postea, vt suo loco dicemus, nonnihil mitigatum. Ad exitum mensis Maij Cæsar cum filio Philippo ac Ioanne Frederico Saxone (Hessio Mechliniæ sub Hispanorum custodia relicto) Bruxella discedens, Louanium venit, inde Thenas, tum ad Fanum S. Trudonis, Tungros, demum Traiectum ad Mosam, vbi Princeps postridie Nonas Iunij solita cærimonia ingentique cum honore inauguratur, adfueretque Legati ditionum Valkebutgij ac Dalemi cum Gubernatore suo Vaudemontij Comite, Principique præsentis sacramentum dixere, donumque trium millium aureorum liliorum attulere, totidemque Traiectini. Legati etiam Burgundiæ Comitatus hoc loco Principem dono quindecim millium aureorum liliorum honorarunt. Exinde Cæsar Augustam cum Principe filio contendit, septimoque Kalend. Augusti Comitia his propositis capitibus auspicatur: Agatur de facienda in Religione concordia; de Concilij Tridentini admissione; de exequendis decretis superiorem anno Augustæ conceptis; de restituendis sacris bonis; de mulcandis rebellibus non reconciliatis. Sed quidquid in his Cæsar moliebatur, carebat effectu. His Comitibus mense Augusto è viuis Augustæ discessit Nicolaus Perenotus Granuellæ Dominus, ex familia plebeia sed honesta Befontina, ad summos honores intimamque familiaritatem à Cæsare ob eximias animi dotes prouectus, succedente illi filio Antonio Perenoto Attebatensium Antistite, postea Cardinale. Sub idem tempus venit Augustam ad Cæsarem ex ditione noui orbis Peruana Petrus Guasca Doctor Theologus, Præfex Regiæ Audientiæ, cum magno auri pondere, latum adfctens nuntium de domitis rebellibus, punito Consaluo Pisarta, ac Francisco Caruaialo, qui annis quatuor ab anno 1544. vsque 1548. Peruanam ditionem pæne vt propriam vendicant. Mense Decembri anno 1549. Guasca Panama portu Perueniensi cum vigesies centenis aureorum ducatorum millibus Cæsari deferendis profectus, mense Iulio huius anni 1550. felici nauigatione Hispalim appulerat, atque inde nunc Augustæ Cæsari quingenta milia præsentat. Mense Septembri mitigat Cæsar Edictum superiori Aprilii apud Belgas publicatum in hunc modum: Declaramus, nostram intentionem nequaquam fuisse (vt quidam interpretantur) negotiationes legitimasque contractus vlla ratione impedire, aut quod tales non possint de suis bonis disponere, secundum lus scriptum & consuetudinem locorum; sed bene, ad impediendum, quod illi deceptorie vellent facere, ad euadendas nostri Edicti pœnas. Datum Augustæ 25. Septembris

*Princeps
Philippus
Traiectum ad
Mosam &
Iouenit
locis inau-
guratur,
illuc cum
patre
Gerrardio
profectus.*

*Quidquid
Cæsar in
Comitiis
molitur,
carere effe-
ctu. Perenotus
Granuellæ
Dominus, ex
familia plebeia
sed honesta
Befontina.*

*Peruana
Cæsari, re-
bellis in
Peru sub-
diti, ad
feruntur
quingenta
milia ducato-
rum.*

*Mitigat
Cæsar Edi-
ctum apud
Belgas con-
tractus
legitimos.*

bris 1550. Exinde Cæsar, Magdeburgenses obstinatè proscriptionem
 continere videns, Georgio Meckelburgij Duci dat negotium cogen-
 di exercitus, obsidendæque vr̃bis. Accipit is copias, ac Magdeburgum
 proficiscitur, oppidum Wancelebum ex itinere capiens, diripiens, ac in-
 cendens, arce intacta. Magdeburgenses, præsidio ac ciuibus eductis,
 iunctaque rusticorum multitudine, Meckelburgio instructa acie ob-
 uiam progrediuntur. Qui, considerato ordine, mox terga vbi rustici
 erant, aggreditur, eosque patuo momenro in fugam adeo præcipitem
 agit, vt præfidiarij ac ciues in fronte locati vix se conuertere armaque ex-
 pedire possent. Quare per horam fortiter pugnantes, victi ad vr̃bem se
 recipiunt. Multi ab equitatu intercepti perire, plures cum tormentis ac
 impedimentis capti sunt. Tum Principes Augustæ congregati Cæsarem
 pro Magdeburgijs ac Bremanis (qui tamen proscripti nondum erant)
 interpellant. Præscribit Cæsar vtrisque conditiones, sed eas admittere re-
 cusant. Quare iussu Cæsaris, Meckelburgio se iungunt Brandenburgius
 ac Saxo Septem-viri, nec non Henticus Brunswicanus, ac circiter No-
 nas Octobres ad Magdeburgum simul omnes castra locant. Ad Idus
 Nouẽbres Papa Iulius Tertius, abrogato Bononiensi Conuentu, Patres
 Tridentum proximis Maij Kalendis redire iubet. Interea Septem-vir
 Mauritius vniuerso exercitui à Cæsare præfectus acriter Magdebur-
 gum oppugnat, adiutus copijs, quas recenter Lazarus Schuendius ad-
 duxerat, occupatque suburbium, quod noua Ciuitas dicitur, interfe-
 ctisque omnibus diripit, incenditque. Alterum suburbium oppidani
 cremant, incolis in vererem ciuitatem receptis. Eo tempore Ioannes
 Haideccus ac Albertus Mansfeldius à Cæsare proscripti, in maritima
 Saxonia militem, Magdeburgijs auxilio profecturi, conscribunt. Contra
 hos mense Decembri profectus Mauritius, maiorem partem in fugam
 agit, cohortes quatuor ad nomina Cæsari sibi que danda inducit, Mans-
 feldio Magdeburgum euadente. Decimonono Decembris noctu præsi-
 dium Magdeburgicum vr̃be exiens, in proximo pago Otterslebio per
 tenebras Septem-viri Mauritij equitarum aggreditur, ingentique edita
 pugna in fugam vertit, multis cum pago concremat. Capti sunt cum
 equis ducenti sexaginta, ac ad vr̃bem perducti, inter quos & Georgius
 Comes Meckelburgij. Anno superiori, mortuo Hariadeno Barbarossa
 Algerij Rege, Turcicæ classis Præfecto, substitutus illi fuerat Dragutus
 piratarum Princeps exercitariusissimus. Is fraude occupata apud Numidas
 vr̃be Africa, (olim Aphrodisium ac Leptis, hodie ab Asiris Mahamadia
 dicta) Regem se nominari iussit, collatisque in vr̃bem opibus ac viribus,
 vt noui Regni limites profertret, animum intendit, vniuersæ Hispaniæ ac
 in primis Siciliæ infestissimus. Quamobrem victus Cæsar vtriusque Re-
 gni

Magdebur-
gensis ex-
ercitus in
fugam
agitur.

Iulius Pa-
pa Conci-
lium vni-
uersale in
grauam
Germano-
rum Tri-
dentum
remittit.

Perit ob-
sidio Mag-
deburgen-
sis.

Dragutus
pirata
Turca vo-
catus His-
paniam ex-
cesitissimus.

1550

*Collesse
epiu &
classe no-
stri Afri-
cam Dra-
guri demi-
cium in-
nodans.*

*Fit acris
pugna.*

*Demū ci-
uitas Afri-
ca (qua &
Lepin &
Mahama-
dia) à no-
stri arma-
ta manu
capitur.*

*Rediit clas-
si Cæsar-
na domū.*

*Turca
querenti
violatas
inducias,
accommodat
Cæsar re-
spondet.*

1551

gni precibus, Ioanni Vegæ Siciliæ, Petro Toletano Neapolis Præregi-
bus, ac Andreæ Auricæ clauis suæ Præfecto, perscribit, iustis coactis co-
pijs, instructaque classe, Africam urbem expugnent, Dragutūque
pellant. Hi quinto Kalend. Septembres præsentis anni terra marique in-
signiter urbis murum, continuis nouem diebus, duobus locis tormen-
tis verberant; iustaq; tandem facta ruina, militem se in posterum diem
ad oppugnationem parare iubent. Tum instructis aciebus terrestribus,
quarto Idus Septembris signum inuasionis circa metidiem datur. Idem
eodem tempore Autia è prætoria facit triremi; urbemque se varijs locis
aggredi velle simulans, triremes muro circumfundit, vt præfidiarios
distineret. Procurreunt Hispani Italique, ac inter primos Melitenſes
Equites, terra marique ciuitatem aggredientes, ac post aliquot horarum
sanguinariam pugnam, à parte maris primi Melitenſes vi irrumpunt, de-
sideratis triginta Equitibus, ac multis militibus. Tum bis mille Hispani
à terra subsequuntur, captoque interiori portu, Tutcas ac Mauros
in foro conglobatos aggrediuntur: qui extremo virtutis edito conatu,
pro maiori parte pugnantes cecidēte, cæsis octingentis Ianitæ, reli-
quis cum omnibus oppidanis in seruitutē abductis; fueretque ad septem
hominum vtriusque sexus millia, qui militi fuēt distributi. Cecidēte su-
pra ducentos Hispanos, multique venenatis telis sauciati postea obiēre,
ac inter hos aliquot viri clari ac Nobiles. Dimissi sunt omnes serui Chri-
stiani. Captæ in portu triremes ac onerariæ complures, ac inter has tres
dictæ Alexandrinæ. Expiato, Chriſtoque dedicato ciuitatis Fano, refe-
ctis perimunitisque ruinis, de commeatu, tormentis, ac mille ducento-
rum peditum Hispanorum præsidio ciuitate prouisa, posteaquam Chri-
sto Deo de victoria gratias egissent, eius curam, dum aliud Cæsar impe-
rasset, Aluato Vegæ Protegis filio committunt, ac octauo Kalend. Octo-
bres classem conscendentes, cum præda ac captiuis se mari committunt;
cumque diu tempeſtate, huc illuc essent iactati, tandem pars in Siciliam,
pars Neapolim & Genuam circa Idus Nouembres appulere. Dragutus
insula Meninge (nunc Guelles) vbi auxilia parate disposuerat, ab inco-
lis pulsus, per maria vagans, de amissa Mahamadia Solymannum cer-
tiorum facit. Is, datis ad Cæſarem ac Rom. Regem litteris, dicit, eos, oc-
cupata Africæ urbe, pulsoq; Draguto seruo suo, inducias violasse; proinde
urbem reddant, datumque damnum sarciant, nisi se sua vi recuperare
malint. Respondit Cæsar, non esse violatas inducias, quod bellum Afris
intulit, vbi pullum est Solymanno imperium, & quod piratam Dra-
gutum, prouincijs Regnisque suis infestum, ciuitate Africa, quam vi oc-
cupata, similiter vi pepulerit. Idibus Februarij anni 1551. Comitijs Au-
gustanis finis imponitur, reiecta Religionis causa ad Concilium Tri-
denti-

dentinum. Diffensiones, quæ interim oriri possent, Cæsar ad se recipit. 1551
 Romanorum Regi contra Turcam auxilia decernuntur. In proscriptos bellū decernitur. Cū aliquot dies ludicro peditum equitumq; decursu Auguste inter se Principes certassent, ad sua quisque reuertitur. Cæsar cum fratre Romanorum Rege Insbruchum contendit, ac aliquamdiu manere statuit. Princeps Philippus cum patruale Maximiliano Tridentum pergit, inde Mantuam, Mediolanum, tandemque Genuam: ubi consensu Andree Austrie tritemibus, Barcelonam in Hispaniam tertio Idus Iulij appellant. Nonis Iulij, Guilhelmus Nassavius Aurantij Princeps in uxorem ducit Annam Egmondiam Maximiliani Buræ Comitis filiam & heredem vnicam. Huius anni initio Octavius Farnesius à socero Cæsare alienior factus, partim ob mortem patris Petri Lowysij, Cæsare (ut existimabat) coniuente procuratam; partim propter creptam à Cæsaris Ducibus Placentiam: ad hæc obitu aui Pauli Tertij temerarius factus, de Cæsaris amicitia diffidens, cōuerso ad Henricum Franciæ Regem animo, eius sibi partes amplectendas iudicauit. Scribit litteras ad fratrem Horatium Farnesium, qui paulò antè in Franciam erat profectus, Dianam adolescentulam Henrici Regis filiam notam in vxorē ducturus, suo nomine cum Rege transfigat: cupere enim se Parmam Regis præsidio contra Cæsaris viam defendere. Rex Henricus, qui dudum Cæsari bellum inferre cogitabat, Thermæ Dominum in Italia Legatum constitutum, Parmam iustis peditum equitumque cum copiis ite, Octaviūque defendere iubet. Præficit Rex equitatu Horatium Farnesium, ducta Diana, à se Castlesij Ducem nominatum; peditatui Petrum Serozzam Florentinorum exulū Principem. Hi cum Octauio communicatis consiliis, cū illi copias, quas adduxerant, reliquissent, Mirandulam proficiscuntur, nouūque in amica ditione militem conscribunt. Pontifex Iulius de Octauij consilio certior factus, adeo ægrè tulit, ut mox ad tertium Idus Aprilis, spatio nimirum triginta dierum, Octaviū ad dicendam causam Romam euocaret, nō comparentem læsæ Maiestatis reum proscriberet, Cæsarique eius provinciam inuadendam occupandamque concederet. Cæsar quoque statim Ferdinando Gonzagæ perscribit, collectis copiis Parmam oppugnet. Cogunt vno tempore Pontifex ac Gonzaga copias, rebusque omnibus paratis, Montius ac Vitellius Pontificij Duces Mirandulam, Gonzaga Parmam obsidet. Indignissimè enim ferebat Pōcifex Octaviū, quem initio Pontificatus in Parmæ ac Placentiæ Imperio confirmarat, Urbisq; Romę Præfectum nominarat, violata fide, oblitumque beneficij ad Francum defecisse. Pridem Antistes Atrebatensis de restituenda Veterum religione, suscipiendisq; Concilij Tridentini decretis, Augu-

Solutus Camillus Augustus, causa Belgionis ad Concilium Tridentinum, quifque in speciem laici ad sua reuertitur.

Offianus Farnesius de socero Cæsare diffusus, in Franciam regressus.

Inde iam auxilium recipit.

Itaque oppugnat, Farnesius tam à Pontifice quam à Cæsare.

1551 Itæ Windelicæ enixè, sed frustrà, laborarat. Septem-viro Mauritio ad Protestantes paulatim deficiente, ac Magdeburgicos simulanter oppugnante; quippe qui arcanum cum Franco fœdus, vt mox patebit; liberandi foceri Helli causa, contra Cæsarem moliebatur. Francus verò cum Turca paternam amicitiam tenouerat, eiusque classem in mari Mediterraneo expectabat. Cogebantur interim in Italia à Francis, Pontificiis, ac Cæsarianis summa cum diligentia veteres nouæque copiar. Sed Francus paratior, non diutius simulandum censens, triremes Massilia Duce Palino exire, ac Draguto Solymanni Præfecto iungere se iubet. Dragutus cum arcem Melitanam frustrà tentasset, præmisso Palino Tripolim (olim Leptis maior) Mauritanix ciuitatem, Hispanorum præsidio munitam, contendit. Conspectis Francis signis (qualia & Turcæ exposuerant) in portum vt amici admittuntur; vnde mox occupato oppidi portu, Turcæ qui sint declarant, (bellum enim neutra adhuc pars publicarat) præfidiarios cædunt, ciues capiunt, oppidoque præsidium cum commatu imponentes, discedunt. Sub idem tempus in Aquitania classe alia clàm instructa, Franci vndecim Belgarum onerarias, cum mercibus in Hispaniam pacis fiducia tendentes, capiunt. Tum ab vtraque parte libelli in publicum eduntur, quibus alter alteri violatæ pacis causas affigebat.

Franci illis Turcis aperis se hostes Cæsaris decident.

Item capiunt Belgarum onerarias in Hispaniam tendentes.

Hinc apertum bellum: et prima bellicæ arces Italia.

Confidit in variis causis.

Maria Austriaca, Cæsaris soror, Belgicarum nauium direptione violatam satis à Francis pacem iudicans, detentis eorum mercatoribus ac mercibus, sexto Kalend. Octobris Bruxellæ bellum in Francos nomine Cæsaris publicat. Exinde Cæsar Hispanos, qui per quinquennium in ditione Wirtembergica cōfederant, in Italiam ad Gonzagam mittit, solam arcem Aspergum, imposito Germanorum præsidio, in tota ditione feruans. Atqui hac ratione, vndique excitato classico, violatæque pacis fœdere, bellum summis viribus vtrunque apparabatur, partimque gerebatur. Pontificij enim in Italia, frustrà tentata Mirandula, interea Concordiam occupant, incenduntque. Oppugnabatur quoque Octauius Parmæ acriter: cui cum Strozza è Mirandula nouas copias subsidio mittit, à Cæsarianis cum Mercurio Baiardoque Ducibus in itinere ad vnum cæsi petiëre. E Mirandula Franci Bononienses omni calamitatis genere diuexabant. Quare coactus Pontifex, suos Parma ad Bononiæ defensionem proficisci iubet. Gonzaga arcem Colornam munitissimam expugnat. Octauius præsidij partem, Duce Andeloto ac Cipetra, ad vastandos Soragniorum agros mittit: qui cum id strenuè fecissent, in reditu à Cæsarianis victi, capto vtroque Duce ac Mediolanum perducto, præda exuuntur, ceteris Parmam confugientibus. Sed Horatius Farnesius duobus præliis feliciter crumpens, has clades pro parte vindicauit. Gonzaga, nouo in supplementum ad Parmam vocato milite, breui arcem Tizanam

zanam in potestatem redigis; productisque ad Carthusianos vsque ca-
stris, iisque communis, Parmam arctissime premit. Interea in Pede-
montana ditione Carolus Cossa Brisaccus, Francorum eductis copiis,
Cherium, Fanum Damiani, ac opportunas aliquot arces occupat mu-
nitque. Gonzaga, relicto ad Parmam Marignani Marchione, cum parte
copiarum in Insabres contendit, Brisacco se oppositurus. Marignanus
ob copiarum exiguitatem paululum à Parma reducto exercitu, idoneis
locis castella munitionesque instituit, Octauium longa obsidionis mo-
lestia ad deditorem compulsum. Strozza, proxima Parme oppida præ-
sidiis munit, longumque prospiciens animo bellum, in Franciam cum
Rege communicaturus, proficiscitur. Octauo Nouembris Mauritius
Septem-vir Saxo cum Magdeburgiis his legibus pacem facit: Magde-
burgici supplices Cæsari veniam rebellionis deprecantur. Nil contra Au-
striacam Burgundicamque familiam tentant. Cametz Imperij iudicio
se submittunt. Postremo Augustano Decreto stant. Urbis munitiones
à Cæsaris arbitrio dirimunt. Cæsaris præsidia omni tempore admit-
tunt. Aureorum Rhenensium quinquaginta millia Cæsari persolunt.
Tormenta maiora duodecim tradunt. Ducem Meckelburgij aliosque
captiuos gratis dimittunt. Postero die Mauritius cum Cæsariano præ-
sidio urbem ingreditur, eiusque nomine à Magistratu populoque sacra-
mentum accipit. Sub idem tempus Mauritius clam Cæsare cum Franco
foedus prius conceptum his legibus signat: Rex Henricus pro sua parte
fociis in singulos menses aureorum liliorum quadraginta millia nume-
rato; qua summa in Germania viginti millia peditum ac octo millia
equitum alunt. Germaniæ finibus exercitum suum, ut Cæsar interci-
piatur, aut vires eius distraherentur, admoueto. Belgis quoque iustis cum
copiis bellum infero. Initio Decembris Cæsar huius foederis ignarus,
Legatos Septem-virorum Mauritiij ac Brandenburgij pro Hessi liberatio-
ne enixe satagentes Insbruchi audit. Adferebant in eandem rem litteras
à Romanorum Rege, Alberto Bavarie Duce, ac à Lunenburgicis fratribus.
Adetant & Legati idem petentes Regis Danie, Frederici Septem-viri
Palatini, & aliorum. Respondet Cæsar, rem esse maioris momenti, quam
ut de ea ex tempore statuere possit; expectare se in diem ipsum Saxonie
Septem-virum Mauritium, aliosque Principes, quibuscum de Hessi li-
bertate esset acturus. Sub finem anni Maximilianus Austria Archidux
cū vxore ac liberis (an, vna tantum prole?) ex Hispania in Italiam, indeque
Tridentum venit. Maximo eis à Patribus Principumque Legatis in Co-
cilio Tridentino congregatis cum honore obuiam est itum, laetitiaque
cum comitatu aliquot diebus à Cardinale & Senatu præbita, donaque
abeuntibus adiecta. Oeniponti seu Insbruchi Cæsarem magno cum gau-

1551

*Parma lon-
go obsidu-
ni genere à
Cæsariano
premitur.*

*Magdebur-
gijis Mau-
ritio noua-
no Cæsari
se tradunt.*

*Nihilomi-
nus Mau-
ritius mag-
num cum
Franco
Cæsari
rem facit.*

*Agitur ad
Cæsarem de
Hessi libe-
ratione, re-
tine in in
Mauritiij
adueniunt.*

*Rediit Ma-
uritanus
cum uxore
ex Hispani-
a, Triden-
ti & Oeni-
ponti sum-
mo excep-
tar gaudet.*

1552

*Magne a-
lla Cæsa-
rem béne-
ritum, Se-
ptem-vir-
ab eo cras-
tas, cir-
cumvenit.*

*Passim
summis
Catholicis,
sursum Lu-
theranos
Scenarum
falsissim.*

*Exli Mauri-
tiani fa-
ma Triden-
tum allata,
maxima
pars Patru-
dorum se
recipit: Cæ-
sar quoque
militem co-
git, sed ferit.*

*Mauritius
Ereburgum
occupat, in-
de Oenip-
tem contem-
dit.*

dio aspicunt, hæc patrem, ille patrum focerumque. Interea miles, tam qui Magdeburgum oppugnat, quam qui defenderat, secreto Mauritij Septem-viri stipendio addictus, per Thuringiæ agros vagabatur. Fine huius anni, ac initio 1552. Tridenti cum Legatis Septem-viri Mauritij, Wirtembergij ac Imperialium aliquot Ciuitatum de causa Religionis variis modis disceptatum est, sed nullo cum fructu. Interim fama spargi cœpit, Septem-virum Mauritium, inito cum Franco aliiq; Cæsaris hostibus foedere, bellum parare. Quare mense Febuario, Oenipote Cæsar Mauritio scribit, dimisso milite ad se veniat. Respondet, persolutis, in quo totus esset, stipendiis, se eos exauctoratum, & Insbruchum seu Oenipontem Aulae suæ Magistrum mittit, qui hospitia præparet, ipse Mauritius Lintzium ad Rom. Regem proficiscitur, in speciem cum eo de liberandis captiuis Principibus acturus. Statuitur ad Kalend. Iunii hac de re Passuij Principum Conuentus. Interea clam nouis perditum equitumq; conscriptis copiis, non contemnendus exercitus coit, cui statim adductis auxiliis se iunxere Guilielmus Hessi filius, Ioannes Albertus Meckelburgi Dux, & Albertus Brandeburgius. Hi primò in Sueuiam irrumpunt, liberas passim Ciuitates occupant, tormenta aurumque extorquent, Protestantem Magistratum, reiecto Catholico, restituant. Idem Augustæ admissi faciunt, etiam ciuium tribubus, à Cæsare dissolutis, ad vetera signa reuocatis. Vltimam Cæsaris præsidio munitam frustra oppugnant, sed mulctatis iis ad octodecim aureorum milia ad Alpes contendunt. Ab alia parte Francus iustis paratis copiis, cum socios Germanos bellum Cæsari intulisse audiret, educto exercitu partim è Francis partim è Germanis conflato, in Lotharingiam ducit. Pertata Tridentum fama, Mauritanos Augustæ admissos, rectè ad Alpium occupandas angustias contendere, pars maxima Patrum ac Theologorum inde discedit. Cæsar verò per ditionem Tirolensem subito militem cogit. Ex Italia quoque adfertur, Pontificem Iulium pacem cum Franco confecisse, Salernitanumque Principem, occasione dissidij cum Protege Neapolitano orti, ad Francum defecisse, bellumque Cæsari ab ea etiam parte præparari. Mense Aprili Cæsar copias tumultuarias ad oppidum Rutam in Alpium ingressu situm conuenire iubet. Sed Mauritius, eorum munitionibus superatis, octingentos Cæsarianos in fugam coniecit, Fieslamque contendens, obuias munitiones expugnat, quosque Cæsar iis in locis habebat ad Alpium custodiam præfidiarios, cedit, aut pellit, occisis variis locis supra mille viris, & multo pluribus captis. Tum Ereburgum progreditur, magnoque militum labore in proximos arcimontes euadens, præfidiariosque tormentis oppugnans, mox ad ditionem cogit, captis hoc loco tribus virorum millibus, ceteris fuga elabuntibus.

tibus. Hinc eadem vsus celeritate exercitum Insbruchum, vbi Cæsar 1552

erat, conuertit; qui de capto præter opinionem Ereburgo, cæsisque omnium locorum præfidiarijs cætiot factus, cum se sine milite conspiceret, cedere (quod numquam fecerat) cogitur. Intempesta igitur nocte cum fratre Ferdinando omnique aulico comitatu, relicta impedimentorum magna parte, abitum parat, ac Villacum in Carinthiam iter fugæ simile instituit, in libertatem prius restituto Ioanne Frederico Saxonie, quinto à captiuitate anno; at ille Cæsarem hoc rerum statu deserere noluit, sed summa fide cum est comitatus. Mauritius Insbruchum ingressus, quidquid in oppido rerum erat Cæsarianarum, Antistiris Augustani, ac qui hos sequebantur, militi dat dissipandum. A Romanorum Regis ac ciuium fortunis abstinuit. Per triduum enim adhuc induciæ cum Rom. Rege Lintzj inita durabant. Hæc à Septem-vito Mauritio per Maium mensem sunt acta, nihilo segnius interea Henrico Francorum Rege rem suam in Lotharingia agente. Etenim mox vbi Mauritianos occupata Augusta ad Alpes contra Cæsarem tendere intellexisset, copias dudum conscriptas Tullium ciuitatem Impetialem ducit: obsides inuicem Rex ac Mauritius ex promisso mittunt, pollicitamque in tres menses Germanis ad bellum pecuniam Francus numetat; Metim vrbem clarissimam quarto Idus Aprilis partim astra, partim fauore quorundam qui intus erant, occupat. Hinc Tullium, Vitduniumque, ipsamque deinde Nanceium Lotharingiæ caput in potestatem redigit, Carolonouenni puero Lotharingiæ Duci filia sua Claudia desponsa, ipsoque in Franciam abducto, necquidquam reclamante Caroli matre, Christiema Dana, Cæsaris ex sorore nepte. Circa finem Aprilis Rex Metis discedens, Præfectos aliquot cum parte copiarum Treuerim præmittit, expertutos, an eadem facilitate ea vrbe potiri possent. Sed cautiore Treueri facti et anr, damno Metensium. Exinde initio Maij in Holdteanam ditionem saluosam siluestremque peruenit, tandemque Alsatiam rerum omnium copia abundantem ingressus, Argentorati vt Metis, intro-mitti varijs artibus frustra petit. Tum ad Regem iuxta Argentoratum castra habentem veniunt Protestantium Principum ac Ciuitatum Legati, eisque de aduentu gratias agentes, ne vltius progrediatut petunt. Cæsarem enim in eam uecessitatem redactum, vt Principum petitionibus necessario subscribere cogatur. Accedat, quod Rex cætiot esset factus, Matiam Austriacam, collectis in vnum quindecim Belgicorum peditum, ac tribus equitum millibus, Duce Reussio, ac Rossenio, flamma ferroque Campangam euastate, Rosseniumque Estainzum occupasse. Reditum igitur in Franciam parat, exercitu vnus in castris coadunato, Mosellam traiecit, receptoque Estainzo, Lutzenburgios inuadit,

*Cæsar
(quod nū-
quam fe-
cerat) co-
gitare hanc
cogit-
tione.*

*Interea &
Francus
Metim vrbem
Impetialem oc-
cupat.*

*Item infi-
diatur vrbi
Treuerensi,
sed frustra*

*Petitionibus
vsque Ar-
gentorati-
um; sed
ne vltius
progat
Germani
regem.*

1552
Altera
partem inna-
don: Pi-
cardiam
Belgæ, qua-
re Francus
ad eam con-
stituit.

Expugnat
Francus
aliquot
Hannonia
arces.

Agitur
Passauij de
pace inter
Mauritium
& Rom.
Regem Fer-
dinandum
nomine Ca-
saris.

Tandem
pax sanc-
tur huius legi-
bus: am-
plius Hoffus
liber de-
munerat.

Secunda de
religionis
pacis agitur,
inter omnes
pacem colun-
tes.

parte exercitus Vendomio tradita, qui Cæsarianos in Picardia similiter omnia vastantes inuaderet. Sed antequam is eò peruenire posset, Reufsius ac Rosleinus oppidū ac arcem Hefdiniensem, exeunte sine tormen-
tis & impedimentis Iulio ac Ranfa cum præfidiarijs, receperant. Fi-
ne mensis Iulij Robertus Marcanus Sedanij Dominus, Regi Henrico
titulo Marscalci militans, arcem Bulloniam, expugnato numerata pecu-
nia Præfecti animo, in potestatem redigit. Rex tora ferè Lutzenburgij
dinione occupata, Maseriam venit; exercitus verò Aubignij castra facit.
Inde in Hannones, se conuertens, ab Auennæ obsidione continuis plu-
uijs, præfidiariorumque constanter deterritus, ad arcem Tressonniam
pergit, eamque cum Glaionnio expugnaram, trucidatis præfidiarijs, di-
ruit. Eadem fuit Chimaij oppidi fortuna; vbi circiter ducentos Rex per-
didit milites, ambustos incensione pulueris tormentarij, qui à discurren-
tibus ad prædam militibus casu fuerat incensus. Inde propter perpetuos
imbres Guisam reuersus, distributo in præsidia exercitu, varijs casibus
valdè diminuto, in Franciam medio Iulij reuertitur, tribus mensibus
cum dimidio elapsis, ex quo Germaniam cum exercitu ingressus erat.
Eodem Iulio mense Passauij de pace tractabāt Mauritanus & Ferdinan-
dus Rom. Rex. Maurij verò exercitus, ne frustra tempus teteret, Fran-
cosurtum, in quo Cæsaris erat præsidium, duce Conrado Hestaino,
obsideri; quo conatu Georgius Meckelburgij Dux, tormenti manualis
globis iracundus, à parte Protestantium interiit, cogiturque ad hanc obsi-
dionem Septem. vtr Palarinus octo tormenta muralia mittere, nisi di-
tionem suam depopulari exurique mallet. Inrerè Rom. Rex Passaui-
o ad Cæsarem, ab eoque Passauium recurrent, Cæsarisque responsa non
degeneri animo (vt patebit) prompta, nec auctoritate Maiestatisque ca-
rentia, rebellibus adferens; tandem pridie Kalendarum Augusti his le-
gibus inter eos pacem facit: Confoederati Principes ante duodecimum
Augusti diem ab armis discedunt, copiasque dimittunt. Ad duode-
cimum Augusti Philippus Hassiæ Lantgravius in sua ad Rhenum ar-
ce Rynsfeldia liber constituitur, cum prius Cæsari de implendis condi-
tionibus tempore captiuitatis conceptis cauerit; quam in rem Maurius
Brandenburgiusque Septem-viri, ac Wolfgangus Biponti Dux, fidem in-
terponunt. Post sextum mensem in conuocatis à Cæsare Comitibus de
Religionis pace agitur; interea omnes ac singuli pacem colunt. Ad Ca-
meræ Iudicium Senatūque Protestantes etiam admittuntur. Confoe-
derati Principes foederi inter se facto, Francicoque renuntiant. Qui
hoc bello damnum acceperat, litem ea de causa non mouento, sed proxi-
mis Comitibus eorum rationem habent. Proscripti, modò nil noui con-
tra Cæsarem nec Imperium commiserint, Francoque militantes, intra
tres

„tres mēses, co deferto, domum redeuntēs, in gratiam recipiuntor. Alber-
 „tus Brandenburgius, si ab armis ante dictum diem dimissis copijs disces-
 „serit, hac pace comprehenditor. Qui has pacis leges violarit, hostis Im-
 „perij esto. Hæc à Cæsare, Rom. Rege, Mauritio ac Principibus Con-
 „fœderatis sunt subsignata. Mox tertio Augusti Mauritius filiusque Hassiæ
 „Lantgrauij copias Francofurto abduxere, hi in Hassiam, ille suas in Hun-
 „gariam Rom. Regi contra Turcas in auxilium misit. Risenbergius verò
 „sua cum legione ad Albertum Brandenburgium transijt. Hic enim pacis
 „legibus subscribere recusabat, arma retinebat; relictoque Francofurto ad
 „Moguntiam castra ponit, tandemque admissus, ciues sacramentum si-
 „bi dicere cogit. ac quaquauersum Spirenses, Treuirenses, Franconia: An-
 „tistites, alijsque pecuniarum exactioibus vexat. Cæsar facta pace, Vil-
 „laco Insbruchum reuersus, Augustam proficiscitur. Iam enim conuene-
 „rāt cohortes Germanorum, Bohemorum, Italorum ac Hispanorum, quæ
 „recenter cum Duce Albano sub initium Iulij Genuam appulerant. Hef-
 „sus è fœderis legibus domum liber profecturus, Mechlinia Louanium,
 „hinc Traiectum ad Mosam, denique in Hassiam venit. Cæsar cum co-
 „pijs Augustam intrat, lectumque à Protestantibus Magistratum loco
 „mouet, tribus a brogat, templaque aliquot Protestantibus, aliquot Ca-
 „tholicis designat; relictoque in vrbe præsidio, Kalend. Septembres dis-
 „cedit, Ioanne Frederico Saxone fidei officij, admonito, ac in Saxoniam
 „liberè dimisso. Cùm Cæsar in Franconiam peruenisset, quæcumque
 „Antistites cum Alberto Brandenburgio pepigerant, vt extorta, rescindit.
 „Idem Norimbergiis permittit, vtq; vetus cum Rhenanis Sueuisque fœ-
 „dus contra Albertum renouent, consulit: quod multi fecère, nil ex pro-
 „missa pecunia Alberto soluentes. Interea Cæsar per ditionem Wirten-
 „bergensem, intactis Vlmensium agris, ob eximiam erga se fidem, Spi-
 „ram, indeque Orotam venit. Decimoquinto Septembris Argentora-
 „tum cum ordinatio tantum comitatu ingressus, exercitum in proxi-
 „mos agros dispergit. Exinde Haganoam contendit, iterum Duce Al-
 „bano exercitus Legato constituto. tum Haganoa Lindauum petit, in-
 „dèque in Lotharingiam profectus, vndecimo Kalendas Nouem-
 „bres urbem Metensem, dolo à Franco occupatam, obsidione cingit.
 „Veriti id iam dudum erant Franci, propterea Nanceium Metim-
 „que egregiè munierant. Eo tempore ad Cæsarem Metim obsidentem
 „cum Belgarum venère auxilijs Lamoralis Egmondij Comes, ac pleri-
 „que alij Belgarum Procures. Oppugnabatur vrbs tormentis ac cunicu-
 „lis continuo, præteratque pro Franco Franciscus Lotharingus Guisæ
 „Dux, Legatum habens Petrum Strozam, habebantq; in præsidio octo
 „millia peditum electorum ac tria millia equitum. Agebat tunc haud

1552

*Exhibetur.
 Erna nova
 bellum in
 Germaniam
 comit et mo-
 lationibus
 Hefsus liber
 dimittitur.*

*Cæsar ite-
 rum Pro-
 fectus An-
 guila Ma-
 gistrum
 mouet.*

*Item alia
 vrbes in
 transitu
 videt.*

*Demum
 vrbes
 Metensem
 obsidione
 cingit.*

1552 ptoctul Pontmussonio Albertus Brandenburgius cum quinquaginta peditum signis, ac valido equitatu. Qui dum se cum Franco de stipendiis præteritis ac futuris non conuenire posse videt, interpellantibus Cæsarem Proceribus Germanis, in gratiam recipitur, præteritæque omnia obliuioni mandantur. Francis certioribus factis Brandenburgium cum Cæsare transgressisse, sed dissimulare, Rex Aumalæ Duci, Guisij fracti, quatuor millia equitum attribuit, iubens Albettum pellat aut interficiat. Eius enim pedites parum timebat, quod plerosque etiam ad sua stipendia pertraxisset. Albertus de Aumalij aduentu peditumque dubia fide edoctus, nil animo commouetur, sed equitum fidei virtutisque confusus, instructa acie Aumalio obuiam tendit, inque mediam eius aciem audacter inuectus pernumpit, reflexisque momento equorum habenis, idem feliciter audet. Aumalius hoc incursum tribus locis vulneratus, equoque deiectus, capitur, multique nobiles ac ignobiles equites cæduntur, aut capiuntur. Cecidere circiter octingenti, ceteri fuga euasere. Albertus ouans ad Cæsarem cum captiuis profectus, amicè suscipitur, castrisque separatim a Mosellam iuxta Abbatiæ D. Martini, quæ Metis Franciam respicit, ponens, impeditbat ne quid ab ea parte ad urbem inferretur, quotidianaque Francorum eruptiones & repulit, & sustinuit forriter, cadente hoc conatu eius Legato Lichtbergenfi Comite. Cæsar, qui ob articularis morbi seruitiam hæcenus Theonuillæ substiterat, duodecimo Kalend. Decembres ad exercitum venit; tantæque tum ingentium tormentorum vi ac multitudine urbs oppugnari est cæpta, ut fragorem Argentoratum usque exaudiret tradant. Egmondus interea cum duodecim equitum Belgicorum millibus, iustaque peditum manu, Pontmussonium in potestatem redigit, indeque Tullium profectus, frustra ibi laborat. Tandem cum Cæsar ad urbem Metensem tormentis nec cuniculis quidquam proficeret, & e centum peditum millibus quæ Cæsar ad urbem adduxerat, supra quadraginta millia dysenteria hiemisque intemperie periissent, nulla ratione consultum iudicans, reliquum exercitum magna parte etiam morbo affectu, cum dubio expugnationis euentu firmissimo præsidio obicere, motis castris, tormenta præmittit, Metisque Kalendis Ianuarij anno 1553. deferit, fortissimis equitum turmis in tergo relictis, qui erumpentes magno numero hostes non semel, illata clade, repulere. Cæsar Theonuilla in Belgium est profectus. Interea Vendomæ Dux Picardiæ pro Franco Gubernator, nihil terribis brumæ diebus, Hefdinum aggressus, mirabilique arte tormentis per loca paludosa attractis, cum murum aggeremque prostrauisset, effecit, Reuslij Comitis filius omnibus viræ fortunarumque incolumitatem pactus deditionem faceret. Mox Cæsar, veteribus copiis conue-

Brandenburgius Cæsari reconciliatur, sed pace non daturus.

Probus Cæsari Brandenburgius insigni clade Francum illata.

Cæsar Egmondium Pontmussonium.

Nihilominus pluri- bus dysenteria & hiemis intemperie assumptis, Cæsar in beluina conuenit.

1553

conue-

conuenire iussis, cum Rossesium cum parte copiarum in Lutzenburgios misisset, reliquijs Reussium præficer, Terowanamque Morinorum vetus oppidum Flandris infestissimum expugnare iubet. Reussius, productis tormentis, oppidi murum aggeremque acriter diuerberat: adest etiam nouis cum copijs Pontus Lalainus Bignicurtij Regulus, duobusq; locis oppidum premunt. Miserat Francus paulò antè Terowanam cum aliquot equitibus Marcanum, qui se Bullonij Ducem nominabat, cum Essæi Domino, vt iuncti Mommorancio Comeftabilis filio natu maximo oppido præssent. Durante Terowanæ obsidione, moritur Adrianus Crouiacus Reussij Comes, succeditq; illi filius natu maximus Ioannes: exercitus verò cura imperiumque mansit apud Bignicurtium. Vendomius Francus Cæsarianos à Terowanæ obsidione retracturus, iussis in vnum coactis copijs, Flandriæ minatur. Sed nihilò segnius Terowanam Bignicurtius oppugnat; factoque tormentis ingenti hiatu ac ruina, pridie Idus Iunij inuasionis dat signum. Irruentes ferociter Belge, prælium cruentum committunt: resistunt obstinatè Franci: cadunt ab vtraque parte multi, ac è Francis Præfectus Essæus, in cuius locum succedens Mommorancius, magno animo pugnam restituit, adeò vt post decem horarum continuum prælium, Cæsariani receptui canentes, militem seruato ordine reducerent; statimque alio loco translatis aliquot tormentis, factoque ingressu, & hîc oppidum inuadunt. Repugnant, sed maiori cum detrimento Franci. Quare non diu se vim oppugnantium duobus locis Belgarum laturos sentientes, ab vna oppidi parte, ignaris his qui alteram oppugnabant ruinam, deditionis signum exponunt. Dum colloquuntur, Hispani proximo loco discessisse custodias videntes, appositis muro scalis transcendunt, magnaq; voce captum oppidum conclamant: quo tumultu, qui compositionis causa aduenerant, vitam tantum pacti, deditionem faciunt. Qui verò ab alia parte propugnabant, opprimuntur; maior pars, proiectis armis, capitur. Oppidum militi datur diripiendum, deinde funditus deletur. Capta est Terowana quarto Idus Iunij, toties superiori sæculo capta & recepta. Extat hic versus numeralis;

IVulvs eX MorInIs, VICtrICla signa potentI

Dat CaroLo: FranCV's VldIt & IndoLVIt.

Capiuntur Mommorancius, ac alij aliquot viri clari; cæsitantum trecenti. Martignius ac Dampertus parua pecuniæ summa ignoti se redimètes, euasere. Exinde exercitui Cæsar præficer Emanuelem Philibertum Sabaudie Ducem, nulla tamen Bignicurtij culpa, sed eo perhumanitè Sabaudus, ob familiæ claritatem, cedente. Sabaudus Monstreulium expugnare statuens, cum certior esset factus, eò Vendomium sex peditum ac duo equitum millia misisse, mutato itinere Hefdinum copias connec-

*Obsider
Cæsariani
Terowanam.*

*Eandem
per decem
horas Belgæ
ferociter
oppugnant
franco se
desolandi-
bus Frâci.*

*Demum al-
tera cruen-
ta oppugna-
tione Ter-
owanæ Cæ-
sariani ce-
dit.*

*Diripiunt,
& funditus
deletur.*

*Nouus
exercitus ex-
ercitus Lo-
gari: Sa-
baudum
Hefdinum
obsidet.*

tit.

1553

tit. Præter arce oppido ac arce iusto cum præsidio Marcanus, aderantque Comes Villerij, Horarius Farnesius, Dampietra, Martignius, aliique aliquor viri Nobiles. Sabaudus statim oppidum capir: ar in expugnanda arce omnis consistebat difficultas; hanc enim luminis viribus Franci munierant, tuerique stauerant. Sed cum tormentis ac cuniculis in magnum essent adducti discrimen, de compositione tandem agunt. Cumque parum conuenirent, nec tamen spes concidisset, vno eodemque tempore in arce puluis tormentarius fortuito igne correptus Francos complures extinxit, aur ambussit, cuniculique à Sabaudo instituti, concepto igne, arce partem disiecere, accurrensque Horatium Farnesium, Dampietrum, Martignium, compluresque alios in frustra discerpere. Quinto itaque Kalend. Augusti Cæsariani arcem capiunt, ceterosque omnes cum Marciano, Comite Riouio, Villario, Iolzo, Culano capros ad Sabaudum perduxere. Oppidum verò cum arce, quod proximis triginta annis sæpius hinc inde esset captum, funditus diruere, nouumque sequenti anno, vt dicemus, inter propinquas paludes condidere. Dum hæc in Picardia gererentur, nihil pacatior erat Germania. Etenim Cæsar initio anni Theonuellâ in Belgium proficiscens, Alberti Brandeburgij copias in Treuironum agris, donec soluta essent stipendia, manere iusserat. Sed ijs acceptis, Albertus in Germaniam cum auto tendens, nouumque militem conscribens, iterum Norimbergijs, Franconiarque, Antistitibus crudele inferebat bellum. Id vt sopiretur, diuersis habitis conuentibus, varij pacificatores, ipseque Cæsar & Rom. Rex mense Martio, Aprili, ac Maio frustra laborant. Quare tandem, fœdere inito, contra Albertum factamento se deuinxere isti: Imperij Senatus, Norimberga, Archipræsules Mogunrinus ac Treuirensis, Septem-vir Mauritius, Henricus Brunswicanus, Wolfgangus Prussiar Magister, aliique minores, moxque copias conscribere. Septem-vir Mauritius belli socialis Dux nominatus. Sed Albertus, multo fœderatis paratior, interea infestissime Brunswicanos, Norimbergios ac Francones depopulatur, in oppida ac pagos igne & ferro sæuens. Qua ratione per Germaniam furentem repressuri confœderari, (quibus & Romanorum Rex interea se iunxerat) Alberto Kaleudis Iulij solemniter bellum indicunt. Contemnit hoc Albertus, trajectoque amne Visurgi, ad Saxoniar fines contendit. Septem-vir Mauritius confœderatorum Dux, celeritatem Alberti admiratus, sociorum copias in vnum cogit. Sed tempore exclusus, expectare omnes non potuit, nisi, se deriso, impunè Albertum Saxoniam suam vastare maluisset. Cum vterque exercitus ad Visurgim conuenisset, sine mora acies instruunt, nonaque Iulij, exoneratis magna cum strage hinc inde maioribus tormentis, acriter cum omni equitatu vtrunque concurrunt, victoria tandem in partes

Oppido simul & arce paritur, & destruit, mox clementer loco nouum institutum extruunt.

Iterum Brandeburgius in Germaniam turbam citat.

Plures fœderati Principes Brandeburgie bellum indicunt.

confec-

confœderatorum inclinante; quo tamen prælio Septem-vir Mauritius
 ita est fauciatus, vt post scriptas ad Antistitem Wireburgensem litteras,
 (obsessis omnibus itineribus Albertum elabi non sineret) postridie diem
 obitet. Sepultus est Fribergi oppido Misniæ, iuxta patrem Henricum,
 ac filiolum Albertum, ætatis annum trigesiumum tertium ingressus, vni-
 ca relicta filia heredeq; Anna, altera Guiljelmi Nassauj, Aurantij Prin-
 cipis postea vxore. Cecidere cum Mauritio, cruenta obtenta victoria,
 Carolus & Philippus Ducis Brunswici filij. Albertus, desideratis circi-
 ter quinque equitum millibus, fuga est elapsus. Pediratus, visa equitum
 clade, non tentata pugna, deditionem fecit. Relata sunt ad Mauritium
 adhuc spirantem quinquaginta quatuor pedestria militaria signa, eque-
 stria quatuordecim. Successit Mauritio in Septem-viratu, aliisque Di-
 tionibus, in quas filix ius non habent, frater Augustus, qui Daniæ Regis
 filiam vxorem duxerat, frustra se opponente, veteremque dignitatem à
 Cæsare repetente Ioanne Frederico Saxone, eiusque filiis. Pridie Nonas
 Iulij obiit Eduardus Sextus Angliæ Rex, Henrici Octauj filius, decimo
 sexto ætatis anno, successitque illi soror natu maior Maria, etsi non sine
 difficultate, vt mox dicemus. Huius anni vere Garcia Toletanus, Ferdi-
 nandus Gonzaga, & alij in Italia quoque exercitum coegerant, castiga-
 turi Senenses qui Francum admiserant. Censebantur copix ultra duode-
 cim peditum, ac tria equitum millia. Franci ex aduerso quatuordecim
 circiter peditum, & duo equitum millia in Senensium oppidis habe-
 bant distributa. Aduenientes Cæsariani, arces oppidâque aliquot expu-
 gnant, interque alia Monselonium, capto Præfecto Sartorio Thieno, no-
 bili Vicentino; tum Asinolingam, Turritam, Lucignanum ac Monti-
 cellam, cæsis vbique præsidianis. Montalcinam, aliquamdiu obsessam,
 expugnare ob aduentum classis Turcicæ non potuere. Exoratus enim
 Solymannus à Salemitano Principe qui ad Francum defecerat, Regi
 Henrico succurreret, classem Dragutum educere, Cæsarisque ditiones
 inuadere iusserat. Quare Garcia, dimissa Montalcina, cum copiis in re-
 gnum Neapolitanum reuertitur, idemque ceteri Duces fecere. Erat hoc
 tempore Francica classis viginti quinque trirēmium in Senensium por-
 tu, qui Herculis Monæci dicitur, Dragutum cum Solymanni classe ex-
 spectans: qui cum mense Augusto venisset, Franci eductis Sena, Du-
 ce Thermæo, aliquot peditum signis, perque trirēmes distributis, cum
 Draguto Corsicam inuadunt, statimque Bastiam deditione accipiunt,
 deinde Fanum Florentij, Glassam vi expugnant. Dragutus ab altera
 Insulæ parte obsidebat Fanum Bonifacij, præcipuum Corsicæ propu-
 gnaculum; vbi desideratis circiter sexcentis Turcis, instante autumnno, re-
 infecta discedens, Constantinopolim reuertitur, magna Christianorum mul-

1553
 Cruentum
 prælium
 cum Bran-
 deburgis,
 quo vulus.
 nam vi-
 deri Man-
 ritius po-
 stidia
 obijt.

Bradebur-
 gus deside-
 ratu circiter
 quinque
 equitum
 militum,
 fuga elap-
 sit.

Eduardo
 Angliæ Re-
 gi defuncto
 successit
 Ierem Ma-
 ria.

Belam ita-
 rum Italia.
 lina ob Fra-
 corum præ-
 sidia in Se-
 nensium op-
 pidis ad-
 missa.

Franci illi-
 duce Thermæo
 cum Thera
 Corsicam
 inuadunt.

multi-

1553 multitudo in seruitutem abducta. Interea in Gennania Albertus Brädeburgius, collectis è fuga copiarum reliquiis, nouisq; aliquot conscriptis cohortibus, Brunswichi se continebat. Henricus Dux Brunswichi, Mauritio à confederatis suffectus, veteribus copiis, quibus Norimbergij ac Antistites stipendia soluebant, suos iungit, Idibusque Septembris in aciem educit. Prodit contra pugnacissimus Albertus, iterum tentaturus an se Germaniæ Regem fortuna esset factura; sed numero virtuteq; superatus, altera accepta non exigua clade, profligatur, ac Brunswichum rexit. Cumq; intellexisset, Ducem Henricum ad vrbs obsidionem cum exercitu properare, educto equitatu, in Thuringiam, indeque in Franconiam contendit, vagus oberrator, imbecillibus tantum vim, vt aurum extorqueat, inferens. Interea Comesstabilis in Picardia haud procul Ambiano iustum exercitum cogebat, moxq; iuxta Picquinium castra communit: quæ cum indies augerentur, Sabaudus Franco copiis impar factus, in Hannonia iuxta urbem Valencensem se quoque castris munit. Rex Henricus ad castra sua veniens, Picquinio Corbeciam septimo Kalend. Septembris mouet, frustra q; tentata Baupama, per Comitatum Fani D. Pauli sub initium mensis Septembris ingressus, flamma ubique graßatur. Postridie Nonas Septembres omnibus cum copiis haud longè Cameraco confidet, urbemq; per Legatum Castrensem aperiri iubet. Nil pacari responderur. Paulo enim ante Reussius, Barbanfonijs ac Hericurtius cum milite intrarant, leuibusq; præliis Francos exercebant. Pridie Idus Septembres Rex Cambresij admittitur, sèq; hic cum Cardinale Famesio, ceterisq; Proceribus reficit. Tandem decimo-octauo Septembris haud procul Valencenis castra locat. Pars copiarum Cæsaris in vrbe erat, pars cum Sabaudo arcem Famaam, collenq; Mommowiacum subiectamque eius vallem occuparat, magnumque hic sclopetariorum numerum condiderat. His locis sæpissimè vario euentu est certatum, Francis audacissimè ad castrorum Cæsarianorum munitiones summo cum periculo excurrentibus, cuius temeritatis non pauci pœnas, discepti laceratique à tormentorum globis ac sclopetariorum grandine, dabant. Rex Cæsaris copias singulis horis augeri, ipsūq; Cæsarem, quamuis toto corpore articulari morbo miserè oppressum, cum omni Belgarum nobilitate ad castra properare intelligens, è Procerum consilio vndecimo Kalend. Octobres sub auroram castra Sulesino mouet, Cambresiumque reuertitur, pagis omnibus, vbi incendiariis adiutus erat, exustis. Inde ad Fanum D. Quintini militem partim in præsidia distribuit, partim solutis stipendiis exauctorat. Idem faciunt Cæsariani, continuis autumnii pluuiis coacti. Eodem ferè tempore in Subalpina ditioqe Franci Vercellas fraude occupant. Sed accurrente paratissi-

*Brande-
burgus se-
cundum
accepit cla-
dem.*

*Franci in
Artesia
flamma
viresque
graßantur.*

*Frustra
tentant
Cameraco-
nem, periu-
tur tamen
Cambresiu.*

*Sæpius leui-
bus præliis
inter Cæ-
sarianos &
Francos in
Hannonia
certatur.*

*Ob emi-
nem an-
tium pla-
nuis viri-
militem in
præsidia
distribuit,
partem o-
ciam exau-
ctorant.*

mis

mis cum copiis Ferdinando Gonzaga, cum eius muniendi, nec expugnandæ arcis tempus haberent, abducta rerum hominumque præda, oppidum deferunt. Kalendis Octobris in Anglia Maria-Westmunsteri Regina coronatur, habitisque Londini Regni Comitibus, loco motis hæreticis, Catholicam Religionem Angliæ restituit, ac de nuptiis cum Hispaniarum Principe Philippo Cæsaris filio iuenculo viduo incundis, agi est ceptum: quod Anglorum aliquot Procures, qui Ioannæ Suffolciæ ab Eduardo testamento Reginæ nominatæ studebant, & ipsam Reginam proclamant, ægrè ferentes, captis armis cum copiis contra Mariam Londinum contendunt. Sed rebus malè succedentibus, omnes ferè cum Ioanna Suffolcia eiusque patre & marito capti, duodecimo Februarij anno 1554. Londini publicè capite plexi sunt. Eiusdem mensis die vigesimoprimo Vinariz moritur Sibylla Cliuia vxor Ioannis Frederici Saxonis pridem Septem-viri; qui vndecimo post die in fata concedens, vxorem est secutus. De nuptiis Philippi Principis Hispaniarum, ac Mariæ Reginæ Angliæ, opera Cardinalis Reginaldi Poli ex Regia Anglorum stirpe orti, quem Papa Iulius constituendæ Religionis causa in Germaniam ac Angliam miserat, agi ceptum erat. Nunc verò Cæsar vt nuptiarum leges conciperetur, filium Philippum Bruxellam vocat. In Angliam verò Legationem, rei transigendæ causa, ad Reginam valdè honorificam mittit, cui præerat Lamoralis Egmondij Comes. Cum eo ibant Brabantiz Cancellarius Philippus Nigri, Carolus Lalaini Comes, Ioannes Mommorantius Carreæ Dominus: qui certis legibus nuptias confirmarunt. Leges omittimus, quòd propter sterilitatem nuptiarum inutiles fuerint. Egmondus, vt est Principum mos, Reginæ Mariæ, nomine Principis Philippi, armatus aliquanto tempore accubuit. Elisabeth Mariæ soror, sed alia matre, de superiori seditione suspecta, in honestam custodiam concluditur; è qua paulò post sponsi Principis Philippi deprecatione liberata est, ea quæ postea Philippo eiusque filio tantum negotij vsque ad annum 1600. exhibuit. Circa finem mensis Aprilis Aumalæ Dux ad urbem Metensem ab Alberto Brandeburgio captus, persolutis ei sexaginta millibus aureorum liliorum dimittitur: pauloq; post Cæsar Albertum diuina humanaque iura iridentem, à Senatu Imperij superiori anno proscriptum, iterum euulgaris Bruxellæ Brabantiz sit teris, proferibit. Eum Henticus Brunswichi Dux acerrimè persecutus, tandemque adeptus, omnibus impedimentis ac tormentis, militibus diffugiens exiit, ipse cum paucis tranato Mæno Kintzingium euadit, donec mense Iunio Blasfemburgo munitissimo ditionis suæ propugnaculo in Regis Rom. potestatem redacto, omni ditione exutus, in Franciam ad Regem Henricum profugit; cui cum se non admodum gratum adue-

1553

Maria in Anglia Regina proclamatur, frustra quibusdā obviati-

1554

Desponsatur Maria Philippi Principis Hispaniarum.

Elisabeth Maria soror, de superiori seditione suspecta, concluditur, sed mox reuocata Philippi dimittitur.

Brandeburgius aliam adhuc accipit cladem, nec tamen se submisit.

1554 nisse hospitem videret, per sesquiannum suo ære tenuiter in Francia vixit. Postea quasi precario apud Marchionem Badensem mansit, ibique anno 1557. obiit, anno ætatis trigésimo quinto. Consideret Lector horribiles calamitates, quas hoc octennio per causam restituendæ Religionis Germania pertulit. Sub hoc tempus moritur Carolus Sabaudia Dux, Verceilis sepultus, relicto filio herede vnico Emanuele Philiberto, à Cæsare dudum, ob ingenium acre, magnis exercitibus præfecto; cuius nunc sæpius mentio facta est, & fiet. Interea Philippus Hispaniarum Princeps, armata Coronæ à Bernardino Mendoza insigni classe, quæ fuit 80. magnarum, ac 40. minorum onerariarum, vehentium quatuor millia Hispanorum peditum, ex Hispania in Portum Angliæ oppidi Hamptonij 19. Iulij appellit. Prodierant obuiam medio Oceano 18. ingentes Anglicæ, ac complures Belgarum naues, tormentis vniúsque optimè instructæ, maria omnia explorantes, omniq; metu aduenientem sponsum liberantes. Præfatus est Hamptonij Princeps Philippus semper in publico, nullis ei præter Reginæ ministros ad mensam seruientibus, Hispanis non parum murmurantibus. Tum ad Reginam mittit Ruigomium Siluanum, suo nomine offerri iubens monile, frontale, brachialia ac armillas, quæ summam centum millium ducatorum excedebant. Cùm Princeps Hamptonij porta exiens Wincestriam, vbi Regina erat, contendere, decem Anglicos equos gradarios, ad iter magnificè instructos, Reginæ nomine Antonius ei Brunius offert; è quibus statim vnum conscendit, ceteri Hispanis Proceribus cessere. Vigésimo quinto Iulij, qui D. Iacobo Hispaniæ Apostolo sacer est, Wincestræ in summo templo regia pompa matrimonio iunguntur, præeunte Antistite Wincestrio, Maria annos nata triginta octo, Philippus tantum viginti septem. Proclamati mox hi eorum tituli: Philippus ac Maria Dei gratia Rex ac Regina Angliæ, Franciæ, Neapolis, Ierosolymæ, ac Hiberniæ. Interim Rex Franciæ Henricus veteribus nouisque in vnum coactis copiis, exercitūque in tres partes diuiso, Belgas aggreditur. Fani D. Andrea Regulus decimo tertio Kal. Iulij cum vna parte Marieburgum, à Regina Maria Cæsaris sorore ante paucos annos conditum denominatumque, contendens, munitissimum oppidum, quod Præfectus Martignius Risleri Dominus Regi partim numerata partim promissa pecunia vendiderat, sexto Kalend. Iulij, ne vno quidem exonerato tormento, deditione recipit. Altera pars Regij exercitus Duce Comestable ac Vendomio, Auernam versus profecti, iterum captum Treslonium, Glaionium ac Chimaum incendunt, munitionesque diruunt. Tertia pars, Præfecto Niuernij Duce ad siluam Arduennam deflectit, ac Orchimontem expugnat; Villarium, Iedinesiumque, fugientibus præfidiariis, occupat. Idem fit Bauraini, Fumentij,

*Philippus
Hispania
Princeps
cum eius
classe in
Angliam
ad sponsum
nauegat.*

*Monilia
various
centum
millia du-
centorum
sponsa res-
tinent.*

*Celebra-
tur Ma-
rimonium
Wince-
stræ ipso
D. Iacobi
Apostoli.*

*Francus
proditore
Præfatus
occupat
Mariebur-
gum.*

mentij, ac Hiergæ. Pridie Kalendas Iulij iidem tres exercitus in vnum 1554

cœunt, aduenientēque Rege, ad Mosam proficiscuntur, Bouiniāque Namurcensis ditionis oppidum tormentis expugnant. Qui in arce erāt, aliquandin se egregiē defendentes, cū nemo auxilium adferret, vitam fortunāsque incolumes pacti deditiōem faciunt. Oppidum militi ditipiendum datur. Ab altera Mosæ parte Niuernius Dionantum, ditionis Leodiensis oppidum, quod Cæsari Leodienses fœdere essent iuncti, acriter oppugnabat. Sed bis ab Hispanis ac Germanis Duce Iuliano Romero reiectus, tertio maiorem vim eo parantē, desperans Romerus ab exigu

Hinc Bouiniā expugnat, tradenti se tandem etiam ar-

quo præsidio vltra sustineri posse, ad Niuernium profectus, pactusque præsidarij cum armis impedimentisque exirent, oppidum dedit. Arx in medio sita, cū actis cuniculis, subdito incensoque puluere tormentario excinderetur, oppidi quoque maiorem partem absumpsit. Cæsar edoctus Regem, Mosæ amnis commoditate vteritem, oppida arcesque ad eius ripam sitas facilē in potestatem redigere, vires Namutcum colligebat, nominato Sabaudix Duce Legato, adiunctis ei Castaldo Platinæ Comite, Antonio Auria, ac aliquot Belgarum Proceribus, ceteris ad parandas copias in diuersa loca dimissis. Interim Rex tertio Idus Iulij Dionanto mōuēs, transmissio amne Sabi, duobus Namurco milliariibus castra locat: sed ob propinquitatem Cæsariani exercitus indies augefcen-

Quin & Dionan- tum ab exiguu Cæsari præsi- dio in se- sum & aliquan- diu oppu- gnatum se in dedit.

tis, non diu manendum censens, Mariemontium vno distans Binftio milliari, venit, deliciāsque Mariæ Reginae cum arce incendit. Hinc Binftium obsidet, oppidum tunc parū munitum: quod cū aliquandiu tormentorum vim pertulisset, deditiōem nulla conditione facete cogitur. Plebs militēsque inermes dimittuntur: Præfecti cum ditioribus ciuibus pecunia se redimunt. Oppidum direptum cum palatio incenditur, iidemque incendiarij, per aliquot milliaria in Hannonia sæuientes, calamitosam huius expeditionis memoriam, pagis arcibūque compluribus euerfis, reliquere. Hinc Franci Mabugam proficiscuntur, eamque cum vicino Bauaio, præfidiis destituto, similiter incendunt. Cæsaris copix Regias insequiebantur. Rex castra posuerat medio inter Valencenas ac Quēsnoū itinere, iamque com meatus inopia laborare incipiebat. Insistebat enim Sabaudus Francorum vestigiis, adeptumque Fani D. Andree Regulum, ad torrentem haud procul Quēsnoo equites transmittentem, intradit, paucis que captis, pluribusque cæsis, impedimenta fere omnia diripit, ceteri Regem incitato passu insequuntur: iam enim Cæsaris vires vndique conuenerant. Sciebat id Rex: quare magnis iūneribus Franciam versus iter instituens, circa finem Iulij Creueceurium venit, ibique exercitum reficit. Haud procul à Rege Cæsariani castra ad Scaldim locant, Cameraco necessaria recipientes. Rex Cæsaris copias formi-

Mariemontium inceditur, deinde & Binftium, multisq; artibus soci- na.

Cæsariani Francorū vestigijs insequentes, eos in Franciam paulatim eadem co- nunt.

1554

*Interim
adhuc in
Arctia
quoque
fluminis
Franci sa-
munt.*

*Stant non
longè à
Rentiaco
acriter enim
que ad pu-
nam pa-
rata.*

*Pugnatur
eruenti
clava ferè
aqualis
ecedere ab
utroque
parte su-
pra bis
mille se-
pingenti.*

*Sabaudo
transmisso
Somma,
multa si-
militer
Franco-
rum oppi-
da, arces
et pagos
fluminis
absumat
hinc Hes-
dinum
nouè cen-
dore inci-
pit.*

dans, æquum in locum non descendebat ; sed postridie Kalend. Augusti Creueceurio mouens, Baupamam contendit, eadem ratione quam in Hannones seruauerat, in Atrebatensium incendiis grassans. Inde ad arcem Rentiacam castra ponit. Venerat iam ad castra Cæsar, qui cum subse- quens, Marquij, vnico Rentiaco milliari, confidet. Franci tormentis ar- cem vehementer oppugnant. Sed præfidiarij de Cæsaris præsentia cer- tiores facti, magnis animis repugnant. Cæsar propius Regem Rentia- cumque castra mouet, vnumque ; è propinquis collibus Francis vicinum, in cuius decliuitate ignaris Cæsarianis Franci insidias locarant, non sine sanguine occupat. Stabant Cæsariani Francique, instructis aciebus ad pugnam parari. Sed cum se colle, pro quo diu erat certatum, pulsos Fran- ci viderent, deserto Rentiaco, præmissisque tormentis, impedimentis, omnique peditatu, citato passu abibant, equitatu loco consistente, pedi- tumque discessum tegente. At mox à transfuga de paucitate Cæsaria- norum collem occupantium admoniti (maiore enim exercitus Cæsa- ris partem eò se contulisse existimabant) è vestigio omnem in eos equi- ratum, addita peditum Germanorum legione, ducunt ; Swartzen- burgioque in fugam coniecto, Nassauj legionem solis ardore sine ordi- ne vagantem, pertumpunt (Hispanis ad saltum sine incommodo se reci- pientibus, sclopetisque se defendentibus) ac antequam à ceteris Cæsaria- nis succurri posset, concidunt, instantesque nocte, concitato equorum cur- su ad pedes suos, sine tubæ sono procedentes contendunt. Clades ferè æqualis fuit ob priorem Cæsarianorum victoriam. Cecidere ab vtraque parte, diuerso pugnae euentu, supra bis mille septingenti viri, ac ferè om- nes Nassauicæ legionis Germani, signis eorum militaribus ad Regem relatis. Rex multum itineris prægressus, tandem Abbeuillam, Ambia- num, indeque Compengam venit ; vbi fine mensis Augusti exauctora- tis Heluetis, Germanorumque maxima parte, in vltiorem Franciam abiit, ceteris copiis partim in præsidia distributis, partim Vendomio Pi- cardia præfecto attributis. Cæsar corpore æger Bruxellam, tradito exer- citu Sabaudis, reuertitur ; qui Francos, traiecto amne Authia, insequens, ar- cem Auchiacam expugnat. Tum transiisse Somona, qui Atrebatensium à Picardis separat, capit incenditque Dampetram, Durriam, Machium, Maintenaum, Fanum Riquetij, & alia ; conuersoque exercitu ad Comi- tatum Fani D. Pauli, indeque Monstreulium ac Dorlanum, vltationem redderet, omnes eius tractus Francia pagos incendit, & pro diruto supe- riori anno Hefdino, ad Vicum Mesnium iuxta amnem Cancem, intra paludes còdere cepit Hefdinum forte seu nouum, adiectis vastæ molis quatuor munitionibus : quæ dum perficiuntur, eodem loco cum exer- citu manet, Monstreuliorum Dorlanorumque eruptiones reprimens.

Hefdino

Heldino permunito, Cæsariani, iterum Soimona traiecto, Ambianum
 vsque igne sæuiunt. Hinc Corbeiam ac Einchrium contententes, exustis
 his oppidis, tandem Bapamam initio Decembris reuerruntur, exaucto-
 ratisque Cameraci atratis equitibus, Germanorumque legionibus, Bel-
 gas Sabaudus in proximis oppidis hibernare iussit; idemque mox faciens
 Vendomius, rusticorum calamitatibus vltro citroque ad tempus dede-
 re inducias. Atdebat in Italia adhuc bellum Senense. Ad Marignanum
 Cæsaris Ducem magna auxilia adduxerant, Ioannes Luna ex Insubri-
 bus, Madritius è Regno Neapolitano, adeò vt in acie produceret 14. pe-
 ditum ac duo equitum millia. Nec minores Strozza Senensibus à Fran-
 co subsidio missus habebat copias, cum non ita pridem Massilià sex mil-
 lia peditum accepisset. Quare vterque Dux, in aciem productis omni-
 bus copiis, pugnae occasionem circumspectabat. Recipit interea Mari-
 gnanus Moncarolum ac Moncatinum, paulò ante à Strozziis occu-
 pata; indeque Senas profectus, vbi copias admouet, ad portam Roma-
 nam munitionem erigit; cumque Strozziiani ad expugnandum Mona-
 sterium contendissent, misso Marignanus iusto subsidio, acriter eo euen-
 tu est concursum, vt circiter octingentis hinc inde cæsis, intactum Stroz-
 ziani Monasterium relinqueret. Tum Strozza Senas rectà contendit, col-
 lèmq; munitioni Chamolæ inminentem occupare conatus, præuen-
 tum se à Marignano teperit. Raptato igitur Ciuitellam agrinine, capere
 oppidum opportunissimo loco situm constituit. Expugnat in itinere,
 trucidatis præfidiariis, Martianum. Oliuetum deditionem facit, vt &
 Foianum, aliaque quædam iis locis oppida: videbaturque bellum è di-
 tione Senensi in agtum Florentinum trāsferre statuisse. Quare Marigna-
 nus, rebus necessariis ad Senarum obsidionem constitutis, cum reliquis
 copiis Strozзам insequitur. Pugnatum est primò haud longè Chiana
 valle, postridie Kalend. Augusti, vbi Strozziiani vltra mille, Cæsariani
 vltra quadringentos amiserunt: deinde haud procul Martiano, tertio No-
 nas Augusti. Desiderauit hinc Strozza circiter quinque virorum millia,
 maximè Francos ac Heluetios, siti æstusque seminectos. Signa militaria
 supra centum relata. Capti milites bis mille, omnesque liberi dimissi,
 cum iurassent se proximo anno contra Cæsarem non militaturos. E Cæ-
 satianis vix quadraginta. Etenim primo equitum concursu Bergettus
 equitatu Strozziiano Præfectus contra Cæsarianos pedites concitato cur-
 su ptouectus, cum illi inclinatæ hastarum cuspides constanter obtendis-
 sent, paululùm declinans, ex acie se proripit: qua de causa paulò post ius-
 su Strozze fracto iugulo est punitus. Ceteri equites, horum abitu, faciliè
 citroque in fugam acti, Strozziianos pedites Cæsarianis concidendos reli-
 quere. Qui potuere, cum saucio Strozza Lucignanum, quod haud longè

*Prisquis in
 hiberna
 delictis,
 quos sa-
 tis per eu-
 stia data.*

*Marigna-
 nus pro Cæ-
 sare Senas,
 munitionem
 extruxit,
 premis.*

*Contra
 pugna in
 Italia: pri-
 mo, vbi de-
 siderati
 Strozziiani
 vltra mil-
 le, Cæsa-
 riani qua-
 dringentis
 aliter, in
 qua Stroz-
 zianorum
 quinque
 millia, Cæ-
 sariani vix
 quadra-
 genta.*

1554 aberat, profugere. Interea Senenses inuilem hominum turbam vrbe eijciunt. Marignanus eos non recipiens redire iubet; miserrimumque erat spectaculum, conspiceret, puerorum, feminarum, senumque turbam ad vrbis fossas dispalatam iacere, fameque interire. Perfeta insigni ad portam Romanam inuentione, qua Carthusiani includebantur, serio Senarum obsideri sunt coepta. Sub idem tempus Brisaccus Francorum in Pedemonte Praefectus, per occasionem absentiae Ferdinandi Gonzagae (erat is ad Caesarem in Belgium profectus, diluendis aliquot inimicorum suorum calumniis, relicto Legato Figuarola) occupat Bugiellam, Iuram cum arce, Fanum D. Iacobi, & alia non parui momenti castella. Fine anni Romanorum Rex Augustus ad indicta dudum Comititia, quibus ipsum praesente Caesar iusserat, veniens, Principes expectabat: qui Nonis Februarii anni 1555. conuenere, multisque solito more sesquipedalibus verbis de Religionis restitutione auxiliisque contra Turcam egere, sed paruo aut nullo fructu. Per idem tempus Fani D. Andreae Regulus, valida apud Picardos coacta manu, in Comitatum Fani D. Pauli, ac Atrebatensem excurrit; vastaque populatione multatis agrestibus, ne nouo Hefdino comineatus importaretur, frustra impedire conabatur. Proinde in Cameracenses conuersis copiis, euastatisque agris, oppidum Cambresium, trucidatis praediciariis diripit, incenditque. Mense Martio Brisaccus Casalem per fraudem in Subalpina ditione occupat, turrim ingentem cum Germanorum praediciariorum clade expugnat, pauloque etiam post arcem Figuarolam per deditionem capit, magno Caesarianorum ijs in partibus detrimento. Exinde captum Valencium ac Fanum Saluatoris diruit, omnique ferme Marchionatus Montferrati ditione Franci poriuntur. Duodecimo Kalend. Apriles Iulius Tertius Pontifex Maximus e viuis decedit, succedente Cardinale Marcello Coruino, qui

*Brisaccus
pro Franco
occupat
Bugiellam
& alia
quodam lo-
co.*

1555

*Item Cas-
alem, arce
Figuarola-
m, alia.*

*Mortu-
lio Ter-
tio & max-
tam suc-
cessu Mar-
cello Secun-
do, suffi-
ciunt Paulus
& quartus.
Mortu-
us & Ioanna
Casara
mater.*

retento nomine Marcellus Secundus est dictus. Sed cum viginti duobus tantum Iulio superuixisset diebus, utrique decimo Kalend. Iunii succedens Ioannes Petrus Caraffa, vir octoginta annos natus, Pauli Quarti nomen sumpsit. Sub idem tempus in Hispania obiit Ioanna Arragona Caroli Caesaris ac Ferdinandi Rom. Regis sororumque eorumdem mater, a morte mariti Philippi (qui obiit anno 1506.) numquam mentis compos, sed corpore valido, nugis rebisque ridiculis, instar puerorum, tempus ad extremum usque spiritum terens. Caesar solemnes ei exequias Bruxellae Brabantiae, Rex Ferdinandus Augustae, ubi tum erat, soluit. Premebantur interea in Italia Senae extrema commeatus inopia; consumptisque omnibus eduliis, ad infames deuenerant cibos. Strozza de eorum calamitate certior factus, cum ad Portum Herculis in vnum coegisset duo millia peditum, ac trecentos equites, magnamque vim com-
meatus,

meatus, Senas intempeſta nocte importare conatur. Sed Marignanus, de
 eius conſilio edoctus, idoneo loco inſidias ad pontem Treſſianum col-
 locat; in quas cum copiis Srozza incidit, multis deſideratis ac captis:
 comineatus omnis in poteſtatem Cæſarianorum devenit, Srozza cum
 equitatu Montaleinum ſe recipiente. Exinde Senenſes animis fracti, hiſ-
 ce conditionibus decimo Kal. Maij Marignano Cæſaris Legato deditio-
 nem faciunt: Senenſes in Cæſaris perpetuam clientelam ſe tradunt.

1555
 Fruſtrâ
 Srozza
 Senenſibus
 autem
 laboranti-
 bus ſuccu-
 rere cona-
 tur.

„ Is arcem in vrbe, niſi è civium conſenſu, non ædificato. Munitiones ſe-
 „ cundùm urbem extructas diruit. Præſidium Cæſari in vrbe habere,
 „ ſuo ſumptu, quot militum ac cuiuſcumque voluerit nationis, liberum
 „ eſto. Reipublicæ Senenſis ſtatum pro arbitratu Cæſar conſtituito. Senen-
 „ ſibus præterita omnia condonantur, exceptis Cæſaris ſubditis in ea exu-
 „ lantibus, ac cum iis militantibus. Franci cum omnibus fortunis, impedi-
 „ menſis, ac armis liberè, quò voluerint, è Senenſi ac Florentina dirione
 „ abeunto. Exinde duo millia Hiſpanorum peditum Cæſaris nomine vr-
 „ bem ingrediuntur, exeuntibus aduerſa porta Frâcis, Italis, ac civibus qui
 „ Cæſaris imperium dedignabantur. Tum Marignanus exercitum ad
 „ Portum Herculis, vbi Srozza cum valido erat præſidio, ducit. Sed is per
 „ cauſam adducendi ſubſidij egreſſus, obſideri volebat. Paulò poſt op-
 „ pidum terrâ à Marignano tormentis quaſſatum, mari cum Genuen-
 „ ſium triremibus ac onerariis ab Andrea Auria oppugnatum, tandem
 „ menſe Iunio tertia Inuaſione vi capitur, cæſis in oppido circiter quin-
 „ gentis viris, mulriſque captis, ac inter hos, Saluiato, Tuſino, Martinen-
 „ gio, cum omnibus Gaſconum Griſonumque Præſectis. Hieronymo
 „ Fieſco iuſſu Auriæ caput eſt amputatum. Huius oppidi expugnatione
 „ euulgata, proxima quæque ſtatim deditioem faciunt, tandèmq; vni-
 „ verſa Senenſium ditio Tuſciæque in Cæſaris poteſtatem conceſſit: qui
 „ eam cum vrbe gubernandam commiſit Francisco Mendofio Cardina-
 „ li. Tum Marignanus Florentiam reuerſus, à Duce Coſmo inſigniter re-
 „ muneratur; acceptoque ſtipendio, dimiſiſſique pro maiori parte Germa-
 „ nis ac Italis, Marignanum ſuæ ditionis apud Inſubres oppidum reuertit-
 „ tur. Eodem ſerè tempore iterùm Turcica clafſis Regi Franciæ ex fœdere
 „ auxilium latura, oram Italiæ legens, Plombinum Hetruriæ Tuſciæque
 „ communem portum, iuxtaque cum inſulam Iluam, nunc Elbim, fruſtrâ
 „ tentauit. Interim magna abducta hominum pecorumque præda, cum
 „ Principe Salemitano Franciæ Regis Legato triremes conſcendens in
 „ Græciam abiit. Inter Belgas eorūque vicinos Francos, omnia bellicis
 „ tumultibus perſtrepebant; cuius miſeriæ finiendæ cauſa, medio inter
 „ Caletum ac Greuelingam itinere, Legati Cæſaris, Regis Francorum
 „ Henrici, ac Regum Angliæ, de pace acturi, conuenere. Sed cùm dies

Deditio ſe
 erga Senen-
 ſes Cæſari
 hu condi-
 tionibus.

Capitur
 Portus
 Herculi à
 Caſarianis
 terra in-
 uaſione.

Detinuit
 proxima
 quæque con-
 ſeruo dedi-
 tionem ſe-
 curus.

Fruſtrâ
 Legati Cæ-
 ſari & Re-
 gi Franco-
 rum, archi-
 trix Angli-
 inter Cale-
 tū & Gre-
 uelingam
 de pace a-
 giunt.

1555

complures frustra triuissent, re infecta discessere. Cæsar interea Subalpinæ ditioni prouisurus, in locum Ferdinandi Gonzagæ, Mediolanensium ditioni præficit Ferdinandum Toletanum Albæ Ducem. Is maximis itineribus è Belgio eò cum amplissimis mandatis profectus, ingentem exercitum breui cogit, ac Vulpianum à Francis obfessum, & ad extremam commeatus inopiam redactum, defendente Cæsare Neapolitano, adueniens cum exercitu obsidione liberat, ingentemque commeatus uinum importat; præterea nulla re memorabili pro tanto exercitu triginta

*Vulpianum
post longam
toleratam
obsidionem
tandem
Francis
tradidit.*

*Gonzaga
dudum ab
amatu ca-
rolomontis op-
pressus, de-
mum à Cæ-
sare cum
munice ho-
nore absol-
uitur.*

*Conditur
ad Mosam
oppidum
Carolomontis,
& Martinus
Rossemius
tunc ibi po-
sta mori-
tur.*

*Item ex-
struitur
oppidum phi-
lippi-villa.*

millium peditum & trium millium equitum gesta. Nam paulò post, cum Albanus exercitum pro parte dimisisset, & Franci arctè premere pergeret, Cæsar Neapolitanus honestis conditionibus deditionem facere coactus est. Franci Vulpianum decimo Kal. Octobres diruunt, satis sibi in Taurino præsidij esse iudicantes. Exinde Monscauus Francis deditionem facit, præsidianis cum amnis, iisque quæ humeris efferre poterant exeuntibus. Eodem tempore Ferdinandus Gonzaga à Cæsare, restituto honore, absolutusque donis affectus, acceptoque oppido Santseucrino, ac plerisque aliis in ditione Neapolitana arcibus oppidisque, magno cum honore ac gratia à Cæsare è Belgio discedens, in Italiam reuertit. Apud Belgas Rex Henricus Marieburgo ac Maseric de sinno præsidio, ingentique commeatus copia prouidet: eò enim Cæsarem vires conuersurum existimabat, quod non contemnendæ eius copix iis in partibus, Duce Martino Rossemio, coirent. Tandem Sabaudus ad exercitum ueniens, arcem Chiueciam ad Mosam sitam insigni operarum diligentia permunit; quadratòque extructo vallo, cum quatuor ingentibus extantibus munitionibus, ac profundissimis largissimisque fossis, nouum oppidum Carolomontem, à Cæsare Carolo appellauit. Niuersus cum Regiis copiis opera impedire conabatur; sed ad eò castra Sabaudus permunitat, ut frustra omnia tentans, re infecta Marieburgum abiret. Hoc rerum statu ad Carolomontem Martinus Rossemius Porroix dominus peste obiit. Venit ad castra in eius locum Guilieimus Nassauus Aurantij Princeps; qui perfectis Carolomontianis munitionibus, castellum Fagnolium capit diruitque, ac ad Salitorium vicum, loco valde idoneo, alterum ædificat munitque oppidum, cui à Rege Philippo Cæsaris filio, est inditum nomen Philippo-villa, finibus Hannoniæ ac Namurci his nouis oppidis Cæsare consulente. Cum Franci harum munitionum extructionem impedire se non posse viderent, frustra tentato Saltorio ac Chimao, ad nouum Hesdinum excurrunt, Atrebatibus minitantes. Pugnarum quoque est mense Augusto mari inter Belgas ac Francos, viginti sex Francorum armatis nauigis ex portu Diepæ, viginti quatuor Belgarum onerariis ex Hispania cum mercibus domum reuer-

XLII. BRAB. V. BELGII VNITI PRINCEPS. 681

reuerentes inuadentibus. Fuit victoria penes Francos, sed valde cruenta; etenim Belgæ naues harpagonibus inter se connexas tandem, coniecto in puluerem tormentarium igne, incenderunt, se Francosque communi morte extinguentes. Paucæ contractis harpagonibus liberatæ, la-ceræ in Hollandiam rediere. Prætorix ab vtraque parte, cum Ducibus omnibus qui intus erant, periere. Superstites Franci quinque ambustas Belgarum naues vacuas Diepam in signum victoriæ perduxere.

1555
Pagarum
in mari
contra 24
ambustas
Belgarum
victoria
fuit Fran-
corum, sed
valde
cruenta.

PHILIPPVS II. HISPAN. REX

FILIVS PRÆCEDENTIS,

XLIII. BRABANTIAE

VI. BELGII VNITI PRINCEPS.

Præfuit annis quadraginta tribus.

OC anno 1555. Cæsar, cū se corpore deficere senti-
ret, quod dudum proposuerat, exequi, filiōque Phi-
lippo Regna Ditionēsq̃e omnes tradere statuit. Octa-
uo igitur Septembris ex Anglia venientem excipit, &
in septimum Kalend. Nouembres in eam rem Ordine
Belgarum Bruxellam conuenire iubet. Adueniente

Vener Phil.
lippus Rex
ex Anglia
Bruxellam
ad patrem
Cæsarem.

die, primū, facto manē sacro, supremam familię Burgundicę auctori-
tatem (quæ in Ordinis Aurei velleris Principatu consistit) in filium
transfert. Sumpto prandio, ad Palatij aulam descendit, comitante filio
Philippo, sorore Maria, Procerum Legatorūque ciuitatum immensa
turba. Iubente Cæsare exurgens Philibertus Bruxellius Consiliarius, di-
fertē consilium Cæsaris aperit, causāq; præcipuam his verbis adstruit:
Nondum (inquit) ea est Cæsar ætate, quæ rebus administrandis per se
sit inidonea, sed morbo sæuissimo crudelissimōque, cuius immanita-
ti (articularem intelligit) nullæ vires diu resistere, nec medicina me-
deri valet, oppressus succumbit. Itaque cogitat Hispaniensem aërem
Belgico sibi commodiorem visere, ibique Deo exitum suum com-
mendare, ac filio suo vnico proinde Belgicas Prouincias tradere. Hæc
inter alia, proluxa & insigni oratione Bruxellius. Cuius orationem exci-
piens

Alia Go-
misterum
summa-
tum, quibus
Cæsar filio
Belgicam
Prouincias
tradidit.

piens

1555 piens ipse Cæſar, in pedes ſtans, dextera ob imbecillitatem ſcipioni, ſiniſtrâ humero Guiljelmi Naſſauij Aurantij Principis innixus, membranulâ (quæ capira eorum, quæ in Senatũ referre ſtatueraſ, continebat) longinquo motbo affectam memoriã adiuuans, res omnes ab ſe geſtas, & à nobis per tor annos commemoratas, à ſeptimodecimo adoleſcenriæ anno, quo Hiſpaniam primũ adiit, & in his labores pro Republica ſuſceptos toletatõsque ſummatim propoſuit, atque à capite (quod aiunt) ad calcem repetiit, ac deinde, cùm non ea deinceps vigilanria qua conſueuerit, Prouincias ob immanem morbum gubernare poſſet, conſulrò eas iam filio à ſertadi probauit. Addit, non eſſe theatrum vllum conſcientiã virtutis maius; eã comite, ſe Deo ſuſtentare. Porro, ſi fortè, quod factum nollet, vſpiam tranſuerſum à regula diſceſſerit, id imprudentia humana admiſſum eſſe, ſateri; idèõ veniam deprecari. Obreſtari autem ſe in primis, vicinarum Prouinciarum ſectis turbulentis ne inſiciantur Belgæ. Deinde ſublato in cælum vulru, Dei opt. max. numen implorâs, eodẽmque ſubmiſſo, filium monens, eius vt prudenti gubernatione patris moleſtiæ leuantentur, lenem exclamatiunculam lacrymis terminauit. Quo factum eſt, vt vniuerſus cœtus in lamentis ac ſuſpiriis iacuerit, donec aſurgens filius, Philippus Rex, arque ad patris pedes in genua procumbens, ita ſerè reddidit: Indignum ſe tanto munere eſſe; ſed cùm infideat animo patris, ſe onus ſuſcipere, omnẽmque operam poſiturum, Belgæ vt a iura æquitate gubernentur. Deinde paululũ à patre conuerſo ore, Gallicè ſubtexuit, hoc ſerè ſenſu: Quam vellem, viri nobiles ac præclari, in me perfectior eſſet huius prouincialis veſtræ linguæ notitia, vt ſie vobis, quo in vos ſum affectu, pleniùs declararem. Iraque vobis eum abundantiffimè pro me teſtatum faciet Antifteſ Artebatenſis hîc præſens. Qui ſine mora iuſſa exequens, quod Philippus fuerat exorſus, proluxa doctâque oratione pertexuit, omnia optima promittens. Hinc Iacobus Maſius, vir eloquens, pro Ordinibus Belgicis hunc ſerè in modum reſpondit: Nequaquam fugere Imperatoriam Maieltatem, quàm officioſos, quàm promptos, quàmque fideles vſque habuerit Belgas; idcirco non ſolũ admirari admodum omnes, ſed etiam pertutbari, ſe, flagrante Francico bello, patrocinio S. M. priuari. Poſtquam tamen ita Imperatori videatur, eos vtcumque recreari auctoritare chariſſimi filij, nec vmq̃uam Belgas, licet diuturnis depreſſos bellis, defuturos, quin patrono Philippo filio clientes erũt officioſiſſimi. Tum honeſtiſſimè aſurgens Cæſaris ſoror Regina Maria hoc propè ſenſu eſt locuta: Tora quidẽ menre in hanc curam ſemper incubuiſſe ſe ſe vt delegatam ſibi Prouinciã ad eam normam gubernaret, quæ tum fratri tum Reip. commodiſſima videretur: quod ipſum ſi minùs vſpiam

Inſigne diſtinctum Cæſaris; Non eſſe vltimũ theatrum maior conſcientia virtutis. Deinde obteſtatur, in prout Belgæ cœuant ab hareſibus.

Accipit Philippus, patris ad genua procumbens, Belgæ: a Prouinciam.

Summarium eius quod Maria tunc monuit Oratoris.

Remouit Regina Maria Belgæ gubernaculũ, cum fratre Cæſare in Hiſpaniã preſideret.

PHILIPPVS II. HISPANIE REX, XLIII. BRABANTIE
VI. BELGII VNITI PRINCEPS.

1555

*Mafius
aſſum gra-
tiam Regia-
Belgar mo-
nentes fu-
turi me-
morum
Caſaris
reſcriptum
de Conuen-
tus ſubſci-
tue.*

*Feſtridia
Rex Phi-
lippus, ut
abſolutum
ſum Prin-
cipis ſacra-
mentum de-
ci, & ac-
cipit.*

*Cæſar ſua
Caſar filio
Philippo,
omnis ſua
Regna.*

1556

*Inducia
ſancientes
quinquen-
nalis inter
Philippum
& Regem
Francia.*

lapſa præſtitiffet, orare obnixè illius errati veniam; nunc ſe fratri Comi-
te in Hispaniam futuram. Hic iterum aſurgens Maſius, dilaudat &
ad cælum cuectæ Reginæ (quod ſummam diligentiam in Remp. con-
tuliffet) pro Belgis vniuerſis, quàm maximas gratias agit, promittitque
Belgas admonitionum Caſarianarum in perpetuum memores futuros,
Deumque pro eius Reginæq; ſalute exoratos. Ita Conuentus ſoluitur.
Poſtſidie qui erat ſexto Kal. Nouembres, iidem Belgarum Ordines in
ampliſſimū palatij locum deambulationi deſtinatum congregati, hora
nona ante meridiem, Regem Philippum Equitibus Aurei velleris co-
mitatum, inque ſede ornatiffima ſedentem, adeuntes, accepto ab eo no-
uo ſolemni ſacramento, ſimiliter ſingularum ei Prouinciarum Belgica-
rum abſolutæ poteſtatis Legati, alterum ſacramentum, vt abſoluto iam
Principi dicunt. Primum vocati venêre Legati Ducatus Brabantix,
Limburgi, Lutzenburgij, ac Geldrix; deinde Comitatum Legati;
poſtemò reliquarum Prouinciarum: & accepto dictoque ſacramento
ad manus oſculum admiſſi diſceſſere. Ceſſionis Tabulæ ſignatæ ha-
hentur ſeptimo Kalend. Nouembres. Paulò poſt Cæſar filio Philippo
etiam cedit omnibus Regnis hereditariis, ſeu bello partis, ac quacumque
ratione quaſitis, Hispaniæ, Siciliæ (antè Neapolim dederat) Sardinia,
Balearium, Americæ, ac noui Orbis, idque præſentibus Proceribus, Se-
cretariis, Conſiliariis, ac domeſticis Hiſpanis omnibus tum temporis
apud Belgas agentibus. Quibus rebus confectis, traditurus ſe in poſte-
rum Cæſar paterno Dei ſlagello in immaniſſimis podagræ cruciati-
bus, illudque quantū poſſit diuinis meditationibus mitigaturus, neceſ-
ſaria ad Hiſpanicam proſectionem quamprimum inſtrui iubet. Nonis
Februarij anni 1556. quinquennales Cæſar Rexque Philippus inducias
pangunt cum Henrico Francorum Rege, his conditionibus: Induciæ
Nonis Februarij anni 1556. initium habituræ, ac in quinque annos pro-
ximos duraturæ firmæ ratæque ſunto, inque omnibus dictorum Prin-
cipum Ditionibus terra aquaque obſeruant: ab omni bello, iniu-
ria ac vi abſtinento: alter alterius hoſti opem non ferro: quæ quiſ-
que occupauit, tenetque, poſſideto. Subditi hinc inde terra marique li-
berè commeanto, mercaturam exercento, veteraque tantum portoria
veſtigialiaque ſoluunt. Bonis agrisque per belli tempus vltro citroque
pulſi, in plenam poſſeſſionem redeunt, quemadmodum & hi quorum
ſubditi aduerſæ parti militarunt. Induciarum violatorem vita punito.
Rebelles exulſeque Neapolitani Siculiſque his conditionibus non com-
prehenduntor. Induciarum leges ſingularium hominum iuribus &
actionibus non deroganto, ſed ius ex æquo excreto. Duci Sabaudia, in
iis quæ adhuc poſſidet, vim non infero. Franci ad Indias Occidentales,

merca-

mercaturæ, bellandi, nec quærendarum Ditionum causa, sine Cæsaris
 Regisque Philippi consensu ne nauiganto. Albertus Brandeburgius his
 induciis non comprehenditor. Acta transactaque sunt hæc nomine Cæsaris
 Regisque Philippi à Carolo Lalaini Comite, Gubernatore Hano-
 niæ, Simone Renardo, Carolo Tisanackio, Philiberto Bruxellio, ac
 Schitio Mediolanenfi, Cæsaris Consiliariis; nomine Regis Hentici à
 Iaspate Colligniaco Ammitali, Abbate Bassfontainæ, ac Abbate
 D. Martini, Regiis Consiliariis. Subsignauit Cæsar Bruxellæ, Rex Phi-
 lippus Antuerpiæ. Nempe duodecimo Calend. Februarij Rex Antuer-
 piæ in templo D. Virginis Mariæ Ordinem Aurei velleris supplerat,
 complutibus solita cum pompa in Equitum numefum adscitis. Circa
 idem tempus Dux Albanus relicto Mediolano, Neapolim profectus
 Proregis munere fungi cæpit. Pontifex Paulus ex Catafforum familia
 alienior erat à Cæsare, tum à Columniis Cæsarem secutis, quod non ira
 dudum Cæsariani, Ducibus Columniis, Carassam quemdam Neapoli
 orta seditione interfecissent. Pontifex factus euocat clientales Ecclesiæ
 Procetes, de more sacramentum dicant; citaturque inter alios Marcus
 Antonius Columna, tum hac de causa, tum vt crimen patri Ascanio
 Columnæ obiectum approbaret, aut purgaret, ne frustra à predecessori-
 bus Pontificibus in exilium actus videtur. Marcus Antonius parum
 Pontifici fidendum ratus, Neapolim proficiscitur, per Legatum Ponti-
 fici clientale sacramentum offerens. Is occasione atrepta, omnes Anto-
 nij ciuitates atcésque in potestatem redigit, præsidii firmat, Frederi-
 cumque Cataffam nepotem ex fratre Paliani Ducem appellat, omnia
 ei Marci Antonij oppida donans. Is ad Cæsarem confugiens auxilium
 implorat. Facta hæc fine anni præcedentis, certò tunc sibi Franci auxi-
 lium Pontifice pollicente. Qui cum videtet Francum inducias iam
 cum Cæsare Regéque Philippo fecisse, Octauium etiam Farnesium Cæ-
 sari reconciliatum, angebatur animo. Intetèa quoque Romæ in carce-
 rem coniiicit Pontifex omnes, quos vocabant, Cæsarianos Cardinales,
 cum Gateilasco Oratore Hispano; exatmatisque per causam parati sibi
 veneni ciuibus Romanis, indies magis magisque ad bellum prorump-
 pebat. Itaque in hoc enixè laborabat, induciæ inter Cæsarem Francum-
 que inite quacumque ratione dissoluerentur; quod sequenti obtinuit
 anno. Hoc rerum statu Pontifex Antonium Carassam in Galliam To-
 gatam, ac Antonium Tiraldum in Perusinos, vt copias conscriberent,
 mittit. Albanus Neapoli Protex cum priùs Cæsaris Regisque Philippi
 nomine pro pace omnia frustra tentasset, Pontificios præuertendos sta-
 tuens, Neapoli duodecim millia peditum, ac tria equitum millia educit,
 rectaque in Latium contendit. Primo incurfu Pontem-cotuum, deinde

*Nea, &
tunc tunc
fuerunt
Italia Oc-
cidental.*

*Rex Phi-
lippi Ant-
uerpia
Ordinem
Aurei vel-
leris sup-
plet.*

*Paulus
Quartus
Pontifex
mouit Ca-
marum
sic exatmat
crabrenes
& hinc
paulo post
bellum.*

*Idem pro
speciem si-
bi parati
veneni
Romanos
exatmat.*

M m m

Frusinum

1556
Frangra
sapien-
ta pac. Al.
banus Ni-
colis Pro-
vinctus
Re. Co.
lumniam,
qui a. Ca-
sarem con-
fugerat, in
oppida sua
a Pontifice
accepta
armu re-
statuit.

Nobilissi-
mus iterum
Legatus
pro pace
Romam
venit, sed in car-
cere incli-
ditur.

Tertio de
pace ager-
etur con-
fiteretur,
sed a parte
Pontificis
nullus co-
parat.

Hanc apert-
am belli
frustra
obstitit
Pontificis
copiam, Al-
banus. ip-
sam Ro-
mam facit
premere
incurat.

Francus
auxilio
Pontifici
promittit,
præterea
inducias
tanti-
um
pro Belgis
petit.

Frusinum (hodie Frasellono) tum omnia Marci Antonij Columnæ oppida recipit, Ascaniumque Cornelianum ad se à Pontifice transfugientem honorificè excipit. Interea Pontificiæ copię septemdecim vitorum millia excedentes in vnum conuenerant, inter quos tria equitum millia, qui clam Franciæ stipendiis merere dicebantur: erant certo pluri- mi Franci, sed fama eos iniussu in Italiam venisse ferebat. His omnibus summo cum imperio præerat Fredericus Caraffa, Dux Paliani, Pontificis, vt dictum est, ex fratre nepos, ditionis Columnæ inuasor. E consilio erant, Carolus Caraffa Cardinalis, ac Petrus Strozza Dux veteranus. Fir interea Albanus certior, Legatum suum Pyrrhum Losfredum Neapolitanum, quem ad Pontificem pro pace iterum miserat, in arctissi- mum Romæ carcerem coniectum. Quare omni spe pacis abiecta, ad bellum se totū conuertens, subito aduentu Verulum ac Babucum expugnat, faciuntque deditionem Alatrium, Terracina, Acutium, Fuma, ac pleraque alia Pontificiæ ditionis oppida. Anagnia etiam aliquandiu oppugnata, nocte effugiente præsidio, potitur. Hoc Albani successu motus Pontifex, Camillum Vrsinum, quem Romanæ vrbi præfecerat, mu- nire eam præcepit. Is rebus nullis parcens, suburbia, hortos, vinea, po- maria, ac quidquid erat circa urbem deliciarum aut commoditatis, ma- gno plurimum cum dolore ac querimonia euerit. Circumsistunt hac de causa, ac ob dictorum oppidorum amissionem, multi magnæ auctoritatis viri Pontificem; petentemque pacem Albanum audire dignetur, tan- dem impetrant. Mittitur Romam Franciscus Pacæus. Ad Albanum, ad Cryptam Ferratam castra habentem, Cardinalis Caraffa venire debe- bat. Sed deluso Albano, irrisoque Pacæo, nullus à parte Pontificis com- paruit, bellumque infestissimè geri iterum ab vtraque parte est ceptum. Albanus enim mox in potestatem redigit Præneste, Vicum Valerij, Ty- bur, ac Segniam. Pontificij ex agro Piceno Regni Neapolitani fines in- festa populatione deuastant, Albanum hac ratione è Latio agroque Ro- mano frustra retrahere conati. Is enim, occupata Ostia, Romanorum portu, Urbem fame ad deditionem cogere instituebat. Caput & hac de causa paulò post Ardeam, ac Porcilianum. Anriates à Pontifice ad Co- lumnios deficiunt. Vespasius Gonzaga Cæsarianus Palumbaciam ex- pugnat diripitque. Pontifex se breui Latio pulsum iri, Albani que castra ad incenia Romana visutum conspiciens, Legatos ad Henricum Fran- corum Regem pro auxilio mittit, stantibusque cum Cæsare induciis im- perrat. Nempe inducias tantum apud Belgas locum habere Franci dice- bant. Interea Rex Henricus in vnum coactis sex peditem Francorum, octo Helueticorum millibus, ac bis mille equitibus, iis præficit Guisè Du- cem, Pontificique in Italiam in auxilium properare iubet. Exinde opera aliquot

aliquot Cardinalium in quadraginta dies iudiciæ fiunt. Secreta enim diccatur inter Albanum ac Cardinalem Caraffam contracta amicitia, Albani filio notho Ferdinando, aliquot opimis Hispaniæ sacerdotiis promissis. Certè ex eo tempore frigidius bellum fuit administratum, Cardinale Caraffa statim Romam contendente. Albanus, exercitus partem in captis Latij oppidis relinquens, instante bruma Neapolim quoque reuertit. Guisus interim cum fratribus, Aumale Duce, ac Albeusij Marchione, vel acerbissimis virgètibz frigoribus, cum exercitu Alpes transit, sequebanturque cum præter fratres Dux Nemoursij, Brisaccus, Vicomarcatus, Biragus, ac aliquot alij Franciæ veterani Duces; qui mense Decembri Valentiam, vnius diei itinere Mediolano distantem, perueniunt, oppidumque obsident. Dum hæc in Italia fiunt, æstate huius anni Maximilianus Austriæ Archidux, Ferdinandi Rom. Regis filius natus maximus, cum vxore Maria Cæsaris filia, in Belgium ad patrum eundemque focerum contendit. Obuiam ei Bruxellam procedit Rex Philippus, deinde ad portam vrbis Magistratus, Cæsare cum sororibus subsequente, ac vtroque populi ordine Principes debito cum honore reuerentiaque suscipiente: intrant Bruxellam postridie Idus Iulij. Maximilianus cum Cæsare Regeque Philippo transigit de vxoris dote, assignaturque illi ingens pecuniæ summa, quam certis pensionibus Neapoli esset recepturus. Quæ cum tabulis ritè essent consignata, Maximilianus Belgarum Prouinciis Hispaniæque Regnis renuntiat, ac sub finem mensis Augusti cum vxore in Austriam, Cæsari amicitisque in æternum valedicens, rediit. Cæsar verò iterum litteras ad fratrem Ferdinandum perscribit, quibus eum de Imperij cessione certior faciebat, utque Cæsaream dignitatem admitteret, petens, rogat simul, Religioni concordiam pacemque summo studio procuret. Iam omnia ad profectiorem Hispanicam erant parata, cum in Zelandiam Cæsar mense Septembri contendit, ac Zeburgo, vbi ventum expectabat idoneum, Legatos ad Germaniæ Septem-viros Aurantium, Sila, ac Haller mittit cum litteris, hæc inter cetera continentibus: Carolus Dei gratia Rom. Imperator, &c. Omnibus ac singulis, &c. Coacti multis magnisque de causis, ac præcipue quod nos prægrauat, morbis difficilibz implicati, hereditarias ditiones omnes, quod gubernare eas amplius, vt decebat, non possemus, filio nostro vniuerso Regi Philippo tradidimus; cedentesque illi Palatio, ad mare concessimus, tempus in Hispaniam nauigandi commodum expectantes. Propter hunc ergo meum in perpetuum abitum, ad Ferdinandum Romanorum, Bohemiæ ac Hungariæ Regem, fratrem nostrum charissimum, gubernatio facti Romani Imperij posthac pertinet, vt electum consecratumque Romanorum Regem, nostrumque in Imperio legitimum

Frater maximus cum rege summa dote in Italiam arripuit.

Venit Bruxellam Maximilianus cum vxore, & de dote cum Cæsare & Rege Philippo transigit.

Cæsar ex Zelandia in Hispaniam nauigauit. Legatos in Germaniam mittit, quibus Imperium fratris Ferdinandi resignat.

1556 *Causa cur præfens in Comitibus Imperio non eadem.* mum successorem. Statueramus quidem hanc Imperialis potestatis in fratrem translationem, proximis Comitibus præsentem facere, nisi indies ingrauescens aduersa valetudo itineri me tam longo terrestri committere inhibuisset. Quare à vobis omnibus petimus, ac secundum præsentium Tabularum tenorem præcipimus ac iubemus, nisi poenam læsæ Cæsareæ nostræ Maiestatis incurrere præoptetis, Romanorum Regi fracti nostro obsequium fidemque debitam præstetis, non aliter quam nobis, si præsentem essemus. Hæc enim nostra est expressa ac extrema voluntas. Datum adiuncto sigillo nostro Zeburgi Zelandiæ, septimo die mensis Septembris anno 1556. Imperij nostri 36. Cum his renuntiationis cessionisque Tabulis dicti Legati in Germaniam proficiscuntur, Principum prima Comitibus expectaturi, ac in iis Cæsaris voluntatem omnibus expositura. Cæsar verò Legatorum non expectato reditu, sed commodum nactus ventum, filium Regem Philippum amplectitur, postremisque ei verbis Religionem Catholicam cum lacrymis commendat, sermone quoque grauiusque eum admonens, ne Belgas ab exteris opprimi sinat, nisi in calamitosum continuūque se præcipitate civile bellum velit. Tum dato cum lacrymis osculo, salutatis Regum Principumque Legatis, omnibusque Belgarum Proceribus, cum vtraque fore re nauem decimo septimo Septembris conscendit. Comitabantur eum præsidij officisque causa quindecim Cantabricæ onerariæ, viginti Belgarum Hulle, ac viginti & vna instructissimæ Anglicæ onerariæ optimè armatæ: sicque tandem feliciter Laredium Biscayæ oppidi portum appulit; vbi mox in genua procidens, terramque exosculatus, Deo gratias de itineris felicitate agens, ei corpus vt alteri matri commendat; educensque sinu auream cruci affixi Christi imaginem, exosculans inquit: Te duce toties, Christe, cum hoste feliciter congressus, triumphos ac honores reportavi; quidquid inde decoris ac laudis est, tibi qui tribuisti, submisce refero; vtque animæ meæ breui ex hoc corpusculo migraturæ, felicem exitum processionemque dare, vt nunc corpori tribuisti, etiam digneris, obsecro. Confluxere statim ad Cæsarem vndique Hispanorum vtriusque Ordinis Proceres: quos humaniter compellans, lætica Valledoletum cum sororibus desertit; Carolūque ex filio nepotem amplexus, & ad pietatem virtutemque omnem cohortatus, rebus omnibus constitutis, circa anni finem in Prouinciam Estremaduram, haud longè a vrbe Placentia, se contulit, inque Monasterio D. Iusti, Ordinis Eremitarum D. Hieronymi, loco solitario habitationem elegit, duodecim tantum asumptis auxilij causa famulis, ac ex iis quatuor tantum opera ordinarij vsus, sororibus Valledolei manere iussis. Sumpserat in rei familiaris vsum et tot amplissimorum Regnorum ditissimis annuis prouentibus semel centum

*Extrema Cæsaris nati consensu ad Philip-
pum filium
verba.*

*Præfens
nuptem ad
Deum tra-
nit, cum
Hispaniam
felici nomi-
natione at-
tingit.*

*Secundis in
Monasterio
D. Iusti, Deo va-
caturus,
quatuor
tantum
auxilij
asumptis.*

tum millia aureorum ducatorum; è quibus dum vixit, quatuor tantum
 millia insumpsit; reliqua impendit connubio iungendis pauperioribus
 virginibus, iuuandis viduis, pupillis, ac similibus calamitosis homi-
 nibus: vbi cum non integro claso biennio sanctè pièque vixisset, an-
 no 1558. die qui D. Marthæo sacer est, decimo Kalend. Octobres summa
 animi tranquillitate, corporisq; patientia, Deo animam reddidit, pau-
 lò ante auroræ ortum, tertiana febris, quæ è continuis articularis morbi
 doloribus nata in continuam tandem est mutata, extinctus, Sacramentis
 Christianis prius deuotè munitus. Sepultus est Granadæ, Beticæ vrbe pri-
 maria, iuxta matrè Ioannam ac auum maternum Ferdinandum, auiam-
 que Isabellam. Rex verò Philippus patri, vt decebat, amplissimas Bru-
 xellæ Brabantiz celebrauit exequias; idémque fecere non solum Pro-
 uinciæ eius omnes ac Regna, sed vrbes etiam, ciuitates, ac oppida. Tertia
 à Cæsaris morte hebdomada soror eius Regina Maria, Ludouici Hun-
 gariz ac Bohemiæ Regis vidua, Belgarum per viginti quinque annos
 Gubernatrix, fratrem relicto mundo est secuta; cum paulò antè frustra
 desiderio Belgarum tacta, iter Barilonâ Genuam, indèque terrestri iti-
 nere in Belgium facere constituisset, classisq; in eam rem parata staret.
 Leonora verò, altera Cæsaris soror, Portugalliæ ac Franciæ vidua, fratrem
 ac sororem, deserta hac vita, mense Martio præcesserat: cui Henricus
 quoque Franciæ Rex Parisiis summo cum honore iusta persoluit. Profe-
 cto in Hispaniam Cæsare, Philippus Rex Bruxellæ apud Belgas agebat,
 vxore Maria Regnum Angliæ curante; ad quam sine dubio profectus
 fuisset, nisi missæ à Francorum Rege Henrico in Italiam, Duce Guisio,
 iustæ militares copiæ, suspicionem rumpendarum induciarum inieci-
 sent. Itaque Dux Albanus cum Pontifice Paulo Quarto (vt dicere cœpe-
 ramus) ac Francisco Guisæ Duce acriter bellum in Italia gerebat. Mox
 enim mense Ianuario anni 1557. Guisus cum Francorum copiis Miran-
 dolam venit; acceptisq; auxiliis Ferrariæ Ducis (quem Pontifex Eccle-
 siæ Romanæ Imperatorem nominarat) peditum scilicet sex millium ac
 sexcentorum equitum, Mediolanensibus ingentem trepidationem inie-
 cit. Verebatur enim Cardinalis Tridentinus, Regis Philippi nomine In-
 subrum Præfectus, ac Ioannes Baptista Castaldus, ne per causam iuuand-
 di Pontificis, Franci imparatos Insuabres inuaderent; quare diligenter
 Mediolanum vicinæque loca muniunt. Dux Cosmus quoque non so-
 lum vrbi Florentiæ sed vniuersæ Hetruriæ similiter timebat. Quare con-
 scriptis quatuor millibus Germanorum peditum, Pisæ alisque ciuitati-
 bus præsidia imponit; totæque adeò Italia, Pontifice classico canente,
 ad ingentis belli expectationem expectata, terrorem conceperat, cir-
 cumspectans, quò hi motus essent euasuri. Albanus tam ingentes contra

*Ex hoc ibi
non integra
biennio
placide sive
in Demone
obdormit.*

*Comme-
merantur
semel velle-
qua de bla-
tis & Leo-
nora Cæ-
saris soror-
ibus, li-
cepit ac-
cedere.*

*Ardes bel-
lum in Ita-
lia*

1557

*Dux Flo-
rentis sua
defensurus
quatuor
millia Ger-
manorum
peditum
conseruit.*

1557 se copias coire videns, vires omnes Neapoli contrahit. Quin, ruptis hæc ratione à Francis in Italia induciis, Rex Philippus, ingentibus in Germania ac Belgio conscriptis copiis, è Belgio Franciam inuadere statuit. Iam enim & iis in locis Iaspar Colignius Ammiralis Franciæ per fraudem Duacum pridie Epiphaniæ frustra occupare conatus, inducias ruperat, ac in reditu, occupato exustoque Lensio, magnâ prædam abegerat. Interea in Italia Guisus Valenciam, vnius diei itinere Mediolano distantem, Præfecto pecuniâ corrupto, in potestatem redigit, præfidiariis cum armis impedimentisque in tutum dimissis. Erant autem duo millia peditum: qui Ticinum venientes, decimantur, Præfecto iugulato. Dum hæc fiunt, Dux Paliani ac Strozza Pontificij, quod Albanus cum exercitu Neapoli adhuc esset, eductis Româ copiis, Ostiam cum arce recipiunt; circumlatoque bello, cum nullus in aperto resisteret, omnia Latij oppida ac arces ab Albano captas recuperant. Veneti huius belli spectatores facti, ne in aliqua dirionis parte vis fieret, terra marique præfidia augent, copias cogunt, iisque Sfortiam Pallauicinum præficiunt. Guisus verò Brisaccum ac Biragum iustis cum copiis Mirandolam mittit, inde contra Mediolanenses bellum gesturus. Ipse cum reliquo exercitu ad Ferrariæ Ducem contendit. Constabat sociorum Italicorum exercitus viginti millibus peditum ac tribus millibus equitum; adeo ut his iunctus Guisus supra quadraginta vitorum millia in aciem educeret. Interea Brisaccus circa Mirandolam auctis copiis, Insubres inuadit, Vallem-feneram expugnat diruitque, Clarascum per deditionem capit. Cuiusmodi saepius oppugnatum tandem Hispani deseruerunt. Nec dormiebat omnino ad hæc Albanus, sed dum conueniunt variis è locis copiæ, munientis necessariis oppidis locisque inrentus, hostium consilia explorabat, conatibusque pro parte obuiam ibat. Promotis Guisus copiis, Campilium expugnat diruitque, Ciuitellam obsidione cingit. Coegerat Albanus circiter quindecim millia peditum ac duo millia equitum. Interea Octavius Farnesius Parmæ Dux, à Rege Philippo per Insubriam exercitus Imperator constitutus, acri bello Ferrariæ Ducem vexabat, Octauio suppetias ferente Cosmo Florentiæ Duce. Guisus, desperata Ciuitellæ expugnatione, ea deserta, Duci Ferrariæ tormenta remittit. Iam sex millia Germanorum Neapolim venerant, è quibus Albanus in Laticum tria millia Marco Antonio Columnæ bellum gerenti in auxilium mittit cum mille quingentis Hispanis peditibus, ac quingentis equitibus; altera tria millia exercitui suo iungit. Marcus Antonius nouis Albani auxiliis animo viribusque auctus Valmontium incendit, Palefanum capit, Palianum obsidet: quod cum liberare Iulius Vrsinus, eductis Pontificiis copiis, vellet, nobili prælio cum Columna æquo loco decertans, vi-

ctus

*Ammiralis
de Francia
per fraudem
Duacum
occupare
conatus,
eius fra-
stra, apar-
te inducias
rupit.*

*Omnia
prope ab
Albano
circa Ro-
mam occu-
pata, Pon-
tificis re-
perit.*

*Magnam
etiam cla-
dem infe-
rant Fran-
ci dictum
Mirandola-
ensem.*

*Obsequium
seruauit pro
Rege Phi-
lippo Du-
ce Parmæ
et Floren-
tiæ.*

*Item ipse
Columna
circa Sa-
mam ma-
gno parte
sua armis
recuperat.*

Etus vulneratúsque in eius potestate venit, Heluetiis ac Germanis pro maiori parte cēsis. Inde Columna ad Paliani obsidionem teuerfus, com-
meatus inopia oppidanos arbitriam deditionem facere cogit. Diri-
piuntur ciuium fortunæ, insuperque magna pecuniæ summa vitam re-
dimere coguntur. Inde & Segina aliquoties oppugnata, tandem eum
summa clade eorum qui intus erant, expugnatur diripiturque. Dum hæc
in Latio getuntur, Albanus Guisiusque ad Turtutetum castrametati, le-
uibus indies certabant præliis. Quærebat enim omni rarione pugnam
Guisius, multis difficultatibus pressus. ¶ sciens Albanus prælio studio
abstinebat; dimissisque domum Neapolitanis, Siculis, Calabris, ac vo-
luntariis omnibus, cum expedito exereitu, traiceto amne Truento, An-
choranum expugnat, diripit ac incendit; subsequenteque lieet Guisio,
ad alia Pontificiæ ditionis loca exereitum raptat, magnisq; cum incom-
modis, vastando, populando, sed à pugna remperando, afficit, ratus (vr
euenir) hoc belli genere & Franeorum vires ardoremque se debilitaru-
rum, Pontificemque belli diurnitate, agrorumque & oppidorum va-
statione ad inopiam redacturum. Edictum etiam paulò antè nomine
Regis Philippi proposuerat, quo omnes qui Romæ aut in Latio eius sub-
diti habitabant, exactis quindecim diebus migrare iuebantur, nisi bo-
nis omnibus multari ac proscribi mallent. Qua de causa Roma minùs
frequentata viscebatut. Motus hisce rebus Pontifex Guisium acceffit, qui
pet agrum Spoletinum ac Tiburtinum Roman peruenit. Albanus,
Marchione Treuici in Samnitibus cum Hispanis relicto, abductis Iralo-
rum cohortibus, ad Mateum Antonium Columnam in Latio bellum,
vt diximus, gerentem contendit, vt è propinquo vehementiùs Pontifici
ac Romanis instaret. Itaque res Regis Philippi sensim in Italia se meliùs
habebant, Francorum vetò ac Pontificiorum in peius indies abibant.
Apud Belgas intetèa ingentes Germanorum Belgarumque copias, qui-
bus aliquot etiam Hispanicæ adcrant cohortes, Rex Philippus coëgerat,
iisq; suo nomine præfecerat Emanuele Philibertum Sabaudia Ducem.
Is omnes copias ad Carlomontem congregabat, Francis existiman-
tibus eum Matieburgum oppugnaturum, conuenerantque paulò mi-
nùs quinquaginta peditum, ac tredecim equitum millia. Regina enim
Angliæ Maria à Rege matito persuasa, consensu Ordinum Angliæ, rer-
tio Idus Iunij, misso ad Francorum Regem castrensi Legato, bellum ei
indixerat. Instantibus Augusti Kalendis copix omnes à Sabaudia in
vnum coactæ ptogredi incipiunt, sequebanturque Belgarum Procetes
omnes armis apti, ac è Germanis Ericus Butunswicanus Luneburgi Dux,
& Comes Suartzenbutgius, insignem equitatum adducentes. Tormen-
totum quoque ingentium magnus aderat numerus, cum necessario ap-
patatu.

1557

*Fugit Al-
banus pu-
erum, quò
Franeoru-
rum, pua fraci-
clauant.*

*Edicti quo-
que omnes
ut Regis
Philippi
subditi Ro-
ma usque
agro desce-
dant: pua
Roma mo-
nuta est
negotiorum
frequentia.*

*In Belgio
ingressi
copias col-
legit Phi-
lippus Rex
circa Car-
lomontem,
audisse re-
iam ab
Anglo Ra-
gi Francon-
um bello.*

1557.

paratu. Simulabar Sabaudus sc Marieburgum contendere, paruis indies præliis cum præfidiariis certans. Sed mox conuerso exercitu, in Picardiam mouet, oppidumq; Veruvinum in itinere diripit incenditq; prætergressusque Guisam, ac haud procul eo castra locans, tridui quietem exercitui tribuit. Quarto die, præter Francorum opinionem, ad Fanum S. Quintini, Veromanduorum caput, leuis armaturæ equitatum omnem præmittit; moxque cum exercitu subsequens, ad oppidum castra ponit. Oppidum de rebus necessariis mediocriter erat prouisum, sed non ad tanti exercitus vim diu sustinendam. Sedebat eodem tempore Attignij Anna Mommorantius Frâciæ Comestabilis, cum quindecim peditum millibus ac mille octingentis equitibus. Perspecto Sabaudi consilio, non parum animo turbatur. Statim igitur ad oppidum mittit Iasparem Colligniacum Ammiralem, induciarum violatorem, cum aliquot veteranis Præfectis, paucis equitibus, ac quinque peditum signis. Cum Ammiralis Feram venisset, Hamam contendit, indeque felici conatu cum omnibus Fanum D. Quintini intrat; eademque felicitate Fani D. Andrea Reguli Legatus cum aliquot peditibus & equitibus est ingressus. Iam Comestabilis cum copiis Francicis Attignio Feram procefferat, præmittensque Fani D. Andrea Regulum cum quadringentis grauis armaturæ equitibus, Condæi Principem cum leui equitatu, ac Dandelotum Ammiralis fratrem cum bis mille peditibus, ad oppidum contendere iubet. Habebant Angli sua separatim à Sabaudis castra, ab ea oppidi parte qua Hamam respicit; quo itinere Comestabilis ab Ammirale instructus præsidium maius introducere statuit. Sed Sabaudus, tale quid suspicatus, certas eo loco munitiones erigi iusserat. Ita impeditus Dandelotus, fusus cæsusque, cum paucis in oppidum vix euasit. Sabaudus, rebus omnibus paratis, oppidum duobus locis ingentibus tormentis oppugnabat, cuniculisque vallum aggeremque suffodiens in magnum oppidanos discrimen adduxerat, cum Comestabilis per paludes, quæ iuxta Anglica castra oppido adiacebant, militem com meatumque introduci posse sperans, eò Ferâ cum exercitu contendit, inque proximo colle, interlabente amne Sabi, tormenta maiora minoraque constituens, exercitum in acie continebat, castra Belgica, dum miles per amnem introduceretur, tormentis (vt putabat) terrens. Sed cum Franci pedites transmissi pro maiori parte paludosis locis ad genua, multique ad umbilicum visque absorberentur, paucique in oppidum peruenirent, totisque Belgarum castris arma conclamarentur, Comestabilis Regi exercitum copiasque reliquas seruaturus, redire Feram incipit. Sequitur à Sabaudis iussus abeuntes Lamoralis Egmondij Comes, cum tribus equirum, quibus præerat, leuis armaturæ millibus, præliaque variis locis ciens, hosti

abeunti

*Sabaudus
alios ali-
quandiu
se mulant,
oppidum
S. Quinti-
ni obsi-
det.*

*Auxilia
venientia à
Francis fa-
uente di-
tione oppi-
dum sancti
Quintini
intrant.*

*Propter
locum Sa-
baudus
morum
quatuor, &
cuniculis
agit.*

*Franci
Francis
causa obses-
sa, verò
succurrere.*

abeunti iter morabatur. Resistebant tamen fortiter in tergo quatuor Francorum equitum millia: pedites cum tormentis intentissimo passu iter fugæ simile faciebant. Territi enim fuerāt, multitudinem copiarum Belgicarum, præter opinionem, maiorem ex colle conspicientes. Sabaudus Egmondium cum Francis non infeliciter manus conferere intelligens, vniuerso equitatu, qui quinque millia non excedebat, educto (ceteri enim paulò antè pabulatum magno numero erant profecti) auxilio progreditur, relicto Megæ ac Swartzenburgij Comite cum Conrado Bonneburgio ad castrorum custodiam. Subsequebantur Sabaudum iusto passu peditum aliquot legiones. Habebat Comes stabili Duce Rhingrauius duas Germanorum legiones duodecim virorum millia continentes, ad hæc quinque millia peditum Francorum, quatuor equitum millia, ac quindecim maiora tormenta. Sabaudi equitatus Francos equites ab vno, Egmondus ab altero latere inuadens, cum impetum diu sustinere, ob conceptam antea animis formidinem, non possent (vniuersum enim adesse Belgarum exercitum existimabant) post acrem dimidiæ tantum horæ pugnam, solutis ordinibus, in præcitem omnes fugam aguntur, ac in præcedentes citato passu proprios pedites illati, simulque dispersati, in diuersa abeunt. Maior peditum pars proiectis armis, dedicationem facit, equitibus in propinquam Bauaiæ oppidi siluam pro magna parte euadentibus. Perière è Francis circiter tria virotum millia, ac inter hos clari nominis, Ioannes Borbonius Anghiani Dux; Franciscus Vicecomes Turonensis, Plenora ac Gelaius, præter minores Nobiles Præfectos. Grauior vulnerati in Belgarum potestatem venire, ac captiui obire, Baro Chianderius, Guronius ac Gulanieus. Captus est ipse Comes stabili Anna Mommotantius, in altera clune vulneratus, ac eum eo duo filij, hic Mombruni, ille Meruij Dominus, Dux Longauilla: septemdecim annorum adolescens, Ludouicus Borbonius Monpenserij Dux in capite fauciatus, Fani D. Andreæ Regulus Franciæ Marescalcus, Ludouicus Gonzaga Mantuani Ducis frater; Comites, Rochefocautius, Rhingrauij, Westerburgius, Herbenaius; Barones, Curtenij, Vassij, Lanslacij, Rochæ, Cœnomanni, Obignij, Iallianij, Bironij duo, Mouij, Arbogasti, Rochefortij, Bortelij, Schenuij, Esdaiij, Estrai, cum maxima parte Præfectorum & Signiferorum; ad hæc circiter quatuor peditum millia: ceteri, vt diximus, ad proximum nemo, aut ad oppidum Feram euasere; inter quos fuisse, Ludouicus Borbonius Condæ Princeps, Comites Sancertæ ac Villarsij, nonnullique alij. Tormenta maiora minoraque omnia, cum impedimentis nobilique supellectile, capta fuere. Signa pedestria relata quinquaginta duo, equitum grauis armaturæ octodecim, leuis viginti quatuor, cum trecentis plaustris bellico apparatu

*Pugnauerunt
francos
in prima
Comitibus
Egmondii.*

*Post pugnam
dimidia hora
Franci, soluti
ordinibus, in
fugam se
conuertunt.*

*Capti Franci
circiter
tria milia,
& inter
has plures
præstantes
nobilitatis.*

*Capti præter
Comitem
Stabilem,
& Marescalcum,
etiam alij
plures
Duci &
Comites,
quorum
hic nomina:
& præter
quatuor
milia.*

1577
Rex Belgæ
desideratus
taurinum
collegium.

paratu otustis. A parte Belgarum circiter octoginta tantum cecidere, ac inter hos clarioris nominis Comes Spiegelbergij ac Waldec, nec non Ludouicus Brederodius Haurencurtij Baro. Vulnerati, sed non lethali- ter fuere, Petrus Ernestus Mansfeldius, Ericus Brunswicanus, ac Beue- ræ Dominus. Decertatum est die decimo Augusti. Secundum hanc pu- gnam Rex Philippus, comitatus Ferdinando Gonzaga, decrepito fere veterano Duce, Comiteque Penbrochi, Cameraco in castra ad Fanum D. Quintini veniens, mox tribus locis oppidi murum tormentis quassari, aperiri que, tum acriter oppugnati iussit: & quamquam paulò ante Dandelotus cum quadringentis adhuc militibus obscura nocte intras- set, tandem expugnatur, Megani Comititis Wallonum legione ab vna parte, Hispanis ab altera, Anglis tertio loco signa vno eodemque tempo- re inferentibus: quibus præliis cum aliquot efflisset ab vtraque parte inter- secti, inter Meganos cecidit nobilis eius legionis Legatus Brancionius Burgundus. Cæsi sunt præsidarij fere omnes; ciuibus, direptis fortunis, paritum. Capti sunt Iaspar Colligniacus Ammiralis, Barones Momei, Iarnaci, Fani D. Remigij, Hunij, Rambullij, & Bruelij. Dandelotus à cus- todibus ad oppidi prædam discurrentibus solus relictus, effugit. Cap- tum est Fanum D. Quintini mensis Augusti die vigesimo sexto. Fran- cus tanti oppidi, totque Ducum clade permotus, ex Italia cum copiis Franciscum Guisiam Ducem euocat; ipseque Compendij equites pedi- tesque è fuga colligens, nouum insuper militem conscribit, operaque Niuernij Ducis proxima oppida firmis prædijs munit. Proposuit etiam per vniuersum Regnum edictum, quo Nobiles omnes ad constitutum diem Compendium ad castra conuenire, armis equisque instructi iube- bantur, nisi albo Nobilium expungi mallent. Parisienses quoque in co- hortem ac legiones distributi arma alacriter induerant. Omnium enim erat opinio, Regem Philippum Parisios ducturum. Sed is, misso Ioanne Lignæo Arenbergi Comite, cum parte copiarum arcem inter paludes si- tam, Chasteletum nomine, exeunte Præfecto Salinacto cum trecentis præsidariis capit. Rex Philippus iusto ad Fanum D. Quintini relicto præsidio, castra Hamam mouet; eiusque arcem aliquot diebus acriter oppugnans, pridie Idus Septembres deditione capit. Tum Rex Henri- cus citatis equis Guisium urgere, ac ad iter accelerandum incitare non desinit: Sabaudus verò Nouiodunum ac Chaunium in potestatem redi- git. Rex Philippus Anglos, persolutis stipendiis, domum dimittit, ingentibus donis Penbrochi Comite ornato. Scoti enim à Francis concitati, eorumque auro adiuti, collectis copiis, Angliam vastabant. Sed is vastationis fuit euentus, vt paulò post ab Anglis ingenti prælio victi, adque interiora Scotiæ retrusi, mox facta pace, arma posuerint, Rege Philippo vbique

Cum Rex
Philippus
in castra
venisset,
oppidum
tribus locis
oppugna-
tur, & ex-
pugnatur.

Rex Fran-
cia in ma-
gnum me-
um conue-
nit, unde
que copiam
coligit.

Pergit Rex
Philippus
ad castra
quædam
oppida
Franco
aduenit.

vbiq; victore. In Italia enim Pontifex quoque de iam dictis victoriis certior factus, videntq; Guisium in Franciam redire, pacis auctores quærere circumspicereq; incipit. Tandem, Venetis Florentiaq; Duce satagentibus, Albanus Pontificiæ existimationis causa, pacem prior petit. Consentit Pontifex de conditionibus agatur. Mittuntur ad Albanum Sanctiflorius ac Vitelloccius Cardinales, quorum opera Caraffa Cardinalis ac Albanus Cauas conuenere, vterque promittens, legitimum se Principis sui negotiorum Procuratorem statutum. Pontifex dictum Caraffam, Rex Philippus misso Diplomate Albanum constituit.

“ Tum hac formula pacis leges firmanantur: Rex Philippus aut eius Lega-
 “ tus à Pontifice anteaكتورin veniam petit. Pontifex, renunciato fœderi
 “ Francico, Regem Philippum in gratiam recipito. Urbium, oppidorum,
 “ ac arcium munitiones vtrimque bona fide reddito, omnib;que ac sin-
 “ gulis sua restituito, excepto Marco Antonio Columna, Ascanio Corne-
 “ tio, ac Comite Balneo, quorum causam Pontificis ac Regis Philippi iu-
 “ diciario arbitrio committito. Palianum in potestate Carbonij Neapoli-
 “ tani sequestris cum præsidio octingentorum peditum communi sum-
 “ ptu constituito, donec communi consilio de eo aliquid fuerit decretum.
 “ Guisio cum Francis copiis liberum iter, sine maleficio cuncti ac neces-
 “ saria eimenti, in Franciam singuli per suas ditiones concedunto. Tum Al-
 “ banus post Idus Septembris sub noctem Romam ingreditur, exceptis-
 “ que est magna populi lætitia, quod victoriam in manu habens, pacem
 “ petiisset. Inde ad Pontificis pedes osculandos admissus, veniam secun-
 “ dum pacis leges petit, obtinetq; & pro Ferdinando filio notho in-
 “ spiciam Hispaniæ Prioratum impetrans, insuper donatur omnibus capti-
 “ uis. Tercio quàm ad urbem venerat die, discedit, perq; Hetruriam Nea-
 “ polim versus iter instituens, Florentiæ Ducem Cosmum allocutus, Senas
 “ proficiscitur, urbem eam ac ditionem, iubente Rege Philippo, in pote-
 “ statem Ducis Cosmi heredumq; eius constituens, nil ex amplissima
 “ prouincia Rege Philippo sibi seruante, præter Urbarellum ac Portum
 “ Herculis. Post hæc Pontifex in memoriam reuocans, se concitatore duos
 “ Christiani orbis potentissimos Reges induciarum fœdera abruptisse, iis
 “ serio conciliandis animum conuertit. Mitit in hanc rem ad Henricum
 “ Regem, Antonium Triuultium Cardinalem, ad Regem Philippum in
 “ Belgium Cardinalem Carolum Caraffam, vtrq; pacem quoquo modo
 “ concilient, adniti iubet. Albanus Neapolim profectus, parte copiarum
 “ dimissa, reliquos contra Ferrariæ Ducem (qui pacis Pontificiæ conditio-
 “ nibus non fuit comprehensus) mittit, ipseq; tandem ea de causa Caie-
 “ tam venit. Sed aduersis tempestatibus, ne in ditionem Ferrariensem ir-
 “ rumperet, est impeditus. Quare Mediolanum profectus, ibiq; ver ex-
 “ specta-

1557
Guisio ex
Italia ex-
eunte, cir-
cumspicere
incipit
Pontifex,
quomodo
pacem im-
petret.

Agencibus
Venetis &
Florenti-
na tandem
ha leges
paci inter
Pontificem
& Alba-
num con-
stituantur.

Albanus
ostendit
Pontifici
pedes, pro
Ferdinan-
do filio no-
tho in-
spiciam His-
pania
Prioratum
impetrat.

Pontifex
conciliare
nititur Re-
gis Hispaniæ
&
Franciæ.

1557 spectaturus, copias in hiberna distribuit, interim Figuarolam à Rege Philippo Cardinali Tridentino in Insubrum Præfectura substitutum, suscipiens. Tum Ponsonem, cicctis Francis, ac alia pleraque munita loca recipit, agrumque Derthonensem ac Alexandriam à Francorum populationibus liberam reddit. Moritur mense Nouembri Bruxellæ Brabantiz Ferdinandus Gonzaga, vir belli pacisque attibus clarus. Hic postquam Pauli Tertij Pontificis, ob casum filium Petrum Ludouicum Famesium, implacabilem iram vitasset, in tantam animi formidinem incidit, vt nemini fideret, semperque, etiam solus, inuitusque caput obuerteret, oculosque in omnem partem coniiceret, ac quoscumque ignotos vidisset, vt percussores clam submissos, suspectos haberet. Exinde Rex Philippus Figuarolam Legatum ad Pontificem mittit, Insubriz verò præficit Suefæ Ducem, arci Mediolanensi Alfonsum Pimentellum. Guisus interea cum Francorum Germanorumque copiis (Italis Ferrariæ Duci relictis) sequente Petro Strozza, in Franciam contendit. Vbi cum in Veromanduos patum se effectutum consideraret, communicato Regi consilio, bellum Anglis inferendum, Caletumque tentandum censet. Vt verò Belgas Anglòsque ludificaret, Niuernium cum parte copiarum in Lutzenburgios præmittit, Arloniumque obsidere velle simul et, præcipit. Ipse Hamam ac Fanum D. Quintini premere velle fingit, com meatusque inopia ad deditionem cogere. Sed præter omnium opinionem, ipsis Kalendis Ianuarij anni 1558. conuersis contra Caletum copiis, nulla molestia, Portus introitum *Rijsbanc* nominatum, exiguo præsidio munitum, sine sanguine occupat; indeque copias contra oppidum ducens, constitutis tormentis muros quatit, arces munitis locis ab Anglis ædificatas, præfidiariis metu deditionem facientibus, aut se subducentibus, recipit. Tum Duefortius Caleti Præfectus vix moram facit, quin iniquissimis legibus, ne vna quidem expectata inuasionem, vt vitam aurumque seruaret, oppidum Guisio decimo Ianuarij aperit, non sine ingenti proditoris suspitione, quòd Anglicam classem subsidium adferentem in conspectu haberet. Guicciardinus conditiones inter alias has fuisse asserit: Ciuibus incolisque quocumque videatur commigrandi libera potestas esto: ex tota nihilominus cinitate quinquaginta, quos Guisus nominabit, apud victores captiui detinentor. Milites in Britanniam omni apparatu in loco integra relinquito. Aurum, argentum, as, merces, suppellectilia omnia, denique bona mobilia arbitrio voluntatique Guisij subiacento. Et concludit: Atque in hunc modum turpissima illa præfidiariorum socordia extinctionem quamdam Anglorum genti in Francia attulit. Hæc Guicciardinus. Inde ad oppidum Chuinam, in quo Hispa-

Mori Ver-
danda
Gon. Zaga
fronui ve-
terani, &
mota de eo.

Guisio ex
Italia ve-
niss, mox
Lu. Lam
burgum,
nec sancti
Guicciardi-
nium pro-
mota se
uella arci-
fices, & si-
mola.

1558
M. Ca-
letum,
quod in
Arzlerum
tunc erat
possidere,
et compen-
se obli-
det.

Conditio-
nes quibus
Caletum
Guisio tra-
ditur, re-
ferunt
Guicciardi-
na.

quo Hispanorum ac Anglorum mediocriter erat præsidium, Guisius ducit, continuæque tormentorum verberatione murum vallumque disijciens, tandem per vim in oppidum petrupit, ciuium parte obruncata, ceteris cum Gresso Anglorum ac Mondragonio Hispanorum Præfecto in Arcem se recipientibus: quibus cum Guisius vim pararet, vitam, libertatem, arma cum impedimentis pacti, deditionem faciunt. Franci verò oppidum cum Arce solo æquant. Interea Niuernius, paucis apud Luizenburgios receptis Atcibus, in Campangam regreditur, locaque aliquot à Sabauda capta, & nondum munita recipit. Rex Henricus successu Guisij animo recreatus, Parisiis conuentum agit, ingensque auri pondus ab omni hominum ordine impettat. Nono Kal. Iunij Delfinus Franciscus Regis Henrici filius natu maximus, annum ætatis decimum quintum ingressus, uxorem ducit Mariam Scotiæ Reginam; è qua moriens liberos non reliquit. Interea Carolus Lotharingæ Cardinalis cum Christierna Caroli Lotharingæ Ducis matre, Regis Philippi consobrina, de pace inter Reges ineunda cum Antonio Perrenoro Anriltite Atrebatensi diligenter, sed sine fructu, tractant. Rex enim Henricus, iustis coactis copiis Theonuillam, munitissimum Ducatus Lutzenburgij oppidum, acriter oppugnabat. Habebat Rex viginti quinque peditum ac quatuor equitum millia. Administabat omnia Legatus Guisius, iuuante Castrorum Magistro Petro Strozza. Initio Iunij tormenta producuntur, magnoque in muris facto hiatu, turrim per paludes aggressus occupat, indeque magna oppidanis detrimenta infert. Quate commotus Quaribbius Theonuillæ Præfectus, tum etiam quòd Philippus Mommorancius Hornæ Comes, frustra Lutzenburgo auxilium inmittere esset conatus, decimo Kal. Iulij honestis conditionibus deditionem facit, cum non pauci è Francis tormentorum oppidanorum globis essent discepti, aut leuibus præliis interfecti, interque hos ipse Strozza, ad inspicendum oppidi situm cum Guisio obambulans, fortuito tormenti globo traiectus. Franci Theonuillæ, dum munitetur, herentes, tria equitum millia Lutzenburgum mittunt, exploratum quid animi ciues præfidiarijque haberent. Sed à Mansfeldio ac Hornio, qui intus cum magna manu erant, repulsi, ad castra redire. Initio Iulij Guisius Arlonium ducit. Sed præfidiarij loco diffusi, incenso oppido, discessere: Franci munitiones diruente, ac deinde alia quedam minora loca subegere. Dum hac ratione Franci apud Lutzenburgios bellum circumferunt, Thernæ Dominus, qui Petro Strozza in Marefcalci dignitate successerat, ei parti Francici exercitus præficitur, quæ Caletum ac Guinam expugnat, ibique, dum Caleti munitiones perficiuntur, relicta erat. Perfectis munitionibus, nouas peditum equitumque copias veteribus addit, cumque duodecim peditum ac duo equitum

Nnn

millia

1558

Idem Guisius Guinam expugnat, & Arce delinit.

Franciscus Delfinus Francis ducit Mariam Scotiæ Reginam.

Obsidit Franci Theonuillam in ditione Lutzenburgi.

Deditur eadem cum ei succuri non potuisset.

1558

*Alia pars
Franci ma-
ritimam
Flandriam
inundant.*

*Capiunt
Duynkerck-
ham &
Borcht di-
uisi Winoc.*

*Occurrit
Francis
iussu Regis
Egmondus
& alij.*

*Ne elabē-
tur Fran-
ci, sterant
præcipua.*

millia cœgisset, Caletum profectus, in maritimam Flandriam ei vicinam contendit, hac ratione Regis Philippi vires in diuersas partes distracturus. Cùm ad flumen Ha, quod Greuelingæ Oceanum influit, traiecis-
set, magnam rusticorum manum cum paucis militibus transflum im-
pedire conanrem, in fugam conijcit. Tum Greuelingam ac Borbutum
prætergressus, postridie Kalend. Iulij Duynkerckam peruenit: dumque de
deditione colloquuntur, Franci, alia parte transcensis muris, oppidum
capiunt, cædunt obuios, diripiunt ac incendunt. Eadem fuit fortuna Ber-
garum D. Winoci. Vnde Neoportum vsque excurrentes, omniaque in
prædam verrentes, ferro igneque passim in Flandria sæuiunt. Rex Phi-
lippus duobus exercitibus à Francis vno tēpore diuersis locis oppugna-
tus, verens ne Guisus Thermæo se iungeret, Sabaudum cum copiis, Gui-
sio transflum impediturum, Namurcum mittit, donec è Germania con-
uenissent copię. Sed Guisio diutius quàm expectatur apud Lutembur-
gios hærente, Lamoralem Egmondij Comitem Flandriæ Gubernato-
rem cum Belgicis copiis Thermæo se opponere iubet. Egmondus vn-
dique in vnum collectis Belgis, comitante Ponto Lalaino Bignicurtij
Regulo, Rentij Marchione, ac non paucis veteranis Præfectis, in Francos
tendit. Thermæus Duynkerckæ ex articulari morbo decumbēs, exerci-
tum Greuelingam, indeque Caletum iter conuectere iubet. Sed extrema
Egmondij diligentia celeritateque coactus, ad flumen Ha, loco muniro
castra ponit, ad quæ mox Thermæus quoque, quamquam maximis te-
neretur doloribus, accessit: Egmondus enim vix quattuor milliatis parte à
Francis confederat, certabantque singulis momentis velitariis pugnis,
crescenteque in horas Belgarum exercitu, cùm se Thermæus breui nu-
mero inferiorem futurum conspiceret, postero die summo manè, decre-
sciente maris æstu, amnem Ha, aquis tunc ferè destitutum, supra Greue-
lingam transit. Egmondus hostem è manibus elabi, nisi arte celeritate-
que vteretur, considerans, infra Greuelingam suas transmittit copias, iux-
taque Slusas Caletanas minori capto circuitu, Thermæo à fronte instru-
ctis aciebus occurrit; qui necessario pugnandum videns, cùm se suosque
tormentis maioribus (quibus Egmondus ob celeritatem destituebatur)
ex præscripto belli munisset, ad alacriter pugnandum eos est cohorta-
tus. Belgas pedires ducebant Pontus Lalainus Bignicurtij Dominus, ac
Reuslij Comes, Germanos Hilmarus Munichusius, Hispanos ac Wallo-
nes Carualus. Adueniente hac ratione Egmondio, non terrentur Fran-
ci, sed explosis tormentis, cladem Belgis non exiguam inferunt, occiso
Egmondij, cui infidebat, equo: qui statim altero consensu, Francos in-
uadit, tempusque iterum onerandorum tormentorum, magistris cæsis
aut fugatis, eripit. Tympanis ac tubis sonum ingentem edentibus, primò
omnes

omnes equites, deinde & pedites acriter ab vtraque parte concurrentes, dubio diu Marte dimicant, multis vltro citroque cadentibus ac fauciat; statariamque pedites, ac mox etiam aliquot equites pugnam ineuntes, atroci inter se manu animoque sauebant; Germanis tamen, qui Franciscis militabant, frigidius rem gerentibus. At à parte Belgarum pedites Frisij eorumque vicini constantissime fortissimeque depugnabant. Euenit autem, dum maxime pugna feruet, vt decem Anglicæ militares naves, maria prope Greuelingam explorantes, cum æstu ad ostium fluminis Ha appellerent: qui audito clamantium ac pugnantium dissono fragore ac sono, quid rei sit explorant. Certiores de veritate, amnis ostium intrant, dispositisque secundum ripam ordine aliquot nauibus, premonito Egmondio de amica classe, tormentis Francorum terga impetunt. Vbi videntes acriter à fronte Belgæ, cum eos ardore remissile sentirent, renouato impetu, tandem equitatum omnem in fugam agunt: quem statim subsecuti pedites, victoriam Egmondio Belgisque reliquere. Pugnantes è Francis cecidere circiter ad duo vitorum millia, sed multo plures in fuga ab equitatu & rusticis fuerant interfecti. Periere etiam multi in amne & mari, è quibus Angli ducentos piscati, in victoriæ signum, cuius pro parte auctores erant, in Angliam auxerunt, ac sepeliere. Capta sunt tria millia, ac inter hos Marscalcus Thermæus in capite fauciat, Calci Prefectus, Annibaldus Mörüillierius, Villebonius, Snierpôtius, viri illustres. Pugnatum est ad ostium fluminis Ha, in ipsis prope maris æstuariis, relictio Idus Iulij. Tormenta impedimenta que omnia, tam allata quam deprædata, cum signis omnibus militaribus capta. Desiderauere Belgæ circiter quadringentos viros, ac inter hos Peluij Dominum cum nobilibus aliquot Prefectis, ne de inuenta gloriarentur victoria. Guisus intellecta Thermæi clade, suscepti itineris institutum deferens, alia via in Picardiam ad Regem Pierre ponti copias colligentem se confert. Conuenierant interea vndique Regis Philippi copię, habitoque delectu ad triginta peditum ac quatuordecim equitum millia censebantur. Cum ijs copiis Rex Philippus castra haud procul Dorlano ponit, illud oppugnare se velle simulans. Ex aduerso Rex Henricus, Pierre pontij haud procul Ambiano castra locat, sæpius hinc inde amnem Authiam transmittentes, paruisque præliis vires experientes. Vbi cum per tres continuos fectumenses munitis castris sese Reges continuissent, iterum Chistierna Lotharingæ Ducis mater de pace mentionem inferre incipit, idemque anitebantur Franciæ Procures superioribus præliis capti. Interim in Italia non quiescebat Dux Sueviæ Insubrum Prefectus, sed in vnum coactis decem peditum ac duobus equitum millibus in Francos Subalpinos ducit: Centalliumque oppidum valde munitum obsidens, tandem post

1558
Pugnatio
duo debet
Marte,
tandem
victoria
Egmondij
Friscorum
fuit.

Haud parum
tamem ad
victoriam
quæ con-
tulcrant
Anglorum
naves tunc
ibi casu
appulsa.

Ceciderunt
Franci
pugnantes
duo millia,
plures in
fuga: capta
tria millia:
ex Belgis
desiderati
circiter
quadringen-
tium.

Interea
Rex Phi-
lippus na-
vem
exercitus
colligit.

Oppone
Franci
suum: nec
tamen nisi
leuium
prælium per
tres menses
curant.

1558 aliquot dierum validam oppugnationem, territis præfidiariis, ad deditionem cogit, diripit, incendit, ac diruit, commeatum, qui ingens erat, ac tormenta Cunium ac Fossanum transferens. Deinde Píscharij Marchionem equitum Præfectum, cum aliquot peditum cohortibus Roccauionem, oppidum à Francis valdè munitum, mittit, quod is, cæso præsidio, expugnans, Hispanos imponit. Tum exercitum ad Monrem Caluum ducens, expugnat, diripit, præsidioque imposito munir. Hinc Casalim in ditionem Monferratensem mouet. Ar ob ingentes oppidi munitiones, firmissimumque præsidium, instante autumnò, diurnam obsidionem instituere noluit, sed Vico Martini permunito, firmoque præsidio imposito, vt Casalans infesti essent, suisque præsidio, Mediolanum reuertitur. iam enim de pace apud Belgas inter Reges agi certior quoque erat factus. Circa finem mensis Iulij Angli classe centum nauium instructa, quæ decè peditum millia vhebat, Duce Ammirale Milordo Clintonio, in altum dant vela. Iungunt se statim eis viginti Belgarum onerariæ maiores optimè armatæ, quibus præerat Ammiralis Wackij Dominus. Coniuncti Franciæ littora legunt, tandemque in Britones militum partem exponunt. Sed cum sine ordine disciplinaque, ad prædam discuterent, raptaque ad naues deferrent, Chersimonij Regulus, excita Nobilitate, ac subitariis aliquot eductis peditum cohortibus, in palantes ex inopinato inuehitur, eædem non exiguam facit, multos capit, prædamque quæ in naues nondum erat perlata, recipit. Angli Belgæque ad naues cõpulsæ, sublati anchoris, hi in Angliam, illi in Belgium, malè habiti, magno cum dedecore reuertuntur. Sub idem fetè tempus consensu Regis Philippi pacem in Italia faciunt Parmæ ac Ferrariæ Duces, vltro citroque occupata restituentes. Interea de pace inter Reges incunda diligenter ab ijs, quibus res erat commissa, laborabatur, iamque spes affulgebat, tem confici posse, præsertim Angliæ Reginæ Legatis enixè satagentibus, cum subito tristis ad Abbatiam Sercampiam, quò Pacificatores conuenerant, adfertur nuntius, Mariam Angliæ Reginam, Regis Philippi vxorem, mense Nouembri, nullis generis liberis, è vitis excessisse. Obiit eodem hoc anno mense Martio in Hispania, Leonora Franciæ ac Portugaliz vidua, eiusdem Philippi Regis amita, itemque pater Carolus pridem Cæsar, decimo Kal. Octobris, de quo plenius ante biennium prenarrauimus; denique altera amita Regina Maria, Hungariæ vidua, tertia à fratris Caroli morte hebdomada: qui tristes nuntij pacis negotium in mensem Ianuarium sequentis anni reiecerunt, vtroque Rege interim ceteros milites dimittente, subditosque in præsidia distribuyente. Liberatur eodem mense Nouembri Anna Mommorancius Comestabilis Franciæ Belgico carcere, pro redemptione numeratis quinquaginta aureorum lillorù milli-

*Dux Suef-
se in Alpi-
bus pro
Rege Phi-
lippo loca
quodam
reciperat,
& munit.*

*Expeditis
quædam
nauibus
Anglorum
& Belgarum
in Britan-
niam
minorem,
sed inglo-
ria.*

*Pacem in
Italia fa-
ciunt Par-
ma ac Fer-
rariae Du-
ces.*

*Seris agi-
tur quoque
de pace in-
ter Hispa-
num &
Francum,
sed tristes
nuntij de
mortis An-
glie Regi-
ne, Cæsa-
ris, & So-
ueræ, in
sequentem
annum ne-
gotij re-
gunt.*

millibus. Kalend. Ianuarij anni 1559. obiit Christietnus III. Daniæ Rex, succedente illi filio Fredetico, pauloque post etiam moriente Christietno II. Daniæ Rege viginti quinque annis captiuo. Die 14. eiusdem mensis Elisabeth soror, sed non vetina, defunctæ Matæ Angliæ Reginiæ, ex Anna Bolenia, de qua supra, progenita, per vniuersum Regnum præconis voce Regina proclamatur, moxque inauguratur 17. Kalend. Februarij. Post inaugurationem (vtar verbis Guicciardini) magnis comitiis Senatus ad urbem Londinum ex consuetudine cum haberetur, multis obstinata altercatione consumptis mensibus, ægrè tandem est dimissus. Versabatur verò omnis in eo controuersia, Etsne aliquid de statu Religionis Christianæ mutandum, innouandumve. Vniuersum Sacerdotum collegium cum parte Nobilitatis maxima nihil de institutis maiorum innuari debet, magna contentione ratiocinabantur. Verùm Regina, quæ cum nutricis lacte suxerat nouam Religionem, aluetatque hæcænos liberalibus stipendijs doctores imbibitæ institutionis, aliter sentiebat; sequebanturque eam plerique populares omnes. Itaque post inutilem nimisque longam rixam, quidquid Sacti homines Primatesque multi rogassent, seu dissidiu vetita, seu vt suis inferuaret affectibus, Regina, rescissis Actis sotorijs, Edictum quod Eduardo Rege latum erat, ne Romano Pontifici posthac obtemperaretur, paucis im mutatis clausulis, retulit ac restituit. De Iconomachia potto negotio tunc quidem eo Senatu nihil est actum: verùm non multis interiectis diebus, populari insolentia Diuim Imagines omnes è templis sunt texitæ ac ditutæ, excepta sola figura Christi cruci affixi, quam domesticus in factio ceteram reseruauit Regina; sicque femina (quam in Ecclesia nec loqui patitur Apostolus) Ecclesiæ Anglicanæ caput coli est iussa. Hæc Guicciardinus. Nonis Februarij Carolus Lotharingiæ Dux in vxotem ducit Claudiam, alteram Hentici Franciæ Regis filiam, dudum sibi desponsatam, nuptique Patris summo cum appatu pompaque sunt celebratæ. Mense Ianuario de pace Regum Legati acturi ab vtraque parte conueniant. Erant nodi, & non minimus ille de restituendo Anglis Calcto, quod Rex Philippus Anglis gratificatus nō patum vtgebar, cum Metcutius forte interuenit, nuntium adferens, Elisabetham Angliæ Reginam, vetitam (quod se Religione à pastoribus discrepate animo sciret) ne eius legitima habetur ratio, diucto in conciliabulo, intercesstore Causalante Florentino, pacem cum Franciæ Rege constituisse, ei que scisse liberam potestatem vtendæ ciuitatis Calctensis, ea summam lege, vt exacto octennio Britannos in possessionem veterem Rex restituere. Sin minus, quingentes mille aut eos appenderet; eaque vt facta recta essent, obsides intetini daret quatuor ex Francica nobilitate, quos Regina optaf-

*Elisabeth
ex Bolenia
proclama-
tur Regina
Angliæ.*

*Edictum
in Angli-
a Romano
Pontifici
posthac ibi
obtempe-
raretur.*

*Quia, ut
femina sit
Ecclesiæ
Anglicanæ
caput, ibi
constitu-
tum est.*

*Transigit
Angli-
am Fran-
cis de Cal-
cto.*

1559

*Demon
Hispani
& Fran-
ciæ quæque
conueni-
unt his le-
gitimæ.*

*Caret v-
terq; ex-
tingui ha-
reses, Com-
itib; Gene-
ralib; au-
ditorib;.*

*Ab anno
1551. bello
capta red-
duntur v-
triusque ex
finem que
nunc sunt.*

*Reddit
Franciæ
Ecclesiæ
Leodiens;
Bulloniæ;
Frisiæ, &
Lenæ.*

set. His conuentis intellectis, cum cetera satis inter Reges conuenirent, in desperatissima vulgisper, apud Cameracensium optabilem Reip. pacem tertio Nonas Aprilis Legati fecerunt his præcipuis conditionibus: Pacis induciarumque leges, quæ inter Reges eorumque prædecessores fuere initæ, ac quales erant ad annum vsque 1551. permanere, firmæ, stabiles, ratæque sunt, nisi in quibus noua hac pactione aliter statuitur. Pax firma, absoluta, æternaque inter Philippum II. Hispaniarum, ac Henricum II. Francorum Regem, eorumque Regna ditionesque quocumque terrarum sitas, subditosque cuiuscumque generis sexus ac conditionis esto. Vterque Rex omnibus fœderibus, quæ ad alterius læsionem redundare possent, renuntiatio. Vt Generale Christianorum, sacrorum profanorumque; Procerum conuocetur habeaturque Concilium, ortæque in Religione hereses extinguantur, ratioque inferendi Turcis belli incatur, vterque Rex laborato. Subditi vtrò citroque liberè comiteant, mercaturam faciunt, portoria vectigaliaque vetera tantum persoluunt, priuilegiis ac immunitatibus solitis vtuntur. Sacre profanæque conditionis homines ad bonorum possessionem, vt nunc sunt, reuertuntur, Siculis, Neapolitanis ac Mediolanensium exulibus exceptis. Rex Philippus Regi Henrico Fanum D. Quintini, Chasteletum, Hamam, quæque inde depêdent, omniaque alia Franciæ ditionis, ab anno 1551. à se aut Cæsare Carolo occupata, restituit. Rex Henricus Regi Philippo Theonuillam, Marienburgum, luosam, Damuillerium, Mommedium, cum ijs quæ huc spectant, reddito, omniaque quæ à dicto anno in hunc vsque diem Rex Henricus eiusve Legati occupauerunt: neque licitum sit, munitiones hinc inde factas diruere nec minuere, sed tantum è singulis comiteatum, apparatusque belli omnem liberè auferre. Ager ditionis dirutæ Terowanæ, quæque eò spectant, Franciæ iuris esto, ea tamen lege, vt numquam eodem in agro nec loco oppidum aut munitionem ædificare Regi Henrico nec eius successoribus licitum sit. Sacra bona Terowanensia omnia æqua portione diuiduntur, vnaque pars Antistiti Fani D. Audomari, altera Antistiti Boloniensi, impetrato consensu Summi Pontificis, conceduntur. Rex Henricus Ecclesiæ Leodiensi ciuitatem Lonensem, Frisiam, Bullonensem reddito. Ditio oppidumque Hefdinum, quæque ei debentur, Regi Philippo eiusque successoribus in perpetuum maneto. Comitatus Fani diui Pauli Dominæ Tutcuillæ redditur. Comitatus Charoloiij, quæque eius sunt iuris, Regi Philippo, vt ad successores transmittat, restituitur, Regi tamen Henrico eiusque successoribus patronali in eo manente iure. Duci Mantuano Marchionatus Monferrati absolute redditur; subditis tamen, quod Regi Henrico adhaeruerint, fraudi non esto. Ciuitas Valentia ditionis Mediolanensis, Arce non imminu-

» minuta, cunctis bellicis tormentis ac comineatu, Regi Philippo red-
 » diror. Genuensis Rex Henricus in amicitiam admittit, omniaque quæ
 » in Italia Corsicæque eripuit, restituit, præteritæque defectiones Corsi-
 » cis apud Genuenses incommode ne sunt. Rex Henricus vniuersa di-
 » tione Senensi absolutè cedit. Nobiles ignobilesque, quæcumque hoc
 » bello partem sunt secuti, indemnes sunt. Rex Philippus Elisabetham
 » Regis Henrici filiam natu maximam vxorem ducito, cum ea in dotem,
 » nomineque paternæ maternæque hereditatis semel quadringenta millia
 » aureorum liliorum accipito. Emanuel Philibertus Sabaudie Dux Mar-
 » garitam Francicam Regis Henrici sororem vxorem ducito; cui illa in
 » dotem adferet Ducatum Berrij, fruitura tantum ad viram; qua de causa
 » Rex ei semel persoluet trecenta aureorum liliorum millia. Altero post
 » publicatæ pacis huius leges mense, nuptias Sabaudus celebrato: quibus
 » absolutis, ei Sabaudie ac Bressæ Ducatus redditor. Tum etiam Comi-
 » tatus Bergeij, Veronnei, Moriennæ, Conocali, Tarentasæ, Barcelon-
 » netæ, Principatus Pedemonis, Comitatus Astensis, Marchionatus
 » Cheuræ, Dominium Languesij, Galleresij, Comitatus Nicæ ac Barræ,
 » omnesque diuiones, quas olim pater Carolus Sabaudus possedit, cum iis
 » quæ aliqua ratione ad hæc pertinet, restituantur, excepto Turino, Quiet-
 » suo, Pinerolo, Chinaio, ac Villanoua Astensi, cum eorum finibus ac iuris-
 » dictionibus; quæ tamdiu Rex Henricus suis præfidiis obtinebit, donec
 » controuersæ inter Francorum Reges ac Sabaudie Duces iam olim mo-
 » tæ, fuerint sopitæ: id verò vt proximo triennio fiat, Rex Henricus curato.
 » Rex Philippus similiter Duci Sabaudie, quidquid in eius ditionibus
 » præsidio obrinet, exceptis Vercellis ac Asta, statim reddito; ea verò suo
 » sumptu præfidiis obtinero, donec Rex Henricus quinque dicta oppida
 » retinuerit, nec diutius: interim Sabaudus in dictis oppidis nihilominus
 » officia sacra profanaque conferro, censûsque Ducales percipito, ac cum
 » utroque Rege pacem amicitiamque colito. Restitutionem locorum, de
 » quibus his legibus est actum, hac ratione facito: Rex Henricus altero
 » mense a die huius inici ac conclusi fœderis numerando, Sabaudus omnia
 » quæ ex fœderis formula debet eis ac ultra Alpes, Genuensibus item in
 » Italia ac Corsica reddito, quatuor à Rege Philippo receptis obsidibus,
 » quos Rex Henricus nominabit; qui in eius potestate manebunt, donec
 » Rex Philippus à sua deinde parte conditionibus satisfecerit, id autem fiat
 » intra proximum mensem, ex quo Rex Henricus fidem liberarit, tum ob-
 » sides recipito. Hæc acta, transactaque, ac subsignata Cambresij tertio No-
 » nas Aprilis à Ferdinando Aluaresio, Albæ Duce, Guilhelmo Nassauio
 » Orangij Principe, Ringomio Siluano Comite Malitano, Antonio Per-
 » renotto Antistite Atrebatensi, ac Viglio Zuichemio Præside Arcani

*Rege Phi-
 lippo
 Franci-
 scam, Sa-
 baudus so-
 roris vxo-
 rem ducito.*

*Vterque Rex
 Sabaudus
 aliam, ei-
 dem resti-
 tuit, tan-
 tum pauca
 adhuc ad
 tempus in
 eorum ma-
 nibus ma-
 nent.*

*Prior Træ-
 cius (acce-
 pit tamen
 ab Hispa-
 nis quos
 vult obsi-
 dere) hæc
 legibus sa-
 tisfacit.*

1559

*Publicatur
vbiq; deſſa
paz inre-
ditiſſi-
mum lat-
ita.*

*Deſpoſi-
tur ſolemn-
pompa Eli-
ſabetha
Franciæ
Regi Hi-
ſpaniarũ.*

*Henricus
Franciæ
Rex in ha-
ſtando
vulnera-
tur.*

*Vndecimo
poſtea die
ex vulner-
mortal.*

Concilij; à parte Francorum à Carolo Lotharingæ Cardinali; Anna Mommorancio Franciæ Comteſtabili, Iacobo Albano, Matchione Froſlacquij, Fani D. Andreæ Regulo Franciæ Mateſcalco, Ioanne Moruillero Antiftite Auteliano, Claudio Laubespina Hautherinq; Domino, Regiis Conſiliariis. Paulò poſt ipſi Reges ſubſcribere, ſigillaq; maxima appendi iuſſere. Idem vtriuſque filius natu maximus, Carolus ac Francis ſecete. Mox Cambreſij ac Cametaci pax, ac deinceps per totum Belgium ac Franciam, incredibilibus hominum gaudiis ac triumphis publicatur. Exinde ſatisfaciendis conditionibus vtrimque ſe accinxere. Rex Henricus, antequam loca ptomiſſa redderet, obſides, vt conuentum erat, à Rege Philippo petiit, accepitq; Ducem Albanum, Ducem Aduenſem, Principem Otangij, ac Comitem Egmondij; qui menſe Iunio huius anni in Franciam profeſſi, pacta coniugij inter Regem Philippum ac Eliſabetham Francicam inita, abſoluẽte; deſponſaturq; 2. Kalend. Iulij, ſtipulante Albano pto Rege Philippo, nuptiq; Regia magnificentia Pariſiis celebrantur, atmato Egmondio cum ſponſa cubante. Sequentibus diebus equeſtri ludicto certamine Principes Proceresq; concurrunt. Delectum erat, vitandæ inuidiæ cauſa, Franci cum Francis, Belgæ cum Belgis ac Hiſpanis concurrerent. Rex Henricus in armis exercitatiſſimus cum variis Franciæ Proceribus, multis conſraſtis ingenti concuſſu haſtis, vires ſumma ſpectantium cum laude ſepius demonſtrarat. Poſtremò Gabrielem Mongomerij Batonem ad concurſum cogēs, cum vterque haſtam ſummo honore in concurrentis pectus confregiſſet, euenit, vt diſſiliantis ruptæ lanceæ fruſtum in dextrum Regis oculum pet caſſidis foramina, oculis ſeruientia, ſeu illam ipſam caſſidis fenestram non ſatis clauſam, cuſus violentia adaſtum, ſerè ad cerebrum penetraret, adeoque grauitè membranas cerebri obnoluentes vulneraret, vt vndecimo poſt die, ſeptimo nimirum Idus Iulij, ætatis anno quadrageſimo ſecundo, ſummo omnium cum luſtu è viuis diſcederet, ad extemum vſque ſpiritum integris vſus ſenſibus. Quin vocatis ante mortem in cubiculum Emanuele Philiberto Sabaudiæ Duce ſororeq; Matgareta, iungi eos à Sacerdote, ſe inſpiciente audienteq; iuſſit, omnia ei in Sabaudia ac Pedemonte, ſecundùm inite pacis ſotmulam, teſtiti præcepit. Rex Philippus, de ſoceri Regis infelici caſu certior factus, ſtatim Patifios mittit Andream Veſalium Medicorum ac Chirutgorum eius temporis facilè Principem. Sed contra letale vulnus ats nec ſolertia humana quidquam valuit. Idibus Auguſti ad Fanum D. Dionyſij Rex petlarus, iuxta prædeceſſores ſepelitur. Decimo octauo Auguſti Romæ obiit Pontifex Paulus IV. De eius morte ſic Guicciardinus: Tertio Idus Sextiles Romæ Paulus IV. Pontif. Max. in viu is eſſe deſijt.

desijt. Quo onere subleuatus Romanus populus, & vniuersa ditio eius subiecta impetio, miris modis exultabat: nec enim solū propter nimium acerbam illam hærefum inspectionem, Inquisitionemque, quam ipse instituisset, verum etiam propter bella, propter exactiões, propter insolentiam ac nimiam quamdam in Repub. agnatorum licentiam, eo Pontifice, vniuersæ Clientum Ecclesiæ opes supra modum etant depressæ. Ita ille. Sufficitur illi demum mense Decembri ipsis Iesu Christi Natalitiis festis Ioannes Angelus Medelinus, Marchionis Marignani, viri strenuè sæpè antè commemorati, nunc paulò antè mortui, frater germanus; assumptoque nomine Pij Quatti, mox Carolum Carassam Cardinalem in carcerem conijci, conuictumque de ingentibus sacrilegiis, furtis, aliisque facinoribus, in carcere strangulari iubet. Hactenus ferè Pontus Heuterus. Exinde Florentius Vanderhaer per annos aliquot succedet. Pace (inquit ille) constituta, Rex Catholicus, quòd Cæsarem patrem mense Septembri amiserat, quòd de Africæ præsidii, Hispaniæque occultis motibus timebat, Hispanias cogitabat. Ad mensem Iulium Conuentum Prouinciarum Ordinibus atque inaurati Velleris Equitibus Gandauum indixerat: antè enim quàm Zelandiâ in Hispaniam nauigaret, sufficere in locum demortuorum equitum novos Equites cupiebat, Ordinibusque de sua protectione, de Patmensi Ducissa à se ad regimen Prouinciarum delecta, de Religione, ceterisque de rebus loqui constituerat. Postremus Aurei velleris Conuentus Antuerpiæ fuerat habitus anno 1555. Post eum diem mortui erant Equites quatuordecim. Supererant triginta duo notiores Belgis hi, hocque ordine adscripti: Ferdinandus Imp. Carolus Hispaniarum Princeps, Maximilianus Austrius Boëmiæ Rex, Philibertus Sabaudie Dux, Ferdinandus à Toledo Dux Albæ, Cosmus Medices Dux Florétie, Octavius Farnesius Dux Parmæ, Petrus Emestus Comes Mansfeldij, Ioannes Comes Bossuti, Lamotallus Comes Egmondanus, Ioannes à Ligne Comes Arenbergij, Ioannes Lanoius D. Molembasij, Philippus Croius Dux Arsehoti, Carolus Baro Barlaymontij, Philippus à Stauele D. Glaionij, Carolus Brimæus Comes Meghemi, Philippus Mommoracius Comes Home, Ioannes Marchio Betgensis, Guilielmus Nassouius Princeps Orangij, Ioannes Comes Frisiz Orientalis. Istis allekti hoc conuentu hi: Franciscus Franciæ Rex Dux Urbini, M. Antonius Colomna Dux Paliani, D. Assicourtij, D. Toutcoignij, Marchio Rentei, Dominus Montignei, Comes Lignij, Antonius Lalaingius, Comes Hoochstranus. Conuentu hoc veteri ac solemni ritu peracto, cum Prouinciarum Delegatis agere Rex cœpit. Verba Regis nomine in eam sententiam facit Episcopus Atrebatensis, vt de Regis in optimos subditos præclara voluntate nonnulla prolocutus, libentissi-

Diedit & Pontifex Paulus IV. succedens Pio IV.

Parat Rex Philippus profectus in Hispaniam & quare.

Indicit in eam rem Gandam Comitum Ordinum & Equitum Aurei velleris.

Ordinè notiorum Equitum præcipuum tantum videntur.

Creantur ex conuentu & hi Equitum.

1559

*Oratio Re-
gis nomine
ad Ordines
habita.*

*Constitu-
tur ab eo
Ducissa
Parmensis
Belgii Gu-
bernatrix.*

*Uult Rex
tam Parme-
nsis quàm
Ordines
coercendū
hereticū
diligenter
adulgent.*

*Querimus
contra
Regem &
Hispanos
eius vulgū
instituta.*

*Rogantur
& dicunt
Ordines
singuli sua
sententiam.*

benfissimè mansurum fuisse in Belgio Regem ostenderet; si non ex Hi-
spaniarum necessitates fuissent exortæ, quibus subueniri, nisi Rege præ-
sente, non posset. Ducem Sabaudiaë supremam Belgij Præfecturam præ-
clare administrasse; curanda nunc tandem illi propria. Optasse Regem
vt filium ex Hispaniis accersitum summæ rei præficere liceret, multas
extitisse causas, cur id ante suum in Hispanias reditum facere Rex minùs
potuerit. Diu itaque hac de re cogitantem in eam sententiam Regem
discessisse, vt Ducem Parmæ sororem suam Belgam natam coràm as-
sentem Duci Sabaudiaë substitueret. Darent itaque operam Ordines,
vt quo Regem oporteret, eo Dux Parmæ obsequio coleretur. Tum in
eum sermonem Arrebatensis est ingressus: Vicinarum ditionum cõplu-
res nouis de Religione dissidiis laborare; non posse non eorum Regem
meminisse, quæ discedens Cæsar, audientibus Ordinibus imperasset, qui-
busque de rebus moriens testamento studiosè cauisset: Parmensi itaque
id Regem imperasse, Religionem Catholicam tueretur, easque leges ex-
actè obseruaret, quibus de hæreticis coercendis Cæsar atque Rex cauif-
sent; velle vt & Ordines huius quoque in se rei curam susciperent. Postre-
mò, quòd sibi maioribusque obsequentes semper extitissent, quòd pecu-
nias liberaliter contulissent, magnas pro hisce Regem habere gratias, li-
benfissimèque, cum id rerum necessitas flagitabit, in has Provincias re-
diturum. Hæc præcipue Arrebatensis. Vulgus iacet, promississe singulis
septennijs reuersurum in Belgium Regem; sed nec ipse Metrius, nec
quisquam, quem legi, id habet. Iam diu erat mussitatio, plus apud Re-
gem in Hispaniis natum & educatum Hispanos posse, (verba sunt Van-
derhary) quàm vel Cæsar iis tribuisset, vel Belgarum meritis conueni-
ret. Cæsarem Belgis Belgam, Hispanis Hispanum, Germanis Germanum,
Italibus Italum extitisse: Regem contra vniuersis semper esse Hispanum,
ministrisque Hispanis quàm ceteris vt libentiùs; multa Hispanos
in Belgas dicere, quæ ferre ingenuos homines non oporteret; offensumque
aliquando iis sermonibus Cæsarem, Regi, Oratio Bossutiòque
præsentibus, dixisse futurum (ni caueat) vt Hispanorum consiliis res
Belgica subuertatur. Accedebat nunc, (quod Belgio turpissimum vi-
deretur futurum) vt Comitem Feriæ, Secretarios Vergam & Erafo, co-
sit cum imperio Rex relicturus, vt nisi iis auctoribus constitui de Repub-
blica res nulla posset. Rogati itaque Ordines Regi vt responderent, eas
singuli sententias dicunt; Rogandum esse Regem, peregrinum vt mili-
tem Belgio educat; præfidiis non nisi Belgicis vratur; cõsiliis de Repub.
peregrinos non adhibeat. Mensis itaque Augusti die septimo, cum in eam
quam dicebamus sententiam Ordinibus Rex esset locutus, tum Borlu-
tius, vrbis Gandauensis Pensionarius, pro toto eo conuentu Regi rem
propo-

proponit, peregrinæ militiæ incommoda atque mala commemorat, Theonuillam, Marieburgum, deserta ab inquilinis oppida præfidiariorum Hispanorum insolentia ostendit, Belgieorum militum fidem multis exemplis docet. Rogare itaque Ordines vti Cæsaris exemplo munitiōibus peregrinos deducat, ea loca Belgis committat. Hinc in eum sermonem Borlutus ingreditur, alienum futurum à vetere forma Reipub. indignum Belgarum fide atque virtute, si peregrinos homines ad publicarum rerum curam Rex sit adhibiturus: postulare itaque Ordines, vti ne rem eam Rex committeret, quæ Regi inutilis, genti Belgicæ opprobrio sit futura. Quæ cum Borlutus dixisset, subitatum (vti homines suspicabantur) de sede Regem surrexisse accepimus (ait idem Auctor) atque eo digresso, in eam sententiam locutum Dueem Sabaudix, vti Ordinibus peregrinæ militiæ discesum polliceretur, verbi nihilominus eos leniter inreparit, qui de Regis voluntate aliter vel sentirent vel loquerentur, quàm illius in Belgas præclarum studium mereretur. Constituti hi Prouinciarum Belgicarum Rectores: Petrus Ernestus Mansfeldix Comes, Dueatus Lutzenburgensis Legatus seu Rector: Carolus Brimæus Comes Meghemi, Geldriæ & Zurphaniæ; Lamoralis Comes Egmondanius, Flandriæ & Artesiæ: Guiljelmus Nassouius Orangiæ Princeps, Hollandiæ, Zelandiæ, & Vltraiectinæ ditionis: Ioannes à Bergis, Marehio Bergæ ad Zōmam, Hannoniæ, Valeneenæ & Cameraeclij: Florentius Mommorancius, Dominus Montigny, Hornani frater, Tornæi & Tornacesij: Ioānnes Mommorancius Dominus Couttrij, Insularum, Duaci & Orchinij; Ioannes à Ligne Comes Arenbergij, Frisiæ & Transisulanæ: Carolus Barlaymontius, ditionis Namurcensis: Ioannes Comes Frisiæ Orientalis, ditionum Transmosanarum: Comes Hornanus, Ammiralis seu Præfectus maris, eratque cum Rege in Hispaniam profecturus. Brabantix, Meehlinicæque, veteri instituto nullus datus est Præfectus; quod hîc ipsa suprema Præfectura esset, nisi quod Antonio Lalaignio Hoochstræx Comiti, Meehliniensis ciuitatis cura ex parte fuerit commissa. Ita Rex Gandauo in Zelandiam contendit, comitanti-
bus omnibus Belgarum Proceribus, Ordinūque Legatis; commodamque nactus tempestatem, 6. Kalendas Septembris nauem conscendit, paucisque diebus Laredum Cantabriæ oppidum, vno continenter afflanre Aquilone, appulit.

Orati Regem, quantum digne peregrinos, offit Belgis, pda & Arcei committant.

Pollicetur Rex discesum peregrina militiæ, ita tamen formidat.

Nominat omnes Belgas, qui prouincias singulas præstant.

Navigat in Hispaniam.

ANNALIVM BRABANTIÆ TOTIVSQ. BELGII
TOMI PRIMI ET SECVNDI FINIS.

INDEX

INDEX RERVM

I N

A N N A L I V M

B R A B A N T I A E

T O T I V S Q V E B E L G I I

T O M V M P R I M V M E T S E C V N D V M.

*Numerus paginam, littera a principium, b medium,
c finem paginae, designant.*

AARON Rex Persarum misit
Carolo Magno Imperatori
elephantem & alia munera.
52. c. 55. b
Abbas S. Bertini à Brugenſibus
capitur. 473. c
Abbatum electiones quænam &
qualiter Henrico IV. Imp. à Callisto Papa con-
cessæ. 109. b. c.
Abbatia de Aquis Ludouico Germanico cum
fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum inua-
denti assignata. 88. c
Abbatiarum inuafores cause multorum malo-
rum in Gallia. 74. c
Abbenbroeckius à Maximiliano, Romanorum
Rege, Eques creatur. 469. b
Abbo donationem Caroli Martelli S. VVillibror-
do fiftam subſignat. 31. b
Abbo Floriacenſis Abbas errorem de mundo
tunc itinerario & Iudicio vniuerſali fatore,
confutat. 162. b
Abdirama Saracenorum Rex Eudoni aduerſus
Carolum Martellum ſuppeticas ferens, cum
trecentis octoginta milibus perimitur. 31. b. c
Abdiramam Saracenorum Rex Gerundam Hi-
ſpaniæ inuadit. 65. b
Abrothia pagos Tranſalbaniõs à Carolo Magno
obtinens. 50. a. 51. a
à Godefrido Danorum Rege bello percutur.
55. b. c
Abulaz Rex Hiſpaniæ pacem cum Carolo Ma-
gno Imp. init. 56. b
Acun à Chriſtianis expugnata. 253. a

Ada Theodorici Hollandiæ Comitis filia Ludo-
uico Comiti Loſſi nſi nubit. 140. b
Adalbero, ſiue Albero, frater Godefridi Barbaſi,
eligitur Epiſcopus Leodienſis. 108. c
variè laudatur. ibidem.
quando obiit, & ubi ſepultus ſit. 211. a
Adalbero Geldriæ Comes filius Leodienſis Epi-
ſcopus creatur. 211. c
S Lamberti ope Bullonium caſtrum Raginol-
do adimit. 217. a
Adalbertus cum ſtutibus aduerſus Eberhardum
eiufq; ſe fratres ad pugnam procedit. 121. b
Epiſcopum VVirzburgenſe depopulatur. ibid.
à Ludouico Imp. capus, capitis ſeius agi-
tur. ibid. c
Adalgiſus Hibernus qua occaſione in Belgium
venit. 15. a
Adalgiſus filius Deſiderij Longobardorum Re-
gis, patre à Carolo Magno capto, Conſtanti-
nopolim fugit. 48. a
Adalhardus Comes Carlomanno deſuncto Ca-
roli partes ſequitur. 46. a
Adalhardus cum fratribus aduerſus Eberhardum
eiufq; fratres dimicis capus decollatur. 121. b
Adelſonſus Magnus Gallæiæ in Hiſpania Rex
quando elaruit. 100. a
Carſiæ filio Regnum cedit. 129. c
ſub eo vt Dux exercitus militans, præclaram
de Muris victoriam reportat. 130. a
Adela filia Lanegravi Thuringiæ Henrico II.
Brabantæ Principi XXII. nubit. 182. a
ipſa cum duobus filiis Henrico & Godefrido
Affligementem locum ad extruendum inibi
A A Mons.

INDEX RERVM

- Monasterium libertate donat. 195.a
 Adela, alia Adalicia, siue Athelaida, Godefridi
 Ducis filia, Henrico Anglorū Regi nubit. 108.c
 Adelbertus Bremensis Archiepiscopus Henrico
 Regi puero assensando, quantæ apud ipsum
 auctoritatis fuerit. 186.a
 Adelbertus, siue Albertus, Tusciz Comes Ro-
 man inuadens, Ioannem VIII. Pontificem cu-
 stodiæ mandat. 96.a.b
 Optimates Romanorum Carlomaono fide-
 litatem iurare cogit. ibid.b
 Adelhards Corbiciensis quis qualisue fuerit.
 41.c.46.b
 consurrationis in Ludouicum Imp. infimulatus
 in exilium mittitur. 61.c
 ab eodem reuocatur. 64.b
 Ado eum fratribus Radone & Dadoo quando
 & ubi floruerit. 5.c
 Monasterium erigit. ibid.
 Ado affinis Pipini Regis Francorum Mech-
 liniam ab eodem dono accipit. 39.a
 S. Rumoldum perhumanè hospitio excipit.
 ibidem.b
 cuius benedictione ex prius sterili ei filius na-
 scitur. ibid.
 Ado Viennensis quando floruerit. 71.c.79.c
 Adobodrii defectionem molientes à Ludouico
 Lotharij Imp. fratre domi. 71.b
 Adolphus Colonienfis Archiepiscopus pacem
 inter Theodoricum Episcopum Vitraacti-
 num & Comites Hollandiæ & Geldriæ com-
 ponit. 139.a
 Philippum Imp. coronat, à Pontifice sacris
 amouetur. 140.b
 Adolphus Leodiensis Episcopus Haram siue
 Harne Falcburgenfis agri castrum euertit.
 306.c.307.b
 terram Regis Bohemiæ in Comitatu Lutzen-
 burgenfi vassal. 307.b
 Bouaniam obsidet. 308.a
 in Leodienses bellum parat. 309.a
 Adolphus Burgundus Belgij Admiralius. 543.b
 Adolphus Cuius, Præfectus Atrebaresium.
 410.b
 è sacro Fonte nomina Cæsaris suscipit Philip-
 pum I. filium Maximilian. 453.c
 Adolphus Gelder, puerum Arnoldum integro
 sexennio captiuum detinet. 417.c
 à patre propteret, vendito Ducatu Carolo Au-
 daci, exhereditatur. ibid.
 ad perpetuos carceres damnatur. ibid.
 è carcere Contraceosi eductus, Flodris, in bel-
 lum contra Gallos proditur, præficitur. 451.b
 ad Tornacum in pugna occiditur. ibid.c
 Adolphus' Holstia: Comes nouas colonias ex
 Brabantia & vicinis locis in Vandaliam ac Va-
 griam docit. 225.a
 Adolphus Montensis Comes ad expeditionem
 sacram se accingit. 245.a
 ius suum ad Limburgensem Comitatum Ioan-
 ni Brabantiz Duci vendit. 184.b
 Adolphus Nassauus reuocatus Rex Romano-
 rum. 188.c
 cum Guidone Flandriæ Comite, Eduardo An-
 ghæ Rege & aliis cõtra Philippum Pulchrum
 socius init. 192.b
 ne Flandro auxilietur, immenso auri pondere
 à Francorum Rege corrumpitur. 193.a
 ab Alberto Austriæ Duce in prælio occiditur.
 193.a.c.
 Adolphus Nassauus à Visba Geldriæ ac Zutpha-
 niæ Gubernator à Maximiliano continetur.
 457.c.
 Adolphus Rausstainius à filio Philippo Siofam
 intrare non permittitur. 487.c
 moritur. 488.a
 Adolphus à VValdach Hugooi, in Episcopatu
 Leodiensi succedit. 194.b
 moritur, sed non sine veneni suspitione. 195.a
 Adrianus II. Nicolao in Põuiscara succedit. 86.a
 Lotharium Regem Romanam venientem hoo-
 rificè excipit. ibid.b
 eundem & sequaces eius omnes inter Missi-
 rum solemnij grauius obtestatur. ibid.c
 Carolum Caluam à Lotharingæ inuasionem
 frustra dehorat. 87.c
 iterum pro iure Ludouici Imp. apud patros
 eius instat. 88.c
 imò excommunicationem minatur, sed paruo
 cum fructu. 90.a
 Adrianus IV. Anastasio IV. in Pontificatu succe-
 dit. 223.a
 Adrianus Florentij Cardinalis, à Carolo Austriæ
 Rege, Hispaniæ Proræ creatur. 547.b
 rebelles Hispanos comprimere aggreditur ibid.
 Fonseca, vr contra rebelles exercitum ducit, in-
 iungit. 548.c. 548.c. Antonius Fonseca.
 ab Hispanis rebellibus Valledoleto fugator.
 549.b
 ab eisdem capitur. ibid.
 euadit. ibid.
 Adrianus Lickerkius astu Rassinghemium Vil-
 oordienfi è carcere educit. 471.c.472.a
 Gandenses ad rebellionem instigat. 472.a
 multa mendacia in Rom. Regem Maximilia-
 num spargit. ibid.
 sic Gandensium rebellium doctus. ibid.b
 Adrianus Reussij Comes Picardiā inuadit. 603.b
 Peronam obsidet. ibid.c
 eam reliquit. ibid.
 Adrianus Vilainus. vide Rassinghemius.
 Aduentus Metensium Episcopum quale com-
 munitatem Lothario Theutbergam repediare
 satagenti suggerit. 81.b.c
 Lotharij nomine ad Nicolæum Papam literas
 scribit, eumlemq; in omnibus Pontificis ius-
 sis obedire assuecat. 81.c
 Agidius Bertholdus Augustinianorum Mona-
 steriū Mechliniæ extrui ceptū perficit. 168.a
 Agidius Boffeludus, Archiepiscopus Bifuntinus,
 Philippi Austriaci in Galliam Legatus. 505.b
 moritur. 507.c
 Agidius Chronographus Leodiensis quando
 scripsit. 168.b
 Agidius

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Egidius Leuanius fedè Lutemburgum Gallo tradit. 631.a
 Egidius ex Limingis à Ioanne I. Scabinus Louanenſis creatur. 276.b
 Egidius Poſtellanus capite plectitur, & quare. 416.b
 Egidius Kegel, Patricius Bruxellenſis, in exilium miratur. 394.b
 Egiptus à Saracenis Heraclio eripitur. 10.a
 Elfredus Citronem Danorum Regem bello ſuperans, eundem Chriſtianum efficit. 100.a
 Emeſardis mater Pipini de Landis I. Brabantie Principis. 2.a
 Affligemeſe Monafterium Brabantie quando & à quo erigi ceptum. 194.b
 eius primus Abbas Fulgentius eligitur & conſecratur. 195.b
 à Godefrido Bullonio multis donis affectum. 203.b
 item à Godefrido Barbato. 211.c
 nec non ab Henrico Godefridi Barbati filio. 214.c, 216.a
 à Flandris exultum. 314.c
 à Leodienſibus & Namurcenſibus incenſum. 334.b
 Afri à Carolo V. exdantur. 600.e
 Africa quando & quo modo à Saracenis placo ſubiugata. 27.b.e
 Agapitus Papa, ad decidendam Artaldi & Hugonis de Rhemenſis Episcopatu contendendum cauſam, Engelheimenſem Synodum conuocari iubet. 138.e
 excommunicationem in Hugonem intruſum & Hugonem Principem à Synodo latam conſirmat. 139.a.b
 Agidors fluuius, ſuperque eum Francorum & Danorum pax firmata. 56.b
 Agilfridus Leodienſis Episcopus Deſiderium Longobardorum Regem cum ſuis à Carolo Magno relegatum excipit. 48.b
 Agilolfus Episcopus Colonienſis pro Plectrudis legitimis filiis apud Pipinum intercedens reſpuſam patitur. 26.c
 Agilulphus Haſbanie Comes, parens S. Bauois. 8.a
 Agnes VVilhelmi Piſtauieſis Comitis filia, Heorici Imp. coniuux, à Clemente II. Imperatrix conoratur. 181.a
 marito deſuncto in Regni negotiis Henrici Auguſteuſis Episcopi conſilio plurimum vtiſ, inq̄ſti amoris ſuſpicionem incurrit. 185.c
 Aimeric Regulus, Caroli V. Imp. ciens, à Roberto Mareſco armis impetitur. 553.b
 à Carolo V. ſupplicat pect & accipit. ibid.
 Aimoinus Hiſtoricus quando & vbi claruerit. 1.c. 80.a
 quouſque Hiſtoriam ſuam perduxerit. 107.a
 Alapia Coeleſtyne vrbs Chriſtianiſ, Principibus inſeſtinis odiſ diſſidentibus, à Saladino adempta. 230.a
 Alamanni à Carolo Marcelllo ſubacti. 31.b
 rebellantes à Pipino & Carlomanno compri-

muntur. 36.c
 Alamannia ſeuiffima poſte laborat. 325.c
 Alardus Sadelenſis Patricius Louanenſis, à ſuſcente plebe fenestris meclis, inſeſtis haſtis laceſtitur. 331.b
 Alareus Præpoſitus Louanenſis Lilloum pagum à vi ſumma vindicat. 321.b
 Alba capiti à Louanenſibus tumultuantiſbus quando aſſumpta. 348.c
 Albarum Sororum Cœnobium Anuerpij à quo & quando erigi ceptum. 328.a
 Albericus Megingandus Comitem Oddonis nepotem dolo interimit. 115.c
 Albertus Rodolphi Auſtriaci Imp. filius, fratri Rodolphi in Ducatu Auſtriæ ſuccedit. 281.e
 cum Guidone Flandrie Comite aduerſus Philippum Pulchrum Francorum Regem ſocius init. 292.b
 à Francorum Rege immenſo auri pondere cõduſtus Adolpho Imp. bellum inſert. 292.a.b
 Aquigranum obſidet. ibid.
 eundem prope Alzheim prælio ſuperat. ibid.
 Imperatur eligitur. ibid.
 vbi & à quo interemptus. 299.c
 Albertus Bauarus cedem Ioannis Angiani magna pecunia redimit. 342.c
 Albertus Brandeburgicus, à Cæſaris Caroli partibus ſtans, à Ioanne Saxone Electore capitur. 645.a
 Mauritio Saxoni contra Cæſarem Carolum ſe iungit. 664.b
 poſt Cæſari reconciliatur. 668.a
 à Gallo, quod Cæſari eſſet reconciliatus, ad necem quarritur. ibid.
 eidem iſoginem cladem inſert. ibid.
 in Germaois motus ciet, & Norimbergiſ bellum inſert. 670.b
 contra eum aliqui Germaniæ Principes ſocius faciunt. ibid.
 Brunſuicanos & Friſcones depopulant. ibid.
 ad Saxonie fines concedit. ibid.
 cruento prælio fugatur. 671.a
 iterum, collectis viribus, tumultuari incipit. 672.a
 accepta alia elade, denudò fugatur. ibid.
 nondum quietus, à Senatu Imperij antea proſcriptus, demum à Carolo V. Imp. proſcribitur. 673.c
 inſigni elade ab Henrico Brunſuicchio afficitur. ibid.
 in Franciam fugit. ibid.
 ingloſus obit. 674.a
 Albertus Hollandiæ Comes ſiliam ſuam Guiljelmom eiufque ſocios armis perſequitur. 365.c
 ob detentum Siluaducis Dominum Verè Brabantinorum lanus detinet. 368.b
 Albertus filius Godefridi III. Comitis Lonanenſis ex Margareta Lumburgenſis Comitiſ filia. 230.b
 eligitur Episcopus Leodienſis. 235.a
 ab Henrico Imp. quidem reſicitur, à Cæleſtino tamen Papa conſecratur. ibid.
 à VVilhelmo Archiepiſcopo Rhemenſi conſecratur.

INDEX RERVM

eratur. ibid. b
 erudiliter à fceatibz recatur. ibid. b, c
 eius necem vifcentur frater & amoculus. ibid. c
 Albertus Meckelburgicus Maurio Saxooi contra Cæfarem Carolum fe iungit. 664. b
 Albertus Mogun. Archiep. Elcd. Carolum Auftriacum pro Imperatore futuro eommen- dat. 545. c
 Albertus Namurenfis Richildi Balduini Moo- teofis viduz aduerfus Robertum belligeranti fert fuppecias. 109. b
 Albertus Saxo, vir miliãz peritiſſimus, in Belgio, Cæfare Frederico Germaniam repente, relin- quitur. 478. a
 Harlemum venit, ibique aliquot feditioſos vl- timo fupplicio afficit. 485. b
 Arthotum pro Maximiliano Rom. Rege ca- pit. 479. c
 Thenas Brabantiz capir & diripit. 480. c
 capro Mootfortio oppido, ipſum Mootfortium coërcet. 482. c
 Zwickſam carè mulctat. 483. a
 militem, in imaginem Chriſti iouitum, qua- tuor io pãtes difſectum necari iubet. 486. b, c
 Sufam obſidete à Philippo Arehiduce iube- tur. ibid. c
 eam variè premir, & aliquantam à Sufenſibus eladem accipit. 487. c. 488. a
 cum Cluio pacem fancit, & Sufam deditione accipit. 488. b
 à Scirioganis, Friſiz ſchiſtiſ, Princeps eligi- tur. 488. e
 à Cæfare & Philippo II. quodd ei multam pecu- niam deberent, admittitur. ibid.
 titulus Gubernatoris Friſiz ei, conditionibus quibuſdam additis, conceditur. ibid.
 eius nomine Scaubergius inauguratur. 499. a
 Groningani ei fe opponunt. ibid.
 Leuwardij eum etiam reiſiunt. ibid.
 quos per Scaubergium ad obedientiã cogit, ibi. aciem Leuwardiz extruit. ibid. b
 ei fe Ezardus Ouendæ Comes clam iungit. ibid.
 forma iutamẽti, quo fe Friſis obſtrinxit. 500. c
 auxiliare à Germania accipit copias. 502. a
 Gronioganis obſidet. ibid. c
 tormento globo vuloeratur. ibid.
 pacem intercedente Legato Cæſaris, cum Fri- ſis fancit. 503. a
 ex vulnere moritur. ibid. b
 ei ſuccedit Georgius, filius nati maior. ibid.
 Albertus Stadenſis quouſque Chronicon ſuum perduxerit. 160. b
 Albinus, ſeu Alcinus, de Britannia, præceptor ſuir Caroli Magni Imp. 58. a
 Albious Comes & Odo Bellouacenſis Epico- pus à Ludouico Balbo iam moribundo cum in- ſignibus Regiis ad filium eius alegantur. 99. e
 Alba Saxoniz fluuius. 49. c
 eius æcoliz ob frequentes rebellionẽ aliõ tranſlati. ibid.

Alefridus filius Ofui Regi Anglorum, Catho- licorum ſententiã de tempore Paſchatis cele- brandi inhzret. 109. a, b
 B Aldegondis Malbodij quieſcit. 58. e
 Aldenardaper Arnulphum Toparcham Scorn- acenſem Gandenſibus adempta. 556. e
 Aldenburi campanz per fe ionant in ſepul- turam hominis fame mortui. 181. c
 Aldenhouia à Brabantis capitur. 566. b
 Aleida, Godefridi Barban filia, Anglorum Regi nubit. 114. b
 Aleida Alberti Comitibz Hollandiz concubina occiditur. 163. c
 Aleidis, ſiue Adelheidis, Hugonis Burgundiæ Ducis filia, Henrico VI. Beabaoniz Duci nu- pſit. 256. 258. a
 quos ei liberos pepererit. 267. c
 XXX. Brabaoz Princeps pro liberis. 268. b
 Ioannem ſecundo genitum Ducis ui præſtere conanti, ſe Arnoldus VVeſemaliã Baro ciueſ- que Louaniẽſes opponunt. ibid. c
 eius effigies. 269
 cur in ſerie Princepum ponatur. 270. b
 Monafterium Prædicatorum Louanij vna cum marito extruxit. 271. b
 ei à D. Thoma Aquinate ad varias quæſtioes reſpoodetur. ibid. & ſeqq.
 ei Louaniẽſes reconciliantur. 268. c. 275. b, c
 Alexander II. Papa, qui & Anſelmus, moritur. 191. c
 Alexander III. Papa Fredericum Barbaroſſum pormittentem Venetis ſuſcipit, & ab excom- municationis vinculo abſoluit. 229. a
 Alexander Archidiaconus & Sacriſta de Epico- paro Leodiẽſi eum Frederico cõcedit. 107. c.
 208. a
 eum Godefrido Barbato bellum gerens, eum- dem ſuperat. 211. c
 Simoniz à ſuis accuſatus, motroce extingui- tur. 212. c
 Alexander Leodiẽſis Epico- pus io expeditione Italica Frederici Imp. moritur. 217. b
 Alexander Medietus Herrunz Dux à Caro- lo V. Imp. renuntiat. 585. a
 ei Margareta, filia eiufdem notha, deſponde- tur. ibid.
 Alſem villa S. VVilibronio oblata. 26. a
 Alſonſus Caſtellæ & Legionis Rex, à quibuſdam Romanorum Rex creatur. 266. b
 quamdũ oomen illud geſſerit. ibid.
 Alſonſus Dauius inſignis belli Dux morietur. 638. a. 648. Piſcarius. 8. l
 Algerium Africa latronum ſpeluncas à Caro- lo V. Imp. obſidet. 620. a, b, c
 Alouinus Bauo qualis fuerit, & quando vixe- rit. 8. l
 Alenſe Monafterium quado & à quo extru- ctum. 222. a
 Aſtoſani à Theodorico Heuernz & Diemude Domino continuis excuſionibus vexantur. 216. b
 à Martino Suarço hoſtiliter imperit. 464. b

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- in eum erumpentes, in oppidum repelluntur. *ibid.*
Alouinus Comitatus Roberto Flandro assignatur. 186. b
 feudum est Imperij. 245. c
Aloum à Martino Suauzeo expugnatur. 464. b
Alpais pellex Pipini Heritalli. 23. b
 poculum benedictionis loco sibi à S. Lamberto tradi frustra exoptat. *ibid.* e
 Orpij in Monasterio ponnit, Hugardiensequ collegium fundat. 25. b
 qua conditione Geldoniam Comitatum suum Principi Brabantie transferrent. *ibid.*
Altare S. Sebastiani in basilica S. Petri ad Vincula quæ occasione & quando erectum. 20. a
Altare portanæ S. Vulfiani in Fontanelle Monasterio religionis servatur. 24. e
Alteracum, suæ Aternacum, castellum, colloquio inter Ludouicum Germanicum & Carolum Caluam ibi habito celebre. 83. b
Alus Mons Carolo Caluo Lotharij Regnum eum fratre Ludouico Germanico parmentu obigit. 88. e
 prope Alzheim Adolphus Nassauus Imper-
 cumento prælio vincitur, & occiditur. 291. b e
S. Amandus Episcopus Traiectensis, seu Tun-
 grensis, filium Dagobert Regis, quem ex
 Ragneru procreauit, baptizat. 4. a
 quando florent. 7. e
 eius institutu Monasterium Niuellenfe ab Irta
 Pipini de Landis coniuge fundatur. 100. 13. b
 Episcopatu Tungrensi iniquè extrusus, Chri-
 stum circumquaque annuntians, tandem in
 Elmonensi Monasterio moritur. 16. a
Ambianensis pagus à Nortmannis vastatur. 128. c
Ambianum à Nortmannis occupatum. 104. b
 ab Hugone Comite obsidetur. 132. b
Ambrosius Comes Parmensis ab Arnolpho Re-
 ge suspensio necatur. 117. b
Amelius de Bouegnifther Namurcenses Hasba-
 niam incurantes egregiè excipit. 308. b
Amersfortium à Rossmeo stragemate capi-
 tur. 627. a
Amstelodami suburbia & aliquot naues à Carolo
 Geldo exuruntur. 527. b
 ibidem Anabaptistæ insolefcunt. *vide* Anaba-
 ptistæ.
Anabaptistæ Monasterium VVestfaliz ciuitatem
 ponnant, eisdem Anistue occupant. 594. b
 Flandri à Hollandisque pelluntur. *ibid.*
 ad socios ferunt, & Monasterium eos conuo-
 cant. *ibid.*
 Senatum ibi à suis legunt. *ibid.* e
 templa sacellaque diruunt. *ibid.*
 diuino se Spiritu agi dicunt. *ibid.*
 pellunt vrbe, qui Anabaptismum abhorrent.
ibid.
 ex Hollandia alios aduocant. *ibid.*
 Monasterium nouam vocant Ierusalem. *ibid.*
 ad 30000. ex VVazerlandia illuc sedunt. 504. a
 in Transilvania variè cadunt & interficiun-
 tur. *ibid.* b, c
 iussu Mariæ Belgij Gubernatricis aut festam
 eiorare coguntur, aut mon. *ibid.*
 eorum naues, cum omni auro & apparatu bel-
 lico, sileo adducuntur. *ibid.*
 eorum Monasterij viuendi ratio. 595. a
 Leidam Hollandiæ occupare nituntur. 597. a
 in Fuisa Audeloofter occupant, sed ibi cedun-
 tur. *ibid.*
 Amstelodami domi Prætoriam occupat, 597. a
 per plateas nudi discurrunt. *ibid.*
 in diuersas partes à Vanibus suis missi, miserè
 pereunt. *ibid.* b, c
 Monasterij, vrbe ab Anistite recuperat, rui-
 cidantur. 598. a, b
 in Hollandia, iterum se munientes, superan-
 tur. 604. a
Anastasijs IV. Papa quo anno obierit. 221. e
 Ancilla quædam S. Stephani calumniatrix, hor-
 rendè à proprijs gemellis filiis emecata. 44. b
 Ancilla quædam Gandau, à tribus Germanis vi-
 propè vincta, vnde sedicio in Principem Ma-
 ximilianum orca. 467. b
Andana Monasterio septem Ecclesiarum à Beg-
 ga extructo celebris. 18. e
 vbi sita. 19. a
Andegauensis Provincia à Nortmannis vastata.
 85. e
Andegauum à Nortmannis occupatum. 78. a
 à Carolo Caluo Nortmannus eripitur. 92. a
Andelgisus Dux Beneuentanus, agente Basilio
 Græcorum Imperatore, in Ludouicum Imp.
 insurgit, eundemque turpissima produtione in-
 exercem coniecit. 90. e
Anderslecht à Leodensibus & Namurcensibus in-
 censum. 114. b
Andreas ab Hungaris in Petri Regnum successus,
 sese apud Henricum Imperatorem excusat.
 176. b
 omnem seruitutem & annuum censum offe-
 rendo eundem placare nititur. *ibid.*
Andreas Auzia, relictio Franco, Cæsari nomen
 dat. 574. e
 Genuæ libertatem impetrat. *ibid.*
 Cæsaris vexilla exponit. *ibid.*
 Regi Franciæ torquem aureum S. Michaelis
 remittit. *ibid.*
 Genuam, thessis Francis, libertati asserit. 575. b
 Genuæ Cæsarem Carolum V. excipit. 592. a
 Turcis nobilem ciadem infert. *ibid.*
 Cæsarianæ classis contra Turcas præficiunt.
 609. e
Andreas laicus, Bononijs Carthusianorum Fun-
 datoris socius. 198. a
Andreas Vesalius, Medicorum sui temporis Prin-
 ceps, à Philippo II. in Galliam mittitur. 704. e
Angelus bonus & malus Romæ pelus tempore
 ciuitatem obueantes visibiliter apparent. 19. e
Angia à quo extructa, 226. h, e
 à Balduino Flandro miro nudata. 226. b
 à Francis frustra tentata. 261. e
 incendio fudata. 407. b
Angib idus villam VVaderlo S VVilbrodus of-
 fect.

INDEX RERVM

fert. 26. a
 Angli ob Guidonem Flandriæ Comitem cultodiz mancipatum Franciam inuadunt. 290. c
 sed prælio victi, omnes pelluntur. ibid.
 in pugna Pictauca de Gallis insignem referunt victoriam. 334. b
 decuplo inferiores, Francos ingenti & cruento prælio vincunt & prostigant. 381. c
 in Gallia, ductu cuiusdam puellæ, nomine Ioannæ, caduntur. 407. b
 Angli & Belgæ nauibus Brimoniæ minorem inuadunt, sed inglorij. 700. b
 Anglia variis præliis exagitata. 187. a
 (ruissima peste laborat. 325. c
 Anglicanæ Ecclesiæ caput Elisabetha constituitur. 701. b
 Anglorum Aquilonarium & Orientalium Reges quo modo primum facti Christiani 8. c, 9. a
 Anlo cum Sigefrido de Danorum Regno contendens, in prælio occumbit. 57. a
 Anna quædam vidua, corporis consuetudinis cum Stephano Monacho à Callisto Patricio falsò infimulatur. 44. a
 Anna Boulaina, reiecta Catharina, ab Henrico VIII. Angliæ Rege in vxorem ducitur. 592. b, c
 Anna Briconum Ducissæ Maximiliano Rom. Regi desponsatur. 483. c
 à Carolo Francorum Rege capitur, & in vxorem ducitur. 484. a
 Anna Egmondia Gulielmo Nassauio nubit. 661. a
 Anna, filia Vladislai Hungariæ Regis, despondetur Maximiliano Imp. 557. b
 Carolo Austriaco agente, eius fratri Ferdinando despondetur. ibid.
 & ab eodem in vxorem ducitur. ibid. & 553. b
 moritur. 645. c
 S. Anno Archiepiscopus Colniensis, sceleribus Henrici Regis offensus, publicarum rerum administrationem sibi adimi poscit. 191. c
 Annonæ caritas maxima in Gallia & Germania. 217. c
 alia Europam affligit. 305. a
 quam anno sequenti mira vilitas infecit. ibid. b
 Anno Comes contractui pacis inter Francos & Danos initæ interfuit. 58. b
 Ansbaldus quædam S. V. Vallibordo obtulerit. 26. a
 Aoubertus zous S. Arnulfi Merensis Episcopi. 2. b
 Ansegisus filius S. Arnulfi Beggam Grimoaldi sororem vxorem duxit. 15. c
 tertius fuit Brabantiz Princeps. ibid. b, c
 eius effigies. 17
 à Gunduino, quem inuentum de sacro Fonte susceperat, trucidatur. 16. a 18. b
 Antifridus ex Comite Bratupantium Episcopus Vitraiectinus quando claruerit. 160. c
 Antharius Francus cum vxore & filiis Carolomanni iam defuncti, ad Desiderium Longobardorum Regem fugit. 46. b
 Antiochia à Saracenis Herachio eripitur. 10. a
 in expeditione sacra à Christianis capta. 200. c

Antonius Burgundus, Philippi Andegæ filius, à patre Ordibus Brabantiz pro futuro Duce offertur. 370. a
 ducit Ioannam filiam Valerani Comitis sancti Pauli. ibid.
 Brabantiz Rector constituitur. 371. c
 titulum Ducis Lumburgi assumit. ibid.
 Bochoodam obsidet. 372. c
 copias, Bruxellenses castigaturus, colligit. 373. b
 Louanii Brabantiz Principatum suscipit. 374. b
 post & in aliis ciuitatibus insinatur. ibid.
 bellum Reynaldo Geldro inferre parat. ibid. c
 eius effigies. 375
 parat item in Traiectenses. 376. a
 vt expeditionem differat, à Traiectensibus rogatur. ibid.
 tamen in eos proficiscitur. ibid.
 eos terret, & ad obsequium sibi præstandum adigit. ibid. b
 Geldrum etiam coercet. ibid.
 secundam vxorem Elisabetham Lutzenburgensem ducit. 377. b
 Bruxellis nuptias celebrat. ibid. c
 eum Gulielmo Hollandiz & Hannoniæ Comite de dote, quæ Ioannæ debebatur, transigit. ibid.
 ei filius nascitur. 378. a
 cum exercitu in Galliam mouet. ibid.
 rebelles in Lutzenburgo castigat. ibid. c
 & alias postea ciuitates obrinet. 379. a
 Legatos Leuensium & Thensium capit. ibid.
 auxilia à Brabantis ei denegantur. 379. a
 qui vrbium singularum iura malè ab eo defendi queruntur. ibid. b
 Leuensium & Thensium Legatos iterum dimittit. ibid. c
 Thomam Dietz Dominum vrbe pellit. 380. b
 cui, quod generosè fratri suo Episcopo Argentoratensi respondisset, veniam concedit. ibid. c
 pacem inter Carolum Regem Galliz & Ioannem Burgundum conciliat. 381. a
 ex Ioanna duos habuit filios. ibid. b
 Anglis Franciam inuadentibus, ipse Regi Galliarum opem laurus in Galliam abijt. ibid. b, c
 in cruento contra Anglos prope Alinueriam prælio occumbit. ibid. c
 eius corpus tercio post die inuentum, Furæ sepelitur. 382. a
 Antonius Crouisus, Reussij Dominus, à Carolo V. Comes creatur. 583. b, c
 Antonius Dæcugna contra Belgas coniurat. 546. c. vide Hispani.
 Antonius Fonseca ab Adriano Prorege Hispaniæ rebelles quosdam Hispanos comprimere iubetur. 545. c
 Medinam de Campo incendit. 549. a
 Antonij Gueuare ad rebelles Carolo V. Hispanos Oratio. 549. b, c. & seq.
 Antonius Haluini in pugna Blangiacæ caditur. 415. c
 Antonius Lalanus obijt. 618. a
 Anno.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Antonius Lalaingius à Philippo II. Mechlinien-
fis ciuitatis curam accipit. 707.e
Antonius Leua Papiam viexpugnat. 174.a
de Franci infignem vicloriam reportat. 178.e
multos Nobiles capit. ibid.
moritur. 601.b
Antonius Perrenottus, Epifcopus Atrebatenfis,
obfides apud Regem Galliz pro Catolo V. Im-
peratore. 616.b
Antonius Vaudemontij Comes Ducatum Lo-
tharingiz vi caput. 416.a
Antooius Vandomz Dux pro Rege Franciz Ar-
tefium inuadit. 615.e
Antuerpia, fiue Antuerpium caftellū vbi fitū. 15.e
eius Ecclefia cum villis & tertia parte telonij
S. VVilhelmo traditur. ibid.
Antuerpia à Nortmannis exafta. 67.b.c
à Balduino Fladina Comite Henrico Impre-
finitur. 179.a
à Balduino Flandro & Godefrido obfidetur.
181.b
fed Lothariogis omnibus ed concurrentibus,
ab obfufione liberatur. ibid.
vna eft ex quatuor primariis Brabantiz ciui-
tatibus. 301.e
dura fame & peste laborat. 305.a
Margaretz Ludouici Flandriz Comitis vxoris
doci affligitur. 331.a
incendio affigitur. 361.e
eius pomerium pteatatum ab Henrico IV. Bra-
bantiz Duce. 149.●
iterum à Ioanne II. 302.a
ei Noua ciuitas additur, & propugnaculis ipfa
ciuitas munitur. 651.e. 632.a
Antuerpiæ morbus, Sudor Anglicus dictus, tri-
duo vno quade:ngētos homines fuffulit. 581.e
Antuerpienfes à S. Eligio ad fidem conuerfi. 6.a
Argentini Dominicanos euocant. 255.a
cum Mechlinienfibus de iure Stapulæ auenæ,
falis, & pifeium contendunt. 294.a
Mechlinienfes ob rebellionem obfelfos ftrenuè
eruipentes repellunt. 295.e
de Lyranis cum Louaniēfibus contendūt. ibid.
Stapulam auenæ, falis, & pifeium ab Henrico
Imp iterum recuperant. 299.e
ijs ius Stapulæ confirmatur. 330.e
de Stapularum iure iterum cum Mechlinienfi-
bus contendunt. 356.e. 378.b
ad Ruffiam munitionem extruunt. ibid.
cum Ioanne Betgarum Principe lites agunt, &
quære. 400.e
Mechlinienfibus operâ Ducis Philippi Bur-
guodi reconciliantur. 416.e
Maximiliano, Duciffæ Mariz marito, quas fup-
perias contra Gallos miferint. 451.e
eorum nudinis & immunitatibus infidant-
tur Flandri. 463.e
Gandefium munitionem ad Saffingen & Cal-
loo extructam, fibique iofellam, expugnant.
464.a
Fredericum Cafarem, injuriam filio Maximi-
liano à Brugenfibus illatam vlturum, cum

exercitu in Belgium venire aggrē ferūt. 477.a
à Bruxellēfibus & Louaniēfibus agitantur.
479.b
copus contra Martinum Roffemium confcri-
bant. 612.b
eidem, ciuitatem fuam dedi fibi poftulanti,
egregiè respondent. 613.b
in eundem tormenta maiora exonerant, &
multos occidunt. ibid.e
Antuerpienſes Canonici cedunt templum S. Mi-
cheelis S. Norberto & focis. 210.a
Antuerpienfis Marchia, Godefrido Gibbofo tra-
didit, Godefrido Eulthij Comitis Boconiz
ex Ida filio confertur. 193.a
à Ioanne IV. Duce, in feiſis Ordinibus, Ioanni
Bauaro committitur. 391.b
Antuerpienfis Markgrauis Maximiliano, bel-
lum Leodiēfibus inferenti, centum equites
auxiliares adducit. 460.a
Aoum Hemmigi Danorum Regis ad Carolum
Magnum Imp. Legatus. 57.a
Aper quidam in venatione Carlomanno letale
vulnus infligit. 107.e
Apti, diuerfarum ciuitatum exules fic dicti, Bra-
bantiam vaſtant. 355.e
Aphrodiſium. vide, Lepcis.
Aqua benedicta in dedicatione nouæ ciuitatis
iam olim etiam adhibita. 77.e
Aqua exercitus Caroli Magni in expeditione Sa-
xonica miraculoſè ſuppeditata. 46.b
Aque inopia laborat exercitus Chriftianorum in
Ierofolymitana obſidione. 202.a
Aque Sextiæ à Carolo V. Imp. obſidentur. 403.a
Aquilonarum & Orientalium Anglorum Res-
ges quo modo primū facti Chriftiani. 8.e. 9.a
Aquitania Virginiū Cifterciēſis Ordinis Mona-
ſterium. 217.b
ab Aquis, vna è ſeptē Patriorum Bruxellēſium
familis, ex quibus Scribenſi eligendū. 298.e
Aquisgranum à Guilielmo Hollandiæ Comite
Imperatore electo obſidetur. 260.e
per ſex menſes inedia ſatigatum ſe dedit. 261.a
Aquisgranenſes Guilielmum Comitem Iuliaen-
ſem cum ſuis crudeliſſimè trucidant. 281.a
Aquisgranenſis Conuentus à Ludouico Pio cele-
bratus, quæque in coſtituta. 612.a
Aquitani rebellantes à Pipino & Carlomanno
ſuperantur. 36.e
quidam reiecto Carolo Ludouici Pij Imp. filio
Pipinum eiufdem ex Pipino filio nepotem ſibi
Regem ſtatuerūt, ſed non impanē. 69.a
contra tyrannidem Caroli Ludouicū Germani-
cum inſurgunt. 78.a
Aquitania ſine artibus à Carolo Martello occupa-
ta. 32.a
ab Hungaris vaſtata. 139.e
Arabes Compoſtellam vaſtantes diuinius pani-
ti. 156.e
Chriftianis deuotionis ergō Ierofolymam pe-
tentibus maximam eladem inferunt. 186.e
Araldus Rex Anglorum Harvich Regem Nor-
thanymbrotum Angliæ Regnum inuadentem
inter-

INDEX R E R V M

- interim. 187. a
à Guiberno Comite Northmannorum Angliam occupante occiditur. ibid.
Arbo Archiepiscopus Moguntinus Coconi Duci ad Imperium aspiranti se opponit. 172. c
Arbor succia, precibus S. Gumman integra restituitur. 43. a
Arbor quædam ad translationem Reliquiarum B. Gudilq miraculose transplantata. 59. a
Arcantella arx à Leodienfibus obfessa & diruta. 324. c 325. a
circa eam Leodienfes insigni elade affecti. 325. a
Archienbaldus Fluffas Ioannem Burgundum à caude defendere volens, interficitur. 390. b
Ardenburgus in pugna à Blangia ceditur. 455. c
Ardenna à S. Huberto ab adolorum cultu conuerfa. 33. b
venacionibus Caroli Magni Imp. celebris. 33. b
recnon Ludouici Pij Imp. 68. c
Arelatem urbem, in fugam actis Saracenis, recuperat Carolus Martellus. 32. b
Arendonga Mariz Brabantæ Geldro nuptæ dotti assignata. 335. b
Argentellus in pugna à Blangia occifus. 455. b
Argenti fodina in valle Iouchimica reperitur. 540. a
Argentinenfes Zuingiani Carolo V. Imp. Confessionem exhibent. 586. a
Arguoratenfes, qui Proteftantibus Germaniz fe adiunxerant, Carolo Imp. reconciliantur. 645. b
Argentinum Aquitaniz castrum, à VVafario deſtructum, à Pipioo reſtauratur, præſidioque Franco munitur. 41. c
Aria à Balduino Fiandro Franciæ Regi conceſſa. 118. c
Aribertus Aquitaniz Rex, filium Dagoberti Regis, quem ex Ragnetruide procreauit, de ſacro Fonte ſuſcipit. 4. a
Artonium à Guſſio dirigitur. 697. c
Armenia à Saracenis vaſtata. 14. b
Armeniaci, Aurelianæ factionis nomen. 378. b
Ioanni Burgundo bellum indicunt. ibid.
eorum doctus Clunetus Brabantus. 379. a
Arnaldus de Brexia hærefiarcha quid docuerit. 218. c
Arnhemium à Philippo Auftriaco obſidetur. 510. b
eidem deditur. ibid.
iterum ab eodem obſidetur. 503. b
Arnoldus pater S. Arnulfi Metenſis Epifcopi. 2. b
Arnoldus de Bainaria, rebellionis in Conradum Regem conficius, eum ſuis ad Hungaros fugit. 115. a
Arnoldus Bauui Mechliniæ crucidatur. 369. b
Arnoldus Beylingus viuis deſoditur. 397. b
Arnoldus de Craſenheyimo Eques Godefridum III. io canis ad caſtra contra Grimberganos adducit. 220. b
Arnoldus Diſſha Dominus reconciliatori Lo- uaniſſimæ cum Aleide Duciffa interfuit. 273. c
item Ioannis Linæugurationi. 276. b
quando obicit, & ubi ſepultus ſit. 278. c
Francifcanorum Monaſterium Diſſha condi- dit. ibid.
Arnoldus Gelder Ducatum Carolo Audaci ve- dit. 437. c
Adolphum filium moriens exheredit. ibid.
Arnoldus Grimbergenſis ſe Godefrido Barbato Lotharingæ Duci ſubmittere deſectat. 205. a
eidem maximam cladem inferit. ibid. b
à Brabandis io prælio caput moritur. 220. c
222. a
Arnoldus de Hory, ſine ab Horna, ad Epifcopa- tum Leodienſem ab Vrbaoo VL promotus re- cipitur. 350. b
eo agente pax inter VVenecſiam Brabantæ Ducem & Louaniennes ſancitur. 354. c
bellum Geldricum compoſit. 360. c
moritur. 361. a
Arnoldus Loſſenſis Comet, Auerbodiens ſi Mo- naſterij Fundator. 213. c
Arnoldus à Peda à Ioanne à Calſtris ad certamen prouocatur. 467. b
Arnoldus à Roda Scabinus Louaniens à Iou- ne I. creatur. 376. b
Arnoldus Seuenbergæ Dominus, in exilium pellitur. 402. a
Arnoldus Treuicenſis Archiepifcopus Guſſelmi Imperatoris coronationi interfuit. 258. c
Arnoldus VVeſemaliæ Baro contra Stadiogos hæreticos bellum ſuſcipit. 248. b
Aleidi Henrici VI. viduq Iohannem ſecundo ge- nitu Ducatu præſpicere conati, opponit. 268. c
Ioannis Lapad Louaniennes inaugurationi in- terſuit. 276. b
Arnoldus à Zellem Eques in prælio ad VVo- ringam caſtrum commiſſo cæditur. 286. c
287. b
Arnolphus in Baſaria Ducatu patri ab Hunga- ris interempto ſuccedit. 121. b
Arnolphus, ſiue Arnulphus, Caroli Craſſi ex fra- tre Carlomanno nepos, eidem in Imperio ſub- rogatur. 112. c
Zuendebaldo Duci Maharenſium Ducatum Boëmiz concedit. 113. c
Hungarorum auxilio Zuendebaldum rebello- nem monentem ſibi reddit tributarium. ibid.
inſeſcit cum Nortmannis conſigit. 114. b
ſed mox eoſdem iuxta Louanium ad interne- cionem delet. ibid. c
filium ſuum Zuendebaldum Bertengario ſup- plicis latum in Italiam mittit. 117. c
ipſe eo profectus, Longobardians ad obſe- quium ſuum adducit. ibid.
Optimatum conſenſu filium ſuum Zuende- baldum Lotharingæ præſcit. 118. a
Pontifice annuente Romam armis capit. ibid.
ante Confefſionem S. Petri à Pontifice coronat- ur. ibid. b
iniurias Papæ illatas viciſſit. ibid.
paralyſi laborat. ibid.
pediculari morbo conſumptus moritur. 120. b
ubi ſepultus ſit. ibid.
S. Arnol-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- S. Arnulphus** Episcopus Menseosis quibus parentibus ortus. 1 b
Pipino in administrandis Regis negotiis cooperatur. ibid. b, c, 7. b
Arnulfus Episcopus Rhemensis falso prodicionis accusatus degradatur. 157. b, c
 ab Hugone Capeto in carcerem detrahatur. 158. a
 à Joanne Papa Sedi restituitur. ibid. a, b
Arnulfus, qui & **Arnoldus**, Flandriæ Comes, filium **Henberti** uxorem ducit. 131. a
Vilhelmum Normannorum Principem do-
 lo interficit. 136. a
Minastrorum castrum frustra tentat. 138. a
Rhemis Ecclesiam **B. Mariz** magnis muoeribus cumulat. 145. b
 omnem terram suam dat Regi **Lothario**. 146. b
 eo decedente Rex **Lotharius** terram eius ingreditur. 147. c
Arnulphus **Bilduini** Montensis filius Flandriam testamentum à patre accipit. 190. c
 in prælio occisus. 191. a
Arnulphus **Topacha** **Scorocensis** **Aldeoardum** Gardeusibus eripit. 316. c
Archebanum Beginagium quando & à quibus extractum. 268. a
Archebanum dominium **Gothfredo** **Ioannis** I. fratri assignatum. 274. a
Archebanum à **Capitulis** **Louanienfibus** frustra tentatum. 348. c
 ab **Alberto** **Saxone** capitur & diripitur. 479. c
Artenius Episcopus, **Sedes** **Apostolica** Legatus, honorifice à **Ludouico** **Germanico** excipitur. 85. a
Theutbergam repudiatam marito restituens, **VValdracum** pellicem in **Italiam** abduci præcipit. ibid.
Arcaldus **Archiepiscopus** **Lauduni** **Ludouicum** Quartum Regem vngit. 133. c
 ab eo Sedi restituitur. 137. c
 cum **Hugone** **Henberti** filio de **Sede** **Rhemensi** recedente. 138. a, b, c
 moritur. 146. b
Artezii Comitatus quando & à quo primum erectus. 150. c
 quandiu in **Francorum** Regum potestate fuerit. ibid.
Articuli quidam à **Carolo** V. in **Recessu** publico Augustæ **Lutheranis** dati. 586. a
Lutherani eos recipere detestantur. ibid.
 eis tamen subscribunt quamplurimi. ibid. b
 in **Aybaio** Comitatus quatuor **Carolo** **Caluo** **Lotharij** Regnum cum fratre suo **Ludouico** **Germanico** parenti obigerunt. 88. c
Alchola locus iuxta **Mosam** à **Normannis** infestus. 104. c
Aspera ciuitas, à **Nigra** legione, è **prædonibus** constante, diè oppugnatur. 540. c
 cruenta ibidem caedes ab eis patrat. 141. a
Astrolabium quando & quo auctore primum exportatæ locorū distantiæ accommodatū. 458. c
Atures se furem **Saxenorum** **Hispanas** vastanti-
 bus obijciunt, nixi simul ope **Deiparæ**. 34. b, c
Athirus **Saracenorum** Rex **Narbonæ** à **Carolo** **Martello** obsidetur. 31. b
Arrebatium Comitatus quando & à quo primum erectus. 150. c
 quandiu in **Francorum** Regum potestate fuerit. ibid.
Arrebatum à **Northmaois** vastatur. 105. a
 item ab **Anglis**. 341. c
 à **Flandro**, Regi **Franciæ** conceditur. 238. c
Regi **Galliz** à **Cresceturio** proditur. 454. b
 insigni stratagemate **Romanorum** Regi vendicatur. 488. a, & seq.
Arrebatium bellum feliciter à **Flandris** gestum. 196. c
Aures pæcem ab **Imperatore** **Constantino** **Pogonaro** postulant. 19. c
 in **Catholicos** fauientes à **Carolo** **Mago** domiti. 50. c
Audenardij ab **Imperatore** privilegium spoliatur. 617. b
Auditorium publicum **Louaniese** quando extrui ceptum. 305. c
Autoëus, qui & **Dado**, quando & ubi floruerit. 5. c
Monasterium extruit. ibid.
Audomaropolis à **Baldvino** **Flandro** Regi **Franciæ** concessa. 218. c
Auenæ **Scapula** à quo & quando **Antuerpiæ** **Mechliniam** translata. 294. a
 quando iterum **Antuerpiam**. 299. c
Auenio à **Carolo** **Martello** obsidetur & expugnatur. 32. a
Albionum hæresi infesta, à **Ludouico** **Francorum** Rege capitur. 147. a
 à quo & quando **Sedes** **Pontificia** eò translata. 298. a
Auerbodiense **Ordinis** **Præmonstratensis** **Monasterium** quando extructum. 213. c
 ex **Abbatia** **S. Michaelis** **Antuerpiensis** primos **Frates** accipit. 214. a
Auerne castrum **Aquitaniæ** à **Pipino** expugnatum. 41. b
Augusta **Vindelicorum**, quod **Protestantibus** **Germaniæ** se adiunxerat, à **Cæsare** **Carolo** multata, in gratiam recipitur. 644. b
Augustana **Confessio**, vñ **Confessio** **Augustana**, **Augustinianorum** **Monasterium** **Louanij** quando extructum. 216. c
Mechliniæ quando extrui ceptum. 268. a
Augustinus primus **Anglorum** **Apostolus**. 9. a
Augustodunum ab hæretico quodam transmarino infici ceptum. 14. a
Aurei **velleris** **Ordo** à **Philippo** **Burgundo** instituitur. 408. b
Aureliani, procurante **S. Eligio**, **Synodus** **Episcoporum** aduersus hæreticum quendam transmarinum celebratur. 14. a
Auri nomine **Imperatoris** signandi potestas **Eduardo** **Angliæ** Regi collata. 318. c
Auringa **Simana** **Baro**, **Index** in **Camera** **Imperiali**, à **Maximiliano** **Imp. Francofurti** erecta, contini.

INDEX RERVM

constituitur. 494. c
 Ausbertus Cancellarius Caroli Simplicis. 117. b
 Austrasia olim Regibus Francorum prebat.
 1. c. a. b
 Austrii à Turca caduntur. 516. b
 Aubertus Episcopus Vincenium Hannonie
 Comitem eiusque coniugem VValdetudem
 ad vitam Monasticam perducit. 15. a
 Aubertus, siue Albertus, frater Comitis de Rei-
 testa, contra Albertum Godefridi III. filium
 eligitur Episcopus Leodiensis. 233. a
 Aubertus filius Godefridi III. siue Albertus.
 de Avaris Nobiles Leodienses complures de
 VVarfesees & de VVarous inidem Nobiles ster-
 nunt. 308. c
 Auxenianum Monasterium à Constantino Co-
 promyno euersum. 44. b
 Aymundus, Eduardi Angli frater, in VVassales
 cetera Francos exercitum duces fugatur. 290. c.

B.

Balazetes Turescum Imperator Sigismun-
 dum Hungarie Regem ad Nicopolim pre-
 tio superat. 363. a, b
 Baiouarij à Carolo Martello subacti. 311. b
 Baioruna à Normannis exusta. 103. c
 Baldericus Leodiensis Episcopus Lamberto Lo-
 uaniensi Comiti bellum inferit. 166. b. 168. b
 ab eodem fugatur. ibid.
 ratione huius pugne S. Isaacii Monasterium
 Leodij extruit. 169. a
 Baldricus donationem Caroli Martelli S. VVilli-
 brodi scilicet subignat. 31. b
 Baldricus Traiectensis Episcopus Syoodo En-
 gelheimensi in causa Arraldi & Hugonis de
 Rhemenis Episcopatu contendendum con-
 gregat interfuit. 138. c
 Balduinus Iudithæ filiz Caroli Calui raptor à
 Galliz Episcopis excommunicatur. 83. c
 agente Papa nuptias eius assequitur, maximiq;
 honoribus à socio afficitur. 84. b
 dictus Ferrus. ibid. c
 primus suis Flandrie Comes. ibid.
 Balduinus Flandrie Comes primò Imperatoris
 Henrici hostis, postea accipit ab eo VValachras
 insulas. 167. b
 Balduinus Flandrie Comes, dictus Pius seu Bo-
 nus, cum Theodorico Phladinge Marchio-
 ne aduersus Imperatorem conspirat. 176. b
 Cameracum & Anruerpiam Imperatori res-
 tituens, eidem reconciliatur. 179. a
 Hannoniam subigit. ibid. b
 Lotharingum infestans, varias vrbes incen-
 dit. ibid. c. & 180. a
 Anruerpiam obsidet, sed Lotharingus coner-
 nitibus eam mox deserit. 182. b
 Coloniz, VVidore Papa mediante, ad Regis gra-
 tiam reducitur. ibid. c
 liberorum Henrici Franciz Regis tutor con-
 stituitur. 184. c
 pulchro stratagemate VVascos subigit. 184. c.
 185. a

quando & vbi obierit. 187. a
 Balduinus Montensis dictus, Balduini Pij fi-
 lius, Richildem Hermannii Moontensis Comi-
 tis viduam ducit uxorem. 179. b
 Hoyum incendit. 180. a
 patri in Flandrie Comitatu succedit. 187. b
 moriens Arnulpho Flandriam, Balduino verò
 Hannoniam testamentum assignat. 190. c
 ad recuperandam Terram sanctam proficisci-
 tur. 200. b
 quando obierit & vbi sepultus sit. 208. b
 Balduinus Balduini Montensis filius Hannoniam
 testamentum à patre accipit. 190. c
 Namurencem & Bouiniensem arces expu-
 gnat. 214. b
 Henricum IV. Ducem Louaniensem bello pe-
 rit. 216. a, b
 cum eodem Hillis pacem init. ibid. c
 moritur. 217. b
 Balduinus Margareta Comitis Flandrie filius
 matri in Flandrie Comitatu succedit. 217. a, b
 patri verò in Hannoniensem. ibid. b
 interipsum & Philippum Francorum Regem
 oritur bellum. ibid. c
 Franciam vastat. 218. c
 magnam Artesia partem Regi Franciz, pace
 cum eo inita, concedit. ibid.
 capta Constantiopolim Imperator constitu-
 tur. 220. b
 Balduinus Godefridi Bulloni frater ad recupe-
 randam Terram sanctam proficiscitur. 200. b
 fratri defuncto in Regnum sufficitur. 203. a
 vidua Rogerij Ducis Sicilie ducit vxorē. 206. c
 moritur. 207. b
 Balduinus filius Comitis de Reicesta Balduino
 Bulloni fratri in Regno Ierolimymitano suffi-
 citur. 207. b
 à Saracenis capitur. 210. a
 Balduinus filius Fulconis patri in Ierolimymita-
 num Regnum succedit. 212. b
 Balduinus Lanois ad Carolum VIII. in Gal-
 liam mittitur, vt Ducatum Burgundiz, &c. ab
 eo repetat. 497. c
 speciosis verbis ducitur. ibid.
 pseudo-Balduinus Constantiopolitanus sitan-
 gularatur. 226. c
 Balistinarum ludus insignis Tornaci. 364. a
 qui ex Belgis ad illum conuenerint. ibid.
 Balhuardi an à Principibus vendi possint. 271. c.
 272. a, b
 Baluinus Brabantiz Maximiliano, bellum Leo-
 diensibus inferenti, alium equitum & 1200. a-
 ridites auxiliares adducit. 460. a
 Bambergæ ab Henrico Imperatore Sede Episco-
 pali plurimisque Monasteriis illustrata. 172. c
 Bancum Leprosarium iuxta Louanum quando
 & à quo constructum. 445. b
 ibi Capinian VVenerabilis reconciliatur. 151. a, b
 Bapalma à Balduino Flandro Franciz Regi con-
 cessa. 238. c
 Bapismi ierisio Radbodis malè perit. 30. b
 Barones Brabantiz, solo relucante Guimberga-
 no,

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

no, beneficia sua à Godofrido Barbato recog-
noscent. 105. a
Barra in expeditione sacra à Christianis capta.
102. a
Bartholomæus, Barensum Archiepiscopus, Pa-
pa electus, appellatur Urbanus VI. 149. c
Bartoldus Domcellus de Grimbergen, pater Go-
cellini submersi, & miraculosè ad vitam reuo-
cari. 53. e
eundem cum ceteris prædiis S. Switherto of-
fere. 54. c
Basilica Ludouico Germanico cum fratre Carolo
Caluo Lotharij Regnum inuadenti assigna-
ta. 88. c
Basilus Gtatorum Imperator partem salutife-
ræ Crucis Ludouico Germanico transfinit. 90. e
Ludouicum Regem in Imperatorem commo-
uere conatur. ibid.
Andelgismum Ducem Beneuentanum ad defectio-
nem sollicitat. ibid.
Bataua insula Rheni & VVale fluensis cingitur.
110. e
Nortmanni in ea reperti vñ cum Duce eorum
Godofrido trucidari. 112. a
Bawari infelicitèr eù Hungaris configuoc. 122. b
Bawari duo Protestantibus Germanis quæse fa-
ciuntur. 189. c
Bawaria superior à Philippo Comite Palatino oc-
cupatur. 111. a
Bauenchien Ducis Brabantie ab Episcopo Leo-
diensi pro stipendio obligatur. 164. b
Bawia Ludouico Germanico cum fratre Carolo
Caluo Lotharij Regnum inuadenti assigna-
ta. 88. c
Baumonrium à Maximiliano Francis eripitur,
spoliatur, & incenditur. 456. c
S. Baso comes & eosanguineus Pipini de Lan-
dis. 8. a
Gandaui quiescit. ibid. b
Bauresorium à Belgis capitur. 459. b
à Francis recuperatur. ibid.
Bauuosus in pugna Blangiacæ creditur. 455. b
Beatrix filia Henrici V. Brabantie Ducis Her-
manoo Thuringie Lanegrauio nupsit. 256. b
Beatrix Goudonis à Dampetra filia Florentio
Guilielmi Regis filio oubit. 165. b
Beca Brabantie pagus à Geldro exustus. 360. b
ven. Beca quando floruit. 12. b
Bedoosfridum pagus Dioecesis Colonienfis, ibique
tres Cruces in aère vifæ. 161. a
Begga Pipini de Landis & Iteæ filia. 7. b
Crimoaldo fratri in Brabantie Principatu suc-
cedit, Ansegisloque S. Arnulphi filio nuber.
11. b, c
eius eximia pietas. ibid. c
eius effigies. 17
marito cruciæto Deo se mancipat, & Anda-
nense Monasterium fundat. 18. b
Romani Religionis ergo proficiscitur. ibid. c
ex Monasterio Niuellenfi S. Gertrudis Reli-
quias, libros sanctos, & Sorores aliquos Re-

ligiosas obtinet. ibid.
quando obient. ibid.
Begnagium Atschotanum quando & à quibus
extructum. 268. a
Mechliniense quando extrui coepum. ibid.
à Nouatoribus dirutum. ibid.
Niuellenfe quando fundatum. 249. c
Siluaducense ab Ecclesia de Orduno quando
separatum. 189. c
Belge Francos mari pellunt. 454. a
à Francis pelluntur. 457. a
annuus cum iisdem inducijs pacifiscitur. ibid. b
cum Burgundis Fanum D. Audomari, cieq;
Francis, recipiunt. 478. c
series aut laneis, nisi in Belgio textis, vestiri
prohibentur. 497. c
Philippo Austriaco mortuo, opem Maximilia-
ni Implorant. 520. b
eiusdem ad eum oratio. ibid.
eorum genium propriissimè describit Hauche-
mius. ibid.
Picardiam vastant. 556. a
Tetragynam à se obfessant, peste & dysenteria
vexati, relinquunt. 557. a
Picardiam iterum depopulantur. ibid. c
Pastios vsque excurrunt. ibid.
ad hiberna discedunt. 558. a
Terouvanam obfident. 605. a
Fanum D. Pauli subigunt. 606. b, c
Francos insigniter vincunt. 607. a, b
inducijs cum iisdem faciunt. ibid.
item cum Daosis. 609. b
nauigationem Sondæ recipiunt. ibid.
ex Nortmannia ingentem prædam auferunt.
631. e
à Francis mari creduntur. 680. c, 681. a
Belge & Angli nauibus Britanniæ minorem
inuadunt, sed inglorij. 700. b
Bellum, nisi cum Orchibers deliberato, Brabantie
Ducis hanc susceperos se iurant. 330. a
Bellum Flandricum inter Riebildem Baldini
Montensis viduum & Robertum, eiusque ori-
go. 190. c
Saxonicum ab Henrico II. Imperatore illa-
tum. 191. c
Bellum Flandrici longissimi causæ. 110. c
Bellum inter Brabantiam & Hannoniæ tem-
pore Godofridi III. Comitiss Louanenfis vn-
de ortum. 229. c
recreuit. 210. d
aliud inter Flandrum & Hannonem. 231. a
aliud grauissimum inter Flandros & Regem
Guilielmum Hollandie Comitem vnde ori-
ginem duxerit. 262. c
aliud cruentum admodum inter Flandros &
Francos vnde ortum. 290. b
quomodo sopitum. 292. a
aliud enientissimum & longissimum inter
Eduardum III. Angliæ & Philippum Vale-
scum Francie Reges, vnde ortum. 317. b
Bellum inter Ludouicum Flandrie Comitem &
Venetissimum Brabantie Ducem initia. 331. a
Bellum

INDEX R E R V M

- Bellum Geldres Brabantis indicit. 157.c
 quod agentibus Colonienſi & Leodienſi Epiſcopis componitur. 360.c
 Bellum Luſitaneſe inſeliciter à VVenceſlao Brabantæ Duce geſtum. 344.b.c. & ſeqq.
 Leodienſium, contra Epiſcopum ſuum Henricum Ottonis Geldrici Comitis fratrem. 164.a.b
 Mechlinienſe Ioannis II. Brabantici Ducis temporis exortum, eiufque cauſa. 295.b
 Bellum ſacrum primum, ad recuperandam Terram ſanctam ſulceptum, quibus præcipue Ducibus geſtum. 200.b
 ſecundum à Conrado Imp. & Ludouico Rege Franciæ ſulceptum. 222.c
 ſed nullo ſucceſſu. 223.a
 tertium ad recuperanda ſacra loca paratur. 232.c
 quartum ab Henrico Imp. Friderici filio adortur. 237.c
 quintum à S. Ludouico Francorum Rege ad Terram ſanctam recuperandam paratur. 261.a
 ſextum item à S. Ludouico ad Terram ſanctam recuperandam ſulceptum. 278.a
 Beluacenſis pagus à Noctmannis vaſtatur. 128.e
 S. Benedictus Mauris poſt Eccleſiam S. Petri aliaque Italiae loca vaſta in Africam ſeſeantibus terribilibus apparet. 74.c
 Benedictus Leuata Capitularium Legum collector. 62.c
 Benedictus III. Leoni IV. in Pontificatu ſucceſſit. 79.c
 Benedictus quidam Eccleſiæ Romanæ ſcriniarius contra Ioannem Pontifex eligitur. 147.b
 à Synodo depoſitus, ab Imperatore in Saxoniā ablegatur. ibid.
 Benedictus Bonifacium Sedis Apoſtolice inuaſorem Romæ credere cogit. 150.a
 pulſo Bonifacio, legitimus ipſe Papa VII. liſti nominis creatur. ibid.
 Benedictus Papa VIII. Henricum Bauariæ Duceſem vnā cum coniuge Romæ Imperatorem coronat. 169.b
 Benedictus VIII. aliis IX. Pontifex eligitur. 180.c
 Benedictus XII. ſibi quādo obierit. 321.c. 322.a
 Benedictus in Antipapatu Clementi VII. ſucceſſit. 364.c
 vt Galliarum Regem ſibi habeat ſuauem, ei per vniuerſum Regnum Eccleſiarum decimas aſſignat. 365.a
 Beneuentani Duceſ civilibus bellis inter ſe decertantes, vtriusque Saracenos ſibi in auxilium euocant. 72.b
 Beneuentum à Saracenis occupatum. 72.a
 Benno Cardinalis Silueſtrum II. Necromantiæ inſimulat. 161.c
 Berchemum Margareta Ludouici Flandriæ Comitis vxoris dote aſſignatum. 315.a
 item Berendracum. ibid.
 Berengaria Caſtellæ Regiſ filia Ioanni Ieroſolymitano nubit. 246.b
 Berengarius Italicus aduerſus VVidonem ab Arnolpho Rege ſuppeticas accipit. 117.c
 à Ludouico Boſoni filio Italiæ pellitur. 121.e
 eundem caput & oculis priuat. ibid.
 à ſuis pulſus Italiam depopulat. 128.b
 à ſuis interimitur. ibid.
 Berengarius Longobardiæ Rex ab Ottone Imp. fugatur. 139.c
 agente Conrado Duce, quædam iterum ab Imperatore in Italia obtinet. 140.a
 Ottonem Italiæ Imperatorem creatum indignatur. 146.b
 mortuus exul, Bambergæ ſepelitur. 148.a
 Berengarius Turonenſis Sacramentatiſ primum innoreſcit. 181.b
 tam à Romana quàm Vercellenſi Synodo ex-cômmunicationis ſententia in eum lata ibid.b.c
 in Turonenſi & Romano Concilijs hæreſeos ſuæ condemnatione propria manu ſubſignat, ſed mox ad vomitum reuertitur. 187.b.c
 Bergæ incendio aſſicitur. 161.c
 Bernardus Mendola à Cæſare Carolo V. Culæ præficiatur. 601.q
 S. Bernardi Abbatia Ordiniſ Ciftercienciſ ex pago Vremde in Hemichem transfertur. 276.c
 S. Bernardus Abbas Claruallienſis Conradum Imp. & Ludouicum Regem Francorum ad ſecundum bellum ſacrum excitat. 222.c
 Laurentium eum ſociis ad Villarienſe Monafterium in Brabantia erigendum mittit. 223.a
 quando obierit, quoque animas moriens in Clarualle reliquit. 223.c
 Bernardus Aquenſis Comes tutor ſui Ludouici Balbi conſtituitur. 99.c
 Bernardus Barcenonenſis Dux incauſus à Carolo Ludouici Pij filio occiditur. 72.b
 Bernardus Boneuallienſis Eques Louanenſis duſtor creatur. 327.a
 cum ſuis Ludouico Flandriæ Comiti obuiam proſciſcitur. 332.a
 quando obierit, & vbi ſepultus ſit. 348.a
 Bernardus Cnipperdoliuſ, Conſul ab Anabaptiſtis Monaſterij conſtituitur. 595.a
 durum ſupplicium luit. 598.b
 Bernardus Eberſtatinus Comes Iudex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francofurti erecta, conſtituitur. 494.c
 Bernardus Caroli Magni auunculus in expeditione aduerſus Longobardos partem exercitus ducit. 46.c
 Bernardus Caroli Magni ex Pipino nepos, Italiæ Rex conſtituitur. 57.a
 in Ludouicum Pium Imp. conſpirat. 62.b
 virtus ſe imparē cernens, ſupplex veniam petit. ibid.
 oculis orbat, & triduo poſt moritur. 64.a
 Bernardus Comes contractui pacis inter Francos & Danos initus interſuit. 56.b
 Bernardus quidam Cameræ Ludouici Pij Imp. præfeſtus ab Aula dimittitur. 65.c
 Bernardus Dominus de Oſtremala Ottoni Imp. contra Francum auxiliatur. 244.a
 eiufdem Significet. ibid.b
 in pugna iuxta Tornacū cōmiſſa capitur. 245.a
 Berneſis,

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Brnoneses, Heluetij heretici, Catholicos Heluetios duceant. 587. c. vide Heluetij heretici.
 Bertha, alius Bertrada, siue Bertruda, mater Caroli Magni & Carolomanni. 45. c
 Bertha, Othonis & Adelheidis filia, Henrico Regi nubit. 187. a
 quando obierit, & vbi sepultra. 195. b
 Berthatus gener VVarahonis filii Maior domus Regis Theodorici. 20. c
 Bertholdus Carinthiae Dux ab Henrico Germanie Rege inique Ducatu spoliatur. 191. c
 Bertoldus omnia sibi a Godefrido Barbato ablata recuperat. 117. b. 218. a vide Grimbergani.
 Bertoldus Saxonum Dux aduersus Dagobertum Austrasie Regem rebellionem mouet. 4. c
 Clotario Regi filio suppetas frenu stultie insulcat. 5. a
 eundem dominum suum esse, sed frustra, ingemmar. ibid. b
 ab eodem victus capite truncatur. ibid.
 Bertrandus Gescuinates, Francie Comes stabuli, Ribeboniam arcem a Valtero ab Hoochstrata iohannem redimit. 342. a
 Bertrandus de Rapis Campanus, diu apud Valentianum Eremitam, Balduinum Constantino politanum se fingit. 246. c
 fraude detecta strangulatur. ibid.
 Berytus a Christianis occupatus. 138. a
 Berzeium Mariz Brabantie Geldro nupiz diti assignatum. 335. b
 Benecam villam deferere, & in Meldricem insulam recedere, diuinitus ab Angelo monetur S. Hermelandis. 7. c
 Bessum vbi Francis deditur. 453. a
 Begardense Monasterium a Godefrido Barbato extructum. 212. c
 Burbachense dominium Gothefredo Ioannis I. fratri assignatum. 174. a
 Biturica ciuitas Aquitanie a Pipino expugnata. 41. b
 Blanca Maria, filia Sfortis Ducis Mediolanensis, Cesar Maximiliano nubit. 402. a
 moritur sine prole. ibid. b
 Blangiaca pugna quando contigerit. 453. c
 Blithildis aua S. Arnulphi Merensis Episcopi. 1. b
 Blithildis vxor Childerici Regis pregnantis in venatione vn cum marito interimitur. ibid. c
 Boamundus, Apulie Dux, ad recuperandam Terram sanctam proficiscitur. 200. a, b
 Bockenbergius & Doufa antagonizant de initio Comitatus Hollandici. 113. c. 124. a
 Bochaimum per Belgas Francis eripitur. 414. b
 frustra iterum a Francis tentatur. ibid.
 negligenter vigilum a Francis occupatur. 459. b
 ab eis recuperatur. ibid.
 Bodegis nobilis Francus pater S. Odulphi. 70. a
 Bodilo Francus, Childericum Regem vn cum coniuge in venatione interficit. 16. c
 Boemum a Carolo Caroli Magni filio domiti. 55. a
 illorum Duces quatuordecim cum suis baptizantur. 74. a
 tempore Lotharij Imp. rebellionem meditantur.

tes, Francorum contra se venientium exercitum cadunt. 76. b
 in Regnum Germanie irruptionem frustra tentant. 90. b
 in Sacerdotes & Monachos debacchantur. 395. b
 contra Regem Romanorum arma capiunt. 645. b
 caeterum ponunt. 646. b
 a Rege Rom. veniam petunt, & egregie mulctantur. 648. a
 Boemie Rex est Pincerna Imperij. 160. c
 Boemie Regnum Ioanni filio Henrici Imp. nupiz obtinegit. 300. c
 Bolandus Brabantiam vastat. 169. a
 Boleus a Baldebero Stadiogorum perduellum belli Dux. 248. b
 Bolslaus Boemorum Dux ab Ottone Imperatore subiugatur. 139. c
 Bombardus Louanienfibus quando primum in vnu. 333. c
 Bomelis a Ioanne I. Brabantie Duce expugnata. 185. b
 Bommele VVerda a VVenecelao Brabantie Duce occupata, ab Eduardo Geldro recuperatur. 341. b
 Bona, VVenecelai Brabantie Ducis soror, Ioanni Francorum Regi nupiz. 341. c
 S. Bonifacius Elibaldum Anglorum Regem ad penitentiam excitare laborat. 12. c
 Germanorum Apostolus, & Archiepiscopus Mogunius liberalitate Carolomanni Fuldenfse Monasterium fundat. 36. c. 38. a
 Pipinum Regem Francie vngit. 39. a
 eiusdem aurea epistola ad Fulradum Cappellanum Pipini. 40. a
 martyrio coronatur. ibid. c
 Bonifacius Sedes Apostolicæ post Formosum inuasit qualis fuerit. 118. c
 Bonifacius Apostolicæ Sedis inuasor, Benedicto Papa urgente, spoliata Ecclesia Vacante Constantinopolim fugit. 150. c
 Bonifacius IX. Vrbano VI in Pontificatum succedit. 361. b
 Bonna a Nortmannis vastata. 105. a
 Bopardis ab Otrone Imp. frustra tentata. 239. a
 Borbonius. vide Carolus Borbonius.
 Boulucius, Pensionarius Gandauensis, Ordinem Belgij nomine a Philippo II. in Hispaniam abiurante peregrinz milticie discessum petit. 706. c. 707. a, b
 Borrelia Roberto Flandro Gertrudem viduam Florentij Hollandie Comitiss vxorem ducens assignata. 186. b
 Boschum (siue Boscomducis) iam olim vna ex quatuor primariis Brabantie ciuitatibus 301. c
 Boscomducis. vide Siluaducis.
 Boso Comes Arelanensis de subleuanda Roma cum Ioanne VIII. consultat. 96. a
 eundem Romam reducit. 98. c. 99. a
 ei Ludouicus Balbi filius a patre iam moribundo commendatur. 90. c
 Regno filiorum Balbi inhiis, ipsi dem reddi-

INDEX RERV

tur exofus.	101.b	liam flamma ferroque vaftant.	ibid b
Boffutium fue Boffium excurit.	370.0	confeederantur Leodiensibus contra Geldrum.	ibid c
Francis deditur.	453.a	Ruremondam fimil cum Leodiensibus obfidet, fed nullo effectu, his fallentibus.	367 a
à Maximiliano recuperatur.	ibid.b	Lenneum oppidum diruunt.	ibid.
Boffius à Francis capitur.	471.b	Iuliacum obuoent, & ne flammis abfintant, tria aureorum millia accipiunt.	ibid.
Bouinensis arx à Balduino Hanthonie Comite expugnat.	134.b	contra Geldros fuppenas à Philippo Burgundo expoſeunt.	368 a
Bouoienſes pulchro ſtratagemate Dionanſes cedunt.	307.b.e	pacem cum Geldris faciunt.	ibid. b
ſed turri ab his extruſta fatigantur.	ibid. c	eorum lanx in Hollandia decimetur, & quare.	368. b
ab Epifcopo Leodiſi obſidentur.	308. a	Citinetum, doctorem Armeniacorum, eiade afficiunt.	379. a
Brabant à S. VVillibordo ad fidem conuerſi. a. 1. a		Atonio Burgundo auxilia denegant. ſingularum urbium iura malè ab eo defendi querentes.	ibid. b
cum Grimberganis concurrentes omne vincunt, nunc vincunt.	119. b. e	Venlonam obſident.	326. a
Grimbergz arcem vnà cum Monafterio excurunt.	ibid. c	obſidionem ſoluunt.	ibid.
Grimberganos ad pacem inuitantes non audiunt.	120. a	Geldriam depradantur.	327. b
biduo cum iſdem dubio Marte pugnant, tandemque, etſi non ſine magna ſuorum elade, vincunt.	ibid. b. e	à Geldri Duce, Comite Serberz, preda eis excutitur.	ibid.
quidam à Radulpho de Fulgeriſ capti, ſed mox eundem prodigant & capiunt.	128. b	inducias cum Geldro faciunt.	ibid. c
variſ expeditibus clarent.	ibid. c	Brabant Equireſ militantes Aoglo contra Scottos.	310. b
Flandris auxiliantes Hanoniam populantur.	131. a	Brabantia à S. Huberto ab idolorum cultu purgata.	33. b. e
ad ſertium bellum ſacrum proficiſcuntur.	134. a	ab Hungariſ vaſtata.	141. a
Hollando prædam excutunt.	139. b	in ea Comes ſicus tres Carolo Caluo Lotbarij Regnum cum fratre ſuo Ludouico Germanico partienti obigerunt.	88. c
Leodiſes vaſtant.	141. b	à Theodorico Hollandie Comite quo ſucceſſu inuafa.	139. b
inter illos & Leodiſes cruentum prælium, in quo ad 1000. cæduunt.	142. b. e	tota ſubijcitur à Papa Eccleſiaſtico interdictio.	141. e
VVorngam caſtrum obſidentes, in ſignem viſtoriam, quamuis non inuictam, de hoſtibus reportant.	186. b. e. 187. b	à Francis vaſtare.	311. e
vigeſimam omnium ſuorum bonorum liberaliter Duci ſao Ioanni I. concedunt, ſed ea tantum vice.	188. b	iſem à Flandriſ.	314. c
ſub initium Principatus Ioannis III. ubique à creditoribus Reipublicæ decimantur.	302. e	peſte affligitur.	342. e. 341. a
quo modo huic malo remedium inuenerint.	303. e. 304. a	à VVenecſlao Duce nouis veſtigalibus grauatur.	346. b
Falcoburgenſi agro vaſtato Sinterienſes ſimul & Harlenſes ad deditionem cogunt.	306. b. c	ab exſulium colluſiue, qui ſe Apros nominabant, mirè vaſtata.	355. c
in Brabantia ſoli ad arcana Reipublicæ conſilia admittendi.	330. a	Brabantie Balliuis Maximiliano, bellum Leodiſenſibus inferentiam equium & 1200. pedites auxiliares adducit.	460. a
extra Brabantiam, niſi in tribus cauſis, in ius non vocandi.	ibid. b	Brabantie Clerus de vigeſima omnium reddituum Leodiſi Epifcopo pendenda ad Sedem Apoſtolicam prouocat.	161. c
à Flandriſ ad Scotam pagum iuxta Bruzellam caduntur.	331. b. c. 332. a	Brabantie Dux quandoque fuit inter Eleſtores.	160. b. 156. a
inueni ad Sanctetum.	331. c	cur & quando iuri ſuo renuntiarit.	160. b
Grauiam obſident.	318. b	Brabantie Ducum progenies ab antiquo Regali ſemine.	160. b
agente Alberto Bauaro Geldris conciliantur.	ibid. e	Brabantie Priuilegia à VVenecſlao & Ioanna iurata.	318. e. 330. a. b.
iſs Graua reddita, ſed mox perfidè erepra.	ibid.	Brabantiam tamquam feudum maſculum ſibi vendicant Imperatores, ſed non redè.	166. a
reſumpto bello iterum Grauiam obſidione cingunt.	359. e	Brocharenſes a Nortmanniſ vaſtati.	105. a
ſed ad prædas effuſi cedunt.	ibid.	Brandeburgenſis Marggzeuiſ Eleſtor, Camerarius eſt Imperij.	160. c
& obſidionem ſoluunt.	360. a	Bravius. vnde, Padiglia.	
pacem cum Geldris inſitam firman.	361. c		
iſs à Colonienſibus & Geldro bellum indidum.	366. a		
Geldris torpiter fugientibus, Geldriam & Lu-			

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- Brechtia à Ioanne Gunderio incenditur. 166.e
Breequis in pugna Blangica cecidit. 415.b
Bremenſis Annites VVeſtfrifiſſam vaſtat & depopulat. 560.e
ibid.
Brennaburch ſclavorum oppidum, ab Heinrico Germaniæ Rege expugnatur. 129.2
Briceus, locus Gallie, in quo Carolus Caluus tyrannidis accuſatus Ludouico Germanico occidit. 80.e
S. Brigide Ordo quando conſtitutus. 344.2
Briſolium vrbs Francis deditur. 453.2
Bricannia à Ludouico Pro Imp. viſitata. 64.e
Britones Carolum Lotharii Imp. fratrem prælio vincunt. 74.2
Britones ducenti eruento duello contra ducentos Francos concurrunt. 121.e
Brixia ab Henrico Imp. expugnatur & muris nudatur. 300.e. 301.2
Bronckhorſtia Geldro eripitur. 605.a
Bronckhorſti Eduardo Geldro eum fratre Reinaldo dimittenti adherent. 341.b
Brouenſie Monafterium Reliquiis B. Eugenijs ornatur. 125.2
Brugeniſes Iacobi Comitis S. Pauli inſolentiam non ferentes, primis Francorum caſis, eum pellunt. 294.b
conſtanter in obedientia Urbani Papæ perſiſtunt. 361.e
in ſolemni balliſtationum ludo Tornæi quod præmium reportant. 364.b
Scultetum ſuum, in ſeditionem verſi, trucidant. 418.e
à Philippo Burgundo domantur. ibid.
ad arma contra Maximilianum conuolant. 472.e
ædes Maſtri Curie Romanæ diripiunt. 473.a
inde ad alias ſe conuertunt. ibid.
rogati, in Maximilianum non ſe inſurgere reſpondent, ſed eos qui malè rem adminiſtrant, dedi ſibi velle. ibid.
Maximilianum in domo quadam incluſum derident. ibid.b
eius domeſticos carceri mancipant. ibid.b.c. &c.
474.2
ei cuſtodes addunt. 473.b.c
eius hoſpitiu diripiunt. ibid.
multaque alia indigna perpetrant. 474.b
Coppenollium cum præſidio Gallico admittunt. ibid.b
aliquos Regis domeſticos extremo ſupplicio à medio tollunt. ibid.e
Petrum Lanckhaſſim capite plectunt. 475.b
tandem ſuas quoſque domos reperiunt. ibid.
viri Caſaris Frederici, iniuriam Maximiliano ſiſto ab eis illatam vituri, metuunt. 476.e
pacem cum Maximiliano faciunt. 481.a
Gubernatori Flandriæ, à Maximiliano dato, rebellant. 483.a
Blakenbergam moriunt. ibid.
excedunt. ibid.
ingenti annonæ caritate laborant. ibid.
- pacem denuò petunt & obtinent. ibid.
Brunichildis proavia filiorum Theodorici Burgundæ Regis, quo ſupplicio & quare afflicta. 1. b
Brunſberg Saxoniæ locus ſuper VViſeram, Saxonom elade à Carolo Magno illata celebris. 48.e
B. Bruno Colonienſis quando & qua de cauſa Carthufianorum Ordinem inſtituerit. 197.2
198.2
Bruno Dux Angrariorum Carolo Magno ſe ſubdit. 48.e
Bruno Othonis Regis frater VVilfredo in Episcopatu Colonenſi ſacſatur. 140.e
à fratre Lothariſe Regnum obtinet. ibid.
Raginerium Comitem Monienſem capit, & in exilium mirt. 144.e
moribundus ſua Sanctorum Eccleſijs legat. 147.e
mortuus Coloniam reſertur. ibid.
Bruno Ortoni Imp. aduerſus Philippum ſuauem à Pontifice Romano Adolpho in Colonienſi Archiepiscopatu ſubſtituitur. 240.e
à Philippo ad VVaſſenbergum in prælio capitur. ibid.
Bruxella Brabantie ciuitas, olim Broſella dicta. 26.2
S. Gudilæ Reliquijs datur. 111.e
Canonicorum Collegio à Lamberto Baldrino decoratur. 175.b
ibidem in Eccleſia S. Nicolai innumera ſunt miracula. 223.e
vna eſt ex quatuor primarijs Brabantie ciuitatibus. 301.e
à Ludouico Flandriæ Comite occupata diripiuntur. 331.e. 332.b
agente Sherenciaſio recuperatur. 333.a.b
ibidem venerabile Corpus Chriſti à Iudæis conſoſſum errore aſpergitur. 341.e
nec non ibidem Curia ſuprema à Philippo Bono inſtituitur. 423.b
tumultu inter ciues & Germanos milites orto conſecutur. 469.e
à Philippo Cluſio occupatur. 477.e
dura peſte affligitur. 481.b
Bruxellenſes variis ab Henrico IV. Duce Brabantie priuilegijs donantur. 247.b
plebeij in Nobiles inſurgunt. 298.b
à Ioanne II. Brabantie Duce victi, eundem trepidi recipiunt. ibid.e
eis ſeptem Patriariorum familie, ex quibus Scabini deligendi, assignantur. ibid.
quæ leges eis à Duce præſcriptæ. ibid.
Louanenſibus ſe mutuo ſoldere deuincunt. 304.2
quæ priuilegia à Ioanne III. Brabantie Duce obtinuerint. 309.e
Sherenciaſio agents Flandros vrbe pellunt. 333.a.b
Ludouico Flandriæ Comiti ſingulis annis ſex ſepimanis, ex paſſo pacis inter Brabantum & Flandrum ſancitæ, militate tenentur. 335.a
B B 2 in

INDEX

In Patricios insurgentes sedē tumultuantur. 338 b
 in solenni ballistiarum ludo Tornaci quod
 premium reportant. 364 c
 eorum lang in Hollandia detinentur, & quare. 368 b
 Antonio Brabantix Reſtori auxilia ad obſi-
 dendū Bochoudam denegāt, & quare. 372. c
 Simonem Tremitum in vincula conſiciunt. 373. b
 cum Antonio Reſtore paſſuntur. ibid.
 Antonio Burgundo, in Traiectenſes bellum
 mouenti, auxilia denegant. 376. a, b
 Præſorem ſuum exilio miſſant. 380. a
 ob caprum Iohannem ab Arela ciuem ſuum
 commouentur. 384. c
 à tutoribus Iohannis I V. ſedantur. 386. a
 Præſorem ſuum Guilielmum ab Aſcha carceri
 inſolunt. 388. c
 idē Duci inuſi. 390. a
 Iohannem I V. Ducem cum milite in urbem
 recipere reſuſant. 391. b
 contra milites ab eo adductos inſurgūt. ibid. c
 multos eorum carceribus inſolunt. 394. a
 iterum ſeditionem commouent. ibid. c
 cum Louanienſibus & Mechlinienſibus recon-
 ciliantur. 419. a
 cōmēu laborantes à Flandris iuuantur. 479. b
 Buchonia filia Monafterio Fuldenſi clara. 18. a
 Bucki pagus Angariorum, ubi Dux eorum Bru-
 no Carolo Magno occidit. 48. c
 Bulgari Pannoniam vaſant. 61. b
 Bullonienſis Ducatus quomodo ad Episcopum
 Leodiēſem deuenerit. 203. a
 Bullonum ciuitas ab Adelberone Leodiēſi
 Episcopo meritis S. Lamberti recipitur. 217. a
 Buſcoduſenſes Bommelam inuadunt. 327. b.
 vide Siluanduenſes.
 Burchardus Comes contractui pacis inter Fran-
 cos & Danos initiz interſuit. 56 b
 Burchardus de Suevia contra Conradum Re-
 gem rebellans, eius prudentia pacatur. 125. a
 Burchardus Episcopus Loſanenſis in prælio in-
 ter Henricum Imp. & Egbertum Marchionem
 in Thuringia commiſſo occiſus. 195. c
 Burdellum ciuitatem Aquitaniz à Pipino expa-
 gnatum. 41. b
 Burdigala, locūque ei vicinā, à Saracenis vaſtata.
 31. b
 Burſſetum Margarete vxoris Ludouici Flan-
 driæ Comitis doci assignatura. 335. a
 Burgundi cum Belgis Fanum D. Audomari, e-
 ius Franci, recipiunt. 478. c
 Burgundiz Ducatus à Cæſare Maximiliano pro
 Carolo Auftriaco inuaditur. 528. c
 Buxudis caſtellum ab Oſtione II. Imperatore ca-
 pitur & diruitur. 150. a

C.

Abelliauerum & Hauckiorum ſeditio per
 Iohannem Bauarem, olim Episcopum
 Leodiēſem, iterum reſuſcitatur. 337. c

RERVM

Cabelliauij Amſtelodami ab Hauckijs pelluntur.
 410. a, b
 à Philippi Boni paribus ſteſerunt. ibid.
 Lendæ Hauckios pellunt. ibid.
 contra Hauckios Maximiliano Brabannie
 Duci ſeſiungunt. 463. b
 Roterodamo* à Franciſco Bredenrodio en-
 ciuntur. 478. b, c
 à parte Maximiliani Rom. Regis ſtantes, Sci-
 damum & Roterodamum obſident. 479. a
 Hauckijs eladem inferunt. 480. b
 Cadauera Saracenorum fortentia Chriſtiani in
 expeditione ſacra præ fame comedunt. 202. a
 Cadicha, ſive Tadicha vidua, Mahometi nubet.
 9 b
 Cadandia inſula ab Anglijs exuſta. 318. a
 Cæci viſum meritis D. Virginis Bruxellis reci-
 piunt. 221. c
 Cæcilia Clementis I V. Papa filia à Nobilibus
 plurimis expetita, à patre in Monafterio qua-
 dam Monialium tenentor ſuſtentatur. 271. b
 S. Cæcilie virginis & martyris corpus à Paſchale
 Papa inuentum, in Urbem in Eccleſiam eiſ-
 dem nomini dicatam transferretur. 70. a, b
 idem à Paulo Sfondrato Cardinale anno 1599.
 ita inſentum, vt fuerat à Paſchale recondi-
 tum. ibid. b
 Cæleſtinus III. Papa Alberti fratris Henrici IV.
 Ducis Louanienſis electionem ad Episcopatu-
 m Leodiēſem confirmat. 255. b
 Alberti interfeſtores excommunicant, Lotha-
 rium intruſum deponit. 236. a
 vna cum Henrico Imp. quartam expeditionem
 in Terram ſancſtam parat. 238. a
 moritur. ibid. b
 Cæleſtinus IV. Papa Gregorio IX. in Pontifi-
 catu ſuccedens, breui moritur. 256. c
 Cæleſtinus V. miraculis clarus, ſponte Pontifi-
 catum abdicat. 288. c
 Caga Princeps Hunnorum à ſuis interemptus.
 51. c
 Cairus Aegypti urbs à Chriſtianiſ quidem ob-
 ſeſſa, ſed mox ſoluta. 246. b
 Calcearius Gandauenſis. vide Reinerus calce-
 rius.
 Calenum ab Eduardo III. Angliæ Rege obſeſ-
 ſum. 323. b
 deditur, coloniſque ex Anglia, pulſiſ Franciſ,
 illuc traducuntur. ibid. c
 Caſſenſis mons, S. Bauonis Monafterio nunc cele-
 bris. 8. a
 Calliſtus Patricius Conſtantini Coproemyi, Ste-
 phanum Monachum Iconomachus reſiſtentem
 variè aggreditur. 44. a, b
 Calliſtus in Pontificatu Gelaiſio ſuccedit. 207. b
 Calumniatrici S. Stephani horrendus interitus.
 44. b
 Camera Imperialis à Maximiliano Imp. Fran-
 coſarri inſtituitur. 494. b
 Camera Monafterium iuxta Bruxellam quando
 exreſtum. 249 b
 Cambreſiacum à Franciſ occupatur. 418. a
 eius

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

eius arx ab Henrico Gallie Rege capitur.
671.b
Cambracenses ab Eduardo Anglie Rege obsessi
strenue se defendunt. 319.b
Cambracum Carolo Caluo Lotharii Regnum
cum fratre Ludouico Germanico partenti
obrigit. 88.c
à Normanno vastatum. 109.a
à Balduino Flandrie Comite Heotoico Imp.
restituitur. 179.a
ab Henrico Rege Gallie obsidetur, & ad de-
ditionem postulat. 672.b
non tamen capitur. ibid.
Campana per se sonant in sepulchrum hominis
fame mortui. 185.c
Campania à Saracenis vastatur. 85.b
Campioia Brabantie à Rossemio diripitur. 621.b
Campulus presbyter quàm fœdè Leonem III.
Papam traxerit. 121.a
Cane aduersus ferarum vastationem Brabantie
alere concessum. 330.b
Canonici Annaprienses cedunt templum S. Mi-
chaelis S. Norberto & socijs. 210.a
Canonici Bruzallenses à Lamberto Baldrico
quando instructi. 171.b
Carloste Rhemensis Ecclesie castrum ab Heri-
berto Comite expugnatum. 114.a
Camerella, alias Camitela, castrum Aquitanie à Pi-
pino expugnatum. 41.b
Canones Helueticorum Catholicorum, arma
contra Helucos hæreticos sumunt. 187.c
Capitia alba à Louaniensibus tumultuantibus
quando assumpta. 348.c
Capitani Louanienses Patricios Arscoto Loua-
nium vi reducere parantes viriliter repellun-
tur. 348.c. 349.a
Parencis monasterium effringunt. 150.c
Patricios senectus etichos insectis huius fœdè
disperunt. 311.a
responsio VVenceslai Ducis terribi, interces-
siones ad eum mittunt. ibid.c
quibus condicioibus ei reconciliantur. 352.
b, c.
Capremons locus, ad quem S. Gudilæ corpus ob
Normannorum vastationes ex Carnobio
Mortuellensi translatum. 108.c
Capua à Saracenis exusta. 72.a
Capusentantius transfuga capite plectitur. 607.b
Carboaria filia territorij Leodiensis, martyrio
S. Folani clara. 14.b
Carboaria Francie filia, Normannorum me-
morabili clade celebris. 101.a
Cardinales Sede vacante à morte Calestini IV.
tam inter se quàm ab alijs multas insolentias
sustinent. 154.c
Cardinales pileo rubro ab Innocentio IV. cur
decorati. 155.a
Cardinales octo electionem Urbani IV. eandem
fuisse clamant. 110.a
ijdemque Antipapam Clementem VII. di-
ctum eligunt. ibid.
Caritas annonæ maxima in Gallia & Germa-

nia. 137.c
alia Europam affligit. 305.a
Carolomanus pater Pipini de Landis primus
Brabantie Principis qualis fuerit. 1.b, c.
Carolomanus, filius Caroli Martelli, donatio-
nem eiusdem S. VVilibrando factam sub-
signat. 31.b
quos Principatus obtinuerit. 36.b
cum fratre Pipino Griphonem fratrem supe-
rar, & captum custodie tradit. ibid.c
Aquitanos & Alamannos rebellantes compri-
mit. ibid.
agrote S. Bonifacio Fuldense Cornubium eri-
git. 184
Theodoricum Saxoniæ & Odilonem Baina-
rie Ducem bello vincit. ibid.
castrum Ofcoburgh expugnat. ibid.
relictis Principatu Monastice professetur.
ibid. a, b
ignotus Cassinum venit. ibid. b
suspensio eius, mansuetudo, & pietas. ibid.
moriatur. 38.c
Carolomanus & Carolus filij Pipini à Stephano
Papavnguntur in Reges. 39.a
Carolomanus filius Pipini cum fratre in Regnum
eleuatus Humildam Aquitaniam subiegit.
45. a, b
ubi & quando obiit. 46.a
Carolomanus, sive Carolomanus, filius Ludoni-
ci Germanici quidam aduersus patrem moliri
visus, eidem reconciliatur. 81.a
Carolo Caluo Italiam Inuadenti cum exercitu
obuium mittitur. 91.c
muneribus ab eodem corrumpitur. ibid.
in partitione Regni paterni quas Provincias
sortitus sit. 93.b
paralyti percussus moritur. 102.a
Carolomanus Ludouici Balbi filius Bosoniæ
secessionem molientem compescit. 104.b
fratri Ludouico succedit. 106.b. 107.b
Normannos fugit. 106.c. 107.a
tamdem nimis Normannorum excursions
non ferens, pacem ab eis redimit. 107.b
ab agro in venatione vulneratus, moritur. ibid.
obitus eius tempus incertum. 108.a
Carnis suillæ abstinentiam cum Iudæis docuit
Mahometes. 9.c
Carolomons, oppidum novum, ad Mosam ex-
struitur. 680.b
Carolus, Adolphi Geldri filius, Gandui à Carolo
Audaee enutritur. 438.c
Carolus Andegauensis Comitis ad expeditionem
sacram proficiscitur. 161.b
expotat. 162.a
interuentu Regis Ludouici, quibus condicio-
nibus Hannoni cesserit. 165.c
quo titulo Sicilie Regum ab Urbano IV. ob-
tinuerit. 174.c. 175.a
cum Manfredio dimicatis, eundem vita simul
& Regno priuat. 175.a
Conradinum Sicilie Regnum tecperare ten-
tanti peritio superat & caput. 176.c. 178.a
B B j ad

INDEX

ad bellum sacrum profectus, Tuneti Regem si-
bi reddit tributarium. 178.b,c
cur & quando Siculi ab ipso defecerint. 183.a
quando obierit. 284. a
Carolus d'Arellius cum d'Aula contra Belgas
conspirat. 547. a vide Hispani.
Carolus Aurelius Dux moritur. 637. a
Carolus IV. Imperator VVenceslaum fratrem
creat Praefectum Alsacie. 341. b
eundem à Iuliacensibus captum libertati resti-
tuit curat. 346. a
cum filio VVenceslao magno honore Louanij
excipitur. 348. b
cum fratre VVenceslao Brabanzie Duce in
Franciam proficiscitur. ibid.
Carolus Austriacus, dictus postea V. Imp. Gan-
davi nascitur. 503. b, c
qua pompa ad Baptisum delatus. ibid.
ei Claudia, filia Ludouici Regis Gallie, despon-
detur. 505. c
Belgij Princeps inauguratur. 535. a
Legatos Franciscus Valelio Regnum gratula-
turos mittit. ibid.
eundem Renata, defuncti Regis Ludouici filia,
desponderur. ibid.
ei Georgius Saxo Frisiam donat. 536. a
ibique eius nomine Florentius Buranus inau-
guratur. ibid.
Annam, filia Vladislai Hungarie Regis, Maxi-
miliano Imp. desponsatam, fratri Ferdinando
desponsari curat. 537. b
à Ferdinando Hisp. Rege moriente in solidum
heres scribitur. 538. a
pacem cum Rege Gallie Franciscus renouat.
539. a
dimissa Renata, eiusdem Francisci filia Ludoi-
ca ei desponsatur. ibid.
in Hispaniam profecturus cum Marcanti Pro-
ceribus transigit. 539. a, b
alia etiam fcedera, vt tutius in Hispaniam ei
abire liceat, sancit. ibid. c
Geldriam suo exercitu mirè adffigit. 541. b
cum Carolo Geldro inducias facit. ibid. c
Ernardum Comitem sibi conciliat. 541. b, c
in Hispaniam nauigat. 541. a
splendide ibi excipitur. ibid.
in Hispaniarum Regem inaugumtur. ibid. c
ludos equestres exercet. ibid.
à Maximiliano moriente tamquam futurus
Imperator commendatur. 541. a
mortuo Maximiliano Imp. cum Francisco
Gallorum Rege Imperium ambit. ibid. b
à Moguntino & Saxonie Electoribus enixe
commendatur. ibid. c
Cesarab Electoribus renuntiat. 546. a
ex Hispania in Germaniam iter adornat. 547. a
Hispanos sibi experitur rebelles. ibid. b
Adrianum Florentij Cardinalem Proregem
constituit. ibid.
Brugas Flandrie venit. ibid. c
honorificentissime ibi à diuersis excipitur. ibid.
Aquisgranin Cesarum coronatur. 548. a

RERVM

constituit misso Diplomate belli Duces, qui re-
belles Hispanos edomant. 550. b
qui aliquoties ipsos cœdunt. 551. a, b, c
Almerio contra Robertum Marcanum suppe-
tias mittit. 553. b
cum Pontifice cœra Francum fœdus init. 554. a
Francos Parmæ & Placentiæ eiecit. ibid.
memorabili prælio Heluetios & Francos vin-
cit. ibid.
Mediolanum recuperat. ibidem.
Sfortiam restituit. ibid.
iter in Hispaniam parat. 554. c
nauigat cum insigni classe. 555. a
in Angliam venit, & cum Henrico VIII. agit.
ibid.
in Hispaniam appellat. ibid. b
nobitem contra Francos victoriam in Biscia
per suos obinet. ibid.
matrem inuiscit.
pro patre Philippo Anniversarium celebrat.
ibid.
ex Austria & Francia varia nûra accipit. 556. b
in hastiludio cum præstantissimis ignotus con-
currit. ibid. c
Hispanis rebellibus gratiam facit. ibid.
per VVassenaum in Frisia plurima loca Gol-
dro & Groningani eripit. 558. a, b, c
fœdus cum Papa & Venetis contra Francos
renouat. 559. b
Franciscum Gallie Regem ad Ticinum insigni
prælio superat. 561. c
ipsum Franciscum capit. ibid.
de victoria certior factus, modestissime respon-
det. 562. a
pro matrimonio cum Elisabetha filia Emanue-
lis Portugalie Regis obtinendo Romam ad
Pontificem mittit. ibid. c
Franciscum Sfortiam Mediolanensem Ducem
renuntiat. 563. a
cum Isabella Lusitana nuptias celebrat. 564. c
conditiones, quibus Franciscus libertati resti-
tuendus erat, approbat. 565. a, b, c
& re ipsa eundem restituit. 566. b
iterum in Franciscum, conditiones restitutioni-
nis adimplere tergiversantem, arma mouet.
ibid. c
Borbonium Ducatus Mediolanensis Gover-
natorem designat. ibid. qui Romam urbem
& ibidè Pontificem Clementem capit. 570. a, b
ei nascitur filius Philippus. ibid. c
Pontificem restituit. 571. b
ditionem Vltraiectionam emit. 572. b
ei bellum à Franco & Anglo indicitur. ibid. c
eius classis à Confederatis caditur & profu-
gat. 573. c
per Leuam Papiam vi expugnat. 574. a
Genue libertatem concedit. ibid. c
Capuam & alia oppida obinet. 575. a
pacem Carolo Geldro concedit. 577. a
eum Pontifice fœdus pangit. 579. a
eum Francisco Francie Rege pacem init, &
quibus conditionibus. ibid. b
ex Hi-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

ex Hispania in Germaniam proficiscitur. 580 c
 cum Pontifice praeiens agit. 581. b
 cum Veneris & Sfortia pacem iungit. ibid.
 Bononiae à Pontifice coronatur. 581. b
 Francisco Galliae Regi liberos, ab eo obsequia
 acceptis, restituit. 584. a
 Alexandrum Mediceum, Hetruriae Ducem
 renuntiat. 584. a
 Augustam Vindelicorum, Comitia Imperij ce-
 lebratur, venit. ibid.
 Confessin Augustana ei exhibetur. ibid. b
 aliam item Confessionem ei quatuor ciuitates
 Zwingianae exhibent. 586 a
 Articulis quosdam Lutheranis praescribit. ibid.
 in Belgium venit. ibid. c
 in Austria contra Solymannum Turcam pro-
 ficiscitur. 590. b
 solus sui aduentus sibi eundem fugat. ibid.
 17000. Turcarum caedit. ibid. c
 in Italiam iter instituit. ibid.
 cum Pontifice colloquitur, cum eo, Rom. Rege,
 & aliis Italiae Principibus, praeter Venetos,
 foras facit. 591. a, b
 in Hispaniam abiit, Italos beneficiis sibi
 deuincit. ibid.
 Viricum VVirtenbergensem Ducem ressi-
 nit. 593. a
 ad Monasterium VVestfalicae ciuitatem, ab A-
 nabaptistis infestam, copias mittit. ibid. b
 Tunetum iter instituit. 599. a
 cum Barbaris congregatur. ibid. c
 Guletam expugnat. 600. a, b
 Barbarossum paelio vincit. ibid. c
 Tunetum occupat ope captiuorum Christia-
 norum. 601. a
 plusquam 20000. mactia Christiana sibi libe-
 rat. ibid.
 Mulessem restituit, & in Italiam reuertitur.
 ibid. b, c
 Galliam ex Italia inuadit. 603. a
 Aquas Sextias obsidet. ibid.
 per Henricum Nassauum Picardiam inuadit.
 ibid. b
 in Italiam reuertitur. ibid.
 in Hispaniam abiit. ibid. c
 Terouvanam per suos obsidet. 605. a, b
 cruenta pugna Fanum D. Pauli sibi vendicat.
 606. a, b
 Francos insigni paelio vincit. 607. a, b
 cum Danis inducias facit. 609. b
 foras cum Venetis & Pontifice facit. ibid. c
 cum iussu Solymanno Turcae bellum infert. ibid.
 cum Francisco Galliae Rege inducias facit.
 610. a, b
 in Hispaniam proficiscitur. ibid. b
 in itinere conuenit Franciscum Galliae Re-
 gem. ibid. c
 eius vxor Elisabetha moritur. 612. c
 rebellantibus contra se Gandauensibus, in Bel-
 gium proficiscitur. 614. b, c
 de eo capiendū, cum per Franciam iter faceret,
 aliqui consulunt. 615. a

Gandauum intrat. ibid. b
 is ad singula privilegia praetensa per Fiscalem
 suum respondet. ibid.
 Protestantium Germanorum Legatos excipit.
 617. c
 Hollandiam adit, & ibi pro tribunali sedet.
 618. a, b
 Ratisbonam ad Comitia Imperialia proficisci-
 tur. ibid. b
 in Italiam iterum abiit. 619. c
 Ad Algeriū Africæ cum classe contendit. 620. a
 ingentem cladem ibi patitur. ibid. b, c
 in Hispaniam redit. 621. a
 à piscibus deuoratus tunc spargitur. ibid.
 contra eum Franciscus Galliae Rex Turcam in
 auxilium vocat. 627. b
 concessa classe Bononiam venit. 628. b
 Spirae Protestantium Legatos audit. ibid.
 Bonnae ad Rhenum, Clusio bellum illaturus,
 exercitum lustrat. ibid.
 deinde Duram Iuliae obsidet. ibid. c
 quam armata manu expugnat. 629. b
 Clusium in gratiam recipit. 630. a, b
 denuò in Zutphania & Geldria inauguratur.
 ibid. c
 in Francum exercitum ducit. 631. a, b
 Cameracum venit, ibique arcem exstruit. ibid. c
 Spirae Comitia Imperij celebrat. 632. a
 pacem ibi facit cum Christiano III. Daniae
 Rege. ibid.
 Lutsemburgum, à Gallo paulò antè sibi erep-
 tum, recuperat. 633. a, b
 Farum Desiderij obsidet. ibid.
 & de dirinne accipit. 634. a, b
 Espernauum & alia munitionum loca Franco
 eripit. ibid. c
 pacem cum Franco facit, dictam Crespianam.
 ibid. c. & 635. a
 pacis istiusque conditiones. 635. a, b, c
 inde de Germania pacanda anxius. 636. c
 Ultraiecti Comitia Velleris aurei celebrat.
 637. b
 in Geldria Ducem & Comitem Zutphaniae in-
 augurat. ibid.
 iterum in Germaniam abiit. ibid. c
 inducias cum Turca pacificus. 638. b
 generosè Protestantibus Germaniae respon-
 det. ibid. c
 foras cum Mauritio Saxone facit. ibid.
 ad eum copiae vndique conflunt, & quantæ.
 639. c. 640. a
 à Protestantibus Germaniae ei bellum indi-
 citur. 640. a
 Niburgum deditione capit. 641. b
 item Donauercum. ibid. c
 alia plura eodem oppida. ibid. & 643. a, b
 Fredericum Palatinum, VVintenses, & VVirten-
 bergensem Ducem in gratiam recipit. ibid. b, c
 Saxoniæ cum exercitu inuadit. 646. a
 Saxoniæ in pugna capit. ibid. c
 Hessiam etiam in potestatem accipit. 647. c.
 648. a, b

INDEX R E R V M

Magdenburgenses proferbit. 649.c
 infirmam à Germanis pecunie summam acce-
 ptam secum deferit. 649.b
 Comitæ Augustæ celebrat. ibid.c
 Mauritio Saxoni Electoratum confert. 610.c
 in Belgium proficiscitur, Saxones & Hefsum
 secum ducent. 612.a
 filiam suam Philippam per totum Belgium
 itaugurari facit. 653.654.655.656
 articulat morbo laborat. 656.b.c
 Comitæ Augustæ inducit. ibid.c
 Edictum in Belgio contra hæreticos promul-
 gat. 657.a.b.c
 cum filio Philippo Augustam Vindelicorum
 coarctat. 618.a
 Edictum contra hæreticos mitigat. ibid.c
 Magdeburgum obsidet. 659.a
 Solymanno de tuipei induciis, occupat nuni-
 rum Lepsi ciuitate Numidæ, conquerenti,
 festiuè respondet. 660.c
 à Mauritio Sicone insigniter deluitur.
 664.2.b
 eidem cedere copieuit. 665.a
 Saxonem capiuim restituit. ibid.
 pacem cum Mauritio Sicone constituit, &
 quibus legibus. 666.b.c
 Augustæ Protestantem Magistratum, à Mau-
 ritio Sicone constitutum, mouet, & alia re-
 format. 667.b
 Metensem urbem obsidet. ibid.c
 Albertum Brandeburgicum in gratiam recipit.
 668.a
 Metensem obsidione soluit, in Belgium venit.
 ibid.c
 Terouuam obsidet. 669.a
 & post cruentam oppugnationem capit. ibid.b
 item per Sibaudum Helioum recipit. 670.a
 ut filium Philippum II. cum Maria Angliæ
 Regina desponsaret, ex Hispania cum eua-
 cat. 673.b
 copias contra Henricum Regem Franciæ, qui
 Haemoniam & Arcteliam vastauerat, mittit, &
 eundem recedere cogit. 675.c
 per Sabaudum multa Franco oppida adimit &
 iocundat. 676.c.677.a
 nobilissimâ per suos in Italia de Scronza victo-
 riâ potitur. 677.c
 Senas capit. 679.a
 & Poturum Herculis Scronzæ cepit. ibid.b
 Regna & ditiones Belgicas in Philippum II. fi-
 lium suum transfert. 681.c.683.b
 res omnes à se gestas à capite repetit. 681.a
 egreium eius dictum. ibid.
 Belgas, ut ab hæresi sibi caueant, monet. ibid.
 Ferdinando fratri Imperij Romanum per
 litteras resignat. 687.b.c
 à Belgio discedens, filio Philippo Religionem
 Catholicam & salutem Belgicam commen-
 dat. 688.b
 ibid.
 eius in Hispaniam appulsi oratio.
 in Monasterium dui Hieronymi, sedet. ibi-
 dem. c

placidissimè in Domino moritur. 689.a.700.b
 Carolus, nepos Caroli V. Imp. nascitur. 637.b
 Carolus Barlaymontius à Philippo II. Namur-
 censibus præficitur. 707.b
 Carolus Borbonius à Francisco Francorum Rege
 supremus belli Dux contra Carolum V. Imp.
 decernitur. 553.b
 aliquot oppida, à Cæsarianis prius occupata,
 recuperat. ibid.c
 à Franco ad Carolum Cæsarem deficit, &
 quare. 559.b
 pro Cæsare Galliam Narbonensem inuadit.
 561.c
 Ducatu Mediolanensi à Carolo V. præficitur.
 566.c
 arx ei Mediolanensis à Francisco Sforzia dedi-
 tur. 567.a
 Poenificis ditiones, non obstantibus inducijs
 cum Lanoto constitutis, inuadit. 569.b
 ipsam ad Romam castra locat. ibid.c
 ibi occiditur. ibid.
 Carolus Heinricus à Philippo II. Geldrie & Zu-
 phaniz præficitur. 707.b
 Carolus Calues, filius Ludouici Fij Imp. Ale-
 manniam, Rhatiam, & partem Burgundiz à
 patre obtinet. 65.c.66.a
 item optimam partem Regni Francorum. 68.a
 coniunctis cum Ludouico fratre viribus Lo-
 tharium fratrem Monarchiam ambientem
 fugat. 71.b.c
 tandem partitione Regni facta, Occidentalis ei
 pars assignatur. 71.a
 Pipinum nepotem suum varijs excursionibus
 infestat. ibid.b
 Bernardum Barcinonensem Ducem incautum
 & nihili mali ab eo suspicacem occidit. ibid.
 cum Britonibus infestiter configit. 74.a
 Godofrico Normanno partem Galliz cooce-
 dit. 77.a
 Pipinum Aquitaniz Regem vnâ cum fratre
 eius Carolo in Monasterium retrudit. 77.b
 de fratre Ludouico apud Pontificem & Impe-
 ratorem per Legatos conqueritur. 81.a
 cum fratre & nepotem quadam R. bini insula
 colloquium habet. ibid.b
 tandè Confluentis inter eos pax sancita. ibid.c
 pactis conuentis noui stentis apud Nicolzum
 Papam accusatur. ibid.
 fratri Ludouico reconciliatur. 84.c
 ne Prouinciæ Regnom nepoti debitum inua-
 dat, à Nicolao Papa monetur. 85.a
 XI. Brabantiz Princeps. 87.b
 Lotharingiam occupat, frustra nitente Pontifi-
 ce pro fratre Lotharij. ibid.c. & 88.a
 Hincmaro Rhemensi agente, Meis coronat.
 87.c
 Pontificem placare nititur. ibid.
 cum fratre suo Ludouico Germanico Lotha-
 ringiam paritur. ibid.b
 hinc patet ei Brabantiam obrigisse. ibid.b.c
 Nortmannos Andegruo eijcit. 91.a
 mortuo Ludouico Italiz Imp. cum Germani-
 co

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

eo de ea contendit. *ibid. b*
 à Ioanne Papa Imperator creatur. *ibid. e*
 Regnum Germanici defuncti inuadens à Ludouico eiusdem Germanici filio fugatur. 93. a, b. 94. a
 quando obierit. 93 c. 94. a
 ubi sepultus, & quò postea translatus. 94. a
 quibus coloribus à Sigeberto & Aimoino depingatur. *ibid. b, e*
 insignis fuit doctorum hominum patrouus. *ibid. e*
 Carolus Caraffa Cardinalis à Pio IV. Pont. capitur & strangulatur. 705. a
 Carolo Charloo, dicto Audaci, filio Philippi Boni, Carthanna, filia Caroli VII. Galliarum Regis, despondetur, sed quæ paulò post moritur. 419. a
 Hiberniam Borboniam ducit. 423. a, b
 nascitur ei filia Maria. 424. a
 compositum eum & patrem dissidio, veniam à patre petit & obinet. *ibid.*
 denuò à patre dissentit. 425. a
 foras cum Carolo Biturigum Duce contra Ludouicum Galliarum Regem facit. *ibid.*
 omnium ditionum heres à patre renuntiatur. *ibid. e*
 Cronaceum & alios proferbit. *ibid.*
 à patre, reuocato priore testamento, quaeritur, Gonchem se conuenit. 426. a
 Franco bellum inferit. *ibid. b*
 eundem vincit, & pacem cum eo facit. *ibid. c*
 eius uxor moritur. 427. a
 Dionantenses seuerissimè castigat. *ibid. e*
 ab aliis Audax, ab aliis Fugatus cognominatus. 428. c
 ubi natus fuerit, & quando. *ibid.*
 Historiarum veterum auarissimus. 430. a
 eius primæ expeditiones bellicæ quæ. *ibid.*
 Flandriae Comes inauguratur. *ibid. b*
 Gandenses rebelles pacat. *ibid. & 432. a*
 Leodienses habet sibi infensos. 430. b
 S. Trudonis urbem obsidet. *ibid. c*
 Leodienses cruenta pugna vincit. 431. a
 S. Trudonis urbem deditione accipit, & alia oppida plura. *ibid. b*
 item Leodium ipsum. *ibid. b, c*
 Comes Hannoniae iouaguratur. 432. a, b
 Brugis nuptias cum Margareta Eboracensi celebrat. *ibid. b*
 à Ludouico Francorum Rege, iniuriam passus, agrè placatur. *ibid. e*
 eundem, quòd contra eum Leodienses denuò concitauerat, capit & detinet. 433. b
 eum secum in Leodienfes arma ferre cogit. *ibid.*
 Leodienses & eorum ciuitatem caput, & atrocissimè punit. 434. a, b
 item Francimontanos. *ibid.*
 inter Consilianos residens, ius dicit, eoque subditorum animos ad se pertrahit. *ibid. e*
 Presbiterum Zelandum capere plectit, & quare. 434. c. 435. a, b
 classem contra Richardum Warrwici Comi-

tem mittit. *ibid. e*
 & per Borselium vincit. *ibid.*
 Eduardo fororico, Angliarum Regno pulso, auxilia præbet. 436. a
 Ludouico Galliarum Rege bellum ei inferens, Picquenum ad deditionem cogit, & Ambiaoum obsidet. *ibid. b*
 inducias cum eo facit. *ibid. c*
 à Beigarum Ordinibus equites auxiliares impetrat. *ibid. e*
 à Ludouico delinquit. 437. a
 eum exercitu in Galliam abt. *ibid. b*
 iterum inducias facit. *ibid.*
 Ducatum Geldriae & Comitatum Zutphaniae ab Arnolde Duce conuenit. *ibid.*
 eius Ducatus ciuitates occupat. 438. a
 Neomagum obsidet, & capit. *ibid. b*
 Geldriae Dux iouaguratur. *ibid.*
 aliquot ciuitates multat. *ibid.*
 ad Fredericum Imp. proficiscitur. *ibid. c*
 filiam Mariam eius filio Maximaliano despondit. *ibid.*
 ab Imperatore Ludouico Galliarum Regis assu deluditur. 439. a
 ei Sigismundus Austriacus ditiones quasdam oppignorat. *ibid. b*
 iidemque Petrum Hagenbachium præficiunt. *ibid.*
 Rhenanis, & aliis Principibus Germaniae contra se conspirantibus, ingentem exercitum conscribit. 440. a
 Nussiam obsidet. *ibid.*
 vndeque eius ditiones inuaduntur. *ibid. c*
 obsidionem Nussiae soluit. 441. a
 pacem cum Imperatore facit. *ibid. b*
 inrer eum & Eduardum Angliarum Regem oriuntur simulacra. *ibid. c. & 442. a*
 cum Ludouico Galliarum Rege inducias pacifacit. 442. a, b
 post in Lorchingiam mouet, & aliquot oppida ibi capit. *ibid.*
 inde Granfam Heluetiorum obsidet. 443. a
 eandem deditione accipit; at fidem datam violat. *ibid.*
 ab Heluetiis superatur, & fugere compellitur. *ibid. b, c*
 militem recolligit, & in Heluetios denuò ducit. 444. a
 cladem ab iis maximè insignem accipit, castris ex suis 16000. ipse vix cum 3000. fugit euadit. *ibid. b, e*
 Nancium obsidet. 445. b, c
 adueniente cum exercitu Reinero Lotharingico, fusus proditoris Campobachij infeliciter eum eo pugnam committit. 446. c. 447. a, b
 igneus ibi occiditur. 447. b, c
 Nancium sepelitur. *ibid. c*
 eius ossa transferuotur. 448. a
 Carolus Crassus, Ludouici Germanici filius, in partitione Regni patris quas Prouincias sortitus sit. 93. b
 Longobardiarum Regnum obtinet. 103. a
 Impe-

INDEX RERV M

Imperator creatur.	104.e	è Francico carcere rediens , Geldriam contra Rom. Regem Maximilianum rebellare facit.	483.e
Ludouico fratre defuncto , Nortmannos aggreduur , sed nullo successu.	105.b, e	Cæsari Maximiliano. in Belgium venienti, occurrir, ab eodem Ducatum obtinere sperans.	492.e
ob frequentes Nortmannorum excursiones in Franciam vocatur.	107.e	pacta conuenta transilit.	ibid.
primus fuit Caroli Simplicis tutor.	110.b	Belgis , hortatu Gallorum , bellum infert.	498.a
cur regiones vltra Sequanam Nortmannis deprezandas reliquerit.	112.e	ei Maximilianus Imp. bellum indicit.	500.a
Luiduardum Verceilensem Episcopum, obiecto adulterij crimine, à se repellit.	112.e	à Philippo Auftriaco, Hifp.iam Principe, bellum ei paratur.	509.e
item Richardum coniugem.	ibid.	aliquot ei oppida auferuntur.	510.a, b
corpore & animo deficiens, Imperio priuatur.	ibid.	in rusticis fequit. ne commearis inde ad castra Philippi adueharur.	ibid.e
à Ludperto Epifcopo fuffentatur.	113.a	eius elationes ab eodem inuaduntur.	512.a
monuit, & in Augra fepeletur.	ibid.	à Germanis reiectus, cum Franco æternum foedus pangit.	ibid.
Carolus Danorum Regis filius à Balduino Flandrie Comite heras inftituitur , Clementiam Burgundam aduerfariam patitur.	208.b	fidias infulcias cum Auftriaco facit.	ibid.b
Brugis in templo iugulatur.	210.e	ne cum Philippo, quod faerosanctè iuratur, in Hifpaniam cogatur ire , morbum fingulat.	514.b
Carolus Egmondus, vult Carolus Geldrix Dux, Carolus Francie Rex Ludouici Comitis Ebroicensis filiam ducit vxorem.	308.e	rupa pace, Brabentiam inuadit.	510.a
Carolus Ioannis Francie Regis filius patri in Regnum fuccedit.	341.e	Turnboltum fpoliat, & ex Campinia pcedas agit.	ibid.
Brabantis ingens auxilia in Geldriam mittit.	360.e	Brabantiam iterum inuadit.	521.b
Antipapam Auenione inuifit.	361.b	Themas capit & fpoliat.	ibid.
filiam fuam Richardo Anglie Regi difponder.	364.e	Egmondij Dominum à Porcia arce fugat, ibid. denud rupta pace Brabantiam popularur.	526.a
Dei flagellis monitus de tollendo Antipapa Conuentum induit.	ibid.	oppida ante ei erepta recuperat.	ibid.b
Ludouicum Aurdianum vicarium fibi conftituit.	371.a	Hollandiam & Brabantiam deprezdationibus vexat.	527.b
inftinctu Armeniacorum dicionem Ioannis Burgundi inuadit.	380.e	Amftelodami fuburbia exurit.	ibid.d
Atrebatum obfidet.	ibid.	V Vaffenarium capit.	ibid.e
pacem cum Ioanne facit.	381.a	inducias cum Brabantis facit.	ibid.
ei Anglie Rex bellum infert.	ibid.b	contra Virraiechnos bellum gerit.	528.e
Carolus Francie Delphinus (poftè Rex iftius nominis VII.) Ioannem Burgundum foedè interfehit.	390.a, b, e	eum ijs tranfigit.	ibid.
eumdem fibi mortem inrentaffe fpargit. ibid.e	418.a, b	ab Imperio deicit, & Francie fe clientem profectur.	533.a, b
à Philippo Burgundo , ob necem patri eius illatam fibi inferio, pacem impetrat.	418.a, b	eidem Groningani nomine Regis Francie facramentum dicunt.	ibid.b
moitur.	414.b, e	in V Veffrifia aliquot oppida capit.	ibid.
Carolus VIII. Francorum Rex pro Flandris ad Ordines Brabantie & Hannonie literas ferbit.	465.b	Saxonem in Batauico finu nauali prælio vincit.	535.e
Renefum capit.	483.e	Leuuardiam obfidet.	538.b
Annam Britonum Duciffam ibi captam , at Maximiliano Rom. Regi difponlatam , in vxorem fibi ducit.	484.a	à V Vaffenario & alijs fugatur.	ibid.
Italiam inuadit.	493.e	cum Carolo Auftriaco inducias facit.	541.e
Mortingam Hannonie oppidum à Philippo Auftriaco fibi reftitui petir.	494.e	fecundam ducit vxorem.	546.b
eius infignia Genue & Pifis à Maximiliano Imp. deniciuntur.	495.e	Transfulanos inuadit.	546.e
monuit fine prole.	497.e	Steenvikam obfidet.	ibid.
vnde morbum leralens contraxerit.	ibid.	Couuordam occupat.	ibid.
ei fuccedit Ludouicus XII.	498.a	Tuicelum in carcerem trudit.	ibid.
Carolus Geldrix Dux à Francis capitur.	471.b	Steenvikam aftu occupat.	558.e
in Franciam abduetur.	ibid.	eamdem fpoliatam deferit.	559.a
		Transfulaniam tenet.	560.a
		Vltraiecho præfidium imponit.	572.e
		per fuos aliquot oppida & munitiones capit.	576.a
		pacem cum Cæfare facit.	577.a
		Danos contra Cæfarem concitat.	604.a
		ijs auxiliariis Frifum inuadit, & Dammuft occu.	occu.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

occupat.	ibid. b	tune.	56. b
ierum pacem cum Cesare facit.	601. a	tres exercitus in rtes Regni sui partes mittit.	ibid. c.
sine prole moritur.	611. a	classe ad Scaldam, in loco qui Gant dicitur,	ibid.
Arnhem sepelitur.	ibid. b	instaurat.	ibid.
eius Episcopium.	ibid.	super Ecclesiarum statu corrigendo Concilia	57. b
Carolus Lanous inducias cum Pontifice facit.	ibid.	varia celebrari curat.	57. b
569. a		quando obierit, & vbi sepultus.	57. b. 58. c
as à Borbonio non curari, agere fecit.	ibid. b	eximie eius virtutes ab Eginharto reseruit.	57. c. & seqq.
moritur.	571. b	ebrietatem abominatur.	ibid. c
Carolus Lotharii Imp. filius Prouincie Regno à		S. Augustini libris delectatur.	58. a
patre præstat.	79. a	Latine lingue peritissimus, à Græca non alie-	ibid.
moritur.	81. a	nus.	ibid.
Carolus Lotharii III. Regis frater Lotharingæ		quos in litteris præceptores habuerit.	ibid.
Ducum obinet.	150. b	filios & filias quomodo educari curauerit.	ibid. a. b
XVII. Brabantie Princeps.	151. a	orationi mirè deditus.	ibid. b
Francie Regnum armis repetit.	155. a	in pauperes & peregrinos liberalis.	ibid.
multas vrbes occupat.	ibid.	in honorem S. Marie Virginis Ecclesiam sta-	58. a
diuinarum rerum studiosus, corpus S. Gudulæ		pendi operis Aquilæ erigit.	57. b. 58. b
recuperat, & Bruxellam transfere.	ibid. b. c	miraculis in translatione D. Gudulæ edictis exci-	ibid.
ex curiositate illud inueneri desiderant, oborta		tuas, duas villas eidem transcribit.	59. b
diuinitus caligine impeditur.	155. c. 156. a	Sacramentaliumq; caeruam adiungit.	ibid.
Molenbecam & alia D. Gudulæ legat.	156. a	in agro Brabancico familiariter venatur.	ibid.
Aurælie in caperitate moritur.	ibid. b	Carolus filius Caroli Magni Imp. in Boëmanos	ibid.
Carolus Lotharii filius Claudiam Franciam vxor-		& Sclauos exercitum ducit.	55. a
em ducit.	701. c	Danis & Aëroditis populantibus se fortiter op-	ibid. c
Carolus & Ludouicus, filij Ludouici Germanici,		ponit.	ibid. c
contra patrem rebellionem mouentes pacan-		moritur.	57. a
tur.	90. b	Carolus Menneuilis iussu Maximiliani Raf-	471. c
Carolus Magnus, filius Pipini, VII. Brabantie		linghemium capit.	ibid.
Princeps.	45. a. b	Carolus filius Pipini Herstalli ex Alpaide, cor	26. b
cum fratre in Regnum eleuatus, Hunaidum		dictus Tutides seu Marcellus.	ibid.
Aquitanum subiugat.	ibid. b. c	paternotum Principatum heres scribitur.	26. b. c. 27. a
filium Regis Longobardorum ducit vxorem,		Colonie à nouerca custodiis emancipatur.	28. c.
& anno sequenti repudiat.	ibid. c	30. a	
eius prima expeditio contra Saxones cum Deo		iam liberatus infeliciter cum Radbodo confi-	ibid.
inita, miraculoque probata.	46. b	git.	ibid.
eiusdem expeditio contra Longobardos pro		Panios vsque hostes cadendo fugit.	30. a
iustitia S. Petri.	ibid. c	Chilperico profugato Lotharium sibi Regem	ibid. b
capra Papiæ, seu Ticino, Desiderium Regem		constituit.	ibid. b
Longobardorum cum vxore & filia captos		Lothario defuncto Chilpericum ad Regnum	ibid. c
abducit.	48. a	reuoat, eique decedenti Theodoricum sub-	ibid. c
eiusdem secunda contra Saxones expeditio.		stituit.	ibid. c
ibid. b		Raginfredum Andegauis capit.	ibid.
item tertia valde cruenta.	ibid. c	Saxones vastat.	ibid.
Rogandum Longobardum rebellare tentan-		eius donatio facta S. VVillibordo.	ibid. &
tem opprimat.	49. a	seqq.	
eiusdem expeditiones in Hispaniam contra		Alamannos & Baiarios subiugat.	31. b
Saracenos.	50. a. b	Saracenos ex Hispania contra eum euocatos	31. c
Thadilonem Bauarum à subditiis accusa-		ad trecenta & amplius milia exdit.	31. c
tum & consilium in Monasterium retrudit.		Lugdunum & vicina loca sibi subiicit.	32. a
ibid. b. c		Aquitanie prouinciam absque bello recipit.	ibid.
præmissio triduo ieiunio & Litanijs exerci-		Frisinga Foppone Duce illorum interempto	ibid.
tum in Auaros seu Hungaros ducit.	ibid. c	vastat.	ibid.
Turonis S. Martinum orationis causa transiit,		Auenionem obsidet & expugnat.	ibid.
ibique confusus moritur.	51. a	item Narbonem; Saracenosque cum Rege suo	ibid. b
acclamatur Imperator.	ibid. b	Athirus ad interuentionem delet.	ibid. b
hostes Leonis Papæ relegat.	ibid.	Prouinciam occupat.	ibid.
elephantem aliisque munera ab Aarone Persa-			
rum Rege accipit.	ibid. c		
cum Nicephoro Græcorum Imp. pacificatur.	53. a		
ab eo Dani, Græci, & Hispani pacem expe-			

INDEX RERV M

- ve Saracenos Arelate expellas, Loitprandi Longobardorum Regis auxilium implorat. *ibid.*
 quando obierit, & ubi sepultus. *ibid.*
 de salute eius quid sentiendum. 31. c. 33. a
 eius Epitaphium. 33. a
 Leodum creditur ab eo S. Huberto & successibus traditum. *ibid.*
 moriens tres filios heredes reliquit. 36. b
 Carolus Pipini Aquitaniz Regis frater à patre suo Carolo in Monasterium reuocatur. 77. b
 Carolus Sabaudus Episcopum Geneuensem à Caluino eiectioni restituere frustra nititur. 601. b
 quo titulo ei à Franco bellum indictum. *ibid.*
 ei à federatis Helueticis hereticis & à Chabotio Franco milia adiunguntur. 601. b
 ad Carolum Imp. fugit. *ibid.*
 cum eodem in Hispaniam proficiscitur. 603. c
 moritur. 604. a
 Carolus Simplex Ludouici Balbi filius posthumus. 101. c
 XIV. Brabantiz Princeps. 109. b
 hunc Carlomanni nepotem fuisse asserentes refelluntur. *ibid.* c. 110. a
 unde dictus fuerit Simplex. *ibid.*
 reiecto Oddone, Francorum Rex consecratur. 106. a
 ab eodem fugatur. *ibid.* b
 frustra auxilium ab Arnulpho Imp. expectat. *ibid.* b, c
 Oddo ni nihilominus strenue resistit. *ibid.* c
 eius Diplomata data Ecclesie Leodiensi. *ibid.*
 & 125. b
 agens Fulcone pacem cum Oddone init. 119. a
 Fulconi fœdus cum Northmannis grauissimè dissuadendi acquiescit. *ibid.* b, c
 à Lotharingis Zuendebaldum deferentibus euocatur. 120. a
 illum Lotharingiz nostræ præfuisse ostenditur. 125. b
 cum Henrico Germaniz Rege pacem firmat. 127. a
 Roberti copias indies crescentibus cum Hagone Mosam traiecit. *ibid.* b
 ab Heriberto Comite subdole capitur. 128. a
 Henrico Germaniz Regi Lotharingiam restituit. *ibid.* b
 è custodia dimittitur. 129. b
 iterum capitur, & mox iterum honoratus ab eodem c
 Perona moritur. *ibid.*
 Carolus Valesius ingenti exercitu Flandriam inuadit. 293. c
 Carualdus Orientalium Anglorum Rex, ab Eduino Northanhumbrore Rege ad suum perducitur. 9. a
 Carthago à S. Ludouico in secunda expeditione sacra occupata. 278. b
 Carthusiaceremus Brunoni cum sociis prenitentiz se tradendis concessa. 198. b
 Carthusia in vico Kieli iuxta Antuerpiam à quo & quando exstructa. 318. a
 quando Lyram migravit. *ibid.*
 Carthusia Louaniensis quando primum erecta. 448. a
 Carthusiani iuxta Bruxellam quando primum venerint, & quando intra ciuitatem. 428. b
 Carthusiani Clementi Antipape adherere detestantes Flandriam relinquunt. 361. b
 Carthusianorum Ordo à B. Brunone Colonienfi quando & qua de causa institutus. 197. a
 Carondeletus Cancellarius Regis Rom. à Brugenibus capitur. 473. c
 Calenbroetj. *vide* Hollandi Aquilonares.
 Cassianense Monasterium diuinius ab inuasionē Maurorum seruat. 74. c
 Castellæ & Legionensē Regna quando & quo modo iuncta. 174. c
 Castellani. *vide* Hispani.
 Castri locus, Monasterio Sanctimonialium à sancta VV alderude erecto celebris. 15. a
 Reliquis S. VV alderudis claret. 18. c
 Catalaunensis vrbs ab Heriberto & Roberto fratribus vastata. 146. c
 Carena S. Petri dæmonem fugat. 148. a
 eius pars in Galliam delata. 149. b
 Catharina, filia Caroli VII. Galliz Regis, Carolo Charloo, Philippi Boni filio desponsata, moritur. 419. a
 Catharina Caroli V. Cesaris matertera ab Henrico VIII. Anglo repudiatur. 392. b, c
 moritur. 601. b
 Catharina Medica Henrico Aurelio, Francorum Regis filio, desponditur. 392. b
 Cenacum villa funditus euerfa. 280. b
 Cenantes quando locum suum muris, fossis & portis munire ceperunt. 308. b
 Cenores & Inquisitores in eos qui Magistratum non bene administrarunt, à VV encellao Brabantiz Duce constituantur. 346. c
 Centesima bonorum Louaniensibus à Couetrello indicta. 339. a
 Chabotius cum Francis in Sabaudiam irruit. 602. b
 aliquot ciuitates ibi occupat. *ibid.*
 Chetium à Chabotio Duci Sabandiz eripitur. 602. b
 Cheurias. *vide* Guilielmus Croniacas.
 Childericus, Clodouxi Regis Francorum filius iunior, Regno Austrasorum à patre præfatur. 12. b
 à Francis, fratre Theodorico in Monasterium reuocato, ad regnandum euocatur. 16. c
 tandem suis exorsus in uenatione vnà cum coniuge interimitur. *ibid.*
 Chilpericus à Francis Rex constituitur. 28. c
 Prouincias Rheno adiacentes depopulatur. 30. a
 à Carolo Martello Parisios vsque profugatur. *ibid.*
 Lothario defuncto ab eodem ad Regnum reuocatur. *ibid.* c
 Chimaenses ditionem Leodiensem depopulantur. 416. a
 Christiani in Asia aliquantulum respirant. 19. c
 Christiani

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

Christiani deuotionis ergo Ierosolymam petentes ab Arabibus ad quinque millia cxi. 186.e
in obsidione Ierosolymitana aquae penuria laborantes, eam quocumque nullis pedibus orando circumcunt. 101.b
mutuo dissidentes, in Syria infelicitur pugnant. 210 a. 212.b
Sepulchrum Domini vni cum sua Ecclesia à Saladino redimunt. 112.a
Carum obsidione cingentes, cedere coguntur. 146.b
in Tripolis à Saracenis eripitur. 187.b
mutuo iterum dissidentes, tandem vniuersa Terra sancta depelluntur. 288.a
Christiani Principes frustra in Tutens à Rege Cypri concitantur. 142.a
Christianus I. Rex Daniæ pacem inter Carolum Audacem & Imp. Fredericum conciliare allaborat. 440.c. 441.a
Christerna Dana à Carolo V. Francisco Sfortiæ in uxorem datur. 591.b
Sfortia defuncto, Francisco Lotharingo nubit. 619.c
Christernus I. Daniæ Rex exul, classe apud Belgas parata, Daniam aggreditur. 589.a
capitur, & in custodiam mittitur, in qua & diem obit. ibid.b
Christernus II. Daniæ Rex Elisabetham, sororem Caroli Austriaci, uxorem ducit. 537.b
Stockholmiam obsidet. 543.b
Sueciæ Regno pellitur. 557.b
Christernus III. Daniæ Rex obsidet Copenhagiam. 604.b
& capit. ibid.c
Carolo V. Casu bellum indicit. 611.b
eum eodem pacem facit. 611.a, b
moritur. 701.a
Christophorus Columbus nouum orbem detegit. 490.a
Christu eum Christianis agnoscat Mahometes. 9.c
sed cum Arrianis creatum esse asserit. ibid.
& cum Nestorianis purum esse hominem. ibid.
eum Manichæis verò, non esse crucifixum. ibid.
Chunegundis Henrici Imperatoris vxor à Benedicto VIII. coronatur. 169.b
eum marito castimoniæ seruauit. 172.c
Chambernus Colonienfis Episcopus S. Arnulpho Episcopo Metensi in administrandis Regis negotiis inhibuitur. 2.c. 7.b
eius tutela committitur Sigebertus filius Dagoberti. 6.b
eodem cum Pipino agente, pax inter filios Dagoberti stabitur. ibid.c
Circumcisione eum Iudeis docuit Mahometes. 9.c
Cinantes non ut Deo dicantur ritus antiquus. 77.c
Ciuitates Brabantie pro auxilio Ioannæ contra Geldros prestandas Legationem ad Philippon Ducem Burgundie mittunt. 368.a
Clarus-mons castrum Aquitanie à Pipino expugnatum. 41.b
Classis Hispanica, Ioannam sponsam Philippi II. aduehens, in Zelandiam appellit. 495.b

Claudi gressum meritis B. Virginis Bruxellæ recipiunt. 123.d
Claudia, filia Ludouici II. Regis Gallie filia, Carolo Austriaco despondetur. 505.c
à Ioanna, sponsi sui matre, insigni adjuuante donatur. 506.c
Comiti Engolefmez eum despondeat. 515.a
Claudia Henrici Francie Regis filia nubit Carolo Lotharingo Duci. 701.c
Clausius Baumontus, Nobilis Lotharingus, Carolum Audacem in pugna ad Nanczum propria manu interficit. 447.b
Clausus d' Alestrara contra Belgas coniuuat. 546.c. vide Hispani.
Clemens, vide S. VVillibrodus.
Clemens III. Papa Principes Christianos ad retium bellum sacrum hortatur. 232.c
Clemens IV. Papa Urbano IV. in Pontificatu succedit. 275.b
cuius, & qualis ante Pontificatum fuerit. ibid.
cuius insigne exemplum de consanguine non dicandis aut exaltandis. ibid.
Clemens V. Papa Sedem Pontificiam in Callias transfert. 298.a
quando & quare Sedem Pontificiam Auenionem transfuit. 349.b
Clemens VI. Benedicto XII. in Pontificatu succedit. 322.a
Flagellantium hæresim extirpari curat. 326.b
Iubileum sacrum ad annos quinquagesimum reducit. ibid.
Clemens VII. Antipapa quando & à quibus electus. 350.a
Persandum Episcopum Leodiensem perperam confirmat. ibid.b
Pontificatum debere deponere, Concilio Parisiensi decernitur. 367.c
se Papam mortuum respondet. ibid.
Auenionem obsidet. 368.a
furtim inde educitur. ibid.
Clemens VII. Adriano VI. in Pontificatu succedit. 559.c
foedus cum Carolo V. facit. 562.a
propter abductionem Regis Francie in Hispaniam ab eo iterum abalienatur. 563.a
& contra eum cum Venetiis & alijs Italicis Principibus foedus init. ibid.b
item cum Francisco Gallie Rege, Venetiis & Sfortia. 567.a
eum Lanoio inducias pacificat. 569.a
nihilominus à Borbono, iam exarmatus, hostiliter infestatur. ibid.b
Romæ à Cesariano milite occupat, in Arce S. Angeli obsidetur. 570.a
capitur, & custoditur. ibid.
eum Carolo Imp. transigit. 571.b
eum eodem foedus init. 579.a
eum Cesare Carolo V. Rom. Rege & alijs foedus percutit. 591.a, b
Concilium generale indicit. ibid.
moritur. 596.c
Clemens Papa VIII. corpora S. Cecilie, Valeriani, &

INDEX RERV M

- ni, & aliorum Martyrum à Paulo Sfondrato
Cardinale inuenta, folemnè riru reponit. 70.b
- Clementia Burgunda fe Carolo Danorum Regis
filio à Baldauo decedente Flandrie Comite
confuturo opponit. 208.b
- ibid.
- Clementini Flandri dicti, Clementi Antipapa
contra Vrbanum Papam adhaerentes. 361.a
- Clerus Brabantis de Vigefima omnium reddituum
Leodiens Epifcopo pendenda ad Sedem Apo-
ftolicam prouocit. 265.e
- Clodouus filius Dagoberti Regis patri in Fran-
cie Regno fuccedit. 6.c
- de Grimoaldi infidelitate filium Sigeberti Re-
gis in Monachum attonum ablegantis, &
filium fuum ad Regnum euehentis, perna fu-
mit. 12.b.e
- filium fuum iuniorem Childericum Regno
Auftratorum praeficit. ibid.b
- quando obierit. 16.a
- Clodouus quidam feftius Lotharij filius, ab
Ebroino in Regem Francie eligitur. 18.a
- Cloctarius, fice Lotharius, quomodo ad Monar-
chiam Francie Regni peruenit. 1.b
- Dagoberto filio in bello Saxonico vulnerato
fuppetis ferre proferat. 2.b
- Saxonum Ducem Berswaldum ftulidè fibi in-
fulantè armis aggreffus, & obtineat 5.a.b
- contra Sclauos & Vafcones victoriam obte-
net. ibid.e
- Clunetus, Brabantus, ductor Armeniatorum.
579.a
- à Brabantis elade afficitur. ibid.
- Clyla. vide Dilia.
- Cnues Anglorum Rex Conradum à Papa Im-
peratorem coronatum comitatur. 173.b
- Cretibatus Sacerdotibus fecundùm antiquos Ca-
nones à Gregorio VII. indictus. 192.b
- Cœnobium S. Agnetis Dommela in Campinia
quando extructum. 418.b
- Conradus Edilfredo in Merciorum Regno fuc-
cedit. 27.c
- ut peccatorum fuorum indulgentiâ affequatur,
abdicato Regno Roman proficifcitur. ibid.
- Colonia Ludouico Germanico eom fratre Caro-
lo Caluo Lotharij Regum inuadenti affigna-
ta. 88.c
- à Nortmannis vaftata. 105.a
- Colonienfes, O. hone in Angliam profugo, Phi-
lippum fibi conciliant. 240.c
- relicto Othone, Frederici Imperatoris partes
fequuntur. 245.b
- Colonienfium agri ab Henrico V. Brabantiæ Du-
ce viſtantur. 252.c
- Colonienfes & Geldrus Brabantis bellum indi-
eunt. 366.a
- Coloffus Rhodius, vnam feptem miraculorum,
quaræ magnitudinis fuerit. 14.b
- terræmotu difiectus, à Mahunia Saraceno-
rum Principe confringitur. ibid.
- nongenti camelis eius ære onerantur. ibi.d
- Coluber plumi iuxta Tornæum prodigioſo
prælio inter fe concurrere viſi. 184.c
- Comam ponere, vnde primum originem traxe-
rit. 414.b
- Comes quidam Othonis Imperatoris à diabolo
arrepus virtute catenæ ſancti Petri liberatur.
148.e
- Comestabilis olim vocabatur Maior domus Re-
gæ. 2.a
- Comes ante obitum Ludouici Regis filij Ger-
manici apparuit. 105.b
- alius roca Pifehali hebdomada cernitur. 187.a
- alius anno 1106. apparuit. 104.b
- alter inſignis viſus tempore Vrbanus IV. Papæ.
275.a
- alter mortem Philippi Auftriaci, Regis Caſtel-
lae, porrendit. 518.a
- Compendium, villa Regia, vbi pax inter filios
Dagoberti agente Pipino ſtabilita. 6.c
- Compoſtella ab Arabibus vaſtata, & moribus
nudata. 156.e
- ſepulchro S. Iacobi Apoſtoli clara. 174.c
- Concilia varia ſuper Eccleſiarum ſtatu corrigenda
à Carolo Magno Imp. celebrata. 157.b
- Concilium Moguntinum tempore Ludouici Lo-
tharij Imp. fratris celebratum, quid pro Regis
ſalute fieri decreuerit. 75.b
- Pſeudoprophetiſſi flagellis cordi imperat. ibid.
- Concilium Piſis à Caſare Maximiliano & Lu-
douico XII. Gallie Rege conuocatur. 155.c
- Condam, oppidum Hannoniæ, à Rege Gallie
Ludouico obſidetur. 452.c
- deditionem facit. 415.a
- à Maximiliano recuperatur. ibid.b
- Confefſio Auguſtana Carolo V. Imp. in Comi-
tibus Auguſtina exhibetur. 581.b
- à quo euſa. ibid.
- à Catholicis reſutatur. ibid.e
- Conſuetudine Ludouicus, Carus, & Lotharius
conueniunt, pacemq; iorer ſe ſanciunt. 82.c
- Conimbrica à Fernando Magno Mantis adema-
pta. 174.c
- Coniurationis Bernhadi Italie Regis in Ludo-
uicum Imp. complices alij oculis priuantur,
alij recluduntur. 62.b.c
- Cono Dux Henrico Imp. deſuncto ad Imperium
aſpirans repudiat. 172.c
- Conradinus Aegypti Sultanus cur Ieroſolymam
murus nudauerit. 246.a
- Conradinus Frederici II. Imp. ex Conrado re-
pos, Sicilie regnum recuperare tentat. 276.c.
- 278.a
- eum Carolo Sicilie Rege inſeliciter confi-
gens, capitur, & capite plectitur. ibid.
- Conradus frater Judith Imperatricis à Pipino in
Monafterium detrufus. 66.a
- Conradus & Gouſinus Lotharingum Ludouico
Germanici filio tradere conantur. 102.a
- 103.b
- Conradus pater Conradi, poſtea Imperatoris, in
bello perimitur. 121.c
- Conradus filius Conradi Ludouico Arnolphi
filio in Regno ſuccedit. 123.b
- ab

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- ab Hattone Moguotino Archiepiscopo con-
secratur. ibid.
Principes complures rebellioem meditatores
prudencia sua pacat. 121.a
designato successore Henrico Saxone moritur.
126.a,b
Conradus Dux ab Otzone Rege à Lotbariensis
Ducatu remouetur. 140.b
eidem insidiatur. ibid.
Maguntiam occupat. ibid.c
Metensem urbem vastat. ibid.
Hungaros in Lotharingiam inducit. 140.c.
141.a
facti poenitens cum Otzone Imp. eosdem in-
signe clade afficiens interimitur. 142.c
Conradus subtegitur Henrico io Imperium.
173.
Romæ solenni pompa à Ioanne Papacoro-
natur. ibid.
Burgundia Regnum à Rudolfo Rege obri-
net. ibid.c
quando obierit, & ubi sepultus sit. 175.c
Conradus Theoric III. Imp. filius iustissima de
causa contra patrem arma sumit. 196.b
in Italia moritur. 203.b
Conradus Imperator se ad secundum bellum sa-
cerum accingit. 212.c
filium suum Henricum Regem erexit. ibid.
maxi cum suis traofmisso, totum panē exerci-
tum amittit. 221.a
moritur. ibid.b
Conradus IV. Frederici II. Imp. filius se Ger-
manie & Sicilia Regem nominat. 262.b
Neapolim expugnat, & muris nudat.
veneno potatus moritur. ibid.
Conradus Colonienfis Archiepiscopus Guiliel-
mi Imperatoris coronationi interfuit. 258.c
Conradus Dominus ab Elisba tradatur, & à
quibus. 370.c
Conradus Hildesheimensis Episcopus, Henrici
Imp. Cancellarius, classi ad quartam expedi-
tionem in Terram sanctam paratæ præest.
218.a
Conradus VVarneburgius à Maria Austriaca
Louanium contra Rossemium defensorius
mittitur. 614.b
sibi diffidens, inde discedit. ibid.
de sanguineis non exultandis aut ditandis
insigne exemplum Clemens Papæ IV. 175.b
Consiliarij Ducis Brabantie qui & quales esse
debeant. 411.a
Coostans Imp. Martinum Romanum Pontifi-
cem in exilium mittit. 143
Constantia Roberti Francorum Regis coniux
tertiogenium Robertum secundogenito He-
rico in successione Regni præferre nititur.
173.b
filios in pacem iostigat. ibid.c
Constantienfes Zvingiani Carolo V. Imp. Con-
sensionem exhibent. 186.a
Constantienfes Cæsari condiciones pacis præ-
feribant. 611.c
proscribuntur. ibid.
Romanorum Regi se dedunt. ibid.
Constantinopolis præsidio Deiparæ ab hostibus
liberata. 8.b
tempore Constantini Copronymi trienniali
peste dire afflictæ. 43.b
Christianis, Principibus interfecto bello labo-
rantibus, eripitur. 267.b,c
iterum à Mahomete Turca capitur. 412.c
Constantinus Imp. Pipino Francorum Regi or-
ganum mittit. 40.c
Constantinus Copronymus Imp. Leonomachus
diuersimodè à Deo flagellatur, sed non emen-
datur. 43.b,c
Stephanom Monachum in suas partes frustra
pertrahere nititur. 44.a
Auxentianum Monasterium fugatis Mona-
chis incendi mandat. ibid.b
Stephanum in Proconesso exulacem mira-
culis celebrem Constantinopolim reuocat,
carcerique iocundit. ibid.c
non solum in Monachos, sed etiam in quos-
cumque Orthodoxos crudelit. 44.c 45.a
varie persequitur Monachos & Moechas.
60.b
tandem diuinitus percutitur, feris tunc pro-
clamans Mariam suam & verè Deiparam.
ibid.c
Constantinus Pogonatus pacem cum Saracenis
componit, annuumque tributum ab iisdem ac-
cipit. 19.c
Copenhunia à Christierno III. obsidetur. 604.b
eidem se dedit. ibid.
Coppensolius cum præsidio Gallico Brugis ad-
mittitur. 474.b
auream argenteamque moneram in vulgus
spargit. ibid.
à Gandauensibus rebellibus in Ducem coopra-
tur. 484.a
à plebe occiditur. ibid.
Corbecium Moosasterium à Nortmannis occu-
patum. 104.b
Constuba à Saracenis iam toti Hispanie imperan-
tibus Regni sedes constituitur. 34.b
Coronatio Caroli Magni Imp. ipso nihil præ-
siente facta. 52.c
Coronatio Caroli V. Imp. descripta. 528.a
Corpus Christi Bruxellæ à Iudæis confossum
cruore aspergitur. 143.c
Corporis Christi festum ab Urbano IV. institui-
tum. 274.a
eius Officium à D. Thoma Aquinate compo-
situm. ibid.
Coerbergense Monasterium quando extrui
cepit. 211.b
Cosmus Dux Florentia, sibi à Pontifice & Alha-
no metuent, copias confert. 689.c
Cæsarianes auxiliatur. 690.c
Cosroes Persarum Rex frustra aduersus Hera-
clium Christianum Imp. diuersis nationibus
cooecitatis, ab eodè miraculosè profligatur. 8.b
iuniorem filium coronare statuens, à seniore &
CC.a Opti-

INDEX RERVM

Optimatus feedi interficitur. *ibid.e*
 Coftus Renellus quo bello occiditur. *327.a*
 Couordia Geldro eripitur. *605.a*
 Couterellus. *vide* Petrus Couterellus.
 Crauculæ S. Laurentij pars in Galliam delata. *149.b*
 Cœciarunt Picardiz vicus; Anglorum victoria de Francis reportata nobilis. *323.b*
 Creſcentius tyrannus Ioannem Placentinum in Sedem Apoſtolicam intrudic. *158.e*
 ab Othone Imp. capite pleſſitur. *ibid.*
 Creucecurius prodit Regi Galliz ciuitatem Atrebatenſem. *450.b*
 à Maximiliano cæditur. *455.a, b, c*
 Terrovanam obſidet, & ad exitum inopiam redigit. *470.b, c. 471.a*
 Fanum D. Audomari occupat. *471.a*
 Terrovanam aſtu recuperat. *ibid.b*
 Belgas cædit. *ibid.*
 Creucecurium per Belgas Francis eripitur. *414.b*
 Croatia à Turcis inuaditur. *491.c*
 Cronburgicus vicus quando Antuerpienſi pomerio inſeſus. *302.a*
 Cruces variis locis in aëre viſuntur. *161.a, b*
 tempore Conſtanti Copronymi in veſtibus poſſe inſciendorum Conſtantinopoli miraculoſe conſpiciuntur. *43.b*
 aliz anno 1501. in ditione Leodiienſi in veſtibus hominum inſem apparent. *505.b*
 Crux prædicatur contra Petrum Aragonium veluti patrimonij Eccleſiæ inuaſorem. *184.a*
 S. Crux à Barbaris capta. *232.b*
 S. Crucis lignum Syrois Perſa Heraclio reſtituit. *8.c*
 S. Crucis pars Ludouico Germanico à Baſilio Græcorum Imp. tranſmiſſa. *90.c*
 Crucis Dominicæ magna pars Conſtantinopoli Paſiſos ad Ludouicum Regem tranſmiſſa. *261.b*
 Crucis ſigno dæmones ſibi in mortis articulo apparentes fugat Ludouicus Pius Imp. *70.a*
 Cuba à Chriſtophoro Columbo detegitur. *490.a*
 Curia ſuperſtrex Mechliniæ & Bruxellæ à Philippo Bono inſtituitur. *413.b*
 Cuſingius à Maximiliano, iam Romanorum Rege, Eques creatur. *469.b*
 item Curzius. *ibid.*
 de Cuyck Dominorum familia olim Comitum titulo decorata. *357.c*
 Cycus Euangelicus an à Cyclo Dionyſij diuerſus. *151.e*

D.

Dado, qui & Audoenus, quando & ubi floruit. *5.c*
 Monafterium extruit. *ibid.*
 Dæmon virtute euenæ S. Petri fugatur. *148.e*
 Dæmones Ludouico Pio Imp. in mortis articulo apparentes, ſigno Crucis fugantur. *70.a*
 Demoniacos tarareis vocibus ciuentes eucat S. Hubertus. *342*
 Dagobertus filius Clotharij Regis, Auſtralia

Regno præſicitur. *1.b*
 S. Arnulphi & Pipini conſiliis acquieſcens, feliciter regnat. *1.c*
 ex puella quadam, Ragnerude nomine, filium ſuſcipit. *4.a*
 in grauiſa ſcelera prolabitur. *ibid.b*
 Pipino agente ad meliorem mentem redacitur. *ibid.*
 Saxones rebellare tentantes armis aggreditur. *ibid.e*
 in conſpectu à Bertholdo Saxonum Duce vulneratus, patris ſubſidium implorat & obtinet. *ibid. & ſeq.*
 filium ſuum Sigebertum Pipino inſtruendum committit. *6.a*
 Saxonibus ſibi contra V Vinidos ſupplicias ferentibus annuum quoddam tributum temerit. *6.b*
 V Vaſcones ſubigit. *ibid.*
 eius gratiam Rex Beitonum ſibi redimit. *ibid.*
 dyſenteria laborans, Egz Conſiliario coniugem, filium Clodouicum, & Regnum diſponendum commendat. *ibid.b, c*
 moritur. *ibid.c*
 Dagobertus filius Sigeberti Regis, Grimoaldo agente acceſſus, in Scotiam ablegatur. *12.b*
 Dnlhenum ab Henrico V. Brabantie Duce expugnatum. *152.c*
 Damafus Legatus à Stephano Papa in Franciam miſſus. *131.c*
 Damata Ægypti vrbs à Chriſtianis obſeſſa. *245.c*
 capitur. *246.a*
 ſed mox rediit. *ibid.b*
 à Ludouico Francorū Rege recuperatur. *261.c*
 Barbaris redditur. *262.a*
 Dancardus Carthufis in vico Kiela iuxta Antuerpiam fundator. *328.a*
 Dani ingentes prædas de Friſonibus agunt. *55.c*
 56.a
 pacem Caroli Magni Imp. experunt. *56.b*
 eorum claſſis Hiberniam aggreſſa, à Scotis proſtigatur. *57.a*
 pace cum Ludouico Pio Imp. confirmata, pirarum Moguntiz baptizantur. *61.a*
 inſigni miraculo tandem penitus idololatriam reſpuunt. *148.b, c*
 ad tertium bellum ſacrum proſciſcuntur. *132.c*
 à Carolo Geldro contra Caſarem Carolum V. concitantur. *604.a*
 cum eodem Friſiam inuadunt. *ibid.*
 cum Belgis inducias faciunt. *609.b*
 eiſdem reſtituunt nauigationem Sundæ. *ibid.*
 Daniel quidam Magiſter militem Gratianum quemdam item Magiſtrum militem accuſans, calumnias conuincitur. *78.c*
 David Amersfortius, Episcopus Vitraieſis, à ſuis capitur & relegatur. *462.a*
 David, filius nothus Philippi Boni, quomodo ad Episcopatum Vitraieſtem promotus fuerit. *423.c*
 David Roberti Scottorum Ragis filius Ioannem forem

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

fororē Eduardi Anglię Regis ducir vxorē. 110. b
 Decimę agri Louanenſis à Lamberto Balduino
 Canonici B. Perri assignatz. 175. b
 Decima Saladinis quando & qua occasione in
 Gallia impoſita. 232. e
 Decretales à Raymundo Ordinis Prędicatorum
 Religioſo iuſſu Gregorij IX. in ordinem red-
 actę. 254. e
 Dei vnus cultum cum Iudeis docuit Mahome-
 tes. 290. e
 Delphiz à Flandrijs occupatz. 296. e
 Denſa à Maximiliano ſubingatur. 477. b
 Deodericus Merenſis Episcopos corpus Bruo-
 nus Episcopi Colonię retet. 147. c
 Sanctorum plurimas Reliquias ex Italia Me-
 tim adfert. 149. a, b
 Deodericus frater vxoris Henrici Imp. Merem-
 ſenſis Episcopatum inuadens rebellioem par-
 rat. 167. e
 Deodericus Moſellanoꝝ Dux ab Heorico Imper-
 atore capitur. 167. e
 Deodericus Moſellanoꝝ Ducis filius patri in
 Ducatu ſuccedit. 190. b
 Derroſa Hiſpanię ciuitas à Ludouico Caroli
 Magni filio obſeſſa. 55. e
 Deſiderius Longobardoꝝ Rex filiam ſuam
 dat Carolo Magno vxorem. 45. e
 Papię capſa à Carolo Magno cum vxore & fi-
 lia capſius abducitur. 48. a
 Leodium in exilium mittitur. ibid. b
 Deſuburg caſtrum Saxones occupare fruſtrā ren-
 tant. 49. a
 Diana, filia Henrici Gallię Regis, obit Horatio
 Farnese. 661. b
 Dido Pictaueſis Episcopos Dagobertum Sige-
 berti Regis filium, agente Grimualdo, in Mo-
 nachium aſtrodet. 12. b
 Dieſtum, oppidum Brabantię, quomodo ad
 Naſſauos deuenit. 497. b
 eius forum quando lapidibus ſterni permiſ-
 ſum. 249. e
 Dieſtenſium lane in Hollandia detinentur, &
 quare. 368. b
 Dika fluuius Louanium interſecat. 114. e
 Diligentiſſimum Monafterium quando fundatum.
 218. b
 Dionanſes ſtratagemate à Bouinięſibus eſſi.
 307. b, c
 turri extructa Bouinięſes ſitigunt. ibid. e
 Namurcum & Hannonię inuadunt. 417. a
 à Philippo Bono obſidentur. ibid.
 ciuem Bouinięſem, ad ipſos pacis ſuaſendię
 cauſa miſſum, cum comite puero barbarę in
 pacibulum agunt. ibid. b
 ab eodem expugnati, eidem ſine conditionibus
 ſe dedunt. ibid. c
 ſeuertiſſimę caſtigantur. ibid.
 S. Dionyſij Aueopogz libri à Michaelę Gręcoꝝ
 Imp. Imperatore ad Ludouicum Pium Imp.
 tranſmiſſi, multis miraculis comprobantur. 64. e
 Diploma Caroli Martelli, quo donationem ſuam
 S. VVilibrordo ſaltem confirmat. 30. e, 31. a, b

alud Caroli Simplicis datum, Eccleſię Leo-
 dicienſi. 116. c
 aliud ſigillę Ottonis II. eidem Eccleſię coo-
 cellum. 152. b
 Diſcordia in bellis quā ſit noxia, exemplo
 oſtenditur. 76. a, b
 Diſeus villa S. VVilibrordo oblata. 26. a
 Durio Leodienſis à Churchoſibus inuaditur.
 456. a
 Durio Lutzenburgeoſis à Rege Gallię inuaditur.
 456. e
 Dimarus Germanus quando floruerit. 161. c
 Diuſus quouſque Hiſtoriam ſuam perduxerit.
 213. a
 Diuſburg oppidum à Nortmannis occupatum
 minuitur. 107. e
 Dixmudani in ſolemni baſtillanoꝝ ludo Tor-
 naei quod præmium reporant. 364. c
 in Doceum, dum expedire in Terram ſanctam
 prædicatur, Crux in aere viſa. 261. b
 Doctoz quidam Pariſienſis, qui ab omnibus dum
 viueret ſanctis habebatur, iuſto Dei iudicio
 damnatum ſe proclamatur. 107. a, b, c
 Dodo frater pellicis Pipini Herſtalli, S. Lambert-
 um ad alteros liberę arguentem crudeliter ob-
 truncatur. 23. b, 24. a
 diuiniſis punitur. 24. a
 Dominici Louanię quando recepti. 249. c
 Argentiſi Antuerpię euocati. 255. c
 eorumdem Monafterium Antuerpię quando
 extructum. 256. e
 quando Bruxellę admiſſi. 418. b
 Dommelinum S. Agnetis in Campinia Corno-
 bium quando octum. 428. b
 Donatio Caroli Martelli S. VVilibrordo facta.
 30. a. & ſeqq.
 Doorna iuxta Antuerpiam S. Fredegandi Mo-
 naſterio clata, à Nortmannis vaſtatur. 67. e
 Margareta vxoria Ludouici Flandrię Comitis
 doti assignata. 355. a
 Dordanus in pugna Blanginea exditur. 415. b
 Dordæum à Ioanne II. Brabantię Duce fruſtrā
 obſeſſum. 296. c, 207. a
 ab Egmondio aſtu capitur. 457. a
 Doreſtadam à Nortmannis vaſtum. 67. b
 Rorac Nortmano à Lothario Imp. ceteris
 conditionibus conceditur. 77. a
 Dorpius à Maximiliano; iam Romanorum Re-
 ge, Eques creatur. 469. b
 Douſa & Bockenbergius antagoniſtę de initio
 Comitatus Hollandici. 523. c, 114. a
 Dovvina ciuitas, vbi Raſſices à Ludouico Germa-
 nico obſeſſus vincitur. 84. c
 Dragutus pirata Hiſpaniam & Siciliam infeſtat.
 659. e
 pellicur. 660. a, b
 cum copiis Gallicis Lepim iterum fraude oc-
 cupat. 661. b
 à Solymanno Turca in auxillium Gallis cum
 claſſe mittitur. 671. o
 cum iuſſu Corſicę expugnat. ibid.
 Dracons cum Bulgaroꝝ exercitu Pannoniam
 CC 3 vaſtat.

INDEX R E R V M

vaſtat. 61.b
 Drogo filius Pipini Herſtalli quando obierit. 24.b
 Drogo, filius naturalis Caroli Magni, coniurationis ſuſpicionē aduerſus Ludouicum Imp. laborans, in Monafterium detruditur. 62.c
 poſt eius Atchiepſcallous. 69.b.70.a
 nec oon Metenſis Epiſcopus. 70.a
 cum exercitu ad Rhemilittus Orientale tendum mittitur. 69.b
 fratrem ſuum Ludouicum Pium Imp. Metis ſepulcrum mandat. 70.a
 cum Ludouico ſuo ex fratre Lothario nepote, Romam proficiſcitur. 72.c
 Dromela à Ioanne Gunderio incenditur. 166.c
 Duacenſes in ſolemni balliſtariorum ludo Tornaci quod premium reportarint. 164.b
 Duagium à Lotharienſibus expugnatum. 131.a
 Ducum Brabantie progenies ab antiquo Regali ſemine. 120.b
 Dulzellus Dominus Antuerpiæ occiditur. 47.c
 caput fuit rebellionis Gandauenſis. ibid.
 ſide Iacobus Ghiffellius. 72.c
 Dumella, filius Taxandrie. 16.a
 Dura, ciuitas Iuliz, à Cæſare Carolo V. obſeditur. 628.c
 ei præſent nomine Cluij Gerardus Vlattemus. ibid.
 pertinaciſſimè oppugnat. 619.a
 à Cæſare vi capitur. ibid.b
 flammis abſumitur. ibid.
 Durſus locus, in quem ſe Reginarius Dux à Zuendebaldo ab aula reſuſſus cum ſociis recepit. 119.c
 Dura villa, Synodo à Pipino ibidem celebrata celebris. 41.b.c
 Duſſea villa, Conuentus Regum Ludouici Germanici & Caroli Calui clara. 84.c
 Duynkerck à Francis capitur, ſpoliatur, & incenditur. 698.a

E.

E Berhardus Dux, filius Meginhardi, in venatione dolo trucidatur. 120.a
 Eberhardus cum fratribus aduerſus Adalbertum eiuſque fratres dimicatos, ex vulneribus in pugna acceptis moritur. 121.b
 vxor eius & filij ab Adalberto ablegantur. ibid.
 Ebrietatem Carolus Magnus Imp. ſummopere deteſtatur. 57.c
 Ebroinus Maior domus Lotharij Regis Francie filij Clodouari. 16.a
 item Theodorici fratris Lotharij. ibid.b
 à Francis in Monafterium recluditur. ibid.b.c
 reſiſto Monafterio vires reſumit, innumeraſque ſcelera patrare pergit. 18.a
 eundem à Theodorico Rege in gratiam recipitur, ex eiuſque ſententia complures Epiſcopi deponuntur & ablegantur. ibid.a.b
 Martinum Ducem interimit. 10.c
 ab Ermenfredo trucidatur. ibid.
 Ebulus Abbas S. Dionyſij, Ottonis imperij ob-

tempore deteſtatur. 115.a
 Eccleſia D. Michaelis Louanij corruit. 446.c
 Eccleſia S. Petri Romæ à Mauris expilata. 74.c
 Eccleſia S. Rumoldi Mechliniæ à Nortmannorum expilatione diuinitus præſeruata. 108.b
 Eccleſie Anglicane caput Eliſabetha conſtituitur. 701.b
 Eccleſiarum Baſiliæ per totum mundum ſerè innouatur. 163.b
 Eccleſias violare quàm ſit periculoſum, Brabantinorum exemplo offenditur. 243.a
 Eccleſiaſtica immunizati inſidiatur Henricus Rex Angliæ. 125.a
 Eccleſiaſticorum rerum inuatores malè pereant 155.b.c.156.b
 Eclipſis Solis memorabilis. 69.c
 alia Luor. 135.b
 Edadharus Abbas & Otto Comes ab Occidente ad Ludouicum Germanicum Legati, tyrannidem Caroli Calui inſuſant. 80.c
 Edelbertus Cantuariorum Rex quibus conditionibus Edelburgam filiam ſuam Eduino Aquilonarium Anglorum Regi in vxorem dedit. 8.c.9.a
 Edelburga Regis Cantuariorum Edelberti filia, quibus conditionibus Eduino Aquilonarium Anglorum Regi nubit. 8.c.9.a
 Edella à Paganis capitur, omnibus Chriſtianis crudeliter trucidatur. 122.b
 Ediſtum VVormatianum, quo Lutherus pertinax hæreticus declaratur, à calumnijs liberatur. 533.a
 quid continet. ibid.
 Ediſtum Margarete Austriacæ contra hæreticos in Belgio. 167.a
 ab eadem renouatur. 182.c
 Ediſtum Caroli V. Imp. in Belgio contra hæreticos. 617.a.b.c
 aliquantum mitigatur. 698.c
 Edileſus Merciorum Rex, Regnum Coëſredo cedens, Monachicam vitam amplectitur. 17.c
 Edmondus Angliæ Rex, de reſtitutione Ludouici Regis apud Hugonem Principem intercedit. 137.b
 moritur. ibid.e
 Eduardus Anglorum Regis filius Iſabellam Philippi Pulchri Fraecorum Regis filiam ducit vxorem. 199.b
 Eduardus III. Angliæ Rex, indiſto ſibi à Scothorum Rege bello, auxilia ex Brabantia euocat. 110.b
 Angliæ pulſus à quibus ſit reſtitutus. 117.b
 Roberto Atrebatenſi proſugo agente, Philippo Valeſio Francorum Regi bellum mouet. ibid.e
 ad illud Hannoveriæ Comitum vicinorū, Principes ſollicitat. ibid.
 Antuerpiam venit. 118.b
 Imperij Vicarius declaratur. ibid.c
 Cameracum obſidet. 119.a
 eum obſidionem ſoluerit. ibid.b
 aſtu Arteuiliæ Flandros ſibi iungit. 110.a
 multū

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- milici supplendo & auro colligendo in Angliam rediit. *ibid.*
in portu Sufano Franciam classem profugit. *ibid.*
Tornacum obsidione cingit. *ibid.*
plurimos lane fecos in Flandriam mittit. *312.6*
ad Crecciacum Picardij vicum Francum profugit. *313.3*
Caletum obsidet. *ibid.*
multis lenocinis Flandriam & Comitem eius sibi deuincire studet. *ibid.*
Geldrum & Iuliacensem sibi obnoxios facere nititur. *314.6*
Caletum potitur, pulsisque Francis, colonos Anglos illuc traducit. *ibid.*
Ordinem Garterij instituit. *316.6*
cum auxilijs Brabanticijs & alijs rursus Franciam inuadit & vastat. *316.6*
agente Innocentio Papa, Francie Regem liberum dimittit, pacemque cum eodem init. *ibid.*
Eduardus VVallis Princeps Petrum Castellae Regem, pulso Henrico mocho, in Regnum restituit. *312.6*
Eduardus IV. Anglie Rex Regno pellitur à Ludouico Francorum Rege. *411.6*
ad Carolum Audacem transfugit. *ibid.*
& auxilia ab eo accipit. *416.6*
Henrico VI. bellum iofert, & victor semper exiens, eundem interficit. *ibid.*
& Anglie Regnum sibi vendicat. *ibid.*
cum 20000. militum Caletum venit, Carolo Audaci opem laturus. *441.6*
à Caeolo alienatur, & cum Franco inducias facit. *442.6*
in Angliam reuertitur. *ibid.*
monitur. *463.6*
Eduardus VI. Anglie Rex obit. *671.6*
Eduardus Reinald Geldrie Ducis filius fratrem suum Reinaldum in vincula conijcit. *341.6*
à VVenceslao Brabantie Duce bello petitur. *ibid.*
in bello Iuliacensi occiditur. *345.6*
Eduinus Aquilonarium Anglorum Rex adhuc paganus Catholice Religionis exercitum vxori & omnibus qui cum ea venerant permittit. *8.6*
à Paulino ad fidem conuersus, cum omnibus suis Nobilibus & plurima plebe baptizatur. *9.6*
Ega Consiliarius Dagoberti Regis. *6.6*
eius tutelae Rex mortuus coniugem suam, filium Clodoveum, Regniq; administrationem committit. *ibid.*
eodem procurante, thesauri Dagoberti & suppellex inter coniugem Nantildem & filios ex aequo diuiduntur. *7.6*
Egbertus Comes contractus pacis inter Francos & Danos initit. *16.6*
Egbertus Marchio in praelio cum Henrico Imp. commissio miserit. *193.6*
Egghardus Comes VValebrae iofulz à Northmannis trucidatur. *67.6*
Egghartus Caroli Magoi à secreteis, Vitam eiusdem conscripsit. *49.6*
Egmondus Hollados Aquilonares tumultuantes ponitatus, militem parat. *481.6*
insigni eos clade afficit. *ibid.*
monitur. *614.6*
Ehericus Dux Foroiulienfis Hungaros domat. *11.6*
Eitelfredericus Zollernensis Comes, Iudex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francusque erecta, constituitur. *494.6*
Electiones Episcoporum & Abbatum quarum & qualiter Henrico IV. Imp. à Calisto Papa concessa. *109.6*
Electores Imperij à Gregorio V. consueunt. *160.6*
quinam olim fuerint. *ibid.*
quo modo in electione procedere debeant. *160.6*
eorundem in Imperio officia recenseri. *ibid.*
Elisbalus Anglorum Rex à S. Bonafacio ad poenitentiam excitatur. *32.6*
Ellicurtum à Belgis capitur. *419.6*
à Francis recuperatur. *ibid.*
S. Eligus in aula Lotharij Regis clarus, Adonem cum fratribus ad pietatem instigat. *5.6*
Solemnium Monasterium constituit. *ibid.*
Episcopus Nouiomensis & Tornacensis factus, Christum Antuerpiensibus & vicinis praedicat. *6.6*
ad refutandū haereticum quemdam, qui à partibus transmarinis in Gallias venerat Episcoporum Synodus vt celebraretur procurat. *14.6*
quando obierit. *16.6*
Elisabetha Anglie in custodiam mittitur. *673.6*
rogatu Philippi II. libertati restituitur. *ibid.*
ad Regnum Anglie euehitur. *701.6*
ne Pontifici Rom. obediatur, edicit. *ibid.*
caput Ecclesiae Anglicanae constituitur. *ibid.*
cum Franco de Caletio conuenit. *701.6*
Elisabetha Austriaca, soror Caroli Austriaci, Christierno Danie Regi in vxorem datur. *537.6*
Elisabetha, filia Ferdinandi Aragonie Regis, à Maximiliano Rom. Rege in matrimonium petitur. *477.6*
Elisabetha Francica Philippo II. Hisp. Regi solemniter desponsatur. *704.6*
Elisabetha Hispanie Regina moritur. *511.6*
eius ex testamento lites. *ibid.*
eius exequia Bruxellis celebrantur. *512.6*
Elisabetha Lusitana Caroli V. Imperatoris vxor ex parte moritur. *612.6*
Elisabetha Lutenburgica Antonio Burgundo nubi. *377.6*
eidem filium parit. *378.6*
indignabundis iterum, mortuo marito, Lutemburgum abit. *386.6*
nubi postea Ioanni Bauaro, Episcopo olim Leodiensi. *387.6*
C C 4

INDEX R E R V M

Elnonense Monasterium iuxta Tornacum, nunc
S. Amandi vocatur. 16.a
Eloquius Hibernus qua occasione in Belgium
venit. 17.a
Emanuel Philibertus Sabaudus Philippi II. His-
paniarum Regis copias præfecit. 691.b,c
in Picardiam irrupit, & Fanum S. Quirinii
obsidet. 692.a
oppidum illud fortiter oppugnat. ibid.b
Francicas copias, oppido superas latus,
comisso cum eis prælio, fugat. 692.c 693.a,b
quum plurimos Nobiles ibi capit. 693.b,c
Fanum D. Quirinii expugnat, & plurimos ibi
capit. 694.a,b
inde alia plura Francie oppida eripit. ibid.c
Margaretam sororem Regis Henrici Gallie
ducit uxorem. 704.c
Emblehem, siue Emblem, Brabantie vicus, nata-
libus S. Gummaro clausus. 42.b
item foris ab eodem S. Gummaro siti defi-
cientibus miraculose productus. 43.a
Emma Regina, Caroli Simplicis vidua. 132.c
moritur. 133.a
Emma filia Regis quondam Italie Lothario III.
Regi nubit. 147.c
in Enchusen Crux in aëre visa: 161.a
Encusie incolæ ab Henrico Duce quibusdam
Louvaniensium privilegiis donantur. 146.c
Endouia à Roffemio fratre germane capitur. 817.a
Engelbertus Bredæ Dominus per Guilielmum
à Monte Iohanni IV. Brabantie Duci in usus
redditur, & quo præterit. 388.c
eidem reconciliatur. 389.c
foedus contra eundem cum aliis facit. 391.c
Engelbertus Leodiensis Episcopus Ludouico
Flandrie Comiti adversus Brabantie Ducem
auxiliatur. 334.a
Engelbertus à Marca Eques Iscam pagum popu-
latur & exurit. 361.c
Engelbertus Montensis Comitis filius, Episco-
pus Colonienfis eligitur. 245.b
Engelbertus Nassavius filiam Iohannis Domini
Lecce & Bredæ uxorem ducit. 271.c
Gubernator Flandrie constituitur. 481.c
ibique Magistratus renouat. ibid.
Legatione pro Philippo Austriaco ad Caro-
lum Gallie Regem fungitur. 484.c
Diestum Brabantie oppidum à Iulio Duce
emit. 497.b
à Philippo Austriaco, in Hispaniam abeunte,
Belgi Gubernator constituitur. 506.b,c
moritur. 511.b
Engelheimensis Synodus in curia Artaldi &
Hugonis de Episcopatu Rhemenfi conten-
dentium congregata. 138.c
Engeltrudis Matfridi Comitis filia, ob impedi-
tum à Nicolao Papa excommunicata. 83.c
Engerannus Cociaci Dominus auxilia ingenia
Francorū pro Brabantia in Geldria ducit. 160.
Engilbaldu donationem Caroli Martelli S. VVil-
librodo factam subsignat. 31.b
Engilberga vxor Ludouici Imp. Ludouicum Ger-

manicum inducit, vt partem Lotharingie, quæ
sibi obemerat, reddat. 91.a
Caroli Caluic colloquium frustra experit. ibid.
Engilbertus quænam S. VVilbrod. obole-
rit. 26.a
Enno, filius Erzardi Comitis, obfcs Cæsari Ma-
ximiliano pro patre datus. 541.a,b
Ephernacum Ludouico Germanico cum fratre
Carolo Caluo Lotharij Regnum inuadenti
assignatum. 88.c
Episcopatus auctoritas in Synodo Triburienfi af-
ferat. 117.c
Episcopi conuentionis in Ludouicum Pium Im-
peratorem rei, deponuntur, & Monasteriis
mandantur. 62.c
Episcopi complures in Francia, agente Ebroino,
Episcopatibus suis priuantur & ablegantur.
18.a,b
Episcoporum electiones quænam & qualiter
Henrico IV. Imp. à Calisto Papa concessæ.
209.b,c
Epistola aurea S. Bonifcii ad Fulgradum Cappel-
lanum Pipini. 40.a,b
Epitaphium Caroli Martelli. 33.a
Gregorij V. Papæ 161.b
Margaretæ Flandrie & Hannoniæ Comitissæ.
237.a
Equorum sanguis coctus loco panis in bienniali
Nimurcensi castri obsidione comeditur. 266.c
Erasmus Rotterodamus moritur. 604.a
Erchanealdus Maior domus Lotharij Regis
Francie filij Clodouici. 16.a
Erenhardus & Cunradus Comes Euerhardum
Episcopum Spitemensem exerceant. 113.b
Eresburgum Saxonie castrum à Carolo Magno
expugnatum. 46.b
Erluinus primus Abbas Monasterij Gemblacen-
sis. 141.c
Ermenfredus Ebroino interempto ad Pipinum
Herthallum fugit. 20.c
Ermengarda, Henrici Limburgensis filia, Rei-
naldi Geldrie Comitis vxor, sine liberis mori-
tus. 84.2b
Ernestus Brunsvicianus cum Saxone Electore in
pugna à Carolo V. Imp. capitur. 645.d
Ernstus infidelitatis conuictus in Consuetu
Regenesburgensi à Ludouico Germanico ho-
noribus priuatur. 83.a
in Erpa pago prædia à Patricijs Louaniensibus
exusta. 354.a
Esdain castrum Philippo deditionem facit. 494.b
Esia per Belgas Francie eripitur. 414.b
à Francijs recipitur. ibid.
Espangia à Maximiliano, iam Romanorum Re-
ge, Eques creatur. 459.b
Estrambrugæ vrbs Francie deditur. 453.a
Etto Hibernus qua occasione in Belgium vene-
rit. 15.a
Erzardus Ouærendæ Comes à Sciringanis ad
bellū Groninganis inferendū instigatur. 499.b
etiam cum Alberto Saxone conspirat. ibid.
Groninganis bellum inferit. ibid.
Oltam.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Ottampios egregiè multat. 500.b
Dammum, hostes fugiente, occupat & munit.
ibid.
aliquot loca incendit, & Vervantio debellat.
502.a
Groeningeos Dammum obfidentes caedit.
505.a
bello sibi à Brunsuichio & Oldenburgico in-
dicto inducus facit. ibid.
à Groninganis in odium Saxoniæ Princeps
constituitur. 515.c
arceum Groningæ extruit. 516.b
Ommelandios à sacramento sibi dicto liberat.
ibid.c
Gubernatorem se tantum pro Saxone decla-
rat. ibid.
ab Imp. Maximiliano vocatur, ut eius causa
decidatur. 517.c
Maximilianum Imperatorem ridet. 531.b
eius ditiones à Georgio Saxone vastantur.
ibid.c
à Cæsare prohibetur. ibid.
Saxoni iuramentum præstat. 532.a
Adversariam sentat. ibid.
ad Carolum Geldrum, Saxoni resistendo im-
par, se confert. 532.b,c
ibid. eoque auxilium impetrat.
cum Geldro Franciæ se clientem constituit.
533.a
Geldro magna pecuniæ summa promissa, &
non soluta, Groningæ cedere cogitur. ibi-
dem b
Saxonice dilabentibus, Groninganos decipit.
535.b
Saxone Frisiam Carolo Austriaco resignante,
sibi meruens, in Ostfrisiam ibit. 536.c
cum Austriacis transigit. 538.c
à Maximiliano Imp. denud citatur. 541.c
accepta fide publica, generosè se defendit. ibi-
dem.
Enoonem filium obfidem Cæsari dat. 542.a,b
foderi Geldricò renuntiat, & Carolo Austria-
co se iungit. ibid.b
à Carolo remuneratur. ibid.
Brunsuichios è Frisia eiicit. ibid.c
tota Frisia posuitur. 544.c
5. Eucharistiæ veritas stupendis miraculis diu-
nitus Berengarij Sacramentarij tempore effren-
ta. 188.a
6. Eucharistiæ sumptionem à salutem non pro-
desse, docet Tanchelinus hæresiarca. 213.a
in Eucharistiæ Sacramentum poetas Rudolphi
Austriaci quanta, memorabili exemplo decla-
ratur. 182.a,b
Eucharistiæ Sacramentum Bruxellæ à Iudeis
confossum cruore aspergitur. 543.c
Eudo Aquienorum Dux Chilperico & Ragin-
fredo aduersus Carolum Martellum fert sup-
plicas. 30.b
fugatur. 31.b
Saracenos ex Hispania sibi in auxilium euocat.
ibid.b,c

quorum reliquias, iam Carolo reconciliatur,
internecone delet. ibid.c
Eudo Burgundiæ Dux Philippo Francorum
Regi contra Ottonem Imp. auxiliatur. 244.b
Euerardus de Francia rebellionem contra Con-
radum Regem mouens, prudentia eius paca-
tur. 115.a
Euerardus à Marcka Cardinalis moritur. 611.c
Euerardus Sherenaclaus quo pacto Flandros
Bruxellæ eiicerit. 333.a,b
à Brabantix Duce Eques creatur. ibid.b
à Domino Gaftebecano lingua & pede mu-
latur. 359.a
moritur. ibid.
Euerardus Sherenaclaus ab Ordinibus Brabantix
in peregrinatione Cypriam damnatur. 391.c
à Philippo Comite S. Pauli capitur & carceri
includitur. 394.b
capite plechitur. ibid.c
Euerardus Spiroensis Episcopus exccatur. 123.b
Euersteinius pro Maximiliano Rom. Rege
Dunkerekam occipat. 478.a,b
item alia insigniora Flandriæ oppida. ibid.c
B. Eugenij corpus ad Broocienfe Monasterium
translatum. 115.a
Eugenius III. Papa quo anno obierit. 213.c
Euraclius Episcopus Leodiensis duo ibidem eri-
gie monasteria. 146.a
Eutachius Godefridi Bullonij frater ad recupe-
randam Terram sanctam proficiscitur. 200.b
Evvaldi duo Angli, Albus & Niger, martyrio af-
fecti, à Pipino Heristallo Colonix sepultura
mandantur. 122.a,b,c
Excommunicatio Carolo Simplici à Fulcone
Archiepiscopo interminata, si fœdus cum
Normannis inierit. 119.b
Excommunicatio Francis & Burgundis Ludoui-
cum Regem non recipientibus à Stephano
Papa intentatur. 135.c
Excommunicacionis sententia in Leodiensib. E-
piscopo rebellantibus lata. 164.a
Exercitus Christianorum in expeditione sacra
primùm omnium rerum copia abundans, mox
ad extremam penuriam redigitur. 200.c
in obfisione Ierosolymitana aqut inopè la-
borat. 102.a
ad secundum bellum sacrum conscriptus, va-
rijs infortunijs atteritur. 123.a
Expedicio prima in Terram sanctam à quibus
Ducibus præcipuè suscepta. 100.a,b
secunda à Conrado Imp. & Ludouico Franci-
Rege suscipitur. 122.c
sed nullo successu. 213.a,b
tertia, hortante Clemente III. Pontifice, ador-
natur. 234.c
quarta ab Henrico Imp. paratur. 237.c
quinta ab Innocentio Papa indicitur. 245.a
sexta à S. Ludouico Francorum Rege paratur.
161.a
altera ab eodem S. Ludouico suscipitur. 278.a
Exsules Louanienses Brabantinis & Leodiensib.
iancti Leuini occupant. 351.a
sed

INDEX RERV M

sed post triduum inde pelluntur. *ibid.*
 Gandensibus tumultibus se iungunt. 355.b
 Louano infidat. 356.b
 Exulium colluuiis, qui se Apros nominabant,
 Brabantia iofecta. 355.c

F.

Fabula de Ioanna Papissa contra auctoritatem
 omioium Scriptorum istius aui à quibusdam
 conficta. 79.c
 Facontinae Virgines Regulares Aocuerpiz à quo
 originem ducant. 328.a
 Falais castrum, feudum Ducis Brabantia. 380.a
 Falco de Lampage iuxta Antuerpiam celeberrimum
 modum Hospitalis origis. 328.a
 ibique paulò post Regularium Virginum Mo-
 nasterium coalefcit, quæ modò Facontinae ap-
 pellatur. *ibid.*
 Faleoburgensis belli cum Brabacis origo. 306.a
 Faleoburgum ab Imp. Henrico IV. destructum.
 210.a
 à Ioanne Episcopo Leodiensi frustra tenen-
 tum. 281.b. 284.a
 à Ioanne III. Brabantia Duce obfiffum 309.b
 muris nudatur. *ibid.*
 denudò reparatum, Duci iterum deditur. 311.a
 Fames ioculorabilis Flandriam vexat. 185.c
 Christianos in expeditione sacra affligit. 200.c.
 202.a
 Galliam & Germaniam exagitat. 237.c
 Europam premit. 305.a
 Farum D. Quentini à Sabaudò nomine Regis
 Philippi II. obfiffetur. 692.a
 Franci ibi ingentem cladem accipiunt. 693.b,c
 à Sabaudò expugnatus & diripitur. 694.a,b
 Farabertus Abbas Prumiensis concessu Regis se
 abdicat. 115.b
 Fastidus miles de VVtviijk, Postellensis Ho-
 spitalis in Camponia Brabantica Fundator.
 231.c
 Felicianus hæresis in Concilio Francofordiensi
 damnata. 51.a
 Ferdinandus Austriacus Annam, filiam Ludouici
 Hungariae Regis, uxorem ducit. 553.b
 auxilia ab hæreticis Germanis contra Turcas
 impetrare non potest, nisi libero ipsis concessu
 hæreses & publico exercitio. 582.a
 Romanorum Rex eligatur & coronatur. 586.c
 in Austria redit. *ibid.*
 ei frater Carolus V. Imperium resignat. 687.b,c
 Ferdinandus Cornesius Mexicum pro Carolo V.
 Imp. Hisp. Rege occupat. 548.c
 eius inde gloria immortalis. *ibid.*
 Ferdinandus Dauslos, primus coniurationis contra
 Belgis in Hispania auctor. 546.c
 Ferdinandus Flandria Comes à Philippo Fran-
 corum Rege bello petitur. 242.a
 in portu Dammenfi classim Regiam oppri-
 mit. 243.a
 Damnum oppugnans profigitur. *ibid.*
 Flandriam sibi à Philippo adempnam recupera-
 rat, Brabantiamque inuadeos, Henricum

cuius Doceum secum fœdus aduersus Francorum
 inire compellit. *ibid.*
 Otoni Imp. contra Francum auxiliatur. 244.a
 in pugna iuxta Tornacum inter Imp. & Fran-
 cum commissa capitur. *ibid.*
 post duodecim annos à captiuitate Francica li-
 beratur. 247.a
 Ferdinandus Gonzaga à Carolo V. Imp. Sicilia
 Prorex constituitur. 601.c. 602.a
 exercitus Imperatorio præest. 609.c
 ab æmulis calumniis oppreffus, à Cæsare cum
 multo honore absoluitur. 680.b
 moritur. 696.a
 Ferdinandus Rex Hispania egrotatorem gene-
 rum Philippum Austriacum inuifit. 507.b
 eundem cum vxore, filia sua, heredem Hispa-
 niarum Regni declarat. *ibid.*
 mortua vxore Elisabetha, ei cum Philippo
 Austriaco cootrouersia oritur. 511.c
 quæ mox componitur. *ibid.*
 pacem cum Ludouico XII. super Regno Nea-
 politano constituit. 514.a
 contra eum geocercius Philippus ab Hispanis
 inerat. 515.b
 nouasque condiciones cum eodem facit. *ibid.*
 Neapolim proficiscitur. *ibid.*
 fœdus cum Pontifice Inlio & Ludouico XII.
 Gallo contra Venetos iolit. 512.b
 io quas Venetorum ciuitates ius præferat. *ibid.*
 eadem ei ab ipsis restituntur. 514.a
 cum Maximiliano Cæsare super Regno Casti-
 liae transigit. *ibid.*
 eundem propemodum ad fœdus cum Venetis
 inuadendum inducit. 515.b
 Iulio Pontifici auxiliares copias mittit. 515.c
 cum eodem & Venetis oouum contra Fran-
 cum fœdus facit. 516.b
 Nauarra Regnum occupat, & quare. 528.b
 moritur. 538.a
 quinque memoranda, quæ in vita sua præsti-
 tit. *ibid.*
 Ferdinandus Toletanus, Albq. Dux, Francos Per-
 pinto à se obfesso discedere cogit. 626.a
 fit Prorex Neapolitanus. 685.a
 pacem inter Pontificem Paulum IV. & M. An-
 tonium Columnam procurare studet. 685.c
 copias suas contra Pontificem educit, & ere-
 pta Columnæ oppida recipit. *ibid.*
 686.a
 ditionis Pontificis oppida iouadit & expug-
 nat. *ibid.*
 prælio cum Francis decerare caute abstinet, vt
 eos & Pontificem eneruet. 691.b
 Edicto aliquo publico Romana commercia
 claudit. *ibid.*
 pacem à Pontifice prior petit & impetrat. 691.a,b
 Romanum populum applausu intrat, & Pon-
 tificis pedes osculatur. *ibid.*
 pro filio notho pinguem in Hispania Priora-
 tum accipit. *ibid.*
 Neapolim redit. *ibid.*
 vnam atque alteram ciuitatem Francis eripit.
 696.a

obli-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

obidem agit pro Philippo II. apud Regem
Francie Henricum. 70.1.c
Ferdinandus Vides cum Dauslo contra Belgis
conspirat. 546.c. vide Hispani.
Fernandus Magnus Castellæ Rex, cæso Vere-
mundo, Legionense Regnum obtinet. 174.c
ope S. Iacobi Apostoli varias civitates Mauris
admit. ibid.
Compositellam ad eius sepulchrum sæpius pro-
ficiscitur. ibid.
Ferrariæ Monasterium, vbi Ludovicus & Car-
lomannus Balbi filij io Reges coorocantur.
101.2
Ferri candentis miraculo Dani ab idololatria
conversæ. 148.b
Ferri candentis contestatione femina quidam
mariti sui innocentiam Othoni III. Imp. pro-
bat. 161.2.b
Festum Corporis Christi ab Urbano IV. institu-
tum. 274.4
eius Officium à B. Thoma Aquinate composi-
tum. ibid.
Fetina villa in Instpærao sita S. VVillibrodo à
Carolo Martello donatur. 31.8
Feuda in Germania vnde videantur habere origi-
nem. 129.1
Filia Lotharii Imp. rapta à Gisalberto quodam
vasallo Caroli. 74.b
Fladerheim locus, io quo Henricus & Rudol-
phus Imperatores bello inter se coocurrunt.
193.c
Flagellantes quando primum visi. 325.c
quales fuerint. 326.a
vnde primò originem duxerint. ibid.
in hæresi perniciosi à Clemente VI. seculari
brachio traduntur plectendi. ibid.b
Flodri à S. Eligio ad Christum conversi. 6.a
ad certum bellum factum proficiscuntur.
232.c. 234.a
Hollandis bellum inferunt. 163.a
ab isdem ceduntur. ibid.b
iis etiam Gallica subsidia adveniunt, sed nullo
effectu. ibid.c
Francicum iugum excutere incipiunt. 294.b
iò legem de Francis circa Cortracum victo-
riam referunt. ibid.c
Ioanne II. Brabantiæ Duce auxiliaore, duplex
simul suscipiunt bellum: 296.c
Atrebaricum, quo Philippom Francorum Re-
gem ad inducias pepulerunt: ibid.
& Zelandicum, quo etiam evasere superiores.
ibid.
maiores etiam Hollandiæ parte potiuntur. ibi-
dem.
sed inde mox iterum eieci. 297.a
Brabantiam populantur. 314.c
compluribus cruciatis, nonnulli capiuntur.
315.c
Iacobo Arteuilla agente, Comitem suum pel-
lunt. 318.b
eiusdem situ Anglo se iungunt adversus Fran-
cum. 320.a

ad Scotam iuxta Brucellam, insignem de Bea-
banus victoriam referunt. 331.b.c. 332.a
item ad Sanctiterum. 333.c
quo pacto Brucellâ pulsæ. 333.a.b
magno redimunt, oecogantur obedire Anri-
papæ Clementi. 361.c
Slufinam novam arcem à suis oon à Gallis cu-
stodiri perunt & obineant. ibid.
inter ipsos, alius Urbanum alius Clementem Pa-
pam dicentibus,orca fedicio. 361.a
multi aliò commigunt, ne cogantur esse sehi-
fmanei. ibid.b
eor tam strenuè Comiti suo Anqipapæ resti-
terint. ibid.c
contra Gallos in bellum prodeunt. 451.b
Geldrum à carcere Cortracensi extraxim sibi
præficiunt. ibid.
quid cootra Maximilianum prætenderet.
463.b.c
inhonestè ad litteras eius respondente. ibid.
Antuerpiensium noodenis & immunitatibus
insidiantur. ibid.
pro iis ad Ordines Brabantiæ & Hannoniæ lit-
tetæ dat Carolus VIII. Francorum Rex.
465.b
eorum maxima pars ad pacem inclinat. 466.a
à Guiljelmo Rimo, vt preciosiores Philippi
Duci supellestem vendat, instigantur,
ibid.
nihilominus pacem ambiunt, & pacis ofores
capite plectunt. ibid.
pacem cum Maximiliano faciunt. ibid.c
Bruxellores commeatu laborantes iuvant.
479.b
turpiore ab oppugnatione Nipori discedere
coguntur. 480.a
Tornacum diu à se obsessum, taodem recupe-
rant. 553.c
Randria ab Henrico Imperatore vastata. 580.a
intolerabili fame vexata. 585.c
Arnulpho Balduini Montefia filio testamen-
to à patre assignatur. 590.c
seuissima peste laborat. 595.c. 542.c. 543.a
Flandria maritima à Francis devastatur. 698.a
Flodri primus Comes fuit Balduinus Ferrus.
84.c
Flandriæ Ordines, instigantibus Gandavensibus,
Maximiliano filio eum suorum tutelam negant.
459.c
Flandrici belli admodum funefli semioa. 590.c
alterius longissimi causæ. 510.c
Flandrici & Gallici belli admodum eruenti origo.
290.b
Florentio à Philiberto Austroio obidecur.
581.a
Cæsari Carolo V. se tradunt. 584.c
Florentius Buzæ Comes in Frisia, quam Saxo
Carolo Austriaco cesserat, pro eodem ioagug-
ratur. 536.c
Frisios Hollandiam iocestantes navali prælio
vincit. 538.b
Fanum D. Pauli oppugnat. 606.a
armata

INDEX

armata manu expugnat. ibid.
incendit & diruit. ibid.
Monitrealium oppidū deditioe accipit. ibid. e
Terovvanam egregie oppugnat. ibid.
Francos ibidem insigni praelio vincit. 607. a
inducit eum in pacificum. ibid. b
Florentius Egmondus. vide Egmondus.
Florentius Hasterla quo praelio occubuerit. 327. a
Florentius ex Frisia ad Hollandiam Comitatum
accesit. 184. a
a Principibus bello impetitus; insignem de ijs
reporat victoriam. ibid.
in bello occiditur. ibid. b. & 185. a
Florentius Hollandiae Comes Flandros infestans
ab iisdem capitur. 216. a, b
inter tertij belli sacri Principes fuit. 334. a
contra Stadiorum hereticos bellum suscipit.
248. b
Florentius Guilielmi Imp. frater Flodros ad
VVeftzappellam Zelandiae atroci praelio vin-
cit. 263. b, c
Florentius Guilielmi Regis filius, primus Zelan-
diae Comes. 265. b
Beatricem Guidonis à Dampetra filiam ducit
uxorem. ibid.
Florentius patris tutelae committitur. 267. a
quo in hasiludio Antuerpiae precepto, variè
& crecente de eius tutela certatur. ibid. a, b
Florentius Comitris Hollandiae tutor Antuerpiae
in hasiludio perimitur. 267. a
Florentius Kythoa pro Iacoba Hollada Schoon-
bowiam obsidet. 307. b
capit, & Arnoldum Beylingum, urbis Praefe-
ctum, vivum desecrat. ibid.
Florentius Mommorantius à Philippo II. Tor-
naco praeficitur. 707. b
Florentius Niger ab Hermanno Comite de
Cuyk trucidatur. 212. a
Florentius Theodorici Hollandiae Comitris filius
Mathildam Henrici IV. Louanensis filiam
ducit uxorem. 239. c
Florennae, siue Florinae, locus ubi pugna admo-
do cruenta inter Baldericum Episcopum Lou-
anensem & Lambertum Comitem Lou-
anensem commissa. 166. c. 169. c
Floriberta filia Beggae, vxor fuit S. Huberti. 34. a
Floribertus S. Huberti ex Floriberta filia Beggae
filius. 34. b
Frodo cum Norrmannis non esse inendum,
pulcherrimè Fulco Carolo Simplici ostendit.
119. b
S. Follaois Hibernus à S. Gertrude hospitio ex-
ceptus. 13. c
à S. Martino Papa Euangelium gentibus ve-
prædicit mittitur. 14. b
cum tribus discipulis martyrio coronatur. ibid.
qua occasione in Belgium venerit. ibid. c. 15. a
Folcarius donationem Caroli Martelli S. VWilli-
broordo scilicet subfignat. 31. b
Folradus Cappellanus Carlomanno defuncto
Caroli partes sequitur. 46. a
Fons à S. Gummaro miraculosè producit. 43. a

R E R V M

Fontanellae Cornubiom Patenam sacram & Al-
tare portatile S. VVulfrani religiosè asseruat.
24. c
Fontarabia Caesari Carolo V. deditur. 559. c
Forchem locus, in quo Rudolphus contra Hen-
ricum Rex constituitur. 19. c
Forestius à Francis capitur. 471. b
Forestius, Regis Galliae Secretarius, Turcis ex-
peditionem Tunetanam Caroli V. prodit. 599. b
Formosus Portuensis Episcopus à Ioanne VIII.
caprius in Gallias abducitur. 96. c
Formosus Papa Arnolphum ante Confessionem
S. Petri Imperatorem coronat. 115. b
de ordinatis ab eo Romae turpis contentio.
122. a
io eadaver eius qualiter fuit. ibid.
à piscatoribus inuentum, & ad B. Petri Ecclē-
siam delatum, ab imaginibus Sanctorum salu-
ratur. ibid.
Fortua Aquiraos castrum à Pipino expugna-
tum. 42. a
Fossinam à Chaborio Duci Sabaudiae eripitur.
602. b
ab Antonio Leua recuperatur. ibid.
in Fossilandiae insula Radbodus Frisonum Dux
à Pipino Herfallo fugatus moratur. 22. c
Franci Hilderico io Monasterium detulit Pipi-
num filium Caroli Martelli sibi Regem ele-
gant. 30. a
infeliciter contra Boëmanos rebellionem mo-
lientes pugnant. 76. a, b
reicello Oddone, Carolum Simplicem Regem
consecrant. 116. a
ab Hungaria magna elade afflicti. 113. a
circa Cotracum à Flandris exili. 294. c
Flandriam iterum frustra tentant. 295. a
Brabantiam vastant, sed cum Brabaneis confi-
gere non audent. 312. c
ducenti cruento duello contra ducentos Bri-
rones concurrent. 321. c
Anglos, ductu Ioanne puellae, micè vincunt &
pellunt. 407. b
Belgas profigant. 457. a
annuas eum iisdem inducias sanciuot. ibid. b
Cambresiacum occupant. 458. a
vigilum negligentiè B. hainum inuadūt. 459. b
exire coguntur, igne iniecto. ibid.
Fano D. Audomari à Belgis & Buegundis pel-
lorur. 478. c
turpiter ab oppugnatione Nipoti discedunt.
480. a
muro stratagemate Atrebatu pelluntur. 489. c
alio item stratagemate idem frustra tentant.
490. b, c
ab Hispanis à Regno Neapolitano eijciuntur.
509. b, c
inde bellum inter Gallos & Hispanos retru-
desit. ibid.
Carolo Geldro superbas ferunt. 511. a
à N. murcensibus exduntur. ibid. b
à Belgis egregiè vincuntur. 607. a, b
inducias cum iisdem sanciuot. ibid.
Flan-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Flandriam matrimonium inuadunt. 698.a
Duykerkem vi capiunt, diripiunt, & incendunt. ibid.
item VVintoxbergis. ibid.
portò Flandriam depopulantur. ibid.
ab Egmondio exardunt. ibid. & 699.a
Francorum Reges sub Lothario Clodouzi filio turpiter degenerant. 16.b
Franci Regni Monarchia quomodo ad Clotarium delata. 2.b
Franci & Flandrici belli admodum cruenti origo. 190.b
Franciscini quando Bruxellæ recepti. 149.c
quando Mechliniæ & Louani. ibid.
eorumdem Monasterium Dilthæ à quo extructum. 178.c
Franciscani mentio habita Ioannes I. ad foederem suam Mariam falsò homicidij accusatam intromittitur. 180.c
Franciscus Borbonius, Dux Anghiani, miserabili casu moritur. 641.c
Franciscus Brodenrodus, Haukianæ factionis, Roterodamum proditio occupat, & Cabelianus eicit. 478.b,c
cum Haukis Goream tētat, sed frustra. 481.a
periculo nauali vincitur. ibid.
capitur, & ex vulnere obit. ibid.
Franciscus Lotharingus ducit Christianam viduam Sfortie. 619.c
Franciscus, Maximiliani filius, nascitur. 457.c
sed mox obit. ibid. & 458.a
Franciscus Coisius pro Pontifice Paulo IV. nomine Regis Henrici ex Gallia ingentes copias contra Albanum educit. 689.b,c
loca, quæ quidem per Albanum Pontifici erepta erant, recuperat. 690.a,b
ditionem Mediolanensem vexat. ibid.
in Franciam redit. 691.a
nunc hanc, modò illam ciuitatem obsidere se velle simulat. 696.b
tandem Caletum obsidet. ibid.
& deditione accipit. ibid. c
Franciscus Suuagerus Adolphum Geldrum in pugna ad Tornacum interfecit. 451.c
Franciscus Sforza, Mediolano à Cesare Carolo V. recuperato, restituitur. 154.a
ab eodem Dux Mediolani declaratur. 164.a
contra eundem cum Venetiis & Pontifice foedus facit. ibid. a
à Piscario obsidetur. ibid. b
foedus cum Franciscis Franciæ Rege, Venetiis & Pontifice, contra Carolum V. facit. 167.a
cum Borbonio transigit, & eidem pro Carolo V. arcem Mediolanensem tradit. ibid.
Carolo V. Imp. reconciliatur. 181.b
ei Christiana, Christiani Danicæ Regis filia, despondetur. ibid.
eamdem in vxorem accipit. 191.b
sine prole moritur. 602.a
Franciscus Sickingius Treuirensi, Palatino, & Hassio bellum infert. 556.b
tormenti idu perit. ibid.

Franciscus Valscius, mortuo Ludouico XII. ad Regnum Franciæ coheritur. 134.c
cogitulantur Legati Caroli Austriaci. 135.a
qui & eidem clientale sacramentum de Arthesia dicunt. ibid.
Helucios, Brizofonem ciuitatem inuadeotes, bello lacessit. 137.b,c
Mediolanum occupat. ibid. c
Braxiam & Veronam obsidet. ibid.
Imperium Germanicoen cum Carolo Austriaco riuale ambit. 145.c
Nauarram recuperare nititur. 151.b
Pampelonam capit. ibid.
cum Hispanis praelio decertat non sine sanguine. ibid. b, c
Hionones & Atrebatenses depopulantur. 153.c
contra eum Caesar & Pontifex foedus inueniunt. 154.a
Parmam & Placenriam amittit. 154.a
vincitur à Cesareanis. ibid.
Mediolano priuatur. ibid.
vt Mediolanum recuperet, copias parat. 156.c
Mediolanum capit. 165.b,c
Ticinum obsidet. ibid.
ibi insigni praelio à Cesareanis vincitur & capitur. ibid. c
ad Catolum V. in Hispaniam captiuus abducitur. 161.b
libertati restituitur. 166.b
conditiones restitutionis eo adimplere tergiversante, iterum à Carolo V. bellum in eum suscipitur. ibid. c
nouum foedus cum Pontifice, Venetiis, & Sfortia coacta Carolum iouit. 167.a
Regnum Neapolitanum inuadit, & aliquot ibi oppida capit. 168.c
ad portas vsque Neapolis excurrit. ibid.
cum Henrico VIII. Angliæ Rege contra Carolum V. foedus init. 171.b
Ticinum recuperat. ibid.
Cæsari bellum denuntiat. 171.c
Regnum Neapolitanum iterum inuadit. 173.a
Neapolim obsidet. 174.a
Papæ ei vi eripitur. ibid.
in eius castris nouus quidam morbus grassatur. ibid. c
Neapolim deserit. 175.a,b
eius exercitus à Cesareanis ceditur. ibid.
item Genui eijciunt. ibid.
Mediolanum premit. ibid.
eius excauius ab Antonio Leua caditur. 178.c
cum Carolo V. pacem init. 179.b
Protestantibus Germanis, qui Carolo V. se opponebant, operam addit. 189.c
Semalealdum ad Protestantem, vt eos sibi conciliet, mittit. 602.a
Sabaudiam inuadit. ibid. b
Carolum Ducem pellit. ibid.
Terouvanam à Belgis obsessum, victu recessit. 604.b
per suos Heisdin & alia oppida occupat. ibid.
D D Fica-

INDEX RERVM

- Piscario cum exercitu occidit. 608 b
eundem retrocedere cogit. ibid. e
iterum inducias eum Belgis facit. 609. a
inducias eum Carolo V. facit. 610. a, b
ab eodem in Hispaniam proficiscens inui-
situr. ibid. e
ei Gandauenses totam Flandriam, contra Cæ-
sarem Carolum V. rebellantes, offerunt.
614. b
casu literas Gandauensium Cæsari mittit. ibid.
pro Ducatu Mediolanensi obtinendo apud
Cæsarem instat. 619. b
inducias eum Carolo V. initas rumpit. 611. b
& quo prærexit. ibid.
Carolo bellum indicit. ibid.
Guilielmo Marcano copias mittit quibus Bra-
bantiæ vassetur. ibid. e
Lutsemburgum per suos Duces vexat. ibid. &
612. a
item Artesiam. 625. e
aliam contra Belgas expeditionem adornat.
627. a
inde in Hannoniæ & Artesiam irrumpit.
ibid. b
Turcam contra Cæsarem in auxilium vocat.
ibid. e
vnâ eum Turcica classe Nizæam Prouincie
ciuitatem oppugnat. 627. e
ciuitatem capit, & arcem expugnare non va-
lens, aduenientibus auxiliariis Cæsarianis,
eamdem contra fidem datam diripit & incendit.
628. a
in Sabaudia Cæsarianos vincit. 638. b
Serozzam exulem contra Cæsarem conestat.
ibid. e
amissis aliquot municipiis oppidis, de pace
eum Cæsare inueniendi agere incipit. 634. b, c
pacem tandem facit, dictam Crespiam. ibi-
dem, & 635. a
pacis istiusque conditiones. 635. a, b, c
mortuo filio Carolo, conditiones istas à Cæsare
mitigari petit. 637. a, b
moritur. 645. e
Franciscus Delphinus Gallie docit Mariam Sco-
tiæ Reginam. 697. a, b
Franciscus Buresius, pro Burgundo, Hollandiæ, Ze-
landiæ & Frisii præficitur. 406. a
Franciscus ab Halis Brabantis variis bellis clarus,
Eduardo III. Angliæ Regi Franciam inuaden-
ti auxiliatur. 336. b
Franciscus Leodiensis Episcopus Ecclesiam suam
Caroli Simplicis diplomate muniri curat.
117. a
Franciscus de Vvesemale Bastardus, castrum Na-
murensis biennio obsessum strenuè defendit.
266. c
Francofordiensis Synodus sub Carolo Magno
celebrata Felicianam hæresim damnat. 31. a
item pseudosynodum Græcorum Iconoma-
churum. ibid.
de ea frustra gloriantur nostri temporis Ieo-
noclastæ. ibid. b
- Francofurtum ad Moenum Cæsari reconciliatur.
644. e
ibi Camera Imperialis à Maximiliano Imp.
instituitur. 424. c
Francopan, Maximiliani Imp. Legatus, Forum-
lium occupat. 533. c
à Liniario Venetorum Duce vincitur & vulne-
ratur. ibid.
à Venetis capitur, & carceri includitur. 534. b
Frangerus negligenter pro Galliæ Rege custodit
Fontarabiam, ideoque eam Cæsari Carolo V.
tradere cogitur. 559. e
ignominia necatur, & plebeius efficitur. 560. a
S. Fredegandus in Doorne prope Anserpiam
quiescit, diuinitus transf. rri iubetur. 67. e
Fredegerus presbyter Litæ ad armam à Norman-
nis obruncatur. 68. a
Fredericus Conradi Imperatoris confobrinus ei
defuncto subrogatur. 223. b
Italiam expeditionem parans, filium suum
Henricum Regem coronat. 227. a
quomodo & ubi fuerit Papæ reconciliatus.
229. a
ad sacrum bellum profectus, in Armenia mise-
ri perit. 232. c, 234. a
Fredericus II. creatur Imperator, excommunicato
Othoon. 241. b
in Germaniam veniens, Haguenam occupat.
241. a
enonatur. ibid.
ad expeditionem sacram se accingit. 245. a
à Colonienfibus honorifice excipitur. ibid. b
Romæ Imperator coronatur. 246. a
Iolem Ierosolymorum Regis filiam ducit vxor-
em. ibid. b
Ierosolymam recuperat. 247. b
item Nazareth & Ioppen. ibid. c
Othonem Brunsvicensis in gratiam recipit.
249. b
in Lugdunensi Concilio Ecclesiæ rebellis de-
claratur, Imperio priuatur. 255. c
ubi & quando obierit. 262. a
Fredericus Austriacus à quibusdam contra Ludo-
uicum Bavarum Imperatorem saluatur. 304. e
à Bauaro capitur. 308. b, c
eidem reconciliatur. ibid. e
quando obiit. 311. b
Fredericus III. Imp. Philippo Burgundo cedit
omni iure quod in Hollandiam, Zelandiam,
Frisiam & Brabantiam habere poterat. 419. e
Carolo Andæci, ad se venienti, occurrit. 418. e
eius filiam Mariam filio suo Maximiliano
perit. ibid.
à Ludouico Gallo persuasus, Carolum deludit.
419. a
Rhenanos in Burgundiam, eam depopulato-
ros, mittit. 440. b
pacem eum Audæe facit. 441. b
interim ad Ordines Belgarum, vt Mariam Du-
cem filio suo Maximiliano accipiat vxorem,
Legationem mittit. 451. e
in Belgiam Aquisgranum vsque venit. 468. e
à filio

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

à filio Maximiliano Aquilgrani excipitur. *ibid.*
quem Regem Romanorum eligi curat. *ibid.*
Bruxellis à filio Maximiliano & nepote Phil-
ippo excipitur. 459.c
in Germaniam reuertitur. 470.b
iniuriam filij Maximiliani in Brugenſibus vl-
turus, in Belgium cum exercitu mouet. 476.c
à Gandauenſibus, vt ſe ſupremum tranſ-Scal-
danz ditionis Dominum agnoſcant, exigit.
477. a
Anruerpiæ in Abbatia S. Michaelis Philippum
Clitium proſcribit. *ibid.*
in Germaniam redit. 478.a
moritur. 491.c
Fredericus Badenſis, Epifcopus Vltraieſinus, à
Groninganiſ contra Erardum Comitem ſub-
ſidia implorat. 499.b
frustra pacem in Friſia conciliare annituit.
ibid.
inducias impetrat. *ibid.*
juſtiſſimonem Monſfortij vendit. 501.c
denud pacem inter Friſios & Saxonem com-
ponere tenet. 502.c
inducias procurat. 502.a, b
Fredericus Comes à Brunone Lotharienſibus
preſcribit. 147.b
Fredericus Henricus à Carolo V. Imp. Hiſp. Re-
ge, aduerſus rebelles Hiſpanos belli Dux con-
ſtituitur. 550. b
Hiſpanos, niſi intra certum tempus à rebellij
caſtris ad Regia ſe conſulerint, proditores
habendos pronunciat. *ibid.*
Tordeſillam vi capit. 551.a
Fredericus Hoſſarie Dux, electo Chriſtierno, in
Regem Daniæ coronatur. 564.a
Fredericus Hugonis Principis gener minimo-
nem in Ludouici Regno extirpare prohibe-
tur. 139.c
Fredericus Leodiienſis Epifcopus conſecratus, ad-
uerſarium putitur Alexandrum Archieſcopia-
num & Sacriſtam. 207.c. 208.a
Fredericus Mantuæ Comes, dato Diplomate à
Carolo V. Dux renuntiat. 583.b, c
Fredericus Moguntinus Epifcopus moritur.
144. b
Fredericus Palatinus contra Carolum Audacem
cum Rhenanis conſpirat. 417.c
Fredericus Palatinus Carolo Auſtriaco Impe-
rium nomine Electorum Germaniæ offert.
546.a
à Caſare bellum Daniæ inferre inſtigatur.
604. b
militem in Daniæ mittit. *ibid.*
à Carolo Imp. veniam petit, & impetrat. 643.c
Fredericus à Picquino Mechliniæ preſcribitur.
316. c
Fredericus Saxonie Dux, ab Electoribus Impe-
rator designatus, onus tenuit. 541.c
Carolum Auſtriacum commendat. *ibid.*
Fredericus Sueuiæ Dux, tertie ſacræ expeditionis
Princeps. 254.a
Frigidimonſ Monafterium à Godofrido Barba-

ro extructum. 212.c
à Frigido monte, vna è ſeptem Patriorum
Bruxellenſium familiis, ex quibus Scabini eli-
gendi. 298.c
Friſià Carolo Martello vaſtatur. 32.a
ſcæm à Nortmannis. 74.a
Friſiones à S. Eligio ad fidem conuerſi.
neon à S. VVilibrordo. 22.a
à Danis ſubacti. 55.c
Nortmannis tributum pendunt. 67.b
felicitet cum Godofrido Atternate pugnan-
tes eundem capiunt. 170.c
quibus conditionibus liberum dimittant. *ibid.*
expugnatis ab Henrico Imp. quibuſdam caſtel-
lis, à rebellionē deſiſtunt. 182.c. 184. b
ad tertium bellum ſacram proſciſcunt. 232.c
ſinum Baraneum depredantur, & Hollan-
diam infeſtant. 338.b
Friſiones Occidentales Nortmannos bello ſupe-
rant. 93.a
Friſij factiones excitant. *vide* Vercopeti, & Sci-
ringani, & Groningani.
Frodoardus Chronographus, Presbyter Rhe-
menſis, quando claruerit. 80.a. 93. b
vnde Chronicon ſuum auſpicetur. 126. b
deuotionis ergo S. Martini ſepulchrum viſi-
tans, ab Heriberto Comite ſub euſtodia deti-
netur. 135.a
Prælatum ſe ſubdit. 146.c
quouſque Hiſtoriam ſuam perduxerit. 148.a
eius prælatum elogium. *ibid.*
Fulco Archiepiſcopus Rhenenſis, reſecto Od-
done, Carolum Simplem Francorum Re-
gem inungit. 116.a
à VVinemaro Balduini Comitis ſtreſſite per-
imitur. 120.c
Fulco IV. Rex Ieroſolymitanus moritur. 212.b
Fuldeneſe cernobium à Caſimanno fundat. 38.a
id Ludouicus Germanicus orationis ergo pe-
tit. 92. b
Fulgentius primus Abbas Affigemenſis quando
fuerit conſecratus. 195.b
Fulradus Cappellanus Pipini Rauennam cum
Pentapoli Heiſthalpo ademptam Stephano
Papæ offert. 40.a
Fura caſtrum vbi ſitum. 43.a
propria fuit S. Huberti domus, & vnde. *ibid.* a, b
eius deambulatorium à Margareta Ioannis II.
Brabantie Ducis coniuge extructum. 290.b
à Ludouico Flandriæ Comite capta. 331.c
332.b
Fulſeus frater S. Foſſiani qua occasione in Bel-
gium venerit. 146. 15. a
Furſtenfeldia Monafterium in Baiouaria quando
& à quo extructum. 256.c
ob Forra in exilium miſſi, in Brabantia non reci-
piendi. 330.b

G.

Gabrielis Archangeli ad conſpectum ſe con-
dere mentitur Mabomeres comitali mor-
bo laborans. 9.b
Gaebe-

DD 2

Gaebe-

INDEX

Gasbæci à Leodienſibus & Namurcenſibus in-
cenſa. 114.b
eius arx, ob immane facinus Domini Gasbæ-
ci in Sherclæſium commiſſum, ſuadus
euſa. 359.b
Gasbæci Dominus à Gandenſibus proſcribitur.
457.c
Galdolſus & Gerolſus Godefridi Normanni ad
Carolum Craſſum Imp. Legati. 110.b
Galli ab Anglis in pugna Pyſaunica inſigni clade
aſſi-ſi. 331.b
à Turcis ad Nicopolim rursiprer caſi. 365.a,b
Henrico Angliæ Regi bellum indicunt, & qua-
re. 371.b vide Franci.
Galli Epifcopi Româ mnenunt de Phorio Spi-
ritum ſanctum à Filio procedere negat. 121.c
Gallia à Saracenis ſub Carolo Mattheo vaſta-
ta. 31.c
item à Normannis. 74 a. 85.c
necnon ab Hungariis. 111.a
flagrat inſeſum bellis. 132.a
aliquantâ pace gaudet. 233.a,b
iterum variè diſciſſa. ibid.c
ſeuſſima peſte laborat. 325.c
à perſuſſimis quibuſdam hominibus miſe va-
ſta. 341.c
Gallicana Eccleſia Concilium Pariſis celebrat.
367.c
à quo aliqui Epifcopi Regis iuſſu excluduntur,
& quare. ibid.
Clementem Antipapam Pontificatum debere
deponere decernit. ibid.
Galtherus Epifcopus Odonem Rupertii Ducis
ſilius à Francis Regem electum vngit. 113.b
Galtherus Auenienſis Flandrorum & Hannonum
ad expeditionem ſacram proſciſcencium Dux.
245.c
Ganaldane ciuitas Aquitanix à Pipino expugna-
ta. 41.b
Gant locus ad Scaldim, vbi claſſis à Carolo Ma-
gno Imp. inſtruitur. 56.c
Gandauum 5. Bauonis reliquis clarum. 8.b
à Francoorum Rege Philippo obſidetur & ca-
pitur. 243 a,b
Gandenſes Brugenſium exemplo Francos pel-
lunt. 294.b
contra Comitẽ ſuum tumultuantur. 333.a
agente Iuane Brabantix Duce inuicem con-
ciliantur. 356.b, 357.a,b
conſtanter in obedientia Urbani Papæ perſi-
ſtunt. 362.a, 363.b
in ſeditionem vertuntur. 418.b
tres Senatores interficiunt. ibid.
veniam petunt, & impetrant. ibid.
in ſeditionem verſi, Philippum Burgundum
deſerunt. 418.c
iterum, ob impoſitum à Philippo Bono tribu-
tum, tumultuantur. 420.a
eorum Magiſtratus loco moſerunt. ibid.
veniam petunt. 421.a
tres ciues, venia non impetrata, capite plectunt.
ibid.b

RERVM

poſſ. arcibus aliquot recuperatis, Philippo Bono
bellum inferunt. ibid.b,c
ab eodem caduntur. ibid.
tandem, ſæpius & eruentè ab eodem caſi, ſe
ſubdunt. 412.b,c
contra Carolum Audacem tumultuantur.
430.b
eidem ſupplices veniam obcinſt. ibid. & 432.a
iterum rebellant, ſi Carolus contra Leodi-
enſes inſeliciter pugnaſſet, victoriâ ab en obtinendâ
conqueſcunt. 434.b,c
contra Mariam, ſiliam Caroli Audacis, rebel-
lant. 450.a,b
abeâ, in poteſtatem ſuam redactâ, quiduis ei
extorquent. ibid.
in præiudicium Mariæ Ducis literas ad Ludo-
uicum Gallix Regem mittunt. 451.a
contra Magiſtratum vrbis tumultuantur. 454.b
Principi Maximiliano leges regendæ familiæ
preſcribunt. 456.b
denudò tumultuantur. 457.c
Gasbæci Domigum proſcribunt. ibid.
auctores ſunt, ne Maximilianus ab Ordinibus
Flandriæ ad liberorum tutelam admittereſcit.
459.c
Antuerpienſium nundinis & immunitatibus
inſiſtunt. 463.c
res ſuas peſſum ire videntes, à Francoorum Re-
ge auxilia petunt, & accipiunt. 464.c
Maximiliano ſilium Philippum, poſt pacem
iſtam, reddunt. 467.a
eoram Maximiliano in genus procumbunt.
ibid.
iterum ad arma conſulant, & quare. ibid.
etâ iis aliquot capite luunt. 468.a
priuilegia à Francis tempore rebellinnis ob-
tenta Maximiliano offerunt, quæ diſcundun-
tur. ibid.a,b
veniam delictorum petentes, Maximiliano
tandem conciliantur. ibid.
à Raſſinghemio & Likerio iterum ad rebel-
lionem inſtigantur. 472.a
Cortracum occupant. 472.b
Martinum Paiſarum interficiunt. 475.a
in eundem barbarè deſeruiunt. ibid.
iterum contra Maximilianam rebellant. 484.a
indigna multa committunt. ibid.
Coppenſium Ducem ſibi eligunt. ibid.
tandem iterum cum Maximiliano pacem fa-
ciunt. 487.a,b,c
contra Cæſarem Carolum rebellant. 612.c
Præfectos Cæſareos v- be peſſunt. ibid.
eius ſeditionis quæ cauſa. ibid.
eorum phates Antuerpiæ, Bruxellæ & Mechli-
niz derinentur. 613.a
à ſe exactiones extraordinarias perſi non poſſe,
ob priuilegia, Reginx Mariæ perſuadere con-
nantur. ibid.
alias Flandriæ ciuitates ad ſordis ſecum ineun-
dum concitant. ibid.b
literis Cæſaris nihil ſunt præſtiores. ibid.c
arma ſumunt, & Flandriam Regi Gallix offer-
runt.

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

runt. 614 a,b
 ips per Cæsaris, tum ibi presentis, Fiscalem
 ad omnia præsentia privilegia responderetur.
 615.b
 Maestatis rei pronuntiantur. 616.a
 veniam petunt. ibid.b
 quæ multa ips à Cæsare imposita. ibid.c
 aliquot capite plectuntur. 617.b
 Garcias filius Adelsoni Magni, Gallæcie Regis,
 non expectata patris morte Regnum inuadent,
 breui moriuntur. 130.a
 Garcias Toletanus, Senenses castrorum, cepius
 colligit. 671.b
 aliquot ciuitates circum circa occupat. ibid.
 Garcias, Orator Hispanus, à Pontifice Pau-
 lo IV. in carcerem coniugitur. 681.c
 Garino donationem Caroli Martelli S. V. Villi-
 bordo factam subfigurat. 11.b
 Garonna Galliar flumens. 31.b,c
 Garterij Otto in Anglia quando & à quo insti-
 tutus. 216.c
 Gaspar Contarenius, Card. Legatus Pontificius,
 Ratisbonam ad Comitia venit. 618.b
 Gebethardus Comes cum Hungaris consilgens
 interimitur. 113.a
 Gelmadanus Drossardus Anabaptista ex Hol-
 landia Monasterium VVestphaliæ versus pro-
 fectus inierit. 194.b
 Ger-Vlthas à Northmannis igni traditur. 67.b
 Gelafius II. Paschali Papæ substituitur. 207.b
 moritur. ibid.
 Geldoniæ Comitatus quomodo ad Brabantiam
 Principem deuenit. 35.b
 Geldin trans Mosam Brabantiam Ducis ditiones
 inuadunt. 289.b
 insigni elade ad VVoringam castrum affuen-
 tur. 286.b,c. 287.b
 Hollandis bellum inferunt. 453.c
 Brabantinorum Hollandorumq; agros depo-
 pulantur. 457.b
 à Maximiliano reprimuntur. ibid.
 eiectis Maximiliani Rom. Regis præfectis, re-
 bellant. 483.c
 Geldria ab Othone Imp. vastata. 243.c
 à Brabantis incendio fardata. 366.b
 iterum Carolo V. subditur. 630.c
 Geldria Ducatus Carolo Audaci venditur. 437.c
 Geldicum bellum inter VVenerabilem Braban-
 tiam Duce & Eduardum Geldrum inde or-
 tum. 341.b
 Geldrus Limburgensi Comitatu cedere cogitur.
 286.c
 Brabantis bellum indicit. 357.c
 Geldrus & Colonienfes Brabantis bellum indi-
 cunt. 366.a
 Gemblacense, siue Gemmelacense Monasterium
 à sancto Guberto exstructum. 127.2. 141.c
 variis privilegijs ab Othone Imp. munitum.
 141.a
 vastatum & incensum. 331.b
 Compa Virginis Ordinis Præmonstratensis
 Monasterium quando exstructum. 249.c

Genaldus Normannus dudum inter Francos
 honorifice habitus, tandem ab eis occiditur.
 77.b,c
 Genapia Iudæis à Ioanne II. Brabantia Duce
 concessa. 300.a
 Geneuenses Antistitem suum eiciunt. 601.b
 Sal. auto aliquot loca schiumunt. ibid.
 Genua libertate à Carolo V. donatur. 574.c
 ab Andrea Auria Francis eripitur. 575.b
 Genuenses cum Venetis de Ptolemaidis imperio
 contendunt. 267.c
 à Ludouico XII. Gallorum Rege subiguntur.
 521.a
 Georgius Ambrosius Cardinalis Legatus Ludo-
 uici XII. Regis Galliæ ad Imp. Maximilianum.
 512.a,b
 Georgius Austriacus à Francisco Gallie Rege in
 vincula conijcitur. 621.b
 Georgius Hebersteinus Turcas insigni clade af-
 ficit. 484.c
 Georgius Meckelburgius pro Cæsare Magde-
 burgam obsidet. 659.a
 à Magdenburgensibus capitur. ibid.c
 postea Protestantibus militans, istu scilicet
 perit. 666.b
 Georgius Neidecensis Baro Iudex in Camera
 Imperiali, à Maximiliano Imp. Francofurti
 erecta, constituitur. 494.c
 Georgius Piequauerus, Bruggensium rebellium
 Dux à Clivio confinitur. 483.a
 à Nassauo, Flandriae Gubernatore, captus, ca-
 pite plectitur. ibid.b
 Georgius Rollinus à Maria Austriaca mittitur,
 Louanium contra Rossenium defensurus.
 614.b
 sibi diffidens, inde abiit. ibid.
 Georgius Saxo V. Westphaliæ leges fert. 510.c
 in Germaniam, Cæsari supplicas contra Pala-
 tinum laturus, profectus medicatur. 511.a
 indecias propterea cum Fisis pacis prolon-
 gari concedit. ibid.
 eo rogante, Groningani à Cæsare Maximiliano
 proscribuntur. 512.c
 in eius odium Groningani Ertardum Princi-
 pem sibi constituunt. 513.c
 mutis Legatos suos, in Germaniam agens, in Fri-
 siam, militemq; omnem inde deducit. 516.b
 Ertardum Groninganis eum Ommelandijs
 præbet. 516.c
 & cum eodem eertis quibusdam conditionibus
 & legibus transigit. ibid.
 eius Legati ab Ertardo Cornie iridentur.
 531.b
 Groninganis maximum damnum inferit. ibid.
 vastat item ditiones Ertardi. ibid.c
 pagos contributiones solvere cogit. ibid.
 Ertardo multam insolentia imponit. 532.a
 Oostfisi inuadit. ibid.b
 aliquos aces Nobilium capit. ibid.b
 Delfsilam expugnat, & alia quædam oppida
 exurit. ibid.
 Damnum obsidet. ibid.c
 pugnan-

INDEX RERVM

pugnando obtinet , & quolibet ibi trucidat. ibid. 111.a
 tandem Enigaus & ferè exhaustus Cæsaris auxilium imporat. ibid.e
 eius milites , traditis Grooigannis oppidis & villis, dilabuntur. 115 a,b,e
 milites dilapsos recolligit. ibid.e
 in Frisiam redit. ibid.
 Leewardam, Fræoikeram & Harlingam præsidio firmat. ibid.
 Carolo Austriaco, eadem civitates, sic cum eo clam postus, tradere molitur. ibid.
 naues armatas in Batavicum sinum mittit. ibid.
 eadit ibi à Geldro. ibid.
 terrâ damnum istud utrumque refarcit. 116.a
 ceteris Carolo Principi Austriaco Frisiam. ibid.
 oppida eadem tradit. ibid.b
 & in Germaniam redit. ibid.e
 Georgius Sceenekiæ. *v. Sceenekiæ.*
 Genrius quidam Præbyter organum hydraulicum Aquigrani fecit. 61.a
 Gerardus à Bercla à Boscensis vrbe ejicitur. 169.a
 Gerardus , Bronienfis Monasterij Fundator & Abbas, corpus S. Eugenij ex Monasterio sancti Duoysij in Franciam eò desert. 125.a
 Gerardus Episcopus Cameracensis Ecclesiam S. Michaelis Bruxellæ dedicat. 178.a
 Gerardus Cuspeobrouck , Coosul ab Aobaptistâ Monasterij constituitur. 191.a
 Gerardus Engolismensis Episcopus, omnino totius Concilij Lateranensis, Prælegum de Innocentius Henrico IV. Imp. à Palehali Papa concessum revocat. 106.e
 Gerardus Lofficus Comes inter tertij belli sacri Princeps fuit. 114.a
 Gerardus Mosellanorum Dux Diodecium filium moriens habet successorem. 190.b
 Gerardus Niger ad fidem conversus, Affligemensis Monasterij primarius auctor. 194.b
 Gerardus de Randenroda Othoni Imp. contra Francum auxiliatur. 244.a
 in pugna iuxta Torosacum commissa capitur. 245.a
 Gerardus à Vorstalaria plebem Louanij tumultuam placare frustra nititur. 117.b
 Gerardus de Zupa Abbas in Boudeloo , Clementi Aotipapæ obedire decretaos, Brabantiam petit. 161.b
 occiditur. 166.e
 Gerberga Henrici Germaniæ Regis filia Gisberto Duci nubit. 110.e
 Gisberto exin, 80. à Ludooico Rageducitur. 114.e
 ei filium parit, Carolum oominatum. 116.e
 eidem Laudani geminos enitur. 140.b
 Gerberga Caroli Lothariæ Ducis filia Lamberto Longicollis filio nubit. 110.b
 Gerbertus Arnysio Rhemensis Episcopo falsò prodicionis accusatus subducitur. 117.e
 decessus ad Othoem se cooert. ibid.b
v. Silvester II.

S Gerinus martyrio afficitur. 18.a
 Germani tres, Gandau ancillam quamdam violare tentantes, seditioni causam præbent. 467.b
 Germani milites Bruxellæ motus cooquant. 469.e
 iram suam in vasa aliquot vini Rbenao conuertunt. 470.a
 multorum ad Francum deficiunt. ibid.
 Germani Protestantes. *v. Protestantes Germani.*
 Germania ab Hungaris vastata. 111.a. 115.a
 Gerolfus & Galdolfus Godefridi Nortmanni ad Carolum Crassum Imp. Legati. 110.b
 S. Gertrudis, Pipini de Laodis & Itta filia, Nuelis quiescit. 7.a
 Monasterio Nuelensi à matre fundato præcitur. 106.113.e
 ab ipsa pueritiæ annis qualis fuerit. 113.a
 nuptias respuens , virginitatem suam Christum vouet. ibid.a
 à matre , ne à pio instituto abstrahatur, hec nondum consecrata, tondeatur. ibid.b
 amplissimum patrimonium in vîsus pios expendit. ibid.b,e
 erga viros Apostolicos valde hospitalis. ibid.e
 sacros libros & Reliquias Sanctorum diligenter conquiret. ibid.
 sphaera ignis super eam radiare visa. ibid.
 nuntius suis in mari periclitantibus invocata subueoit. ibid.
 quando obierit. 16.b
 ad eius lectuli partem multa patrantur miracula. 18.e
 Gertrudis vidua Florentij Hollandiæ Comitissæ, Roberto Balduini filio nubit. 186.b
 Gertrudis Roberti Flandriæ filia Henrico III. Brabantie Principi nubit. 188.e
 Henrico Comite Louanensi defuncto, à Theodorico Elstæ Comite ducitur. 196.e
 Gertrudis Comitiſſa de Mubal sine liberis moritur. 246.e
 D. Gertrudis Abbacia Louanij quando erecta. 249.b
 Gertrudis-Berga à Flandriis capta. 296.e
 à Ioanne Banaro occupatur. 391.d
 arx ab eodem obsidetur. ibid.
 Gerunda Hispania à Saracenis occupatur. 61.b
 à Francis expugnatur. 281.a
 Gestella Brabantie pagus à Geldro exultus. 160.b
 Ghilenses ab Anglis vastantur. 141.e
 Gibuinus Episcopus Caralunenſis. 146.e
 Gierla Manæ Brabantie Geldro oopæ docti assignata. 315.b
 Gilsfredus Leodiensis Episcopus Desiderium Longobardorum Regem cum vxore & filiis à Carolo Magno relegendos excipit. 48.b
 Gilsbertus quidam filium Lotharij Imp. rapit, & in coniugem ducit. 74.b
 Gilsbertus Bredenrodinus, ad Episcopatum Viracientensem electus , quemodo eo cesserit Davidi, norho Philippi Burgundi. 413.e
 Gilsbertus quidam Godefridum Gibboulis Aotuerpiæ trucidat. 191.b
 Gils-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Gisilbertus de Lotharinga rebellionem contra
 Coaradam Regem mouens, prudentia eius
 pacatur. 115.a
 Gilla Lotharii filia Godofrido Northmannorum
 Regi iam baptizato nubit. 105.e
 Gisilbertus Dux Henrico Germaniae Regi capti-
 uus transmissus, ab eo in generum adscitus, Lo-
 tharingae praeficitur. 130.e
 Ludouico Henrici filio rebellat. 134.a
 in Rheoo perisse fertur. ibid.
 Gisilbertus quidam plebeius, Tongerloensis Mo-
 nasterij Fundator. 111.e
 ibidem Monasterium proficitur. ibid.
 Gislemarus filius VVarathonis pugnam cum Pi-
 pino Herfallo committit. 10.e
 diuinitus punitur. ibid.
 Gistro Danorum Rex ab Aelfredo Angliae Rege
 victus Christianissimum foecipit. 100.a
 & Aethelfstanus nominatur. ibid.
 Girardus Saracenorum Princeps, Serapitepico quod-
 dam Iudaeo malefico agente, in Imagines seuit.
 34.e. 35.a
 Glaber quo tempore scripserit. 163.b
 Gocellinus, filius Bartoldi Domicelli de Grim-
 bergen, submergitur. 51.c. & seqq.
 ante sepulchrum S. Suintberti ad vitam reuoca-
 tur. ibid. & 54.b
 ab Archiepiscopo Colonienfium Clericis ordi-
 natus Sumbucus appellatur, & a parentibus
 cum certis praedijs S. Suintberto offertur. 54.c
 Godofridus Henrici II. filius, XXIV. Brabantiae
 Princeps, fratris Henrici successit. 199.a
 unde dictus fuit Barbarus, & Magnus. ibid. b
 ex capouitate Syriae rediit, Sophiam filiam
 Henrici IV. Imp. ducit uxorem. ibid.
 Limburgensis Ducatus ei confertur. 104.e
 Aquigranum artem sibi affert. 105.a
 ab eo Barones Brabantiae officia sua recogno-
 scunt, Grimbergum excepto. ibid.
 unde ipsi ortum bellum Leodienfe. 107.e
 Namurcensem Comitatum vaftat. 108.a
 Clementiam Comitris Flandriae viduam ducit
 uxorem. ibid. b
 Northmanno in Flandria contra Elfatium auxi-
 liatur. 111.a
 quo cafo, Elfatius fuert. ibid. b
 a Leodiensibus bello superatur. ibid. e
 Parcum Cenobium iuxta Louanium extruit.
 112.e
 quando obierit. ibid.
 Monasteria ab ipfo constructa & auda recen-
 sentur. ibid.
 Godofridus II. Godofridi Barbatii filius, Bra-
 bantiae XXV. Princeps, patri succedit. 114.a, b
 Exduces Limburgensem sibi insecutum pui-
 tur. 116.b
 Imperatrici sororem uxorem habet. ibid.
 Aquigranum occupat, & Limburgensem pro-
 fugat. ibid. e
 natus ei filius. ibid.
 Grimbergum obsidere parat. 117.e
 moritur, & Louanij sepelitur. 118.a

Godofridus III. dictus In cunis, filius Gode-
 fridi II. Brabantiae XXVI. Princeps, patri
 succedit. 119.a
 a Imperatore Ducatus confirmatur. ibid. b
 in cuius ad castra adducitur. 120.b
 eidem feuda certa ab Imperatore confirman-
 tur. 121.b
 Margaritam filiam Henrici Limburgensis du-
 cit uxorem. 124.a
 inter cetera obtinet etiam Aduocatum S. Tru-
 donis. ibid.
 qua conditione cum VValtero Bertholdo pa-
 cem inierit. ibid. b, c
 heroicam eius factum a Theodorico Flandriae
 Comite sacramenti a tutoribus extorci re-
 missionem poscentis. ibid. e
 Flandro cetera Hollandos fect suppetias. 126.a
 cum Comite Namurcensi infeliciter pugnat.
 127.a, b
 Herthallum Episcopo Leodiensi oppignorat.
 ibid. c
 Hannoniae Comite bellum infert. 129.e. 130.e
 ad bellum sacrum profectus in motum in-
 cidit. 129.e
 quando obierit, & vbi sepultus sit. 130.a. &
 seqq.
 quas uxores habuerit, & quos ex illis liberos
 suscepit. ibid. b
 Siluanducis ciuitatem construxit. 131.e
 Godofridus Ardenas Lotharingae inuafit Lam-
 berto Brabantiae Principi bellum infert. 166.e
 infelicitur cum Frisonibus pugnaos capitur.
 170.e
 quibus conditionibus fuerit dimissus. ibid.
 Godofridus nepos Ardennatis rebellat Regi.
 176.a, b
 Regi se dedens, in custodiam mittitur. ibid.
 liber dimissus Ducatum obtinet. ibid. b
 Viridunensem ciuitatem euertit. ibid. e
 Adelbertum Ducem se persequentem interfi-
 cit. 178.b
 Philadelpinam occupans furpat. ibid. e
 Leone Papa agente, Imperatori reconciliatur.
 179.a
 cum Balduino Anuerpiam obsidet. 181.b
 Coloniae, Victore Papa mediante, in gratiam
 Regis recipitur. ibid. e
 successorem habet filium Godofridum Gibbo-
 sum. 190.b
 Godofridus Bullonius Dux Lotharingae a re-
 cuperandam Terram sanctam proficiscitur.
 100.a
 primos suos milites Antuerpiae conscripsit.
 100.b. 101.b
 primiti Ierosolymam irupit. 101.e
 Ierosolymorum Rex constructus, sacri Sepul-
 chri Aduocatum se appellat. ibid.
 quando obierit. 101.e. 103.a
 virtutes eius breuiter recensit. 103.a
 Godofridus Danorum Rex cur, vt promiserat,
 ad Catolum Magnum Imp. non veniet. 53.a
 Aboditis bellum infert. 55.b, c
 in gen-

INDEX RERVM

- ingentes praeda de Frisonibus agit. 55.e.56.a
tandem à farelis suo interficitur. 56.a
- Godefridus Ghisnensis Comes ad VVestap-
palam Zelandiae ab Hollandis capitur. 263.b
- Godefridus Gibbosus patri in Lotharinga
Ducatu succedit. 190.b
nomine Episcopi Vitraieclini armatus Hol-
landiam intrat. ibid.c
- Robertum & Theodoricum eius primum
fugit. 191.a
- Hollandiamque de manu Episcopi in benefi-
cium accipit. ibid.
- Aomerpiz per insidias trucidatur. 193.a
quando obierit, & ubi sepultus. ibid.a, b
- Godefridus Imperatoris Legatus Lotharium
fratrem oblidet. 166.b
- Godefridus Northmannorum Dux partem Gallie
à Carolo obtinet. 77.a
- Godefridus Rex Northmannorum, cum ingenti
exercitu iuxta Molmio Hassou confidens, fi-
nitima loca longè lateque depopulatur. 104.e.
104.a
- ei Frisia conceditur, & Christianus efficitur.
105.e
- Hugoni Lotharii notho aduersus Imperato-
rem rebellione mouenti fauet. 110.b.112.a
cum omnibus Northmannis in Batua insula
trucidatur. 112.a
- Godefridus Vindanensis Comes à Lothario III.
Rege caprus restituitur. 114.a
- Gone, castrum ab Hohenstibus dirutum. 180.a
- Confinnis Notarius Diploma Caroli Simp-
leodienf. Ecclesie datum subligat. 121.e
- Gosinus, siue Goseguinus, vir nobilis, in hasti-
ludio Henricum III. Comitem Louanensem
confodit. 188.e.196.e
- Goscalcus presbyter de predestinatione erro-
neè sentiens condemnatur. 75.e.76.a
- Gothelo, alius Gotozo siue Gotozilo, frater Gode-
fridi Ardennensis, ei in Ducatu succedit. 170.e
- in Frederico in Mosellanorum Ducatu. 173.e
- moriens filio suo Gotozilo Ducatum relin-
quit. 176.a
- Gothfredus Bulionensis, Richildi Balduini Mon-
tensis viduæ aduersus Robertum belligeranti
ferri supplicat. 191.b
- Gothfredus ab Haricuria belli Anglicani inter
Edwardum Angliæ & Philippum Valesium
Franciæ Reges lax altera. 321.b
- Gothfredus Henrici VI. & Aleidis filius. 267.e
que dominia ei assignata. 274.a
- Comitis Viffoij filiam docit vxorem.
expeditioni Aragoniæ interfuit. 185.b
- dum Franco in Flandros mouenti auxiliatur,
in prælio occiditur. 194.e
- Gothfredus Iohannis III. Brabantiz Ducis filius
Dneis Burbonij filiam ducit vxorem. 324.b
- Gouda à Burgundo oblidetur. 404.e
- eidem se tradit. ibid.
- Gouffierius Gallus Mediolanum tentans à Pro-
perio Columo repellitur. 159.e
- Gozbertus Oddonis imperis obtemperare de-
crestat. 115.e
- Goninus & Conradus Lotharingiam Ludouico
Germanici filio eradere conantur. 102.a. 103.b
- Gozzomul Rex Adobodritorum in prælio ad-
uersus Ludouicum Lotharij Imp. fratrem oc-
ciditur. 72.b
- Græci pacem Caroli Magoi Imp. expensat. 16.b
- partem exercitus Othoonis Imp. sternunt. 149.a
- vicissim plures occiduntur, & quidam illorum
naribus truncantur. ibid.
- Gregorium pseudosynodos Imaginum cultum
abrogans in Concilio Francofordienfi damna-
ta. 51.a
- Gratianus Pontifex factus, Gregorius VI. appel-
latur. 180.e
- quantumvis ab Henrico Imperatore deposti-
tus, tamen magnus encomiis à veteribus cele-
bratur. 181.a, b
- Gratianus quidam Magister militum à Daniele
quodam item militum Magistro proditi-
onem simulatur. 28.e
- Grauefanda Hollandiæ ciuitas, à Mashilde Flo-
renrij Comitis vidua Dep.æ. Virginis imagi-
ne donatur. 254.a
- Gratia à veteribus Dominis de Cuyck olim pos-
sessi. 357.e
- quomodo eam Geldrus ad se traxerit. 358.a
- obfessa à Brabantis & fortiter oppugnata, for-
tius defenditur. ibid.b
- tandem pace facta Brabantis redditur. ibid.c
- sed mox iterum eripitur. ibid.
- iterum oblidetur. 359.e
- ab obsidione quomodo liberata. 360.a
- Gregorius Papa IV. pacem inter Ludouicum
Pium Imp. eiusque filios componere nititur.
66.e
- moritur. 72.e
- Gregorius V. Saxo Iohanni XV. in Pontificatu
succedit. 158.b
- Othone III. Imperatorem coronat. 160.a
- Germaniæ Principibus ius eligendi Imperato-
rem confert. ibid.
- quando obierit. 161.b
- eius Epitaphium. ibid.
- eius in pauperes liberalitas. ibid.
- trium linguarum peritus. ibid.
- Gregorius VI. quomodo ad Pontificatum af-
sumptus. 180.e
- ab Henrico Imperatore quamvis depositus,
tamen magnis encomiis à veteribus celebra-
tur. 181.a, b
- Gregorius VII. Alexandro in Pontificatu suc-
cedit. 192.a
- secundum antiquos Canones calibrum Sa-
cerdotibus indicit. ibid.b
- Henrico nb scelerata Regnum admittit, & illud
Rodolpho confert. 193.a
- Henrico Romam obfidente, Salernum fugit,
ibi que dum vixit mansit. 194.a
- quando obierit. ibid.e
- Gregorius IX. quando ad Pontificatum assump-
tus. 247.a
- quando

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

quando obierit. 214.c
 Decretalium libros in ordinem redigebatur.
 ibid.
 Gregorius X. Lugduni Vniuersale Concilium
 celebrat. 279.b
 eius grauissima admonitio ad Henricum Leo-
 densem Episcopum diuersarum criminum
 reum. ibid.b,c
 Gregorius XI. Urbanus V. in Pontificatu succe-
 dit. 344.b
 Sedem Pontificiam Auentianam Romam reu-
 lit. 349.b
 quando obierit. ibid.
 Gregorius XII. Pontifex in Concilio Constan-
 tienſi Pontificatus renuntiat. 383.c
 Grifo, siue Gryphon, filius Caroli Martelli, toti
 Regni inhians, bellum fratribus indicit. 36.b,c
 à fratribus superatus & captus, custodia man-
 cipatus. ibid.
 illum frustis placare nititur Pipinus. 38.c
 Gernardus Abbas S. Vithonis Massiliensis, Pon-
 tifex creatus, vocatur Urbanus V. 349.c
 Grimbergà à Brabantis excoſta. 219.c
 à Bertoldo restituitur. ibid.
 iterum à Brabantis euerſa. 222.a, 224.b
 Grimbergani Viliardiam & Netelariam euer-
 tunt. 219.b
 cum Brabantis concurrentes nunc vincunt,
 nunc vincuntur. ibid.c
 tertia pugna biduo dubio Marte pugnatur.
 222.a,b
 tandem succumbunt. ibid.c
 apud Grimberganum minor natus vnde gaudeat
 iure primogenituræ. 224.c
 Grimberganum Monasterium primò Canonico-
 rum Regularium, Præmonſtratenſi Ordini af-
 ſociatur. 213.c
 Grimoaldus Pipini de Landis & Itæ filius. 7.b
 secundus fuit Brabantis Princeps. 10.b
 Mainz domus Sigeberti Regis, eundem ad pie-
 tatem infligat. ibid.
 ættonis filius Sigeberti Regis, suum filium ni-
 tur euehere ad Regnum. 12.b
 à Clodouen Francie Rege Parisius euocatus,
 infidelitatis potius luit. ibid.b,c
 sepultus fuit Iopillie. ibid.c
 Grimoaldus filius Pipini Herſtalli Maior domus
 Hildeberti Regis. 24.b
 ei filia Radbodi respondetur. ibid.
 ante Altare S. Lamberti natus interficitur.
 25.b
 Grifardus. vide, Iohannes Marius.
 Gruningana arx conſtruitur. 516.b
 Gruningani ſuient ſeditioni eorum quos Verco-
 peros appellabant. 498.b
 mirum ius in Ommelandis præſtandis. ibid.
 Alberto Saxoni ſe apponunt. 499.a
 eis Etzardus Comes Querendæ bellum inferre.
 ibid. b
 elapſis induciis quas fecerant, bellum acriter
 reſumunt. 500.a,b
 aliquot loca & ciuitates occupant, & aliquot

incendunt. ibid. b
 Damnum, Etzardo adueniente, relinquunt, &
 fugiunt. ibid.
 arces quasdam mutant, & inde Damnum, &
 alia loca tenent. 501.c
 propter pluuias ipſarum conarus irritatur. ibid.
 ab Alberto Saxone obſidentur. 502.a
 pacem cum Saxone faciunt. 503.a
 Damnum obſident. 504.c
 ab Etzardo exducentur. 505.a
 aliquot pagos ſpoliant & exurant. 511.c
 à Cæſare Maximiliano proſcribuntur. ibidem.
 ab Ultraieſibus auxilia poſcunt. ibid.
 cum Comite Etzardo tranſigunt, eumque in
 odiū Saxoniſ Principem ſibi conſtituunt. 515.c
 à Saxone maximum damnum paſſiſunt. 531.b
 Carolo Geldro nomine Regis Franciæ ſacra-
 mentum dicunt. 535.b
 Saxonibus dedecibus, multa oppida recupe-
 rant. 535.a
 Damnum & Delfzilam occupant. ibid.
 Damnum eis fraude ab Etzardo eripitur. ibid. b
 iterum illud tentant. 537.a
 iterum ab Etzardo inde eiſciuntur. ibid.
 tandem iterum ſibi vendicant. ibid.
 ab Etzardi Conſtitis mulie exaudorato afſi-
 giuntur. 544.a
 Carolo Geldro ſecundò nubenti egregia dona
 offerunt. 546.b
 à Tuikelho infeſtantur. 544.b
 Couvardam caſtrum ſuis cum Geldro viribus
 occupant. ibid.c
 à VVaſſenarum fugiunt. 558.b
 alium Senatuum præter antiquum legunt. 560.a
 inducias per Legatos à Margareta Aulſtriaca
 petunt. ibid.
 vnius ſalcem anni inducias impetrant. ibid.
 Genuſſeldà à Leodienſibus cur nobiſſiſ 548.b
 Guſtlerus Dux ad recuperandam Terram ſan-
 ctam proficiſcit. 200.a
 Guardianes milites, in Geldria & Ultraieſi-
 na diuine graſſantur. 491.b,c
 Geldro, nomine Archiducis Philippi, licet ex-
 auctorati, bellum inferunt. ibid.c
 ſtipendiis Groningeniſum adſcribuntur. 504.c
 Guarinus laicus S. Branonis Carthufianorum
 Fundatoris ſocius. 198.a
 B. Gudila miraculis crebris coruſcans, è ſepul-
 chro leuatur. 58.c
 circa tranſlaſionem eius quæ ſtupendo accide-
 rit. ibid. & ſeq.
 ſurdus auditum recipit. 59.a
 arbor miraculoſè tranſplantatur. ibid.
 ad eius ſacras reliquias veſtus diuiniſ man-
 ſueſcit. 60.a
 ob Nortmannorum vaſtaſiones, ex Muterel-
 lenſi Cœnobio ad Caprimontem tranſfer-
 tur. 108.c
 iterum ad idem Cœnobium, ſicet funditus
 euerſum, reducitur. 109.a
 eius corpus recuperat Carolus Dux Lotſia-
 ringiæ, & Bruxellam tranſfert. 115.a
 quani-

INDEX R E R V M

- quandiu in tēplo S. Gaugerici quiescit. 136. a
 à Lamberto Baldrico in S. Michaelis transfer-
 tur. 175. b. 178. a
 hūc miraculis claret. 178. b
 Gadoym cum patre suo Horne Danorum Re-
 ge bellum gerit. 78. b
 S. Guibertus, siue Guibertus, Gemblacensis, siue
 Gemmelacensis Monasterij Fundator quando
 floruit. 127. a
 Hungarus quosdam ad Christum conuertit.
 141. b
 Monasterium Gemblacenfe erigit. ibid. c
 eius Ecclesia incendio perit. 231. b
 Guibertus Rauenens, clesio Gregorio VII. in
 Sedem Apostolicam intrusus, Clemens nomi-
 natus. 194. c
 Guido Aretinus, regularum Musicarum inuen-
 tor, quando floruit. 174. b
 Guido à Dampetra cum exercitu in Hollandos
 proficiscitur. 261. a
 infeliciter cum iisdem pugna capitur. ibid. b
 libertati restituitur. 265. a
 Guido Margareta Flandrie Comitis filius
 bellum Henrici Lutemburgensis filium ducit
 uxorem. 274. c
 Comes Namurorensem saluatur. ibid.
 item, iubente matre, Comes Flandrie. 282. b, c
 oritur ei dissidium cum Imperatore, sed id mox
 sublatum. ibid. b
 à Philippo Pulchro Francorum Rege custo-
 diae mancipatur. 290. b
 data filia oblide liberatur. 292. a
 cum Imperatore, Rege Anglorum & aliis foe-
 deris iniens, bellum Franco indicit. ibid. b
 Philippo se dedens, in Franciam abducitur.
 293. c. 294. a
 datis oblidibus in Flandriam redit. 296. c
 Francorum carcerem, vti passus fuerat, re-
 petit. 297. b
 in carcere moribundus de pace iam facta liza-
 tur. ibid. b, c
 Guido Ierosolymorum Rex à Barbaris captus.
 241. b
 Guido Viennensis Pandex electus, Callistus ap-
 pellatur. 207. b
 Guilielmus Alberti Hollandie Comitis filius
 Margaretau Philippi Burgundi filiam ducit
 uxorem. 356. a. 357. a
 Aleidam patris concubinam occidi curat. 363. c
 in Frisiam exercitum ducens, Frisios subu-
 gat. 368. a
 controversia inter ipsam & Antonium Bur-
 gundum de dote Ioannae debita, quando &
 quo pacto composita. 377. c. 378. a
 moritur. 386. b
 Guilielmus ab Ascha à Bruxellensibus carceri in-
 cluditur. 388. c
 perpetuo exilio multatur. 391. a
 Consiliarius Ioannis IV. renuntiat. ibid. b
 ab Ordinibus Brabantie in Cypriam peregrin-
 ationem damnatur. ibid. c
 Guilielmus Bertoldus, Episcopus Vitrictinus, à
 suis interemptus. 294. b
 Guilielmus Broderodius pro Iacoba nupte con-
 tra Burgundoni foderatos committit pra-
 sium. 404. b
 vincitur & capitur. ibid.
 Guilielmus Brunsvicensis Theodonis villam
 occupat. 421. c
 à Philippo Bono ad pacem faciendam cogitur.
 422. a
 Guilielmus Clutius, Parricium Bruxellensis, ex-
 pitur & carceri includitur. 394. a
 Guilielmus Crouincois, Cheure Dominus, libero-
 rum Philippi Austraci & Belgarum Gubey-
 nator. 518. c
 ad eum Henrici VII. Anglorum Regis literae.
 ibid.
 Belgis in Hispania fauet. 546. c
 Sacerdotia Regis iuris rjs desert. ibid.
 Hispanis contra eum conspirantibus, in Bel-
 gum fugit. 547. a
 moritur. 553. b
 Guilielmus Crouincois, Cardinalis, Archiepiscopus
 Toletanus, VVormacie moritur. 553. b
 Guilielmus Dampetra Margareta Flandrie Co-
 mitissae filius. 276. a
 ei Flandrie Comitatus post matris mortem ad-
 cundus decernitur. ibid. b
 cum plurimis Flandrie Nobilibus ad expeditio-
 nem sacram se parat. ibid.
 à Barbaris capitur. 262. a
 Guilielmus Geldrie Dux, diu Vochtr, Gangel-
 le & Millæ arcibus frustra iuhians, Brabantis
 bellum indicit. 357. b, c
 agente Alberto Bauaro Grauiam Brabantis
 reddit. 358. c
 sed mox eam iterum perfidè occupat. ibid.
 Brabantos ad praedas effusus circa Neomagum
 caedit. 359. c
 captiuorum spolia D. Virgini dedicat. 360. a
 Brabantie pagos visitat. ibid. b
 pacem cum Brabantis init. 361. c
 Campaniam visitat. 367. c
 Heteuicam & Dinteram incendit. ibid.
 pro indocis ad Brabantos mittit & impetrat.
 ibid.
 cum Ioanna Brabantie Duce pacem facit.
 368. b
 cum Ludouico Aureliano fodus init. 369. b
 sine prole moritur. ibid. c
 Guilielmus à Grimberga contra Scadingos heretico-
 ticos bellum suscipit. 248. b
 Guilielmus Heereveldius à Nicolao Sæno ad
 duellum prouocatur. 371. c
 Guilielmus Hollandie Comes, Ferdinandi Flan-
 dri Brabantiam inuadentis auxiliarius. 241. b
 Imperator eligitur. 258. b
 eius coronationi quinque interfuerunt. ibid. c
 Aquisgranum obsidet. 260. c
 post sex menses eo potitur. 261. a
 fortitudine potior quam opibus. ibid. c
 grauissimum ei bellum cum Flandris oritur.
 261. c

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

in Ensis Occidentales profectus caditur.
264.c.161.a
Guilielmus Hollandiæ & Hannoniæ Comes, Regem Franciæ Brabantiam invadentem frustra ad pacem inducere conatur. 312.c
quando obierit. 318.a
Guilielmus dicti Guilielmi filius, patri morienti succedit. ibid.
eruento prælio matrem superat. 317.a
pacis inter Brabantum & Flandrum conciliator. 314.c
ei Hofdena à Brabantiz Duce conceditur. 335.b
incidit in phrenesim, in eaque annis triginta ad finem vique vite perseverat. 336.a
Guilielmus Juliacensis Comes cum suis crudelissimè ab Aquigranensibus trucidatur. 281.a
Guilielmus Juliacensis Marchio, ob mercatores quosdam spoliatus, à VVenceſlao Brabantiz Duce bello petunt. 344.b.c
insignem, sed non ineventum, de Brabantia refert victoriam. 345.a,b,c
Guilielmus de Lyre, Officialis Ducis in Antverpia, Diploma quoddam S. Michaelis Monasterio eisdem datum subſignat. 237.c
Guilielmus Mercatoris filius Dux Carolo Geldro ex testamento succedit. 611.b,c
Geldriæ Dux inauguratur. ibid.
Bruxellas venit ad Carolum V. cum eo de Ducatu Geldriæ transſecturus. 618.a
re iocunda discedit. ibid.
ei Ioanna Nauarra deſponderet. 619.a
Roſſemum mittit qui Brabantiam vaſter. 621.c
ei Aurantius bellum inferit, & varia oppida eripit. 626.b
omnia ea poſt recipit. ibid.
Hensbergam, paulò ante ſibi ab Aurantio ereptam, obſidet. 626.c
Arſchotanum, à Maria Auſtriaca contra ſe cum exercitu miſſum, cædit & fugat. ibid.
inde depoſulatur Limburgum, &c. ibid.
ab Hensberga per Aurantium fugatur. 627.a
ei à Carolo V. Caſare bellum inferitur. 628.c
Caſari ſupplex in genus proſtrahitur. 629.c
certis conditionibus in gratiam recipitur. 630.a,b
Caſari poſtea & Auſtriaciſ ſidiſſimus. ibid.b,c
Guilielmus Mercator, Arenbergj Comes, per inſidias Ludovicum Borbonium Epif. Leodienſem trucidari curat. 459.c
à Maximiliano Philippi Auſtriaci tutore ei propterea bellum inferitur. 460.a,b,c
Guilielmus à Melidertacina in Otuerium à Binchemo capit. 369.a
Guilielmus à Monte Ioannem IV. Brabantiz Ducem contra aliquos vaſallos concitat. 388.c
ab Ordiniſ Brabantia expellitur. ibid.
à fratribus Iacobz Ducis interficitur. 389.c
Guilielmus à Montemacra Brabantiz Senefcallus conſtituitur. 393.a
Guilielmus Naſſovius à Reinero cognato, conſenſu Caſaris Caroli, heres ſcribitur. 633.c

in Belgium venit. 614.b
Annam Egmondiam uxorem ducit. 661.a
in Roſſemij locum ſerrogatur. 680.c
oppidum Philſpovillam exitrit. ibid.
obidem agis pro Philippo II. apud Regem Franciæ Henricum. 703.c
à Philippo II. Hollandiæ & Zelandiæ præſectur. 707.b
Guilielmus Nortmannorum Comes, cæſo Anglorum Rege Araldo, Angliæ regnum occupat. 187.a
Guilielmus Oſtrouandius. vide Guilielmus Alberti filius.
Guilielmus Othonis Regis filius, Frederico in Epifcopatu Mogantino ſuccedit. 144.b
moritur. 148.b
Guilielmus primus Faruſij Dominus Godefridi III. Comitis Louanienſis ex filia Comitæ Loſſicoſi filius. 230.b
à Theoderico Hollandiæ Comite capitur. 239.b
Guilielmus Repardus Louanieſum exſulum ductor interimittit. 363.a
Guilielmus Rimius Gandavenſibus & Brugenſibus pacem cum Maximiliano Philippi Auſtriaci tutore diſſuadet. 466.a
à Gandavenſibus capite plectitur. ibid.b
Guilielmus Roberti Nortmanniæ Comitæ filius Moſinorum Comitum obinet. 210.c
ex vulnere iuxta Aloſtum in prælio accepto moritur. 211.a,b
Guilielmus Rochefortius fit Cancellarius Franciæ. 456.b
Guilielmus Sabaudienſis eretatur Epifcopus Leodienſis. 252.a
Valerianum Limburgenſem bellum ſibi inferentem fugat. ibid.
Romæ à Gregorio IX. confirmatur. ibid.
domum rediens, in Sabaudia moritur. ibid.
Guilielmus Sadelarius, c. S. Gertrudis Monafterio Religioſus, Louanienſes, ne à genuinis Ducibus deſicerent, cohibuit. 332.c
Guilielmus Salebenz Comes Ferdinandi Flandri Brabantiam invadentis auxiliarius. 243.b
oec non Othonis Imp. Francum invadentis. 244.a
in pugna iuxta Tornacum commiſſa capitur. 245.a
Guilielmus Scotorum Rex ab Henrico Angliæ Rege captus. 228.c
Guilielmus à Seyna Brabantiz Senefcallus conſtituitur. 403.b
Guina à Guiſio obſidetur, & vi expugnatur. 697.a
Guinſgata pugna quando eorogit. 455.c
Guiſus Guinam obſidet. 697.a
oppidum vi caput. ibid.
Theomullam pro Henrico Galliæ Rege deditione accipit. ibid.b
Arlemum ducit, & dimittit. ibid.c
Guemundus Auerſanus Epifcopus Berſegurium Sacramentarium doctiſſimè ſuis ſcriptis conſtituit.

INDEX

- furuit. 187.c
 Guleta Africæ à Carolo V. obfidetur. 199.c
 expugnatur. 600.a, b
 S. Gummari quando & ubi claruerit. 41. b, c
 Guimariani uxorem ducit. ibid. c
 Pipini Regis iuffu ad bellum proficifcitur. ibid.
 arborem fuccifam fuis precibus integram refi-
 tuit. 43. a
 fui deficiētibz miraculoſè fontē producit. ibid.
 Oratorium fibi conſtruere diuinitus monetur.
 ibid.
 ubi obierit, & modò quieſcat. ibid. b
 S. Gummari Monafterium Nortmanni flammis
 abſumere fruftra tentant. 67. c
 Gunderus Babenbergenfis Epifcopus Ierofoly-
 mam deuotionis ergò proficifcitur. 126. c
 Gunduinus expoſitiuus ab Anſegifo inuentus, &
 de ſacro Fonte ſuſceptus, eandem ipſum truci-
 dat. 16. a, 18. b
 Guntharius Colonienſis Archiepiſcopus Lotha-
 rio pellicem ſubintroducenti fauens, à Nicolao
 Papa Epifcopatu priuatur, & excommunicatur.
 84. a, b
 Gutha, ſiue Iutta, Rodolphi Auſtriaci filia, VVe-
 cellao Bohemæ Regi nubit. 281. c
 Guimaria S. Gummari coniox. 41. c
 à marito ab expeditione reuerſo erudicatus in
 ſubditis arguitur. 43. a
 Gymnaſium Louanienſe erigitur. 402. a
 Gynfa ciuitas Auſtriæ à Turcis obfidetur. 190. b

H.

- H** Adrianus Abbas Aſer, pietate, doctrina, mo-
 nasticisq; diſcipulis inſtruiſſimus, à
 Vitaliano Papa in Angliam mittitur. 19. b
 Hadrianus Papa Caroli Magni auxilium aduer-
 ſus Longobardos implorat & obtinet. 46. c
 Hadrianus II. Papa vñs Adrianus.
 Hadrianus Florentij Pontifex eligitur, dictus A-
 drianus VI. 154. c
 in Italiam iter inſtituit. 155. c
 cum eo Carolus V. ſoldus contra Francos re-
 nouat. 159. b
 moritur. ibid. c
 Hæreſis Flagellantium quando & vnde orta.
 116. a
 à Clemente VI. extirpata. ibid. b
 Hæreſis Poëtica orta & reſpreſſa. 162. a
 Hæreſis Sacramentaria à diuerſis Conciliis dam-
 nata. 181. b, c, 187. c
 ſuſpendiis miraculis diuinitus reſutatur. 188. a
 Hæreticus quidam negans illud Chriſti, *Pater, non
 quod ego vult, ſed quod tu*, Gallia pellitur. 14. a
 ad Hagam Carnarium inſeſcitet à Godeſſido
 Comite Lozanienſi contra Namurcenſem pu-
 gnatur. 226. a, b
 Hagano Comes Carolo Simplicij præceſſis eha-
 rus. 126. b
 Hagroldus Nortmannus Ludouicum IV. Re-
 gem fraude circumuentum capio. 137. a
 obſidibus datis eundem liberat. ibid. a, b
 Haſtfulphus Rex Longobardorum Pipino Regi

R E R V M

- Franciæ de rebus S. Petri reddendis ſacramen-
 tum præſticum violat. 19. c
 ab eodem Papæ obſidetur, promiſſiſq; ſtare
 compellitur. 40. a
 Hali Iſmaëliæ pater Mahometis. 9. b
 Halle Hannoniæ imagine Deiparæ Virginis à
 Mathilde Florentij Hollandiæ Comitis vidua
 donatur. 254. a
 à Philippo Cuiſio tenentur. 479. c, 480. b, c
 Halle, ſeu Phalz, nunc Auditorium publicum,
 Louanii quando extrui coepit. 305. c
 Ham prædium, vnde arbor in tranſlatione Re-
 liquiarum B. Gudilz miraculoſè tranſplanta-
 ta. 12. a
 à Carolo Magno Imp. D. Gudilz offertur. ibi-
 dem b, c
 Hammaburg Saxoniæ caſtellum Nortmanni ex-
 pilant. 74. a
 Hamersbachia arx, prædonum receptaculum,
 à VVencelao Brabantia Duce euerſa. 342. b
 Hannonies ad tertium bellum ſacrum proficifcun-
 tur. 234. a
 Fredericum Cæſarem, iniuriæ filio Maximi-
 liano à Brogenſibus illatam vitium, cum
 exercitu in Belgium veniſſe egre ferunt. 477. a
 Bellemeſium, Hannoniam turbantem, occi-
 dunt. 482. b
 Hannonia Balduino Balduini Monteniſi filio
 teſtamento à patre aſſignatur. 190. c
 à Francis deſtaſatur. 320. c
 Hannuti arx à Leodiienſibus expugnata. 242. c
 Hanuſum oppidum à Francis exuſu. 312. c, 313. a
 item à Leodiienſibus. 349. a
 Hara, ſiue Harne, Falcburgenſis agri caſtrum, ab
 Adolpho Leodiienſi Epifcopo euerſum. 306. c, 307. b
 Hardervica à Cæſareniſ oppugnatur. 156. b
 Hariadenus Barbaroſſa Tunetanum Regnum
 occupat. 199. a
 à Carolo V. cæditur. 600. c
 à captiuis, qui catenas ruperant, arce Tunesana
 excluditur. 601. a
 à Solimanno Turca Regi Galliz Franciſco in
 ſubſidium mittitur. 627. c
 in portum Maſſiliæ cum claſſe venit. ibid.
 Nicæam Proinciæ ciuitatem Sabauda paren-
 tem, cum Galliz Rege oppugnat. ibid.
 ortas Hiſpanicæ vaſtaturus, aliquot triremes mit-
 tit. 618. a
 Haricurus belli Anglicani inter Eduardum III.
 & Philippum Valeſium Reges ſuxalitra. 322. b
 323. b
 Harla Falcburgenſis agri oppidum Brabantiz ſe
 dedit. 306. c
 Harlemij quorundam Anabaptiſtarum ſtulticia.
 197. c
 Harlemum Hollandiæ ciuitas, à Mathilde Flo-
 rentij Comitis vidua Deiparæ Virginis imagi-
 ne donatur. 254. a
 Harvich Rex Northanymbronum, Angliæ
 Regnum armis inuadere tentans, occiditur.
 187. a

Habania

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Hasbani olim Regibus Francorum parebat. c. c
ab Henrico Brabantie Duce vastatur. 241. b
à Namurecofium depopulatione struata. 308. b
Haslou locus iuxta Mosam à Nortmannis infestus. 104. c
Hassia Henrico Brabantico post longam co-
certationem assignata. 253. b
Hassino Dux Orientalium Saxorum, Carolo
Magno se subdit. 48. c
Harto Archiepiscopus Moguntinus moritur. c 13. b
Hatuadis, Hugonis Capeti filia, Raginero Lon-
gicollis filio nubet. 150. b
Haukiorum & Cabellaiorum factio per lozo-
nem Bausrum, olim Episcopum Leodiensem,
refuscat. 387. c
Haukij Amstelodami Cabellaiorum pellunt. 410. a
ab his Leida pelluntur. ibid.
ijs Maximilianus bellum infert. 416. c
per lozoem Nasservijkum Gertrudeber-
gam occupant. 420. b
Leida vi tentant. ibid.
à Cabellaijs cladem accipiunt. ibid.
item ad Rotterodamum caduntur. ibid.
item Goetram tentant, sed frustra. 481. a
Haarechum urbi Francos deditur. 453. a
à Maximiliano recuperatur. ibid. b
Hauthemius, Cancellarius Brabantie, Belgarum
genium graphicè depingit. 320. b
eius ad Imp. Maximilianum Oratio. ibid.
Heckerlingi, siue Heckeri, Renaldo Geldro
cum fratre Eduardo praeliis adherent. 341. b
5. Hedevigis, Polonie Dux, Imaginem & Re-
liquiarum ceteris insignis. 214. b
parvam quamdam Deipara Virginis imagi-
nem circumferens, eà quandoque infirmos
signat & curat. ibid.
Helgaldus Fioriacensis Scriptor quando florue-
rit. 161. c
Heliopolis à Ludouico Francorum Rege re-
cepta. 161. c. vide Damara.
Hellebeca à Leodensibus & Namurensibus in-
censa. 334. b
Helcken locus Brabantie, Flaudrorum clade
celebris. 315. a
Helmoldus Scriptor quasodo floruit. 115. a
Helmonda à Rossenio astu capta. 627. a
Heluenj à Carolo Audace pacem petunt, at non
impetrant. 441. c
exercitum produunt. ibid.
violatà à Carolo Audace fide quam Granfios
dederat, cum Rhenanis & Austris aduersus
eum conspirant. 441. b
insigni praelio eum vincunt & fugere compel-
lunt. ibid. b, c
ducentos capenos nidem laqueis, quibus Ca-
rolus 202 Granfios gulam frigerat, suffo-
cant. 444. a
aliam cladem ei inferunt, cæsis ferè 16000.
ibid. b, c
Nancio ab Audace obfesso succurrunt. 446. b
suo corrupti, cum Franco pacè incunt. 339. a
leuitate quadà animi Cæstem deserunt. ibid.

Brisofoem ciuitatem, Maximiliano Sforza
iubente, inuadunt. 337. b
à Francisco Gallorum Rege bello impetruut.
ibid.
Heluetj Catholici ab hereticis diuesantur. 387. c
arma coerta eos sumant. ibid.
primo praelio hereticos vincunt, & Zwinglios
ipse cum multis apostatis ibi casus. 388. a
secundo praelio ierum victoriam obtineot, &
hereticos fugant. ibid.
tercio praelio, initio quidem cladem accipiunt,
tandem tamen victoriam obtineot. ibid. b
quarto praelio deoà hereticos superat. ibid. c
pacem tandem hereticis concedant. ibid.
Heluenj heretici Catholicos dirè duellant. 387. c
contra eosdem in bellum produunt. 388. a
quatuor praeliis ab ijs caduntur. ibid. b, c
tandem pacem ab ijs impetrant. ibid. c
Sabado aliquot oppida adiungunt. 601. b
Hemert pagus inter Mosam & Vahalem, vbi Flo-
rentius Hollandie Comes interemptus. 185. b
Hemgaudus Comes, Caroli Magni Imp. ad He-
roam Grecorum Imperatricem Legatus. 51. c
Hemichem Brabantie pagus, Abbati S. Bernar-
di illustris. 256. c
Hemma, siue Emma, Ludouici Germanici vxor
quando obiit. 92. c. & vbi. 93. a
Hemmingus Godefrido in Danorum Regno
subiit. 16. b
ab Imperatore pacem expetit. ibid.
eodem munera mittit. 57. a
moritur. ibid.
Hemmingus Halp Dani filius à Nortmannis
trucidatur. 67. b
Heoricus Bavarie Dux Othoni III. in Imperio
succedit. 163. a
Valentianus castram à Balduino Flaudrie Co-
mite infessum frustra aggreditur. 167. a
eadem dictum Baldunum subiugat. ibid. b
eodem non solum Valentianus restituit, sed ex-
iam VValschras insulas addit. ib. d.
Metim obfideat. ibid. e
Godefridum Ducem ad Louanij obsidionem
mittit. 167. c. 168. a
Roma à Papa vnà cum coniuge Chunegunde
coronatur. 169. b
de Ecclesia, Regni & Imperij statu tracta-
tur, Robertum Francorum Regem conuocit.
170. c. 171. a
eius in Francos liberalitas. 171. a
eiusdem laudabilis modestia. ibid.
ex omnibus muneribus sibi à Roberto oblatis,
tantum Librum Euangeliorum vnà cum
dente S. Vincentij sumit. ibid. b
designato successore Còrado moritur, & Bam-
bergæ sepelitur. ibid. c
cum Chunegunde coniuge castimoniam serua-
uit. ibid.
Hentius Cooradi Imp. filius, patri morientè
succedit. 175. c
Godefridum Ardenoasis nepotem rebello-
nem molientem custodiæ tradit. 176. a
E E
eodem

INDEX RERVM

- eidem humillimè veniam petenti Ducatum reddidit. *ibid.*
in Philadelpia Hollandiæ nunc feliciter pugnat. *ibid.*
nunc infelicitet. *ibid.*
in Pannoniâ expeditionem parat: ab Andrea in Petri Regni suffecto pacatur. *ibid.*
Godefridum & Balduinum excommunicatos bello persequens, utrique reconciliatur. 178.c.
179.a
Lambertum Cortitem rebellare molientem ad deditionem compellit. 179.b
filium suum Henricum quinquennem Regem coronat. *ibid.*
Balduinum fugientem insequens nemâ depopulatur. *ibid.*
Gregorio VI. conuicto Pontificatum admittit, eidemque omniium consensu Clementem II. substituit. 181.a
ab eodem vnâ cum coniuge Imperator coronatur. *ibid.*
quando obierit, & ubi sepultus sit. 182.c
Henricus Conradi Teutoniarum Regis filius à patre ad bellum sacrum profecturo Rex creatur. 182.c
Henricus III. Henrici Imp. II. Germaniarum Regis filius patri succedit. 182.c
puer adhuc mæri subrahitur. 183.c
Adelberto Bremensi Archiepiscopo & Vverembergo Comiti nimium indulgens, Imperij statum variè turbat. 186.a. 188.c. 190.a
Bertham Othonis & Adelheidæ filiam ducit uxorem. 187.a
uxoris nullo crimine prolato, cum ea duortium parat. 190.a
sed conatibus eius Legatus Apostolicus resistit. *ibid.*
S. Annone ab aula dimisso, totum se vitis laxat. 191.c
electionem Gregorij VII. approbat. 191.c
Saxonum bello petir & subuagat. *ibid.*
Lotharingæ Ducatum filio suo Conrado confert. 193.a
Marchiam verò Antuerpiensem Godefrido suo ex sorore Ida nepoci. *ibid.*
in Papam insurgens, Regno priuatur. *ibid.*
cum substituto sibi Rege Rodolpho bellum gerit, eandemque superat. 193.c. 194.a
Romam obsidet. 194.a
Bertha defuncta, Ruscorum Regis filiam ducit uxorem. 195.b
in Thuringia cum Egberto Marchione bellum gerit. *ibid.*
eius cetera à Ludouico Comite resensita. 195.c. 196.a
magnam Italici partem sibi subiicit. 196.a
in eum filius, sed iustissima de causa, arma sumit. 196.b
Limburgensem debellat, & mox iterum in gratiam recipit. 203.b
Robertum Flandrensem Cameracum iniquitatem aggreditur. *ibid.*
eundem in gratiam recipit. *ibid.*
mortui Leodij. 204.b
sed quia anathemati innexus, diu manet infelpulua. *ibid.*
tandem liberatur. 206.b
Henricus IV. Henrici III. Imp. filius, specie testituende Reipublicæ cetera patre in iurgis. 204.a
mortuæ patri succedit. *ibid.*
Ducatum Limburgensem, Henrico ademptum, Godefrido Barbato confert. *ibid.*
cum exercitu in Italiam tendit. 205.b.c
eius cum Paschali Papa altercatio. *ibid.*
Pontificem cum multis Cardinalibus, donec lausitiam Episcoporum & Abbatum sibi permitantur, custodiæ mandat. 206.a
tandem Imperator coronatur. *ibid.*
Henrici Anglorum Regis filiam ducit uxorem. *ibid.*
sibi omnia licere ratus, plures contra se concitat. 207.a
à multis quidem timetur, sed ipse vicissim quoque multos timet. *ibid.*
inter ipsum tandem & Pontificem pax sancitur. 209.a, b, c
Falcoburgum destruit. 210.a
mortui. *ibid.*
eius epitaphium. *ibid.*
Henricus Friderici Imp. filius à patre ad Italicam expeditionem profecturo Rex creatur. 217.a
Lotharium Bonensem Præpositum in Leodensium Episcopatum instruit. 235.a
tandem Henrico Duci Louanensi concedit, ut cum consilio Capituli Episcopum quem vestit eligat. 236.a
ad recuperandam Terram sanctam, quartam expeditionem parat. 237.c
quando obierit. 238.a
Henricus I. filius Lamberti & Gerbergæ, Brabantie XX. Princeps. 270.a
cur à Lipsio appelletur noster Numa. *ibid.*
ab Hermanno quodam nobili dolose perimitur. *ibid.*
Henricus II. Liberti Balderici filius, XXII. Brabantie Princeps, patri successit. 281.a
à Florentio Hollandie Comite in bello capess, duobus malibus marcarum argenti redimitur. 282.a
relictis duobus filiis mortui. 287.b
Henricus III. Henrici II. filius, XXIII. Brabantie Princeps, patri successit. 288.b
uxorem duxit Gertrudem Roberti Flandri filiam. *ibid.*
à Gofuino in hastiludio cõfoditur. 288.c. 296.c
Richoldo Balduini Montensis viduæ aduersus Robertum belligeranti fere suppeditas. 291.b
Assigens ad extruendum inibi Monasterium liberare donat. 291.a
Henricus filius Godefridi III. Comitum Lothanicus Flandro de Comitatu Veromanduo- rum cum Francis Rege contendendi auxilia- tur. 299.b
ad bellum sacrum proficiscitur. *ibid.*
XXVII.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

XXVII. Brabantia Princeps, patri successit.

132. a
fratris sui Alberti Episcopi Leodiensis necem
vicifci parans, omnia Lotharii intrusi vastat.

135. c
ei ab Imp. conceditur, vt cum consensu Capitu-
luli quem velit Leodiensem Episcopum eli-
gat.

136. a
Henrico Comiti Namurcensi contra Hanno-
nem fert suppetias.

ibid. c
ad quartam expeditionem in Terram sanctam
proficiscitur.

138. a
auxiliaris Episcopi Vltraiektini contra Gel-
drom.

139. a
Hollandia ab expilatione vrbis Silanducens
redeuntibus pradam excoit.

ibid. b
relictis Othone, pro Philippo Imp. pugnat.

140. b
Philippo occiso, Othoni iterum nimiam addi-
ctus movet in Leodienses.

141. b
ab Episcopo Leodiensi excommunicatur. ibid. c
Franco contra Flandrum auxiliatur, & quat.

142. a
Regis Francorum filiam ducit uxorem. ibid. b
secundò Leodienses inuadit.

ibid.
cum Rege Francorum Gandavum obsidet, &
paulo post capit.

143. a
ad fructus eum Flandro in eum dum armis adigi-
tur.

ibid. b, c
Othoni Imp. contra Francum auxiliatur. 144. a
in pugna iuxta Tornasum commissa, fuga sibi
consult.

ibid. c
Othone relicto, partes Frederici Imp. sequitur.

145. a
expeditioni ois sacre se accingit. ibid.
Buncum Leprosarium iuxta Louaniam extruit.

ibid. b
varia Bruxellensibus privilegia concedit. 147. b
quando obiit, & vbi sepultus sit.

149. b
Antuerpiense pomerium auit. ibid.
Monasteria varia & alia pia loca eius tempore
instituta.

ibid. c
duas eius uxores, & ex his proles recensit. ibid.
Henricus V. Henrici IV. Brabantiq Ducis ex Ma-
thilde filius.

149. c
XXVIII. Brabantia Princeps, patri successit.

150. a
eius uxores & liberi. ibid. b
Vallis Ducis Monasterium condidit.

ibid. c
Coloniam frustra obsidet. 151. c
Colonienfium agros vastat.

ibid.
Randerodiam arcem demolitur. ibid.
Dalhemenses ob comitatum interceptum
obsidet & expugnat.

ibid.
quando obiit, & vbi sepultus sit. 156. b
quæ Monasteria eius tempore in Brabantia ere-
cta.

ibid. c
Henricus VI. Henrici V. Brabantia Ducis ex So-
phia filius ad Thuringia & Hassia Principa-
tum aspirans, tandem Hassiam obinet. 153. a, b
uxorem habuit Aladem Hugonis Burgundie
Ducis filiam.

156. c. 158. a

XXIX. Brabantia Princeps, patri successit ibi-
dem.

insignia Imperij sibi oblata ad Hollandia Com-
item restituit. ibid. b
Guilhelmi Imperatoris coronationi interest.

ibid. c
Episcopo Leodiensi subditorum rebellionem
patienti auxiliatur.

162. b
ab eoq; dimidiâ Mechlioiâ, & Hugardus
pagorumq; adiacentium iurisdictionem ob-
tinet.

ibid. & 164. a, b
cum Colonienfibus fœdus facit.

162. c
Flandros & Hollandos frustra conciliare ni-
tur.

163. a
S. Trudonenses obsidens, eosdem ad dedicio-
nem cogit.

164. c
tandem inter Flandros & Hollandos pacem
componit.

165. a
ne Clerus Henrico Leodiensi Episcopo vigesi-
mâ à Sede Apostolica impetratam pendat,
seuerè prohibet.

ibid. c
nouus ipsi cum Leodiensi oritur motus, sed
mox componitur.

166. a
tutela Hollandia Comitis ad ipsum deferretur.

167. a
ob Autlicorum suorum insolentiam Hollandia
pellitur.

ibid. a, b
Crucis signatus, antequam ad Terram sanctam
proficisceretur, obit.

ibid. c
& apud Prædicatores Louanii sepelitur. ibid.
quos filios reliquerit.

ibid. d
quæ loca pia eius tempore erecta. 168. a
Henricus Henrici VI. & Aleidis filius, Principatu
inetrus.

168. b
eundem cedit Ioanni fratri, ipseque Monasti-
cen proficetur.

170. a. 173. b
Henricus Andreas plebeius, à Comestello Loua-
nienfium Consul creatus.

179. a
Henricus Anglia Rex immunitati Ecclesiasticæ
insidiatur.

121. c
Thomam Cantuariensem variè affligit. 127. a
ob eadem Thomæ Cantuariensis, à filijs & Re-
ge Francorum bello peritur.

127. c
tandem in se reuersus, Martyrem humilitate
placet.

128. a
Guilhelmo Scotorum Rege capto, pacem cum
Francie Rege init.

ibid. c
Henricus & Richardus, filij Henrici Regis Ang-
lia, ob eadem Thomæ Cantuariensis in pa-
trem insurgunt.

127. c. 128. a
Henricus Anglia Rex Gallos insigni & cruento
prælio vincit & profligat.

131. c
Henricus VI. Anglia Regno pulsus, fœdus cum
Ludouico Franco contra Carolum Audacem
facit.

415. c
Eduardum IV. Anglia Regem Regno pellice
niruit.

ibid.
à Ludouico Gallie Rege Regno restituitur.

ibid.
Henricus VII. Anglia Rex, Philippum Austria-
cum benigne excipit.

154. b
tabulas veteris amicitiæ cum eodè renouat. ibi. c

EE 2 litte.

INDEX

R E R V M

litteras ad Guilielmum Crouiacum scribit. 518.c
 à Carolo V. Imp. abalienatur. 562.a
Henricus VIII. Angliæ Rex pro Pontifice arma
 sumit. 559.c
 Terrovanam obsidet. ibid.
 strenuè eum oppugnat & deditione capie. 550.a
 eandem solo aequat. ibid.
 Tornacum obsidet & capie. ibid.
 artem ibidem exstruit. ibid.
 in Angliam reuertitur. ibid.
 cum Carolo V. Imp. secretò agit. 555.d
 cum Belgis Picardiam vastat. 556.a
 fœdus cum Francisco Franciæ Rege contra
 Carolum V. Cæsarem facit. 571.a
 Cæsari bellum denuntiat. 572.c
 Protestantibus Germaniæ contra Cæsarem Caro-
 lum V. rebellantibus operâ suâ addit. 589.c
 Catharinam, Caroli V. materteram, repudiat, &
 Annam Boula nam ducit. 592.b,c
 Romæ coniugem illud cum Boulaina adulte-
 rium esse produciuntur. ibid.c
 declarat se caput Ecclesiæ Anglicanæ. ibid.
 Ioannem Fiseherum & Thomam Morem ca-
 pite plesti iubet. 598.b
 exercitum in Picardiam & io Bononiam contra
 Francos mittit. 612.a
 Bononiâ posita, in Angliam redit. 616.b
 mortuus. 645.b
**Henricus Aotioieosis à Turcia ad Nicopolim ca-
 pitus.** 365.b
Henricus Ardenneus Dux, Alberti Leodiensis
 Episcopi nepotis sui necem vicisci parat. 355.c
Henricus ab Ales Eques, reconciliatori Lou-
 oienfium cum Aleide Ducissa interfuit. 273.c
**Henricus Augustensis Episcopus Agneti Impe-
 ratrici à consiliis,** incestu amoris suspicionem
 incurrit. 181.c
**Henricus Aurelius Catharicam Medicinam du-
 cit.** 592.b
**Henricus Barrensis Comes Mariam Eduardi Re-
 gis Angliæ filiam ducit uxorem.** 289.a,b
 cum Guidone Flandro aduersos Philippum
 Pulchrum Francorum Regem fœdus init.
 292.b
Henricus Bauarus, Episcopus sic Vltraiectinus.
 561.a
 in eum Vltraiectini insurgunt, & quare. ibid.
 cum eis transigit, & in Germaniam abit. 564.c
 vide Vltraiectini, & Vltraiectum.
Henricus à Buttrathem obit. 379.c
Henricus à Bergis per Guilielmum à Monte
 Ioanni IV. Brabantie Duci iniuriæ redditur,
 & quo pretexta. 388.c
 eadem reconciliatur. 389.c
**Henricus Brunsvicanus contra Albertum Brande-
 burgicum cum aliis Principibus fœdus init.**
 670.b
 eius duo filij Carolus & Philippus io prælio
 contra Albertum perire. 671.a
 mortuo Mauritio Saxone, summus belli Imp-
 effectus, Brandenburgicum fugat. 672.a
Henricus Clungas, Patricius Bruzsellensis, capi-

tur, & carceri includitur. 394.a
**Henricus Domious de Coyck, Godefridi III. Com-
 itis Louanensis ex filia Comitissæ Lessensis fi-
 lius.** 230.b
 à Theodorico Hollstæ Comite capitur. 239.b
Henricus Diebier à Boscentibus vrbe eiecit.
 369.a
Henricus Disthæ Dominus Reioaldo Sichenarum
 Domino, quod ei deberet, vades dare co-
 gitur. 368.c
**Henricus Dux & VVilbertus Colonienfis Epis-
 copus, Caroli Crassi Imp. ad Godefridum**
 Normannorum Hugo ei rebellanti suentem
 Legati. 110.c
Henricus Eutloga Conradum Dominum Elsf-
 bon trucidat. 370.c
 capite hinc. ibid.
Heoricus Francorum Rex moriens Balthusum
 Flandrum consiliis liberorum suorum tuto-
 rem. 184.c
Henricus Rex Franciæ in Germania copias con-
 feribit. 649.a
 cum Mauritio Saxone fœdus contra Cæsarem
 init. 662.a
 classem suam cum Dragato pirata iungit. ibid.
 apertum se Cæsari hostem demonstrat. ibid.
 Belgarum onerarias in Hispaniam tendentes
 capite. 662.b
 Lotharingiam inuadit. 664.c
 Merim astu capie, & Argentoratam vsque ex-
 currit. 665.b,c
 à Germanis rogatus io Galliam reuertitur. ibid.
 Lotzenburgum inuadit. 666.a
 item Hanooniam, & ibi ciuitates aliquot oc-
 cupat. ibid.
 io Galliam reuertitur. ibid.b
 Duceem Aumatum contra Albertum Brande-
 burgicum, Cæsari reconciliatum, mittit. 668.a
 eadem ab eodem accipit. ibid.c
 per Duceem Vendomæ Hestinum capie. ibid.b
 Turcam contra Carolum V. aduocat. 671.b,c
 eum eiusdem classe Corsicam expugnat. ibid.c
 Arreliam per suos fœdè depopulatur. 672.b
 Cambræum sibi dedi postulat. ibid.
 Cambresio potitur. ibid.
 Vercellas per suos fraude occupat. ibid.c
 cum copiis Belgis aduocatur. 674.c
 per suos diuersa oppida capie & iocendit. ibid.
 item alia plurima. 675.a,b,c
 io Franciam, Cæsarem meum, quasi fugiens
 reuertitur. ibid.c & 676.b
 eius Dux Sirozza iofigni clade à Cæsarianis in
 Italia afficitur. 677.c
 per Brissacum in Pedemonte aliquot acres
 occupat. 678.a
 Atrebares item ex altera parte vexat. ibid.b
 Cæsarem in Italia per fraudem operâ Brissacci
 obinet. ibid.
 & alia item oppida. ibid.
 Vulpianum à se obtentum solo aequat. 680.a
 nauali prælio Belgas, licet magno suo detrimen-
 to, vincit. 680.c 681.a
 indu-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- inducias cum Philippo II. Hisp. Rege sancit.
684.c
Pontifici Paulo IV. contra Cæsarem Carolum
copias mittit. 686.c. 687.a
& quin prætexit. 686.c
Valentiam prope Mediolanum per suos obli-
det. 687.a
Leonarz Austriacæ iussa persolvit. 689.b
inducias cum Philippo II. Hisp. Rege factas
violat. 690.a
insignem cladem, amissa Nobilitate, tormen-
tis, &c. à Belgis accipit. 693.b.c
nihilominus alias copias colligit. 694.c
quibus conditionibus pacem cum Philippo II.
Hispaniarum Rege inicit. 701.a
in hautiludum fortè fortuna vulneratur, vnde
paulo post obit. 704.b
ante obitum forderet Margaretam Emanueli
Philiberto Sabaudæ in matrimonium iungi
cerat. ibid.c
Henricus Godefridi Barbatæ filius, facta insigni
donatione Monasterium Assligementi, ibidem
Monachico profectus. 114.b.c. 116.a
Henricus Heuerlæ Dominus foedus cum aliis
contra Ioannem IV. Ducem sancit. 391.c
Henricus ab Hougardia Leodiceos, privilegii
Academiz Louanicensis oblatantes, placat.
401.c
Henricus ab Immerstela Eques Antuerpiensis
moritur. 394.c
Henricus Ioannis III. Brabantiz Ducis filius
Ioannis Nortmanniz Ducis filiam ducit ux-
orem. 114.b
Henricus Langravius, cognomento Raspe, Fre-
derico II. Imp. excommunicato subrengatur,
356.a
Henricus à Lecca per Guilielmum à Manne
Ioanni IV. Brabantiz Ducem ius redditur, &
quare. 358.c
eodem reconciliatur. 389.c
exercitum io Boëmos ducit. 393.b
Henricus Leo Dux Saxoniz ex Brabantia &
vicinis locis totas colonias in Vandaliam ac Va-
gram ducit. 115.a
Henricus Leodienfis Episcopus, Guilielmi Impe-
ratoris coronationi interfuit. 118.c
vt quædam Brabantiz Duci oppignorata redi-
mat, à Sede Apostolica vigintiannu redituum
Cleri impetrat. 161.c
sed à Brabantiz Clero non obtinet. ibid.
simulacra pace Sancti-Trudonem veniens, sibi
minus fauentes Magistratu mouet. ibidem,
& 166.a
diores ab vrbe profugos sub interminatione
demolitionis adium reuocat. 166.a
ne in posthum rebellionem moliantur, eorum
benè municiam euicari imponit. ibid.
Mechliniam obsidet, sed mox eandem desert.
170.a
turrim apud VVijcæ fœditus euerit. ibid.b
castrum Hergia dictum expilat. ibid.
Simonia consilius in Concilio Lugdunensi
deponitur. 179.b
quot annis superuixit. ibid.b.c
Henricus Lambergensis ab Henrico III. Imp.
subactus, mox iterum to gratiam recipitur.
104.b
à filio Henrici Imp. custodiz incipitur. 104.c
Ducatum sibi ademptum repetere cecat. 105.a
Henricus Louanienfis contra Stadingos hereticos
bellum suscipit. 148.a
Henricus Ludouici Thuringiz Langrauij frater,
sibi Thuringiam & Hassiam, exclusa Sophis,
vindicat. 151.a
contra Conradum Frederici Imp. filium, Rex
Romanorum creatur. ibid.b
sine liberis moritur. ibid.
Henricus Lutzenburgensis de Nameroo cum
Martha Balduini Augusti viduæ contendit.
174.b
in pradio ad VVoringam castrum commisso à
Brabantia cadit. 186.c
Margaretam Iosonis I. Brabantiz Ducis fi-
liam ducit vxorem. 188.b
Alberto Imp. cæso succedit. 199.c
Stapulam auenæ, salis, & piscium, pridem Me-
chliniensibus concessam, Antuerpiensibus re-
stituit. ibid.
vt coronetur, Romam proficiscitur. 300.c
Mediolani corona ferrea ex more coronatur.
ibid.
Brixiam rebellantem expugnat & muris nu-
dat. 300.c. 301.a
eius in vrbem introitum Rex Siciliæ & alij
impedire conantur. 301.a
tandem tamen coronatur. ibid.
moritur. 301.a
Henricus à Mera ad Patrificem pro impetranda
Academiz Louanienfis priuilegiis nititur.
403.c
Henricus Namurensis Comes Godefridum Lo-
uaniensem ad Hagam Carnariam bello supe-
rat. 116.a.b
Henricus Nassuina, Legatus Caroli Austriaci ad
Franciscum Valesium Franciz Regem. 115.a
à Carolo V. Imp. Aimeriz Regulo cum exerci-
tu in subsidium contra Gallos mittitur. 113.b
apud Lutzenburgos oppida aliquot, suscepto
cum Marcenis bello, occupat. ibid.
cum Marceno inducias facit. ibid.
Maseriam ad Monsam obsidet. ibid.c
solum obsidione, in Belgium redit. ibid.
nomine Caroli V. Tornaci inauguratur. ibid.
pro eodem Picardiam inuadit. 603.b
Peronam obsidet. ibid.c
iterum eam relinquit. ibid.
Henricus nothus occupat Regnum Castellæ, Pe-
tro fratre secuti percussio. 342.c
Henricus Oldenborgensis Comes io expeditione
contra Stadingos hereticos suscipit occumbit.
149.a
Henricus Othonis Geldriz Comitis frater, Leo-
dientis Episcopus eligitur. 160.b
sacris Ordinibus inuicari detrectans, subditi-
m

INDEX

rum rebellionem patitur. 161.b
Henricus Othonis Saxonum Ducis filius à Com-
rado moriente Germanie Rex designatur. 116.b
vnde dictus fit Auceps. ibid.
eum Carolo Simplice pacem firmat. 117.a
de Simonia extirpanda voto facto, Hungaros
patris ad interfectionem delet. ibid. b
cum Roberto Francie Rege pacem firmat.
ibid. e
inter Rhenum & Mosellam omnia depopula-
tur. 118.a
Lotharingie Regnum ei à Carolo restituitur.
ibid. b
eum Hungaris in novem annos pacem coen-
ponit. ibid
Tulpiacum oppidum vi expugnat. ibid. e
item Bretnaburch, Sclausique tributum im-
ponit. 119.a
Hungarorum triginta sex millia sternit. 111.a
ab Hethiberto Theodorici castellum obtinet, ei-
que Hammum & Peronam concedit. 113.a
Boloni in gratiam recepto plurima ipsi ablata
restituunt. ibid. b
moritur. ibid. e
Henricus Henrici Germanie Regis filius Lotha-
ringie Regnum à fratre Othone impetrat.
115.a
Henricus Princeps Palatinus ad quartam expedi-
tionem in Terram sanctâ proficiscitur. 118.a
Othoni, iam excommunicato fauens, Mogun-
tinam regionem vastat. 121.b
Henricus Papa, Patricius Louanienfis, à Cou-
rello Louanienfium Consul creatus. 119.a
ciuium Diffensionum defensor, à Thoma eius
loci Domino occiditur. 120.a, b
Henricus, Roberti Francorum Regis filius, Rhe-
nis coronatur. 123.b
infigante matre, in patrem insurgit. ibid. e
agente VVilhelmo S. Benigni Abbate, eidem
reconciliatur. ibid.
Henricus Saxonie & Thuringie Dux rebellio-
nem contra Conradum Regem mouent, pru-
dencia eius pacatur. 125.a
Henricus Saxonie Dux ad quartam expeditio-
nem in Terram sanctam proficiscitur. 118.a
Henricus Thuringie Landgrauus, Henrici V.
Brabantie filius. 120.e
Henricus VVitemannus Conradum Dominum
ab Elsbos trucidat. 120.e
Hensberga à Cluio obfidecur. 616.e
ei Arichotanus commercium infert. ibid.
per Aurantium ab obfidiōne liberatur. 627.a
Hensberganus de Brabantie preda agit. 361.a
Bruxellis in carcerem conicitur. 394.a
sub fide data, se certo die reuerfurum, dimitti-
tur. 395.a
sed fallit. ibid.
Hephi Danorum Regis Hemmingi ad Carolum
Magnum Imp. Legatus. 57.a
Heraclius Imperator Christianus Cosroem
Persarum Regem variis locis miraculose pro-

RERVM

figat. 8.b
eundem fugientem insequitur, eidemque præ-
ter villas & arcis plurimas trecenta signa mi-
licaria eripit. ibid. e
cum Syroë eius filio pacem componit, lignum-
que S. Crucis ab eodem intactum restitutum,
Ierofolymam refert. ibid.
factus Monothelita, à Saracenis turpiter supe-
ratur. 10.a
Heraclius Patriarcha Ierofolymitanus, Principes
Christianos ad tertium bellum sacrum horta-
tur, in Galliam & Angliam proficiscitur.
121.e
Heregifus Dux Beneuentanus Carolum Magnū
contra se venientem muneribus & obfidibus
placet. 50.b
Herena Imperatrix Græcorum, de pace confir-
manda legationem ad Carolum Magnum
Imp. mittit. 51.e
Herenburgh Saxonie castrum à Carolo Magno
restratum. 48. e. 49. b
à Saxonū inuisione miraculose seruatur. 49.a
Herialdus Rex Danorum, impetrat à Ludouico
Pio Imp. pace, cum suis Mogunzie baptizatur.
65.a
non indonatus ab Imp. remittitur. ibid.
Heribaldus offert S. VVillibordo Ecclesiam in
Marium. 11. e. 16.a
Heribertus Comes, relictō Oddone, Carolina
Simplicem in Francorū Regnum eleuat. 116.a
Roberto deinde fratri Oddonis aduersus Ca-
rolum fruet. 126.e
quo licet interempto ad Carolum tamen redi-
re decreuit. 127.e
cum complicitibus Rodulfum Burgundum di-
gens, Carolum subdole in custodiam conij-
cit. 128.a
inter ipsum & Rodulfum Regem simulas or-
ta. 129.b
Carolus è custodia dimittit, eaque de re literas
ad Pontificem scribit. ibid.
eundem iterum custodiæ mandat. ibid. e
inimicitia inter ipsum & Hugonem Comitem
exortæ. ibid.
castellum Theodorici sibi ereptum recipit.
132.e
Henrico Regi Theodorici castellum credit, ab
eoque Hammum & Peronam obtinet. 111.a
cum Hugone pacem init. ibid. b
recepto Theodorici Castello, VValonem in
vincula conicit. 131. c. 134.a
Frodoardum Scriptorem sub custodia detinet.
135.a
cum filio suo æquiuoco, Ludouico IV. Regi fe
submitit. 136.a
moritur. ibid. a, b
Heribertus & Robertus fratres Catalanensem
urbem vastant. 146.e
Heriduicus sororius VVafariz. 41.a
Heringerus Hattoni in Archiepiscopatu Mo-
guntino succedit. 113.b
Herioldus & Regnifidus Hemmingo Dano-
rum

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- rum Regi subleuatur. 57. a
Hermannus Lotharingus contra Henricum Imperatorem à Papa depositum Rex constituitur. 194. b
Hermannus Comes de Cuyck Florentium Nigrum cruciat. 112. a
Hermannus Thuringie Landgrauus ab Orhone Imp. bello petitur. 241. c
S. Hermelendis virgo Brabantia quando & ubi claruerit. 7. c
duodennis virginitatem suam Deo vouet. ibid.
post mortem miraculis clara, à Pipino de Landis è tumulo leuatur, ibique ab eodem sanctarum Virgionum Monasterium extruitur. 7. c. 8. a
eius natalis dies quotannis Hugardie celebratur. 8. a
Hermenfridus Ecclesiasticarum rerum inuasor cum suis male perit. 155. b. c. 156. b
Hernulfus Dux infeliceiter contra Boemos rebellinnes medicantes pugnat. 76. a
Heritallum Godefridus III. Comes Louanienfis Episcopo Leodiensi oppugnorat. 117. c
Herueus Archiepiscopus Rhenensis de correctione monum. & Ecclesiastica disciplina restituenda Concilium celebrat. 112. c
inter Carolum simplicem & Principes Francorum pacem componit. 116. b
quando obicit. 117. b
Hesdinum à Balduino Flandro Francie Regi concessum. 238. c
à Gallis obidetur & capitur. 605. b
Hesdinum nouum munitur. 676. c. 677. a
Heusdena, vnde Holsdena.
Heusdenfes Buscoducensibus iofefsi, à Ioanne I. Brabantie Duce domantur. 178. c
Hiberni, fidei predicatorum, quibus occasionibus in Belgium venerint. 14. c
Hieronymus Longus, proditor ciuitatis Louanienfis, capitur & suspenditur. 625. b
Hieronymus Moronus è carcere dimittitur. 567. b
Hicronymus à Praga comburitur. 382. c
eius historia relata. 383. a. b
S. Hilarij basilica à Saracenis exusta. 11. c
Hildebrand Colonienfis Archiepiscopus quando vixit. 55. c
Hildebrand filius Grimoldi à Sieberto Rege in Regnum adoptatur. 112. a
Dagoberto filio dicti Sieberti fraudulenter attonfo, ad Regnum euellit. ibid. b
in praelio interimitur. ibid. c
Hildebrand Pontifex creatus, Gregorius Septimus appellatur. 191. a
qualis fuerit. ibid.
Hildegardis coniux Caroli Magni, ubi & quando obicit. 52. a
Hidericus, nomine Rex Francorum, non re, in Monasterium detruhitur. 39. a
Hidericus, vnde Childericus.
Hilduinus Archiepiscopus in Ludouicum Pium Imp. insurgit. 66. a
Hilduinus Colonienfis Episcopatum à Carolo Caluo oblinet. 88. a
Hilduinus Simoniaci Leodienfis Episcopatum innadere tentat. 137. a
Hilinus Varinacensis cum creceotis equibus Comiti Louanienfi aduersus Hannonem fert suppetas. 130. c
Hinemarum Rhenensis Archiepiscopus Carolo Caluo Lotharingum inuadenti fauet. 87. c
Synodo in Neustria celebrata preest. 91. c
Hugonem Lotharij nothum à Lotharingis inestatione desistere hortatur. ibid.
Hirgis castrum ab Henrico Leodiensi Episcopo expugnatum diripitur. 270. b
Hispani pacem Caroli Magni Imp. expetunt. 56. b
Gallus è Regno Neapolitano eijcunt. 509. b. c
inde bellum inter Gallos, & Hispanos recurrat. ibid.
contra Belgas coniurant, & qua occasione. 546. c. 547. a
contra Carolum Austricum Regem suum rebellionem plurimi meditantur. 547. b
exercitum eoferunt. ibid.
ciuitates aliquot expugnant. 548. c
quibus tredecim aliis ciuitates se iungunt. 549. a
Proregem Card. Valledoleto fugant. ibid.
eundem carceri mancipant. ibid.
Reginam Ioanna, mulier mentis inopem, in suam sententiam pertrahere frustra nituntur. ibid.
eorum rebellionem facinora recensentur. ibid. c
Hispania tota à Saracenis subacta. 34. b
à Draguro pirata Turcico infestatur. 659. c
Hispaniola à Christophoro Columbo detegitur. 490. a
Hollandi Henrico III. Imperatori cum Balduino Flandro bellum gerenti suppetas ferunt. 175. c
ad tertium bellum sacrum proficiscuntur. 231. c
iam pene à Flandris subacti, eodem vicilim expellunt. 296. c. 297. a
cum Osterlingis bellum gerunt. 419. b
Hollandi Aquilonares seditionem concitant, & quare. 484. a
aperte rebellant, & signa militaria erigunt, dicti Casenbroij. 485. a
Harlemi aliquos è Magistratu occidunt. ibid.
Leidam oppugnant, sed repelluntur. ibid.
alteram eadem accipiunt. ibid. c
tertib. eundem. 486. a
pacem petunt, & impetrant. ibid.
Hollandie Comitatus quando corperit. 84. c.
123. c. 124. 2. b
Holsdreyen locus super Albam fluium situs. 53. b
Homborch castrum à VVilais destructum, à Carolo Magno Imp. restituitur. 56. c
Homicida, apud Bruxellenses quo modo plectendur. 147. b
si ab exilio reuocetur, ei ex Lege Ioannis III. Brabantie Ducis bona restituenda. 320. b
nisi placatus casu consanguineis, patriæ non restituendus. 150. b
ob

INDEX R E R V M

ob Homicidia in exilium missi, à Brabantia non recipiendi. 330.b
Honesurcum per Belgas Frâcis eripitur. 454.b
Honorius Papa moritur. 112.a
Horatius Farnesius Dianam, filiam Henrici Francie Regis, ducit uxorem. 661.b
ad Hefdini arcem, cuniculis fortuito igne accensis, in frustra discerpitur. 670.a
Horoheim locus Saxonie, ubi Saxones Grifonem cum Pipino pacificare tentant. 38.c
Horologium infigne ab Aarone Perfarum Rege ad Carolum Magnum Imp. missum. 55.b
Horrentium villa Balderico Leodienfium Episcopo à Lamberto Comite Louanienfi cur assignata. 166.c
Hortus Danorum Rex cum Guduym fratri filio bellum gerit. 78.b
Hofdena vicus victoriarum Brabantinorum de Hollandia relata celebris. 139.b
Hofdena à Ioanne I. Brabantie Duce expugnata. 181.b
de eius dominio inter Ioannem III. Brabantie Ducem & Comitem Saffebergensem orta contentio. 326.c, 317.a
quomodo Hollandie Comiti vendita, manet subliminibus Duci Brabantie. 317.a
Guilielmo Hollandie Comiti pacis inter Brabantum & Flandrum conciliatori conceditur. 335.b
Hospitalitas S. Gertrudis erga viros Apostolicos commendatur. 13.c
Hostia sacra diuinitus media ex parte in carnem versa conspiciuntur. 188.a
Bruxellæ à iudicis pugionibus confossa, eruere aspergitur. 343.c
Housa Margarete Ludonici Flandrie Comitissæ uxoris doci assignata. 335.a
Houloinga rex à Maximiliano Philippi Austriaci tutore capitur. 460.c
Hoyenses VVarenie castrum extruunt. 164.a, b
Muhul castrum frustrâ tentant. ibid. b
ab Episcopo Leodienfi iniuria affecti, Ducia Brabantie opem implorât & obciunt. 32.a, 1
inuicem Leuie reconciliantur. ibid.
Hoyum onpidum à Balduino iuniore exultum. 179.c, 180.a
Hringum campus Hungaris à Caroli Magni Ducibus adeptus. 51.c
D. Huberti mons à Comite Hannonienfi Balduino vastatur. 131.b
S. Hubertus corpus S. Lamberti miraculis illustre Leodium refert, vnaq; sedè Episcopalem. 25.a
Leodium à Carolo Martello dono accipit. 33.a
in Taxandria & Brachbanto fidem prædicat. ibid. b
inde & ex Arduenna idololatriam proligat. ibid.
Hallis Ecclesiam consecrasset fertur. ibid. c
emergentes tartareis vocibus euilantes curat. 34.a
Fura in oratione expirat. ibid.
corpus eius Fura Leodium transfertur. ibid.

Hubertus, faber lignarius, Monasterij à Vvibus Anabaptistis, quod in eos iocatus esset, interfectus. 191.c
Hugardia ciuitas vbi sita. 82.a
Natalis S. Hermelendis virginis ibidem quod otannis solemniter celebratur. ibid.
ibidem à Balderico Leodienfium Episcopo castrum extruunt, Lamberto Louanienfium Comite nequidquam reclamante. 168.b
quando cum vicinis pagis ad Brabantie Ducis iurisdictionem deuenit. 161.b
& qua de causa. 164.a, b
Hugardienfe collegium fundat Alpait. 25.b
Hugo Abbas à Ludouico Balbo iam moribundo filij eius Ludouici curam accipit. 90.c
eundem & Carlomanum eius fratrem in Reges coronari procurat. 101.a
partem Regni filiorum Balbi Carlomanno restitui postulat. 106.c
Hugo Angie Dominus à Balduino Hannonie Comite ad Brabantum deficit. 116.b, c
Hugo Burggrauius Lifenachi, Legatus Alberti Saxoniæ. 101.a
Hugo Caperus Frâcie regnâ vsurpat. 130.c, 114.c
an fuerit ex stirpe Carolina. 154.c
Rex Francie coronatur. ibid.
à Carolo Lotharij defuncti Regis fratre armis impetitur. 131.a
multis suorum castris turpiter fugit. ibid.
Arnulfum Rhemenfem Archiepiscopum in carcerem retrudit. 158.a
Hugo Cappellanus B. Brunonis Carthusianorum Fundatoris socius. 198.a
Hugo, Caroli Magni filius naturalis, coniurationis suspitione aduersus Ludouicum Imp. laborans, in Monasterium detruditur. 62.c
5. Hugo Granianopolitanus Episcopus, Brunoni cum sociis penitentia se tradentibus Carthasiam eremum concedit. 198.b
Hugo, Heriberti filius, cum Arnaldo de Rhemef Archiepiscopo conuendit. 138.a, b, c
Synodi sententia obedire detrectans excommunicatur. ibid. b, c
Hugo Italie Rex Romam obsidet. 132.c
Hugo Leodienfis Episcopus Othonis excommunicationem & ab Impere depositionem in Diocesi sua promulgat. 241.b
Henricum Brabantie Ducem Leodienfis vatri vastantem excommunicat. ibid. c
eundem armis insequitur. ibid.
Themenfium agros depopulat. 242.c
Leuiam & Hannuti arcem expugnat. ibid.
expeditione sacra se accingit. 245.a
castella de Muba & de VValeuc occupat. 246.c
ob venditam Brabantie Duci Mechliniam submoetur. 294.a
Hugo Lotharij Regis ex VValdra filius. 87.b
Ludouici Balbi Regnum infestat. 95.c
vtrâ corporis deflatur sub excommunicationis interminatione à Synodo in Neuftria celebrata moeretur. ibid.
mortuus

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

mortuo Balbo, patris sui Regnum iterum occupare tentat. 102.b
 illum Balbi filij bello aggrediuntur. 104.a
 iterum Lotharingam intestat. 107.b
 Godefridum Nortmannum in partes suas trahit. 110.b. 112.a
 excecatur, & in Monasteriū recluditur. 112.a
 Hugo Ludouici Pij Imp. Aulicus, in ipsum conspirat. 66.a
 Hugo Philippi Francorum Regis frater ad recuperandam Terram sanctam proficiscitur. 100.b
 Hugo Princeps Ludouicum IV. Regem custodire tradit. 117.b
 Rhemor frustra cum Hogone Heriberti filio obfidet. 138.a
 inter ipsum & Ludouicum Regem pactū inducit. ibid.b
 vñ cum intruso Hugone Episcopo Synodice excommunicatur. ibid.c
 eius excommunicationem Papa confirmat. 139.a.b
 Regi reconciliatur. ibid.b
 moritur. 144.b
 Hugo filius Hogonis Principis Lothario se tradens ab eo Dux constituitur, Pictauiensemq. pagum obtinet. 145.c
 Hugo Roberti Regis filius, parte cæso, Carolum persequi desinit. 127.c
 Eduardus Anglorum Regis filiam vxorem ducit. 129.a
 inter ipsum & Heribertum Comitem simulas orta. ibid.c
 pacantur. 131.b
 cum Hugone filio Richardi Burgundiam pacificè partitur. ibid.c
 Henrici Germanie Regis filiam vxorem ducit. 134.a
 Ludouici Regis filiam à sacro Fonte suscipit. 136.b
 ab eodem Dux Francie & Burgundie delegatur. ibid.
 eundem à Normannis fraude circumuentum libertati restituere facit. 137.a
 restitutum cum reliquis Regni Principibus fidelicis iuramentum iterat. ibid.c
 Hugolinus Othenis Episcopus Fredericum II. Imperatorem Romæ coronat. 146.a
 Hugonetus Cancellarius, Legatus Marie Ducis Brabantie ad Ludouicum Regem Gallie. 450.c
 à furibunda Gandanensium plebe occiditur. 451.a
 Humbertus Presbyter S. Veroni Confessoris Nalem diuinitus cognoscit. 79.b
 eius Reliquias cum Castrilocom translatit. ibid.
 Hunaldus Aquitanie Dux rebellare tentans, à Pipino & Carlomanno fugatur. 36.c
 à Carolo & Carlomanno Pipini filius subigatur. 45.b.c
 Hunfredus Clocestrie Dux ducit Jacobum Hollandiam, viuentis eius prioris marito Ioanne IV.

Brabantie Duce, in vxorem. 386.b
 cum eadem in Hannoniā venit. ibid.
 Ioannem Bauarū veneno extingui curat. ibid.c
 Brantiam in Hannoniā munit. 397.a
 à Brabantis caditur. ibid.
 in Angliā abit, paraturus ea, quæ pro duello cum Philippo Burgundo committendo necessaria futura. 398.c
 à Philippo Burgundo navalī prælio superatur. 400.b. 401.b
 aliam vxorem ducit. 400.b.c
 Hungari in Catholicos seuentes, à Carolo Magno domini. 50.c
 eorum Dux baptizatur. 51.c
 ab Arnolpho Imperatore contra Zuendebaldum rebellionem mouentem euocati. 113.c
 Longobardiam, Galliam, Germaniam & Italiam vastant. 122.a
 Bauaros magna elade afficiunt. 122.b
 Saxoniam & Thuringiam depopulantur. ibid.c
 123.b
 Francos fugant. 125.a
 iterum Alemanniam vastant, sed non impune. 125.a
 ab Henrico Rege parē ad internecionem delicti. 127.b
 cum eodem in nouem annos pæsem firmant. 128.b
 Berengarij ductu Italiam depopulantur. ibid.
 plurimi in Gallia sternuntur. ibid.c
 ad triginta sex milia ab Henrico Germanie Rege cæsi. 132.c
 Aquitaniam depopulantur. 139.c
 item Lotharingam & Brabantiam. 140.c
 141.a
 ad Lobienſe Comitiū diuinitus siliuntur. 141.b
 à S. Guiberto nonnulli ad Christum conuertuntur. ibid.
 insigni elade ab Othone Imp. affecti. 142.c
 144.a

I.

Iacoba, filia Guilielmi Hollandie & Hannoniæ Comitiss defuncti filia, Ioanni IV. Brabantie Duci despondetur. 386.c
 eius tutelam sibi Ioannes Bauarus Episcopus Leodiensis arrogat. 387.b
 Gorichemum à Bauaro sibi ereptum recuperat. ibid.
 in Brabantiam venit. 391.a
 matronæ Hollandie ab ea remouentur. ibid.
 à matre, quæ Ioannem eius maritum, ut matronæ Hollandie eidem restituerentur, rogat, nec tamen imperatæ, in Hannoniā abducitur. ibid.c
 inuitam se ei iunctam fuisse dicitur. 392.a
 à Philippo Comite S. Pauli Hofdenam ducitur. 393.a
 Arnoldi à Seuenbergen fidei committitur. ibid.
 in Angliam nauigat. 396.a
 ad Pontificem pro diuortio mittit. ibid.
 pen-

INDEX R E R V M

pendente licet adhuc lite, ipsa Hunfredo Clo-
cestrio Duci oubit. ibid.
cum marito Hunfredo in Hannoniam redit.
396.b
per Florentiensem à Kythos Schoonhouis in
Hollandia obsidet. 397.b
à Ioanne IV. Montibus Hannoniæ obsidetur.
399.b
vel inuita pacem eum eo inuit, & Philippo Burg-
undo custodienda traditur. ibid.c. & 400.a
è custodia Gandauensi quorundam ope elabi-
tur. 400.a
& in Hollandiam venit. ibid.
Harlemum obsidet. 401.b
Ioannem VVickerkanum ad Alfen pagum vin-
cit. ibid.
Equites erexit. ibidem.
Hornam Frisiz tentat. ibid.
præter leges pacis inuit Borfelio nubit. 416.b
quem vt à Philippo Burgundo captum reci-
piat, patrias ditiones Burgundo resignat. ibid.
S. Iacobi Apostoli sepulchrum Arabibus Com-
positellam vastantibus miraculose seruatur ille-
sum. 156.c
S. Iacobi Apostoli cultor insignis Fernandus
Magnus, eiusque ope ciuitates varias Mauris
admit. 174.c
Iacobus à Reuilla factiosus homo Comitem suum
Flandriæ pellit. 318.b
eo agente, Flandriæ Anglo se iungunt aduersus
Fræcum. 310.a
eadem Gandau in populari tumultu occidi-
tur. 311.c
Iacobus Aueniensis primus ex Belgis ad terrum
bellum sacrum cum septem milibus proficisci-
tur. 311.c
Iacobus Cheualerius Ioanni IV. Brabantie Du-
ci infidias struit. 401.c
capitur, præter spem seruatur. ibid.
Iacobus Ghistellius, à Maximiliano, post pacem
Flandriæ concessam, Gandau Præfectus con-
stituitur. 468.b
à Brugenfibus capitur. 473.c
ab ipsèd capite plectitur. 474.c
Iacobus Haluini in pugna Blangiacæ caditur.
455.c
Iacobus de Leut Namurceofibus Haabaniam in-
cursantibus se egregie opponit. 368.b
Iacobus Masius Philippo II. Ditiones Belgicas à
patre Casare sibi traditas acceptanti, Oratione
publica nomine Ordinum respondet. 681.b
item Mariz Austriacæ, Gubernatione Belgij
defungenti. 684.a
Iacobus Mindenensis noui tumultus contra Epi-
scopum Viraiedenensem auctor. 568.b
Iacobus ab Oltburgo, Presbyter Brugenfis, popu-
lum ne ab Vrbanò ad Clementem Antipapam
deficiat, hortatur. 361.b
Iacobus S. Pauli Comes, frater Philippi Pulchri,
Flandriæ præficitur. 294.a
Iamaica à Christophoro Columbo detegitur.
490.a

Isaïar Colignius, Francie Ammiralibus, Duacum
per fraudem occupare tentat. 690.a
Fatum D. Quintini à Sabudo pro Philippo II.
obferum eum milite inerat. 692.b
capta vrbe & ipse capitur. 694.b
Leonoclastæ nostri temporis de Synodo Franco-
fordienfi sub Carolo Magno celebrata frustra
gloriantur. 511.b
Iconomachi primi innotescunt Iudæi & Sarace-
ni. 34.c. & seqq.
Ida Godefridi Lotharingæ Ducis filia, mater
Godefridi Regis Ierosolymorum. 190.c
Circus Comitum nubit. 214.b
Idololatris ex Arduenna, Taxandria & Brachba-
to, à S. Huberto profigata. 33.b.c
Idolum Saxoniæ, Irminifol nuncupatum, à Ca-
rolo Magno destructum. 46.b
Iceniunt triduum à Carolo Magno in Hun-
garos expeditionem mouente inditum. 50.c
Ierosolyma à Saracenis Heracio erepta. 10.a
in expeditione sacra à Christianis recepta. 102.b
ei Godefridus Bullonius præficitur. ibid.c
à Barbaris iterum occupata. 131.b
cur à Conradino Sultano muris nudata. 146.a
à Frederico II. Imp. recuperata. 147.b
Ierosolymam deuotionis ergo petentes Christia-
ni, ab Arabibus ad quinque millia caduntur.
186.c
Iesse Episcopus Ambianensis, Caroli Magni Imp.
ad Hereniam Græcorum Imperatricem Lega-
tus. 51.c
in Ludouicum Pium Imp. insurgit. 66.a
Ignicus Velafcus à Carolo V. Imp. Hispaniarum
Rege, aduersus rebelles Hispanos summus bel-
li dux constituitur. 550.b
Torrefillam ciuitatem vi capie. 551.a
Ignis sacer carnem ad ossa vsque consumens, plo-
rimos inuadit. 316.a
Imagines omnes à Gixido Saracenorum Princi-
pe in Oriente aboleri iussæ. 55.a
Imagines Sanctorum honorandæ. 51.a
quænam iis adoratio impendenda, quæ non.
ibid.c
Imagines Sanctorum Ecclesiæ B. Petri, relatum
Formosi corpus saluatur. 122.a
Imagines plures Deiparæ Virginis à Sophia S. E-
lisabethæ filia locis religiosus relictæ. 253.c.
254.a
vna Viloordiz in Monasterio Virginum, Diuæ
Consolatricis nomine. 253.c
tres alias Machildi maris sui forori dedit, qua-
rum vna collocata Grauesendæ Hollandiæ;
ibid.
altera Harlemi. 254.a
altera Hallis Hannoniæ. ibid.
Imaginum cultum abolere conatur Constantinus
Coproymus. 44.c. 45.3
Imbercurius, Legatus Mariz Ducis Brabantie
ad Ludouicum Regem Galliar. 450.c
à furibunda Gandauenfium plebe occiditur.
411.a
Immo, Consiliarius quondam Brunonis Ducis,
Lotha.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Lotharienses ad defectionem inducit. 345.b
Imperatorem consecrandi ritus pulchre expressi. 169.b
Imperatores duo in schismate, Philippus & Orto. 238.b
Imperij status tempore Henrici filij Henrici II. Imp. variè conturbat. 186.a
Imperij Vacantia Eduarde Angliæ Regicæ concessa. 318.e
Impressoria ars quando primum inuenta. 419.b
Incendiaris apud Bruxellenses quo modo puniendus. 247.b
India gravissima peste laborat. 325.e
Inducit decennales tempore Frederici II Imp. inter Christianos & Saracenos constituit. 147.e
Infans triginta dierum loquens. 4.a
Infantissimæ Dux, præfente Cæsare Carolo V. Regium Præfectum vulnerat. 612.a
Infestus à Cæsare puniatur. ibid.b
Infirmi unitatem mentis B. Virginis Bruxellæ recipiant. 223.e
Innocentius Papa, Petri Leonis potentiam veritatis, Leodium ad Imp. Henricum, quem ibidem coronavit, proficiat. 212.a
Presbyteros consurgens excommunicat. ibid.
ab Imperatore Romam deducitur. ibid.b
Innocentius III. Cælestino III. in Pontificatu succedit. 238.b
Ochoosum Imp. coronat. 242.a
eundem Ecclesiæ bona intrudentem excommunicat, & Imperio priuat. ibid.
expeditionem sacram indicit. 245.a
Innocentius IV. Papa creatur. 255.a
Cardinalibus rubrum pileum assignat, & quare. ibid.
Fredericum II. in Concilio Lugdunensi Imperio priuat. ibid.e
Innocentius VI. Papa pacem inter Eduardum III. Angliæ & Joannem Franciæ Reges componit. 336.b.e
quando obierit. 340.b
Inquisitio in Regnum Neapolitanum introducit. 649.b
Inquisitio à Paulo IV. instituit. 705.a
Inquisitores & Censores à VVenceslao Brabantie Duce constituuntur in eos qui Magistratum non bene administrant. 346.c
I M T E R I M, qualis libellus. 610.b
qui eum cooscipierint, & cuius iussu, & quare. ibid.
publicatur. 651.b
in plerisque locis contemnitur. 657.a
Interregnum in Imperio Romano post mortem Maximiliani. 145.b
Instituendi Episcopos & Abbates Privilegium ab Henrico IV. Imp. Paschali extorrem, in Concilio Lateranensi renovatur. 206.b.c
Inasiores Abbatum, causæ multorum malorum in Gallia. 74.c
Inundatio maris, quæ septuaginta duo pagi absorpsit, circa Dordracum. 395.b.e
Ioanna, vxor Antonijs Burgundi, moritur. 374.b

eius encomium. ibid.
Ioanna, filia Ferdinandi Arragooiæ Regis, per Maximilianum Rom. Regis Legatos Philippo filio in vxorem petitur. 477.c
Philippo desponsata, insigni classe ex Hispania in Zelandiam aduehitur. 495.b
à Philippo Liex in Brabantia extipitur. ibid.e
pari Leonoræ. 498.b
cum marito Philippo Austriaco in Hispaniam proficiunt. 506.b.e
Claudius, filio suo Carolo desponsatæ, insignem adamantem donat. ibid.e
cum marito in Hispania vbiq; magifice extipitur. 507.a.b
Tolerum eum maxima pompa ingreditur. ibid.
à Regina matris sua excipitur. ibid.e
heres Regni Hispaniarum declaratur. ibid.
Arragoni iurat. 508.a
marita in Belgium redeunte, ipsa in Hispania, donec pepererit, manet. ibid.
Ferdinandum parit. ibid.e
Bruxellis, post celebratas matri Elisabethæ exequias, Regina Castellæ, &c. acciatur. 512.a
Mariam filiam Bruxellis parit. 514.a
eum marito in Hispaniam nauigat. ibid.b
post mortem mariti, mente capitur. 519.b
à rebellibus Hispaniis, ut scilicet contra Carolum V. inito soterbitur, induci nō potest. ibid.
ad obitum vsq; iocis mentis fuit. 678.e
moritur. ibid.
ei filij, Carolus Imp. Bruxellæ, Ferdinandus Rom. Rex Augustæ in Germania, exequias celebrant. ibid.
Ioanna Eduardi Angliæ Regis filia, Davidi Scottorum Regis filia nubit. 320.b
Ioanna Ferdinandi Flandriæ vxor maritum à captiuitate liberare frustra nititur. 245.c
Thomæ Comitis Sabaudie fratri subit. 352.a
moritur, iuxtaque Ferdinandū sepelitur. 355.b
Ioanna Ioannis III. Brabantie Ducis filia VVenceslao Duci Lutsemburgi nubit. 324.b
ad temetipsum Louanienfem sedandos Legatos mittit. 328.a
pro marito apud Iuliacenses captiuo facit. 346.a
plebem Louanienfem in Patricios furem pascere frustra conatur. 351.a
marito defuncto sola Republicam administrat. 356.a
ex agente, duplices nuptiæ inter Philippi Burgundi & Alberti Hollandi liberos eodunt. ibid.
eiusdem industria tumultus Gandensis excitat. ibid.b
Gastibetæ Domini immane facinus in Scharlasium commissum frustra excusare nititur. 319.b
ei Viliuordis, Oye, ac Traiecti monetæ signant. primariæ vrbes se opponunt. ibid.e
Niuellenfem in gratiam recipit. 371.e
Antonium, filium Philippi Burgundi Audaci, adoptat. ibid.
Ducatu

INDEX

Ducatu Brabantie se abdicat. 372.c
 moritur. 373.b
 eius encomium. ibid.
 Ioanna Papissa quo tempore vixisse fingatur. 79.b,c
 Ioanna, militaris puella, suo ductu Anglis mire modo è Gallia pellit. 427.b
 à Burgundionibus capitur. 409.c
 ibid. traditur.
 concrematur tamquam venefica, sed iniuriâ. ibid. & 416.a
 eius in honorem status ærea erecta. ibid.
 Ioanna Suffoleia, in Coronam Angliz ius præ-
 tendens, à Maria capitur, & capite plectitur. 673.a
 Ioanna, Valerani Comitissæ S. Pauli filia, Antonio,
 filio Philippi Burgundi Audaci, nubit. 370.a
 Ioannes VIII. Papa Carolum Caluum Imperato-
 rem creat. 92.c
 cum Sacraeentis de annuo tributo pacifici cogi-
 tur. 95.c
 à Ducibus partium Carolomanni diris patitur. 96.a,b
 templum S. Petri occlusit, eiusdemque altare ci-
 licum operuit. ibid. b
 per mare in Galliam fugient, Formosum Por-
 tuensem captiuum secum ducit. ibid. c
 de subleuanda Roma cum Bosone Comite A-
 reliensi consultat. ibid.
 Trevis Synodum celebrat, ab eaque excommu-
 nicacionem in Ecclesiâ Romanâ hostes latam
 confirmari petit. 98.a
 ad sanctâ Romanâ Ecclesiâ defensionem non
 tantum Episcopos, sed ipsum etiam Regem
 seriò hortatur. ibid. b,c
 à Bosone Imperatoris iussu Romam reduci-
 tur. ibid. c. & 99.a
 Ioannes Papa XII. quando obierit. 147.a
 Ioannes XIII. Papa eligitur. 147.b
 à Romanis custodiæ traditus, metu Imperato-
 ris Sedi restituitur. 148.a
 Othonem II. Othonis Imp. filium Imperatorem
 ennfecrat. ibid. c
 Ioannes XV. Arnulphum Rhemensem Archi-
 episcopum prodicionis falsò accusatur & de-
 positum Sedi restituitur. 185.a,b
 quando obierit. ibid. b
 Ioannes XIX. Papa moritur. 188.c
 Ioannes Papa XXII. à Pontificatu deponitur.
 381.b
 in depositionem suam ipsemet consentit. ibid. c
 Ioannes, Henrici VI. Brabantie Ducis & Aleidis
 filius, Henrico fratre Monasticum habitum as-
 sumente, Ducatu præfuit. 168.c. 170. 173. b
 cum fratre Gothfredo dominiis potitur. 174. a
 XXXI. Brabantie Princeps, matri fueredit.
 176.a
 Louanienfium priuilegia rata habet. ibid. b
 quoniam se vrbis nouis Scabinos creaturum
 promittit. ibid. & 183. b
 testrum sedicionis conscriptorum exilio sub-
 scribit. 176.c

RERVM

Heulienfes Bulcoducenfibz infestis domas.
 178. c
 ampia Louanienfibus concedit priuilegia. 179. a
 Margaretam Guidonis Flandrie Comitis fi-
 liam ducit vxorem. ibid.
 Filias castrum sibi reddit feudatarum. 180. a
 Meffiam spoliat & diruit. ibid. b
 Mariam sororem suam Francie Regiam ho-
 micidij falsò infimulatam liberat. ibid. c
 mortem Guilielmi Iuliacensis ab Aquisgranen-
 sibus truedati vicifci parat. 181. b
 Louanij edicit, vt Scabini æque ac ceteri tributa
 peccant. 183. b
 Limburgensem Comitatum occupaturus, cum
 exercitu Mosam transit. 184. c
 Limalam arcem demolitur. ibid.
 Aqueufibus præfidium & commestum infert.
 ibid.
 Valerani Falcoburgi Dominiu superat. ibid.
 à Francorum Rege associatus, inducias facit.
 185. a
 cum Philippo Francorum Rege aduersus Pe-
 trum Aragonie Regem Siciliam occupantem
 proficiscitur. ibid.
 læssente Geldro, Bomeliam & Tylam, aliasq;
 ciuitates & arces capit. ibid. b
 Siphridum Colonienfem Comitatum Mon-
 temfem vastantem pelit. ibid. c
 vt eum è Transimofanis pellant, plures conspi-
 rant. ibid.
 Bononiam vsque omnia vastat. 186. a
 VVoringam castrum prædonum receptaculum
 obfidit. ibid.
 hostem obfidionem soluere parantem fornicem
 vincit, sed non sine clade. ibid. b,c
 VVoringam captum funditus diruit. ibid. c
 Geldrum captum non antè dimittit quam Lim-
 burgensi Comitatu cedat. ibid.
 Santhones Land-kam dactas quando obdient.
 187. c
 quod supplicium stupratoribus & pacis viola-
 toribus inferendum decreuerit. ibid.
 in hastiludio vulneratus, paulò post moritur.
 189. a
 Bruxellæ sepelitur. ibid. b
 qualis fuerit. ibid.
 Ioannes II. Ioannis I. Brabantie Ducis filius,
 XXXII. Brabantie Princeps, patri succedit.
 190. a
 Margaretam Eduardi Anglorum Regis filiam
 habuit vxorem. ibid.
 VVassebergam arcem Transimofanam euerit.
 ibid. b
 cum Guidone Flandrie Comite aduersus Phi-
 lippum Pulchrum Francorum Regem fedus
 inter. 191. b
 Alberto Austriaco contra Adolphum Nassau-
 ium Imp. auxiliatur. 193. b
 nascitur ei filius cognominis. ibid. c
 ab Episcopo Leodiensi Mechliniam emit, Scap-
 pulamque auenæ, salis & piscium ei concedit.
 194. a

ob sores

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

ob fontes quosdam ibi latitantes eandem ob-
fideat. 195.b

ne Louanienfes extra urbem fuam iudicentur
aut in vioculis deinceantur, privilegio cauet.
196.a

Flandri in bello Zelando & Hollandico auxi-
liis, fruſtra Dordracum obſidet. 196.c.

197.a

Patricios Bruxellenſes à plebe pulſos priſtinis
honoribus reſtituit. 198.b,c

quas Bruxellenſibus Leges præſcripſit. ibid.c

Louanienſi Magiſtratu concedit omnem Rei-
publicæ motum per ſe coercere. 199.b

quænam Brabantis privilegia cõceſſerit. 101.b

moritur, & ad D. Gudilæ Bruxelles ſepelitur.
101.a

opera publica quænam eius æro conſtructa.
ibid.

Ioannes III. Ioannis II. Brabantiz Ducis filius
XXXIII. Brabantiz Princeps, patri ſuccedit.
101.b

à Reſtoribus eius miſerè Brabantia affliguntur.
ibid.e

Louanij Princeps inauguratus non ſolùm in
genus privilegia iurat, ſed noua præterea ad-
ijcit. 104.b

filium Comitis Ebroienſis ducit vxorẽ. ibid.c

Reinaldum Faleoburgẽſem Traiectenſes in-
feſtantem bello petit & ſuperat. 106.a,b

in eundem pacta conueniens non ſtante ſe-
cundo arma ſumit. ibid.e

tandem ſponte ſe capieunt tradentem Louanij
liberæ cuſtodie mandat. ibid.

fugam meditantem, Genapiam artiũs cuſto-
diẽtium tranſmittit. 107.a

eundem datis vadibus à carcere dimittit. ibid.

terciò Traiectenſes incurſantem, Faleoburgi
obſidet. 109.b

quibus conditionibus pacem cum eo inierit.
ibid.b,e

quæ privilegia Bruxellẽſibus conceſſerit. ibid.e

quæ Louanienſibus. 110.a

Eduardo Angliæ Regi aduerſus Robertum
Secorum Regem auxiliatur. ibid.b

Faleoburgẽſe bellum iterum reſumit. ibid.e

iterumque ei Faleoburgum deditur. 111.a

ei Rex Franciæ ob receptum Robertum Atre-
batem à Franciâ profugum bellum indicit.
111.a

Francos Brabantiam vaſtantes ad conſiliũ
fruſtra prouocat. ibid.c

tandem pax ſancitur, Philippi Regis filia filio
eius deſponſata. 113.b

cum aliis expeditionem in Syriam ſuſcipit. ibid.

Mechlinienſes contra Ludouicum Flandriæ
Comitem in tutelam accipit. 114.c

hinc varij in eum conſpirant. ibid.

Rodæ obſidẽ ſubuenire properat, ſed tardiũs.
115.b,c

Rodam occupantes nequidquam ad præliũ
prouocat. ibid.c

Loſſenſem Comitatũ vaſtat. 116.a

Louanienſibus in Dyſia piſcationem, & ad
Orientalem Dyſiæ partem venationem con-
cedit. ibid.b

quo pacto hoſtes ſuos utrumque pacari. ibid.c

cum Flandriæ Comite Mechthiam pariũte
obtinet. 118.a

de Angliæ Rege à ſe recepto apud Frantiæ
Regem ſe excuſat. ibid.b

Franco bellum indicit. 119.a,b

cum Ludouico Flandriæ Comite ſordas iocit.
120.a,b

Hoyenſibus contra Episcopum Leodienſem
auxiliatur. 121.a

Teneramundanõs Tripoliũſis conciliat. ibid.c

Mechliniæ reliquum à Flandriæ Comite emit.
121.a

Flandriæ Comitem generum habere laborat.
123.c, 124.a

magnis affinitatibus liberos ſuos elocat. 124.b

Leodienſibus ad Arcantellam victis, Episco-
pum Sedi reſtituit. 125.a

demandata Republica VVenceſlao Ioannæ fi-
liæ marito, mortui in habitu Benedicino, &
in Villarienſi Monafterio ſepelitur. 127.c

quæ eius tempore Antuerpiæ extructa Mona-
ſteria. 128.a

Ioannes IV. ab Ordinibus, patre deſuncto, in
Principem Brabantiz recipitur. 132.b

inauguratur Louanij, & tutores accipit. 134.
b,e

Bruxellæ, Antuerpiæ, & Siluaducis à ciuibus
ſacramenta accipit. ibid.

Imperatorĩ Sigifmundo de Antuerpiâ & Tra-
iecto clientelam offert. 136.b

Traiectũ abijt, & tutelamentum à ciuibus exi-
git. ibid.

ei Iacobus, filia Guilielmi Hollandiæ & Haono-
niæ Comitis, deſponſatur. ibid.e

id matrimonium Ioannes Bauarus Episcopos
Leodienſis, & Sigifmundus Imp. impedire
conantur. ibid. & 137.a

illud tamen à Martino V. Pontifice appro-
banur. 137.b

nupcias celebrat cum Iſatoba. 138.b

per Guilielmum à Monee contra aliquos ſibi
ſubditos inflammatur. ibid.c

pacem cum Ioanne Bauaro conſtituit. 139.b,c

Guilielmum à fratribus vxoris ſuæ Iacobæ oc-
ciſum triduo luget. ibid.

quorũdam inſtinctu matronas Hollandiæ
à conſuge Iacobæ remouet. 139.a

nouos ſibi Conſiliarios legit, & quos. ibid.b

Bauaro Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ guber-
nationem in ſepeñnium concedit. ibid.

à ſocrũ, vt Iacobæ matroas Hollandiæ reſti-
tueret, monitus, abijt. ibid.

Nobiles & Ordines Brabantiz ſordas contra
eum ſanciunt. ibid.c

eoſdem concernit. 139.a

arbitrio ſe committere oolens, arma capis.
ibid.b,c

per Ioannem Bauarum Gertrudenbergenſem
arcem

INDEX

arcem obsidet. 393 a
 Bruxellam cum milite irrumpit. ibid. c
 pacem cum Ordinibus se facturum promittit.
 ibid.
 plebe in ipsius milites insurgente, Louanium
 abst. 394. b
 cum fratre Philippo transigit. 395. c
 eisdemque transactioni quam plutini viri No-
 biles subscripserint. 396. a
 in Hunfredum Anglum, Clocestria Ducem,
 Hannoniam sibi ob nuptias cum Iacoba in-
 itas vsurpantem, arma parat. ibid. b, c
 in Hollandiam proficiscitur. 397. a
 ibi ab omnibus recipitur.
 Iacobū Montibus Hannonie obsidet. 399. b, c
 à Philippo Burgundo Duacum, ad pacem cum
 Iacoba componendam vocatur. ibid. c
 rem cum ea transigit. ibid.
 Louanienſis Gymnasium erigit. 401. a, b
 ei insidias à Margareta Iacobæ matre struun-
 tur. ibid. c
 piè obit. ibid.
 Ioannes Albus, Patricius Louanienſis, à farenre
 plebe fenestris eiectus, in festis habitus discerpi-
 tur. 351. b
 Ioannes, Alberti Hannonie & Hollandie Co-
 mitis filius, Episcopus Leodienſis creatur.
 361. c
 Ioannes Angelus Medelinus fit Pontifex, dictus
 Pius IV. 705. a
 Ioannes Angianus, Tornacensis Episcopus, Hen-
 rico Simoniaco deposito in Leodeſi Episco-
 patu ſurrogatur. 279. b
 miſerè perit. 283. b, c
 Ioannes Angianus, Ludouici Flaodrie Comitiss
 cognatus, capite plexus, multorum latrocinio-
 rum cauſa. 341. c
 Ioannes Anglorum Rex Othoni Imp. contra
 Francum auxiliatur. 344. a
 Ioannes ab Arkel Episcopus Leodienſis VVen-
 ceſſiam Brabantie Ducem & Ordines diſſi-
 dentes inuicem conciliat. 347. b
 Ioannes ab Arcla, Hollaodus Eques, capitur, &
 quare. 384. c
 decennium captiuis detinetur. 386. a
 Ioannes Atrebas, ab Henrico Imp. in Baldunum
 Flandum cum exercitu parte immittitur.
 180. a
 Ioannes Auenienſis cui Margareta matris ſue
 bellum indixerit. 356. a
 Rege Francie & Legato Ponoficio agentibus
 contentio decidit, adiudicato ei Hannonie
 Comitatu. ibid. a, b
 inde pulſus, quedam à Fildreig Comitibus poſ-
 ſideri ſolita quo titulo occupat. 363. a
 ei Hannonia Imperatoris ope reſtituitur. ibid.
 Ioannes Baptiſta, Italus, Vrbi Romæ immine-
 re exiium varicinando prædicat. 570. c
 Ioannes Buarus, Episcopus Leodieſis, à Leo-
 dienſibus eiicitur. 376. a
 à Traieſenſibus in ciuitatem recipitur. ibid. c
 à Leodienſibus ibidem obſidetur. ibid.

R E R V M

matrimonium Ioannis IV. cum Iacoba im-
 pedire conatur. 386. c, 387. a
 Dontracum occupat. 387. a, c
 inde, negata ipſi Hollandie gubernatione,
 Gorichemum occupat. ibid. b
 Episcopatum & Diaconatum deponit. ibid. c
 vxo-rem ducit Eliſabetbam Lutzenburgicam,
 ibid.
 Hauckiorum & Cabellianorum factionem
 iterum reſuſcit. ibid.
 Hollandie, Zelandie & Hannonie regiones
 ad ſe eſſe deuoluras præſendit. 389. a
 pacem cum Ioanne IV. Brabantie Duce con-
 ſtituit. ibid. b, c
 Leidam expugnat. 390. a
 pro Ioanne IV. Duce Gertrudebergam obſi-
 det. 393. a
 veneno ſublatus moritur. 396. c
 Ioannes Bergarum Dominus ab Antuerpienſi-
 bus diſſidet, & quare. 400. c
 Ioannes à Bergis, Marchio Bergopſomæ, à Phi-
 lippo II. Hannonie, Valentene, & Camerace-
 ſio præſicitur. 707. b
 Ioannes Beukelarius, ſartor, Hollandos, vates
 Anabaptiſticis. 593. b, 595. a
 in locum Ioannis Matthei ſuccedit. 595. b
 clamatur ſe Regem Sion. ibid.
 multa alia delicta committit. ibid. c
 Rex à reliquis pronuntiat. ibid. & 596. a
 Conſilia-rios ſibi eligit, & militares præſectos
 conſtituit. 596. a
 Cornam adminiſtrat. ibid. a, b
 tredecim concubinas alit. ibid. c
 expirat, & grauius puniunt. 598. a, b
 Ioannes Butrix Ludouicum Flaodrie Comitem
 pugione traiecit. 356. c
 Ioannes Blondellus Gerardum à Zips occidit.
 396. c, 397. a
 Ioannes Henrici Imp. filios ad Regnum Boëmiæ
 quo modo peruenit. 300. c
 minabundus petit io Brabantia velut heredi-
 tatem maternam. 307. a
 pace cum Ioanne III. Brabantie Duce firmata,
 eius filium ex ſacro Fonte ſuſcipit. 309. c
 fruſtrà nixitur Regem Francie aduerſus Ioan-
 nem Brabantie Ducem commouere. 311. a
 poſtea à Rege Francie io eundem concitatur.
 312. a
 cum aliis ad expeditionem in Syriam profici-
 ſcitur. 313. b
 ubi & quando occiſus. 321. b
 Ioannes Bontius, Brabantie Cancellarius conſti-
 tuitur. 403. b
 ei Cancellariatum abdicanti Ioannes Giſſenus
 ſubſtituit. 406. b
 Ioannes Borneuallis, Bernardi Louanienſium
 Doctois filius, patris ſuccedit. 384. a
 Ioannes Borſelius, cui Iacoba nupſerat, à Philip-
 po Burgundo capitur. 416. b
 Ioannes Branius cum Daxalo contra Belgas con-
 ſpirat. 547. a vide Hiſpani.
 Ioannes Eques Brugenſis, Clementi Antipapæ
 adhæ-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- adherere detractans, in carcerem detrahitur. 362.c
- Ioannes Bryna, Dominus Lynera', reconciliatio-
ni Louaneoſium cum Aleide Ducisſa inter-
ſuit. 273.c
- Ioannes Burgundio ad Nicopolim à Turcis ca-
pitur. 361.b
- bellum in Ludouicum Aurelianum mouet.
374.c. 375.a
- pacem, quamuis haud diu duraturâ, facit. 373.a
- Ludouicum Aurelianum occidi curat. 374.c
- pro Ioanne Bauaro, à Leonſenſibus Traiecti
obſeſſo, liberando, copias vndequeque colli-
git. 377.d
- Leonſenſes ad interuencionem cadit, & in Gal-
liam reuertitur. ibid.
- ei bellum ab Aurelianis indicitur. 378.b.e
- apud Veromanduos aliquot oppida caput. ibid.c
- Armenioſos à Pontifice excommunicari pro-
curat. ibid.
- coſdem variis ciuitatibus expellit. ibid.
- ei aliquot oppida à Carolo Gallorum Rege,
qui Armeniaci ſuaſebat, eripitur. 380.e
- pacem cum eodem facit. 381.a
- mittit Legatos, qui inaugurationi Ioannis IV.
fratris ſui Antonij filij interſerunt. 384.c
- tutela Ioannis IV. Brabacũ Ducis ſibi com-
mitti poſtulat. 386.a
- ea denegata, Ioannis fratre Philippo abducto,
Comitatum S. Pauli ſibi vendicat. ibid.
- à Delphino Franciâ interſeruit. 390.3.b.e
- Ioannes Caietanus Pontifex electus, Gelafius ap-
pellatur. 307.b
- Ioannes à Caſtris Arnidum à Pedaad certamen
prouocat. 367.b
- Ioannes Campenſis, vates Anabaptiſticus. 595.a
- Ioannes Carondoleus fit Cancellarius Burgun-
diæ. 456.3
- dignitate priuatur. 497.b
- Ioannes Cuſtenius capſe plectitur, & quare.
424.c
- Ioannes Cayus, Patricius Bruxellenſis, in exi-
lium mittitur. 394.b
- Ioannes Chaloniſus, Auranziæ Princeps, deſicit à
Maria filia Caroli Audaci ad Ludouicum Re-
gem Galliæ. 450.a
- Ioannes Clutignus, Prætor Bruxellenſis, Magi-
ſtratu mouetur. 393.a
- Ioanni IV. Duci Bruxallas venienti, cum virga
Prætoris occurrunt. ibid.b
- à Philippo Comite S. Pauli carceri includitur.
394.b
- capſe plectitur. ibid.
- Ioannes à Cumpſch, plebeius Louaniienſis, à
Couterello Louaniienſi Conſul creatus. 337.c
- Ioannes Damascenus quando clauſerit. 35.a
- pro Imaginum cultu tres inſignes Orationes
edit. ibid.b
- Leone Hiſpanico agente, manus ipſi à Saraceni-
ſum Principe abſcinditur. ibid.c
- eadem ante imaginem Deipatæ oranti manus
abſciſſa reſtituitur. ibid.
- Ioannes à Dampetra cum exercitu in Hoilandos
proficiſcitur. 263.a
- inſeliciter cum iſdem pugoans capitur. ibid.b
- libertati reſtituitur. 265.a
- Ioannes à Digemo Prætor Bruxellenſem con-
ſtituitur. 393.2.394.b
- Ioannes Duſenſchuir vates Anabaptiſticus.
505.e
- Beukelarium à Deo Regem eſſe conſtitutum
vatiatur. ibid.
- Ioannes à Dyntra, charolis quibusdam valens æ-
dium aſſociis, Louanio bellum indicit. 316.b
- Ioannes Edelherus à Ioanne I. Scabeno Loua-
niienſis creatur. 276.b
- Ioannes Fichetus, Epifcopus Roſſenſis, marty-
rio in Angliâ afficitur. 598.b
- Ioannes Fracior Rex in pugna Piſtauca ab An-
gliis capitur. 334.b
- dati obſidibus ab Angliis dimittitur. 336.b
- agente Ionocentio Papa, cum eodem pacem
agit. ibid.e
- moritur. 341.c
- Ioannes Fridericus, Elector Saxonie, ab Electo-
ribus Imperator designatus, onus renuit, &
Carolus Aſtiaticum commendat. 545.c
- Carolus V. Imp. in Proceſſibus Venerabilis Sa-
menti comitari reſuſat. 385.a
- Articulos, quos Caſar Carolus conceperat,
ſubſcribere reſuſans, domum abiit. 586.a
- electiſſi Ferdinandi, fratris Caroli V. in Re-
gem Romanum, contradidit. ibid.e
- copias ſuas contra Carolum V. prodiecit. 639.a
- ab eodem proſcribitur. 640.a.b
- eundem ſuſtem Regem Hiſpaniæ vocat. 641.a
- eius diſſocios à Mauritio Saxone occupantur &
vaſtantur. 642.a
- Albertum Brandeburgienſem, pro Caſare ſa-
cientem, vaſtata eius diſſione, caput. 645.a
- in pugna à Carolo Caſare capitur. 646.e
- capit reus ab eo pronontiat. 647.a
- tandem viſa ipſi do natur. ibid.b
- Electore priuatur, enimque Mauritio con-
ſerui aſpicit. 650.c
- continû cum Caſare deducitur. 652.a
- libertati reſtituitur. 665.a
- Caſarem verò deſerere reſuſat. ibid.
- domum proficiſcitur. 667.b
- dignitatem Electoralem fruſtrâ repetit. 671.b
- Ioannes à Frigidomonte Eques, capitur & car-
ceri includitur. 394.a
- Ioannes Frux Orientalis Comes Tranſmoſani
à Philippo II. præſicitur. 707.b
- Ioannes Ghetanus, vates Anabaptiſticus. 545.a
- ſimulata poenitentia Bruxallæ Diploma re-
miſſionis impetrat. 597.b
- Amſelodami tumultum excitat. ibid.
- occiditur. ibid.
- Ioannes, Græcorum Imperator Nicephoro ſub-
lato, imperat. 149.b
- Ioannes à Grouſſelda, agente Geldro, trucidatur.
357.c
- Ioannes, Gui donis Fländriæ Comitibus filius, Iou-
FF 2

INDEX RERVM

- ni Angiano in Leodiensem Episcopatum fue-
edit. 285.b.184.a
Faleoburgum frustra tentat. ibid.
Ioannes Ganderius Dromelam & Brechtam in-
cendit. 366.c
Ioannes Hannematinus, factionis Couterelli fo-
cius, perpetuo exilio multatur. 141.c
Ioannes Heetveldius à Nicolao Sueuoad singu-
lare certamen prouocatur. 371.c
Ioannes ab Herent à Ioanne I. Scabinus Lou-
nienfis creatur. 276.b
Ioannes Huius fedè Lutzenburgum Gallo irra-
dit. 631.a
Ioannes Hus igni adiuicator. 382.c
eius historia relata. 381.a.b
Ioannes Ierosolymorum Rex vndeque sibi
auxilia contra Orientales conquirat. 246.b
sua sua Ioseph Frederici Imp. despondit. ibid.
Berengariam Castellæ Regis sororem ducit
uxorem. ibid.
Ioannes Ingieus capite plectitur, & quare 424.c
Ioannes Isclieus iubente Casare conscribit libel-
lum Isclie. 610.b
Ioannes Lanoius à Brugenibus capitur. 471.c
Ioannes Lancutius, Eduardi Angliæ Regis fi-
lius, Atrebat & Episcopus vastat. 343.c
Ioannes Leodis Episcopus Geldrum Schoon-
uorffam obsidentem pellit. 365.c
Iacobus Guillemi Hollandiæ Comitæ filius tu-
telam sibi arrogat. 387.b
Ioannes à Ligne, à Philippo II. Frisiz & Trans-
islaniz præficitur. 707.b
Ioannes S. Ludouici Galliz Regis filius cum pa-
tre ad expeditionem sacram proficiscitur. 278.b
ibidem peste extinguitur. ibid.
Ioannes II. Lusitaniz Rex à peritissimis Mathe-
maticis Astrolabium etiam explorandæ loco-
rum distantiz apari curat. 458.b.c
Ioannes Lyranus doctrina & sanctitate clarus
quando floruit. 257.b
Ioannes Marius insigni stratagemate Atrebatum
Romanorum Regi Maximiliano vendicat.
488.c. & seq.
Ioannes Mandeulius qualis fuerit, quando & ubi
obierit. 343.a
Ioannes Matthæi, pictor Harlemensis, Vates Ana-
baptisticus. 595.a
in castra Antistitis Monasteriensem urbem
obsidentis erumpit. ibid.b
interficitur. ibid.
Ioannes Medices ad Pontificatum euehitur. 529.b
Ioannes Mommorantius Insulis, Duaco & Or-
chinio à Philippo II. præficitur. 707.b
Ioannes Naetvickians, Hauckiorum fautor,
Gertrudebergam occupat. 480.b
capitur. ibid.
frustrà item Goeream tentat. 482.a
Ioannes Nortmanniz Dux Hannoniam depu-
latur. 330.c
Thynum obsidet. ibid.
Ioannes à Noua platea sive Prætor Louanien-
sum. 373.a
- Ioannes Palatinus Comes in pugna iuxta Tor-
nacum inter Othonem Imp. & Francum com-
missa capitur. 247.a
Ioannes Planipes, Patricius Lomnienfis, à furem-
te plebe fenestris eiectus, insectis hastis lacerat-
ur. 351.b
Ioannes Philippi Burgundi Audacis dicti filius
nascitur. 344.b
Margaretam Alberti Hollandiæ Comitris filiam
ducit uxorem. 356.a. 357.a
Ioannes Philippi Valesij Regis Francorum filius
pari succedens coronatur. 326.b
Ordinē Stellæ quando & ubi instituerit. ibid.c
Ioannes Pionoccus cū Philippo Comite S. Pauli
Ierosolymam ire instituit. 403.a
Ioannes Placentinus à Cæcensio tyranno con-
tra Gregorium V. in Sedem Apostolicam in-
trusus. 358.b.c
Ioannes Rotfelarius à Senefcalli Brabantiz Ma-
gistratu amouetur. 391.b
fœdus cum aliis contra Ducem Ioannem IV.
facit. ibid.
Hallam Hannoniæ contra Cloestium defen-
surus mittitur. 397.a
fordam sibi maculam contrahit. 398.b
Ioannes metren Schachte, Patricius Bruxellenfis,
in exilium mittitur. 394.b
Ioannes Schauvart Scultetus Antuerpiensis.
270.c
Ioannes Seocardus, Patricius Bruxellenfis, capi-
tur, & carceri includitur. 394.a
Ioannes Spanheimensis Comes ad expeditionem
sacram se accingit. 245.b
Ioannes Tureuillius. vide Villabonius.
Ioannes Veneris Patriarcha reuocationi Privile-
gij Henrico IV. de Inuestituris concessi sub-
scribit. 106.c
Ioannes de Vlyet Ioannem Buarum veneno à
vitiis tollit. 396.c
Hagæ Comitris capite hinc. ibid.
Ioannes van VVaes, Brugis Pastor S. VValb-
erg, populum in obediencia Urbani contra Cle-
mentem Antipapam continet. 362.b
Ioannes VViclefus. vide VViclefus.
Ioannes de VVilde Poëta & Orator insignis, so-
ditionem Gandensium Clementi Antipapæ
adhærere rennecium sedat. 363.b
Ioannes à VVinhemo, Boutreshemius, fœdus
cum aliis contra Ducem Ioannem IV. facit.
391.c
Ioannes VVekerekanus à Iacoba Hollanda pro-
pagum Alfen cæditur. 401.c
Ioseph Ioannis Ierosolymorum Regis filia Frede-
rico Imperatori nubit. 246.b
Iolentis, Saciliz Regis filia, Philippo Brabantiz
Duci despondetur. 406.a
Ionas Fontinellenfis quando floruit. 24.c
Iopizæ sepulchra est Grimoaldus, secundus Bran-
tiaz Princeps. 12.c
Ioppe à Christianis occupata. 238.a. 147.c
Iosephus, Medicus Ioannis II. Lusitaniz Regis,
Mathematicus insignis, Astrolabium, eo iu-
bente,

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

dente, explosioe locorum distantie accom-
modat. 418.b,c
Impenses obedientie Vrbanj renuntiare compelluntur, & Clementi Antipapae adherere. 363.b
in solemnij ballistationum ludo Tornaci quod premium reponatur. 364.b
Irmgardis, vxor Baroldi Domicelli de Grimberge, VVerdam ad Canooizationem S. Suitberti proficiat. 33.e
filium suum Gocellinum in Rhenum prolapsium S. Suitberto vouet, si eum viuum recipiat. 34.a
iam rediuuam cum ceris pignis dicto S. Suitberto offert. ibid.e
Irmgardis Imperatrix vxor Ludouici Pij moritur. 64.a
Irmgardis idolum Saxonum à Carolo Magno destrutum. 46.b
Isaac Aaronis Persarum Regis ad Carolum Magnum Imp. cum muneribus Legatus. 32.e
Isabella Borbonia nubit Carolo Audart. 423.a,b
moritur. 427.a
Isabella Caroli Francorum Regis filia Riccardo Anglie Regi despondetur. 364.e
Isabella Henrici Lutzenburgensis filia Guidoni Margarete Fildrij Comitisse filio nubit. 274.e
Isabella Lusitana Carolo V. Imp. nubis. 364.e
Isabella vxor Philippi Boni Brabantie Ducis ad Haeleus & Cabelliauios coeclandos in Hollandiam abiit. 419.e
Isabella Philippi Pulchri Francorum Regis filia Eduardo Anglie Regis filio oubit. 299.b
eius seclera tandem iuste punita. 310.e
Isca pignus ab Engelbero à Marka Equite vastatur. 361.e
Itali à Carolo V. Imp. propter abductionem Regis Gallie in Hispaniam alienantur. 561.a
contra eundem conspirant. ibid.b
in Hungaria in seditionem vertuntur. 590.e
Italia à Carolo Migno subacta. 48.a,b
à Saracenis vastata. 74.e
item ab Hungaris. 121.a
Ita coniux Pipini de Landis Nivellis quiescit. 7.a
ex qua stirps fuerit, quòvis viro liberos genuerit. ibid.b
quo anno obierit. 13.a
marito defuncto à S. Amando velatur, domumque suam in Sandimonialium Monasterium commotat. ibid.b
Iubileum sacrum à Clemente VI. ad annum quinquagesimum reducit. 326.b
Iudeus Rex Britonum gratiam Dagoberti sibi redimur. 6.b
Iudei olim plorimj fuere in Brabantia. 271.e
à furore plebis, interuentu Ioannis II. Ducis Brabantie, liberantur. 300.a
jò Francia omnes vno die capti. 308.b
quod fontes & aërem veneno infecerint, in diuersis modis patribus varijs supplicij afflicti. 325.e
venerabile Corpus Christi pugionibus coofodientes, viui flammis traduntur. 343.e

Iudeus quidam Emeften Colofum Rhodium à Mahusia Saracenorum Principe emit, non-gentisque camelis res eius auenit. 14.b
Iudicium Vniuersale iam tum futurum affertent, ab Abbone Flonacensi Abbate confutatur. 162.a,b
Iudith filia Caroli Calui à Balduino patris sui vallo rapitur. 83.e
Iudith filia Hantphi Comitiss Ludouico Pio Imperatori nubit. 64.a
à Pipino adulterij iofimulata, in Monasterium detruditur. 66.a
in Longobardiam ablegatur. ibid.e
à coniuge reuocatur. ibid.
Iudocus Lalaous ad Vltraieclū vulneratur. 462.e
ex vulnere obit. 463.a
Denique in Flodria sepelitur. ibid.
Iugurthus Princeps Hunnorum, à suis iocremptus. 51.e
Iulia à Brabantis incendio vastata. 366.b
Iulie Dux oppidum Diestum Engelberto Nassauio vendit. 497.b
Iuliacense bellum inter Guilielmum Marchionem & VVeneciam Brabantie Ducem vnde ortum. 344.b
Iulius II. Pontifex fedus cum Cesare Maximiliano, Ludouico Gallie, & Ferdinando Hispaniarum Rege, contra Venetos sancit. 322.b
quo preterito. ibid.e
eo fodere relicto Venetis se adiungit. 324.e
Cesarem quoque ab eo fodere abducere nititur. 325.b
Francorum Regi Ludouico XII. aqua & igni interdicit. ibid.e
à Cesare Maximiliano & Ludouico Gallo Pisis ad Concilium ab ijs conuocatum citatur. 325.e
auxilia ex Hispania accipit. ibid.
nouum fedus cum Venetis & Ferdinando Hisp. Rege contra Francum init. 326.b
Ferrarie Ducem oppugnat. ibid.e
Francum excommunicat. ibid.
à Francis vincitur. ibid.
cum eo pacem facit, & ab excommunicatione eum absoluit. 327.a
moritur. 329.b
Iulius III. Pontifex eligitur. 63.e
moritur. 678.e
Iulias Pflugius iubente Cesare coofcribit libellum iurame. 650.b
Iuosum à Rege Gallie capitur. 456.e
Iustinaus II. Imperator pacem cum Saracenis imitatur resciderit. 27.a
omnibus iniurijs Imperio priuatur. ibid.
præcis naribus in exilium relegatur. ibid.b
Iutta, siue Gutha, Rudolphi Austriae filia, VVenecellao Boemie Regi nubit. 281.e

K.

K Emerlaodij seditionem mouent. 484.e
quid Hollandi Aquilonares.
Kielavicus iuxta Antwerpiam à quodam Dan-
cardo

FF 3

INDEX R E R V M

cardo Cathufianorum Cenobio ornatur. 528.a
Kipdorpensis vicus quando Antuerpiensi pomerio inclusus. 302.a

L

L Alanus à Brugenſibus ſeditioſis capitur, & carceri includitur. 473.e
S. Lambertus Traiectenſis ſeu Tungrenſis Epico-
patu priuatus, in Cenobio Stabulaus Mona-
ſticeu profectus. 18.b
à Pipino Herſtallo Sedi reſtituitur. 22.a
cuius adulterium liberè reprehendens, à pellicis fratre in Legia villa traditus necatur. 23.b. & ſeqq.
corpus eius Traiectum auetur. 24.a
eiuldem corpus miraculis illuſtre Leodiu reſectur. 25.a
miraculis claret. 217.b
S. Lamberti victoria ad Bulloniam caſtrum ob-
tenta. 217.a
Lambertus, qui & Lanibertus, filius Raginerij
Longicollis, Gerbergam Caroli Ducis filiam ducit uxorem. 150.b
dote vxoris Brabantie XIX. Princeps. 164.a.b
illum proprio iure Louanienſem Comitem eſſe aſſertens teſtatur. ibid.e
Lotharinge inhiat. 166.b
à Godeſindo Imperatoris Legato Louanij ſuſſra obſidetur. ibid.
eidem à Balderico Leodienſi Epicoſco bellum inferur. ibid.e. & 168.b
Raginerio ex fratre nepoti ſuppetias ferens in prelio caſit, phylacterio Sanctorum reliquijs à ſe circumferri ſolito prius caſu exuſſo. 166.e. 169.e
obitus eius tempus, & locus ſepulcræ. 170.a
Lambertus Baldricus, alius Lambertus II. frater
Henrici I. XXI. Brabantie Princeps. 175.a
decimus agri Louanienſis Canonici D. Petri adſignat. ibid.b
S. Godulfus corpus in ſancti Michaelis templum
transferret, ibidemq; Canonicos inſtituit. 175.b. 178.a
Balduino Flandro aduerſus Imperatorem ſuppetias ferens perimitur. 175.e. 179.e. 180.b
rebellionem moliens, ab Imperatore ad dedicationem compellitur. 179.b
eum ſe Balduino Flandro iunxerit. ibid.
vbi ſepultus ſit. 180.b
Lambertus Doſel Embricenſis, Goellinum filiu
Domicellæ de Grimbergen in Rheno ſubmerſum inuenit. 54.b
Lambertus & Raginerius filij Raginerij Comitis
Montenſis, pace relegati, ad Lotharium Francorum Regem conſugiunt. 145.a
armis ſua repetunt. 149.e. 150.b
Lambertus Spoletinus Comes Roman inuadens,
Ioannem VIII. Pontificem cuſtodie rorndat. 962.b
Optimates Romanorum Carolomanno fidelitatem iurare cogit. ibid.b

Lamoralius Egmondus ad Fanum D. Quintin fortiter & feliciter contra Francos dimicat. 693.a
à Philippo II. Hiſpan. Rege contra Francos miſcitur. 698.a.b
eoſdem mirè inſequitur. ibid.e
dubio eum ijs Marte dimicet, & tandem vincit. ibid. & 699.a
à Philippo II. Flandrie & Artesis præficietur. 707.b
Laneta ſacra à tempore Apoſtolorum quando
primùm inuenta. 100.e
ea prælara, Chriſtiani de Paganis victoriam referunt. ibid.
Landz, Brabantie oppidulum, vbi ſitum. 1.b
à Leodienſibus & Namuccenſibus vaſtatum. 334.a
à Leodienſibus exuſum. 149.a
Land-ærem dictæ Sandiones à Ioanne I. Brabantie
Duce in delinquentes edicæ. 287.e
Landolſſtorp villa à Nortmāis occupata. 155.a
Landuinus poſt B. Brunonem primus Carthufæ Prior. 198.a
Lanz plurimos ſacos Eduardus Angliæ Rex
in Flandriam miſcit. 321.e
Lanz Louanienſium, Bruſſellenſium, & Diſten-
ſium, in Zelandia cut detentæ. 368.b
Lanfrancus Scriptes quando floreat. 181.b
vnde in ſuſpicionem Sacramentariæ hæreſis veniet. ibid.e
eandem doctiſſimè conſuſauit. 187.e
Laodicea in expeditione ſacra à Chriſtianiſ capea.
100.e
Lateranenſe Concilium reuocat Privilegium
Henrico IV. ſuper Epicoſporum & Abbatum ſui regni inſeſſionis à Paſchali Papa conſeſſum. 106.b.c
Laudunum ſpe totius Regni paterni potiundi
occupat Gſio filius Caroli Martelli. 36.e
S. Laurentij craticulæ pars in Galliam deferur.
149.b
Laurentius primus Abbas Monafterij Villarien-
ſis. 215.a
Lecho Boëmorum Rex à Carolo Caroli Magni
filio inuictus. 55.a
Leſtuli S. Gertrudis part à Begga ad Monafterium
Andanenſe tranſlata, miraculis claret. 18.e
Ledi Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fratre
Ludonico Germanico partiēti obtigerūt. 88.e
Ledo Brabantie locus, nunc Liea dictus. 43.b
Legati Sedis Apoſtolice in Concilio Metenſi à Lothario Rege pecunia corrupti. 82.a
Legatorum Gandenſium Duci procumbere de-
rectantium ſuperbia perſtringitur. 357.e
Legia villa, in qua S. Lambertus obtruncatur. 24.a
vbi Leodiu. ibid.
Legio ciuitas Hiſpaniæ à Saracenis capitur &
eueritur. 34.b
Legionenſe & Caſtellæ Regna quando à quo
modo iuncta. 174.e
Leida à Flandis occupata. 296.e
*ob Hauc-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

ob Haukios receptos à Maximiliano multatur. 456.c
 à Calenbronis oppugnatur. 485.b
 ab Ansbepitis tenatur. 597.a
 Lembeca Brabantia villa ubi sita. 79.a
 ab Angia Comite Balduino Hannoni oppugnata, causa belli inter Godofridū III. Lothariūsem & dictū Balduinū exort. 119.c
 flammis absumpta. 130.c
 à Leodensibus & Namurcensibus incensa. 354.b
 Lemica à Brabantis dirimitur. 367.a
 Lenfium à Balduino Flandro Francie Regi concessum. 238.c
 Francis eripitur. 470.a
 Leo III. Pontifex à Romanis fœdè habitus fugit ad Carolū Magnū. 51.c-52.a
 eundem Imperatorem coronat. 51.b
 rursum ad Carolū venit. 53.b
 S. Suthbertum Catalogo Sanctorum adscribit. ibid.
 moritur. 61.c
 Leo Papa IV. Saracenorum incursionem metuens, Urbem munit, plurimorumque Sanctorum corpora in eandem iniecit. 76.b
 partem vrbis Romæ, in qua Basilica S. Petri, munit à se circumdatam, Deo consecrat. 77.c
 Leo X. ad Pontificatum assumitur. 529.b
 Cæsar auxiliares equites mittit. ibid.
 moritur. 554.a,b
 Leo Abbas S. Bonifacii, Ioannis XV. ad Hugonem Capetum Legatus. 158.a
 Leo Isaacus, impostore quodam Iudæo agente, in culrosos Imaginum seuit. 35.b
 Ioanni Damasceno Imaginum propugnatori emensis literis dextram abscindi curat. ibid.c
 Leo Spacharius, Heretice Imperatricis ad Carolū Magnū Imp. de pace confirmanda Legatus. 52.c
 S. Leodegarius Angustodunensis Episcopus cur ad tempus Luxovium Monasterium petierit. 16.c
 ab Ebroino captus, martyrio afficitur. 58.a
 Leodenses à Brabantis variè afflicti. 141.b
 secundo ab iisdem infestantur. 141.b
 creuentum inter illos à Brabantis prælium. ibid.b,c
 in Episcopum suum Ordinibus sacris initiari nolentem insurgentes, ab eodem domantur. 162.b-164.a,b
 agente Episcopo, excommunicantur, & interditi in eos prolata sententia. 164.a
 molliore quodam ductore Nobilium domos demolientes, à Ioanne III. Brabantie Duce ad Arcanebellum insigni clade affecti. 324.c.
 325.a
 Flandrorum auxiliares Brabantiam populantur. 314.a
 cur Grousfeldam obsederint. 348.b
 Landinum ac Hinnutū exurant. 349.a
 eum Brabantis fœdus contra Geldros faciunt. 366.c
 cum iisdem Rogemondam obsident. ibid.

clim eum Geldro conspirant, & suos milites deducunt. 367.a
 Brabantiam infestant. 369.a
 Episcopum suum Ioannem Basarum vrbe pellunt. 376.a
 alium sibi eligunt. ibid.
 eundem inauguraturi, maximè frequentia Tractum confuunt. ibid.b
 Basarum Tractum obsident. ibid.c
 à Ioanne Burgundo ad intersecionem caduntur. 377.a,b
 Academia Louaniensis priuilegiis obstituta. 403.c
 excommunicantur. ibid.
 Comitatum Namurci vastant. 406.c
 aliquot in eo oppida occupant. ibid.
 horarū Ludouici Gallie Regis Philippo Bonobellum indicunt. 426.b
 ab eo pacem petunt. ibid.c
 iterum in eum arma gerunt. 427.a,b
 Dionantiū exemplo edocti, supplices denovo pacem petunt & impetrant. 428.a
 contra Carolū Audacem arma parant. 430.b
 ditiones eius vastant. ibid.
 S. Trudonis oppidum à Carolo Audace obsessum, frustra liberare tentant. 431.a
 creuent ibi prælio caduntur. ibid.
 Leodum Carolo dant, & pacem cum eo faciunt. ibid.b,c
 à Ludouico Gallorum Rege persuasi, pacem cum Carolo faciam violant. 431.a
 pacem petunt, nec impetrant. ibid.b
 à Ludouico diu edocti, Carolo insidias strunt. ibid.c
 inuaduntur, & vrbs eorum à Carolo capitur. 434.a
 atrocissimè puniuntur. ibid.a,b
 ob eadē Episcopi sui, à Maximiliano Philippi Austriae totore, bello impetuntur. 460.a,b,c
 ab eo vincuntur. 461.a
 pacem petunt, & quibusdam conditionibus impetrant. ibid.
 Leodensis belli contra Godofridum Barbatum crux. 311.c
 Leodensis ditio à Chimaensibus inuaditur. 456.a
 Leodensis Episcopus à quo tempore dictus sit Dux Bulloniensis. 203.a
 de Leodensi Episcopatu contentio. 207.c-208.a
 Leodum corpore S. Lamberti miraculis claro, necnon sede Episcopali à S. Huberto ornatur. 21.a
 à Carolo Martello S. Huberto & successione eius traditum creditur. 33.a
 à Nortmannis vastatum. 105.a
 à Brabantis occupatum, variè diripitur & vastatur. 141.b
 quo pacto ab incendio præseruatum fuerit. ibidem c
 secundo ab iisdem inuaditur. 142.b
 Leones, vna à septem Patriorū Bruxellensium familiis, ex quibus Scabini eligendi. 278.c
 Leo-

INDEX RERVM

- Leonina dicta pars vrbis Romæ à quo musie se-
pta. 77.e
Leonius Castellanus Bruxellensis reconcilia-
tioni Louanienſium cum Aleide Ducſſa inter-
ſuit. 273.e
Leonora, filia Philippi Auſtriaci, naſcitur. 498.b
Mariau Auſtriacæ Cameraci inuiſit. 611.e
moriſtur. 689.b. 700.e
et Henricus Rex Franciæ exequas celebrat.
689.b
Leonius ſeditionem in Iuſtinianum II. Imp. mo-
uens, a populo Imperator acclamatur. 27.b
Leproſarium in Banco iuxta Louanium quando
æ à quo extructum. 245.b
Lepus in Numidia à Draguto Turca dolo capi-
tur. 659.e
à Caroli V. Imp. claſſe vi recuperatur. 660.b
dolo iterum à Draguto recipitur. 662.b
Leidſignum per Belgas Francis eripitur. 454.b
id Francis recipiunt. ibid.
Leodeſius filius Erchonoaldi Maior domus
Theodorici Regis Franciæ conſtituitur. 18.a
ab Ebreino interficitur. ibid.
Leuacum à Ludouico Flandriæ Comite capium.
331.e
Leua à Leodiſenſibus expugnata. 241.e
ab exſultibus Louanenſibus Brabantioſis &
Leodiſenſibus occupata. 335.a
iſdem poſt triduum eripitur. ibid.b
Leutherius Senonenſis Archiepiſcopus de Chri-
ſto minus bene ſentiens, à Roberto Franco-
rum Rege tedarguitur. 163.e
Leuvarij Albertum Saxonem recipere detre-
dant. 459.a
tandem, à Scaubergio coaſſi, eū recipiunt. ibid.
in ipſorum vrbe inauguratur. 500.e
Liberius filius Adonis à S. Rumoldo baptizatur.
39.e
ſubmerſus ab eodem ad vitam reuocatur. ibid.
Liburnum, portus Florentinorum, obſidetur à
Pontifice & Federatis, ſed fruſtrâ. 496.a
Ligtris Galliæ fluuius. 31.b
Lignum S. Crucis Syrois Perſia Heraclio reſti-
tuitur. 8.e
Lilerſium à Comite Romontj incenditur. 455.e
Lilla Mariæ Brabantæ Geldro nuptæ doti afſi-
gnata. 335.b
Lilloum pagus à vi fluminis vendicatur. 321.b
Margaretæ vxoris Ludouici Flandriæ Comitis
doti afſignatur. 431.a
Limala arx à Ioanne I. Brabantæ Duce euerſa.
284.e
Limburgenſis Ducatus Godefrido Barbato ab
Henrico Henrici III. Imp. filio conſertur.
204.e
Limburgenſis diuini belliorigo. 284.b
Limburgum à Ioanne I. Brabantæ Duce ex-
pugnatum. 285.e
Limna ſſ. Apoſtolorum deuotionis ergo adire
antiquis etiam in uſu fuiſſe, exemplo declara-
tur. 27.e
Lindauienſes Zvyingiani Carolo V. Imp. Con-
feſſionem exhibent. 386.a
Linſan Alſatiæ ſimera infeſtantes à VVencellao
Caroli Imp. fratre oppreſſi. 347.b
Lintrenſe Monafterium Virgiorum Ordinis Ciſ-
tercenſis à quo & quando fundatum. 256.e
Lippa Saxoniz fluuius. 49.e
Lippeloum à Flandris exuſum. 314.e
Loſaniz à Carolo Magno in Hungariæ expedi-
tionem mouente indiſta. 50.e
Lma à Geldro incenditur. 366.e
Luianus, Venetorum Dux. vld Veneti.
Luiones à Carolo Caroli Magni filio vaſtantur.
55.e
Longobardi à Carmo Magno ſubaſſi. 48.b
Longoburſa ab Hungaris vaſtata. 121.a
Longolaria Franciæ ſilua. 4.e
Loo nemus haud procul à Louanio ſitû, ab Heo-
rico Brabantæ Duce Louanenſium viſi con-
ceditur. 247.e
Lorasheim locus ſepulturæ Ludouici Marnici.
91.a
Loldunenſe Virginum Ciſtercenſium Monaste-
rium à Mathilde extructum. 254.d
Loſſenſis Comitatus ab Henrico Brabantæ Duce
vaſtatur. 242.b
item à Ioanne III. Brabantæ Duce. 316.a
Lotharingi deſerto Zuendebaldo Carolum Sum-
pliciem ad ſe euocant. 120.d
à Brunone deſiſcunt. 145.b
Lotharinga poſt mortem Lotharij Regis à Caro-
lo Caluo occupatur. 87.e. 88.a
Lotharingæ Ducatus à quo & quare Carolo fra-
tri Lotharij III. Regis datus. 150.b
fruſtrâ à Gallis repetitur. 151.b
Godefrido Gibboſo trucidato, Conrado Hen-
rici III. Imperatoris filio conſertur. 193.a
Lotharius, ſive Clotaricus, quomodo ad Monar-
chiam Franciei Regni peruenit. 26
vld Clotaricus.
Lotharius Bonnenſis Præpoſitus ab Henrico
Imp. contra Albertum Godefridi III. filium in
Leodiſenſem Episcopatum intrudetur. 235.a
à Caleſſino Papa deponitur. 216.a
Lotharius Clodouici filius, partj in Franciæ Re-
gno ſuccedit. 18.a
qualiter & quomodo regnauerit. ibid.a, b
quo anno obierit. ibid.b
Lotharius Diaconus Cardinalis Papa electus, In-
nocentio III. appellatur. 238.b
Lotharius, filius Ludouici Pij in Conuencu
Aqueniſ Imperator coronatur. 62.b
vxorem ducit. 64.b
à patre in Italiam mittitur. ibid.e
in patrem inſurgit. 66.a
Imperium ſibi ſoli vendicare ſtudens, fratres in
ſe concitat. 67.a
IX. Brabantæ Princeps. 71.a
Monarchiam ambiens, inſeliciter cum fratri-
bus conſigit. ibid.b
ab iſdem fugatur. ibid.e
tandem cum fratribus Regnum pariter. 72.a
Ludouicum filium ſuum Ratum matre, vi
nomen

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

nomem Imperatoris sortitur. *ibid.e*
 Soleratam Ducem Arelatensem alioſque Co-
 mites rebellare molientes in dedicationem acci-
 pit. *74.b*
 Ludouicum fratrem vt ſibi, poſthabim Caroli
 amicitia, ſocietur, fruſtra tentat. *75.e*
 Rotue Nortmanno Doreſtadam, concedit.
77.a
 Imperio inter filios diuiſo, Monaſticeſ in Pra-
 mienſi Monaſterio proficiunt. *79.a*
 Lotharius Lotharij Imp. filius Lotharingie Re-
 gno à patre præſtitur. *79.a*
 X. Brabantie Princeps. *80.b*
 Thierbergam ſuæ Theutbergam vxorem du-
 cit. *ibid.b*
 eandem repudiare & VValdradam in vxorem
 ducere conatur. *81.b*
 Engeltrudem Matridi Comitis filiam & Bal-
 duinum ob ſedera excommunicatos in Re-
 gno ſuo fouet. *ibid.e*
 Synodo obedire ſe velle ſimulat. *84.a*
 corruptis Apoſtolice Sedis Legatis, adulteræ
 adhæret. *ibid.*
 VValdradæ excommunicationem reſciſcens,
 Aduentij litere Nicolauum Papam placare oſi-
 titur. *85.e*
 iterum VValdradam cum conſenſu Pontifi-
 cis ſibi matrimonio iungere fruſtra tentat.
86.a
 Pontifici quoad pellicem mentitur. *ibid.b*
 ſub conſellatione ad ſacram Communionem
 ab Adriano Papa inuitatur. *ibid.e*
 ad illam impure mente accedens, Româ diſce-
 dens ægroſat, & Placentiæ moritur. *87.a*
 eius ſepulchra. *ibid.*
 Lotharius III. Rex filius Ludouici Tranſmarini
 XVI. Brabantie Princeps, patri in Regnum
 ſuccedit. *141.a, b*
 Arnulfo Flandrie Comite decedente, eius ter-
 ram ingreditur. *147.e*
 Emmam filiam Regis quondam Italiæ vxor-
 em ducit. *ibid.*
 contra voluntatem Principum Lotharingiam
 Othoni Imp. cedit. *151.a*
 Lotharingiam iterum inuadere tentat. *154.a*
 Viridunum eiuſque Comitem Godefridum ca-
 pit, ſed mox reſtituit. *ibid.*
 moribundus filium & Regnum ſuum Hugoni
 Capeto committit. *ibid.*
 locus obitus eius & ſepulchra. *ibid.b*
 Lotharius poſt mortem Henrici IV. Imperator
 eligitur. *210.b*
 Pontificem Innocentium Leodij honorificè
 excipit. *212.a*
 ab eodem ibidem Rex coronatur. *ibid.*
 Innocentium Papam Romam deducit, ibi-
 demque ab eodem Imperator benedicitur.
ibid.b
 quando obicit. *ibid.e*
 Louaniienſes plurimi in prælio cum Leodiieſibus
 commiſſo cæduntur. *243.e*
 Louaniienſes ſe Aleſi Henrici VI. viduæ, Ioan-

nem ſecundogenitum Ducatui præſtere co-
 oanti, opponunt. *268.e*
 iſdem vrbis portas præcludunt. *ibid.*
 ex agro Mechlinienſi prædas agunt. *ibid.*
 tandem bello inferiores Mechlinienſibus re-
 conciliantur. *ibid. & 273.b, c*
 eorum priuilegia Ioannes I. Dux reſta habet.
276.b
 textores plurimos ſeditionis conuiſcos' vrbe
 pellunt. *ibid.d*
 veſtigialia ſuo arbitrio imponere, augere, &
 minuire iſtis à Ioanne I. conceſſum. *279. a*
 cum Antuerpienſibus de Lyranſio obſidione
 Mechlinienſi conſentiunt. *295. c*
 ex priuilegio iſtis à Ioanne II. Brabantie Du-
 ce conceſſo, extra urbem ſuam nec iudicandi,
 nec vinculis adſtringendi. *298.a*
 eorum Senatoj permactant omnem Reip. mo-
 dum per ſe coercere. *299.b*
 Bruxelleſes mutuo ſibi fodere denunciant.
304.a
 quæ Priuilegia à Ioanne III. Brabantie Duce
 obtinuerunt. *310.a*
 iſis à Ioanne III. Brabantie Duce piſtorio in
 Dylia, & ad Orientalem Dylia partem veni-
 tio conceditur. *316.b*
 etiam inconſulto Duce urbem ſuam munire
 poſſunt. *320.b*
 Ludouico Flandrie Comiti ſingulis annis ſex
 ſepemannis, ex pacto pacis inter Braban-
 tum & Flandram ſancitæ, militate teneocur.
335.a
 quando moenia vrbis exteriora fodere incepe-
 rint. *335.c*
 eorum priuilegium : Qui Scabinus fuit, Prz-
 tor non ſit. *348.a*
 VVencellao Duce cum fratre Imperatore in
 Franciam profecto, iterum tumultuantur, ſci-
 ſmptis albis capitis. *348.e*
 inter Patricios & plebeios cardibus agi-
 tum. *349.a*
 plebs, ſimquam antea, eſſo Valtero à Leyda
 Exconſule plebeio, in Patricios furit. *350.c*
351.a
 varia iterum inter Patricios & plebeios latro-
 cinia & vaſtationes. *351.c, 353.e*
 plebei pagum Lyndam, Patricij vice verſa præ-
 dia in Erpa excurunt. *354.a*
 ad obſidionem tolerandam ſe parant. *ibid.e*
 tandem inſertere Epifcopo Leodiienſi pa-
 cem cum Duce ineunt. *ibid.*
 ducentos florenos in ſingula exulſum capita
 conſtituunt. *362.a*
 eorum lanæ in Zelandia detinentur, & quare.
368.b
 Antonio Burgundo, in Traiectenſes bellum
 mouenti, auxilia negant. *376.a, b, 379.a*
 Bruxellenſibus & Mechlinienſibus reconcili-
 antur. *419.a*
 Louanienſe Gymnaſium erigitur. *402.a*
 Louanienſes tumultus orti inter Patricios & ple-
 beam ex re quaſi nihil. *316.c*
 ad huc.

INDEX RERVM

- ad breue tempus sedati. 318.b
 Louanienſis ciuiſ concioi iniuriis affectu ſupple-
 tas non ferens quomodo puniendus. 247.c
 Louanienſis Comitatus quoſq; ſe extendat. 164.b
 quando, quare, & à quo à cetera Brabantia
 auulſus. 168.a
 Louanienſis Maieſtatis Maximiliano, bellum Leo-
 dienſibus inferentis, pſtingentis baſtans pedi-
 tes adducit. 468.a
 Louanienſis Reſpublica tota ſerè ad Patricios
 tranſfertur. 346.b
 Louanienſis Senatus partim ex Patriciis partim
 ex plebe eligendus. 339.a.b
 Louanienſis Supplicationis quoſq; prima Do-
 minica Septembris celebrari ſoliq; priſto 115.a
 Louaniolum Odenæ patriæ S. Hermelenda vi-
 cinum. 8.a
 Louanium quando muris circumdati corpus.
 225.b
 incendio ſerè abſumprum. 228.c
 vna eſt ex quatuor primarijs Brabantie ciuita-
 tibus. 301.c
 dira fame & peſte laborat. 305.a
 Halla ſeu Phala, nunc Auditodium publicum,
 ibi quando exuſus corpore. 305.c
 à Ludouico Flandriæ Comite captum. 331.c
 331.b
 plebe contra Patricios tumultuante annu-
 integro ſine ſcabinis fuit. 319.b
 à Roſſemio ad dedicationem ſollicitatur. 624.b
 per ſtudioſos à dedicatione mitro & egregie ſtra-
 tagemate liberatur. ibid.c
 in Louen oppido ſe muniunt Nortmanni. 107.c.
 112.b
 Lucernenſes, Heluetij Catholici, contra Bernen-
 ſes & Tigurinos, hæreticos Heluetios, arma
 ſumunt. 587.c. *vide* Helueticj Catholici.
 S. Lucij Papæ corpus à Paſchali Papa inuentum,
 & in Vrbem tranſlatum. 70.b
 S. Ludgerus Scriptor quando floruerit. 53.b.c
 Ludouicus Aroulphi Imp. filius à Lotharingis
 Zaeodaldum deſerentibus euocatur. 128.c
 moritur. 129.a.b
 Ludouicus Auerſianus à Rege Bohemiæ Lutzen-
 burgienſis diuinus adminiſtrationem impe-
 trat. 369.b
 ſcedus cum Guilielmo Geldro facit. ibid.
 à Carolo Rege Vicarius Regni conſtituitur.
 371.a
 tributum nouum, etiam Eccleſiaſtiſcis, impo-
 nit, vnde aliquæ turbæ. ibid.
 à procuratore Regni Galliæ remouetur ibid.b
 in eum Ioannes Dux Burgundiæ arma mouet.
 372.c
 ab eodem occiditur. 374.c
 Ludouicus Baioariæ Dux vxorem ſuam adulte-
 rij falſò inſimulatam necari iubet. 256.c
 in facti huius expulſionem, Fuſſenfeldium
 Monafterium erigit. ibid.
 Guilelmi Imperatricis coronationi intereſt.
 258.c
 Ludouicus Carni Calui filius patris in Imp. ſuc-
 ceſſit. 99.a
 XII. Brabantie Princeps. ibid.
 vnde dictus Balbus. ibid.
 qualis fuerit. ibid.
 duabus vxoribus impliciſ ab Episcopis ante
 conſecrationem ad meliorem mentem reuo-
 catur. ibid.b
 de Hugone Lotharij notho Regum ſuum in-
 feſtante conqueritur. ibid.c
 in Synodo Trecenti à Ioanne Papa Romano-
 rum Imperator coronatur. 98.c
 inter ipſum & Ludouicum Ludouici Germa-
 nici filium pax firmatur. 99.b
 morbo iograueſcente de Regno diſponit. ibid.c
 Regis inſignibus ad filium miſſis moritur. ibid.
 quando & vbi fuerit ſepultus. ibid.
 naſcitur ei filius poſthumus Carolus Simplex.
 102.c
 Ludouicus & Carlomanus Ludouici Balbi fi-
 lij, XIII. Brabantie Princeps. 100.b
 agente cum ceteris Regni Primaribus Hugo-
 ne Abbate, in Reges coronantur. 102.a
 cum Ludouico Germanici filij pacem ineunt.
 ibid.e
 Francorum Regnum inter ſe partantur. ibid.
 Nortmannos inſigni ciade aſſunt. 103.a
 cum filijs Germanici pacifcuntur. 104.a
 Hugonem Lotharij Regis nothum bellum pe-
 tunt. ibid.
 Theobaldum eius ſororium fugant. ibid.
 Ludouicus filius Balbi ſcios filij Germanici iou-
 dere recuſat. 106.a
 in Monafterio S. Dinysij moritur & ſepeli-
 tur. ibid. & 107.b
 Ludouicus Bavarus Rudolſ I. Imp. ex ſijs ne-
 pos, à quibusdam contra Fredericum Auſtria-
 cum Imperatorem designatur. 304.c
 Fredericum Auſtriacum bello ſuperat & capit.
 308.b.c
 eidem pacificè reconciliatur. ibid.c
 Ludouicus Borbonius, Episcopus Leodiensis, à ſec-
 rijs occiditur, & quo cultore. 459.c
 Ludouicus Bononis filius Berengrijum Italiæ
 pellit. 121.c
 ab eodem capitur, & oculis orbatur. ibid. &
 125.a
 Ludouicus Caroli Magni Imp. filius, à parente
 ad Imperium aſſumitur. 57.a. *vide* Ludouicus
 Pius.
 Ludouicus IV. Rex, filius Caroli Simpliciæ,
 XV. Brabantie Princeps. 138.b
 vnde dictus Tranſmanus. ibid.c
 Rudolſo deſuncto in Franciæ Regnum ſuro-
 gatur. 131.b
 Laudunum coronatur. ibid.c
 ei Lotharienſes rebellant. 114.a
 iterum ſe ei tradere paratos recipere cur diſſu-
 lerit. ibid.b
 reliſtam Giſleberti Gerbergam ducit vxorem.
 ibid.e
 VVilhelmo Nortmannorum Duci terram,
 quam Nortmanni à patre eius inuenerant, con-
 cede-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

concedit.	131.a	ei Brabantiz Ducis titulus conceditur.	335.a
armatus Lotharingiam repetit.	ibid.b	item Mechlinia pro expensis bellicis.	ibid.
Hugonem & Heribertum sibi aduersarios patitur.	ibid.e	eius vxori quæ dos assignata.	ibid.
agente Othone Imp. pacem eum Principibus init.	136.a	vi & fraude ius Stapulæ Antuerpiæ Mechliniam transfert.	ibid.e
Hugoni Roberti filio Franciæ & Burgundiæ Ducatum delegat.	ibid.b	h Ioanne Stewartie pugione traicitur.	336.e
inter ipsum & dictum Hugonem noua ierum simulas exorta.	ibid.e	Ludouicus Franciæ Rex se ad secundum bellum sacrum accingit.	222.e
fraude Normannorum circumuectus capicit.	137.a	Heorieum Angliæ Regem bello petit.	227.e
dati obfidibus ab ijs dimissis, ab Hugone Priocipe custodiæ mancipatur.	ibid.a,b	moritur.	229.b
tandem in Regnum restituitur.	ibid.b	Ludouicus Philippi filius, patri in Francorum Regnum succedit.	226.b
acceptis ex Germania auxiliis, de hostibus vicici se parat.	ibid.e	Auenioem urbem Albionum hæresi infectam expugnat, & muro odat.	227.a
Rhemensem ciuitatem capit.	ibid.	ibid.	
Monasterium castrum frustra tentat.	138.a	Ludouicus, qui postea Sanctus dictus, patri in Francorum Regnum succedit.	227.a
inter ipsum & Hugonem Principem pactæ iudiciæ.	ibid.b	Ferdinandum Flandrum duodecim annis in earene deientum libertati restituit.	ibid.
nascitur ei filius cognominis.	139.a	Attrebatesium Comitatum erigit, illumque Robertofratri confert.	230.e
quo modo obiit, & ubi sepultus sit.	141.b	contentionem inter Flandros fratres ortam decedit.	236.a,b
Ludouicus filius Ludouici IV. Regis nascitur.	139.a	expeditionem in Terram sanctam adornat.	261.a
ibid.	141.b	ad eandem proficiscitur.	ibid.b
Ludouicus Caynoga, Patricius Louaniensis, a furente plebe fenestris eiectus, iofessis hastis decerpitur.	351.b	Damiatam recuperat.	ibid.e
Ludouicus Flandriæ Comes emit Mechliniam, indeque nouum bellum oritur.	313.e. & seqq.	peste exercitum absumente, in potestatem Barbarorum venit.	261.a
Brabantiam populatur.	314.e	quibus conditionibus ab ijs sit dimissus.	ibid.
patri iure cum Iosone XIII. Brabantiz Duce Mechliniam tener.	318.a	Flandris contra Hollandos subsidia misit, sed nullo effectu.	263.e
à Iacobo Arteuilla factiofo homine Flandriam pellitur.	318.b	iterum ad recuperandam Terram sanctam proficiscitur.	278.a
eum Ioanne III. Brabantiz Duce fœdus init.	320.a,b	Carthagioem occupat.	ibid.b
Mechlinia reliquum eidem Brabantiz Duci vendit.	323.a	Tuneto expugnata, cum pluribus alijs peste moritur.	ibid.e
ubi & quando occisus.	ibid.b	Ludouicus Galliæ Delphicus ad Philippum Bonum transfugit.	421.e
Ludouicus Ludouici Flandriæ Comitris filius patri succedit.	323.e	Rex Galliæ XI. istius oominis proclamatur.	424.b,c
eum generum habere tam Angliæ Rex quam Dux Brabantiz laborat.	321.e. 324.a	Carolo Audaci bellum infert.	432.e
Margareram Ioannis III. Brabantiz Ducis filiam ducit vxorem.	324.b	pacem ab Audace auro redimit.	ibid.
totam Mechliniam sacro cedit.	ibid.e	Leodienses iterum contra Audacem conuincit.	433.a
nascitur ei filia Margareta.	326.e	propterea à Carolo capitur, & detinetur.	ibid.b
libido eius perstringitur.	327.a,b	eum eodem in Leodierfies proficisci cogitur.	ibid.
Mechlinia variis promissis occupata, bellum Brabantiz Duci indicit.	331.a	etiam tamen Leodienses consilio inuat.	ibid.
ad Scotam iuxta Bruxellam, insignem de Brabantis refert victoriam.	331.b,c. 332.a	fœdus cum Richardo VV. & vicio Anglo contra Audacem facit.	435.e
varias ciuitates occupat.	ibid.	Eduardum IV. Angliæ Regno pellit, & Henricum VI. restituit.	ibid.
Sigivum ab Heisfelda eratæ Amptmannum Bruxellenfem.	332.b	Carolo Audaci iratus, quoddam Eduardo Anglo suppetias tulisset, eidem bellum infert.	436.b
Valerum verò Cayoogam Prætozem Louaniensem.	ibid.e	Ambanum & Fanum D. Quintini occupat.	ibid.
indem, agente Guilielmo Hollandiæ Comite, pax inter ipsum & Brabantiz Ducem facit.	334.e	ibid.	
		cum Catolo Audace inducias facit.	ibid.e
		fratrem Carolum veneno tollit.	437.a
		Audacem egrepi deludit.	ibid.
		iterum cum eodem inducias facit.	ibid.
		Fredericum Imp. Carolo hostem facit.	439.a
		item alios eidem hostes excitat.	ibid.b,e
			Attre-

INDEX R E R V M

Atrebares vastat.	440.c	à Pôitice proſcribitur & excommunicatur.	516.c
Burgundiam inſiſtat, & Audacem cruento prelio ſuperat.	441.c	Pontificis exercitum vincit.	ibid.
cum Eduardo Anglo inducias facit.	441.a	pacem cum eo facit, & ab eo abſoluitur.	517.a
item cum Audace.	ibid.	ei à Ferdinando Hiſpaniæ Rege Navarra Re- gnum eripitur.	518.b
caſo ab Heluicis Audace, Reinerum Lotha- ringum in eundem concitat.	445.a	fratrem idem recuperare tentat.	ibid.
Mariam, Caroli Audaci filiam, filio ſuo octen- ni matrimonio iungere nititur.	448.c	pacem cum Henrico VIII. Angliæ Rege ſum- cit.	534.b
eam in rem ſcribit epiſtolam ad Comitem Li- gni.	ibid.	ſororem Angli Mariam vxorem ducit.	ibid.
Burgundiam inuadit.	450.a	ab eo Terouvanam ac Tornacum accipit.	ibid.
in Atrebares, vt Arceſiâ & Hannoniâ potiatur, exercitum ducit.	ibid.b	cum Venetiis ſœdus init.	ibid.c
Tornacum aſtu occupat.	ibid.	moritur.	ibid.
item Atrebarum prodicione Creueceurij.	ibid.	Ludouicus Hamer capite plectitur.	421.b
iniquiſſimas Mariæ Ducis Legati proponit conditiones.	450.c, & ſeq.	Ludouicus Hungariæ Rex Mariam Caroli V. ſo- rorem vxorem ducit.	553.b
obſidet Condazum, oppidum Hannoniæ.	451.c	Ludouicus Hutſinus Philippo Pulchro in Fran- ciæ Regnum ſuccedit.	504.c
cum Maximiliano inducias ſancit.	453.c	Ludouicus Loſſenſis Comes Adam Theodori Hollandiæ Comitiſ filiam ducit vxorem.	240.b
induciarum conditiones uou ſeruat, vnde deu- no bella.	454.b	expeditioni ſacrę ſe accingit.	245.a
Lutæburgenſem diſſentionem inuadit.	456.b, c	Ludouicus Lotbarij Imp. filius Romam proſci- ſcitur, vt Imperatoris nomen ſortiarur.	71.c
Veronium & Tuſidum capit.	ibid.	Beneuentanam Prouinciã à Saracenis iugo liberat.	77.b
inducias cum Belgis pœſcitur.	457.b	turbas Romæ inter milieum Magiſtros exor- tas componit.	78.b, c
iniquam pacem Maximiliano, eò quod Flandri rebellarent, extorquet.	460.b	à parte Italiæ Regno præſicitur, Imperatorque appellatur.	79.a
moritur.	463.a	Saracenos Campaniam & Samnium inſitan- tes proſigat.	85.b
Ludouicus XII. fit Rex Galliæ.	498.a	prodicione ſuorum capitur, & incarceratione ſoc.	90.c
cum Maximiliano Imp inducias facit.	ibid.b	moritur, Mediolanumque transfertur.	92.b
Alexandriam, & poſt Mediolanum occupat.	504.b	Ludouicus Pinnocus Eques, Prætor Louuie- ſium conſtituitur.	534.c
Philippum Auſtriacum, in Hiſpaniam proſe- cutum, vt terreſtri itinere Franciam tranſeat, inuicit.	506.a	cum Philippo Comite S. Pauli Ieroſolymam proſiciſci inſtituit.	403.a
eum honeſtè excipit.	ibid.c	Ludouicus Pius Imperator filius Caroli Magni, VIII. Brabantiz Princeps.	61.a
Hiſpaniam, ob ciectos ab Hiſpaniâ Regno Neapolitano Francos, duobus exercitibus in- uadit.	509.c	assignata ſororibus parte legali, reliqua dicit pro anima patris.	ibid.b
pacem cum Caſare Maximiliano ſancit.	511.a	per vniuerſum Regnum curat diligenter iuſti- tiam adminiſtrari.	ibid.c
Georgium Ambroſium Card. ad Caſarem mit- tit, ſuo nomine clientale ei ſacramentum de Ducatu Mediolanenſi ac Comitatu Ticinenſi Angeliæque diſtarum.	512.a, b	honorificentiffimè Stephaum Papam ad Ec- cleſiæ pacem ſtabiliendam in Gallias venien- tem excipit.	ibid.
pacem ſuper Regno Neapolitano cum Rege Hiſpaniæ facit.	514.a	Aquiſgranſi generalem Epiſcoporum & Abba- tum Conuentum celebrat.	62.a
ſiliam ſuam Claudiam, Carolo Auſtriacæ de- ſponſatam, Comiti Enguientiæ deſpoudet.	515.a	primogenicum ſuum Lotharium Imperatorem coronat.	ibid.b
de quo apud Philippum Regem & ciuitates Belgi ſc excuſat.	517.b	Papino filio Aquitaniam, Ludouico verò Ba- ioariam assignat.	ibid.
Genueſes ſubigit.	518.a	moritur Irmingarde, ducit vxorem Iuditham.	64.a
cum Caſare Maximiliano ſœdus contra Vene- tos init.	521.b	omnes à ſc telegatos ab exilio reuocat.	ibid.b
Veneros vincit.	523.b	publicam pœnitentiam agit.	ibid.
à Iuho Pont-aqua & igni ei interdicitur.	525.b	Breannium vaſtat.	ibid.c
Caſarem Maximilianum in ſordere ſecum ini- to confirmat.	ibid.c	à Michaelc Græcorum Imp. libros S. Dionyſij Areopagiti ſecipit.	ibid.
Iuho Pontifici bellum inferit.	525.c	petitam pacem Danis confirmat.	65.a
& Bononiã eripit.	ibid.	vt Francorum Proceres placet, Bernardum quemdam, quem Cameræ ſue præſecerat, à ſc	ibid.
Piſis cum Caſare Concilium conuocat.	ibid.		
Pontificem eò citat.	ibid.		

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

à se dimittit. ibid.e
 filio suo Carolo ex Iudith Alemanniam, Rhe-
 tiam, & partē Burgundie assignat. 65. a. 69. a
 eius ex priori coniuge filij in ipsum insurgunt.
 66. a
 se de aduersarijs vicissitur. ibid.b
 Pipinum filium Aquitanie Regno priuat.
 ibid. c
 à suis desertus, in filiorum possessionem venit.
 ibid.
 ad agendam penitentiam includitur, vxore in
 Italiam ducta. 67. a
 relaxatus arma resumit, & vxorē reuocat. ibid.
 In Ardenna venationibus se oblectanti ex
 Aquitania triftia nuntiantur. 68. c. 69. a
 pulso filio Ludouico in morbum incidit, &
 post paucos dies pie moritur. 69. b. e. 70. a
 apparentes sibi demones signo Crucis fugat.
 70. a
 Metis sepelitur. ibid.
 Ludouicus, filius Ludouici Pij Imp. in Conuentu
 Aqueus Baiocariae praeficitur. 63. b
 fratris in parentem insurgentibus se oppo-
 nit. 66. a
 Regnum Orientalium Francorum ei à patre
 admittitur. 68. a
 patri ad tempus reconciliatur. ibid. b, c
 partem Regni trans Rhenum sibi vendicare
 parans, à patre Regno pellitur. 69. b
 ei licet absenti delictorum venia à parente mo-
 ribundo concessa. 70. a
 coniunctis cum Carolo fratre viribus Lotha-
 rium fratrem Monarchiam ambientem fugat.
 71. b, c
 tandem partitione Regni facta, Orientalem
 ipse partem accipit. 72. a
 Adobodricos defectionem molientes domat.
 ibid. b
 item Sclauos Marceses. 74. b
 Lotharium & Carolum fratres iniucem re-
 conciliare frustra nititur. 75. a
 Sorabos Francorum fines crebris incurfioni-
 bus infestantes domat. 77. a, b
 contra tyrannidem Caroli ab Aquitanis inui-
 ctatur. 78. a. & venit. 80. c
 iterum in Regnum suum regreditur. 81. a
 à fratre apud Pontificem & Imperatorem ac-
 cusatus, Legatione se purgat. ibid. b
 cum fratre & nepote Alternaci publicum con-
 uentum celebrat. ibid.
 tandem Confluentiae cum ipfide pacem init.
 ibid. c
 de postis conuentis non seruatis fratrem Car-
 olem Caluam apud Pontificem accusat. ibid.
 in Conuentu Reganciburgensi Ernustum per-
 duellionis reum honoribus priuat. 81. a
 Obodricos rebellantes subuagat. ibid.
 Rastren in ciuitate Dowina obfidet. 84. c
 fratri Carolo reconciliatur. ibid.
 ne Provincie Regum nepoti debitum inua-
 dat, à Nicolao Papa monetur. 85. a
 Lotharingam cum fratre suo Carolo Caluo

partitur. 88. b
 strenuè agit contra Bohemos. 90. b
 reddit Ludouico nepoti clam suam partem
 Lotharingae. 91. a
 orationis ergo Fuldenfe Monasterium petit.
 92. b
 cum Ludouico nepote & Ioanne Papa collo-
 quium habet. ibid.
 Legatos Zuendibaldi pacem petentis excipit.
 ibid.
 pro patre, quem per visionem didicerat in Pur-
 gatorio deineti, orationes per totum Re-
 gnum indicit. ibid. b
 se Carolo Caluo Italiam innadere conanti op-
 ponit. ibid. c
 quando obierit, & ubi sepultus fuerit. 93. a
 Ludouicus, Ludouici Germanici filius, ad Aqui-
 taniae Regnum euocatus, non recipitur. 78. b
 cum Carolo fratre contra patrem rebellionem
 mouens pacatur. 90. b
 Carolum Caluam patris sui Regnum inuaden-
 tem fugat. 93. a, b
 in partitione Regni paterni quas prouincias
 sortitus sit. ibid. b
 inter ipsum & Balbum pax firmatur. 99. b
 mortuo Ludouico Balbo, Regnum eius inua-
 dere disponit. 102. c. 103. b
 cum filijs Ludouici Balbi pacem firmat. ibid.
 Nortmannorum exercitum sternit. 103. b, c.
 104. b
 moritur. 105. b
 Ludouicus à Sfortia à Cesare Maximaliano Dux
 Mediolanensis renuntiat. 492. a. 494. b
 Caesarem ad bellum Francie in Italia inferen-
 dum incitat. 495. b
 Mediolano eijcitur. 504. b
 reuocatur. ibid.
 à Francis captus, & in Galliam ductus, miserè
 obit. ibid.
 Ludouicus à Transgenna Ioannis III. Brabantie
 Ducis ad Regem Francie Legatus. 118. b
 Ludouicus Trimolus in Episcopatum Torna-
 centem Petro ab Auxcio à Clemente Anti-
 papa surrogatur. 161. b
 Ludus ballistariorum insignis Tornaci. 164. b
 qui ex Belgis ad illum conuenerint. ibid.
 Lugdunense Concilium, XIII. Vauersale, quan-
 do celebratum. 155. c
 in eo Fredericus II. Imp. Ecclesie rebellis de-
 claratur, Impeno priuatur. ibid.
 Logdunum & vicina loca expugnat Carolus
 Marcellus. 112. a
 Logdunum Carolo Caluo Lotharij Regnum
 cum fratre Ludouico Germanico parienti
 obtrigit. 88. c
 à Zuendebaldo Lotharingie Rege expulsum.
 118. a
 Ludpertus Episcopus Carolum Crassum Impe-
 rio priuatum sustinet. 113. a
 Luduardus Vercellenfis Episcopus adulteri in-
 simulatus, à Carolo Crasso repellitur. 111. c
 Ludulfus filius Othonis Imp. orta inter ipsum
 G G & pa-

INDEX RERVM

M.

& patrem similitate, Basosiam vastat. 140.b.c
tota penè Italia subacta, ibidem moritur. 144.c
Luitelidus Dux Basarorum cum Hungaris coo-
ligens interimitur. 122.b
Luitgarda coniux Caroli Magni ubi & quando
obierit. 52.a
Luitprandus Rex Longobardorum Carolo Mar-
tello aduersus Saracenos fert suppetias. 32.b
Luitprandus Scriptor quando elaruit. 114.a
Luna: Eclipsis die ante crudellem Alberti Leo-
diensis Episcopi necem conspicitur. 235.b
Lunam cum Genilibus adorât Mahometes. 10.a
Lupus Clituanus Flandros ad VVestcappellam
Zelandiæ atroci prælio vincit. 263.b.c
S. Lutzgardis Virgo quando obierit. 156.c
cuius fuerit, & quibus parentibus orta. 257.a
duodecim annos nata, Monasterium S. Catha-
rinæ Ordinis S. Benedicti ingreditur. ibid.
communis omnium consensu eiusdem Mona-
sterij Priorissa eligitur. ibid.
Ioanne Lyrao hortante Priorissæ officium ab-
dicat, & ad Aquiranum Cisterciensis Ordinis
Monasterium se transfert. ibid.
ei B. Virgo Maria eut vultu lugubri apparet.
ibid.
septennio ieiunat, pane solum & ceruisia con-
tentia. ibid.
Lutherani in Belgio moderatissime habiti. 553.a
ad Concilium Generale à Pontifice inuitan-
tur. 609.b
contra Conciliorum auctoritatem Atticulos
edunt. ibid.
Lutherani Principes Carolo V. Imp. in Comi-
tijs Augustanis Constitutionem exhibent. 585.b
Atticulos à Cæsare conceptis consentire no-
lunt. 586.a
Lutherus. vide, Martinus Lutherus.
Lutzenburgensis ditio à Rege Galliarum inuaditur.
456.c
Lutzenburgum cum Elisabetha Lutzenburgica
in dorem Antonio Burgundo datur. 377.b
à Francisco Rege Franciarum inuaditur. 622.a
Lux sphæræ igneæ super S. Gertrudem radiare
visâ. 153.c
Luxorium Burgundiarum Monasterium, in quod
Ebroinis Franciarum Regum Maior domus re-
truditur. 16.c
in illud etiam S. Leodegarii se abdit. ibid.
Luxuria Dagoberti Regis perstringitur. 4.b
Lynda pægus à Louanienfibus plebeijs exustus.
354.a
Lyra S. Gammari Reliquijs clara. 41.b
quomodo olim dicta. ibid.
à Norrmannis quælibet vastantibus etiam in-
uaditur. 67.c
vnum Senatorem ad Comiticia Brabantia mî-
tit, Antuerpiâ Flandro parente. 347.a
Lyran plurimi in prælio cum Leodiensibus com-
misso cæduntur. 242.c
sub Louanienfium signis militare soliti, ad
Antuerpiensem castra in obsidione Mechli-
nienfem transferunt. 295.c

Magdalgarius, postea dictus Vincencius, Com-
es Hannoniarum. 14.c. vide Vincencius Com-
es Hannoniarum.
Magdenburgenses, quod Protestantibus Germa-
niæ se adiunxissent, à Cæsare Carolo profes-
buntur. 649.c
ab eodem obsidentur. 659.a
eruptionem faciunt, & in urbem repelluntur.
ibid.
in castris Electoris Mauricij stragem edunt.
ibid.
Mauritio Saxoni se dedunt. 662.c
Magheimus Ludouici Pij Imp. ad Omortag Bal-
garorum Regem Legatus. 65.a
SS. Magorum trium corpora Coloniam transfe-
runtur. 225.c
Mahometes quo anno obierit. 9.a
à Ioanne Damasceno sceleratissimus Antichristi
præcursor habetur. ibid.
fordidi eius natus. ibid.
prædijs cuiusdam viduæ camelos pascit,
eamdemque uxorem ducit. ibid.
imposturis sibi auctoritatem parat. ibid.
eiusdem fœda delatamenta. ibid.
armis Religionem suam propagandam, non de
ea disputandum esse cur docuit. ibid.
quo astu omnium nationum homines ad suam
sectam amplectendam induxit. ibid.
eius sepulchrum ubi, & quale. 10.a
eiusdem sectæ armis propagata. ibid.
Mahumadia. vide, Lepiti.
Mahumetes Turca Constantinopolim capie.
418.c
Mahumias Saracenorum Princeps Rhodum va-
stat. 14.a
Solis Colossium confringit. ibid.
Maierus Louanienfem Maximiliano, bellum Leo-
diensibus inferenti, octingentos hastatos pe-
ditēs adducit. 460.a
Mainiatis à Brugetibus seditione capitur, & car-
ceri ineluditur. 474.a
Maior domus Regiæ olim vocabatur, qui tunc
Comestabulus. 2.a
Malbodium Reliquijs B. Aldegundis clarum. 58.c
Maldonatus ob rebellionem in Catolum V. exci-
tatam capite plectitur. 556.c
Maledi arx, à Leodiensibus aduersus Brabantos
extructa, diruitur. 325.a
Malga à Flandris vastatur. 314.c
Malina Carolo Caluo Lotharij Regnum cum
fratre Ludouico Germanico partem obtige-
runt. 88.c
Malmundarium Monasterium à Sigeberto Rege
Dagoberti filio & Grimoaldo fundatum. 10.c.
12.a
Mal-rem arx à Ioanne I. Brabantia Duce ex-
pugnata. 283.b
Manfredus, nepos Friderici Imp. patre strangu-
lato, fratreque Conrado veneno sublatro, Sicili-
am occupat. 174.c
Roma.

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

Romana Ecclesie ditione vastans, ab Urbano IV. Regno priuatur. 174.c.175.a,b
 Mantua ab Henrico III. Imp. expugnatur. 196.a
 Mantua Comitatus à Carolo V. Imp. in Ducatum mutatur. 383.b,c
 Manus abessia Ioanni Damasceno ante imaginem Deiparæ oranti restituitur. 35.c
 Mantani Proceres cum Carolo Austriaco pacem faciunt. 559.a,b,c
 Marcentis Schali defectionem molientes, à Ludouico Lotharij Imp. fratre domantur. 74.b
 Margrauius Antuerpiensis Maximiliano, bellum Leodienfibus inferenti, centum equites auxiliares adducit. 460.a
 Marchia Antuerpiensis à Ioanne IV. Duce, iocis Ordinibus, Ioanni Busaro committitur. 391.b
 Antuerpiensis Marchia.
 Marchie oomen quando primùm videatur innotuisse. 193.b
 Marcus Antonius Colonna à Paulo IV. Pontifice Romanus citatur. 685.b
 per Legatum Pontifici inuicem præstat. ibid.
 ad Celarem, eripis sibi à Pontifice suis diuinibus, confugit. ibid.c
 quæ armis recuperat, copijs à Duce Albano subensibus adiutus. 690.c.691.a
 cum Iulio Vrsino Pontifici militante pugnât, eumque vincit & capite. ibid. & 691.a
 Marcus Antonius Cooptatus pro Veneus cum Cæsare Carolo V. foedus facit. 609.c
 Marcus Grimmonus, Præfatus classis Pontificie contra Turcas. 609.c
 Marquise Saxonie Episcopus, à Norrmannis interfecit. 103.c
 Mardaitæ Sarcenon infestant. 19.b
 Mardafa Cosehois Persarum Regis & Syre filius, à fratre Syre patre spectante interimitur. 8.c
 Margareta Alberti Hollandæ Comitissæ filia Ioannis Philippi Burgundi filio nubit. 356.a.357.a
 quæ ei dos assignata. 357.a
 Margareta Austriaca, soror Archiducis Philippi, à Francia reducit. 491.b
 Hispanie Principi desponsata, Ioanne Aragonæ, ex Hispania in Belgium venienti, occurrunt. 495.b,c
 in Hispaniam nauigat. 496.b
 naufragium meruens, epitaphium sibi ipsa scribit. ibid.c
 in Angliam appellit, & à Rege Angliæ honestè excipitur. ibid.
 ad portum Gallicæ D. Andreæ appellit. 497.a
 nuptias cum Ioanne Principe Hispanie celebrat. ibid.
 mortuo marito, immaurum fetum edit. ibidem b
 Philiberto Duci Sabaudie despondetur. 501.c
 à Belgio in Sabaudiam proficiscitur. ibid.
 à patre Maximiliano Imp. Belgij Gubernatrix designatur. 520.c
 interet coronationi Caroli Austriaci in Imperatorem Romanum. 548.b
 in Belgio Edictum contra hæreticos promul-

gat. 567.c
 idem renouat. 582.c
 moritur. 586.b
 Margareta Eboracensis Carolo Audaci oubit. 412.b
 moritur. 509.c
 Margareta Eduardi Anglorum Regis filia, Ioannis II. vxor, Furzæ arcis deambulatorum exstruxit. 290.b
 Margareta Flandriæ & Hannouiæ Comitissa quando obicit. 237.a
 eius epitaphium. ibid.
 Margareta Ioannæ sorori in Flandriæ Comitatum succedit. 351.c
 Marthæ Balduini Augusti viduæ de Namurco cum Henrico Luttenburgensi contendente fert suppetias. 247.b
 filium suum Guidonem Flandriæ Comitem saluare iubet, & oon multo post moritur. 281.b,c
 Margareta, Guidonis Flandriæ Comitissæ filia, Ioanni I. Brabantie Duci nubit. 279.a
 Margareta Flandriæ despondetur Philippo Audaci fratri Regis Francorum. 343.b
 nuptiæ eius Gandau celebrantur. ibid.
 Ioannem Burgundiæ Ducem & Flandriæ Comitem futurum parit. 344.b
 Margareta Francie, soror Henrici Regis, nubit Emanueli Philiberto Sabaudie Duci. 704.c
 Margareta Henrici Lumburgensis filia Codefrido III. In cunis dicto oubit. 212.a
 Margareta, Henrici V. Brabantie Ducis filia, Valis Ducis Monasterii prima Abbatisa. 250.c
 Margareta, Ioannis I. Brabantie Ducis filia, Henrico Luttenburgensi nubit. 288.b
 Genus moritur. 309.b
 Margareta, Ioannis III. Brabantie Ducis filia, Ludouico Flandriæ Comiti nubit. 324.b
 à Francis excipitur. 325.c
 puellæ cuidam ex marito grauidæ nates detruunt. 327.b
 quid ei à Venceslao pro dote assignatum. 335.d
 moritur. 341.a
 Margareta, Ludouici Imp. vidua, croento prelio cum filio concurrente, videri in Angliam fugit. 327.a
 Margareta, Maximiliani & Mariæ filia, Bruxellis nascitur. 456.a
 eius sponsores in Baptismo qui. ibid.
 Margareta, Philippi Audaci filia, Philippum Burgundum sollicitat, ut filius suæ Iacobæ maritum ipsum Ioannem IV. Brabantie Ducem conciliat. 399.b,c
 eidem Philippo Burgundo quò minus Ducatum Brabantie adipiscatur, negotium facit. 410.a,b
 eundem omnia ad se inuicem rapere conueniunt. 416.b
 inuicem & necem ei interualle eredit. ibid.
 Margareta, Philippo Burgundi filia, Guilhelmo Alberti Hollandæ filio nubit. 356.a.357.a
 quæ ei dos assignata. 357.a

INDEX

B. Maria Virgo Constantinopolim ab hostibus liberat. 8.b
 eius ope & intercessione Aftures Saracenos vincunt. 34.c
 eiusdē intercessione Bruxellæ io Ecclesia S. Nicolai plurima sunt miracula. 223.b,c
 vultu lugubri S. Lutgardis Virgini apparet, ei-
 que septennij ieiunium iniungit. 257.b,c
 B. Maria Virgini imagines. vide Imagines.
 Maria Augusta, Othonis III. Imp. vxor, à Comite quodam castro repulsam passa, eundem de pervertata pudicitia infimulat. 161.a
 innocens quam procurauerat mortem, flammis luit. ibid.b
 Maria Austriae, soror Caroli Austriaci, despondetur Ladislao, filio Vladislai Hungariz Regis. 537.b
 • Ludouico Regi Hungariz nubit. 553.b
 nomine Caroli V. cum Danis inducias facit. 609.b
 Leonoram Reginam Cameraci inuifit. 611.5
 Cæsaris nomine Francis bellum inferendum decretoit. 662.b
 Belgij gubernacula resignat. 682.c
 cum fratre Cæsare in Hispaniam abiit. ibid.
 moritur. 689.b
 Maria Baldwin Flandriz Comitiss vxor pacem inter ipsum & Franciz Regem cōponit. 238.c
 Maria Caroli Audacis filia nascitur. 414.a
 patri succedit. 448.b,c
 eos qui solatio esse debebant, hostes experitur. ibid.c
 Ludouicus Rex Franciz eam ad filij sui octennis nuptias compellere annuitur. ibid.
 à Gandauensibus capitur. 450.a,b
 ei à Rege Ludouico aliquot oppida eripuntur. ibid.b,c
 pro pace ad Regem mittit Legatos. ibid.c
 passis criminibus pro Hugoneto & Imberturmo apud Gandauenses deprecans, non auditur. 451.a
 venationi & aneupio dedica. 458.a
 grunda, equo delapsa, insigisterque læta, breui possit moritur. ibid.
 cor eius Aouerpiaz ad S. Michaëlis sepultum. ibid.b
 corpus verò Brugs. ibid.
 Maria Henrici VI. & Aleidis filia, Philippo III. Franciz Regi nubit. 279.a
 à Petro Rhemenfi Archiepiscopo coronatur. ibid.
 hominidj falsò accusata, à fratre Brabantie Duceliteratur. 280.c
 Maria, filia Henrici VII. Angliæ Regis, Regina proclamatur. 673.a
 Catholicam Religionem restituit. ibid.
 Philippo II. Hisp. Principi despondetur. ibid.
 Elisabetham sorore in eustodiam mittit. ibid.
 Philippo II. solemnitater nubit. 674.c
 à Rege marione persuasa, Henrico Galliz Regi bellum indicat. 691.c

R E R V M

moritur. 700.e
 Maria Ioannis III. Brabantiz Ducis filia, Rinaldo Geldriz Duci nubit. 324.b
 quid ei à VVeoteflao Brabantiz Duce doctis loco assignatum. 315.b
 moritur. 368.a
 Maria Ludouici Bauariz Ducis vxor, fuit Henrici V. Brabantiz Ducis filia. 250.c
 falsò adulterij accusata, capite pleffitur. 256.c
 Maria Lufitana Philippo II. Austriaco despondetur. 618.e
 eidem nubit. 622.b
 Maria Philippi quondam Imperatoris filia Henrico V. Brabantiz Duci nubit. 250.b
 quos ei liberos pepererit. ibid.b,c
 Maria Philippi Regis Francorū filia Ioannis III. Brabantiz Ducis filio desponsata, ante nuptias moritur. 315.b,c
 Maria Scotiz Regina nubit Francisco Galliarum Delphino. 697.a,b
 Marianus Scorus fabulæ de Ioanna Papissa primus auctor. 79.b,c
 Marina mulier in Hollandia capitur, & mixta de ea. 372.b
 Maricus Agrippi Papæ Legatus, ad decidendam Artaldi & Hugonis de Rhemenfi Episcopatu contendentiū causam, in Galliam missus. 138.c
 Maris inundatione tres Comitatus euerit. 212.b
 Maronitz Saracenos infestant. 19.b
 Marra in expeditione sacra à Christianis capta. 202.a
 Masana locus iuxta Mosam, quò Carolus Caluus eiusque frater Germanicus Lotharij Regnum parituri conuenerunt. 88.b
 Martins locus, vbi pax inter Ludouicum Balbum & Ludouicum Germanici filium firmata. 99.b
 Marsum pagus vbi situs. 26.a
 S. Martini Ecclesia Turonis à Nortmanois succensa. 77.c, 78.a
 eiusdem Moasterium ibidem ab iisdem euersum. 78.a
 eius corpus Dei prouidentia ante euerfionem ciuitatis Turonensis aliò translatum. ibid.
 eius sepulchrum deuotionis ergò adu. Frodoardus Historicus. 135.a
 Martinus Papa Romanus à Constante Imp. in exilium mittitur. 14.a
 Martinus V. Papa eligitur. 382.c
 Martinus Bohemus, cum aliis duobus, Rege Lusitaniz Ioanne II. suadente, Astrolabium explorandæ locorum distantia accommodat. 458.b,c
 Martinus Dux ab Ebroino in pretio interimitur. 20.c
 Martinus Lutherus, Archihareticus, insanire incipit. 543.b
 à Legato Apostolico auditur & ioftruitur, sed non corrigitur. 545.a
 V Wormsiam ad Comitia Imperij venit. 552.c
 à Leone X. excommunicatur. ibid. & 553.a
 publico Edicto pertinax hareticus declaratur. ibid.

in-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

infames & blasphemos emittit libellos. 582. a, b
 alios libellos edit, quibus Cæsarem Germani-
 & plebi Episcopos odiosos reddere conatur. 583. c. 587. a
 Euangelium fere vocat. 587. b
 Papistas Turcis esse detestiores asserit. ibid.
 fulvis moritur. 637. c
 de eius morte verba Cochlaei. ibid.
 incepta morientis oratio. ibid.
 Martinus Papiarius à Gandavensibus occiditur,
 & quare. 475. a
 Martinus Rossenius Hagam-Comitis spoliatur. 576. a
 pro Guilielmo Marcano Brabantiam inuasur-
 us, à Leodienfibus transire prohibetur. 622. a, b
 Campionem Brabantie vastat. ibid. b
 Reinertum Nassauum, insigni stratagemate
 vincit. ibid. c. 623. a
 castra ad Dammum prope Antuerpiam locat,
 & Antuerpiam dedi sibi & Regi Francie pos-
 tular. 623. b, c
 insigne fort. responsum. ibid.
 abire, & aliquot molas & prædia circumscire
 exurit. ibid. c
 sibi furiose omnia depopulatur. 624. a, b
 Louanium dedi sibi postulat. ibid.
 egregio stratagemate à Studiis, urbem iam
 tam occupaturus, repellitur. ibid. c
 indein Gallo-Brabantiam irruptionem facit. 625. a, b
 Namurensium Comitatum vastat. ibid.
 à Cæsarianis, eius vestigia prementibus, in Gal-
 liam fugatur. ibid.
 à Carolo Aureliano in Geldriam remittitur. ibid. c
 stratagemate Amersfortium, Helmondam ac
 Endouiam occupat. 627. a
 Cluio à Carolo V. deuictus, Cæsari sacramen-
 tum præstat. 630. b
 pro Cæsare arcem & ciuitatem Heflimienfem
 occupat. 665. a
 peste exinguitur. 680. c
 Martinus Suaurus, exercitum conscripto, Alosta-
 nos & Ninienses impetit. 464. b
 Alostum expugnat. ibid.
 Martinus V. Valderodensis Baro, Iudex in Cam-
 era Imperiali, à Maximiliano Imp. Francofurti
 erecta, constituitur. 494. c
 Martyrium S. Bonifacii & sociorum eiusdem.
 40. c
 S. Leodegarii & Gerini. 18. a
 Merx plei Marie Brabantæ Geldro nuptæ dosi
 assignatur. 335. b
 Materiam ab Henrico Nassauo pro Carolo V. Im-
 peratore obfidetur. 533. b
 Mathiangios à Francie capitur. 471. b
 Mathiasus in Ludouicum Prum Imp. iniergit. 66. a
 Mathilda, Henrici IV. Louanienfis Ducis filia,
 Florentio Theodorici Hollandie Comitis fi-

lio nubit. 239. c
 Mathilda Henrici V. Brabantie Ducis filia pri-
 mum Roberto Atreuenti Comiti nupit. 250. b, c
 deinde Florentio IV. Hollandie & Zelandie
 Comiti. 253. c
 Deipræ Virginis imagines sibi à Sophia tradi-
 tas diuersis locis assignat. ibid. & 254. a
 in Loisdunensi Virginum Cisterciensium Mo-
 nasterio à se extructo vitam pæ transigit.
 254. a
 quando obierit. ibid.
 B. Mathildis Othonis I. mater moritur. 149. b, c
 Matronam violans, ex lege Ioannis I. Brabantie
 Ducis quomodo plectendus. 287. c
 Maubonium castrum à Maximiliano obfidetur.
 455. c
 deditur. ibid.
 Mauri ad Pipini eum classe in Corficam aduen-
 tum fugiunt. 55. a
 Ecclesiam S. Petri & alia Italie loca vastant.
 74. b, c
 Cassinense Monasterium frustra tentant. ibi-
 dem c
 eum præda in Africam remeantes, naufragium
 pati uocatur. ibid.
 ab Adefonso Magno in Hispania victi. 130. a
 Maurorum Dux à Carolo Martello è Prouincia
 fugatur. 32. b
 Mauritius Saxo foedus cum Cæsare facit. 638. c
 pro Cæsare Friderici ditiones vastat. 642. a
 insperante Friderico captiuo, Electoratu Sax-
 onie donatur. 650. c
 se decretis Concilii Tridentini stare non posse,
 Cæsari denuntiat. 657. a
 pro Cæsare ad obsidionem Magdenburgensem
 abire. 659. b
 toti exercitui Cæsareo ad Magdenburgum su-
 premus præficitur Imperator. 659. b
 eisdem à Magdenburgensibus accipit. ibi-
 dem c
 ad Protestantium partes deficit. 662. a
 cum Francis contra Cæsarem foedus peruenit.
 ibid. & 663. b
 pro liberatione Hessi multum laborat. ibid. c
 magno assu Cæsarem, de foedere quod cum
 Franco intierat deterriorem factum, decipit.
 664. a
 in Sueuiam cum exercitu irrupit, & , moris
 Catholicis, Lutheranos Magistratus reponit,
 & alia multa perpetrat. ibid. b
 ad Alpes usque contendit. ibid.
 Ereburgo occupato, Oenipontem versus ven-
 dit. ibid. c. 665. a
 Francofurtum obfideat. 666. b
 pacem cum Cæsare facit. ibid. c
 Francofurtum deserit, & domum abire. 667. a
 contra Albertum Brandeburgicum cum aliis
 Principibus foedus iicit. 670. b
 à sociis belli Dux denominatur. ibid.
 in pælio contra Albertum vulneratus, altero
 die obire. 671. a

INDEX

S. Maximi martiris corpus à Paschali Papa in-
ueniunt, & in Vrhem traſſarunt. 72.b
Maximilianus, Fredericus Imp. filius, ſponſus
Duciſſæ Marię in Belgium prohiſciſcit. 451.b
Mariam vxorem ducit. ibid.
Franciſ reſiſtendum decernit. ibid.c
Belgię Principiſ inauguratur. ibid.
Equiſ Aurei velleriſ creatur, & poſtea alioſ
creat. ibid.
Leodiſenſiſ ſibi reconciliat. 453.c
eiſ filiuſ Philippuſ naſciſtur. ibid.
cum Rege Francię inducias ſancit. ibid.
condonionibuſ induciarum à Franciſ non ob-
ſeruantiſ, copias cogit. 454.c
Terovvanam obſidet. ibid.
à Terovvanenſibuſ irridetur. ibid.
Creueſentium proditorum cædit. ibid. & 455.
a,b,c
Maubonium caſtrum per Romoniuſ obſidet
& capit. ibid.c
Fanum D. Pauli obſidet. ibid.
in morbum periculoſum incidit. 456.b
Volfardum Borſelium, Hauckianſ factioniſ
ſuitorum exauſtorat. ibid.c
Hauckioſ bellum inſert. ibid.
Leidnam vrhem multat. ibid.
Baumontium Franciſ eripit, diſſipit, & in-
cendit. ibid.
iterum contra Hanckioſ in Hollandiam ire
cogitur. 457.a
Leida Theodoricum Potterum capſe plectit.
ibid.
numerum Equitum Velleriſ auri ſupplet.
ibid.
& Philippum filiuſ Equitem creat. ibid.
Geldroſ, & præcipuè Ncomagenſeſ, Brabantium
Hollandorumque agroſ depuſtantiſ
compeſcit. ibid.
Geldrię Dux cum vxore inauguratur. ibid.c
item Zurſianſ. ibid.
Venlonam obſidet, & deditione accipit. ibid.
eiſ Bruxellæ naſciſtur filiuſ Franciſcuſ. ibid.
obituſ vxoriſ Marię amariffimè dolet. 458.b
ab Ordinibuſ Beſantinię filioſum tutor conſti-
tuitur. 459.b
item ab Hollandiſ. 460.a
copiaſ cogit, vt Leodiſenſibuſ ob eadem ſui
Epiſcopi bellum inferat. ibid.
oppiduſ S. Trudoniſ dedicatione capit. ibid.
item Burchlonuſum & Haſſelruſum. ibid.b
item Tungroſ. ibid.
cum Francoſ pacem, ob Flandroſum rebellio-
nem, iniquiſ licet conditionibuſ, conſtituit.
ibid.
Huloſingam arcem prope Leodiuſ capit. ibid.c
Leodiſenſeſ vincit & in fugam agit. 461.a
eiſ pacem petentiſ, certis conditionibuſ eam
concedit. ibid.
Vitſraieſtenſibuſ, ob relegatuſ Epicoſopuſ,
bellum inſert. ibid.b
Vitſraieſtuſ obſidet, & tormentiſ quatit. ibid.c
ipſam ciuitateſ certis legibuſ capit. 463.a

RERVM

item Amersfortium. ibid.b
ab Hannobibuſ tutor ſuiſ Philippi re-
cipitur. ibid.
qui ipſi adhaſerint, qui repugnant. ibid.
Flandriſ rebellibuſ ſcribit. ibid.c
inhoneſtum ab eiſ fert reſponſum. ibid.
inſigniſ ſtratagemate Tenearamondam occupat.
ibid.
& Audenardam. 464.a
munitionem Gandenſium ad Saſtingen, Ant-
uerpienſibuſ inſeſtam, expugnat. ibid.
depradationeſ Sluſaſooruſ è Zelandiſ impe-
dituſ, VValachriam præſidio munit. 465.b
ſtratagemare Gandenſeſ cædit. 465.a
ad literaſ pro Flodriſ ad Ordineſ Braburię
& Hannonię ſcriptaſ reſpondet. ibid.
pacem cum Flandriſ ſancit. 466.c
eiſ filiuſ Philippuſ à Gandenſibuſ reddidit.
467.a
iterum plebeſ Gandenſiſ eiſ oecotium faſci-
ſcit. ibid.b
quam poſtea caſtigat. ibid.
Gandenſeſ tandem in gratiam recipit. 468.b
Aquiſgranum viſque patriſ Caſari occurrit.
468.c
in Regem Romanoruſ eligitur. ibid.
in Belgium reuertitur. 469.a
vbique ſplendideſ excipitur. ibid.a,b,c
Hollandoruſ Legati eiſ panegyricum recitant.
ibid.b
perrem ſuam Bruxellæ cum filio Philippo
excipit. ibid.c
eadem à Franciſ accipit. 471.b
à Bringeſibuſ ſediſioſiſ in anno quadam in-
cluſuſ detinetur. 473.b c. 474.a,b
multa alia nefanda ab iſdem patiſ cognat. ibid.
è carcere Brugenſi eodem liberatur. 475.c
terribili iuramento ſe poſitiſ conditioneſ obſer-
uaturum promittit. 476.a
Legatoſ in Hiſpaniam, triaſ petitorioſ, mittit.
477.c
Mechliniam occupat, & filio ſuo Philippo ini-
bi præſidiuſ addit. ibid.
eiſ à Brabantiiſ ſe Flandriſ, ſi in Germaniam, in
Belgium nunquam reuertentiſ, abire veliſ,
pecunia offertur. 478.a,b
per Euerſtemiuſum & Morbecanuſ Dunker-
kam aliaque loca ſui iuriſ facit. ibid.
item alia Flandrię inſigniora oppida. ibid.c
ſordidus ſolemnè cum Henrico VII. Angloruſ
Rege ſancit. 479.a
cum Cabelliauſiſ Schiedamum & Roteroda-
mum obſidet. ibid.
pacem cum Belgiſ eorumeſque auxiliari Fran-
coruſ Rege init. 481.a
cum Anna Britonum Duciſſa ſponſalia cele-
brat. 483.c
eiſ Legati Sluſa Magiſtratuſ, conſenſu Phi-
lippi Cluiſi, mutant. 484.b
maritimo patre Caſar creatus, in Auſtriam re-
uertitur. 492.a
vxorem ducit Blancam Mariam, filiam Sfor-
tiz Du.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

tiz Ducis Mediolanensis, & quare. *ibid.*
 in Belgium venit. *ibid.*
 à filio & filia excipitur. *ibid. c*
 ei Carolus Egmondus, siue Gelder, obuiam
 fit, sperans se Ducatum obtenturum. *ibid.*
 filium suum Philippum Ducem Brabantie in-
 augurari facit. 493. a, b, c
 in Germaniam redit. *ibid. e*
 cum Pontifice Alexandro VI. & Hisp. Regi-
 bus & Venetis foedus contra Carolum
 VIII. Gallie Regem facit. *ibid.*
 VVormacie Consensu Imperij habito, auxi-
 lia contra Francum petit. 494. a
 Comitem VVurtembergij Ducis titulo con-
 decorat. *ibid. b*
 Francofurti Cameram Imperialem instituit.
ibid. e
 à Ludouico Sfortia ad bellum Francie in Italia
 inferendum incitatur. 495. b
 Genex & Pisi Francie Lilia & insignia deij-
 cit, & Aquilam Romanam substituit. *ibid. c*
 Laburnum, portum Fiorentinorum, obsidet.
 498. a
 obfessionem soluit, & in Germaniam reuertit-
 ur. *ibid. b*
 cum Ludouico XII. Gallie Rege iuducias
 pacifcitur. 498. a, b
 Carolo Geldro bellum infert. 500. a
 bellū gerit contra Suevum & Heluetios. 504. b
 pacem cum Ludouico XII. Francorum Rege
 facit. 511. a
 qui ei per Legatam de Duesia Mediolanensi
 ac Comitatu Tieneri Anglierique clientia-
 le sacramentum dicit. 511. a
 ab eodem promissum pecuniam & auxilia de-
 poscit. 517. a
 eo tergierfante, filium Philippum contra
 eundem instigat. *ibid.*
 de obitu filij Philippi grauer dolet. 518. c
 à Belgis pro raendo Belgio imploratur. 519. b
 Margaretam filiam Gubernatricem Belgij de-
 signat. *ibid. c*
 & se in Belgium venturum promittit. *ibid.*
 Constaodæ Comitia celebrat. *ibid.*
 eius ditiones à Venetis inuaduntur. 521. c
 eius exercitus & Duces ab iisdem caduntur &
 profugantur. 522. b
 cum iisdem iuducias facit. 523. b
 iostera rationem de Venetis se viciendi cir-
 cumspicit. *ibid.*
 foedus contra eosdem cum Iulio Pontifice &
 Ludouico Gallo facit. *ibid.*
 Patavium ei à Venetis eripitur. 524. a
 illud iterum obsidet, licet frustra. *ibid. b*
 cum Ferdinando Hisp. Rege super Castellæ
 Regno transigit. *ibid.*
 Vicentiam caput & diripit. 525. a
 Iulius Pontifex, vt à Gallorum foedere abdu-
 cat, allaborat. *ibid. a, b*
 à Ferdinando Hisp. Rege propè, vt id defe-
 rat, persuadetur. *ibid. b*
 à Ludouico Gallie in foedere cōfirmatur, *ibid.*

Concilium Pisis cum Gallo conuocat. 525. c
 Pontificem Iulium ed eitat. *ibid.*
 aliquot oppida Venetorum occupat. 526. b
 iuducias sex mensium cū Venetis facit. *ibid. a*
 Francorum in Italia vires erefcere coeunt, à Lu-
 douici fodere se seiangit. 527. a, b
 Colonis ob motus Belgicos proficiscitur. *ibid.*
 Georgium Saxoem & Erardum Comitem
 ad se vocat. *ibid. c*
 Burgundie Ducatum pro Carolo Austriaco
 inuadit. 528. c
 à Leone X. auxiliares equites petit & impe-
 trat. 529. b
 cum copijs se Henrico VIII. Anglorum Regi
 iungit. *ibid. c*
 ab eo Pater saluatur. *ibid.*
 cum eo Iofalas Flandrie venit. 530. b
 in Germaniam redit. *ibid.*
 ab Erardo Comite irridetur. 531. b
 eundem proficitur. *ibid. c*
 cum Pontifice Leone X. reddit ei Mutina, fœ-
 dus facit. 534. c
 in Belgium veoit. 541. c
 Erardum ad se eitat. *ibid.*
 rem prosperè componit. 542. b, c
 io Germaniam redit. *ibid.*
 pacem cum Venetis statuit. 544. c
 Comitia celebrat. 545. a
 Carolum Austriacum Hisp. Regem pro suu-
 ro succelfore Ordinibus Imperij commendat.
ibid.
 febre corripitur. *ibid.*
 piè moritur. *ibid. b*
 Maximilianus Austrius, Ferdinandi Rom. Regis
 filius, in Hispaniam proficiscitur. 611. b
 in Germaniā cum vxore ibi dacha redit. 653. c
 io Belgium venit. 687. b
 magno cum honore excipitur. *ibid.*
 de dote cum Carole & Rege Philippo transi-
 git. *ibid.*
 in Austriam abit. *ibid.*
 Maximilianus Butagus ab Imp. Carolo V. Frifia
 & Groninga Gubernator designatur. 618. a
 moritur. 652. b
 Maximilianus Sfortia Brianfe nem ciuitatem in-
 uadit. 537. b
 Mecha sepulchro Mahometis famosa. 10. a
 Mechlinia Adoni à Pipio Rege donata. 39. a
 vbi fita, & vnde sic dicta. *ibid.*
 à Normannis vallata. 67. c
 eius pars dimidia Henrico VI. Brabantie Duci
 quando obuenit. 162. b
 & qua de causa. 264. a, b
 ab Henrico Epifcopo Leodienfi obfessa, sed
 eiò iterum deferta. 270. a, b
 quando ab Epifcopo Leodienfi Bebanisæ
 Duci vendita. 294. a
 Sepulchra auzæ, falis & piscium donatur. *ibid.*
 quando à Leodienfibus fecundum quofdam
 recuperata. 300. a
 Ludouico Flandrie Comiti vendita, non belli
 origo. 513. c. & seqq.

INDEX R E R V M

- pari iure à Ioanne III. Brabantie Duce & Ludouico Flandrie Comite posseta. 318.a
 igne fortuito conflagrât. 322.a
 tota à Brabantie Duce obtinetur. 323.a
 iterum incendio mitè fœdatur. 327.c
 à Philippo Austriaco suprema Curia ibi instituta. 343.b
 ad hanc Ceriam qui prouocare possint. ibid.
 puluere tormentario à solimine incenso, terribè conflagrât. 640.b.c
 Mechliniensè Beginagium quando extrui ceptum. 268.a
 à Nouatoribus dirutum. ibid.
 Mechliniensès cum Antuerpiensibus de iure Scalpæ auene, salis, & piscium contendunt 304.a
 Ioanni II. Brabantie Duci rebellantes obediunt. 305.b
 in castra Antuerpiensium & Lyranorum strenuè erumpentes, fortiter repelluntur. ibidem c
 nauibus quibusdam bellicis extructis aliquam diu obsidionem tolerant, sed tandem naual prælio victi se dedunt. 296.a.b
 Ludouico Flandrie Comiti sacramenta præstare abnuunt. 313.c
 cum Ioanne verò Brabantie Duce fœdus iouent. 314.b.c
 nouis priuilegijs à Ludouico Flandrie Comite sollicitati, à VVenecellao Brabantie Duce desiciunt. 311.a
 de Stapularum iure iterum cum Antuerpiensibus contendunt. 336.c. 378.b
 ab Antuerpiensibus grani damno afficiuntur. 378.b
 Antuerpiensibus operè Ducis Philippi Boni reconciliantur. 416.c
 item Louanienfibus & Bruxellenfibus. 419.a
 contra Carolum Audacem tumultuant. 430.b
 pacem obtinent. ibid.
 Fredericum Cæsarem, iniuriam filio Maximiliano à Bragenfibus illatam viturum, cum exercitu in Belgium venite egrè ferunt. 477.a
 à Bruxellenfibus & Louanienfibus infestantur. 479.b
 Mediolanenſis Ducatus à Gallis inuaditur. 504.b
 recuperato à Castorianis. ibid.
 iterum à Gallis occupatur. ibid.
 Meſſia à Ioanne I. Brabantie Duce spoliata. 280.a
 Megingandus Comes nepos Oddonis Regis do- lo interficitur. 115.c
 Mel tempore Godefridi II. Louanij pluie. 217.a. 218.b
 Meldricus insula olim habitatione S. Hermelandis virginis clara. 7.c
 nunc continens est, & vbi sita. 8.a
 Melesates Ægyptiorum Regis filius Ptolemaidem capit & euerit. 288.c
 Melesala filius Melidini Sulrani, Saracenorum & Turcarum Imperator constituitur. 261.a
 Memmingenses Zwingliani Carolo V. Imp. Confessionem exhibent. 586.a
 Catolo Imp. reconciliantur. 644.2
 Menapij à Norimannis vastari. 105.a
 Mercatores spoliati, belli luliacensis inter VVenecellum Brabantie Ducem & Guilielmum Marchionem origo. 344.b
 Mervvelfij Dominus, Flandrie à Maximiliano post pacè Flandrie concessam præficitur. 468.b
 Metelinus Paruus, perdisſimorum quorundam Gallias vastantiū Dux, supplicio afficitur. 342.2
 Mesopotamia Christianis, Principibus insectis odijs dissidentibus, à Saladino adempta. 230.a
 Metropolis ciuitas, Ludouici Pij Imp. sepulcrū illustretur. 70.a
 ibi ab Hinemaro Rhemensis & alijs Lotharingis Episcopis Carolus Caluus Lotharingis Rex coronatur. 87.c
 Ludouico Germanico cum fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum inuadenti assignata. 88.c
 Metensis Synodus Theutbergæ repudium & VValdradæ pellicis introductionem à Lothario Rege factam confirmans quando celebrata. 84.a
 eius Acta Romæ reſcripta. ibid.b
 Mexicum à Ferdinando Cortesio pro Regibus Hispanie subiugatur. 548.c
 Michael Abſaloois cum Philippo Comite S. Pauli Ierosolymam ire instituit. 403.a
 Michael Crouiacus, Legatus Caroli Austriaci ad Franciscum Valeſium Francie Regem. 535.a
 Michael Græcorum Imperator libros S. Dionysij Areopagitæ Ludouico Pio Imp. transmittit. 64.c
 Michael à Lignico Hannonijs Brabantiam infestat. 363.c. 364.a
 Michael Sidonius iubente Cæsare conscribit libellum inuim. 610.b
 S. Michaelis templum Bruxellæ quando & à quo dedicatum. 178.a
 eò à Lamberto Balderico S. Gudix corpus translatum. ibid.
 io eoq; Canonici ab eodem instituti. ibid.b
 S. Michaelis Ecclesia Antuerpiæ à Godefrido Bullonio multis donarijs aucta. 203.b
 illam cedunt Canonici Antuerpienses S. Norberto & socijs. 210.a
 S. Michaelis Monasterij apud Antuerpienses instituta. 213.a
 S. Michaelis Basilica Louanij corrui. 246.c
 Middelburgum à Fiaodris captum. 296.c
 Miliduoeh Sclauorum Dux à Carolo Caroli Magni filio interemptus. 55.a
 Mongouallius Brugfex seditiosos pacare à Maximiliano iubetur. 473.a
 ab eisdem carceri mancipatur. ibid.c
 Minoritę quando primū Siluanducis venerint. 268.a. vide Franciscani.
 Miracula in transſiſſione librorum S. Dionysij Areopagitæ ex Græcia ad Ludouicum Pium Imp. parata. 64.c. 65.a
 Miracula plurima eduntur Bruxellæ in Ecclesia S. Nicolai. 221.c
 Missæ

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Misse Sacrificium ab annu 693. apud Belgas in visu.	12. b	Monsfortis iurisdiction ab Episcopo Vitraedino Ioanni Roueto venditur.	101. c
Missarum tria millia, & alia pro salute Regis à Pa- tribus Concilij Moguntini sub Ludouice Lo- tharii Imp. fratre celebrati decreta.	75. b	Monsfortis Vitraedinos & Hollandos infestat. 485. c	
Modulius Treuentis Episcopus, frater Itaz conuictus Pictini de Landis.	7. b	ab Alberto Saxne compositur.	ibid.
Moguntinus Anstetis contra Albertum Brande- burgicum cum alijs Principibus fœdus init.	670. b	Morantus Flander, insignis petra.	333. a
Molenbecca villa D. Gudilz à Carolo Lotha- ringa Duce oblata.	156. a	Morbicans pro Maximiliani Rom. Rege Dunkerkam occupat.	478. a, b
Mnnachi & Monache à Constantino Coperny- ma variè expugnan.	44. c. 45. a. 60. b, c	item alibi Landria oppida insigniora.	ibid. c
Monachi plurimi Tutomis à Nortmannis truci- dant.	78. d	Morbus, vulgò S. Huberti dictus, vnde sicappel- lebitur.	34. d
Monasterium, VVestphalia Metropolis, ab Ana- baptistis occupatur.	593. b	Morini à Nortmannis vastati.	105. a
ab Antistite recuperatur.	598. a, b	Mitroous, Consiliarius Sfortie, Piscarium, Ca- roli V. to Italia belli Ducem, ad partes Con- federatorum pellicem conatur.	563. b
Monasterium exstruit Ado.	5. c	à Picario captus, & carceri includitur.	ibid.
item Rado.	ibid.	Murmerius Liabellz Angliz Regine amatus quæ scelera parauit, & quo modo euerit.	31. c
nec non Dado, qui & Audoenus.	ibid.	Mortzelle villa, quò Reliquie B. Gudilz mira- culosè translata.	59. a
item Eligius quod Solemosatum appellatur.	ibid.	ab Imperatore Carolo Magno D. Gudilz transfertur.	ibid. b
ibid.		& Sandimonialium Collegio nectatur.	ibid. c
aliud sanctarum Virginum Pipinus de Landis.	8. a	Mortzelle Cœnobium à Nortmannis expul- sum, & funditus euerbum.	108. c
aliud Nuellis Itza coniux dicti Pipini.	10. c	Motenzuma Rex Mexici à Cortesio capitur.	548. c
alia duodecim Sieberbus Dagoberti Regis fi- lius.	1. c	Moyus, Fani D. Quintini Præfectus, oppida Eiecurum & Baureuorium, à Belgis puto an- te capta, recuperat.	459. b, c
duo Grimoaldus.	11. a	Muhl castrum ab Hoyensibus frustra tentatum.	164. b
aliud Vincennus Comes Hannoniæ.	15. d	Mulesse Regno Tunetano ab Hariateno Bar- batoisa excurit.	599. a
aliud S. VValdetrudis eiusdem coniux.	ibid.	à Carolo V. Imp. auxilia petit & imperat.	ibid.
aliud Andane Begga.	18. c	ibid.	
alia in Frisia S. VVilabardus.	23. a	ab eodem restituitur.	601. b
aliud in quadâ insula Rhena S. Suisbertus.	14. c	Mulier marina in Hollandia capitur, & mira de- ca.	371. b
aliud Orpè Alpæ.	25. b	Mullemarx à Ioanne I. Brabantis Duce exusta.	185. b
aliud Fuldæ Carolomanus.	18. b	de Mundtunc interituro & Iudicij Vniuersali noxi futurum errans Abbo Floriacensis Abbas conferat.	161. b
idem aliud in monte Soracte.	ibid. b	Mortj Cnmes Bruxella in carcerem enijgitur.	304. a
Gemblerense S. Guibertus.	141. c	in carcerem liber dimittitur.	395. d
item duo in ciuitate Leodiensi Eusebius euf- dem vrbs Episcopus.	146. a	Muscarum regularum inuentor Guido Areti- nus.	174. b
aliud Baldericus Episcopus Leodij, & qua oc- casione.	169. a	Mutians aliquem, apud Bruxellenses qua pena plectendus.	247. b
aliud in Affligem Gerardus Niger.	194. b		
Monasterium S. Fredegandi in Domne prope Antverpiam à Nortmannis igni absumitur.	67. c		
S. Martini Turois à Nortmannis euerbum.	78. a		
Mons Brabantia nisi in primarijs vrbibus eu- denda.	165. c		
Monera Imperatris nomine eadere Eduardum Anglæ Rgæ concessum.	318. c		
Mons altus municipium, Monasterio à Vincen- tio Comite Haemonie exstructo clarum.	15. a		
Mons Elicnis castrum ab Henrico IV. Impera- tore destructum.	111. a		
Monsaken castrum, iuxta quod eruentum ad- modum prælium inter Lendenses & Braban- tos committum.	243. a		
Monsfortium vrbs ab Alberto Saxne capitur.	482. c		

N.

N Amuzense castrum à Balduino Han-
nois Camite expugnatum. 134. b || biennio toto nobilem, & quare. | 166. c |
Narmurceois exactionibus appressi, Lutenbur- gensis Comitum ad se euocant.	166. c
Hasbanum incurantes, male excipiuntur.	108. b
Flandrorum auxiliares Brabantiam populan- tur.	314. a
	Francos

INDEX RERVM

Francos captiue. 311.b
de Namuro Lutzenburgenses & Martha Auguſta Balduini vidua contendunt. 274.b
Nannetes à Normannis vaſtati. 77.c.85.c
Nancidus coniux Dagoberti Regis. 6.c
Naſſauus à Francis capitur. 471.b
item à Brugenſibus. 471.c
Naufragium horribile Maurorum poſt Eccleſiam S. Petri & alia Italiz loca vaſtata in African remeantium. 74.c
Nazareth tempore Frederici II. Imp. Chriſtianis reſtituta. 247.c
Neapolis à Conrado Frederici II. Imp. filio expugnata, & muris nudata. 261.b
Neapolitani contra Inquiſitionem ſe opponunt. 640.b
à Cæſare Carolo propterea egregie multantur. ibid.
Neomagenſes Brabantinorum Hollandorumque agros depopulantur. 457.b
ibid.
Neomagi à Carolo Audace obſidentur & capiuntur. 418.2.b
Netelaria à Grimbergano euerſa. 219.b
Nocha Brabantia fluuius. 41.2
Neuſtria à Pipino Herſtallo ſubingrunt. 22.2
Nieza in expeditione ſacta à Chriſtiano capta. 200.c
Nieza Prouincie ciuites à duobus claſſibus, Turcica & Franca, oppugnantur. 627.c
capitur, & contra fidem daram à Franco diripitur & incenditur. 628.a
Nieſeborus Imperator Conſtantinopolitanus Heretice ſubſtituitur. 51.c
Nieſeborus Græcorum Imperator fraude vxoris cecidit. 149.b
Nicolaus Papa Ludonicum Germanicum & Carolum Caluum diſidentes conciliare conatur. 81.2.b
item Lotharium ad ſanam mentem reuocare. 81.c
cur pro Balduino primo Flandrie Comite apud Carolum Caluum intercedat. 84.b,c
VValdradam pellicem Lotharij excommunicat. 81.b,c
quando obierit. 86.a
Nicolaus IV. Papa quando obierit. 288.c
Nicolaus Antipapa Ludouici Baſari Imp. Papatum abdicat. 311.b,c
Nicolaus Campobachius pro Carolo Audace Loſannam Heluetis occupat. 443.a
eundem in pugna cum Heluetijs forſe deſerit. 443.c
qualis fuerit. 443.b,c
Nancium pro Audace obſidet. ibid.
quò minus ex Belgio Audaci auxiliares adueniant copie, perinde procurat. 446.2.b
Nicolaus Heuerius Baro, Iudex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francoſueti erecta, conſtituitur. 494.c
Nicolaus Perrenotus, Granuelle Dominus, Auguſtus in Comitibus moritur. 678.b

Nicolaus Prunius Leodienſis priuilegijs Academicæ Louanienſis obſeruantes placat. 401.c
Nicolaus Puteanus Ioannem II. Brabantie Ducem Dordracenam obſidionem ſoluere compellit. 296.c.297.a
Nicolaus Pynſius, Quæſtor Hollandiæ Aquilonaris, tributa ſeuerius exigens, panem occidit. 484.c
ibid.
Haga-Comitis ſe ſaluat. ibid.
Nicolaus à Stetandia, Anuerpienſis, Ioanni IV. Brabantie Principi miniſterum Reſtor datur. 384.c
ad Nicopolim Galli à Turcis torpiter ceſſi. 365.2.b
Nidgera arx, in qua Reinaldus Falcoburgienſis à Iuliacenſi Comite captiuus detinetur. 206.a
Nigra legio, Georgio Saxoni militans, rupes vallis dilabitur. 515.b
ab eodem recolligitur. ibid.
multas ciuitates & alia loca, Geldro militans, Auſtriacis eripit. 540.c
Aſperam ciuitatem pertinaciter oppugnat, ibidem.
eà expugnari, diram ibi eodem facit. 541.a
dignas crudelitatis ſue dat pœnas. ibid.
Nichardus Scriptor quando floruit. 66.c
Niueſſa à Ludouico Fladri Comite capta. 231.c
Niuelſenſes à Balduino Flandro grauius aſſidit. 236.b
Ludouico Flandrie Comiti ſingulis annis ſex ſepimanis, ex pacto pacis inter Brabantum & Flandrum ſincite, militare teneatur. 335.a
Duci Ioanni reconciliantur. 571.c
Niuelſenſe Beginagium quidò fundatum. 149.c
Niuelſenſe Monafterium ab Ira coniuge Pipæ de Landis fundatur, eidemque S. Gertrudis præficuntur. 10.c
Niueſſunt, Brabantie locus, nunc Lym dictus. 41.b
Nobiles Bruxellæ à plebe expulſi. 298.b
à Ioanne II. Brabantie Duce priſtinis honoribus reſtanti. ibid.c. 148. Panticij.
Noortbeuera Roberto Handro Gertrudem viddam Florentij Hollandiæ Comitis vxorem ducemque aſſignata. 186.b
S. Norbertus cum ſocijs templum S. Michaelis à Canonicijs Antuerpienſibus obtinet. 210.a
Nordanhumbæ quo modo ad Chriſti ſicem conuerſi. 8.c. & ſeq.
Norimbergienſes ab Alberto Brandeburgico impugnantur. 670.b
contra eundem fortis cum alijs Principibus ineunt. ibid.
Norrmanni Doreſtadam vaſtant. 67.b
Anuerpiam incendunt. ibid.b,c
item VViltham, nunc Geer-Viltham. ibid.b
à Frigonibus tributum accipiunt. ibid.
in VValehram inſulam excurrunt. ibid.
Turni, nunc Doorne, Monafterium S. Fredegandi exurunt. ibid.c
item Mechliniæ S. Rumoldi Eccleſiam. ibid.
S. Gummar Eccleſiæ vim ſimilem patiens, miraculoſè prohibetur. ibid.
Frædege-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Fredegerum Presbyterum Lyra ad aram ob-
truncant. 68.a
Duces eorum diuinitus puniuntur. ibid.
tum Galliam cum Frisiam variè populantur.
74.a
Gallias iterum inuadunt. 76.c.77.a
Turonum expilant, & Ecclesiam S. Martini
succedunt. 77.c.78.a
Nannetes vastant. 77.c
item Andegauum. 78.a
Monasterio S. Martini euerso Monachos truci-
dant. ibid.
tandem in patriam reuersi, mutuis gladiis con-
cidunt. ibid.b
iteratò Galliam vastant. 85.c
Duce Rudolpho Germanici Regnum inuas-
dentes, partem ceduntur, partim magna pec-
unia se redimunt. 91.b.c
à Frisonibus Occidentalibus bello victi. 93.a
in Carbonaria filia à Francis ingenti clade af-
fecti. 101.a
item à Ludouico Ludouici Germanici filio. ibi-
dem b.c
Saxoniz maximas clades inferunt. ibid.c
Norsomagi hibernant. ibid.
in Ganto resident. 104.b
varia loca vastant & flammis absumunt. 104.c.
107.a.108.a
à Rhenensis ciuitatis vastatione diuinitus co-
hibentur. 106.c
item in Duisburgh oppido se muniunt. 107.c
item in Louen. ibid. & 112.b
Parisios obsidione cingentes, regiones ultra
Sequanam deprædandas obtinent. 112.b.c
iterum Gallias incurrunt, & variè depredan-
tur. 113.b
in Britannia attriti, Lotharij Regnum repe-
tunt. 114.a
ibique primo conflictu Christianos vincunt.
ibid.b
sed mox iuxta Louanium ad internecionem
deleuntur. ibid.c
Landelfes. dorp villam occupant. 115.a
Prumienfè Monasterium vastant. ibid.b
item Arduennam. ibid.
Bracanniam in cornu Galliz depopulantur.
116.b
à Roberto Comite obsidentur. ibid.c
quidam ad Christianismum conuertuntur.
117.a
à VVilhelmo Aquitaniæ Duce & Ragemundo
ingenti clade afficiuntur. ibid.c
pagum Heluacensem & Ambianensem depo-
pulantur. 118.c
qua occasione primùm in Italiam veniunt.
119.a
Northmannus quidam diu inter Francos honori-
ficè habitus, ab ijs tandem trucidatur. 77.b.c
Norreuekius à Maximiliano, iam Romanorum
Rege Eques creatur. 469.b
Nofocomium Siluaducense quando erigi coe-
pit. 289.c

Nothgerus quando elaruerit. 12.a
Nothi in Brabania ad Magistratum non admis-
tendi. 130.d
Norikerus Episcopus Leodiensis ab Othone II.
Imp. Ecclesiæ suæ insigne Diploma obtinet.
153.b
Nouiomagus à Northmannis vallo & muris cir-
cumsidatus. 103.d
ab ipsidem exutum. 104.e
Nouus orbis à Christophoro Colombo detegi-
tur. 490.a
Nuis castellum à Northmannis vastatum. 101.d
Nuntij S. Gertrudis in mari periclitantes eam-
dem inuocant & liberantur. 13.c
Nynderke castrum, in quo VVenceslaus Braban-
tiz Dux Iuliacensi bello capus custodiz tra-
ditur. 343.d

O.

O Bacta Saxoniz flauius. 12.c.48.o
Obertus Episcopus Leodiensis S. Oda cor-
pus è terra leuatum Ecclesiæ Rhodensi insert.
104.a
Obodriti rebellantes à Ludouico Germanico
subiugati. 81.a
Obides, à Rege Franciz Heluetijs dati, clam fu-
giunt. 119.a
Octauus Farnesius à socero Carolo V. Imp. ali-
enatur, & qua ratione. 661.b
Henrico Regi Galliz se iungit. ibid.
ab eo copias auxiliares accipit. ibid.
Romam, causam dicturus, vocatur. ibid.c
à Pontifice Maiestatis reus pronuntiat. ibi-
dem.
à Carolo Imp. Parme oppugnatur. ibid.
Oda, Gozelonis Lotharingæ Ducis filia, cum
Lamberto Baldrico pietatis operibus incum-
bit. 171.b.178.a
S. Oda, filia Regis Scotiæ, ad S. Lamberti sepul-
chrum visum recipit. 104.a
eius corpus è terra leuatum in Rhodensi Ec-
clesia quiescit. ibid.
Odacer Comes Reginario à Zuendebaldo Lo-
tharingæ Rege repulso adhæret. 119.c
Odalricus, defuncto Artaldo, Rhenensis Archi-
episcopus eligitur. 146.c
Tetbaldum excommunicat. 147.a
item Ragenoldum Comitem. ibid.c
Oddo, siue Otto, filius Ruperi, creatus Rex Fræ-
corum, viriliter se Northmannis opposit. 113.a
se de hostibus viciis. 115.c
Francos à se deficientes, & Carolum Simp-
licem eligentes, persequitur. 116.a.b
cum magnis muneribus ad Arnolphum Imp.
profectus, honorificè excipitur. 118.a
agente Fuleone, pacem cum Carolo Simplice
init. 119.a
quando obierit, & vbi sepultus sit. ibid.c
moriens Carolum sibi subrogari mandat. ibid.
Odena villa, natiuitate S. Hermelandis virginis
clara. 7.c
vbi sita. 8.a
Odilo

INDEX

R E R V M

Odilo Dux Baiorix, à Carlomanno & Pipino bello petitur & superatur. 38.a
 Odo donationem Caroli Martelli S. VVillibrodum factam signo suo confirmat. 31.b
 Odo Bellouacensis Episcopus & Albinus Comes à Ludouico Balbo iam moribundo cum insignibus Regis ad hiru eius ablegantur. 99.c
 Odo Campanensis, Burgundix Regno inbians, bellu Conradu Imperatori infert. 173.c. 174.a
 apud Barum cum Lotharingis ducibus perimior. 174.a
 Odo Episcopus Tusculanus, Sedis Apostolicæ Legatus, vnà cum Rege Francie contentionē inter fratres Flandros oram decidit. 256.a, b
 cum Ludouico Francorum Rege ad expeditionem sacram proficiscitur. 261.b
 Odoacer Bohemix Rex à Rudolfo Austriaco in praelio vincitur & caditur. 281.c
 S. Odolphus Brabantus, Frederici Episcopi Vltraiechni strenuus cooperatur, quando vixerit. 70.a
 Officia nam à Principibus vendi possunt. 271.c.
 272.a, b
 Officia ne Brabantii auro redimant, à Ioanne III. Brabantix Duce venantur. 310.b
 Olbertus Abbas, S. Veroni Confefforis inuentum & miracula Raginerio Comiti transcribit. 79.b
 Olisipona Saracenis adempta. 252.c. 253.a
 Oliuerius Leofdatus ad redimendum Godefridum Barbarum in Syria capitiū missus. 199.b
 Olampij ab Ernardo mulctantur. 500.b
 ab Antistite Bremensi vastantur. 560.c
 Ommelandij Groninganis in multis subiecti. 498.b
 à Bremensi Antistite vastantur. 560.c
 Omortag Balgarnum Rex, amicitiam Imperatoris Ludouici Pij ambit. 65.a
 Oostergoi contra Saxonem rebellant. 502.a
 Oostervica Brabantix pagus à Geldro exultus. 360.b
 Oostervicani ab Henrico Brabantix Duce priuilegijs donantur. 249.c
 Oppa Toletanus Archiepiscopus, VVitix Regis filius, Saracenorum ad Pelagium Asturum Principem Legatus. 34.c
 profigit Saracenis capitur. ibid.
 de Ordinatō à Formoso Papa Romæ turpis contentio. 122.a
 Ordinis sacri ministros nihil esse docet Tanchelinus hæresiarcha. 253.a
 Ordines Belgij de matrimonio Mariz Ducissæ agunt. 451.c
 Philippo II. abinū in Hispaniam meditanee, multa ab eo petunt. 706.c. 707.a
 à quo tenent per Duceem Sabaudix increpantur. 707.a, b
 Ordines Brabantix Guilielmum à Monne in exilium eiciunt. 388.c
 cum Nobilitate Brabantie contra Ioannē IV. Duceem fordis ineunt, & quare. 391.c
 Duce nondum ad montem redeunte, Philip-

pum eius fratrem ad Ducatum suscipiendum & Galia euocant. 392.a
 Dieffenles militant, quod Ioannem Duceem, ipfis inconsultis, recepissag. 394.a
 mittunt qui limites versus Hannoniā defendant. 397.a
 Cloestrim ad Branium cadunt. ibid.
 Bransum oppidum obident. ibid.c
 idem deditione capiunt. 398.a
 ibidem aliquantum frasiunt. ibid.
 plures ciuitates in Hannonia subigunt, aliquas erit vtrō se dedentes accipiunt. 399.a, b
 Ordines Brabantix ac Hannoniæ Gandauem & Brugis Legatum Castrensem pro liberando Maximiliano, Brugis detento, mittunt. 474.c
 Ordines Flandrix, insipientibus Gandauensibus, Maximiliano filiorum suorum tutelam negant. 459.c
 Ordo S. Brigide, virorum & mulierum, quando confirmatur. 344.a
 Ordo Garterij in Anglia, &
 Ordo Scellæ in Francia, quando & à quo instituitur. 326.c
 Ordo Velleris aurei à Philippo Burgundo instituitur. 408.b
 Ordræ Margaretx Ludouici Flandrix Comitis vxoris doti assignatur. 335.a
 Organum Pipino Francorum Regi à Constantino Imp. transmissum. 40.c
 Organum hydraulicum Aquisgranī conficitur quidam Georius Presbyter. 65.a
 Oriens turbatur inceptū Iustiniani II. Imperatoris. 27.a
 tempore Constantini Coprunymi à quarro Angusti ad Kal. Octob. densissimis tenebris affligitur. 43.b
 Orientalium & Aquilonarium Anglorum Reges quo modo primum facti Christiani. 8.c. 9.a
 Orpi Monasterium extruit Alpais. 21.b
 Orichoe Brabantix municipium, patria S. Odulphi. 70.a
 Olcoburgh, siue Ohsburgh, Saxonix castrum à Carlomanno & Pipino expugnat. 38.a
 Osdach Comes contractui pacis inter Francos & Danos initæ interfuit. 56.b
 Osium per Belgas Francus eripitur. 454.b
 à Francis recipitur. ibid.
 Osterlingi cum Hollandis bellum gerunt. 419.b
 Osui Rex Anglorum opinione Scotorum de Paschate celebrando relinquens, Catholicis in hæret. 19.a, b
 Otbertus Stratsburgensis Episcopus occiditur. 113.b
 Orgarius Episcopus Moguntinus moritur. 75.b
 Otho Brunsvicensis Dux ab Imp. Frederico in gratiam recipitur. 249.b
 Otho Burenus Comes Tylam occupat & expulsa. 305.c
 in captiuitatem Brabanticam sese dans, mox dimittitur. ibid.
 Otho Burgundix Dux cum alijs se ad expeditionem in Syriam parat. 311.b
 Otho

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Otho Comes & Edadharus Abbas ab Occidente ad Ludouicum Germanicum Legati, tyrannidem Caroli Calui accusant. 80.e
 Otho Dux Caroli filius patri in Lotharingis Ducatu succedit. 157.a, b
 XVIII. Brabaoie Princeps, ibid.
 moritur. 163.e
 de eius sepultura variant Scriptores. 157.b
 Otho Fuldenfis Abbas Legatus Ludouici Germanie Regis ad Pontificem & Imperatorem. 81.b
 Otho Geldrie Comes fe tertij belli sacri Principem praeuit. 134.a
 cum Theodorico Episcopo Vitraieftino pacem init. 119.a
 capitur postea, Imperatorique fiftitur. ibid.
 liberatu reficiatus, filium Henrici IV. dicit uxorem. ibid. c
 Otho filius Henrici, Edmundi Anglorum Regis filium uxorem ducit. 133.a
 patrius Germanie Regnum fuffragatur. ibid. c
 fratri suo Henrico Lotharie Regem committit. 135.a
 quodam fratris fui Ludouici fideles fibi infidantes euftodit mandata. 136.b
 Frigam expugnat, & Boliflaum Boemorum Ducem fubugit. 130.b, c
 Italiam ingreditur, & Berengarium fugat. ibid. c
 Conrado Duce agente, quidam Berengario iterum in Italo permittit. 140.a
 inter ipfum & filium eius Liudulfum fimulitas occit. ibid. b
 ingnorem victoriam de Hungaris reportat. 142. c. 144.a
 Italic Imperator creatur. 146.b
 iterum in Italiam proficifcitur eandem pacaturus. 148.a
 tredecim Romani Proceres ab ipfo fufpendio aduocati. ibid. b
 in Apulia & Calabria fe de Graecis viadicat. 149.a
 vbi & quando obierit. ibid. c
 Otho II. filius Othonis Imp. à Ioanne Papa XIII. Imperator confecratur. 148.e
 Theophaniam Imperatoris Conftantinopolitani nepcem uxorem ducit. 149.b
 parenti in Impetio fuccedit. ibid. c
 Buxadis caftellum caput & diruit. 150.a
 Boemiam vaftat. ibid.
 item Franciam. 151.b
 à Lothario III. Rege Lotharingiam obtinet. 152.a
 eius Diploma Ecclefiae Leodiensis concessum. ibid. b
 copis eius in Graecia caftis, ipfe vix natando euafit. ibid. c
 Romae moritur, ibidemque fepelitur. 154.a
 Otho III. Othonis II. filius patri in Imperio fuccedit. 154.a
 Brunonem nepotem fuum Papam conftituit Gregorium V. nominatum. 158.e
 Creteotium tyrannum capite plectit. ibid.

à Gregorio V. Imperator coronatur. 160.a
 à Comitibus cuiufdam infantis condemoati vxore iniuftitiae arguitur. 161.a
 culpam fatetur, & Imperatricem fecleris iftius auctricem flumini aduocat. ibid. b
 à Crescentis vxore veneno necatur. 162.e
 Otho Henrici Louanienfis Comitis filius patri fuccedens, immatura morte obit. 174.a. 175.a
 Otho Hugonis Principis filius Lothario fe tradit. 145.e
 ab eo Burgundiam obtinet. ibid.
 moritur. 147.e
 Otho Pictauienfis Comes à Saxonibus & Lotharingis Imperator eligitur. 138.b
 Godofredi Comitis Louaniefis filium vxorem ducit. ibid.
 fuit Richardi Anglorum Regis filius. ibid.
 Bopardiam fruftra tenet. 139.a
 pacem inter Theodoricum Epifcopum Vitraieftinum & Comitem Hollandiae & Geldriae componit. 139.a
 Mariam vxorem repudiat. 140.b
 pluribus ab ipfo deficientibus, à Philippo ptofigitur, & in Angliam fugit. ibid. c
 Romae coronatur. 141.a
 Ecclefiae bona inuadens excommunicatur, & Imperio priuatur. ibid. a, b
 Hermannum Thuringiae Lanegratum bello petit. ibid. c
 Geldriam vaftat. 143.e
 Francorum Regi bellum parat. ibid.
 eruenta inter ipfum & Regem Francorum iuxta Tornacum pugna committitur. 144.b
 qua fuperatus, fuga fibi cofulit. ibid. c
 moritur. 145. c. 146.a
 Otho Ratifponenfis Epifcopus deuotionis ergo Iernfolymam proficifcitur. 186.e
 Otho Saxonum Dux moritur. 131.b
 Oye monetam fignanti Ioanne Brabaoie Ducis primariae vrbes obfidebat. 365.e

P.

P Adigla ac Brauius Villapandam oppugnare ftatuunt. 550.e
 eorum exercitus quantus. 551.b
 infigni praelio caduntur. ibid. c
 vniuersi impofiti, populo deridendi exhibentur. ibid.
 carnificis mano pereunt. 552.a
 Palaeologus Venetis Genuefibusque inuicem diffidentibus Conftantinopolim occupat. 267. b, c
 Palaeologus Imperator Graecorum Parifios & in Angliam venit pro diffidijs Regum componendis. 369.b
 Palaeftina tempore Conftantini Copronymi terramotibus concuffa. 43.b
 Palatinus Elector, Dapifer eft Imperij. 160.b
 Palatinus Bruxellenfe quando exiit scriptum. 328.a
 Pampilona Saracenis à Carolo Magno eripitur. 50.b
 Pandocheum Siluaducenfe quando erectum. 176.a
 H H Pan-

INDEX RERV M

Pannonia à Carolo Magno vastata. 50.e
item à Bulgaris. 65.b
Papia à Carolo Magno expugnata. 46.e.48.a
ab Hungaris exulta. 128.b
Parcum Carnobum iuxta Louanium à Godefride Barba extruuit. 111.e.113.b
ex Abbata Anserpiensi S. Michaelis primos
Frates accepit. 214.a
à Capitatis effraatum. 350.e
Parcam Dominarum Ordinis Cisterciensis Monasterium quosodo erectum. 149.e
Parifense Gymnasium à Carolo Magno Imp.
agente Alcuino eius præceptore, erectum. 18.a
Parifenses in solemni ballistiarum ludo Tornaci quod præmium reportarot. 364.b
Pariforum ciuitas à Nortmannis obfessa. 112.b
Parma ab Arnolpho Rege expugnata. 117.e
Parvæfius in pugna Blangiacæ creditur. 455.e
Pafcha ad normam Romanæ Ecclefie celebrandum esse in Coccolio Anglicano definitur. 19.b
Pafchalis Papa Stephanos defuncto fubftituitur. 61.a
doctrina, fœcilitate, & miraculis elarus. ibid.
Legationem ad Ludouicum Imp. ftatiliende pacis Ecclefie caufa mittit. ibid.
corpus S. Cæcilie virginis & martyris eadem reuelante iouenit, & in Vrben in Ecclefiam eiusdem nomini dedicatam transfert. 70.a, b
Pafchalis II. Papa Inuenturus Epifcoporum & Abbatum Henrico IV. Imp. prius demegatus, tandem vi adactus concedit. 205.e.206.a
eundem Imperatorem coronat. 206.a
ob Pijulilegium Imperatori concessum multa à Romanis patitur. ibid. b
moritur. 207.b
Pafchalis Primicerius quàm fœdè Leonè III. Papam tractauerit. 52.a
Parauium à Cardonio obfidetur. 519.b
obfidiōne liberatur. ibid.
Patricij Louanienfes à Couterello Senatu moti. 337.e
tumultu fedato Loonium redeunt. 340.b
à plebe tumultuante iterum pulfi. 348.e
fub exilij pœna ad vrben reuocantur. ibid.
dem
fenestris eiekti, iocellis haftis fœdè à plebe difcerpuntur. 351.a
Paulinus Auguftino primo Anglorum Apoftolo in fubfidium miffus, Eduinum Regem Nordanhumbroium cum omnibus Nobilibus, & ex plebe plurimos ad fidem perduxit. 9.a
Paulus III. ad Pontificatum eueltur magno Romanorum applaufu & gaudio. 596.e
Generale Concilium inducit. 609.b
Lutheranos ad id inuitat. ibid.
fordus cum Carolo V. facit. ibid.e
pacem inter Carolum V. & Francifeum Gallie Regem conciliare ftudet. 610.a
moritur. 616.e
Paulus IV. Pontificatum adit. 678.e
alicuius à Cafare Carolo. 685.b

Aconium Colomam (oam & Columnis, quodd Cafatis partes fequerentur, inferius erat) ad fe vocat. ibid.
is eum fugiffet, eius ditionem alteri donat. ibid.
Cardinales item Cafatios in carceres conijcit. ibid.e
Romanos ciues exarmat. ibid.
engios contra Cafarem producit. 686.a
Pyrrhum Lofredum, quem Albanus pro pace ad eum miferat, in carcerem ineludit. ibid.
ab Heorico Gallie Rege auxiliares accipit copias. ibid.e
pro eo Francifeus Guifius ingentes copias in Albanum edacit. 689.b.e
per Guifium, Stroziam, & alios ad pœa fibi loca recuperat. 690.a, b
fed viciffim alia amittit, Antonio Columa fe vindicante. ibid.e
res eius piffam exot. 691.e
fibi diffidens, pacem impetrare conatur. 695.a
pacem cum Albano confutit. ibid.
Philippum II. & Gallie Regem reconciliare conatur. ibid.e
moritur. 704.e
Inquifitionem fatis acerbam inftituit. 705.e
Paulus Diaconus quando vixit. 19.e
Paulus Iuftitiosus, præfeftus claffis Pontificie contra Turcas. 609.e
Paulus de Nouis Genus capite plectitur. 521.a
Paulus Sfondratius tie. S. Cæcilie Presbyter Cardinalis, Basilicam eiusdem reftaurans, corpus S. Cæcilie ita integrum inuocit vt fuerat à Pafchale reconditum. 70.b
Pax inter Conftantinum Pogonatum & Saracenos quibus conditionibus compofita. 19.e
inter Ludouicum Germanicum & Carolum Caluam quosodoque fruftrà tentata, tandem faneitur. 81.b.e
inter Ludouicum B lbium & Lodouicum Ludouici Germanici filium firmatur. 90. b
item inter eundem Germanici filium & filios Balbi. 102.e
item inter Ludouicum IV. Regem einſy. Principes, agente Othone Imperatore. 136.a
inter Henricum IV. Imp. & Califtum Papam iniur & mutuis Diplomatiſibus firmatur. 209.a, b, c
inter Hollandos & Flandros Bruxeſſe conciliatur. 165.a
eadem a Rege Londonico confirmatur. ibid. b
inter, Geldum & Brabantum fruftrà tenetur. 285.e
inter Philippum Pulchrum Francie Regem & Guidonem Flandrie Comitem faneitur. 297.b
fed Guidone defuncto iniquis conditionibus grauitur. ibid. e.298.a
Pax inter Venceſlaum Brabantia Ducem & Ludouicum Flandrie Comitem quibus conditionibus faneita. 314.e. & feqq.
quibus item inter Eduardum III. Anglie & Ioannem Francie Reges. 316.b, e
Pax in-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Pax inter Brabantos & Geldros quando firmata.

361.c

Pax Senilis inter Francorum & Romanorum Reges constituitur.

491.a

Pacis infractio, ex Lege Ioannis I. Brabantie Ducis quomodo plectendus.

187.c

Pax inter Turcarum Imperator Sigismundum Hungarie Regem ad Nieopolim praelio superat.

165.a,b

Pecuniam Imperatoris nomine cudere Eduardo Angliæ Regi concessum.

318.c

Pediculari morbo Arnulphus Imperator consumptus moritur.

120.b

Pelagius, Regis Theodorici Spatharius, Asturum Princeps constituitur, Saracenos Hispaniam vastantes profigit.

34.b,c

Pelleberg, Monialium Ordinis Præmonstratensis iuxta Louaniam Monasterium.

146.a

Perona à Gisleberto Duce obsidetur.

131.b

item ab Henrico Nassouio.

603.b

obsidione liberatur.

ibid.c

Perfandus à Clemente VII. Antipapa perperam Leodienfis Episcopum confirmatus, Episcopatum frustra occupare tentat.

350.b

Pestis ingens Romam nonnullaque alias Italiz urbes vastat.

19.a

suffragante S. Sebastiano mitigatur.

20.a

Constantinopoli triennio grassatur.

43.b

Christianorum exercitum Ptolemaidem obsidione egingentem absumit.

234.c

similitur in prima expeditione in Terram sanctam à S. Ludouico suscepta.

162.a

necnon in secunda expeditione sacra ab eodem suscepta.

273.b

Europam affligit.

305.a

Pestis scississima parit per totum orbem grassatur.

325.c

Flandriam & Brabantiam vastat.

341.c. 343.a

Petræpous castrum à Gisleberto expugnatum.

134.2

Petrocia Aquitaniz castrum à Pipino expugnatum.

412.a

S. Petrus Mauris post Ecclesiam eius & alia Italiz loca vastata in Africam cum præda remeantibus terribilis apparet.

74.c

S. Petri Ecclesia Romæ à Mauris expilata.

ibid.

S. Petri catena dæmonem fugat.

148.c

S. Petri catenæ & capitolium parti in Galliam deferatur.

149.b

Petrus Aragoniz Rex à Siculis in Regem eligitur.

283.a

à Martino IV. Papa ea de causa excommunicatur.

284.a

contra eum, veluti patrimonij Ecclesie inuolentem, Crux prædicatur.

ibid.a,b

à Gerardo oblesoribus interficitur.

285.a

Petrus ab Auxilio Episcopus Tornacensis Antipapæ Clementis fauens moritur.

361.b

Petrus Breschiensis, Aulicorum Philippi III. Francie Regis potentissimus, Mariam Reginam homicidij infamatur.

180.c

falsitatis conuictus in crucem sgitur.

181.a

Petrus à Calistis, à Ioanne I. Scabius Loaniensis creatur.

276.b

Petrus Capuanus Archiepiscopus Guillelmi Imp. coronationi interfuit.

258.c

Petrus Capucius, S. Georgij ad velum aureum Presbyter Cardinalis, Sedis Apostolicæ Legatus, electioni Guillelmi Imperatoris præfuit.

258.c. 260.b

Petrus Castellæ Rex ab Eduardo V Vallis Principis in Regnum restituitur.

341.c

ab Henrico fratre iterum pellitur & securi percutitur.

ibid.

Petrus de Corbario à Ludouico Bauaro & Cardinalibus quibusdam Papa creatus, Papatu cedit.

311.b,c

Petrus Coutevelles, Prætor Louaniensis, quo pacto penè discordiam inter Louanenses & Ducem exciuit.

335.a,b

in Senatum Louaniensem conspirat.

326.b

Patricijs insecutus, ex re quasi nihili, ipsi nocendi materiam capiat.

336.c

plebem contra Patricios concitat.

337.b

Curiam inuadit.

ibid.c

toram Reipublicæ faciem immutat.

ibid.

VVenceslao Duci eum exercitu Louanium perenti reconciliatur.

339.a,b

plebeis iniunctis, iterum sibi omnia arrogat.

ibid.c

Consulem se creari curat.

ibid.

iterum se Duci submitit.

340.a

collectis fortunis cum multis seditionis Louanio discedit.

ibid.b

in eius caput constituentur à Duce quadragenti auri.

341.c

Louanium per insidias occupare tentat.

342.a

spondet se vrbi Louanensi nunquam controuerfiam moturum liceris, quas sibi vrbs sigillo munus confecerat.

343.b

Petrus Cypri Rex Principes Christianos frustra in Turcas enecare nititur.

342.a

obrenta de Saracenis insigni victoria, cum Sultano Aegypti inducias facit.

ibid.c

Petrus Damianus, Sedis Apostolicæ Legatus, Henrico Germaniz Regi vxorem suam repudiare paranti resistit.

190.b

Petrus Eremita ad recuperandam Terram sanctam profectus.

200.c

Petrus Ernestus Mansfeldius à Philippo II. Luxemburgensibus præficitur.

707.b

Petrus Gironius contra Belgas coniurat.

346.c

ad mentem redit.

350.c

Petrus Gusca, S. T. D. ex Peruzano tractum ingenti auri pondere ad Carolum V. Imp. Augustam venit.

658.c

Petrus Hagenbachius à Carolo Audace ditionibus Sigismundi Austriaci, Carolo oppugnatoris, præficitur.

439.b

crudelis est & avarus.

ibid.

à Rhenanis capite plectitur.

ibid.c

Petrus Lanekhalus à Brugenfibus multa iniuria afficitur.

473.a

delitescit.

475.b

INDEX RERVM

- capite punitur. *ibid.*
 Petrus Laffus contra Belgas conuincit. 346.c
 ad mentem pelit. 350.c
 Petrus S. Ludouici Francorum Regis filius, cum
 patre ad expeditionem facram proficiscitur.
 278.b
 Petrus Luna Antipapa electus, Benedictus ap-
 pellatur. 364.c
 Petrus de Muriona ex Eremita Pontifex creatur,
 dictus Caelestinus V. 388.c
 mimiculis clatus spore Pontificatus abdicat. *ibid.*
 Petrus Pimentellus ob rebellionem in Caro-
 lum V. excitem capite plectitur. 356.c
 Petrus Pisanus Carolum Magnum Imp. Gram-
 maticam docuit. 382.a
 Petrus Rauennensis Archiepiscopus haerese-
 m Poeticam reprimis. 383.a
 Petrus Rollanensis, eius Brugensis, Clementi
 Antipape obediens detestans, capite plectitur.
 362.b
 Petrus Strozza ad Theonullam tormenti istu-
 perit. 697.b,c
 Petrus Toletanus Inquisitionem aduersus Ca-
 tholice fidei hostes in Regnum Neapolitanum
 introducere conatur. 649.b
 hinc Neapolitanis in eum insurgunt. *ibid.*
 Petrus Tindius seditiosus Gandauensis auctor
 capite plectitur. 411.b
 Petrus Trifanus Philippum Francorum Regem
 Germanis eripit. 344.c
 Penreus Comes à Belgis in pugna Blangiac
 caditur. 455.b
 Phala seu Halle, nunc Auditorium publicum,
 Louanij quando exstruitur. 305.c
 Pharus à Carolo Magno Bononiæ in nauigan-
 tium vfus restauratur. 360.c
 Philibertus Bruxellius confiliarius Caroli V.
 Imp. 681.c
 eius in translatione Ditionum Belgarum in
 Philippum II. Oratio. *ibid.*
 Philibertus Chalkonius Auranus Prorex Nea-
 politanus à Carolo V. Imp. constituitur, 371.b
 Florentium versus mouens, Spoleum capit.
 380.c
 Perusium obtinet, & Pontifici reddit. 381.a
 Florentium obfidet. *ibid.*
 in pugna occumbit. 384.b
 Philibertus Sabaudie Dux moritur. 313.c
 Philippa Guidonis Flandriæ Comitis filia, Eduar-
 do Eduardi Angliæ Regis filio desponditur.
 290.b
 Philippo Pulchro pro patre obles datur. 192.a
 Philippus Auris perulo nauali Casarianos vin-
 cit & profugit. 373.b,c
 Philippus Austricus Maximiliani & Mariæ fi-
 lius nascitur. 453.c
 mortuus matre, heres Prouinciarum Belgica-
 rum. 459.b
 ei tutor ab Ordinibus datur pater ipse Maxi-
 milianus. *ibid.*
 Gandauo Mechliniam mittitur. 468.a
 patre à Brugenfibus seditiosis captiuo deten-
 tu, Ordines conuocat, & de patris liberando
 deliberat. 474.c
 eius Legati, consensu Philippi Cluij, Siste
 Magistratum loco mouent. 484.b
 sororem Margaritam à Carolo Gallis Rege
 repetit. *ibid.*
 Slusiam obfidet. 486.c
 Louanij in Ducem Brabantia inauguratur.
 493.b
 Equites ibidem cruciat. *ibid.*
 item Antuerpiæ, sed maiores quàm Louanij
 pompa. *ibid.*
 Gertrudenbergæ nomine Hollandia inaugu-
 rat. *ibid.*
 & Romersvvalij nomine Zelantia. *ibid.*
 Ordines Mechlinia conuocat, & cum eis ibi-
 dem de statu Reipubl. deliberat. *ibid.*
 controversias cum Rege Angliæ super merca-
 tura exortas componit. 494.a
 Edictum Philippi Boni renouat, & quale illud
ibid.
 cum Geldro inducit mensium sex continuat.
ibid.
 castrum Eldain deditione occupat. *ibid.*
 Legatis ad Francum missis, pacem Seniacam
 inuoluntate seruari perit. *ibid.*
 in Germaniam, à patre Carole vocatus, pro-
 ficiscitur. *ibid.*
 Traiecti ad Mosam amem ligneam arcu ab
 hostibus deiecit. *ibid.*
 in ditione Petronia in Principem inaugu-
 rat. 495.a
 Viennam ad patrem venit. *ibid.*
 in Belgium redit. *ibid.*
 Lyra in Brabantia (ponfam Loannem, cladi in-
 signi ex Hispania aduectam, excipit. *ibid.*
 Bruxellæ nuptias celebrat. *ibid.*
 Duxi inauguratur. 499.c
 Franciæ Cancellarius pro Flandria & Arre-
 clentale sacramentum dicit. *ibid.*
 Paci Seniacæ satisfaciit. *ibid.*
 in Comitum Arreclæ inauguratur. *ibid.*
 eius forma & decus quærit. 500.a
 nascitur ei filius Carolus. 503.b,c
 Bethuniæ & ad Fanum D. Audomari inaugu-
 rat. *ibid.*
 Gueueligæ Legatos Regis Angliæ audiat.
 504.a
 in Ducem Lutnenburgensem inauguratur. *ibid.*
 Bruxelles numerum Equitum Velitæ auri
 supplet. *ibid.*
 ei nascitur filia Elisabetha. 505.b
 filio suo Carolo Claudiam, Regis Francorum
 filiam, vxorem petit. *ibid.*
 eius soror Margarita Sabauda nubit. *ibid.*
 cum vxore in Hispaniam abit. *ibid.*
 à Rege Galliarum Ludouico honestè, inueniens
 prius ut Franciam transiret, excipitur. *ibid.*
 à Rege Navarra excipitur. 507.a
 in Hispania vbiq; magnificè excipitur. *ibid.*
 variolorum morbo corripitur. *ibid.*
 à socero iunior. *ibid.*
 tandem

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

tandem Toleum cum maxima pompa ingreditur.	ibid.	ex Hispania in Italiam proficiscitur.	652.a
à Regina foris excipitur.	ibid.e	ibique splendidissime excipitur.	ibid.b
heres Regni Hispaniarum declaratur.	ibid.	in Brabantiam ad patrem Cæsarem venit.	ibid.
Aragonus iurat.	508.a	& ibi à diuersis honorificentissime exceptus.	ibid.b
in Belgium iterum redit.	ibid.a,b	Bruxellis deducitur.	653.a
ei Lugduni Rex & Regina Francie occurrunt.	ibid.e	ei varia exhibita ibi spectacula.	ibid.b
febre corripitur.	ibid.	Louanij in Ducem Brabantie, &c. inauguratur.	ibid.b,c
ei nascitur filius Ferdinandus.	ibid.	quale iuramentum ibidem præstitit.	ibid.654.a,b
in febrem recidit, vulgo ei venenum datum existimante.	ibid.	item Bruxellis.	654.c
patrem Cæsarem Oeniponte inuifit.	509.a	item in Arctia.	ibid.
Mechliniz, ex Hispania redit, maxima gratulatione excipitur.	ibid.b	item in Hannoveria.	655.a
Carolus Geldrum oppugnare parat.	ibid.c	item Mechliniz, Lyræ, & Antuerpiæ.	ibid.b
aliquot oppida & castra in Geldria capit.	510.a	item in Zelandia.	ibid.b,c
Arnhemum obsidet.	ibid.	item in Hollandia, Vlietstede, & Transfulana.	ibid.c
illud cum aliquot aliis capit.	ibid.	item in Groninga & Frisa.	656.a
Arnhem Geldrie Dux inauguratur.	ibid.b	item in Zutania.	ibid.
Zutania obsidet.	ibid.	item in Geldria.	ibid.a
mortui socri Elisabethæ Hisp. Regina, ei cum Ferdinando Rege dilectum oritur.	511.c	item Traiecti ad Mosam, &c.	658.a
interuentu quorundam Hispaniarum Procerum res componitur.	ibid.	Maria Angliæ Regina ei desponsatur.	673.b
Elisabethæ Hisp. Reginae Bruxellis exequias celebrat.	512.a	eius rogatu Elisabetha ex custodia dimittitur.	ibid.
& Castellæ, Legionis, &c. Rex acclamatur.	ibid	cum insigni classe in Angliam venit.	674.a
ad patrem Imperatorem Haganauam venit, & pacem cum Franco approbat.	ibid.b	periosissima sponsæ monilia donat.	ibid.
eidem clientale sacramentum dicit de Geldria, Zutania, & de Lutzenburgo nomine filij Caroli.	ibid.	matrimonium cum Maria celebrat.	ibid.
in Belgium reuertitur, iterum contra Carolum Geldrum mouet.	513.a	à patre Cæsare ditiones Belgicæ accipit.	681.c
Arnhemum obsidet.	ibid.	Ordinibus Belgij iuramentum præstat, & ab eisdem vicissim accipit.	684.a
iterum, Carolo Geldro supplicante, inducias ad biennium facit.	ibid.b,c	à patre quoque Regna omnia hereditaria obtinet.	ibid.b
ei Bruxellæ nascitur filia Maria.	514.a	inducias cum Henrico Galliarum Rege facit.	ibid.c
Middelburgi in Zelandia numerum Equitum Velleris aurei supplet.	ibid.b	Ordinem Velleris aurei supplet.	685.a
cum vxore in Hispaniam nauigat.	ibid.	ad eum patris Caroli, Belgio excedentis, vltima verba.	688.b
in Angliam, varijs incommodis iactatus, appellit.	ibid.	patri suo Bruxellæ exequias celebrat.	689.a
ab Henrico VII. summa cum humanitate excipitur.	ibid.c	rupis à Franco inducias, militum conferbit.	690.a
cum eodem antiquis amicitiarum tabulas renouat.	ibid.	copus suis Sabaudum præficit.	691.b,c.
agit cum eodem de filia ipsius filio suo Carolo desponsanda.	515.a	vide Emanuel Philibertus Sabaudus.	
in Hispaniam appellit.	ibid.	in Italia quoque victor existit.	vide Ferdinandus Toletanus.
ab Hispanis contra socerum Ferdinandum iustitatur.	ibid.	cum maximis copiis Dorlanum obsessum se simulat.	699.c
novas cum eo leges facit.	ibid.b	per Sueffæ Ducem Centallium oppidum obsidet & deditione occupat.	ibid.700.a
loca pia inuifit.	517.c	& alia quibusdam locis potitur.	700.a
agrotare incipit.	ibid.	pacem cum Franco facit.	701.a
moritur.	518.a	ei Elisabetha Francia solemniter desponsatur.	704.a
eius mortem Cometes posttenderat.	ibid.	socero Henrico in balistis vulnerato medicum Andream Vesalius mittit.	ibid.c
Philippus II. Austricus, Caroli V. filius nascitur.	570.c	Hispaniam cogitat, & quare.	705.a
ei Maria Lusitana desponsatur.	618.b	in eam rem Gandavi Comitum Ordinem, & Equitum Aurei velleris indicit.	ibid.c
eamin vxorem ducit.	632.a	novos Equites creat.	ibid.c
		Parmentem, Belgam natam, Gubernatricem constituit.	706.a
		ut hæres coërceret, Ordines & Gubernatricem monet.	ibid.b
		si necesse fuerit, reitorum se in Belgium aliquidando	ibid.b

INDEX

quando spondet. *ibid.*
 se singulis septembris reuerſurum ſpondiſſe,
 nec ipſe Metrus aſſerie. *ibid.*
 vulgi in eum miſtationes. *ibid. b, c*
 Ordines Belgij multa ab eo petunt, quos ipſe
 leuiter inaeſpar. 707 a
 Prouinciarum Belgarum Gubernatores conſiſtunt. *ibid. b*
 ex Belgio diſcedit. *ibid. c*
 Philippus Balduni Hannoniae Comitis filius teſtamento patris Comes Namureſis conſtituitur. 237 b
 capitiuus ad Francorum Regem mittitur. 238 c
 Philippus Burgundus Ioannis, Franciae Regis filius, io pugio Pictauiae ab Anglis capitur. 314 b
 unde dictus ſit Audax. *ibid. c*
 Margaretam Flandriae Comitis filiam ducit uxorem. 343 b
 Ioanni Lancaſtrio Flandriam depopulanti obuium proſeſcitur. *ibid. c*
 naſcitur ei Ioannes filius. 344 b
 Ludouico deſuncto Flandriae Comes inſtauratur. 356 c
 Antipapam Auenione inuiſit. 361 c
 terrore ſui nominis multa agit quae Flandri noſiunt. 362 a
 omnes ad obedientiam Clementis Antipapae perducere conatur. *ibid. b*
 ad illam Suſannas & Iſrenſes compellit. 363 b
 apud Francos eſt inſtitutus Regis. 365 a
 ſinum ſuum Ioannem ipſi praeficit. *ibid.*
 per Valerianum Comitem S. Pauli Ordines Brabantiae Mechliniam inuitat, & quare. 366 b
 Antiochum filium Ordinibus Brabantiae, ut in Ducem eum recipiant, offert. 370 a
 remouit Ludouico Aureliano, ei procuratio Regni Galliae committitur. 371 b
 tributum ab Aureliano impoſitum, & ipſe exigit. *ibid.*
 iterum plurimum laborat ut filius eius Antonius in Ducem Brabantiae ab Ordinibus recipiatur. 372 a
 moritur. *ibid. b*
 Philippus Burgundus, dictus Bonus, ex Burgundia in Flandriam venit, & Ioanni IV. Brabantiae Duci ſe adiungit. 398 b
 duellum cum Cloceſtriae Duce ſe commiſſurum Brabantis nuntiat. *ibid. c*
 acerrimus anteaſ Anglorum deſenſor. *ibid.*
 a matre Iacobae, contra quam Ioannes IV. Brabantiae Dux bellum gererat, pro pace componenda ſollicitatur. 399 b, c
 Ioannem IV. ut pacem componat inducit, & Iacobam Gandauiculiſtodiendam accipit. 399 c
 400 a
 Hollandiae, Zelandiae, Friſiaeque Gubernator conſtituitur. 400 a
 Cloceſtrum nauali praelio ſuperat. *ibidem*, & 401 b

R E R Y M

Seuenbergam deditione accipit. 402 a
 eum exercita in Hollandiam, rebelles caſtigaturus, aduenit. 404 a
 Amersfortium obſidet. *ibid.*
 obſidionem ſoluere cogitur. *ibid.*
 Amſtelodami magnam naotem, Catum appellatam, exſtruit, & contra Traiectenſes flumini imponit. *ibid. b*
 Delfis & Rotterodami quorſdam extremo ſupplieio afficit. *ibid.*
 Goudam, atque ibi Iacobam, obſidet. 404 c
 pacem cum Iacobo facit. *ibid.*
 atque item eum Epifcopo Traiectenſi. 406 a
 Comitatum Namurenſem occupat. *ibid. c*
 contra Leodienſes, eumſdem Comitatum ioſeſtantes, exercitum mittit. 407 a
 tandem eum ipſi pacem facit. *ibid. c*
 Pariſios proſeſcitur, & ſplendidi ibi excepiuntur. *ibid.*
 eum Carolo Galliae Rege inducias pacifcitur. *ibid.*
 Brugs eum magnificentiſſima & Regia planè pompa ducit Elſabetham Luſitanam. 407 c
 408 a
 Ordinem Aurei velleris inſtituit. 408 b
 Chofiaem caput, & ſolo aequat. 409 a, b
 Compendium obſidet. *ibid. b*
 audita morte Philippi Ducis Brabantini, in Flandriam redit, ut Ducatum eumſdem adipiſcatur. 410 a
 ei, quò minus pro voto ſtatim res ſuccedat, Margaretam filia Philippi Audacia negotium faciliſt. *ibid. a, b*
 praeſtat, Ducatum adipiſcitur, & ciuitatenum praeficit. *ibid. b, c*
 ad Compendium à Gallis vincitur, & omnia eorumſta amittit. 415 c
 naſcitur ei filius Antonius. 416 a
 prima Comitia Ordinis Velleris aurei celebrat. *ibid. b*
 Borſelium, maritum Iacobae, caput. *ibid.*
 in Sabaudiam proſeſcitur. *ibid. c*
 ciuitates Brabanticas iouicem reconciliat. *ibid.*
 allaborante roa ſerè Europa, pacem cum Carolo Rege Franciae, condonata ei nece paternae, facit. 418 a, b
 Anglos è Fano S. Dionyſij & Patricej pellit. *ibid. c*
 Calerum obſidet. *ibid.*
 Brugenſes domat. *ibid.*
 denudò ciuitates Brabanticas conciliat. 419 a
 Carolum Aurelianenſem proprio aere è carcere liberat. *ibid. b*
 Lutzenburgum vi occupat. *ibid. c*
 tretemes in ſubſidium Rhodi, à Turea oppugnatae, mittit. 420 a
 io Hollandia ſeditioſos punit. *ibid. b*
 ut de Gandauenſibus vindictam ſumeret, nouum eis veſtigal imponit. *ibid.*
 ipſi ſoluere id negantibus, varium & diuturnum bellum inferre. *ibid. & 421. 422.*
 eumſdem eodem vincit & ſubiugat. 422 b, c
 Guiliel-

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- Guillelmum Bransuicensem, Lutzenburgum
tenentem, ad pacem inuendam cogit. 412.a
capta Constantinopoli, ad Fredericum Imp.
profectus, cum eo de expeditione in Tur-
cam acturus. ibid.e
Mechliniæ Cariam summam instituit. 413.b
itemque Bruxellæ. ibid.
Davidem, filium suum oothum, ad Episcopatu-
um Vitriactensem promouet, & quomodo.
ibid.e
filio suo Carolo veniam indulget, relegatis dis-
sidij inter ipsos ortu auctoribus. 414.a
Gaodauum se confert. ibid.
ob morbum comam ponit, & causam præbuit
quod ille inos vndique sit receptus ibid.b
eius magnificentiæ & liberalitas. ibid.e
triremes duodecim, ut bellum Turcis inferat,
instruit. 415.b
in itinere Septam à Mauris obsessam liberat.
ibid.e
filium Carolum heralem omnium suarum di-
tionum senbit. ibid.
postea sententiam mutat, & filium Carolum
persequitur. 416.a
vix tandem in gratiam cum recipit. ibid.
Leodienses, filia bellum inferentes, pacem ex-
petere cogit. 416.e
Dionantenses expugnat, & seuerissimè per fi-
lium Carolum castigat. 417.b,e
Leodienses iterum ad arma prolapsos in gra-
tiam recipit. 418.a
moritur. ibid.
Philippus Cilius, belli Imperator à Maximilia-
no constituitur. 460.a
varia in ditione Leodiensi oppida occupat,
ibid.b,e
pro Rom. Rege Maximiliano, Brugis captiuo,
Sluam obinet. 474.e
pro eodem è carcere Brugenfi liberando obses
datur. 475.e
eius rei causa iuramentum emittit. 476.b
ut pacem Brugensem violet, adduci non po-
test. 477.b
à Frederico Imp. Antuerpiæ profectus. ibid.
Bruxellam occupat. ibid.e
Philippum Maximilianum filium suum in pote-
statem redigere nititur. ibid.
Brabantos & Leodienses à Rom. Rege Maxi-
miliano in suas partes attrahit. 478.a
Kiuellam & Louanium occupat. ibid.
Niportum dedit sibi petis, at repellitur. ibid.b
vires suas Creuuecurio luogit, & cum eo ali-
quant Flandriæ loca inuadit. ibid.
Hallam Hannoniæ tenet. 479.e
repellitur. ibid.
herilem eandem tenet. 480.b,e
cum dedecore abigitur. ibid.
à Saxone accepta fide publica, Bruxellâ disce-
dit. 481.b,e
Slutze obfideatur. 486.e
in obfideores tormentis agit. 487.a
patrem Adoluum Ciliuum Sluam intrare non
permittit. ibid.e
cum Saxone pacem nomine Rom. Regis pa-
cisatur. 488.a,b
Antuerpiæ à proscriptioe Cæsarea liber
proclamatur. 492.b
ut ad Cæsarem Maximilianum præsentiam adme-
tatur rogat. 493.a
eius ad Cæsarem oratio. ibid.
Cæsaris ad eum responsio. ibid.
ad Fracici Regem transfugit. ibid.b
ab eodem Genæ profectus. ibid.
Francis Genâ pulsus in Franciam redit, atque
inglorius obit. ibid.
Philippus Crociacus à Maria Austriaca exere-
tuit à se contra Ciliuum consensu cum summo
imperio profectus. 616.e
Hensberg, à Ciliuo obfesse, commeatum in-
fert. ibid.
à Ciliuo exditur & fugiatur. ibid.
Philippus Doctinatus à Maria Austriaca, Loua-
nium contra Rosseniam defosuras, mittit-
tur. 614.b
sibi diffidens, inde discedit. ibid.
Philippus Flandriæ Comes à Florentio Hollan-
diæ Comite variè insectatus, eundem capit.
216.a,b
Ludouico Francorum Regi Henricum Aoglie
Regem bello peteno adhaerere. 217.e
de Veromanduorum Comitatu cum Franciæ
Rege contendit. 219.b
terrij belli sacri Princeps. 219.a
in obfidioue Ptolemaidis peste exinguitur.
ibid.e
Philippus II. Ludouici VII. filius, patri in Fran-
ciæ Regnum succedit. 219.b
de Veromanduorum Comitatu cum Philippo
Flandriæ Comite contendit. ibid.
ad bellum sacrum profectus. 214.c
capta Ptolemaide domum reuertitur. 215.a
cum Balduino Flandriæ Comite bellum ipsi
oritur. 217.e
item cum Ferdinando Flandriæ Comite. 214.a
totam Flandriam sibi subuagat. 213.b
inter ipsum & Othonem Imp. cruenta iuxta
Tornacum pugna. 214.b
ab hostibus circumuectus & equo deiectus,
ope Petri Tristani & Vidonis San-Paulini
liberatur. ibid.e
motiens ingentem auri summam ad expeditio-
nem sacram reliquit. 216.b
Philippus III. Franciæ Rex Mariam sororem
Ioannis I. Brabantie Ducis vxorè ducit. 219.a
Cor leonis dicitur. 284.a
contra Petrum Aragonium Siciliæ & Apulie
inuasorem in Aragoniam profectus. ibid.
victualium penuriam reuerti cogitur. ibid.b
quando & ubi obierit. 285.a,b
Philippus Franciæ Rex, dictus Pulcher, Guido-
nem Flandriæ Comitem cur custodiæ manci-
parit. 290.b
quibus conditionibus eum liberam dimittit.
292.a

INDEX

ab eodem ei bellum indicitur. ibid b
 Flandriæ ciuitates pacē omnes expugnat.
 293. a
 Adolphum Imp. & Albertum Austriz Du-
 cem à supplicij Gondoni Flandie ferendis im-
 mēso auti pondere submisso auertit. ibid.
 Guidonem Flandrum se deditent in Fran-
 ciam abducit. 293. c. 294. a
 Iacobum fratrem Comitem S. Pauli Flandriæ
 præfuit. 294. a
 post huius ejectionem & suorum miserabilem
 cladem iterum Flandriam tentans retrocede-
 re cogitur. 295. a
 maioribus iterum copijs Flandriam inuadent
 Insulas obsidet. 297. b
 tandem pacem cum Flandro init. ibid. b. c
 moritur. 304. c
 Philippus Franciæ Rex Ioanni III. Brabantiz
 Duci bellum infert. 312. a
 cum eo pacem init. 313. b
 cum alijs expeditioni in Syriam se accingit. ibi.
 Philippus Hassiæ Landgrauus Austracorum
 æmulus. 392. c
 à Galliz Rege ad inferendum Cæsari bellum
 concitatur. ibid.
 & ab eo pecunias accipit. 394. a
 exercitum conficit. ibid.
 Ferdinandi Duces cardit & fugat.
 literas ad Granuellanum scribit. 638. a
 ad Cæsarem Carolum venit. ibid. a. b
 copias suas Prostantibus iungit.
 à Cæsare profertur. 640. a. b
 quem tantum Carolum Gandensem vocan-
 dum censet. ibid.
 Cæsari se, capto Saxone, permittit. 647. c
 captiuus denatur. 648. b
 Mechliniam Brabantiz abducitur. 652. a
 è captiuitate domum redit. 667. b
 Philippus, frater Ioannis IV. Brabantiz Ducis,
 à Ioanne Burgundo in Gallia abducitur. 386. a
 ab Ordinibus Brabantiz ad suscipiendam Bra-
 bantiz gubernationem euocatur. 392. a
 Bruxellas venit, & Ordinum causam tuendam
 suscipit. ibid. b
 ei Brabantiz gubernacula deferuntot. ibid. c
 Gertrudenbergicæ arci à Ioanne Basaro ob-
 sessa commatum infert. 393. a
 Bruxellam reuersus Ioannem Cluicgom Pro-
 torem magistratu mouet. ibid.
 Abbatē, qui Ioanni reditum persuadent,
 Traiectum mittit. ibid.
 Ioanne Bruxellas veniente, discedit. ibid. b
 eosd ob plebis tumultum abeunte, redit. 394. a
 Patricios & Nobiles Bruxellenſes, Ioanni fa-
 uentes capit, à diuersis carceribus includit.
 ibid.
 fratri Ioanni, patrem ditionis sibi competere
 prehendens, licem mouet. 395. a. b
 cum fratre transigit. ibid. c
 Braniam pro fratre & Ordinibus Brabantiz
 obidet. 397. c
 eandem deditione accipit. 398. a

REXVM

Ierosolymam proficisci instituit. 403. a
 dissuadente id Pontifice domum reuertitur.
 ibid.
 fratre mortuo, Brabantiz Principatum adipi-
 scitur. ibid. b
 à Baroibus suis alienatur. ibid. c
 ei Iolentis, Siciliæ Regis filia, despondetur.
 406. a. b
 moritur. ibid. b
 Philippus S. Ludouici Francorum Regis filius,
 cum patre ad expeditionem sacram proficisci-
 tur. 278. b
 Philippus Melancthon Confessionis Augusta-
 næ architectus. 385. c
 Philippus Nauaræ Rex cum alijs expeditionem
 in Syriam aggreditur. 315. b
 Ioanni Brabantiz Duci variis bellis distento
 fert supplicia. 315. b
 Haricunz Comitem, aliosque Nortmanniz
 Nobiles preditionis infirmulatos occit. 322. b
 quando obierit. 326. b
 Philippus Palatinus Comes superiorem Bava-
 riam sibi veadicare nititur. 312. a
 Philippus Sueuiz Dux à Sueuis, Baiouis, Ala-
 mannis & Apulicis Imperator eligitur.
 238. b
 Othogianæ factionis Principes plurimos sibi
 conciliat. 240. b
 Aquigrani ab Adolpho Colonienſi Archie-
 piscopo cotoatur. ibid.
 ad VVassenbergam Othonem profugit & fu-
 gat. ibid. c
 occiditur. 241. a
 Philippus à VVedergrota Eques ad Sanctileum à
 Flandris caput. 331. c
 Philadringæ Marchio Theodoricus aduersus
 Imperatorem conspizat. 176. b. c
 Philadringa Hollandiz Marchione Theodorico
 aduersus Imperatorem rebellare occiso, Im-
 peratori subicitur. 178. b
 eadem Godefrido illam inuadenti eripitur.
 ibid. c
 Photius Spiritum sanctum à Filio procedere ne-
 gat. 122. c
 Phylacterium Sanctorum Reliquijs refertum
 circumferendi ritus antiquus. 166. c. 169. c.
 172. b
 Pictauica pugna inter Gallos & Anglos quando
 & quo successu pugnata. 314. b
 Pictauicis Prouincia à Nortmannis vastata. 85. c
 Picturæ omnes à Gizado Saracenorum Principe
 in Orientem aboleri iussit. 35. a
 Pileus rubcus Cardinalibus ab Innocentio IV.
 cur affigetur. 25. 5. a
 Piphus de Landis, vnde & qua stirpe oriundus.
 1. b. 2. a. b
 cur is potius conflatur primus Brabantiz
 Princeps quàm pater eius vel auus. 1. c. 2. a
 vnde dicitur Bearus. ibid.
 iam Maior domus Franciæ tam fortitudine
 belli quàm iustitia pacis claret. 2. a. & seq.
 multa pro iusticia sustinens, Regem Dagober-
 tum

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

- tom in graua foetere prolapsus ad saniores
 mentes reduci. 4.b
 eius iudicia bellum Saxonicum aduersus
 Bertoldum gestum. ibid.c
 ei Dagobertus filium suum Sigebertum in-
 struendum committit. 6.a
 eodem agente pax inter filios Dagoberti stabi-
 lita. ibid.a
 Landis moritur. 7.a
 Niellas transfatus, ibidem nunc cum Gertru-
 da filia & Itra coniuge quiescit. ibid.
 pulcherrimum eiusdem elogium ex rebus ge-
 stis S. Modaldi. ibid.b
 corpus S. Hermelendis miraculis clarescens è
 tumulo leuatur, & locum illum plurimis præ-
 dictis dirans, Monasterium illic sanctarum Vir-
 ginum instituit. 8.a
 Pipinus II. filius Ansegisi & Bagga, IV. Braban-
 tiae Princeps. ad.b
 unde dictus Heristallus. ibid.
 cum Giselmario VVarathonis filio pugnam
 committit. ibid.c
 S. VVilibrordum cum socijs ex Anglia in Bal-
 gium venientes excipit. ibid. & 11.c
 casu Berthario, & capto Rege Theodorico,
 Neustriam sibi subiugat, Rempubliamq; re-
 stituit. 12.a
 S. Evvaldos pro fide martyrio affectos colit.
 ibid.b,c
 Radbodum Frisonum Ducem debellat. ibid. c
 eiusdem erga S. VVilibrordum & socios pie-
 tas eximia prædicatur, 13.a
 legitimè coniugi Pledrudi Alpaidem pellicem
 superinducit. ibid.b
 poculum sibi S. Lamberto porrigi, benedictio-
 nis loco habet. ibid.c
 medietatem Fisci Estrenacensis S. VVilibror-
 do tradit. 14.b
 eius varias expeditiones contra hostes Fræsto-
 rum. 14.c. 15.a
 de eius penitentia disputatur. 15.b
 moriens Carolum Martellum Principem sui
 heredem scribit. 16.b. 17.a
 Pipinus filius Caroli Martelli, VI. Brabantiae
 Princeps. 16.b
 cum fratre Carlomanno Gryphonem fratrem
 superat, & caput custodiæ tradit. ibid.a
 Aquitanos & Alamannos rebellantes com-
 primit. ibid.
 Theodoricum Saxonem & Odalotem Baioa-
 riae Ducem superat. 18.a
 castrum Oseoburgh expugnat. ibid.
 Tassilonem nepotem suum Baioariae Ducem
 constituit. ibid.a
 fratrem Gryphonem frustra placare nititur.
 ibid.
 eligitur & vngitur Rex Francorum primus suæ
 stirpis. 19.a
 Stephanum Papam in Franciam venientem
 honorificè excipit. ibid.
 Adoni assensu suo Mechliniam donat. ibid.
 Huitstaphum Regem Longobardorum res fan-
- di Petri reddere sacramento constringit, ibi-
 dem e
 eundem promissis non stantem armis cogit.
 20.a
 Saxonibus delictis antiquum trescentorū equo-
 rum tributum imponit. ibid.a
 à Constantino Imp. organum accipit. ibid.
 Ecclesiarum iniurias viturus, Aquitaniam in-
 greditur. 41.a,b,c. 42.a
 in villa Duria Synodum celebrat. 41.b,c
 de VVaisario interempto triumphans Parisios
 venit, & paulò post moritur. 42.b
 Pipinus filius Caroli Magni Imp. cum classe in
 Corsicam contra Mauros mittitur. 55.a
 Venetijs bello subactis, Mediolani moritur.
 ibid.e
 Pipinus Ludouici Fij Imp. filius in Conuena
 Aquensis Aquitaniam præficatur. 62.b. 64.c
 in patrem insurgit. 66.a
 noueram suam in Monasterium detrudit. ibid.
 à patre Aquitaniam Regno priuatur. ibid.e
 moritur. 68.b
 Pipinus Ludouici Pij ex Pipino filio nepos, ere-
 bris incursionibus à Carolo patruo vexatur,
 eundem ex pulis superat. 71.b
 tandem à suis captus, Carolo traditur. 77.b
 & ab eodem in Monasterium retrahitur. ibid.
 Pipinus Comes, reiecto Oddone, Carolum Sim-
 plicem in Francorum Regnum eleuat. 116.a
 Pise à Florentinis oppugnatus. 491.c
 ibi insignia Gallica deiciuntur. ibid.b
 à Pontifice, Venetijs & Sfora defenduntur
 contra Florentinos. 496.a
 Concilium ibi à Cesare Maximiliano & Lu-
 douico XII. Gallis Rege conuocatur. 115.a
 Piscarius, vnus è Ducibus Caroli V. Imp. in Ita-
 lia, à Morosot, Sforis Consiliario, ad defectio-
 nem sollicitatur. 161.b
 eundem Morosum capit & carceri includit.
 ibid.
 Sfortem Mediolani obfidet. ibid.e
 à Cesare Insubribus præficatur. 607.c
 in Sabaudia multas ciuitates recuperat, ibidem,
 & 608.a,b
 Piscario io Dylia à quo & quando Louanien-
 sis concessa. 116.b
 Fiscium Stapula à quo & quando Annaerpi
 Mechliniam transiit. 194.a
 quando iterum Annaerpiam. 199.c
 Pius II. Pontifex Mantum cum Principibus de
 bello Turcis inferendum agit. 144.b
 Pius IV. Pontifex creatur. 705.a
 Carolus Caraffa Card. epi & singulari
 curat. ibid.
 Pius fabula de Iosina Papissa fautor persequi-
 tur. 79.c
 Piusbji Brabantii in Magistratus insurgunt.
 150.b,c
 Plect Louanienfis, si vnquam antea, casu Valte-
 ro à Leyda Exconfula plebeo, in Patricios fu-
 rit. 150.c. 151.a
 Mos fenestris ciuitatis infectis hactis fere dis-
 cerpit.

INDEX RERVM

- serpē. 351.a
Pleſrudis contra Pipini Herſalli. 23.b
ne legimus ſui exheredetur, fruſtrā moribon-
dum maritum interpellat. 26.a
marito deſuncto priuignom ſuū Carolum
euthodie mancipat, & Regi Principatum cum
nepote vſurpat. 28.c
Pluuia prodigioſa decem menſium tempore coo-
tionata maximam annone caritatem orbi io-
uenit. 307.a
Poculum à conſecrata manu accipere, benedictio-
nis locum olim habitum fuiſſe, exemplis de-
monſtratur. 23.c
Poenitentiam non eſſe procrastiſandam, iſignū
exemplo docetur. 28.a
Poenitentium Sororum Cononibum Antuerpiæ,
quæ Albæ vocatur, à quo & quando erigi ce-
ptum. 312.2
Poſtea hæreſis orta, & reſpreſſa. 262.a
Polinos, Legatus Regis Galliarum ad Torcam, pro
obtinendo ſubſidio contra Cæſarem Carolum.
617.c
Pollaninus à Brugenſibus capitur. 477.c
Pondomius à Belgis excluditur. 517.c
Pons apud Mogonacium exuſtus. 57.b
pro Pontificibus Romanis ſe tres ſimul vno tem-
pore gerunt. 180.c
Poppa Mariæ Brabantę Geldro noſep doti af-
ſignata. 335.b
Poppo, Dux Friſonum à Carolo Martello inter-
emptus. 31.2
Poppo, candentis ferri miraculo Danos ab idolo-
rum cultura penitus aſſocet. 48.b
creatur Epicoſopus. ibid.4
Porrois arx ab Egmondio obſidetur. 521.b
ab Anholiſi Domino expugnatur. ibid.4
Portus Herculis per Cæſarianos Stortæ adimi-
tur. 679.b
Poſtellenſe Hoſpitale in Campinia Brabantica
à quo & quando extructum. 321.c
à Fundatore Abbatis Roperſſenſis cura com-
miſſum. ibid.
Prædeſtinatio per cauſas liberas effectus ſuos for-
tetur. 76.a
de Prædeſtinatione error Goteſcalci ab Eglico-
porum Conuocato Moguntię habito reproba-
tur. ibid.
Prætor apud Louanienſes oſo creandus, qui ante
ſcabinus fuit. 348.a
Praga ab Othone Imp. occupata. 139.b
Prædicatores Argeſtund Antuerpiam euocantur.
255.a
Prædicatorum Monafterium Lotanij à quibus
extructum. 171.b vide Domioſcal.
Preſbyteri ſecundū antiquos Canones à Grego-
rio VII. exlibes permanere iubentur. 192.b
coiungati ab Innocentio Papa excommuni-
cantur. 212.a
Principes an Baluſtus & alia huiusmodi Officia
vendere poſſint. 271.c 272.2, b
an & quoſque ſubditis exactiones impoſcere.
272.b,c
- Principes Imperij Legatos mittunt in Belgium
pro liberando Maximiliano Rom. Rege, apud
Brugenſes ſedicioſos deſeruo. 477.a
Principum ſecularium fides data non præſtat
vari Eccleſiaſtica. 183.2,c
Priuilegium Epicoſos & Abbates Regi ſui in-
ueſtendi, quod Henricus IV. Imp. à Palchali
Papa extorſerat, io Concilio Lateranenſi reuo-
catur. 206.b,c
Priuilegia Bruxellenſibus ab Henrico IV. Bra-
bantiæ Duce conceſſa. 247.b
alia à Ioanna III. Brabantię Duce. 309.c
Priuilegia ampla Louanicoſibus à Ioanne I. Bra-
bantiæ Duce conceſſa. 279.a
alia à Ioanne III. 310.a
Priuilegia Brabantis à Ioanne II. Duce conceſſa.
301.b
Proconneſſus inſula exilio S. Stephaſi à Copro-
nymo relegati clari. 44.c
Prodigium ſuxta Tornacum coluborum altric-
fecus pugnantium. 184.c
Proceſſantes Germani ſædus cooro Carolum V.
ſanciuot. 589.c
Svreinfordiæ conuocatum agunt. 590.a
ad eos Cæſar Legatos mittit, promiſſa contra
Turcam auxilia expoſcens. ibid.
ſædus ſanciuot, Smalcaldicum dictum. 602.a
Franciſci Regis Galliarum Legatis, vt & ipſe ad-
mittatur io ſædus penentibus, conſecutuat.
ibid.
Anglam quoque Henricum VIII. recipiunt.
ibid.
Legatos ad Carolum Imp. mittunt. 617.c
eorum io Comitibus Ratiſboenſibus profana
ſacro tempore exercitia. ibid.4
Concilia Generalia errare poſſe dicunt. ibid.
Cæſarem aduocant, & quare milicem conſcri-
ber rogant. 638.b,c
ſapias ſuas contra Cæſarem producit. 639.a,b
Alpes, oc Hiſpaſi & Itali trarofire queat, oc-
cupant. ibid.
bellom Cæſari indicunt. 641.a
Cæſarem, Carolum qui ſe pro Cæſare gerit, ap-
pellandum eſſe decernunt. ibid.
leue præſium, pari cum damno, committunt.
ibid.b
numero plures licet eſſent, Cæſarem tamen ag-
gredi non audent. ibid.c
pecuniarum inopia laborantes, fruſtrā eam à
Venetiis, Gallo & Anglo petunt. 642.c
pacem à Cæſare petunt, ſed pro labitu ſuo non
obtincent. 643.a
à Catholicis pecuniam prædando extorquent.
ibid.b
egregio prædio à Cæſare vincuntur, & in inhi-
lom eorum ſædus rediguntur. 646.c 647.648
Prouincia regio à Carolo Martello inuaditur.
51.b
io Prumia Monafterium proſtitetur Lotharius
Imperator. 79.a
Prumienſe Monafterium à Nortmannis vaſta-
tom. 205.2, 115.b
Pſendo-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Pseudo-Baldwinus Constantiopolitanus stragulat. 146 c
Pseudomonachus quidam Arianus ob heresim relegatur, Mahometus doctrinam propagat. 9. b
Pseudoprophetia falsis suis prae-dictionibus tam Clericos quam laicos decipiens, Moguntiae fraudibus detectis publice flagitatur. 75. e
Ptolemais à Christianis expugnata. 214 c
à Melesate Christianis erepta evertitur. 188. a
Puella quaedam ex Ludouico Flandriae Comite grauida, ab vxore eius naribus truncatur. 31. a. b inde per propero partu gemellos enixa moritur. ibid.
Pugna admodum sanguinolenta inter Maximilianum & Creuencium non procul à Blaugio commissa. 455. a. b
Purgatorii penis addictus Ludouicus Pius à filio Ludouico Germanico eripi flagitat. 91. b

Q.

Quatuor Officia Roberto Flandro assignata. 186. b

Quatuor Officia feudum Imperij. 245. c

R.

Raba Pannoniae fluius. 50. e
Rabanus, siue Herabanus, Episcopus Moguntinus creatur. 71. b
Radobodus, seu Rabbaudus, Frisonum Dux, à Pipino Heristallo Traiecto pellitur. 22. e
trivis Baptismi male perit. 30. b
Rado quando & ubi floruerit. 5. e
Monasterium extruit. ibid.
Radulphus à Dorna cum Philippo Comite sancti Pauli Ierosolimam ire instituit. 403. a
Radulphus Episcopus Leodiensis in tertia expeditione sua moritur. 235. a
Radulphus de Riso Scriptor quando floruerit. 340. b
Radulphus Thuringorum Dux cum Austrasiorum Rege bellum gerit. 10. e
Ragmundus & VVilhelmus Dux Aquitaniae ingenti clade Normannos efficiunt. 127. e
Ragenoldus Comes Rhemenfis Ecclesiae villas occupans, ab Odalrico Episcopo excommunicatur. 147. e. 148. a
Raginerius Comes ab Olberto Abbate inuentum & miracula & Veroci cognoscit. 70. b
Raginerius Comes Montensis, dictus Longicollus, à Brunone Othonis Imp. fratre capitur, & in exilium ablegatur. 144. e
Raginerius, filius Raginerij Longicollis, Hatudem Hugonis Capeti filiam ducit vxorem. 150. b
patre relegato, vnà cum Lamberto fratre ad Lotharium Francorum Regem confugit. 145. a
sanctis simul armis suis reponit. 149. e. 150. b
Raginfredus mortuus Pipino Heristallo à Francis Maior domus constituitur. 28. e
cum Chilperico Rege Colonienfium fines depopulant. 30. a

à Carolo Martello Paucos vsque fugatur. ibid.
ab eodem Andegauis capitur. ibid. e
Ragnetrudis puella Pipeno de Landis filium parit, sique vix triginta dierum infans iam baptizandus loquitur. 4. a
Raimondus Cardonius Prorex Neapolitanus Parauim oblidet. 519. b
obfidionem soluit. ibid.
in Venetis ducit, eosque magna elade afficit. 510. e
Raimundus Comes S. Egidij ad recuperandam Terram sanctam profectus. 100. b
Raimundus Ordinis Praedicatorum iussu Gregorij IX. Decretalium libros in ordinem redegit. 354. c
Raimaldus Colonienfis Elestus corpora SS. trium Magorum Coloniam transfert. 221. e
Reinoldus IV. Iuliacum, Geldriam & Zutphaniam adipiscitur. 569. e
Ramirus III. Rex Legionensis, ob sedes cum Arabum Regi initum male audit. 156. e
Ramirus Nuguentis cum Daulo contra Belgas conspirat. 146. e. vide Hispani.
Ramoophus Oddonis imperij obtemperare detestat. 515. e
Rampo, defuncto Carolo Magno, ad Ludouicum filium eius Legatus mittitur. 61. b
Randerodia arx ab Henrico V. Brabantiae Duce evertitur. 247. a. 251. c
Ranigerius, fratres Radbodi, Grimoldum ante Altare S. Lamberti orantem iouersit. 25. b
Ransulfus apud Ligerim fluium cum Nortmannis fortiter dimicans occiditur. 86. a
Rapina apud Bruxellenses quo modo puniendi. 247. b
Raso, Gauriae Dominus, contra Scadingos hereticos bellum suscipit. 248. e
Raso à Grauia Egoes, bellis alaris, quando obierit. 316. b
Raso à Grauia, Louanienfis, Ioanni IV. Brabantiae Principi adhuc minorenni Rector datur. 384. e
Rastighemius, belli Gandauensis auctor. 471. e
pace facta Tornacum inhabitat. ibid.
iussu Maximiliani capitur. ibid.
eius occasione bellum ciuile in Flandria, ibid. per patrialem Liekerkiam astu è capriozate Vilmordiana libertatur. 472. a
Gandauenses ad rebellionem incitat. ibid.
multa mendacia in Rom. Regem Maximilianum spargit. ibid.
deserto Cluiuo, Maximiliano reconciliatus, à Cluij equitibus per insidias cosoditur. 482. b
Rastices à Ludouico Lotharij Imp. fratra Schlaorum Marcen filium Doce constituitur. 74. b
à Ludouico Germanico subiugatur. 84. e
Raubertus Nqarius Diploma Caroli Simplicis Ecclesiae Leodiensis datum recognouit. 117. b
Rauelfa Maris Brabantq. Geldro oupez doti assignata. 335. b
Rauelftenum à VVenceslao Brabantiae Duce frustra tentatum. 341. e
Rega-

INDEX

Reganesburgi Conuentum celebrat Ludouicus Germanicus, in eoq; Ernstum perduellionis reum honoribus priuat. 83.a
 Reges Francorum sub Lothario Clodouai filio turpiter degenerant. 16.b
 Reginarus, alias Ragnerius, Dux à Zuendebaldo Lotharingæ Rege ab aula pellitur. 119.c
 cum Odaero Comite sein Durfos munit. ibid.
 donationem Monasterio S. Mathiæ Treuerensi factam Diplomate confirmat. 123.c
 Reginarius Dux Nortmannorum obuia quæque vastantium diuinitus punitur. 68.a
 Reginhartus Schonevorstæ, VVeneclasi Brabantæ Ducis Consiliarius, Parricis infestus. 337.a
 Regino Chronologus quando clauert. 32.b.
 114.a
 à Sigeberto in annis dissidet. 114.a
 Abbas Prumiensis electus ab æmulis pellitur. 115.b. 120.b
 quatenus Historiam suam prodexerit. 121.c
 Regimoldus Godefridi Danorum Regis ex fratre nepos in bello Abrodici illato erudit. 55.c
 Regimoldus & Heroldus Hemmingo in Danorum Regno succedunt. 57.a
 de Regularium recta viri institutione octoginta Capitula in Aquis Comuentu sub Ludouico Pio Imp. sancta. 62.a
 Reinaldus Bononiæ Comes Oeboni Imp. contra Francum auxiliatur. 144.a
 in pugna iuxta Tornacum commissa capitur. ibid.c
 Reinaldus Falcoburgensis Traiectenses infestant, à Brabantia Duce bello petitur. 306.a, b
 superatus ab eodem in gratiam recipitur. ibidem c
 fidem fallens, iterum bello petitur, ac tandem sponte se captiuum tradit. ibid.
 fugam adornans, Genappiam ad archiorem custodiam mittitur. 307.a
 vadibus datis à carcere dimittitur. ibid.
 Traiectensium fines iterum incurans, Falcoburgi à Ioanne Duce obsidetur. 309.b
 Gerardo Iuliano Comite agente, eidem reconciliatur. ibid.
 Reinaldus Geldricæ Dux Limburgensi Comitatu inhiat. 184.b
 VVoringæ obsidionem soluere tenans, à Brabantis capitur. 186.c
 nec amè liberatur quàm Limburgensi Comitatu cedit. ibid.
 Reinaldus Geldricæ Dux dicti Reinaldi filius, Mariam Ioannis III. Brabantæ Ducis filiam ducit uxorem. 324.b
 à fratre Eduardo bello superatus, in vineula conijcitur. 341.b
 ab Antonio Burgundo ad obsequium cogitur. 379.b, c
 Reinaldus Schonvorstæ Dominus, Ioannem à Grousfeldt trucidari curat. 357.c
 Reinaldus Siehenarum Dominus ab Henrico Dithæ Domino vades pro debito exigit. 363.c

R E R V M

arma in Dithensem parat. 370.b
 Reimerus à Bergis Senescallus Brabantæ efficitur. 391.b
 cogitur ab Ordinibus iurare contra Ioannē IV. Du cem. ibid.c
 Reimerus Bredenrodus à Carolo V. Imp. capitis damnatur. 617.c
 postea à victi donatur. ibid.
 Reimerus calcarius, Gandaucnsium præfectus, horrendum facinus committit. 471.a, b
 aliud facinus designat, sed à Cluiuo prohibetur. 477.a
 Gandauenses iterum ad rebellionem conceitat. 484.a, b
 à plebe occiditur. ibid.
 Reimerus Lotharingæ Dux contra Carolam Andacem cum Rbenanis conspirat. 437.c
 Luxemburgum inuadit & deuastat. 440.c
 Audace eius Ducatum inuadente, cum pretiosiore suppellectile in Franciam fugit. 442.b
 à Franco, pecunia accepta, instigatur, iterum Lotharingam inuadit, & aliquot ciuitates recuperat. 445.a
 Nancium obsidet, & capir. ibid.b
 Audace adueniente, cum pecunia ad Heluenos fugit. ibid.
 eius œconomus, Suffron, ab Audace capitur, & strangulatur. ibid.c
 in Helueta copias colligit, vt Nancio subueniat. 446.b
 Audacem, in pugna occisum, honorifice Nancii sepelit. 447.c
 Reimerus Morfius, Bruxellensis, Ioanni IV. Brabantæ Principi minorenni Rector datur. 384.c
 Reimerus Nassauus à Rossemio stratagemate vincitur. 613.c. 613.a
 Luxemburgicis ciuitates, à Francis subactas, recuperat. 615.c
 Cluim Hensbergam obsidentem retrocedere cogit. 617.a
 ad Fanum sancti Desiderij tormento traditur. 633.b, c
 cum decumbentem Cæsar Carolus inuisit. ibid.
 Cæsare consentiente Guilieum Nassauum, patrualem suam, ex asse heredem scribit. ibidem.
 moritur. ibid.
 Reimerus de Vdechem octo filios Pellebergæ iuxta Louanium sacro velo texit. 146.a
 Reliquiæ Sanctorum diligenter à S. Gertrude conquisitæ. 13.c
 à Constantino Copronymo igni traditæ. 60.c
 Reliquiæ S. Fredegandi in Doorne prope Antuerpiam quiescentes, diuinitus transferri iussu. 67.c
 de Reliquiis S. Cecilie stipenda. 79.b
 Reliquiis Sanctorum Phylasterium refectum circumferendū ritus antiquus. 166.c. 169.c. 171.b
 Remacius Traiectensium Episcopus Sigeberto Regi in erigendis duodecim Monasteriis cooperatur. 10.c
 in Sta.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- in Scabulero Monasticon proficetur. *ibid.*
Ronara, filia Ludouici XII. Francie Regis, Carolo Austriaco despondetur. 331.a
 postea Herculi Estensi traditur. *ibid.*
Rensium à Carolo Francorum Rege capitur. 483.e
Reolfus Dux Nortmannorum obuia quæque vastaniam diuinitus panitur. 68.a
Replemonda à Theoderico Bearnæ & Dixmæ domino occupata. 236.b
Reprobatio per causas liberas effectus suos sortitur. 76.a
Rhemensis ciuitas diuina ope contra Nortmannos defensa. 106.e
Rhemistagnum in Aquitania à Pipino expugnatum. 41.a
Rbenani contra Carolum Audacem conspirant. 457.b,c
 Burgundiam inuadunt, & aliquot ciuitates ibi occupant. 440.b,c
Rhodus à Saracenis vastatur, & Colosso spoliatur. 14.b
 à Turcis oppugnatur. 410.a
 ab ipsidem subiugatur. 557.b
Ribeboisa à Valtero ab Hoochstrata occupatur. 336.b
 quamdiu ab eodem inest. 141.a
Richardus Caroli Crassi vxor adulterij infamulata, in Monasterium quoddam se recipit. 112.e
Richardus & Henricus, filij Henrici Regis Angliæ, ob eadem Thomæ Cantuariensis in patrem insurgunt. 217.c.228.a
Richardus Rex Angliæ ad bellum sacrum proficiscitur. 214.e
 cum Isabella Caroli Francorum Regis filia sponsalia celebrat. 364.e
Richardus Cornubiæ Comes, Angliæ Regis frater, à quibusdam Rex Romanorum creatur. 266.b
 quamdiu nomen illud gesserit. *ibid.*
 quando obierit. 279.a
Richardus Neccardiensis Comes Iudex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francosurci erecta, constituitur. 494.e
Richardus Archiep. Elector Treurenensis Franciscum Franciæ Regem ad Imperium Romanum commendat. 545.c
 Carolum Austriacum dicit asse externum. *ibid.*
Richardus VVarvici Comes mercatores Belgas mari deprædat. 431.e
 facto eum Galliæ Rege fodere Carolum Audacem opprimere proponit. *ibid.*
 ab eodem vincitur. *ibid.*
 eadit. 416.a
Richardus VVilhelmi Nortmannorum Principis filius Hugonis Principis filium ducit vxorem. 145.e
 ad Sueslionensem Conuentum accedens fugatur. 146.a
Richarius Regio in Abbacia Prumiensi substituitur. 115.b.120.b
- Richarius** in Episcopatu Leodiensi Stephano successit. 157.a
Richildus, Hermannus Montensis Comes viduus, Balduino Balduini Flandri filio nubit. 179.b
 Flandrici belli valde funesti causa. 190.e
 à Philippo Francorum Rege supplicia poscit. 191.a
 Carolo Arnulfo alterum filium Balduinum in Flandriæ Comitatum perducere tentans, bellum aduersus Robertum resumat. *ibid.*
Rigaldus de Falais se Ducis Brabantie feudarium reddit. 280.a
 Ritas consecrandi Imperatoris. 169.b
Robertus, siue Robertus, frater Oddonis Regis, etiam contra Carolum Simplicem conspirat. 116.e
 in Nortmannos exercitum ducit. *ibid.*
 à Francis, reiecto Simplicio, Rex erigitur. 127.b
 cum Henrico Germaniæ Rege pitem fitmar. *ibid.*
 in prælio lanceis perfolius occumbit. *ibid.*
Robertus Atrebasensis Comes ad expeditionem sacram proficiscitur. 261.b
Robertus II. Atrebasensis Comes à Philippo Francorum Rege in Flandros Francicum iugum detestantes mittitur. 294.b
 in prælio occiditur. *ibid.*
Robertus Atrebas, Robert II. Comes Atrebasensis filius, Francià profugit. 311.c
 à Brabantie Duce summa eum gratulatione excerptus, Lotharij moratur. 312.a
 eius causa Brabantie Duci à Franciæ Rege bellum inferitur. *ibid.*
 Angliæ Regem in Francum concitat. 316.e
Robertus Balduini Flandri filius Hollandiam & Zelandiam ab Imp. Henrico occupatus recuperat. 180.a
 Gertrudem viduam Florensi Hollandiæ Comitiss vxorem ducit. 186.b
 quid pro hereditaria portione ei fuerit assignatum. *ibid.*
 unde dictus fuerit Friso. *ibid.*
 tutela Arnolphi nepotis ei à fratre moribundo commissa. 190.e
 à Godofredo Gibbo victus, Gandauum fugit. 191.a
 post varia prælia tandem victor, Flandriæ Comes saluatur. *ibid.*
Robertus Bauarus in Imperatorem consecratur. 369.b
 Antonium Burgundum Brabantia excedere iubet. 176.b
Robertus Bauarus, Episcopus Colonienfis, à Colonienfisibus peñitur. 437.a
 à Papa excommunicatur. *ibid.*
Robertus Berbuniz Dominus contra Scadingos hæreticos bellum suscipit. 248.b
Robertus Cardinalis Gebennensis contra Urbanum VI. Antipapa electus, appellatur Clement VII. 350.a
Robertus Flandriæ Comes ad recuperandam Terram sanctam proficiscitur. 200.b
 Cisme-

INDEX

Cametacum iniquitatis ab Henrico Imp. bello
petitur. 204. c
ab eodem in gratiam recipitur. ibid.
Robertus Francorum Rex (suppedaneum propriis
manibus Lambertus Liogonienfis Episcopus pro-
peditus supponebat. 163. c
Leutherium Senonensem Archiepiscopum
de Christo minus bene sentientem redar-
guis. 163. c
de Ecclesie, Regni & Imperij statu tractatu-
rus Henricum Imp. convenit. 170. c. 172. a
eius modesta cum Imperatore conventio. 172. a
munera plurima & pretiosissima Imperatori
offert. ibid. b
eidemque vicissim ab Imperatore offeruntur.
ibid.
inter ipsum & Reginam de successione dissen-
siones oboritur. 173. b
**Rhemis Henricum filium secundogenitum co-
ronat. ibid.**
**Robertus, Roberti Francorum Regis filius, insti-
gante matre in patrem insurgit. 173. c**
agenie VVilhelmo S. Benigni Abbate, eidem
reconciliatur. ibid.
**Robertus, Ludouici Francorum Regis frater, ab
ipso primus Artesie Comes creatur. 250. c**
Marildam Henrici V. Brabantie Ducis fi-
liam ducit uxorem. ibid.
**Robertus Marcanus à Cæsare deficit, & ad Gal-
liam se confert. 553. b**
Aimerie Regulo bellum infert. ibid.
à Rege Francie accipit episcopas. ibid.
à Geldro adiutus, Brabaciam & Namurcum
diuicat. 553. c
**Robertus Scottorum Rex Eduardo Anglie Regi
bellum indicit. 310. a**
se inferiorem animadvertens, eidem reconcilia-
tur. ibid. b
**Robertus Sicilie Rex & alij se Henrico Imp. Ro-
mam ad coronationem properanti opponunt.
301. a**
**Roda rex Transilvania Ioanni III. Brabantie
Duci eripitur. 315. a. c**
à Rodobeca, vna è septem Patriocorum Bruxel-
lensium familijs, ex quibus Scabini eligendi.
298. c
**Rodericus, Medicus Ioannis II. Lusitanie Regis,
Mathematicus insignis, Astronomus, eo sua-
dente, exploranda locorum distantie accom-
modat. 458. b. c**
**Rodia S. Agathe dominium Gothfredo Ioan-
nis I. fratri assignatum. 274. a**
**Rodolphus à Gregorio VII. contra Henricum
Rex constituitur. 193. c**
à Sigefrido Moguntino Archiepiscopo vngi-
tur. ibid.
cum Henrico bellum gerens, in prælio cadit.
193. c. 194. a
Merseburgi sepultus. 194. a
**Rodolphus Austria Dux Rex Germanie coro-
natur. 270. a** *id est* Rodolphus Austriacus.
Rodolphus Burgundus ab Henrico Comite

R E R V M

eiusque socijs Francorum Rex eligitur. 118. a
**Rodolphus Burgundionum Rex Conradum à
Papa Imperatorem coronatum comitatur.
173. b**
subditis in se insurgentibus, Regnum Conra-
do Imperatori tradit. ibid. c
**Rodolphus filius Rodolphi de Gaugiac ab He-
riberti filijs in contemptus. 116. b**
**Rogerius à Lessalia tempore Ioannis III. Bra-
bantie Cancellarius. 307. a**
**Rohais à Paganis capitur, omnibus Christianis
crudeliter traditur. 122. b**
Roma peste tribus mensibus dire vastatur. 19. c
S. Sebastiano suffragante liberatur. 20. a
à Leone Papa aucta. 77. c
ab Hugone Italie Rege obfessa. 112. c
ab Arnolpho Imp. cum eo sensu Pontificis
armis capta. 118. a
à Caroli V. militie vi occupatur. 570. a
& fœdè tractatur. ibid.
octo continuis mensibus à furioso militie diri-
pitur. ibid. b
eius excidium antea prædictum. ibid. c
Romam proficiens Begga religionis causa. 18. c
Romani antiquam Reipublice formam restituere
conantur. 218. c
cur Tiburtinis bellum inferre parent. ibid.
**Romense Comes in pugna Blangiac vulnera-
tur. 453. b**
Maubonium castrum obsidet & capit. ibid.
dem c
Luserium incendit. ibid.
**Rorico Episcopus Laudunensis Forum obsidet
parat. 145. a**
**Roruc, qui & Ruoruc, Normannus, apud Lo-
tharium Imp. proditoris insimulatur, in car-
cerem conjicitur. 76. c**
inde fuga lapsus, cum Danis piraticum exer-
cet. ibid.
tandem Dorestadum occupat, illudque ei cer-
tis conditionibus à Lothario Imp. cooedi-
tur. 77. a
partem Regni Danie consentiente Rege occu-
pat. 80. b
**Rotherrus cum Heriberto fratre Catalaunensem
urbem vastat. 146. c**
Diuionem dolo occupat, eam mox relinque-
re cogitur. 145. c
**Rotherus Nortmannie Comes ad recuperan-
dam Terram sanctam proficiscitur. 200. b**
**Rotenberga Thuringie rex ab Orhone Imp. de-
structa. 241. c**
**Roterodamum à Maximiliano Romanorum
Rege obsidetur. 479. a**
eidem deditur. 480. b
**Rorgandus Longobardus rebellans à Carolo
Magno mox opprimitur. 40. a**
**Rotgarius Comes Ludouici IV. Regis ad VVil-
helmum Nortmannorum Principem Legatus,
moritur. 135. c**
**Rothingus S. VVillibordo tradit Ecclesiam in
Annoerpom villis & ceteris parte telonij. 25. c**
Rotela-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Roscellarius in pugna Blangiaca cæditur. 455.c
 Robertus, sive Roodbertus, cum Nortmannis
 apud Ligerim fluvium viciliter confilgens in-
 terimitor. 86.a
 Rudledeus in pugna Blangiaca cæditur. 455.c
 Rudolphus Austracus I. Imp. vincit Regem Bo-
 hemæ, Austriacque sibi subicit. 281.c
 pietatis eius in venerabile Eucharistia Sacra-
 mentum memorabile exemplum. 282.a,b
 Aloftanos, VVafiam, Quætor Officia & Ze-
 landicas iofelas Guidoo Flandria Comiti
 admittit, & Ioanni Auenienfi attribuit. 282.c
 quando obierit, & vbi sepultus sit. 282.a
 Rudolphus Rudolphus Imp. filius, Austriæ Dux à
 patre constituitur. 281.c
 foreorem VVencellai Bohemæ Regis vxorem
 ducit. ibid.
 vbi obierit & sepultus sit. ibid.
 Rudolphus, frater Iudith Imperatricis, à Pipio
 in Monasterium detraditur. 66.a
 Rudolphus ex Limingis Patricius Louanienfis, à
 furente plebe fenestris eiectus, infestas hastis la-
 ceratur. 351.b
 Rudolphus, Lotharingæ Ducis filius, creatur
 Episcopus Leodienfis. 227.b
 Rudolphus Lotharingæ Dux vbi & quando oc-
 cisus. 323.b
 Rudolphus VVirtzburgensis Episcopus ab Ad-
 alberto fugatur. 121.b
 S. Rumoldus Mechliniam appellit. 39.b
 ab Adone perhumaõe hospio exceptus, illi
 filium impetrat, eundemque submersum ad
 vitam reocat. ibid. b,c
 S. Rumoldi Ecclesia à Nortmannis exusta. 67.c
 aliàs à Nortmannorum vastatione diuinitus
 præseruata. 108.b
 Rudolfus Nortmannorum Dux Regnum Ger-
 manici inuadens cum octingenti cæditur. 91.b
 Ruthlanus Briannienfis huius Præfectus vbi &
 quando interemptus. 50.a

S.

Sablona villa Francie. 84.a
 Sacerdotibus cælibatibus secundum antiquos
 Canones à Gregorio VII. iudicatus. 102.b
 in eouigatos ab Innocentio Papa excommu-
 nicationis sententia profertur. 112.a
 Sacramentaria hæresis à Berengario excogitata
 damatur. 281.b,c 187.c
 stependis miraculis diuinitus refortatur. 188.a
 Sacrificium Missæ à quo tempore apud Belgas in
 vsu fuerit. 22.b
 Saladinides decimæ quado & qua occasione in
 Gallia imposita. 232.a
 Saladinus Aegypti Sultans, Christianis Principi-
 bus mutuo dissidentibus, Mesopotamiam re-
 cepit. 230.a, 231.a
 ibid.
 necnon ipsam Ierosolymam. 231.b
 Saleo donationem Caroli Martelli sancto VVil-
 libordo scilicet subignat. 31.b
 Silerostanus Princeps à Carolo V. Imp. ad Fran-

cum deficit. 664.c
 Turcam Solymanoum contra Cæsarem aduo-
 cat. 671.c
 Salernum à Saracenis obfessum, à Nortmannis li-
 beratur. 163.a
 Salexarus, Præfectus Duaceosum, Terouvanam
 occupat. 469.c
 Salis Scapula à eno & quado Anruerpi Mech-
 liniam translata. 294.a
 quando iterum Anruerpism. 299.c
 Salmoniacum villa io qua Carlomanus Pipini
 filius obiit. 46.a
 Salsunga Tburinzæ arx ab Othone Imp. destru-
 cta. 241.c
 Salutus Episcopus hæreticum quemdam illud
 Christi, *Fater, non quod ego volo, sed quod tu*, negan-
 tem conuincit. 14.a
 Salz locus super fluvium Sala, vbi Carolus Ma-
 gnus Imp. Legatos Nicephori Imperatoris au-
 diuit. 53.a
 Samoium à Saracenis vastatur. 81.b
 Sanctorum iouocationem abolere nititur Con-
 stantinus Copronymus. 452.c
 Sanctorum Reliquie plurimæ ex Italia Meum
 allata. 149.a,b vide Reliquie.
 Sanguis facer a Theodorico Flandria Comite
 Brugas delatus. 226.c
 Sanguis eorum coctus, parisi loco in biennali
 Namurcensis castri obfidiōe comeditur. 266.c
 Sanguinis profluvio plurimi eneantur. 326.a
 Sandisbetum Margarete vxoris Ludouici Fland-
 ria Comitis doli assignatum. 335.a
 Brabantibi à Flandria prælio victi. 335.c
 Saohouianæ iurisdictiones vici septemdecim sub
 Louanienfium signis militari tenentur. 317.a,b
 Santroet Aquitania ciuitas à Pipino expugnata.
 42.a
 Saraceni Rhodum vastant, & Colossam vnum
 septem miraculorum confringunt. 14.b
 Armeniam item depopulantur. ibid.
 pace cum Imperatore Constantino Pogonato
 composita annuum ei tributum pōlunt. 19.c
 Africam sæpè teoretam quando & quo modo
 totam occupant. 27.b,c
 Gallias vastant. 31.c
 à Carolo Martello cæduntur. ibid.
 alij Narbonensem obfidiōem soluere tenta-
 tes ab eodem ad interuocionem delentur. 32.b
 Toletum & Legionem ciuitates Hispania ca-
 piunt & euerunt. 34.b
 ab Asturibus ope Deipare profigantur. ibid. b,c
 Pampilonā à Carolo Magno eiciuntur. 50.b
 Gerundam Hispania inuadunt. 65.b
 in Italia Beneuentum occupant, Capuam in-
 cendunt, aliæque mala inferunt. 72.a
 Ecclesiam S. Petri & alia Italia loca vastant.
 74.b,c
 Cassinense Monasterium frustra à temant ibid. c
 eum præda Africam petentes oausfragum pa-
 tiuntur. ibid.
 iterum Italiam inuadentes insignem eladem
 accipiunt. 76.b,c

INDEX R E R V M

ex Beneventana Provincia à Ludouico Lotharij Imp. filio pelluntur. 77.b
Campaniam & Samnium infestantes, à Ludouico Imperatore profligantur. 81.b
Ioanni Papæ annum tributum imponunt. 95.c
ab Adefonso Magno in Hispania victi. 130.a
in Italia verò tam à Grecis quàm à Latinis ad inremecionem delecti. ibid.
Alpium meatus obfideantes, vicinalia loca deprædantur. 132.c
Salernum obfidentes à Nortmannojs partim caſi, partim fugati. 163.a
Chriftianis Tripolim eripiunt. 187.b
Saneufius Huſſitz Gubernator, pro Maximiliano Romæorum Rege Gandauenfes valde infeſtat. 474.c
pro eodem aliquot Flandriæ oppida & caſtella occupat. 478.c
Saulſfeld locus, in quo filij Ludouici Germanici paternum Regnum parciuntur. 93.b
Saxo. vide, Albertus Saxo & Georgius Saxo.
Saxones rebellare tentantes à Clotario domantur. 4.c. f. a. b.
vitiſis ſexus omnes gladio Clotarij longæocis inremecione deſcunt. 5.c
ijs Dagoberto Regi aduerſus VVindos ſupercuius ſerentiſſibus tributum quoddam annui remittitur. 6.b
annuum tributum trecentorum equorum Pipino promittitur. 40.c
à Carolo Magno varijs expeditionibus domiti. 46.b. 48.b. c.
Heresburgh caſtrum inuadere parantes miraculoſè fugantur. 49.a
ſimiliter Deſuburg tentantes, à Francis repelluntur. ibid.
iterum à Carolo Magno ſubiacti, plurimi baptizantur. ibid. b
vndecies victi, toties iterum rebellant. ibid. c
tandem decem millibus ex ijs aliò tranſſatis, plenè ſubiugantur. ibid.
ab Henrico III. Imperatore bello ſubiacti. 192.b. c
Saxonia à Clotario ob rebellionem depopulata. 5.b. c
à Carlomanno & Pipino vaſtata. 38.a
item à Nortmannis. 103.c
nequo ab Hungaris. 112.c. 113.b
Saxonia Dux Eleſtor, Mareſcalcus eſt Imperij. 160.b
Saxonici belli ab Henrico III. Imperatore geſti origo. 192.c
Scabini quotannis Loſanij noui creandi, ex pacto cum Ioanne I. inito. 276.b
Scabini Bruſſellenſes ex quibet familijs eligendi. 298.c
Scadebrouca Margarete vxoris Ludonici Flandriæ Comitis doci assignata. 331.a
Scaldia Roberto Flandro Gertrudem viduam Florentij Hollandiæ Comitſ vxorem ducenti assignata. 186.b

Scalca fluuius à Nortmannis iſeſſus, à Ludouico Germanici filio ijs eripitur. 109.c
Scenickius cum VValſſenariorum pro Carolo V. Imperatore in Friſia aliquot inſigniora oppida capit. 338.a. b. c
Dammum obſidet. 604.c
& deditione capit. ibid.
areem VVeddnam obſidet. ibid.
Couordiam capit. 605.a
item Bronckhorſtiam. ibid.
moritur. 618.a
Schiedamum à Maximiliano Rom. Rege obſidetur. 479.a
Schifina tempore Frederici Imp. Eccleſiam ruſtat. 225.b. c
aliud nouum Romæ ortum in electione Vrbani VI. 349.c
Siringani, factioſi in Friſia. 498.b
duce Gorſcalco Iongema Groninganos Friſia expellunt. ibid. c
ſibi à Groningentiſibus metuentes, Albertum Saxonem Principem eligunt. ibid.
eundem inaugurant. 499.a
Erzardum Ouertode Comitem ad bellum Groninganiſ inferendum inſtigant. ibid. b
quid Alberto Saxoni promiſerint. 501.a. b
Schoonvorſta à Geldro obſeſſa, à Ioanne Leodiceoſi Epifcopo liberatur. 365.c
Selui à Clotario victi. 5.c
à Carolo Magni filio vaſtantur. 55.a
ab Henrico Rege ſubiacti eidem tributum pendunt. 129.a
Selau Marceſenſes defectionem molientes à Ludouico Lotharij Imp. ſtrate domantur. 74.b
Scorſalianum Aquitanix caſtrum à Pipino expugnatum. 41.a
ad Scoſiam iuxta Bruſſellam Brabantii à Flandrijs exſuntur. 331.b. c. 332.a
Scoti fidei prædicatores quibus occaſionibus in Belgium venerint. 14.c
Danorum claſſem Hiberniæ inſidiantem profligant. 57.a
à Francis induſti & conduſti Angliam vaſtant. 694.c
ab Angliſ vincuntur, in Scoſiam repelluntur, & arma ponere compelluntur. ibid.
Sootorum error de Paſchare celebrando io Concilio Aoglicano damnatur. 19.a
S. Sebaſtiano ſuffraganeus preſbis Romæ mitigatur. 10.a
hinc pia illa conſuetudo imaginem eius peſtis tempore depingendi, eidenque eccleſias aut facella erigendi originem ducit. ibid.
Sebaſtianus Scarſelzus, vnus ex Germaniæ Proreſtantibus, in Carolum V. copias ducit. 659.b
Cluſam ad Alpes, quò tranſitum Hiſpaniſ & Italiſ præcludat, occupat. ibid.
Oenipontem fruſtra tentat. 640.a
à Cæſare proſcribitur. 651.b
Sebaſtianus Vogelsbergiſ capite plectitur, & quare. 650.c
Sedechias Medicus Hebræus Carolum Caluam venit.

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- veneno tollit. 93.e.94.a
Sedes Romana Pontificia varios patuit inu-
fores. 118.e
de eadem varix & turpes contentioncs. 147.b.
150.a.150.c.112.a.125.c
à morte Caeleſtini vacat annum vnum & men-
ſes octo. 154.c
quando, quare, & à quo Româ Auenionem
translata. 158.a.149.b
Auenione Romam à quo & quando reducta.
140.c.141.a
quot annis Auenione ſubſtitit. 141.a.149.b
Sedis Apoltolice innaiores nonnulli poſtea vt
legimus quomodo & quare recepti. 118.e
Seditio ciuiliſ, peſtis eſt Reipublicæ. 153.a
Seditio quædam apud Hollandos occaſione tri-
buti diuſi exacti mota, caute ſedatur. 481.a
ob Seditionem in exilium miſſi, à Brabantis nos
recipiendi. 150.b
Segerus ab Apetouda Gasbecæ Dominus Sher-
clauſum Bruxellenſium liberatorem lingua &
pede mutilari curat. 159.a
Sequimus Archiepiſcopus Senonenſis depolitioni
Aroulli Rhenenſis Epilcopi ſe opponit. 157.c
Sella Margaretæ vxoris Ludouici Flandriæ Co-
mitis docti aſſignata. 135.a
Seimus Turca lenoſolymam ſubegat. 140.a.b
Egyptum & Syriam occupat. 143.b
Senenſes ad extremam faimem à Cæſariſtis adi-
gantur. 678.a.c
Caſari ſe dedunt. 679.a
Senliaca pax inter Francorum & Romanorum
Reges conſtituitur. 491.a
Senor Epilcopus Capuanus reuocationi Priui-
legij Henrico IV. de Inueſtituris conceſſi ſub-
ſcribit. 106.c
Septa, à Mauris obſeſſa, à tiremibus Philippi
Boniliberatur. 425.c
Sepulchrum Domini vnâ cum ſua Eccleſia à Sa-
ladino redimunt Chriſtiani. 131.c
Sepulchrum Mahometis quale, & vbi. 10.a
Sequana Franciæ fluuius. 6.b
Seriotaſpius Iudeus primarius Iconoclaſtiæ
auctor. 14.c
Sergius Pontifex ſ. VVillibrordum Friſonum
primum Archiepiſcopum ordinat. 23.a
Sergius II. Papa, euecto Antipapa Ioanne, Gre-
gorio IV. ſuccedit. 71.c
Sergius III. qualiter in Formoſi cadauer ſtruxit.
151.a
Sergius ſancti Stephani diſcipulus & calumniator.
44.a
Seriſis aut lanei, niſi in Belgio textis, Belgæ ve-
riti prohibentur. 497.c
Seuenberga à Flandriis capta. 106.c
Sherenclauſus. vide, Euerardus Sherenclauſus.
Sherhyehs, vna è ſepeem Patriciorum Bruxel-
lenſium familiis, ex quibus Scabini eligendi.
198.c
iern Sherroeloff. ibid.
Sibylla Ciuiſa, Ioannis Frederici Saxonis vxor,
moriatur. 675.a
- Siehena oppidum anno 1301. muniri coepit.
301.a
Sieheienſe dominum Gotbfredo Ioannis I. fra-
tri aſſignatum. 174.a
Sicilia datur Carolo S. Ludouici Regis fratri, &
quocitulo. 174.c.175.a.c
eſt feudum Eccleſiæ Romanæ ſub onere qua-
draginta milium aureorum ſonorum. 175.e
quomodo ad Petrum Aragoniæ Regem tranſ-
lata. 183.a
in ea omnes Galli ab incolis excondito vna
horatruſtantur. 183.a
à pirata Draguto infeſtatur. 659.c
Siculi Veſperæ vnde in proverbium abiit.
183.a
Siculi cruciatis ex condito Gallia ad Petrum
Aragonie Regem deſcunt. 183.a
Caſarem Carolum V. è Tunetana expeditio-
ne redeuntem, munere excipiunt. 601.c
Sigebertus Gemblaceuſis Chronologus quando
floruerit, & Chronicon ſuum ſcripſerit. a.b.
157.a
Henrico à Gregorio VII. depolito oimium
fauens arguitur. 194.c.195.a
à Reginone in annis diſſidet. 114.a
Sigebertus, filius Dagoberti Regis ex Ragobertu-
de, triginta dierum iofans loquitur. 4.a
ſilium patens Pipino inſtrudum committit.
6.a
Auſtraſiæ Regno præſeitur. ibid.b
patre deſuncto debitam ſibi partem ex pater-
nis theſauris à Clodouico fratre expoſcit.
ibid.e
cum Radolpho Thuringorum Duce bellum
gerit. 10.c
de prole deſperans, duodecim Monafteria ex-
truit. ibid.
ſiliumque Grimoaldi in Regnum adopat. 124
eadem naſcitur ipſi filius Dagobertus. ibid.
moriens Dagobertum ſilium ſuum ſidei Gri-
moaldi committit. ibid.b
Sieburgh Saxoniæ caſtrum à Carolo Magno
expugnatum. 48.c
Sigefridus cum Ailone de Danorum Regno
contendens in prælio interficitur. 57.a
Sigefridus Moguntinus Epilcopus Ieroſolymam
deuotionis ergo proficiſcitur. 186.c
Sigefridus Rex Norrmannorum cum ingenti
exercitu iuxta Moſam in Halloruſ confidens,
ſine ſcintilla loca longè lateq; depopulatur. 104.c
105.a
tandem immenſo auri pondere pacatus Regno
excedit. 105.c
Sigirus ab Heiſfelda, Eques, à Ludouico Flandrie
Comite creatur Amptemmannus Bruxellenſis.
132.b
Sigismundus Hungariæ Rex infeliciter cum Ba-
iazete Turcarum Imperatore ad Nicopolim
cooſſigit. 161.a.b
Sigismundus Imp. auctor eſt Pontifici Concilium
Conſtantiæ conuocandi. 182.b
matrimonium Ioannis IV. Brabantis Ducis
113 com

INDEX R E R V M

- eum Iacoba Hollandica impedire conatur. 386.e. 387.a
 postea eadem Ioan. Comitatuum Iacobae gubernationem interdicit. 389.a
 proserptionem Imperialem Brabantia, nisi cap-
 tivos Germanos dimiserint, minatur. 395.a
 Sigismundus Austriacus Tirolis Comes ditior
 suat Carolo Audaci oppugnat. 439.b
 ob pecuniae commodatae solutionem in hostiu
 Ludouici Galliae Regis bellum contra Cato-
 lum fuisse. ibid.e
 Siluaducis ciuitas quādo & à quo extructa. 231.e
 à Theodorico Hollandiae Comite intercepta
 expulsa. 239.b
 vna est ex quatuor primarijs Brabantiae ciuita-
 tibus. 301.e
 Ludouicus Flandriae Comite Brabantiam inua-
 dente, VVenceslai Brabantiae Ducis est rece-
 ptaculum. 334.a
 Siluaducense Pandocheium quando erectum.
 176.a
 Siluaducenses seditionem excitant. 368.b
 Dominum Verze caecum includunt. ibid.
 pacem admittere nolunt. ibid.e
 Patricios aliquot vrbe eiciunt. 369.a
 ciuitates alias Ostreucam conuocant, vt pro
 pace inter eos & Ioannem componenda labo-
 rent, rogant. ibid.e
 vtiq; tamen petere volunt. ibid. & 370.a
 Siluester II. Papa Gregorio V. in Pontificatu suc-
 cedit. 161.b
 temerè Necromantiae insimulatur. ibid.e
 Simelding à Carolo Caroli Magni filio vastan-
 tur. 55.e
 Simon Henrici Ducis Ardenneensis filius Leo-
 denensis Episcopus eligitur. 236.a
 Simoo Tremilius à Bruxellensibus in carcerem
 conijctur. 373.b
 Sindigerus Episcopus Bambergensis Pontifex
 creatus, Clemens II. appellatur. 381.a
 Henricum Regem vna cum coniuge Agnete
 Imperatorem coronat. ibid.
 Sinibaldus Ffiscus Genueus Pontifex creatus,
 Innocentius IV. appellatur. 255.a
 Sphridus Colonienfis Archiepiscopus Iuliacen-
 sem Comitatum depopulatur, sibiq; subeu-
 gat. 283.b
 eundem Martino IV. Papa agente restituit.
 ibid.
 Comitatum Montensem vastans à Leone I.
 Brabantiae Duce pellitur. 185.b.e
 à Brabantia VVoningam obsidentibus capitur.
 186.e. 187.b
 Sphridus Moguntinus Archiepiscopus ad expé-
 ditionem sacram se accingit. 245.a
 Guilhelmi Imperatoris coronationi interfuit.
 258.e
 Scio Saxoniae locus multis stragibus à Pipino
 factus illustis. 40.e
 Siterium Falcoburgensis agri oppidum à Bra-
 bantibus obsessum se dedit. 306.b
 abfentibus Brabantiae Ducis praefidiarijs, Fal-
 coburgio iterum se tradit. 316.a
 Slechtstat Elisiae villa. 49.a
 Sles Aquitaniae castrum. 41.a
 Slesvick locus in terminis Daniae & Saxoniae
 situs. 313.a
 Slusa ab Archiduce Philippo obsidetur. 486.e
 foris se defendit. 487. & 488.
 deditur. 488.b
 Slusani obedientiae Urbani renouare & Clemen-
 ti Antipapae adhaerere compelluntur. 363.b
 è Zelandis & Hollandia praedas agunt. 454.a
 Vlissingiam diripiunt. ibid.
 VValtherum Domburgium in templo occi-
 dunt. ibid.b
 Smaragdus castrum non procul à Mosi situm,
 causa belli inter Leodenses & Limburgenses.
 255.b
 Soleratus Dux Arelatenfis rebellare tentant, Lo-
 thario Imperatori se submittit. 74.b
 Solemniacum, Monasterium ab Eligio aorifice
 extructum. 5.e
 Solis simulachrum in portu insulae Rhodi collo-
 catum quante magnitudinis fuerit. 14.b
 terramouit, sedem, à Saracenis confringitur.
 ibid.
 nongenti cameli eius aere onerantur. ibid.
 Solimanus Turcatus Imp. Rhodum insulam
 subiugat. 557.b
 Viennam obsessurus, in Austriam venit. 590.b
 adueniente Carolo V. fugit. ibid.
 eius de fortuna Caroli V. in fine dictum. ibid.e
 à Rege Galliae contra Imp. Carolum in subsi-
 dium vocatur. 627.e
 classem ei mittit. ibid.
 conuenitur de rupis inducijs à Carolo V. Im-
 peratore, & quid responsi reuerit. 660.e
 ab Henrico Rege Galliae exortatus, contra Ca-
 rolum V. classem mittit. 671.e
 Sophia, Ludouici Langraui & S. Elisabethae fi-
 lia, Henrico V. Brabantiae duci nubit. 350.e.
 253.a
 xenodochium Louanienfe erigit. 253.e
 plices Drupae Virginis imagines locis sacris
 relinquit. ibid. & 254.a
 vnde tot eiusdem prototypi imagines habue-
 rit examinatur. 254.a.b
 Sorabi Francorum fines crebris incursionibus in-
 festantes à Ludouico domiti. 77.a.b
 Sororum Penitentium Cornobium Antwerpiae,
 quae Albae vocatur, à quo & quando erigi coe-
 pit. 328.a
 Sororum Tertiariarum apud Antwerpenfes ori-
 go. 328.a.b
 Socla Monasterium, in quo Megingaudus Co-
 mes nepos Oddonis dolo interfectus. 311.e
 Spectaculum horrendum Doctoris cuiusdam Pa-
 risiensis, se iusto Dei iudicio damnatum pro-
 clamantis, Brunoni cum socijs conuersionis
 causa. 597.a.b.e. 198.a
 Spectra tempore Constantini Copronymi Con-
 stantinopolitanos exagitant. 45.b
 Sphaera igea super S. Gertrudis radiare visa. 13.e
 Spino

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

Spinogilum villa, ubi Rex Dagobertus dysenteria, ex qua & mortuus est, laborare coepit. 6.b
 Spire Conventus Principum Germaniae. 181.c
 Spurius in Brabantia ad Magistratum non admittendi. 330.a
 Stabulus, seu Stabuleum, Monasterium à Sigeberto Rege Dagoberti filio & Grimualdo fundatum. 10.c.12.2
 à Normannis exultum. 105.a
 Stadingi haeretici ferociter seviunt. 148.a
 in eos, agens Pootifice, sacra expeditio paratur. ibid.
 vincuntur, & ad novem millia trucidantur. ibid.e. & 249.a
 errores eorum & scelera breviter recensita. 148.e
 Stagnum Marci, Mariae Brabantiae Geldro nuptum assignatum. 331.b
 Stapula aeneae, salis, & piscium, à quo & quando Antuerpiæ Mechliniam translata. 294.a
 quando iterum Antuerpiam. 299.c
 Antuerpiensibus confirmata à VVenceslao & Ioanna. 330.c
 vi & fraude à Ludouico Flandriae Comite Antuerpiæ Mechliniam translata. 331.c
 de Scapularum iure iterum inter Antuerpienses & Mechlinios orta controversia. 336.c
 Statuta omnes à Guidone Sacrorum Principis in Oriente aboleri iussit. 35.a
 Statuta, dicta Land-Kennen, à Ioanne I. Brabantiae Duce quando edicta. 287.a
 Stella Ordo in Francia quando & à quo institutus. 326.c
 Steen Scure, Interrex Sueciae. 543.b
 de S. Stephani Protomartyris sanguine in Galliam à Deodetico Metensi deferretur. 149.b
 Stephanus Papa à Pipino Francie Rege auxilium contra Longobardorum Regem petit. 39.a.c
 Stephanus V. Papa Leonis III. defuncto subrogatur. 61.c
 Romanus Ludouico Imp. fidelitatis iuramentum praestare cogit. ibid.
 ad Ecclesiae pacem stabilendam in Gallias proficiscitur. ibid.
 moritur. 62.a
 Stephanus, pulso Boosifacio Sedis Apostolicae inuatore, eandem occupat. 118.c
 Formosi Ordinationes irritas esse decernit. 121.a
 Stephanus VIII. Papa omnes Francie & Burgundiae habitatores hortatur ut Ludouicum Carolum Simplicem filium Regem recipiant. 135.c
 Stephanus Abbas Leodiensis quando scripserit. 15.c
 Stephanus Blesensis Comes ad recuperandam Terram sanctam proficiscitur. 200.b
 Stephanus Borgensis, &
 Stephanus Dieulin, S. Rufi Canonici, S. Brunonis Carthusianorum Fundatoris socii. 198.a
 Stephanus Leodiensis Episcopus ex Regia stirpe oriendus. 155.b
 Stephanus Monachus, pietate, doctrina & miraculis clarus. 43.c

variè à Constantino Copronymum ad Iconomichiam comprobendam, sed frustra, sollicitatur. 44.2.b
 duces calumniis impeditur. ibid.
 tandem ad insulam Proconnesum in exilium pellitur. ibid.c
 quin gliscens miraculis, Constantinopolim reuocatur carceri includitur. ibid.d
 eū alii Monachi martyro afficiunt. 44.c.45.a
 Steps locus crucoi admodum prelii inter Leodienses & Brabantios commissi. 243.a
 Stockholmia à Christierno II. obsidetur. 341.b
 Straburgh Ludouico Germanico cum fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum inuadenti assignatur. 88.c
 Strala oppidulum Geldris ademptum. 360.a
 Strazgema insigne Maximiliani, Philippi Austriae tutoris, Teneramondā occupantis. 463.a
 aliud, quo Atrebarum Franciscus eripitur, & Romanorum Regi venditur. 438.489
 Strovas Franciso copias auxiliares contra Caesarem mittit. 661.c
 à Gallo contra Caesarem euocatur. 612.c
 à Caesarianis proligatur. ibid.
 ingenti clade à Caesarianis efficitur. 677.c
 Senenses, à Caesarianis obfessi, commatu reficere conatur. 678.c
 caeduntur, & omnis riuemneatus eripitur. 679.a
 et Porus Hercules admittit. ibid.b
 Stuprator, ex Lege Ioannis I. Brabaeie Ducis quomodo plectendus. 287.c
 apud Bruxellenses quomodo puniendus. 247.b
 ob Stupra in exilium missi, in Brabantia non recipiendi. 330.b
 Swanahilda mater Grifonis filij Caroli Martelli. 36.b
 Submerius quidam ante sepulchrum S. Suiberti ad vitam reuocatur. 53.c. & seqq.
 Subitani, He'ueu' Catholici, contra Bernenses & Tigurinos haereticos arma sumunt. 387.c
 ois, He'ueu' Catholici.
 Sudermannus quidam Tertiarius Sororum Antuerpiæ Fundator. 328.b
 Sudor Anglicus, nouum morbi genus, Antuerpiæ triduo quingentos homines tollit. 581.c
 solemnī Supplicatione instituta subito cessat. ibid.
 Sueti à S. Eligio ad fidem conuersi. 6.a
 Suetra villa S. VVillibordo à Pipino Herstallo offertur. 25.c
 Suffolex Dux à Philippo Austriae caprus Henrico VII. Angliae Regi traditur. 514.c
 ab Henrico VIII. securi percutitur. ibid.
 S. Suibertus in quadam insula Rheoi Monasterium extruit. 24.c
 focus fuit & Coepiscopus S. VVillibordi. ibid.
 Pipinur Herstallum egrotantem inuisens, proque legitimis ex Pletrude filijs suscepiis intercedens, repulsum patitur. 58.c
 à Leone Papa in Sanctorum Catalogum refoetur. 53.b
 2000

INDEX RERV M

ante sepulchrum eius submersus quidam ad vi-
tam revocatur. *ibid.* c. & seqq.
Saitenses, Helvetij Catholici, contra Bernenses
& Tigurinos hæreticos arma sumunt. 187.c
vide, Helvetij Catholici.
Superbia Legatorum Gandensium Duci pro-
cumbere detestantium perstringitur. 357.a
Supplicatio Louanensis prima Dominica Se-
ptembris quotannis celebrari solita vnde origi-
nem ducat. 115.a
vnde Antuerpiensis, ipso S. Michaelis festo ao-
nis singulis iterari consuevit. 181.c
Surdus in translatione Reliquiarum B. Gudilæ
audium recipit. 59.a
Surdus audiri meritis B. Virginis Bruxellæ reci-
piunt. 223.c
Svevviundus Prefectus arcis Poroiæ strangu-
latur. 521.b
Svrollani à reliquis Transilvanis se seungunt.
554.b
Synodus à Pipino in villa Duria celebrata. 41. b.c
Syra vxor Cosihois Persarum Regis, & Marde-
se mater. 8.c
Syria à Saracenis Heratio eripitur. 10.a
tempore Constantini Copronymi terramoti-
bus concussa. 43.b
Syrois filius maior natu Cosihois Persarum Re-
gis, cur fratres suos ipsorumque parentem intere-
merit. 8.c
cum Romanis pacem init. *ibid.*
ipsorumque præter captiuos & Prouinciæ ereptas
ipsum etiam lignum S. Crucis intactum resti-
tuit. *ibid.*

T.

T Abamuzi Obodristorum Dux rebellionem
aduersus Ludouicum Germanicum mo-
uent, ab eodem subiugatur. 83.a
Tadicha, siue Cadicha, vidua Mahometi nubit.
9.b
Tanehelius hæresia reha Antuerpiæ quas hære-
ses semiozic. 213.a
ei se opponit S. Northertus. *ibid.*
Tanno ab Hundorpa perduellium Stadingorum
belli Dux. 248.b
Taxandria à S. Huberto ab idolorum cultu reuo-
cata. 53.h.c
Taxandriæ Comitatus Carolo Caluo Lotharij
Regnum cum fratre suo Ludouico Germanico
parienti obigit. 88.c
Telsarius ab Aggre perduellium Stadingorum
belli Dux. 248.b
Temporaria omnia laicorum esse docet Arnaldus
de Brixa. 318.c
Tenebræ bimæstres in Oriente tempore
Constantini Copronymi. 43.b
Teneramonda à Flandriis exorta, 314.c
in signi stragmate à Maximiliano Duce oc-
cupatur. 463.c
Teneramondani ob rebellionem contra Tripo-
lam moram obfessi, Ioannis Brabantie Ducis
intercessione liberantur. 321.b.c

Terovvna à Maximiliano Duce Brabantie obli-
detur. 454.b
à Salezaro Dustensium Prefecto astu occupa-
tur. 469.c
ab Henrico VIII. Angliæ Rege oblidetur.
529.c
eidem deditur. 530.a
solo æquatur. *ibid.*
Regi Galliarum redditur. 534.b
à Belgis oblidetur. 605.a
à Rege Francisco comæzatum accipit. *ibid.*,
& 606.c
à Carolo V. Imp. oblidetur. 669.a
vi armata capitur. *ibid.*
Terovvances annone inopia laborant. 470. b.c
proprietæ à Maximiliano Rom. Rego subsidia
petunt. *ibid.*
à Francis ad extremam famem compelluntur.
ibid.
dissidentibus Francis, à Roman. Rege anno-
nam accipiunt. 471.a
à Creaccurio iterum oblidetur. *ibid.*
denud comæzatum accipiunt. *ibid.*
astu à Creaccurio capiuntur. *ibid.*
Terremotus prodigiosus in Palestina & tota Sy-
ria tempore Constantini Copronymi. 43.b
aliis tempore Henrici IV. Imperatoris vr-
bium paries & templa euerit. 207.b
Terianæ Sorores Aduerpiæ quando & à quo
domum obtinuerint. 328.3.b
Tetherbant Comitatus Ludouico Germanico cū
fratre Carolo Caluo Lotharij Regum par-
tienti assignatus. 88.c
Tetbaldus Comes Ludouicum Regem Trans-
marinum anno integro sub custodia seruat.
137.b
ab Odalrico Rhemesi Episcopo excommu-
necatur. 147.b
Textores, complures seditionis condicti, Loua-
nio pelluntur. 276.c. 319.a
Thamnus propter peritiorum suasu S. Romualdi
Monasticen proficetur. 160.a
Thassio filius Hiltrudis sororis Pipini, Baioriarum
Dux constituitur. 38.c
Pipino aunculo suo reconciliatur. 40.c
quod Auaris seu Hungaris Christianorum ho-
stibus suppetias tulerit conuictus, cum filio
in Monasterium detruditur. 50.b.c
Theganus Scriptor quando floruerit. 61.a
Theigradus Treuirensis Archiepiscopus Lotba-
rio pellicem subintroducendi studens, à Nico-
lao Papa Episcopatui priuatur, & excommuni-
catur. 84.2.b
Theneses à Leodienfibus visitantur. 243.c
Ludouico Flandriæ Comiti singulis annis sex
septimanis, ex pacto pacis inter Braban-
tum & Flandrum sancitæ, militare tenen-
tur. 335.a
Theobaldus cum Almannis rebellare tentans à
Pipino & Caroloanno comprimitur. 36.c
Theobaldus Barrensis Comes ad V. Vescappellæ
Zelandiæ ab Hollandis capitur. 263.b
Theo-

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

- Theobaldus Hugonis, Lotharii Regis nothi forodius, quamprius ex suis casis, à Balbi filiis in sup. actus. 104. a
- Theobaldus Leodiensis Episcopus cum Mechlinum recuperaret. 300. a
quomodo obierit. 301. a
- Theobaldus S. Ludouici Francorum Regis gener cum socero ad expeditionem sacram profectus. 278. b
- Theodericus Beuernæ & Dixmæ Dominus Replemondà occupat VVassam & Aloisianos continuis excursionibus vexat. 236. b
contra Scadingos hæreticos bellum suscipit. 248. c
- Theodericus Cluivæ Comes se tertij belli sacri Principem præbuit. 234. a
contra Scadingos hæreticos bellum suscipit. 248. c
- Theodericus Roueras, Eques Buseoduenfis, Joanni IV. Brabantæ Principi minorenni Regior datur. 384. c
- Theodo Abbas S. Martini Turonensis in prælio cadit. 67. a
- Theodoaldus filius Drogonis ab avo suo Maior domus Regni Francorum constituitur. 21. c
eum una sua Plectrude Regni Principatum usurpans, à Francis superatur. ibid.
- Theodonis villa à Guisberto Bransvicenfi capitur. 421. c
item à Guisfo. 697. b
- Theodorici Burgundiæ Regis filius bello delectus, Franci Regni Monarchia ad Cloarium devolvitur. 2. b
- Theodotici castellum Heriberto Comiti ereptum, quomodo eidem restituitur. 132. c
- Theodoricus de Are Episcopus Ultrajectinus cum Geldro pacem init. 239. a
- Theodoricus Comes contra sui pacis inter Francos & Danos initia interfuit. 16. b
- Theodoricus Lothario fratrem Franciæ Regno ab Ebroino succiat. 16. b
à Francis repudiatur, & in Monasterium recluditur. ibid. b, c
fratre Childerico interempto, Regno restituitur. ibid. c
- Ebroino agente complures Episcopos Episcopatuque priuatur, multos etiam perpetuum ablegat. 182. b
à Pipino Herstallo capitur. 212. a
à Carolo Martello Francorum Rex constituitur. 300. c
- Theodoricus Caroli Magni filius naturalis, coniurationis suspitione adversus Ludouicum Imp. laborans, in Monasterium detruditur. 62. c
- Theodoricus Elfiæ Comes Gertrudem Henrici Lothariensis viduam duci uxorem. 196. c
ad Flaminie Comitatum contra Guilielmum Nortmannum euocat. 211. a
eumdem à Ludouico Francorum Rege obtrinet. ibid. b
quando obierit. 226. c
- eius epitaphium. ibid.
- Theodoricus ab Heerevelte Bruxellæ trucidatur. 369. b
- Theodoricus Hollandiæ Comes Brabantiam invadens Boscomdaci occupat, Promorelique nonnullos capos abducit. 239. b, 240. a
à Brabantis superuenientibus vicissim capitur. ibid.
moritur. 240. a
- Theodoricus ab Horna à Leodiensibus Episcopus eligitur. 376. a
à Traiectensibus repellitur. ibid. c
in pugna cum Leodiensibus contra Ioanncm Burgundum inra caditur. 377. a, b
- Theodoricus Phladringæ Marchio cum Balduino Flandro adversus Imperatorem conspirat. 176. b, c
tertio bello petitur, & occiditur. 178. b
- Theodoricus Potterus Leudæ capite plectitur, & quare. 417. a
- Theodoricus Saxo apud Carlomanum obles. 38. a
- Theodorus Pleiminganus Baro Iudex in Camera Imperiali, à Maximiliano Imp. Francofurti erecta, constituitur. 494. c
- Theodorus Saudita quo tempore vixerit. 43. c
- Theodorus Tarlensis Calix, poete & doctrinæ clarus, à Vitaliano Papa in Angliam fidem predicatur mittitur, Dououernensisque Episcopus ordinatur. 19. b
- Theodinus Leodiensis Episcopus quibus conditionibus Richildi adversus Robertum belligeranti suppetias tulit. 191. b
- Theofridus Abbas Epemacensis quando floruit. 24. b, 25. c
- Theophania neptis Imperatoris Constantinopolitani nubit Othoni Imp. filio. 149. b
- Theurberga, siue Thietberga, Lothario II. Regi nubit. 80. b
incestus eum fratre infimulata repudiatur. 83. b
ab Arsenio Sedis Apostolicæ Legato marito restituitur. 85. a
- Thilia, vide Dylia.
- Thionth Saxonie Episcopus à Nortmannis interfectus. 104. c
- D. Thomas Aquinas viriis questionibus sibi ab Aleide Brabantæ Ducis propositis respondet. 271. c. & seqq.
- Officium Festi Corporis Christi cõponit. 274. a
- Thomas Cacoipratenfis Dominicanus quando floruit. 257. a
- Thomas Cantuariensis martyrio coronatus insignibus fulget miraculis. 227. a
- Thomas Diltbenfis Dominus suos vestigialibus gravat. 180. a
à Duce Antonio Burgundo ei hoc prohibetur. ibid.
Henricum Papam, qui ciues defendebat, occidit. ibid. b
Diltbâ pellitur. ibid.
generosa quadam fratri suo data responsione veniam obinet. ibid. c
- Thomas

INDEX

Thomas Morus in Anglia martyrio afficitur. 198.b
 Thomas Muncerus fax & tuba seditionis rusticorum in Germania. 163.c.164.a
 eius nefandi conatus. 164.a
 Thomas Plainius Cancellarius Burgundie constituitur. 497.c
 legem fert, ne quis Belgis sericis aux lanceis, nisi in Belgio textis, vestiretur. ibid.
 Thomas Sabaudus Comitis frater, Ioannam Flandrie Comitissam ducit uxorem. 212.a
 fratri suo Guilielmo Episcopo Leodiensi contra Valerianum Limburgensem auxiliatur. ibid.
 castellum quoddam Namuroensis diocesis occupat. 255.b
 Ioanna defuncta, amplius numeribus donatus in Sabaudiam reuertitur. ibid.b,c
 Thomas Vius Card. Lutherum heresiarcham audit & instruit. 145.a
 Thuringa ab Hungaris vastata. 122.c.123.b
 de ea varie certatur. 253.a,b
 post longam concertationem Henrico Misnie Marchioni assignata. ibid.b
 Thyna à Ioanne Normannie Duce obfessa. 120.c
 3. Tiburtij martyris corpus à Paschali Papa inuentum, & in urbem translatum. 70.b
 Tiburtini Innocentio Papae rebellant. 218.b
 eidem se postea dedunt. ibid.b,c
 Ticinum à Carolo Magno expugnatum. 48.a
 à Rege Francie obfideatur. 161.c
 Tigurini, Heluetij heretici, Catholicos Heluetos duceunt. 157.c. vide Heluetij heretici.
 Tilia Geldro à Brabantie Duce concessa. 316.c
 Tilmonium à Ludouico Flandrie Comite captum. 331.c
 Toleraum prodicione Indorum à Saracenis capitur. 34.b
 Tolosa ciuitas Aquitanie à Pipino expugnata. 41.b
 Tongerloense Præmonstratensis Ordinis Monasterium quando & à quo extructum. 213.c
 ex Abbatis Antuerpiensis S. Michaelis primos Fratres accepit. 214.a
 Tornacenses à Flandro ad Francum deficiunt. 144.a
 educto præsidio Gallico, Maximilianum recipiunt. 414.a
 Tornacum ab Henrico Imp. expugnatum. 180.a
 ab Eduardo Anglie Rege eiusq; confederatis obfessum. 320.c
 insignis ibi ballistiarum ludus institutus. 364.a
 qui ex Belgis eo conueniunt. ibid.
 à Rege Gallie Ludouico astu capitur. 450.a
 inde præsidium Gallicum educitur. 454.a
 ab Henrico VIII. Anglie Rege obfideatur. 530.b
 capitur, & arx ab eo ibidem extruitur. ibid.
 Regi Gallie redditur. 534.b
 Traiectenses à Reinaldo Falcoburgeosi infestantur. 306.a

RERVM

Antonio Burgundo obedire recusant. 376.a
 adueniente Duce cum exercitu, aduentum differri rogant. ibid.
 Episcopo Leodiensi, repudiato Burgundo, fidem dederant. ibid.
 Burgundo iterum se subdunt. ibid.b
 Ioannem Bazarum ad se recipiunt. ibid.c
 à Leodienfibus obfidentur. ibid.
 Traiectum à Normannia vastatum. 105.a
 de Traiecto ad Mosam controuersia inter Episcopum Leodiensem & Brabantie Ducem quo modo sedata. 292.c
 Traiecti monetam eudere Ioanne Brabacensi Ducis interdicitur. 365.c
 Traniulius, Francorum nomine Burgundorum Præfectus. 498.a.104.b
 Transilulani intestinis bellis laborant. 114.b
 à Carolo Geldro inuaduntur. ibid.c
 Translatio B. Gudilæ miracula clara. 38.c & seq.
 Trece à Nortmannis exiit. 113.b
 Trellonga urbs Francus deditur. 453.a
 à Maximiliano recuperatur. ibid.b
 Treurenfis Antistes contra Albertum Braburgicum cum aliis Principibus fœdus init. 670.b
 Treuri Ludouico Germanico cum fratre Carolo Caluo Lotharij Regnum partienti obtulerunt 88.c
 à Nortmannis vastati & intensi. 105.b
 Triburienfis Synodus aduersus seculares Episcopalem auctoritatem minuens quando celebrata. 117.c
 Tributum nouum Brabantis à VVenceslao Duce impositum. 346.b
 super eo colligendo oritur inter Ducem & Ordines dissidium. 347.b
 Tridentini Patres Concilium Generale celebrari conueniunt. 638.c
 Tripolis Christianis à Saracenis erepta. 287.b
 Trudonense Monasterium à Godefrido Barbaio beneficiis auctum. 212.c
 Tradomenses à Duce Brabantie Leodiensi Episcopi auxilium obfessi, se dedunt. 164.c
 Episcopo minus euantes, variè multantur. 166.a
 eo in posterum rebellionem moliantur, ciuitati eorum à dicto Episcopo turris bene admodum munita impouitur. ibid.
 Tuduin Dux Auarorum, seu Hunnorum, cum suis baptizatur. 51.c
 Tuicelhus Groninganos diuexit. 554.b
 Damnum occupat. ibid.
 Olcampijs & Ommelandijs tributum imponit. ibidem.
 à Geldro capitur, & carceri includitur. ibid.
 Tullum Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fratre Ludouico Germanico partienti assignatum. 88.c
 Tulpiacum castellum à Nortmannis vastatum. 105.a
 ab Heorico Germanico Rege occupatum. 128.c

Tuneci

*um fœderis
 romanus in
 bona h
 ma
 Vuo
 a*

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET IL.

Tuneti Rex fit Caroli Siciliæ Regis tributarius.
178.b.e
Turnetum, exclusio à captivis Barbarossa, Carolo V. traditur.
601.a
ibid.
Tungri olim Regibus Francorum parebant. 1.c
Carolo Caluo Lotharij Regnum cum fraire Ludouico Germanico partienti obigerunt.
88.e
à Nortmannis vastati.
105.a
ab Henrico Brabantie Duce capti & direpti.
141.b
Turex Rhodum oppugnant.
410.a
Garinchium, & alia loca inuadunt.
434.c
à Georgio Hebertainio profligantur.
ibid.
Creatiam inuadunt.
491.c
fugunt.
491.a
Hungariam occupant.
568.a
Viennam Austriæ obfident.
581.b
eamque cuniculis mine deformant.
ibid.
recedere tamen inplorij coguntur.
ibid.e
maximis cum copis, Viennam iterum obfident, in Austriam veniunt.
190.a
Turnhoum à Comite Sassebergensi exultum.
117.a
Mariæ Brabantæ Geldro nuptæ doti assignatum.
135.b
Turninum, nunc Doorne, iuxta Antwerpam S. Fredigandi Monasterio clarum, à Nortmannis vastatur.
67.e
Turonensis Prouincia à Nortmannis vastata. 85.c
Turonum à Nortmannis expulsum.
77.e
Turrinum à Chabotio occupatur.
602.b
Tyla à Ioanne I. Brabantie Duce expugnata.
181.b
à Comite Bureno occupata & vastata.
305.c

V.

Vaccanica ex Isalzin villa abducta maximam discordiarum causa.
180.a
Valentianæ castrum à Balduino Flandriæ Comite infestum, frustra ab Henrico Imp. obfidentur.
167.a
Imperatoris traditum, Balduino vnâ cum VValachis cur redditur.
ibid.b
Valentiani Carolo V. cui rebellant, reconciliantur.
557.a
Valeranus Comes Limburgensis ad quartam expeditionem in Terram sanctam profici scitur.
138.a
Othoni Imp. contra Francum auxiliatur.
143.c. 144.a
expeditioni sicz se accingit.
145.a
Valeranus Comes Loreburgensis, Henrici Namurensis ex Isabella sorore nepos, Comitis rui Namurensis successor denominatur.
136.e
S. Valeriani martyris sponfi S. Cæciliæ corpus à Paschali Papa inuentum, & in Verben translatum.
70.b
Valeus Francus Angiam frustra tentatam deserens, in Franciam regreditur.
163.e
Vallis S. Catharinæ dicta Carthusia, in Kiela vico

extra Anuersoriam extructa.
118.d
Vallis Ducis Monisterium Vignatum Ordinea Cisterciensis à quo extructum.
150.e
Vallis Iouachimes argentifodina diues.
140.a
Valo de Montinaco Philippi Francorum Regis, in Othonem Imperatorem mouentis Signifer.
144.b
Valterus Angiæ Dominus reconciliationi Louanienfium cum Aleide Ducissa interfuit.
173.e
Valterus Beroldus Mechliniæ Dominus contra Stadingos hæreticos bellum suscipit.
148.b
reconciliationi Louanienfium cum Aleide Ducissa interfuit.
173.e
item Ioannis L. inaugurationi.
176.b
in prælio ad VVoringum castrum comouso interimitur.
186.c. 187.b
Valterus Blancardus, & Valterus Crieckenflees à Ioanne I. Scabini Louanienfies creatur.
176.b
Valterus à Bechouda contra Stadingos hæreticos bellum suscipit.
148.b
Valterus Caynoa à Ludouico Flandriæ Comite Prætor Louanienfies constituitur.
132.e
Valterus Heremmalus Eques, Angiam petens à piratis capitur.
113.a
Valterus ab Hoochstrata, Patrius Bruxellensis, Eduardo Angiæ Regi Franciam vastanti militum Ribebosiam arcem occupat.
136.b
auro emptus eam deserit.
142.a
Valterus à Leida plebeius, Louanienfium Consul creatur.
148.c
ex Consul Bruxellæ per insidias rruidatur.
150.e
Valterus à Malopontis, Eques Louanienfies, bello clarus.
115.a
quando obierit.
117.a
in Vandaliam & Vagriam ex Brabantia & vicinis locis nouæ coloniz ductæ.
125.a
Valcones pulchro stratagemate à Balduino Flandro subacti.
184.c. 185.a
Vastius, vide Piscarius.
S. Vdalricus Augustensis Episcopus quando obierit.
149.c
Vedigaltz suo arbitrio iudicare, augere, vel minuire Scabini Louanienfibus à Ioanne I. concessum.
179.a
Vedigaltia noua Brabantia à VVenecellano Duce imposita.
146.b
super ijs colligendis oritur inter Ducem & Ordines dissidium.
147.b
Velleris aurei Ordo à Philippo Burgundo instituitur.
408.b
Venario ad Orientalem Dylic partem Louanienfibus à quo & quando concessa.
116.b
Venario fœdum extra viuanis solis Nobilibus in Brabantia concessa.
150.e
Veneti cum Genuenfibz de imperio Ptolemaidis contendunt.
167.e
Cæsar Maximiliani deiectiones inuadunt.
121.e
felicitate contra eum pernam.
ibid.
aliquot oppida obtinent.
121.a
inducias cum Cæsare faciunt.
ibid.
contra

INDEX RERV M

- contra eos Cæſar, Poſtiffex, Hiſpanus & Gal-
lus fedus faciunt. 523.a.b
à Francis vincuntur. ibid.b
pacem à Cæſare variis artibus, licet fruſtrâ, am-
bunt. ibid.c
laudantes tamen, quòd Turcarum auxilia hiſce
temporibus repudiarent. ibid.
Ferdinando Hiſp. Regi civitates, in quas ius
ipſe prætendebat, reſtituunt. 524.a
Patauium recuperant. ibid.
agrè à Iulio Pontifice pacem impetrant. 525.a
nouum fedus cum eodè & Ferdinando Hiſp.
Rege contra Francum faciunt. 526.b
aliquot oppida à Cæſare eis cripiuſut. ibid.
eadem tamen paulò poſt recuperant. ibid.
ſex menſibus inducias cum Cæſare faciunt. ibid.c
à Raimundo Cardinio magna clade afficiun-
tur. 530.c
eidem obſidum cum exercitu, Duce Liuiano,
procedunt. ibid.
ſecundò cladem ingentem accipiunt. 531.a
duce Liuiano Francopanem, Cæſaris Lega-
tum, vincunt & vulnerant. 533.c
adeoque plurima oppida recuperant. 534.a
pacem cum Cæſare Maximilianum faciunt. 544.c
fedus cum Carolo V. contra Francos reno-
uant. 559.b
propter abductionem Franci Regis in Hiſpa-
niâ, à Carolo V. abſoluantur. 565.a
& coacta cum eum Pontifice & aliis Italia
Ducibus conſpirant. ibid.b
pacem cum Carolo V. Imp. faciunt. 581.b.c
cum eodem & Pontifice fedus contra Turcas
faciunt. 609.c
à Turca pacem petunt. 610.a
Veneziæ à Pipino Caroli Magni Imp. filio bello
ſubactæ. 55.c
pace firmata Nicephoro à Carolo Imp. reſti-
tutæ. 56.b
Venetia à Maximiliano obſideret & capitur.
457.c
Venetus horribilis orbem conſecuit. 542.c
Veræ Dominus, Siluadacis cæcæci includitur.
568.b
Vercellæ à Francis dolo occupantur. 671.c
à Cæſarianis recuperantur. 673.a
Veroperti, ſæſioſi in Friſia. 498.b
à Groninganiſ fouentur. ibid. vide Groningani.
Veremundus Rex Legionenſis cum Fernando
Magno Caſtellæ Rege dimicans interimitur.
174.c
de Veromanduorum Comitatu inter Philippum
Francorum Regem & Flandrum conſenſio.
239.b
Veronus & foror eius Verona quando flouer-
unt, & ubi quieſcant. 79.a.b
illius Natalis Humberto Preſbytero diuinitus
innotuit. ibid.b
Caſtillocum transfertur. ibid.
Vertonium à Rege Gallie capitur. 456.c
Veſperæ Sieulæ vnde in prouerbio abierint. 183.a
Veſuntium Carolo Caluo Lotharij Regum cū
fratre Ludouico Germanico partienti obtigit.
88.c
Venturius, Venciorum Dux, à Cæſarianis capi-
tur. 534.b
à Via ſtrata, vna è ſeptem Patriciorum Beuxel-
lenſium familijs, ex quibus Seabani eligendi.
298.c
Vitalianus Papa quos fidei præcones in Angliam
miſerit. 19.b
Vicia Imperij Eduardo Angliæ Regi cur col-
lata. 518.c
Vicentia à Cæſare Maximiliano capitur & duci-
pitor. 535.a
Victoria inſignis Chriſtianorum à Ludouico Lu-
douici Balbi filio de Nortmannis reportata.
104.b
alia tempore Arnulphi Imp. de iſſdem obtin-
ta. 114.c. 115.a
Victoria S. Lamberti ad Bulloniom caſtrū. 117.a
Vieſulla pugna quando contigerit. 455.c
Vinea Carolo Caluo Lotharij Regnum cum
fratre Ludouico Germanico partienti obtri-
git. 88.c
Vienna Auftriæ à Turcis obſideret. 581.b
cuniculis actis & incenſis mirè deformatur.
ibid.
ab obſidione liberatur. ibid.
Vigeſima oſoim reditum Cleri Henrico Leo-
dienſi à Sede Apoſtolica quo ſine cōceſſa. 165.c
Vigeſima omnium bonorum à Brabantis libera-
tuer Ioanſi I. Duci conceſſa, ſed ea tantum
vice. 188.b
Vienna fluuius, in quo Nortmanni plurimi
ſubmerſi. 103.a
Vilgardus Gramenſicus à darmooibus illuſus
dictis Poëtarum per omnia eſſe credendum af-
ſcrit. 161.a
à Petro Rauoſenſi Archiepiſcopo reſtituitur.
ibid.
Vilpiacum caſtellum à Nortmannis vaſſacum.
105.a
Villarienſe Monafterium à quibus & quando ex-
ſtructum. 213.a
Villabonius in Fano D. Pauli à Cæſarianis capi-
tur. 606.b
gravi lytro redimitur. ibid.
Vilmerdonga Margareta Ludouici Flandriæ Co-
mitis vxoris doti assignata. 335.a
Viluordia à Grimbergano euerſa. 219.b
ibi moctam eudere Ioanſa Brabantia Du-
ciſſa interdicitur. 365.c
Viluordia apud Brabantos Imago Deiparæ Vir-
ginis miraculis clara. 355.c
eius Dux Conſolatrix nomine nuncupata.
ibid.
Vilnordix arx à VVeneſſa Brabantia Duce
quando extrui cœpta. 347.c
Vincentius Cappella, præſectus claſſis Vencro-
rum contra Turcas. 609.c
Vincenſis Comes Hannoniæ, antea dictus Ma-
dalgarus, à Francorum Rege io Hiberniam
gubernator miſſus. 14.c. 15.a
inſignes

IN ANNALIVM BRAB. TOM. I. ET II.

infignes aliquot fidei Prædicatores inde se-
cum adducit. *ibid.*
Auberto Episcopo agente, vñ cum vxore
Deo se consecrat, æque in Monasterio à se
extructo monasticum habuim assinit. 15. a
Vincicem pagis victoria Caroli Martelli de ho-
stibus suis obecta illustris. 30. b
S. Vindicianus Episcopus Cameracensis, seu A-
trebatenfis, Bruxellæ moritur. 26. a
Vindo Suedionensis Episcopus sese Haigroldo
Nortmanno pro Ludouico Transmarino ob-
sidem tradit. 137. a, b
Virgine violans, ex Lege Ioannis I. Brabantæ
Ducis quomodo plectendus. 287. c
B. Virginis Deiparæ ope Saraceni ab Aflensibus
profligantur. 34. c
item Ioanni Damasceno manus abscissa resti-
tuitur. 35. c
Virginitatem suâ Deo vouet S. Hermeleodis. 7. c
item S. Gertrudis. 14. a
Viridis vallis Eremitagium quando erectum.
302. a
Viduum Carolo Caluo Lotharij Regaum
cum fratre Ludouico Germanico parienti ob-
tigit. 88. c
à Lothario III. Rege expugnatum redditur.
154. a
à Godofrido Ardenois oepote euerfum.
176. c
Visio tremenda S. Lutgardi ostensa. 257. b, c
Visitationis B. Mariæ Virginis festum quando
& à quo institutum. 361. a
Visurgos Saxonie fluius. 46. b
Vitalianus Papa an primus organorum vsum ad-
iuenierit. 41. a
Vladislaus VII. Rex Hungariæ moritur. 340. a
Vlfradus Maior domus Regis Franciæ quando
obierit. 20. c
Vlerbecum, Ordinis S. Benedicti Monasterium,
quando erigi ceptum. 113. b
Vlffinga à Stufanis diripitur. 464. b
Vlffinga à Brabantis capitur. 386. b
Vlmenses, qui Protestantes Germaniæ se ad-
iunxerant, Carolo Imp. reconciliantur. 643. c
Vincus Dux VVirtenbergensis à Suetico federe
repellitur. 593. a
eius causam Philippus Hassius suscipit. *ibid.*
certis legibus restituitur. *ibid.*
Vlanus Hibernus à S. Gertrude hospitio exci-
pitur. 13. c
qua occasione in Belgium venerit. 15. a
Vlro diuina in Dodonensi S. Lamberti percussio-
nem. 14. a
alia in duos Duces Nortmannorum Reolfum
& Reginarium. 68. a
alia in Lotharium Regem eiusque sequaces in-
digne ad sacram Communionem accedentes.
86. c. 87. a
alia in rerum Ecclesiasticarum occupatores.
157. b, c. 158. b, c
Vltraiechoes à S. VVillibordo ad fidem con-
uerfi. 12. a

Hauckiorum partes fouent. 462. a
Episcopum suum capiunt & relegant. *ibid.*
à Maximiliano Philippi Austriaci tutore ob id
bellum eis infertur. *ibid.*
acriter oppugnantur. *ibid.*
mittant qui cum Maximiliano de composi-
tione agant. *ibid.*
sed multus miles ad oppugnationem profilit.
ibid.
dedunt se, & quibus legibus. 463. a
grauiter inter se tumultuari incipiunt, & qua-
re. 361. a
tumultuari pergunt. 564. b
nouos Consules creant. *ibid.*
Plebiscitum de tribus equalibus impoentis,
primum a Senatu, deinde ab Antistite & Cle-
ro firmari curant. *ibid.*
iterum seditiones mouent. *ibid.*
itumque nouos Consules creant. *ibid.*
Knifio præter morem Consulatum proro-
gator. 568. b
dequò tumultuantur. *ibid.*
Episcopum vrbe excludunt. 572. a
cum Carolo Geldro transiunt. *ibid.*
apertum contra Episcopum bellum gerunt.
ibid.
Geldri præsidarios admittunt. *ibid.*
à Cæsariis vincuntur. 576. b, c
torotridus spoliatur. *ibid.*
Episcopo nouo se iuramento obstringunt. *ibi-
dem* c
aliquot capite plectuntur. *ibid.*
alii alijs modis puniuntur. 577. a
Episcopo suo facultatem concedunt, ditionem
Vltraiecinam in Cæsarem transferendi. *ibi-
dem* c
Cæsari Carolo iuramentum præstant. 578. b
Magistratus eis à Carolo Imp. datur. *ibid.*
Vltraiectina dictio ab Antistite Bremensi vastatur.
560. c
Carolo V. ab Episcopo venditur. 572. b, c
Vltraiectum S. VVillibordus cum socijs ex An-
glia appulit. 20. c
sede Episcopali à Pipio Herfallo oratur.
21. a
à Maximiliano Brabantis Duce obsidetur, &
quare. 462. b
à Cæsariis vi occupatur. 576. b
Vodo Comes Aorelianensium in prælio cadit.
67. a
Volcarius Cappellanus, Carlomanno defuncto,
Caroli partes sequitur. 46. a
Vollenhouius Drossardus, Anabaptistas ex Hol-
landia Monasterium VVestphaliæ versus pro-
fiscientes intercipit. 594. b
Volquertainius à Brugesibus capitur. 473. c
pro liberando Maximiliano Rom. Rege è car-
cere Brugesensi obfess datur. 475. c
in Voortueræ etuorum admodum prælium,
commisum inter Hollandos & Zelandos, de
tutela Florentij Comitiss adhuc infans con-
tendentes. 167. b

KK

Vorſela-

INDEX R E R V M

Vorſelaria Mariæ Brabantæ Geldro nuptæ doci
aſſignata. 337.b
Vrbonſiæ dicti Flandri Vrbano Papæ contra
Clementem Antipapam adherentes. 362.a
S. Vrbani Papæ corpus à Paſchali Papa inuen-
tum, & in Vrbem tranſlatum. 70.b
Vrbanus IV. Papa Feſtum Corporis Chriſti inſti-
tuit. 374.a
Siciliæ Regnum à Manfredo occupatum Caro-
lo S. Ludouici fratri conſert. 274.c. 275.a
eo moriente Comes et, qualis nunquam antea,
apparet. 271.a
Vrbanus V. Innocentio VI. in Pontificatu ſuc-
cedit. 340.c
qualis fuerit. ibid.
Sedem Pontificiam Auenione Romam redu-
cere parat. 340.c. 341.a
Eccleſia Lateranenſem & ſancti Benedicti in
monte Caſſino collapſas reſtaurat. 340.c
quando obierit. 344.a
Auenione ſepulchri miraculis elaret. ibid.
Marſiliam ad S. Viſtoris Monafterium tranſ-
feratur. ibid.
Vrbanus VI. Gregorio X. in Pontificatu ſucce-
dit. 349.c
conſecratur, & quinque menſibus integris nul-
lus ei contradicit. ibid. & 350.a
tandem contra ipſum Antipapa Clement VII.
dictus eligitur. ibid.
Dominum Arnoldum de Hory Episcopum
Leodienſem conſecrat. ibid.b
Viſitationis B. Mariæ Virginis feſtum quando
& quare inſtituerit. 361.a
quando obierit. ibid.
Vren-de Brabantia pagus, in quo primò Abba-
tis S. Bernardi erecta fuit. 256.c
Vrienſes, Heluetij Catholici, contra Bernenſes
& Tigurinſes hæreticos arma ſumunt. 587.c
Vnde Heluetij Catholici.
Verſus in villa Mortzelle ad Reliquias D. Gudilæ
conſugiens, diuinitus manueſcit. 60.a
Veins, à Carſate Maximilino capitur. 526.b
Verrach Londonico Germanico cum fratre Carolo
Caluo Lotharij Regnum partiēti aſſigna-
tur. 88.c
S. Volftrannus Senonenſis Episcopos auſpicijs
Pipini Herballi in Belgio prædicat, & Miſſas
celebrat. 24.b.c
Vultramus Magdeburgenſis Episcopos ad Ludo-
uicum Comitem pro Henrico Imp. excommu-
nicato ſcribit. 295.c

..VV.

VVaderio villa Taxandriæ S. VVillibrodæ
oblata. 26.a
VVaiſarius Aquitaniæ Dux in Eccleſias iniurijs
à Pipino bello petitur. 41.a.b.c. 42.a
falſis promiſſis Pipino imponens, Cabdonem
viſque omnia vaſtat. 41.b
eius mater, foror & nepes Santonis à Pipino
captiuntur. 42.a
inecuntur. ibid.

VVala apud Carolum Magnum Imp. maxima
auſtinitas, humillimè ſe Ludouico eius filio
ſubdit. 61.a
VValæh Comes pacis inter Francos & Danos
initæ contractui interſuit. 56.b
VValachria Roberto Flandro Gertrudem vi-
duam Flotennj Hollandiæ Comitiss vxorem
ducenti aſſignata. 186.b
S. VValburgis S. VVillibrodæ coactanea. 25.c
templum ei Antuerpiæ dicatum, creditur
Roſhingi eſſe donum. ibid.
VValdetrudis vxor Vincentij Comitiss Hanno-
niæ. 14.c
vnà cum marito Deo ſe conſecrat. 35.a
in Caſtriloco Sanctimonialium Monafterium
erigit. ibid.
ibidem quieſcit. 38.c
S. VValdetrudis Monafterium Caſtriloci S. Ve-
roni Reliquijs ornatur. 79.b
VValdrada pellex à Lothario adamat. 81.b
ab Aduenſio Metenſi Episcopopo probatur
Iacigina Lotharij vxor. ibid.b.c
Arſenij Sedis Apoſtolice Legati operà à Lo-
thario dimiſſa, in Italiam abduci iubetur. 85.a
Nicolaum Papam ſapienter eludens excommu-
nicatur. ibid.b
VValechra inſula à Nortmannis vaſtata. 67.b
maris inundatione perit. 211.b
VVales Comitatus maris inundatione perit.
212.b
VValgharius Comes aduerſus Oddonem Regem
rebellionem mouens capere pleaſtur. 115.c
VValo Merenſium Episcopos à Nortmannis in-
teremptus. 107.b
VValo munitionem Heriberti, Caſtellum Theo-
doricum diſam, Rodulfo Burgundo dedit. 131.c
ab Henbertio in vineula conſpicitur. 114.a
VValterus filius Arnoldi Grimbbergenſis à Bra-
bantis in prælio capitur. 120.c
agente S. Bernardo liberatur. 222.c
tandem cum Godefrido III. pacè init. 224.b.c
VValterus Domburgius à Suſanis in templo oc-
ciditur. 464.b
VValterus Euologa, & VValterus VVitteman-
nus, Conradum Dominum Elboæ trucidant.
370.c
VValterus Heetuedius à Nicolao Sueuo ad duel-
lum prouocatur. 371.c
VVazatho pro Ebroino Maior domus ſtatuitur.
20.c
VVaremia caſtrum ab Hoyenſibus exuſtum.
264.a.b
de VVaiſſes & de VVazour Nobiles Leodien-
ſes inſauit cum familia de Avvans dimicant.
308.c
VValcones à Clotario victi. 5.c
nec non à Dagoberto ſubacti. 6.b
ex inſidijs exercitus Caroli Magni aggreſſum
tur. 50.a
ab eodem penitus ſubacti. ibid.b
VVaſis à Theodorico Beneræ & Dixmudq. Do-
mino vaſtatur. 216.b
eſt ſeu.

IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

est feudum Imperij. 245.c
 ab Antuerpianis & Bruxellensibus vastat.
 331.a
Vassennarius Regulus, Amstelodami suburbij à Geldro exulsi, Geldros insequitur & cadit.
 327.b.e
 à Geldro capitur. ibid.e
 è carcere dimititur. ibid.
 Geldrum obediōem Leuwardin solvere cogit. 338.b
 Doccomium pro Carolo Austriaco occupat. ibid.
 & alia in Frisia loca capit. ibid.
 copias in Geldriam ducit. 340.b
 Nigram legiōem ibi latrocinantem fugat & dissipat. 341.a.b
Vrocomium expugnat. 358.a
 item alia Frisia loca. ibid.a,b,c
 Breenvijkium obsidet & obtinet. 359.a
 Geldros fugat. ibid.
 ex vulnere moritur, nobilissimæ Vassennariorum familiae ultimus. ibid.b
 ad VVa sienbergam Ordo à Philippo Imperatore profugatur & fugatur. 340.c
Vassibeiga arx Transmonsana à Ioanne II. Brabantie Duce euerfa. 390.b
Vargarius Friso Eberhardum Ducem dolo in venatione trucidat. 410.a
Vvechela Maris Brabantie Geldro ouptæ doti assignata. 335.b
 item VVeida. ibid.
Vvenesslaus Dux Lutzenburgensis Ioannem Ioannis III. Brabantie Ducis filiam ducit uxorem. 324.b
XXXIV. Brabantie Princeps, socero succedit. 328.b
 Louanij inauguratur. ibid.e
 se privilegia seruaturum cum coniuge iurat. ibid. & seqq.
 Antuerpianibus ius Srapulæ confirmat. 330.a
 à Ludouico Flandrie Comite bello petitur, & ad Scotiam iuxta Bruxellam fedè eanditur. 331.b, & seqq.
 quibus conditionibus Lotharingie, Brabantie, & Lemburgi Ducatus à Carolo Imp. obtinuerit. ibid.e
 reliquis ciuitatibus à Flandro occupatis, Bucum ducis se recepit. 334.a
 tandem agente Guiljelmo Hollandie Comite, pacem cum Flandro init. ibid.e
 cui Ducis Brabantie titulum concessit. 335.a
 item Mechliniam pro expensis bellicis. ibid.
 quid Margareta Flandrie Comitis uxori pro dote assignarit. ibid.
 quidque Maria Reinaldi Geldrigi Ducis uxori. ibid.b
 eoquo exercitu mouet in Louanienfes tumultuantes. 339.a
 quibus conditionibus pacem seditionis concessit. ibid.a,b
 iterum in Louanienfes tendit, inique pacis condiciones seruare compellat. 340.a

Eduardum Geldrum, qui fratrem suum Reinaldum in vinculis habebat, bello aggreditur. 341.b
 Caroli Regis Francie coronationi interfuat. ibid.
 Raoultum frustra obsidet. ibid.
 à Carolo Imp. Prefectus Alsatie creatur. 343.b
 Hamerbachiam artem prado omni rocepeculum euerit. ibid.
 ob mercatores spoliatos Iuliacensibus bellum infert, sed infelici successu. 344.b,c, & seqq.
 vietus & captus, castrò Nynderke includitur. 345.a,c
 agente Imperatore & alijs, liber dimititur. 346.a,b
 nouis vestigalibus Brabantiam grauat. ibid.b
 Inquisitores & Censores in eos qui Magistratum non bene administrare constituit. ibidem e
 super tributo indicto colligendo oritur ei cum Ordinibus controuersia. 347.b
 agente ab Arkel Episcopo Leodiensi, ipsidem conciliatur. ibid.
 Wilcoordis artem extruit. ibid.e
 eo cum fratre Imperatore in Franciam profecto, iterum Louanienfes tumultuantur. 348.c
 de Magistratibus gerendis nouum Edictum proponit. ibid.
 Capitiuati fedè in patricios spuentibus Parisijs euocatur. 357.b
 Louanienfibus domandis copias cogit. 354.b
 tandem intercessore Episcopo Leodiensi pacem cum ijs init. ibid.e
 quando obierit. 355.c
Vvenesslaus II. Odoacri filius patri in Bohemiarum Regnum succedit. 281.c
 Iuram Rudolphi Imp. filiam ducit uxorem. ibid.
Vvecessius ab Imperio deponitur. 369.b
 pro Ducatu Brabantie instat. 372.a
Vvenesslaus Sherenclaes exercitum in Bohemos ducit. 395.
Vvenemus villam Mortelle à Carolo Magno Imp. D. Gudiz oblatam iocundè usurpat. 39.c
 in VVerda Caesaris S. Suintbertus à Leone Papa Catalogo Sanctorum adscribitur. 33.b
Vverenher Comes multum apud Henricum Regem adhuc puerum potest. 186.a
Vverinus Comes Carlomanno defuncto Caroli partes sequitur. 46.a
Vveranus à Brugenfibus seditionis capitur, & carceri includitur. 474.a
 ad VVeltespappellam Zelandie Flandri atroci praesidio ab Hollandis vincuntur. 263.b,c
Vvestergoij, siue VVelstfrisijs contra Saxonem rebellant. 501.a
 Franikeram obsident. ibid.
 vincuntur. ibid.
 tributa pendere coguntur. ibid.b
 à Georgio Saxone legibus coercuntur. 510.c
 Stauram Geldro eripiunt. 554.c
 K K 1 Leida.

INDEX RERV M

- Leidanus graui damno afflicte. **ibid.**
VVeterichus Brabentis prædicator, Gerardum Nigrum Affligementis Monasterij primum Fuodatorum ad Christum convertit. 194.b
VVicfredus Colonienſis Episcopus moritur. 140.c
VVichman Comes contractui pacis inter Francos & Danos initia interſuit. 56.b
VVicleſius, ob noo adeptum Episcopatum Vigornienſem, ſic hæreſiarcha. 340.c
VVido Berengarii exercitus datus donis corrupit. 117.c
VVifenſe oppidum Thuringie ab Othone Imp. deſtruſtum. 241.c
VVahmodi incolæ ob frequentes rebelliones à Carolo Magno in Franciam trãſſati. 49.c.13.a
VVillelmus Aquitanus Dux ingenti clade Nortmannos afflicte. 117.c
VVilhelmus S. Benigni Abbas, miraculis illuſtris, quando clauſerit. 173.c
 filios Roberti Francorum Regis patri reconciliat. **ibid.**
VVilhelmus Berthouſius Grimbergani Monasterij Fuodator. 213.c
VVilhelmus Noermanorum Princeps, terram Nortmanni à Carolo Simplicem conſeſſam à Ludouico eius filio obtinet. 134.c.131.a
 ab Arnulfo Comite dolo interimitur. 136.a
VVilhelmus Rhemenſis Archiepiſcopus, Albertum Henrici IV. Louanienſis fratrem Episcopum Leodienſem conſecrat. 235.b
VVilhelmus Traiectenſis Episcopus, deuotionis ergo Ieroſolymam proſeſſitur. 186.c
VVilbertus à Ludouico Germanico Colonienſi Episcopatu præſcinur. 88.a
 Caroli Crati Imp. ad Godefridum Nortmannum Hugoni rebellanti fauorem Legatus. 110.c
VVitha à Nortmannis exuſta. 67.b
VVilla Berengarii Italie quondam Regis vxor Sanctimonialium velum aſſumit. 148.b
SS. VVilbrordus, cognomento Clement, cum ſocijs quando in Belgium venerit. 20.c
 Pipini auctoritate iuſta, plurimos ad Chriſti fidem perducit. 22.a.c
 poſtulate Pipino, Friſonum Archiepiſcopus ordinatur. 23.a
 medietatem Fiſci Eſternacenſis à Pipino eiulq. coniuge Neſtrude accipit. 24.b
 item villam Sueſtram in pago Moſanorum. 25.c
 ei à Rothingo traditur Eccleſia in Antuerpo, cum villis, & tertia parte telonij. **ibid.**
 complura item alia ab alijs offeruntur. 26.a
 nec pauſiora à Carolo Martello. 30.c.41.a
VVilrica Margareta Ludouici Flandrie Comitis vxoris doti aſſignata. 335.a
VVitaburg, ſue VVilzeburgum. *vide* Vitraiedum.
VVineghemum Margareta Ludouici Flandrie Comitis vxoris doti aſſignatum. 331.a
VVinicius Dux Spoletanus Leonem Pontificem, ſordè à Romanis habitum, ad Carolum Magnum tranſmitit. 51.c.51.a
VVincmarus Balduini Flandrie Comitis ſucceſſor, Fulconem Archiepiſcopum Rheſenſem trucidat. 120.c
VVinodi à Dagoberto Rege viſti. 6.b
VVVioexberga à Francis ſpoliatur & incenditur. 698.a
VVVirtenbergeſis Comes Ducis titulo à Maximiliano Imp. cundecoratur. 494.b
VVVirtenbergeſis Dux Carolo Imp. reconciliatur. 641.b.c
VVViriundus Abbas Leonem Pontificem, ſordè à Romanis habitum, ad Carolum Magnum tranſmitit. 51.c.51.a
VVViſera Saxonia flouius. 4.c
VVVittenberga à Carſace Carolo obſidetur. 647.b
 eidem ſe dedit. **ibid.**
VVVolfgangus Pruſſie Magiſter contra Albertum Brandenburgicum cum alijs Principibus ſcedus init. 670.b
SS. VVolphelmus Abbas Bruſſilienſis, Berengarium Sacramentarium doctiſſimè ſuis ſcriptis conſutauit. 187.c
VVVoltelmus Diligemij Monasterij primus Abbas. 118.b
VVVoringa caſtrum, receptaculum prædonum, à Ioanne I. Brabantie Duce obſidetur. 286.a.b
 ab eodem capitur & funditus eueritur. **ibid.**
VVVourvacht oppidulum Tanſmoſanum à Ioanne Domino Grouſſeldæ emptum indignatur Leodienſes. 348.b

X.

XEnodochium Louanienſe à Sophia S. Eliſabethæ filia extruſtum. 253.c

Z.

ZAcharias Patriarcha Ieroſolymitanus à Syro liber dimittitur. 8.c
Zanzellus cum Rege Carolo Auſtriaco, ludoequeſtri congregitur. 141.c
Zelandi Henrico III. Imperatori cum Balduino Flandro belligeranti ferunt ſupperias. 175.c
Zelandia quomodo & quando Flandris ceſſerit. 186.b.265.a
 dos futura Flandrie Molliandonupturæ. 265.b
 ex parte à Flandris occupata. 296.c
 eſt ſcedum Imperij. 245.c
Zeuenvoldij contra Saxonem rebellant. 502.a
 Franckeram obſident. **ibid.**
 caduntor. **ibid.**
 tributa pendere coguntur. **ibid.**
Ziricea ab Alberto Saxone mulſatur. 481.c.
 483.a
Zozorius à Maximiliano, iam Rumanorum Rege creato, Eques dicitur. 469.b
Zuendebaldus Dux Maharenſium, Boëmæ Ducatum ab Arnolpho Imp. obtinet. 113.c
 eiulque filium nothum ex ſacro Fonte ſuſcipiens, ei nomen ſuum imponit. **ibid.**
 rebel-

• IN ANNALIUM BRAB. TOM. I. ET II.

rebellionem mouens subiugatur.	ibid.	latas, carceri mancipatur.	90.b
Zuendebaldo notus Arnolphi Imperatoris à		pacem petens, Legionem ad Ludouicum	
Zuendebaldo Mahatenisum Duce ex sacro		Germanicum mittit.	92.b
Fente suscipitur.	113.c	Zugenfer, Heluetic Catholici, contra Bernenses	
à patre in Italiam Berengario suppetis la- tus mittitur.	117.c	& Tigurinos hæreticos arma sumunt.	187.c
Optimum consensu à patre Lotharingæ		Heluetic Catholici.	
Regno præfatur.	118.a	Zurphania Comitatus Carolo Audaci venditur.	
Lugdunum prædatur.	ibid.	437.c	
Reginarum Ducem sibi fidissimum ab aula		eo Cluius Carolo V. Imp. in perpetuum cedit.	
ablegat.	119.c	630.c	
à suis reuocatur.	120.a	Zwingliana hæresis in quibusdam Germaniæ	
frustra à armis rem agit.	ibid.b	urbibus Lutherana præualet.	182.a
in prælio occiditur.	ibid.c	Zuythouera Roberto Flandro Gertrudem vi-	
Zuendebaldo nepos Rastizi infidelitatis infum-		duam Fiorensij Hollandiæ Comitibus uxorem	
		ducenti assignata.	186.b

A P P R O B A T I O.

CVM *Annales hi Brabantie & Uniti Belgij Principum res gestas duo-
bus Tomis ex fide enarrent, gentisque nostræ, quam omnium Gallorum
fortissimam iam olim dixit & verè dixit Cæsar, primordia, Principes, & euen-
tus varios, distinctè & solide complectantur, nihilque quod aut Religioni aut
Politico statui aduersetur, contineant, dignos iudicauit, qui typis concepti in lucem
predcant. Datum Antuerpiæ, in Seminario Episcopali, die XXXI. Maij, an-
ni M. DC. XVII.*

Laurentius Beyerlinck, Archipresbyter & Cano-
nicus Eccles. Cathed. Antuerpiensis.

S V M M A P R I V I L E G I I.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA Archi-
duces Austria, Duces Burgundie, Brabantie, &c. Serenissimi Belga-
rum Principes, Diplomate suo sanxerunt; nequis, Francisci Haræi Annales
Ducum seu Principum Brabantie totiusque Belgij, præter Balthasaris
Moreti voluntatem ullo modo imprimat, aut alibi terrarum impressos, in In-
ferioris Germaniæ ditiones importet, venalesve habeat. Qui secus facit, con-
fiscatione librorum & alia graui pœna mulletabitur; vti latius patet in litteris
datis Bruxelle VII. Iulij, M. DC. XVII.

Signat.

De Witte.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXIIL

